Beknopt kunstwoordenboek

I.M. Calisch en N.S. Calisch

editie Hans Beelen

bron
I.M. Calisch en N.S. Calisch, *Beknopt kunstwoordenboek* (ed. Hans Beelen). Z.n., z.p., 2014

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/cali003bekn03_01/colofon.php

Verantwoording van de digitale uitgave van J.M. Calisch en N.S. Calisch: *Beknopt kunstwoordenboek (...)*. 8e Duizend. Tiel: H.C.A. Campagne en zoon [1882]

door Hans Beelen

Bron

De uitgave betreft de digitale versie van het *Beknopt Kunstwoordenboek* van J.M. Calisch en N.S. Calisch. De volledige titel luidt:

Beknopt Kunstwoordenboek, of Verklaring van de meest voorkomende vreemde woorden en spreekwijzen, waarvan de kennis voor ieder burger en koopman onmisbaar is.
door J.M. Calisch en N.S. Calisch.
Tiel. H.C.A. Campagne En Zoon
8e Duizend

Het *Beknopt Kunstwoordenboek* verscheen voor het eerst in 1864. Het verschijningsjaar wordt in de door ons benutte oplage van het “8e Duizend”-tal niet vermeld. Posthumus (2007:189, noot 102 en 207) dateert deze op basis van bibliografisch onderzoek op 1882.

Als ‘legger’ is gebruik gemaakt van een exemplaar in particulier bezit.

Medewerkers aan de digitale uitgave van het Beknopt Kunstwoordenboek

Aan het overtikken en corrigeren van de tekst van het *Beknopt Kunstwoordenboek* hebben 22 medewerkers van de Stichting Vrijwilligersnetwerk Nederlandse Taal een bijdrage geleverd. De medewerkers hebben een of meer porties van de tekst overgetikt. Een portie bestond uit gemiddeld tien pagina’s. Een aantal van de medewerkers heeft zich, soms naast de overtikwerkzaamheden, beziggehouden met de correctie van door anderen overgetikte porties; in onderstaande lijst is dit achter de desbetreffende namen toegevoegd.

Coördinatie:

drs. Hans Beelen, Oldenburg (D)

Medewerkers:

drs. Zayd Abdulla, Den Haag (NL)
drs. M.P. Angenent MPA, Utrecht (NL)
ir. J.F. (Jan) Entrop, Tiel (NL)

Jan Fraanje, Krimpen aan den IJssel (NL)
Roeland H. Heuff, Zwolle (NL)
Mientje Huting, Oosterhout Gld. (NL)
Bram Laport, Middelburg (NL)
Marja van der Linden, Heinkenszand (NL) (*corrector*)
dr. J.J. (Jantien) Kettenes-van den Bosch, Putten (NL) (*tevens corrector*)
drs. M.J. (Martin) Koopmans, Boijl, gem. Weststellingwerf (NL)
Huib Neven, Krimpen aan den IJssel (NL)
dr. Rogier Nieuweboer, Helsinki (FIN)
Martin Pruimers, Spijkenisse (NL)
Henk van de Rest, Alphen N.B. (NL)
Sonja Rink, Zoetermeer (NL)
drs. Dagmar Stiebral, Den Haag (NL)
Marijke Thijsse, Zoetermeer (NL)
Jan Dirk Wiegman, Alphen a/d Rijn (NL)
Tineke Wiltink-Raak en Herman Wiltink, Krimpen a/d IJssel (NL) (*tevens correctoren*)
drs. Gerrit Vos, ’s-Gravenzande (NL)
Dé Wintersteijn, Assendelft (NL)

De totstandkoming van het Beknopt Kunstwoordenboek van J.M. Calisch en N.S. Calisch

Bij H. C. A. CAMPAGNE te Tiel en verder alom te bekomen:
BEKNOPT
KUNSTWOORDENBOEK,
of verklaring van de meest voorkomende **VREEMDE WOORDEN EN SPREEKWIJZEN,** waarvan de kennis voor ieder Burger en Koopman onmisbaar is. Ontleend aan het nieuw Woordenboek der Nederl. taal van J. M. CALISCH en N. S. CALISCH. Circa 300 compres gedrukte blz. Prijs *f*1, geb. *f*1.20.
Dit WOORDENBOEK bevat de verklaring van Eenige Duizende in de dagelijksche zamenleving gebruikelijke Vreemde Woorden. (19740)

(advertentie *Algemeen Handelsblad* 17 september 1864)

Tussen 1861 en 1864 gaven de neven en zwagers Isaac Marcus en Nathan Salomon Calisch samen het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* uit. Een bewerking hiervan door Johan Hendrik van Dale in 1872 heeft woordenboekgeschiedenis geschreven als de allereerste druk van ‘de’ Van Dale. Het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* heeft echter nog een telg voortgebracht, kleiner en minder roemrucht: het *Beknopt Kunstwoordenboek, of Verklaring van de meest voorkomende vreemde woorden en spreekwijzen, waarvan de kennis voor ieder burger en koopman onmisbaar is*. Tussen 1864 en 1882 verschenen van het *Beknopt Kunstwoordenboek* diverse uitgaven in een totale oplage van minstens 8.000 exemplaren.

Het *Beknopt Kunstwoordenboek* bevatte naar zeggen van de uitgever een keuze van “Eenige Duizende in de dagelijksche zamenleving gebruikelijke Vreemde

Woorden”, alle ontleend aan het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal.* Dit segment van de woordenschat had bij de samenstelling van het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* al bijzondere aandacht gehad, getuige de volgende passage uit de Voorrede: “Een tweede punt was de opneming van vreemde woorden. In zoo verre zij reeds algemeen in gebruik zijn of zelfs reeds het burgerregt in onze taal hebben verkregen, ruimden wij er eene plaats aan in, en hiermede hopen wij eene dienst aan het publiek in alle standen te hebben bewezen, daar velen soms, bij gemis aan kennis der vreemde taal waaraan het woord ontleend is, de beteekenis er van niet verstaan.”

Aldus waren van de 15.539 ingangen [+] van het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* 5.086 lemma’s, bijna een derde gedeelte, voorzien van het symbool † voor “vreemde woorden en bastaardwoorden”. Uitsluitend deze woorden zijn beland in het *Beknopt Kunstwoordenboek.* [+]

In de advertentie in het *Algemeen Handelsblad* is sprake van “Circa 300 compres gedrukte blz.”. Voor 285 kleingedrukte pp. met een bladspiegel van 95 x 123 mm, vanaf de tweede oplage nog slechts 64 x 108 mm, was dat een passende omschrijving. De uitgever heeft duidelijk zijn best gedaan zoveel mogelijk informatie op zo weinig mogelijk papier te comprimeren.

Met de titel *Kunstwoordenboek* plaatste het minuscule woordenboekje met zijn priegelige lettertjes zich tamelijk parmantig in de traditie van twee grote negentiende-eeuwse voorbeelden: het *Kunstwoordenboek* van P. Weiland (eerste druk 1824, 500 pp. van elk 2 kolommen) en Jacob Kramers *Kunstwoordentolk* (eerste druk 1847, 950 pp.). Tegelijk ging het werkje door het adjectief *beknopt* de concurrentie aan met *Kramers’ woordentolk verkort*, waarvan in 1863 de zevende druk was verschenen. Met *f* 1 was het *Beknopt Kunstwoordenboek* ook nog eens tien cent goedkoper. [+]

Weglatingen en toevoegingen

Het streven naar beknoptheid bracht met zich mee dat de ‘verklaaring der teekens’ waamee in het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* de opbouw van de lemma’s uitvoerig wordt toegelicht, in het *Beknopt Kunstwoordenboek* ontbreekt. Een niet zo lezersvriendelijk besluit, want de gebruiker moest nu zelf maar uitzoeken wat de betekenis was van symbolen als * en §, en ook de manier waarop gegevens tussen haakjes moeten worden geïnterpreteerd (bv. het verschil tussen (-en) en (...en) bij het meervoud van substantieven) werd niet nader toegelicht. Ook de verklarende

\+ Telling aan de hand van het aantal lemmata van de digitale editie van het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* op www.dbnl.org. Het aantal trefwoorden ligt in werkelijkheid hoger omdat in het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* veel trefwoorden met dezelfde beginletters zijn samengenomen volgens “het bij de Calischen en uitgever Campagne zo geliefde verkortingsstelsel” (Posthumus 2007:193).

\+ De term *kunstwoord* had volgens Van Hardeveld (2004) in de negentiende eeuw vooral betrekking op vakwoorden, die zowel vreemde woorden als bastaardwoorden konden zijn. Dit verklaart ook het royale gebruik in het *Beknopt Kunstwoordenboek* van labels als (apo.): bij de apothekers; (art.) bij de artillerie; (dichtk.) in de dichtkunst. Zie voor een complete lijst van dergelijke afkortingen Bijlage 1.

\+ De prijs van de zevende druk van *Kramers’ Woordentolk, verkort*, ‘Zakformaat in geheel linnen’ bedroeg blijkens een advertentie in het *Algemeen Handelsblad* van 1 mei 1863 *f* 1,10. Zie over de concurrentie tussen de uitgeverijen Van Goor en Campagne, die in 1866 verder zou escaleren, Van Sterkenburg (1984:144) en Posthumus (1998: 76-82)

lijst van afkortingen was in het *Beknopt Kunstwoordenboek* weggelaten. Bezuinigen op de omvang zal ook de reden zijn geweest om de gekozen lemma's niet integraal uit het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* over te nemen. Ter illustratie van de bewerkingstechniek enkele trefwoorden uit beide woordenboeken:

> *Nieuw Woordenboek derNederlandsche Taal*
> † **Adjourneren**, bw. gel. (ik adjourneerde, heb geadjourneerd), verdagen, verschuiven, schorsen (eene vergadering enz.).
>
> *Beknopt Kunstwoordenboek (2e Duizend)*
> **Adjourneren**, bw. gel. verdagen, verschuiven, schorsen (eene vergadering enz.).

Omdat in het *Beknopt Kunstwoordenboek* alle trefwoorden uit de aard der zaak vreemde woorden of bastaardwoorden waren, was het kruisje † redundant geworden en kon dit worden geschrapt. Het trefwoord *adjourneren* en de betekenisomschrijving zijn ongewijzigd overgenomen. Dit geldt ook voor de grammaticale afkorting *bw. gel.* (bedrijvend werkwoord gelijkvloeijend (= zwak)). De vervoegde vormen van het werkwoord zijn in het *Beknopt Kunstwoordenboek* echter weggelaten.

Nog een voorbeeld:

> *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal*
> † **Adjunct**, ADJUNKT, m. (-en), helper, bijstander, toegevoegde ambtenaar, tweede in rang. *...JUNGEREN, bw. gel. (ik adjungeerde, heb geadjungeerd), (eenen adjunkt of helper) toevoegen. *...JUSTEREN, bw. gel. (ik adjusteerde, heb geadjusteerd), (iets) gelijk maken, in overeenstemming (met iets) brengen, vereffenen; ijken (maten en gewigten). *...JUSTEERBALANS, v. (-en), muntschaal, vereffeningsschaal. *...JUTO, v. gmv. hulp, ondersteuning.
>
> *Beknopt Kunstwoordenboek (2e Duizend)*
> **Adjunct, Adjunkt**, m. (-en) helper, bijstander, toegevoegde ambtenaar, tweede in rang.
> **Adjungeren**, bw. gel. (eenen adjunkt of helper) toevoegen.
> **Adjusteren**, bw. gel., (iets) gelijk maken, in overeenstemming (met iets) brengen, vereffenen; ijken (maten en gewigten.
> **Adjusteerbalans**, v. (-en), muntschaal, vereffeningsschaal.
> **Adjuto**, v. gmv. hulp, ondersteuning.

Ook bij dit lemma komen de trefwoorden en de betekenisomschrijvingen overeen, en zijn de geslachtsaanduidingen, de verkorte meervoudsuitgangen en andere grammaticale gegevens ongewijzigd overgenomen. Het kruisteken † en de vervoegde vormen van de werkwoorden zijn wederom weggelaten.

Het trefwoord *adjunc*t illustreert een opvallend verschil tussen origineel en bewerking: in het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* zijn de trefwoorden samengetrokken, waarbij het *-symbool het weggelaten deel representeert. In het *Beknopt Kunstwoordenboek* is er daarentegen voor gekozen alle trefwoorden voluit te noteren, waarbij ze tevens op een nieuwe regel zijn gezet. Aldus zijn de 5.086 uit het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* overgenomen lemma's in het *Beknopt Kunstwoordenboek* uitgegroeid tot 9.815 afzonderlijke ingangen.

Kopieerfouten en verbeteringen

Bij het kopiëren van de lemma's zijn nogal eens slordigheidsfoutjes gemaakt. Zo ontbreekt in het *Beknopt Kunstwoordenboek* in het zojuist geciteerde lemma *adjusteren* na het woord *gewigten* het haakje sluiten. Dergelijke kleine vergissingen komen vaker voor, zie bv. de foutief overgenomen trefwoorden **Affectuose** (*Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* **Affettuoso**), **Couchonerie** (*Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* **Coujonerie**), **Fossiël** (*Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* **Fossiel**) en **Paralpomena** (*Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* **Paralipomena**). Weer andere fouten waren al aanwezig in het *Nieuw Woordenboek* en zijn simpelweg overgenomen. Zo wordt een *cel* in beide woordenboeken omscheven als "een zeszijdig vakje in een honiggraat" (sc. *honigraat*, het toen gebruikelijke woord voor *honingraat*).

Van de andere kant zijn enkele vergissingen in het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* in het *Beknopt Kunstwoordenboek* rechtgezet. Zo is *aqua vita* gecorrigeerd tot *aqua vitae*, en *censereren* tot *censureren*.

Uiterst gering in aantal zijn de toevoegingen. Bij het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* is niet bij elk trefwoord een betekenisomschrijving gegeven. Omdat in het *Beknopt Kunstwoordenboek* elk trefwoord op een aparte regel is beland, vielen deze leemtes meer op, en dat was aanleiding in enkele gevallen betekenisomschrijvingen toe te voegen. Zo vinden we in het *Beknopt Kunstwoordenboek* o.m. de volgende toevoegingen:

Armadil: zeker amerikaansch dier.
Banco: muntvoet, waarnaar het geld bij de bank berekend wordt.
Blokkering: insluiting.
Calander: mangel, korenworm.

Bij *calander* is tevens een verwijzing naar het lemma *kalander* weggewerkt, dat in het *Beknopt Kunstwoordenboek* ontbreekt. Kennelijk heeft men dit lemma aandachtig bekeken omdat in het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* een betekenisomschrijving ontbrak. (zie ook hieronder: **Loze verwijzingen**)

Zinledige symbolen en spookwoorden

Hierboven is al gezegd dat in het *Beknopt Kunstwoordenboek* geen gebruik is gemaakt van de asterisk omdat alle trefwoorden zijn uitgeschreven. Alleen in de lemma's *Cerberus* en *chique* is het verkortingssymbool per abuis blijven staan:

Cerberus, m. gmv. (fab.) helhond. *□, (-sen), (fig.) norsche portier of deurwachter.
Chique, ook wel **pique** of **bicho** genoemd, m. zekere vloo (in de keerkringlanden). *□, bn. (fig.) **dat staat zeer** □, dat is zeer smaakvol, naar de laatste mode.

Van het symbool §, dat in het *Beknopt Kunstwoordenboek* zonder nadere toelichting wordt gebruikt, wordt in het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* de betekenis als volgt omschreven: “gemeen, alledaagsch, schimpend, hekelend”.

Bij het ‘oplossen’ van de asterisken, waarbij de verkorte trefwoorden voluit moesten worden genoteerd, zijn af en toe merkwaardige vergissingen gemaakt. Een voorbeeld:

> *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal*
> † **Ancora**, bijw. (muz.) nog eens; da capo. *...DANTE, *...DANTINO, niet te schielijk, gematigd; eenigzins gematigd.
>
> *Beknopt Kunstwoordenboek (2e Duizend)*
> **Ancora, Ancodante, Ancodantino**, bijw. (muz.) nog eens; da capo; niet te schielijk, gematigd; eenigszins gematigd.

In plaats van *ancodante* en *ancodantino* hadden de muzikale tempoaanduidingen moeten luiden: *andante*, *andantino*. Van dergelijke door foutieve uitschrijving ontstane ‘spookwoorden zijn in het *Beknopt Kunstwoordenboek* meer voorbeelden aan te wijzen:

annileren i.p.v. annihileren
auctioneren i.p.v. auctionneren
aurichalpigment i.p.v. auripigment
autoda-fé i.p.v. auto-da-fé
aviteren i.p.v. aviveren
beneficieren i.p.v. beneficeren
caroide i.p.v. cardioide
caseum i.p.v. castoreum (in strijd met de alfabetische volgorde geplaatst tussen castor en castraat)
chagrijneren i.p.v. chagrineren
chalcedron i.p.v. chaldon
commodoners i.p.v. commoners
contratiëren i.p.v. contrariëren
entologie i.p.v. entomologie
paralistisch i.p.v. paralytisch
paspartout i.p.v. passe-partout
periptrica i.p.v. perioptrica

Loze verwijzingen

Zowel in het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* als in het *Beknopt Kunstwoordenboek* wordt bij herhaling naar andere trefwoorden verwezen. Bij het overnemen van de gegevens is niet gecontroleerd of deze verwijzingen ook kloppen binnen de selectie van trefwoorden die het *Beknopt Kunstwoordenboek* biedt. Van de in totaal 127 doorverwijzingen in het *Beknopt Kunstwoordenboek* blijkt maar liefst een kwart, 29 stuks, betrekking te hebben op niet-opgenomen trefwoorden. [+]

+ Loze verwijzingen worden aangetroffen bij de ingangen **Cadre** (ook in het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* een loze verwijzing), **Campagne**, **Canon, Caravelle**, **Cardinaal**, **Chameleon**, **Chinabast**, **Chinine**, **Chits**, **Classiek**, **Colos**, **Commis**, **Courier**, **Cours**, **Cylinder**, **Delphienen**, **Fama**, **Fiool**, **Garde**, **Incarnaat**, **Liqueur**,

Hybride spelling

Rond 1864 was de discussie over de spelling van het Nederlands in volle gang. In 1863, toen het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* voor driekwart was voltooid, hadden De Vries en Te Winkel een ontwerp voor een nieuwe spelling uitgebracht. In 1866 gaven ze een *Woordenlijst voor de spelling der Nederlandsche taal* uit. In het Voorbericht werd afgerekend met de spelling-Siegenbeek: "De oude spelling (...) begon bij het jongere geslacht meer en meer tegenstand te vinden. (...) Allen, die zich eenigermate met taalstudie onledig hadden gehouden, gevoelden zich afkeerig van het voortsukkelen in de oude sleur, waartegen hunne betere overtuiging op zoo menig punt in verzet kwam."

In het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche taal* was de spelling-Siegenbeek nog steeds gehanteerd, volgens Sanders (1998) de reden dat de kopers staakten en uitgever Campagne op een flinke voorraad bleef zitten. Een restant van 290 exemplaren werd in 1867 door Thieme mede namens Martinus Nijhoff en A.W. Sijthoff op een veiling opgekocht, inclusief de rechten. Johan Hendrik van Dale kreeg de opdracht het woordenboek te bewerken en over te brengen naar de spelling van De Vries en Te Winkel.

Ook in het *Beknopt Kunstwoordenboek* werd aanvankelijk de Siegenbeekse spelling gehanteerd. Dat is te zien aan de oplage "2e Duizend" van 1865 waarvan een exemplaar berust in de KB Den Haag. In het "8e Duizend" van 1882 is gepoogd de spelling in overeenstemming te brengen met De Vries en Te Winkel. Enkele voorbeelden van aanpassingen in de spelling (tussen haakjes de spelling van het 2e Duizend)

- *aauw* → *auw*: blauwboekje (blaauwboekje)
- *eren* → *eeren*: abandonneeren (abandoneren), obediëeren (obediëren), versificeeren (versificeren). Omdat de volgorde van de trefwoorden ongewijzigd is gebleven, is in een aantal gevallen de alfabetische volgorde verstoord, vgl. bv. *abonnement, abonneeren*; *obedientie-obediëeren*; *tangent, tangeeren*. Merkwaardig is ook dat bij de e-verdubbeling de Siegenbeekse trema is gehandhaafd (*harmoniëeren*), hoewel deze bij De Vries en Te Winkel ontbreekt (*harmonieeren*).
- wegwerken van verkortingsteken *ê*: *kleerm*. (*kleêrm*.), *edele* (*eêle*), *huurceel* (*huurceêl*). Siegenbeeks is nog de meervoudsvorm *onweêren* (De Vries en Te Winkel: *onweeren*)
- *g* → *ch*: aanklacht (aanklagt), hartstocht (hartstogt), gedrocht (gedrogt), gewicht (gewigt), kachel (kagchel), lichaam (ligchaam), licht (ligt), optocht (optogt), plichtpleging (pligtpleging), pochen (pogchen), recht (regt), verrichten (verrigten), uitzicht (uitzigt), vlucht (vlugt). Conform de spelling van De Vries en Te Winkel is de spelling *burgt* gehandhaafd. Siegenbeeks is wel nog de spelling *adviesjagt* (i.p.v. *adviesjacht*). Ook in de betekenisomschrijving van het lemma *homoniem* is een restje Siegenbeekse spelling blijven staan: "gelijknamig, gelijkluidend (doch verschillend van beteekenis; als *dog* en *doch*, *digt* en *dicht* enz.).": De Vries en Te Winkel schrijven *dicht* altijd met *ch*;

Myriophormoskoop, **Paedagogie**, **Pharao**, **Phoenix**, **Pons**, **Restrictie**, **Summeren**, **Sumtuositeit** (ook in het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* een loze verwijzing)

- *ij → i*: appuiëeren (appuijeren), bemoeiing (bemoeijing), gloeien (gloeijen), vleierij (vleijerij). Siegenbeeks is nog de meervoudsvorm *geleijen* (De Vries en Te Winkel: *geleien*)

- *andere omgang met koppelstreepjes en aaneenschrijven*: draad trekking (draad-trekking), effektenhandel (effekten-handel), haarvaatstelsel (haar-vaatstelsel), Maria Hemelvaart (Maria-Hemelvaart), rijksadvokaat (rijks-advokaat), vleeschworst (vleesch-worst), vrouwen doekspeld (vrouwen-doekspeld)

- *andere aanpassingen*: horlogieketting (horlogeketting), koffie (koffij), elixer (elixir), vroolijk (vrolijk).

In de uitgave van 1882 is de spelling dus duidelijk aangepast aan De Vries en Te Winkel, maar de herspelde trefwoorden zijn niet alfabetisch herordend, en enkele slordigheden zijn voor lief genomen. Naast verouderde Siegenbeekse vormen als *hemelling* (De Vries en Te Winkel: *hemeling*) vinden we in de uitgave van 1882 nog andere spelvarianten die afwijken van De Vries en Te Winkel. Zo wordt *juffrouw* (2e Duizend*: jufvrouw*) ook door De Vries en Te Winkel nog gespeld als *jufvrouw, apocryph (*2e Duizend: *apocriph)* door De Vries en Te Winkel als *apocrief.*

Typerend voor de halfslachtige omgang met de nieuwe spelling zijn de meervoudsuitgangen. Bij woorden als *opera* wordt als uitgang vermeld: (-as), het meervoud moet dus worden gespeld als: *operaas*. Deze klinkerverdubbeling vinden we ook bij woorden op *o* als *bagno*, *bolero* en *cano*. In de omschrijving van de tweede betekenis van *opera* wordt het meervoud echter conform De Vries en Te Winkel met een apostrof gespeeld: “schouwburg waar opera’s vertoond worden”. Ook in andere betekenisomschrijvingen komt de spelling van meervoudsvormen als *massa’s* en *komma’s* niet overeen met de tussen haakjes genoteerde uitgangen. Zonder apostrof en zonder dubbele klinker zijn daarentegen weer de meervoudsvormen *albinos*, *individus*, *lamas* en *restornos*. Bij Engelse leenwoorden eindigend op de klinker *y* vinden we zowel meervoud op *-ies* (*ladies*) als *-ys* (*dandys, jurys*). Hier is de consequentie dus ver te zoeken.

Nog een andere door De Vries en Te Winkel ingevoerde spellingsinnovatie is in het *Beknopt Kunstwoordenboek* niet verwerkt: de verdubbeling van de *e* bij het meervoud van woorden die eindigen op een beklemtoonde *ie* (*utopieën*). In alle gevallen is in het *Beknopt Kunstwoordenboek* de meervoudsuitgang nog steeds aangegeven als *(...ën)*, vgl. bv. de lemmata *discussie, dispensatie*, *disproportie* met gevallen als *draperie, dyarchie, encyclopédie*. Anno 1882 hanteert het *Beknopt Kunstwoordenboek* in deze gevallen dus nog steeds de Siegenbeekse spelling zonder *e*-verdubbeling: *draperiën, dyarchiën, encyclopédiën utopiën.* [+]

Het *Beknopt Kunstwoordenboek* biedt een selectie van trefwoorden uit het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* en is daarom te beschouwen als een afgeleid lexicografisch product. Vanuit woordenboekhistorisch oogpunt is het echter opmerkelijk te noemen dat uitgever Campagne deze titel van 1864 tot 1882 in zijn fonds heeft gehouden en de verouderde spelling slechts schoorvoetend aan De Vries en Te Winkel heeft aangepast. Kennelijk was de uitgever ervan overtuigd dat het *Beknopt Kunstwoordenboek* in weerwil van de Siegenbeekse schrijfwijze als handzame en laaggeprijsde “verklaring van de meest voorkomende vreemde woorden

+ Posthumus (2007:196) wijst in dit verband terecht op de duidelijke tegenzin waarmee de Calischen ook in hun meertalige woordenboeken overgingen op de spelling van De Vries en Te Winkel. Het *Beknopt Kunstwoordenboek* van 1882 bevestigt met zijn hybride spelling echter niet Posthumus’ indruk dat na 1874 “alle latere edities of nieuwe werken van de Calischen (...) als vanzelfsprekend in de nieuwe spelling [verschenen].”

en spreekwijzen, waarvan de kennis voor ieder burger en koopman onmisbaar is” wel degelijk voorzag in een behoefte.

Literatuur

Beelen, Hans: ‘Het kleine broertje van Van Dale: het Beknopt Kunstwoordenboek van J.M. Calisch en N.S. Calisch (1864-1882)’, in: *Trefwoord, tijdschrift voor Lexicografie*, jaargang 2013

Calisch, J.M. en N.S. Calisch: *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* (...). Tiel, 1864. Digitale editie op www.dbnl.org

Calisch, J.M. en N.S. Calisch: *Beknopt Kunstwoordenboek, of Verklaring van de meest voorkomende vreemde woorden en spreekwijzen, waarvan de kennis voor ieder burger en koopman onmisbaar is. Ontleend aan het Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal, van J.M. Calisch en N.S. Calisch*. 2e Duizend. Tiel, [1865]. Geraadpleegd exemplaar: KB Den Haag 2298512. Fotoscans op www.books.google.com

Calisch, J.M. en N.S. Calisch: *Beknopt Kunstwoordenboek, of Verklaring van de meest voorkomende vreemde woorden en spreekwijzen, waarvan de kennis voor ieder burger en koopman onmisbaar is.* 8e Duizend. Tiel, [1882]. Geraadpleegd exemplaar in particulier bezit. Hardeveld, Ike van: ‘Het kunstwoord in de Nederlandse lexicografie van vroeger’, In: *Trefwoord* 2004, www.fryske-akademy.nl

Hoffstädt, Albert: [Inleiding]. Bij *J.H. van Dale: Taalkundig handboekje. Vijfde vermeerderde druk (...)* Schoonhoven 1881, facsimile-uitgave 1995.

Posthumus, Jan: ‘Gerrit Benjamin van Goor (1816-1871), Vijf episoden uit het leven van een doortastend zakenman-uitgever’, in: Nicoline van der Sijs (red.): *Woordenboeken en hun makers*. ’s-Gravenhage, 1998, pp. 72-92.

Posthumus, Jan: ‘De lexicografische activiteiten van de familie Calisch’, in: *Voortgang* 25 (2007), pp. 145-208. Ook op www.dbnl.org

Sanders, Ewoud: ‘Johan Hendrik van Dale (1828-1872): maker van een half woordenboek’, in: Nicoline van der Sijs (red.): *Woordenboeken en hun makers*. ’s-Gravenhage, 1998, pp. 45-59.

Siegenbeek, Matthys: *Verhandeling over de Nederduitsche spelling, ter bevordering van eenparigheid in dezelve. Uitgegeven in naam en op last van het Staats-bewind der Bataafsche Republiek*. Tweede druk. Amsterdam, 1805.

Sterkenburg, P.G.J. van: *Van woordenlijst tot woordenboek, Inleiding tot de geschiedenis van woordenboeken van het Nederlands*. Leiden, 1984.

Vries, M. de en L.A. te Winkel: *Woordenlijst voor de spelling der Nederlandsche taal met aanwijzing van de geslachten der naamwoorden en de vervoeging der werkwoorden*. ’s-Gravenhage [enz.], 1866

Gevolgde werkwijze bij het digitaliseren

Diplomatische uitgave

De gedigitaliseerde versie is een diplomatische weergave van de tekst, dat wil zeggen dat deze zo exact mogelijk en ongewijzigd is overgenomen uit het origineel, inbclusief de boevengenoemde en andere kleine inconsequenties. Druk- of zetfouten zijn op enkele evidente uitzonderingen na niet gecorrigeerd. Behoedzaam zijn een aantal correcties aangebracht, merendeels om weggevallen letters aan te vullen of onzinnige lezingen vbij het uitschrijven van verkortingen te voorkomen. Deze correcties zijn als editorische ingrepen in bijlage 2 op een rijtje gezet.

De regelverdeling van de oorspronkelijke tekst is in de digitale uitgave losgelaten. Woorden die in de druk aan het einde van de regel met een streepje woren afgebroken, zijn door ons aaneengeschreven. De regeleinden komen dus in de digitale uitgave niet overeen met die in de oorspronkelijke tekst. Wel is aangegeven waar een nieuwe pagina in het origineel begint.

Het spatiegebruik rond leestekens is in de digitale versie genormaliseerd. In concreto betekent dit dat er na (en niet vóór) leestekens consequent een spatie is gezet, ongeacht wat er in het origineel staat.

Af en toe is het spatiestaafje in het zetsel iets omhooggekomen en heeft het een afdruk achtergelaten, zogenaamd gerezen wit. Dit is in de editie als een spatie verwerkt.

Afwijkend van het diplomatische principe is de vormgeving van de uitgave enigszins genormaliseerd, met name de typografie van de trefwoorden en de verwijswoorden. Daarnaast is de toegankelijkheid van het *Beknopt Kunstwoordenboek* in de digitale versie verbeterd door het uitschrijven van verkortingen.

Typografie: trefwoorden, subtrefwoorden en verwijswoorden

Met het oog op een later te vervaardigen geïntegreerde database is voor de trefwoorden, de voorbeeldzinnen en de verwijswoorden gekozen voor een vormgeving die iets afwijkt van het origineel. In de druk zijn de trefwoorden vet gezet en beginnen ze met een hoofdletter. In de transcriptie zijn deze trefwoorden vet en in kleine letters weergegeven. Alleen bij evidente eigennamen als **Edda** is de hoofdletter van het origineel gehandhaafd. Ook als een zelfstandig naamwoord blijkens de betekensiomschrijving zowel een eigennaam als een figuurlijk begrip kan aanduiden, is de hoofdletter gehandhaafd, vgl. bv.

> **Eris**, v. (fab.) tweedracht, strijd; de twistgodin.
> **Nemesis**, v. (fab.) godin der wraak; (fig.) wrekende gerechtigheid.

Bij Franse trefwoorden als **Eclat**, **Egard** en **Elève** is bij het uitschrijven niet uit te maken of er wel of niet een accent op de begin-*e* moet worden geplaatst. Omdat ook de contemporaine gebruiker met deze onduidelijkheid te kampen had, is ervoor gekozen alle woorden uit te schrijven zonder accent. Alleen als uit het gebruik elders in het woordenboek blijkt dat er een accent moet worden geplaatst, is dit in de transcriptie geschied. Dit laatste is het geval bij de trefwoorden **échelon** (op grond van de onder het trefwoord *en* vermelde uitdrukking *en échelon*), **émail** en **émailleeren** (op grond van de betekenisomschrijving van het werkwoord: *émail op metaal brengen*) **étage** (op grond van het trefwoord *bel-étage*) en **état-major** (op grond van het trefwoord *tiers-état*). Ook bij uitdrukkingen als **A posteriori**, **A point en A vista** was het voor de contemporaine gebruiker niet uit te maken of de de

beginhoofdletter *A* moest worden opgevat als een *a* of een *à*. Ook hier is gekozen voor uitschrijven zonder accent, tenzij uit het woordenboek zelf blijkt dat er een accent moet worden geplaatst. Dit is alleen het geval bij het trefwoord **à meta** (blijkens de uitdrukking *conto à meta*).

De komma die in het Beknopt Kunstwoordenboek op het trefwoord volgt, is nu eens vet, dan weer niet-vet. Omdat deze afsluitende komma's geen deel uitmaken van het trefwoord, is ervoor gekozen ze consequent niet-vet te verwerken.

Bij veel trefwoorden worden nadere uitdrukkingen genoemd, die in het origineel eveneens vet zijn gedrukt. In de transcriptie zijn deze subtrefwoorden cursief overgenomen. Aldus is bv.

> **Essentiëeel**, o. **het essentiëele** (het ware, het eigenlijke) **der zaak**.

overgenomen als

> **essentiëeel**, o. *het essentiëele* (het ware, het eigenlijke) *der zaak*.

Ook verwijzingen naar andere lemmata zijn in de druk vet gezet ("Zie verder **Heremiet**.") Met het oog op de duidelijkheid en op latere verwerking in een database zijn in de transcriptie dergelijke verwijswoorden afwijkend van het origineel gecursiveerd en onderstreept: "Zie verder *heremiet*."

Verkortingen: gedachtenstreepjes en uitgangen

In het *Beknopt Kunstwoordenboek* wordt als gezegd veelvuldig gebruik gemaakt van verkortingen. Met gedachtenstreepjes en verkorte uitgangen werd veel ruimte bespaard.

Een voorbeeld van een gedachtenstreepje:

> **Abonneeren (zich)** ww. gel. **– op**, zich door inteekening verbinden.

In de digitale editie is dit lemma als volgt weergegeven:

> **abonneeren (zich)** ww. gel. *zich abonneeren op*, zich door inteekening verbinden.

Op de plaats van het gedachtenstreepje is het evident bedoelde woord opnieuw uitgeschreven. De gedachtenstreepjes zijn uitsluitend opgelost in trefwoorden, subtrefwoorden en voorbeelduitdrukkingen, maar niet in betekenisomschrijvingen. Aldus is

> **Ingenieur**, m. (-s), bouwkundige, vesting-, krijgs-, waterbouwkundige; **burgerlijk** of **civiel -**; **- van den waterstaat** (belast met het toezicht over den bouw en het onderhoud van dijken, bruggen enz.)

door ons verwerkt als

> **ingenieur**, m. (ingenieurs), bouwkundige, vesting-, krijgs-, waterbouwkundige; *burgerlijk* of *civiel ingenieur*; *ingenieur van den*

> *waterstaat* (belast met het toezicht over den bouw en het onderhoud van dijken, bruggen enz.)

Alleen de streepjes in de meervoudsvormen en vetgedrukte uitdrukkingen met het trefwoord zijn hier uitgeschreven.

Het systeem van de in het *Beknopt Kunstwoordenboek* veel voorkomende verkorte uitgangen wordt in het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* als volgt toegelicht:

> (-en) (-s) enz., achter een hoofdwoord, beteekent de vorming van het meervoud; b.v. VADER, m. (-s), *vaders;* MENSCH, m. (-en), *menschen;* KIND, o. (-eren), *kinderen;* en in zamengestelde woorden: HAZELNOOT, v. (...oten), *hazelnoten;* ZILVERDRAAD, m. (...aden), *zilverdraden*

De uitgangen *(-en)* en *(-s)* dienen dus aan het ongewijzigde woord te worden toegevoegd. Bij het gebruik van puntjes in uitgangen als *(...oten)* verandert ook de spelling van het woord zelf.

Naast het meervoud werden ook de trappen van het adjectief afgekort aangeduid. In de bewoordingen van het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal*:

> (-er, -st), achter een bijvoegelijk naamwoord geplaatst, duidt de vorming van den vergrootenden en den overtreffenden trap aan

Met het oog op de doorzoekbaarheid en de toegankelijkheid van de digitale versie zijn ook deze verkortingen in onze editie uitgeschreven. Een voorbeeld:

> **Abnorm, Abnormaal**, bn. (-er, -aler, -st, -aalst)

is in de transcriptie weergegeven als :

> **abnorm, abnormaal**, bn. (abnormer, abnormaler, abnormst, abnormaalst)

In de geest van de aanwijzingen voor het gebruik van het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche Taal* zijn ook bij bijvoeglijke naamwoorden verkorte uitgangen met puntjes verwerkt. Zo is

> **Confuus,** bn. en bijw. (...zer, -st), verward, verlegen, beschaamd, verbluft.

weergegeven als

> **confuus**, bn. en bijw. (confuzer, confuust), verward, verlegen, beschaamd, verbluft.

Bij *confuus* en andere bijvoeglijke naamwoorden die eindigen op een *s*, bv. *gracieus*, *hazardeus, ingenieus* staat de uitgang van de overtreffende trap in de regel afgedrukt als *(-st)*. Bedoeld zal zijn *(-t)*, de overtreffende trap wordt immers niet een dubbele *s* gespeld. In deze gevallen is de overtreffende trap stilzwijgend uitgeschreven met een enkele *s*: *confuust*, *hazardeust*, *gracieust*, *ingenieust.*

Als van een bijvoeglijk naamwoord twee vormen worden vermeld zonder dat de verbuigingen apart worden vermeld, zijn in de transcriptie slechts de vergelijkende en de overtreffende trap van een van beide vormen uitgeschreven. Een voorbeeld:

Brillant, Briljant, bn. (er, -st), schitterend, heerlijk.

is in de transcriptie weergegeven als

brillant, **briljant**, bn. (brillanter, brillantst), schitterend; heerlijk.

Een enkele keer zijn per abuis bij een zelfstandig naamwoord uitgangen voor de vergelijkende en de overtreffende trap geplaatst. Deze zijn conform het origineel overgenomen en niet utgeschreven, zie bv.

desinfectie, (-er, -st), reiniging van smetstof.

Bijlage 1: Afkortingen

In het *Nieuw Woordenboek der Nederlandsche taal* van 1864 is een 'Lijst van verkortingen' opgenomen, die als model heeft gediend voor onderstaand overzicht. Sommige afkortingen met name van grammaticale begrippen, komen niet voor in het *Beknopt Kunstwoordenboek* en zijn hier weggelaten. Van de andere kant zijn uit het *Beknopt Kunstwoordenboek* enkele afkortingen aangevuld die in de *Lijst der verkortingen* ontbreken.

aardr., in de aardrijkskunde.
amerik., amerikaansch.
apoth., bij de apothekers.
art., bij de artillerie.
B., volgens de spelling van Bilderdijk
beeldh., bij beeldhouwers.
bet., beteekenis, beteekenissen.
bijb., bijbelsche uitdrukking.
bijw., bijwoord
bijz., bijzonder
bilj., in het biljartspel
bn., bijvoeglijk naamwoord.
boekb., bij boekbinders.
bouwk., inde bouwkunst.
b.v., bij voorbeeld.
b.w., bedrijvend werkwoord.
d.i., dat is.
dansk., in de danskunst.
dicht., dichtk., in de dichtkunde.
drukk., in de drukkunst.
dw., deelwoord.
eert., eertijds.
eig., eigenlijk.
elk., elkander.
eng., engelsch, engelsche.
fab., fabell., in de fabelleer.
fig., figuurlijk, overdragtelijk, oneigenlijk.

fr., fransch, fransche.
gel., gelijkvloeijend.
geldw., in het geldwezen.
gen., in de geneeskunde.
gesch., in de geschiedenis.
getalm., getalmerk
gew., gewoonlijk.
gez., in de gezigtkunde.
glasbl., bij glasblazers
gmv., geen meervoud.
godg., in de godgeleerdheid.
grav., in de graveerkunde.
H.S., in de Heilige Schrift.
hand., in de handel.
hebr., hebreeuwsch.
heelk., in de heelkunde.
heelm., bij heelmeesters.
horl., bij horologiemakers.
iem., iemand.
inz., inzake.
inzond., inzondherheid.
isr., israelitische.
kaart., kaarts., kaartsp., in het kaartspel.
kastenm., bij kastenmakers.
kerk., kerkelijk.
kleerm. bij kleermakers.
kooph., in den koophandel.
kruidk, in de kruidkunde.
landb., in den landbouw.
landv., landvoogd.
leenst., in het leenstelsel.
leerst., leerstelling.
letterz., bij letterzetters.
m., mannelijk.
med., medisch.
meetk., in de meetkunde.
mil., bij militairen.
muz., in de muziek.
nat., natuurkunde.
nat. gesch., in de natuurlijke geschiedenis.
nat. hist., in de natuurlijke historie.
ned., nederl. nederlandsch, nederlandsche.
o., onzijdig.
on. w., onp. w., onpersoonlijk werkwoord.
ontl., in de ontleedkunde.
oorl. in den oorlog.
oud. oudheid.
oudh., uit de oudheid.
oudt., oudtijds.

ow., onbedrijvend werkwoord.
plaatsn., bij plaatsnijders.
plant., in de plantkunde.
r.k., bij de roomsch-katholieken.
recht., in het rechtswezen, bij de rechtsbedeeling.
red., redek., in de redekunst
reden., in de redeneerkude
rek., in de rekenkunde.
rijk., in de rijkunst, op paarden betrekking hebbende.
rijsch., in de rijschool, op paarden betrekking hebbende.
rom. romeinsch, romeinsche.
scheik., in de scheikunde.
schermk., in de schermkunst.
schild., in de schilderkunst, bij schilders.
spel., in spelen
spoorw., op spoorwegen.
spr., spreekwoord.
stelk., in de stelkunst.
ster. sterr., in de sterrekunde.
sterrew., in de sterrewichelarij.
taalk., in de taalkunde of spraakkunst.
tandm., bij tandmeesters.
teek., in de teekenkunst.
tegenst., tegenstelling.
tijdr., in de tijdrekenkunde.
toon., in de tooneelspeelkunst, op het tooneel.
toonk., in de toonkunst.
tw., tusschenwerpsel.
v., vrouwelijk, van.
verl. dw., verleden deelwoord.
vest., bij den vestingbouw.
vierk., vierkante.
vroedk., in de vroedkunde.
vuurw., bij vuurwerk.
vz., voorzetsel.
w., werkwoord.
wap., in de wapenkunde.
werkt., in de werktuigbouw; werktuig
wev., in de weverij
wijsb., in de wijsbegeerte
wisk., in de wiskunde
wiss., bij het wisselen van geld
wondh., in de wondheelkunde.
zeew., in het zeewezen, zeemanswoord; ook bij de scheepsbouwkunde
zek., zeker, zekere

A.

Ab, v. (hebr. woord) elfde maand van den israëlietischen kerkelijken kalender; na den 10den Ab heet deze maand Menachem.
abaliënatie, v. (abaliënatiën), (recht.) vervreemding, eigendomsovergang.
abanatie, v. (abanatiën), jaarban, verbanning voor den tijd van een jaar.
abandon, o. gmv. afstand, overgave; afstandsrecht; verlatenheid, hulpelooze toestand.
abandonneeren, bw. gel., afstaan; de partij opgeven (in het schaakspel).
abbreviatie, v. (abbreviatiën), ver-, afkorting.
abbreviëeren, bw. gel. afkorten, verkorten.
abcès, o. (abcèssen), etterbuil, ettergezwel.
abderitisch, bn. en bijw. (fig.) onnoozel, belachelijk; op de wijze der Abderieten.
abdicatie, v. (abdicatiën), afstand, vrijwillige aftreding, nederlegging eener waardigheid; afdanking; uitsluiting.
abdiceeren, **abdiqueeren**, bw. gel., afstand doen, nederleggen (eene waardigheid).
ab intestato, bijw. zonder testament.
abjectie, v. gmv. weg-, verwerping; laagheid; zelfvernedering.
abjurectie, v. (abjurectiën), afzwering, loochening met eenen eed.
abjureeren, bw. gel., afzweren.
ablutie, v. (ablutiën), wassching, reiniging (als godsdienstplicht).
abnorm, **abnormaal**, bn. (abnormer, abnormaler, abnormst, abnormaalst), tegen den regel, afwijkende van de vormen; misvormd, wanvormig, ziekelijk.
abnormiteit, **abnormaliteit**, v. (abnormiteiten, abnormaliteiten), afwijking van den regel.
aboleeren, bw. gel., afschaffen, opheffen, intrekken; uitdelgen.
abolitie, v. (abolitiën), afschaffing.
abolitionist, m. (abolitionisten), afschaffer, voorstander van de afschaffing der slavernij.
abominabel, bn. (abominabeler, abominabelst), afschuwelijk, verfoeielijk.
abominatie, v. gmv. verfoeiing, verafschuwing.
abomineeren, bw. gel. verfoeien, verafschuwen.
abondant, bn. (abondanter, abondantst), overvloedig, rijkelijk, ruim voorhanden.
abondantie, v. gmv. overvloed.
abonnement, o. gmv. verbindtenis door inteekening.
abonneeren (**zich**) ww. gel. *zich abonneeren op*, zich door inteekening verbinden.
abordeeren, ow. bw. gel., aanlanden, aanklampen; (fig. en zeew.) op zijde komen; staande houden, aanspreken.

aborteeren, ow. gel. eene miskraam hebben, ontijdig bevallen.
abracadabra, o. gmv. kabbalistisch tooverwoord.
abrogatie, v. (abrogatiën), afschaffing, opheffing, intrekking (eener wet); vervanging (eener wet door eene andere).
abrogeeren, bw. gel. afschaffen, opheffen.
absent, bn. afwezig; (fig.) verstrooid van gedachten, verward; *de absenten*, de afwezigen.
absenteeren (**zich**), ww. gel., zich verwijderen, heengaan, verlaten (eene vergadering enz.).
absentie, v. gmv. afwezigheid; verstrooidheid (van gedachten).
absolutie, v. gmv. (r.k.) vrijspraak, vergeving (van zonden), aflaat.
absolutismus, o. gmv. willekeur-heerschappij, onbeperkte gezagvoering.
absolutist, m. (absolutisten), aanhanger der onbeperkte alleenheersching.
absoluut, bn. (absoluter, absoluutst), volstrekt, op zich zelf; onbepaald, onafhankelijk.
absolveeren, bw. gel., vrijspreken; ontbinden; voleinden.
absorbeeren, bw. gel., inzuigen, in zich opnemen, opslorpen, verzwelgen; (ook fig.).
absorptie, v. gmv. inzuiging, opslorping.
abstinent, bn. (abstinenter, abstinentst), matig, ingetogen, met onthouding.
abstinentie, v. (abstinentiën), onthouding (van spijs en drank).
abstract, bn. (abstracter, abstractst), afgetrokken, op zich zelf beschouwd; *de abstracte wetenschappen*, wiskunde, sterrekunde enz.
abstraheeren, bw. gel., afzonderen, aftrekken, afleiden.
absurd, bn. (absurder, absurdst), ongerijmd, dwaas, zot, onverstandig, onnoozel; strijdig met de rede.
absurditeit, v. (absurditeiten), ongerijmdheid.
abundant, bn. zie *abondant*.
abundantie, v. zie *abondantie*.
abundeeren, ow. gel., overvloeien, in overvloed voorhanden zijn; overvloed hebben.
abuseeren, bw. gel., misbruik maken, misleiden. *zich abuseeren*, zich vergissen.
abusief, bn. verkeerd, mis.
abusievelijk, bijw. bij vergissing.
acacia, m. (acaciaas), zevenboom; (ook) plant.
acajou, o. mahoniehout.
accableeren, bw. gel., overladen, bezwaren, ter neer drukken.
accedeeren, ow. gel. bijvallen, toestemmen, toetreden.
acceleratie, v. gmv. (werkt.) toeneming van snelheid, versnelling.
accelereeren, bw. gel., bespoedigen, versnellen.
accent, o. (accenten), klankteeken, toonteeken; toon, klemtoon; nadruk.
accentletter, v. (accentletters), (boekdr.) letter met een toonteeken.
acceptatie, v. (acceptatiën), (ook **accept**, o.) aanneming; handteekening (op een wissel) van den acceptant; wissel.

acceptant, m. (acceptanten), aannemer.
accepteeren, bw. gel. aannemen (te betalen eenen wissel).
acceptatie, v. (acceptatiën), aanneming; aangenomen beteekenis of zin van een woord, woordduiding.
accès, m. toegang.
accèssibel, bn. toegankelijk, genaakbaar.
accessie, v. (accessiën), toestemming, toetreding; bewijs van toegang.
accèssist, m. (accèssisten), voorloopig onbezoldigd ambtenaar.
accèssit, o. (accèssits), tweede prijs (op middelbare en hooge scholen, bij prijsuitschrijvingen enz.).
accèssoir, bn. bijkomend, toegevoegd, er bij , er toe behoorende; *de accèssoiren*, het bijkomende (op het tooneel, op eene schilderij).
accident, o. (accidenten), ongeval, ongeluk, uitwas, gezwel (op het lichaam).
accidenteel, bn. toevallig.
accidentiën, v. mv. buitenkansjes, emolumenten, toevallige ambtsvoordeelen.
accijns, **accijs**, m. (accijnsen, accijsen), belasting (op levensmiddelen enz.), verbruiksbelasting.
acclamatie, v. gmv. vreugdegejuich; *iets bij acclamatie* (zonder stemming, met algemeene goedkeuring) *aannemen*.
acclimatiseering, **acclimatisatie**, v. gmv. het gewennen aan een andere lucht en klimaat dan die van het geboorteland; het inheemsch maken.
accolade, v. (accoladen), omhelzing; ridderslag; (boekdr.) strik.
accommodatie, v. gmv. schikking; inschikkelijkheid, toegeeflijkheid.
accommodatievermogen, o. gmv. *het accommodatievermogen van het oog*.
accommodement, o. gmv. inrichting; schikking, vergelijk (tot afbetaling van schulden).
accommodeeren, bw. gel. in orde brengen; opmaken. *zich accommodeeren*, ww. een vergelijk treffen, overeenkomen.
accompagnement, o. gmv. (muz.) begeleiding.
accompagneeren, bw. gel., (muz.) begeleiden.
accoord, o. (accoorden), overeenkomst, schikking; overeenstemming, (muz.) toon, geluid.
accordeeren, bw. gel., overeenkomen, overeenstemmen; bewilligen, toestaan.
accordeon, **accordion**, o. (accordeons, accordions), zeker speeltuig.
accoucheur, m. (accoucheurs), vroedmeester.
accrediteeren, bw. gel., in vertrouwen brengen, krediet verschaffen; *een geaccrediteerd gezant*, een officieel toegelaten gezant (na aanneming zijner geloofsbrieven).
accuraat, bn. (accurater, accuraatst), nauwkeurig, stipt, zorgvuldig.
accuratesse, v. gmv. nauwkeurigheid, stiptheid.
accusatie, v. (accusatiën), beschuldiging, aanklacht.
accuseeren, bw. gel., beschuldigen, aanklagen; de ontvangst (van eenen brief) berichten.
acerbiteit, v. gmv. wrangheid, zuurheid, bitterheid, (fig.) stuurschheid.

acetaten, o. mv. azijnzure zouten.
acetometer, m. (acetometers), werktuig om den graad van sterkte van azijn te bepalen.
achilles-hiel, m. (achilles-hielen), (fig.) kwetsbare plaats of plek.
achromatisch, bn. (nat.) kleurloos.
achronyktisch, **achronychisch**, bn. (ook **akronyktisch** enz.), in den avond, bij het begin van den nacht.
aciditeit, v. gmv. de kracht waarmede een zuur als zoodanig werkt.
acidimeter, m. (acidimeters), zuurmeter, werktuig om de in wijn aanwezige hoeveelheid zuur te bepalen.
acimetrie, v. gmv. zuurmeting.
a conto, (kooph.) op rekening; in mindering; *a conto nuovo*, op nieuwe rekening.
a costi, aldaar, in uwe stad, ter uwer plaatse, ten uwent.
acquiësceeren, bw. gel., in iets toestemmen, bewilligen; zich gerust stellen, tevreden zijn.
acquireeren, bw. gel., verkrijgen, verwerven, erlangen, zich eigen maken.
acquisitie, v. (acquisitiën), verkrijging, verwerving; aangekocht eigendom.
acquit, o. gmv. kwitantie, bewijs van ontvangst; (bilj.) eerste stoot.
acquiteeren, bw. gel., kwijten, voor voldaan teekenen, iets verrichten, tot stand brengen.
acrobaat, m. en v. (acrobaten), koordedanser, -es; *acrobatische kunsten*, koordedanserskunsten.
acte, v. (acten), bedrijf (van een tooneelspel); zie <u>*akte*</u>.
acteur, m. (acteurs), tooneelspeler.
actie, v. (actiën), bewijs van aandeel (in eene onderneming, maatschappij enz.); handeling, feit (in den oorlog), schermutseling, gevecht, aanklacht, rechtsvordering; *zonder actie of rafactie*, zonder recht op schadevergoeding (bij eene verkooping).
actiehandel, m. gmv. effektenhandel.
actiehandelaar, m. (actiehandelaars), effektenhandelaar.
actief, bn. (actiever, actiefst), werkzaam, bedrijvig; in dienst.
actief, o. in schulden (tegenoverstelling van <u>*passief*</u>).
actioneeren, bw. gel., dagen voor het gerecht.
actionair, m. (actionairs), **actionist**, m. (actionisten) aandeelhouder, deelhebber; actiehandelaar.
actio, v. (nat.) *actio in distans*, werking op afstand.
activiteit, v. gmv. werkzaamheid, bedrijvigheid, leven, vuur, ijver.
actrice, v. (actrices), tooneelspeelster.
actorium, o. gmv. volmacht.
actualiteit, v. gmv. tegenwoordige toestand, werkelijkheid; gepastheid van het oogenblik.
actueel, bn. werkelijk; tegenwoordig; dienstdoend.
actum, gedaan te, verhandeld (onder aan stukken of akten).
acupunctuur, v. (acupuncturen), (heelm.) naaldsteek.
acustiek, v. gmv. gehoor-, geluid-, toon-, klankleer.

acuut, bn. (acuter, acuutst), scherp, spits, snijdend; (gen.) kort van duur, snel verloopend.
adaequaat, bn. overeenstemmend, passend; volledig.
adaequeeren, bw. gel., gelijk of effen maken.
adagio, bw. en o. (muz.) langzaam, gematigd, zacht.
adapteeren, bw. gel., aanpassen, sluitend maken, aanbrengen.
Adar, v. (hebr. woord), zesde maand van den israëlietischen kerkelijken kalender.
addeeren, bw. gel., bij-, op-, samenstellen.
addiceeren, bw. gel., gerechtelijk toekennen.
addictie, v. (addictiën), toezegging.
additie, v. (additiën), optelling.
additioneel, bn. bijgevoegd, toegevoegd; *additioneele rechten*; *additioneele artikelen*.
adduceeren, bw. gel., aanvoeren, bijbrengen, tot zich trekken.
addupliceeren, bw. gel., verdubbelen.
adept, m. (adepten), goudmaker, wonderman.
adhereeren, bw. gel., aanhangen, aankleven, deelen (het gevoelen), zich vereenigen (met de zienswijze); bijvallen, toestemmen.
adhesie, v. (adhesiën), aanklevingskracht; erkenning van een nieuwen staat van zaken; toetreding (tot eene overeenkomst enz.).
adhibeeren, bw. gel., gebruiken, toelaten, aanwenden; geven, verleenen, toe-, bijvoegen.
adhorteeren, bw. gel., aan-, vermanen, waarschuwen.
a di, van den dag der maand (op wisselbrieven); *a ditto*, van denzelfden dag.
adieu, Gode aanbevolen! vaarwel! God zij met u!
adipocire, v. gmv. vetwas, lijkenvet.
adjourneeren, bw. gel., verdagen, verschuiven, schorsen (eene vergadering enz.).
adjudant, m. (adjudanten), officier die de dienstbestellingen bezorgt, eerste officier van het gevolg (eens konings enz.).
adjunct, **adjunkt**, m. (adjuncten, adjunkten), helper, bijstander, toegevoegde ambtenaar, tweede in rang.
adjungeeren, bw. gel., (eenen adjunkt of helper) toevoegen.
adjusteeren, bw. gel., (iets) gelijk maken, in overeenstemming (met iets) brengen, vereffenen; ijken (maten en gewichten).
adjusteerbalans, v. (adjusteerbalansen), muntschaal, vereffeningsschaal.
adjuto, v. gmv. hulp, ondersteuning.
administratie, v. (administratiën), bestuur, beheer, waarneming, toezicht; zorg voor de handhaving en naleving der bestaande wetten en verordeningen; *raad van administratie*, van maatschappijen, nijverheidsondernemingen enz.
administrateur, **administrator**, m. (administrateuren, administratoren), bewindhebber, bestuurder, beheerder.
administreeren, bw. gel., beheeren, waarnemen; besturen (eene zaak voor eenen derde); toedienen (een geneesmiddel); doen ondergaan (eene aderlating).

admiratie, v. gmv. bewondering.
admireeren, bw. gel., bewonderen.
admissibel, bn. aannemelijk, ontvankelijk, aanneembaar.
admissie, v. (admissiën), toelating, vergunning.
admitteeren, bw. gel., toelaten, toegang verleenen.
admodiëeren, bw. gel., leenen, uitleenen, verpachten.
admonitie, v. (admonitiën), herinnering, waarschuwing.
adopteeren, bw. gel., aannemen (als kind); beamen (eene meening).
adoptie, v. aanneming (als kind).
adorabel, bn. (adorabeler, adorabelst), aanbiddenswaard.
adorateur, m. (adorateurs), aanbidder.
adoreeren, bw. gel., aanbidden, hartstochtelijk liefhebben.
adouceeren, bw. gel., (nat.) verzoeten, verzachten, temperen; afslijpen (strepen op diamanten); wegnemen van vreemde of broos makende deelen uit het goud; (schild.) verzachten, verdunnen van omtrekken.
adret, bn. geschikt, handelbaar.
adspirant, m. zie *aspirant*.
adstringeeren, bw. gel., (nat.) samentrekken; *de middelen* of *adstringentia*, samentrekkende artsenijen.
adulaar, o. (nat.) soort van veldspaath.
adulatie, v. (adulatiën), vleierij, pluimstrijkerij.
advenant, bn. hupsch, vriendelijk, voorkomend.
advenant, bijw. *naar advenant*, naar evenredigheid.
advent, m. gmv. (r.k.) tijd vóór kersmis.
adversaria, **adversariën**, mv. aanteekeningen van verschillenden aard; boek daartoe bestemd.
adversarius, m. tegenstander; tegenpartij.
advertentie, v. (advertentiën), aankondiging, bekendmaking (in een dagblad).
adverteeren, bw. gel., bekend maken, berichten, kennis geven (door dagbladen).
advies, **advys**, o. (adviezen, advyzen), bericht, mededeeling, raadgeving, raad; meening, gevoelen (schriftelijk of mondeling medegedeeld).
adviesbark, v. (adviesbarken), schip.
adviesbrief, m. (adviesbrieven), (kooph.) kennisgeving van het trekken eens wisselbriefs.
adviesjagt (B. **adviesjacht**), o. (adviesjagten, adviesjachten), schip.
adviseeren, bw. gel., bericht □, raad geven.
advoceeren, bw. gel., tot zich roepen, in rechten dienen.
advokaat, m. (advokaten), rechtsgeleerde, pleitbezorger, verdediger voor het gerecht.
aelipile, v. (aelipilen), windkogel, dampkogel.
aenigmatisch, bn. raadselachtig, duister.
aeolodikon, o. muziekinstrument.
aeolusharp, v. (aeolusharpen), windharp (zeker muziekinstrument).
aequaal, bn. gelijk, evenredig.
aequatie, v. vergelijking; *aequatie-uurwerk*, werktuig ter bepaling van den waren en middelbaren zonnetijd.

aequator, m. gmv. evennachtslijn, evenaar, linie.

aequatore(i)aal, o. astronomisch werktuig.
aequatoriaalstroom, m. gedeelte van den grooten zeestroom, dat tusschen Afrika en Amerika dwars over den Atlantischen Oceaan heenloopt.
aequatorshoogte, v. verheffing van den aequator boven den horizon.
aequinoctium, o. gmv. dag- en nacht-evening.
aequinoctiaalkoluur, v. (sterr.) zekere cirkel.
aequinoctiaalpunten, o. mv. nachteveningspunten.
aequinoctiaalregen, m. regen in de verzengde luchtstreek tusschen de lente- en herfst-nachtevening
aequinoctiaalstormen, m. mv. stormen gedurende of kort na den tijd der dag- en nacht-eveningen.
aequivalent, o. vergoeding van gelijke waarde, schadeloosstelling; middel tot dekking eener afgeschafte belasting; andere belasting, daartoe dienende.
aera, v. tijdrekening, jaartelling.
aerarium, o. schat, schatkamer.
aerodynamika, v. leer van de drukking der lucht.
aerographie, v. gmv. luchtbeschrijving.
aeroleptynter, m. (aeroleptynters), luchtverdunner, luchtpomp.
aerolithen, v. mv. lucht-, meteoorsteenen.
aerologie, v. gmv. leer van de lucht.
aeromantie, v. gmv. luchtwaarzegkunst.
aerometeoren, o. mv. zekere luchtverschijnselen.
aerometer, m. (aerometers), luchtmeter (toestel).
aerometrie, v. gmv. luchtmeetkunst.
aeronaut, m. (aeronauten), luchtreiziger.
aeronautika, v. gmv. luchtscheepvaartkunde.
aerostaat, m. (aerostaten), luchtschip, luchtbol.
aerostatiek, **aerostatika**, v. gmv. leer van het evenwicht van den luchtbol.
aesculaap, m. (fig.) geneesheer, geneeskunstoefenaar.
aesthetiek, v. gmv. schoonheidsleer, leer van het gevoel en den smaak.
aesthetisch, bn. smaakvol, schoon, verheven, vol gevoel.
aether, m. vgmv. bovenlucht; (in de oudheid) door de goden ingeademde hemellucht; fijne □, sterk riekende en sterk smakende □, doorzichtige vloeistof.
aetherisch, bn. (fig.) hemelsch.
aetrioscoop, m. werktuig ter waarneming van den graad van zuiverheid der dampkringswolken.
aethyl, o. radikaal van den aether.
affabiliteit, v. gmv. minzaamheid, innemendheid.
affaire, v. (affaires), zaak, aangelegenheid; gevecht, rechtsgeding; beroep, bestaanmiddel.
affect, o. gmv. gemoedsaandoening, hartstocht, vuur, warmte.
affectatie, v. gmv. gemaaktheid, schijngevoeligheid, gekunstelde gedragingen.
affecteeren, ow. gel., voorgeven, den schijn aannemen; zich gemaakt of gekunsteld gedragen; *deze gelden te affecteeren op*, te vinden uit (een aangewezen post der begrooting).

affectie, v. gmv. genegenheid, gunst, welwillendheid, liefde.
affectueus, bn. toegenegen, welwillend.
affectuose, bijw. (muz.) teeder, gevoelig.
affiche, v. (affiches), aangeplakt bericht; (toon.) rolverdeeling, programma.
afficheeren, bw. gel., aanplakken, aanslaan; (fig.) uithangen; te koop loopen met; *zijne schande*.
affiliatie, v. gmv. vereeniging, gemeenschap, verbroedering; aanneming (als kind, als lid eener orde).
affiliëeren, bw. gel., verfijnen, fijn maken, louteren, zuiveren; zilver van daarmede gelegeerd koper scheiden.
affinerie, v. (affineriën), draadtrekkerij; metaalloutering.
affiniteit, v. gmv. verwantschap, zwagerschap.
affirmatie, v. (affirmatiën), bevestiging, bekrachtiging, beaming.
affirmeeren, bw. gel., bevestigen, bekrachtigen, beamen.
afflictie, v. droefenis, hartzeer, lijden.
affreus, bn. en bw. verschrikkelijk, ijselijk, akelig, ongehoord.
affront, o. (affronten), beleediging, hoon.
affronteeren, bw. gel., iem. stout onder de oogen treden, trotseeren; honen, beleedigen.
agaceeren, bw. gel., tergen, aanhitsen; opwekken; verliefd maken.
agamatolieth, o. beeldsteen, soort van speksteen.
agape, v. (agapeën), liefdemaal (bij de eerste christenen).
agenda, v. (agendaas), (kerk.) formulier-, ceremoniënboek; aanteekenboekje, zakboekje; lijst van hetgeen te verrichten is in eene vergadering, punten van beschrijving.
agens, o. (scheik.) iets dat zelfstandig werking voortbrengt; *agentia*, werkende middelen.
agent, m. (agenten), zaakwaarnemer, gevolmachtigde, vertegenwoordiger; *agent van politie*, politiedienaar.
agentuur, v. (agenturen), betrekking □, kantoor van den agent.
ageeren, ow. gel., handelen, verrichten; in rechten (tegen iemand) optreden; (tooneel) eene rol vervullen.
aggiustamente, bijw. (muz.) stipt, zeer nauwkeurig.
agglomereeren, bw. gel., zich ophoopen; grooter worden; dichter bij elkander bouwen (woningen).
aggravatie, v. (aggravatiën), verzwaring (van eene straf).
aggreëeren, bw. ow. gel., gunstig aan- of opnemen; believen; aangenaam zijn; *een geaggreëerde*, iemand die zonder diploma toegelaten is (b.v. als prokureur bij eene rechtbank).
aggregaat, o. vereeniging of ophooping van niet scheikundig verbonden gelijk- of ongelijksoortige deelen tot een geheel; *aggregatie-toestand*, (scheik.) van den warmtegraad afhangende toestand eener stof.
aggregeeren, bw. gel., toeroepen, bijvoegen.
agiliteit, v. gmv. vlugheid, behendigheid.
agio, o. gmv., opgeleid; *de nederlandsche munt doet agio*, is meer waard dan de vreemde; *het bankgeld doet agio*, is meer waard dan het kasgeld.

agiotage, v. gmv. effektenhandel; speculatie op de rijzing of daling der effekten, beursspel, woekerhandel.

agioteeren, bw. gel., met opgeld wisselen; woekerhandel □, beursspel drijven.
agioteur, m. (agioteurs), geldwisselaar; woekeraar met wissels, aktiehandelaar.
agitatie, v. (agitatiën), gemoedsbeweging, onrust, gisting, spanning.
agitato, (muz.) onrustig, hevig, snel, gezind.
agitator, m. (agitators), volksmenner, opruier.
agiteeren, bw. gel., aandoen, verontrusten, gisting □, spanning veroorzaken; opruien, aanzetten, aansporen.
agnaten, m. mv. naaste bloedverwanten van vaderszijde (inz. bij vorsten).
agnitie, v. (agnitiën), erkenning (van eenen wissel).
agnosceeren, bw. gel., erkennen, toestemmen.
agonie, v. gmv. zieltoging, doodstrijd; (fig.) dicht ophanden vervaldag van eenen wissel.
agrarische wetten, v. mv. (rom. gesch.) akkerwetten.
agrement, o. (agrementen), bevalligheid; sieraad op kleedingstukken, boordsel.
agricultuur, v. gmv. landbouw, akkerbouw.
agricultuurchemie, v. gmv. scheikunde op den landbouw toegepast.
agrinomie, v. gmv. leverkruid.
agronoom, **agronomist**, m. (agronomen, agronomisten), wetenschappelijk gevormd landbouwer, landhuishoudkundige.
agronometrie, v. gmv. toepassing van de theorie tot het berekenen der waarde van landerijen.
agronomie, v. gmv. leer van de kennis der gronden.
agroupeeren, bw. gel., vele beelden enz. opeenhoopen.
agurkje, (B. **agurken**), o. (agurkjes), kleine komkommer.
ahorn, **ahornboom**, m. (ahornen), mastboom, plataanboom.
ahornsuiker, v. gmv. noord-amerikaansche suiker.
aide, m. hulp, bijstand; helper, handlanger; (hulp-chirurgijn in een hospitaal).
air, o. gelaatsvoorkomen, uiterlijke houding, *zich airs geven*, zich grootsch aanstellen; zie *aria*.
aise, *hij is niet op zijn aise*, hij is niet op zijn gemak, hij voelt zich niet behagelijk, □ niet gelukkig; *op zijn aise zijn*, zijne schaapjes op het drooge hebben.
a jour, doorschijnend, doorzichtig, opengewerkt; tot den loopenden dag geboekt (bij boekhouders).
ajourneeren, bw. gel., uitstellen, verdragen, aanhouden tot....
ajournement, o. gmv. uitstel.
akademie, v. (akademiën), hoogeschool; genootschap of van staatswege ingesteld lichaam ter beoefening van kunsten en wetenschappen; teeken-, schilderschool.
akademisch, bn. *een akademische graad*, eene bevordering (of diploma) door examen aan eene hoogeschool verkregen.
akademist, m. (akademisten), lid eener akademie.
akant, m. zekere plant, □ boom.
akkoord, o. gmv. overeenkomst, afspraak.

akkoord, bijw. *het is akkoord*, het is juist, het komt uit.
akkordeeren, bw. ow. gel., toestaan, vergunnen; overeenkomen; een akkoord maken (met zijne schuldeischers).
akoliet, m. (akolieten), ondergeestelijke, altaardienaar; (fig.) volgeling, aanhanger.
akoniet, o. wolfswortel (vergiftige plant).
akte, **acte**, v. (akten, acten), verklaring, wettig bewijsschrift; *notariëele akte*; *akte van beschuldiging*; *akte van ontslag*; *akte van geboorte*; *akte van bekendheid*; *doopakte*; *akte van overlijden*; *akte van protest*; *akte van instruktie*; *oorspronkelijke akte*; *eene akte passeeren of verlijden*, door eenen notaris laten opmaken; *onderhandsche akte*; *de akten*, processtukken.
aktie, **actie**, v. (aktiën, actiën), aanklacht, rechtsvervolging, rechtsvordering; aandeel (in eene onderneming of maatschappij); gevecht, ontmoeting met den vijand; *eene aktie met iem. hebben*, met iem. in twist zijn; *de aktiën rijzen of dalen*, worden meer of minder waard; (fig.) *de aktiën zijn bij hem gedaald*; hij is gedweeër geworden; (ook) zijne verwachting is verminderd.
actionaris, m. (actionarissen), aandeelhouder.
actionneeren, bw. gel., (iem.) in rechten vervolgen.
aktiniën, m. mv. (nat. hist.) veelvoeten
aktinobolismus, o. gmv. uitstraling, het stralen werpen.
aktinographie, v. gmv. beschrijving van de , leer der lichtstralen.
aktinometer, m. (aktinometers), werktuig om de wetten der nachtelijke uitstraling of de intensiteit der zonnestralen te bepalen.
akustiek, v. gmv. leer van het geluid, gehoorleer.
al: *al corso*, naar den wisselkoers; *al marco*, naar het muntgewicht (de eigenlijke metaalwaarde) der munten; *al numero*, naar het getal; *al pari*, van gelijke waarde, 100 voor 100; *al peso*, naar het gewicht; *al pezzo*, stukswijze, bij het stuk.
albe, v. (alben), (r.k.) miskleed.
albinos, m. mv. witlingen, kakkerlakken, witte negers.
Albion, o. gmv. oude naam van Engeland.
album, o. (albums), stamboek, vriendenrol.
albumine, o. (nat.) eiwitstof.
alcalde, **alcade**, m. (alcalden, alcaden), dorpsschout in Spanje.
alcali, o. (scheik.) loogzout.
alcaliteit, v. gmv. eigenschap dat eene stof alcalische reactie uitoefent.
alcalisatie, v. gmv. loogzoutbereiding.
alcalisch, bn. loogzoutachtig, -aardig; loogzout bevattende.
alcaloïden, o. mv. (nat.) organische grondstoffen (in planten).
alcarraza's, v. mv. (nat.) koelvaten.
alchimie, **alchemie**, v. gmv. goudmakerij, het zoeken naar den steen der wijzen, de voorgewende kunst om met

behulp van zekere geheimzinnige chemische werkzaamheden, niet-edele metalen (b.v. lood) in edele (b.v. zilver) te kunnen doen overgaan, of om een levens-elixer te bereiden.
alchimist, m. (alchimisten), goudmaker.
alcohol, m. gmv. beste □, hoogst gezuiverde wijngeest.
alcoholometer, m. (alcoholometers), soort van vochtweger.
aldehyd, o. alcohol waaraan waterstof onttrokken is.
alderman, m. (aldermen), oudste lid van een gemeentebestuur in Engeland.
ale, v. gmv. engelsch bier.
alembicus, m. distilleerhelm.
alert, bn. vlug, behendig, levendig, handig.
aleurometer, m. (aleurometers), meelmeter.
Alexander, *orde van St. Alexander Newski*, russische ridderorde.
algarade, v. (algaraden), beleediging, hoon; oploop.
algebra, v. gmv. stelk.; (fig.) *dat is algebra voor mij*, hiervan versta ik volstrekt niets.
algebraïsch, bn. *algebraïsche formule*.
alguazil, m. (alguazils) gerechtsdienaar in Spanje.
alhidade, v. (nat.) vizier-liniaal.
alias, bw. anders, ook nog genaamd, bekend onder den naam van.
alibi, elders; (recht.) *zijn alibi bewijzen*, het bewijs leveren dat iem. van eene misdaad beschuldigd, op het oogenblik dat zij gepleegd werd, zich op eene andere plaats bevond dan die waar het feit geschiedde.
aliënabel, bn. vervreemdbaar, verkoopbaar.
aliënatie, v. (aliënatiën) vervreemding, verkoop, verpanding; afstand van grondgebied of van rechten; verstandsverbijstering.
aliëneeren, bw. gel., vervreemden, overdrijven; *hij is gealiëneerd*, hij is krankzinnig.
aligneren, bw. gel., volgens eene rechte lijn afmeten.
alignement, o. gmv., richtingslijn.
alinea, v. (alineaas), nieuwe regel; lid van een wetsartikel.
alizarine, gmv. kleurstof in den meekrapwortel.
alizarine-inkt, m. inkt, uit deze kleur bereid.
alkali, o. zie alcali.
allagiet, o. zeldzame groene delfstof.
allantotoxium, o. worstvergif.
allegatie, v. (allegatiën), aanhaling (van eenen schrijver), aanvoering (van een feit).
allegretto, bijw. (muz.) een weinig levendig, □ vroolijk.
allegro, bw. (muz.) vlug, haastig, vroolijk.
alliage, v. gmv. legering, metaalmengsel, onzuiver in het fijn; toevoegsel.
alliantie, v. (alliantiën), vereeniging, verbond, bondgenootschap; vermaagschapping (door huwelijk).
allieersel, o. zie alliage.
alliceeren, bw. gel., tot zich lokken.

allieeren, bw. gel., verbinden.
alligatie, v. samenstelling, vermenging met metalen; legering.
alligeeren, bw. gel., vermengen, samenstellen.
allocutie, v. (allocutiën), aanspraak, toespraak (van den paus enz.).
allodiaal, bn. erfvrij, onleenroerig.
allodium, o. of *allodiaal goed*, eigen □, vrij en vervreemdbaar erfgoed.
alloi, **allooi**, **alooi**, o. de hoeveelheid van minder metaal dat met een beter gemengd is.
allonge, v. (allonges), verlengstuk; *allonge paruik*.
allongeeren, bw. gel., verlengen, uitrekken.
allons, tw. komaan! laat ons gaan! voorwaarts! vooruit!
allopathie, v. gmv. geneeswijze, waarbij men middelen toepast, die eene aan de kwaal tegenovergesteld werking voortbrengen.
allopatria, mv. bijzaken, vreemsoortige bezigheden.
allotropie, v. gmv. de eigenschap, dat eene en dezelfde enkelvoudige stof in verschillende toestanden kan optreden.
allóttava, bw. (muz.) oktaafsgewijze, acht toonen hooger.
allouabel, bn. geldig, toe te staan, in te willigen.
alloueeren, bw. gel., billijken, toestaan, inwilligen.
alludeeren, bw. gel., toespelen, schertsen, spotten, bijtende zinspelingen maken.
allumeeren, bw. gel., aan-, op-, ontsteken, doen ontbranden.
all'unisono, bw. (muz.) eens-, gelijkluidend.
allure, v. gang, houding.
allusie, v. (allusiën), toe-, zinspeling.
alluviaal, bn. aan-, opgespoeld.
alluvie, v. **alluvium**, o. aanspoeling, aanslibbing; aangespoelde grond; *alluvie-recht*, recht der oeverbewoners om zich het aangeslibde land toe te eigenen.
alma mater, eerwaarde moeder (eernaam voor de universiteiten).
alter ego, m. (bet. *ander ik*), plaatsvervanger, gevolmachtigde (in den ruimsten zin des woords).
alterabel, bn. veranderbaar, aan bederf onderhevig.
altereeren, bw. ow. gel., veranderen, verslimmeren, erger maken; verminken, snoeien (muntstukken); verschrikken, ontroeren, ontstellen.
alternatie, v. (alternatiën), afwisseling, verandering, beurtwisseling.
alternatief, o. gmv. gedwongen keuze tusschen twee moeielijke omstandigheden. *alternatief*, bn. beurtelings, afwisselend.
alternativemente, bw. (muz.) bij afwisseling.
alterneeren, bw. gel., afwisselen, veranderen, bij beurten □, beurtelings waarnemen of verrichten.
alterum tantum, het dubbele, eens zoo veel.
altimetrie, v. gmv. hoogte-meetkunde.
aludels, o. mv. (scheik.) aarden retorten waarin het kwikzilver wordt overgehaald.

alumina, o. gmv. aluinaarde.
aluminium, o. gmv. metaal der klei- of aluinaarde.
alvaria, mv. (in Portugal) de koninklijke besluiten, die slechts één jaar kracht hebben en door een der ministers mede-onderteekend moeten zijn.
am, v. (ammen), min, zoogmoeder.
amabile, (muz.) liefelijk, teeder.
amalgama, o. gmv. mengsel van metaal met kwik.
amalgamatie, v. gmv. scheiding van zilver uit de ertsen die geen lood bevatten.
amalgameeren, bw. gel., met kwikzilver vermengen, □ verbinden.
amanuensis, m. (amanuensissen), klerk, kommies, schrijver.
amasseeren, bw. gel., verzamelen, samen-, bijeenbrengen, opgaren.
amateur, m. (amateurs), liefhebber, beminnaar, kunstvriend.
amazone, v. (amazonen), strijdbare vrouw, heldin; (fig.) vrouwen-rijkleed; vrouw te paard.
ambassade, v. (ambassades), gezantschap, zending.
ambassadeur, m. (ambassadeurs), gezant, afgezant, vertegenwoordiger van eenen souverein bij het hof eens anderen.
ambe, v. twee naast elkaar uitgetrokken nommers van de vijf (in de loterij, in het lotto- of kienspel).
ambiëeren, bw. gel., dingen, staan (naar eenen post), verlangen.
ambitie, v. gmv. eergevoel, eerzucht, eergierigheid; lust, leerlust.
ambitieus, bn. (ambitieuzer, ambitieust), eerzuchtig, eerlievend.
ambraïne, o. ambervet.
ambulance, v. (ambulances), (bij het leger) ziekenwagen, veldhospitaal.
ambulant, bn. heen en weer loopend, rondtrekkend.
ambuleeren, ow. gel., heen en weer gaan.
amelioreeren, bw. gel., verbeteren.
amende, v. (amendes), geldboete; *amende honorable doen*, openbare schuldbelijdenis afleggen.
amendement, o. (amendementen), verbetering; wijziging, voorstel tot wijziging (van een wet, een reglement enz.); *subamendement*, amendement op een amendement.
amendeeren, bw. gel., wijzigen, verbeteren; door amendementen wijzigen.
ameneeren, bw. gel., aanbrengen, aanvoeren, te weeg brengen.
amentum, o. bloemkatje (zekere bloeiwijze).
à meta, ter helfte; *conto à meta*, gemeenschappelijke □, halve rekening.
ameublement, o. gmv. huisraad.
ameubleeren, bw. gel., met huisraad voorzien, stoffeeren; (recht.) roerend maken (goederen).
ami, m. vriend.
amie, v. vriendin.
amicaal, **amicabel**, bn. vriendschappelijk.

amice, waarde vriend! (bij den aanhef van eenen brief).
amicissime, beste vriend!
ammonia, v. kleurlooze gasvormige verbinding van waterstof met stikstof.
ammoniak, o. vloeibare ammonia.
ammoniagom, v. **ammoniazout**, o. vluchtig loogzout.
ammonium, o. verbinding van stikstof met waterstof.
ammunitie, v. gmv. voorwerpen noodig tot het voeren van oorlog.
amnistie, ook **amnestie**, v. gmv. kwijtschelding van straf, vergiffenis voor politieke misdrijven.
amnistiëeren, bw. gel., vergiffenis schenken; *een geamnistiëerde*, iem. die van de amnestie heeft gebruik gemaakt.
Amor, m. gmv. (fig.) liefde, liefdegod.
amoroso, bijw. (muz.) teeder.
amorph, bn. (nat.) vormeloos.
amorphismus, o. gvm. het missen van een regelmatigen vorm, struktuurloosheid.
amortisatie, v. (amortisatiën), schulddelging (door aflossing); ongeldigverklaring.
amortiseeren, bw. gel., schulddelgen, ongeldig verklaren.
amouretten, v. mv. minnarijen, korststondige liefdehandel; *amours maken*, vrijen, het hof maken.
amotie, v. gmv. afbraak; *tot amotie verkoopen*, verkoopen (een gebouw enz.) om het te laten afbreken.
amoveeren, bw. gel., ontzetten (van eenen post); sloopen, slechten.
amovibel, bn. afzetbaar.
amovibiliteit, v. gmv. afzetbaarheid.
ampel, **ample**, bn. en bijw. breedvoerig, wijdloopig, in bijzonderheden (vertellen).
amphibie, o. (amphibiën), tweeslachtig dier (levende in het water en op het land).
amphigouris, o. hoogdravend gezwets.
amphion, m. (fig.) uitstekend toonkunstenaar.
amphitheater, o. (amphitheaters), (bij de ouden) de schouwburg; (thans) halfronde schouwplaats (tegenover het tooneel).
amphitheatraal, bn. rond gebouwd met oploopende banken.
amphitrion, m. (amphitrionen), (fig.) milde gastheer; hoorndrager.
ampliatie, v. (ampliatiën), uitbreiding, aanvulling (van een wetsartikel enz.); duplikaat (eener rekening, akte enz.).
ampliëeren, bw. gel., uitbreiden, aanvullen.
amplificatie, v. (amplificatiën), uiteenzetting, ontwikkeling, vergrooting.
amplissimus, hoogaanzienlijk (titel eens aartspriesters; ook eeretitel aan universiteiten).
amplitudo, v. (sterr.) morgen-, avondwijdte.
amputatie, v. (amputatiën), het afzetten van een lichaamsdeel.
amputeeren, bw. gel., een lichaamsdeel afzetten.
amulet, o. (amuletten), talisman, voorbehoedmiddel (tegen ziekten en gevaren).

amusant, bn. (amusanter, amusantst), vermakelijk, onderhoudend.
amusement, o. (amusementen), vermaak; uitspanning, verlustiging.
amuseeren, bw. gel., *zich amuseeren*, ww. (zich) vermaken.
amygdalen, v. mv. keelklieren, (zoogenaamd) amandelen.
amygdaline, v. gmv. (scheik.) kleurlooze, kristalliseerbare zeer bittere stof (uit bittere amandelen te trekken).
anabaptist, m. (anabaptisten), wederdooper.
anachronismus, m. fout in de tijdrekening bij de vermelding van historische feiten.
anagram, m. (anagrammen), letterkeer, wisselwoord.
analecten, mv. bloemlezing, uittreksels van het gelezene.
analogie, v. gvm. overeenkomst, overeenstemming, gelijkvormigheid.
analoog, bn. overeenkomstig, overeenstemmend, gelijkvormig.
analyse, **analysis**, v. ontleding, ontbinding, oplossing, uiteenzetting.
analyseeren, bw. gel., ontleden, ontbinden, oplossen, uiteenzetten.
analyseur, m. bovenste of voorste gedeelte van eenen polarisatietoestel; middenstof waardoor het witte zonnelicht in gekleurd licht wordt ontbonden.
analytisch, bn. oplossend, ontbindend.
anamorphose, v. (anamorphosen), gedaanteverandering, schijnbeeld.
ananas, v. (ananassen), peruviaansche vrucht.
anarchie, v. gmv. regeeringloosheid, wettelooze toestand.
anarchist, m. (anarchisten), bevorderaar der regeeringloosheid.
anathema, v. (anathemata), banvloek (in de r.k. kerk), kerkban.
anathematiseeren, bw. gel., in den ban doen, den banvloek uitspreken (over).
anatocismus, o. interest-woeker, de ergerlijkste woekerrente.
anatomie, v. gmv. ontleedkunde.
anatomisch, bn. ontleedkundig.
anatomiseeren, bw. gel., ontleden (het menschelijk lichaam enz.).
anatomist, m. (anatomisten), ontleedkundige.
ancienneteit, v. gmv. ouderdom van rang, voorrang naar dienstouderdom.
ancora, **ancodante**, **ancodantino**, bijw. (muz.) nog eens; da capo; niet te schielijk, gematigd; eenigszins gematigd.
ancien régime, het oude stelsel (bet. de staatsvorm die door eene omwenteling of hervorming vernietigd is).
anecdote, v. (anecdoten), kort verhaal, kleine geschiedenis; historische trek.
anelectrisch, bn. niet vatbaar voor de electriciteit.
anemochord, o. (anemochorden), wind-snaarspeeltuig.
anemographie, v. gmv. windbeschrijving.
anemometer, m. (anemometers), windmeter.
anemometograaf, m. (anemometografen), werktuig dat de verandering van den wind van zelf aanteekent.
anemoskoop, m. (anemoskopen), windvaan.

anerie, v. (aneriën) ezelachtigheid, ezelstreek, grove domheid.
ang, bn. zie eng.
angeliek, bn. engelachtig, hemelsch, allerbekoorlijkst.
anglaise, v. (anglaises), engelsche dans; engelsche juffer.
anglicisme, m. (anglicismen), engelsche vorm eener uitdrukking.
anglicomanie, **anglomanie**, v. gmv. zucht naar , voorliefde tot al wat engelsch is of in Engeland bestaat.
anglikaansch, bn. *de anglikaansche kerk*, de engelsche , bisschoppelijke kerk.
angliseeren, bw. gel., (een paard) kortstaarten op de engelsche wijze.
anhydriet, o. gmv. watervrije, zwavelzure kalkaarde of gips.
anhydrisch, m. (scheik.) watervrij.
animalisch, bn. dierlijk.
animatie, v. gmv. bezieling.
animeeren, bw. gel., bepalen, opwekken, aanmoedigen.
animositeit, v. gmv. vijandelijkheid, verbittering.
annalen, v. mv. jaarboeken, geschiedboek.
annaten, o. mv. jaargelden; bedrag van het aan de pauselijke schatkist verschuldigde aandeel der inkomsten van een geestelijk ambt in de eerste jaren; (r.k.) jaarmissen.
annecteeren, **annexeeren**, bw. gel., aanhangen, verbinden; inlijven.
annihilator, (**fire-annihilator**), m. (annihilators), toestel waarmede men in korten tijd eene groote hoeveelheid de verbranding belettende gassen kan ontwikkelen.
annileeren, bw. gel., vernietigen, te niet doen.
anniversaire, m. (anniversaires), verjaardag, jaardag.
anniversariën, m. mv. jaarlijksche plechtigheden.
annonce, bericht, aankondiging, bekendmaking, advertentie.
annonceeren, bw. gel., berichten, bekend maken, aankondigen.
annoteeren, bw. gel., op-, aanteekenen.
annueel, bn. jaarlijksch.
annuïteiten, v. mv. jaarlijksche aflossingen eener schuld door rentebetaling; bewijzen daarvan.
annulata, mv. ringwormen.
annulleeren, bw. gel., vernietigen, te niet doen.
annunciatie, v. aankondiging, Maria-boodschap (kerkelijk feest bij de r.k.).
annunziada, *orde der annunziada*, eene sardinische ridderorde.
annus gratiae, het dienstjaar, dat, na het overlijden eens predikants, ten voordeele van de weduwe door de ringbroeders wordt waargenomen.
anomalie, v. (anomaliën), onregelmatigheid, uitzondering, afwijking van den regel.
anoniem, **anonym**, bn. naamloos, ongenoemd.
anonymiteit, v.gmv. naamverzwijging; naamloosheid.
anonymus, m. (een) ongenoemde.
anoplotherium, een geslacht van fossiele roofdieren.
anorganisch, bn. onbewerktuigd; onbezield.
anormaal, **abnormaal**, bn. onregelmatig, afwijkend van den regel.

anorthoskoop, zeker werktuig, waarin op eene draaiende schijf geteekende verwrongene figuren zich regelmatig vertoonen.
antagonist, m. (antagonisten), tegenstander, tegenwerker, vijand, tegenpartij.
antarctisch, bn. nabij de zuidpool gelegen.
antecedent, o. (antecedenten), vroeger gebeurde zaak, voorafgaand geval van gelijken aard; *zijne antecedenten*, zijn verloopen leven, zijne handelingen van vroeger.
antecedeeren, bw. gel., voorafgaan, den voorrang hebben.
antecessor, m. (antecessoren), voorganger.
antedateeren, ook **antidateeren**, bw. gel., op vroegere dagteekening stellen.
antediluviaal, **antediluviaansch**, bn. vóór den zondvloed, ouder dan de zondvloed.
antediluvianen, m. mv. schepsels die vóór den zondvloed geleefd hebben.
anthera, v. (kruidk.), helmknop.
anthologie, v. (anthologiën), bloemlezing uit de werken van schrijvers en dichters.
anthraciet, o. gmv. zeker steenkoolsoort.
anthracometer, m. (anthracometers), toestel om door middel van kalkwater het gehalte aan koolzuur van de lucht te bepalen.
anthropologie, v. menschkunde, natuurleer van den mensch.
anthropomorphen, m. mv. (soort van) apen.
anthropophaag, m. (anthropophagen), menscheneter.
anti, tegen.
antichambre, v. (antichambres), voorvertrek, zijkamer; *iem. laten antichambreeren*, lang laten wachten alvorens men tot iem. komt die zich heeft aangemeld.
antichloor, v. zwaveligzure soda.
antichrist, m. (antichristen), bestrijder van het christendom.
anticipatie, v. gmv. *bij anticipatie betalen*, vooruit betalen; *anticipatie-biljetten*, geldswaardig papier, dat door een gemeentebestuur enz. bij schaarschte van geld uitgegeven en bij voldoening van plaatselijke belasting aangenomen wordt.
anticipeeren, bw. gel., vóór het vervallen van een bepaalden termijn iets ten uitvoer brengen, vooruit doen.
anticonstitutioneel, bn. en bw. strijdig met de grondwet, met de staatsregeling.
antidateeren, = <u>*antedateeren*</u>.
antidotum, o. tegengif, middel tegen vergiftiging.
antiek, bn. (antieker, antiekst), oud, uit de oudheid, ouderwetsch; *de antieken*, de kunststukken , modellen der oudheid.
antigraaf, m. (antigrafen), tegenschrijver.
antikritiek, v. gmv. tegenbeoordeeling.
antilogie, v. gmv. tegenredeneering; zaak van tweeërlei beteekenis.
antilopen, mv. (soort van) herkauwende zoogdieren.
antimonium, o. gmv. spiesglans (metaal), spiesglas.

antinationaal, bn. (antinationaler, antinationaalst), strijdig met de belangen of met den geest des volks.
antinomie, v. gmv. onderlinge strijdigheid van twee wetten.
antipathie, v. natuurlijke afkeer, weerzin.
antiphlogistiek, v. gmv. *antiphlogistische scheikunde*, de leer van Lavoisier.
antiphonia, v. wisselgezang.
antiphrasis, v. tegenspraak.
antipoden, m. mv. (aardr.) tegenvoeters; (fig.) wederstrevers.
antiquarius, m. oudheidkenner, handelaar in oudheden of oude boeken.
antiquiteit, v. oudheid. (antiquiteiten), mv. oudheden, voorwerpen □, gebruiken enz. uit de oudheid.
antirepublikeinsch, bn. en bijw. tegen de republiek.
antirevolutionnair, bn. en bijw. tegen de omwenteling; *de antirevolutionnairen*, voorstanders van een streng godsdienstbeginsel in de staatsaangelegenheden.
antiroyalistisch, bn. en bw. tegen het koningschap.
antiscii, mv. (aandr.) tegenschaduwigen.
antiseptica, mv. bederfwerende middelen.
antoecii, mv. (aardr.) tegenwoners.
aorta, v. (ontl.) groote slagader.
apaiseeren, bw. gel., stillen, bevredigen, doen bedaren.
apanage, v. (apanages), toelage uit de staatskas aan leden van het vorstelijk geslacht.
a part, bijw. ter zijde, alleen, afzonderlijk; *een apartje*, een afzonderlijke toast.
apatiet, o. zekere delfstof.
apathie, v. gmv. gevoelloosheid, ontspanning.
ap- en dependentiën, mv. al wat er toe behoort, al wat er aan (of mede) verbonden is.
aphorismen, v. mv. korte, schijnbaar niet samenhangende, spreuken, stellingen, voorschriften of regels.
aplanatische lens, v. (aplanatische lensen), zeker werktuig der gezichtkundigen.
aplaneeren, bw. gel., gelijk of vlak maken.
a plomb, o. (gmv.) loodrechte stand; (fig.) vastheid (van karakter); overwicht, overwegende invloed.
apocalypsis, v. gmv. openbaring, de openbaring van Johannes.
apocrief, **apocriph**, bn. verdicht, twijfelachtig (wat de echtheid betreft); *de apocryphen* of *apocriefe boeken*, bijbelschriften niet door de openbaring verkregen en door de Kerk niet erkend.
apodictisch, bn. bewijzend, onwederlegbaar, klaar en voldingend, afdoend.
apogaeum, o. gmv. verste afstand der maan van de aarde; hoogste stand, (ook fig.).
a point, van pas.
apostaat, m. (apostaten), afvallige, geloofsverzaker.

a posteriori, van achteren; (fig.) na opgedane ondervinding.
apostil, **apostile**, v. (apostilen), kantteekening, naschrift
apostilleeren, bw. gel., kantteekeningen maken.
apostrophe, v. (apostrophen), afkappingsteeken, weglatingsteeken (').
apothecia, v. mv. (kruidk.) kiembuisjes.
apothema, v. (scheik.) bezinksel bij het bereiden van planten-extracten; (wisk.) zekere loodlijn.
apotheose, v. gmv. vergoding, verheerlijking.
apparaat, o. gmv. toestel, toerusting.
apparent, bn. en bw. oogenschijnlijk, duidelijk, blijkbaar, waarschijnlijk.
apparentie, v. gmv. uiterlijk voorkomen; waarschijnlijkheid.
appartement, o. (appartementen), vertrek, kamer, woonvertrek; *de appartementen*, woning uit eenige kamers gelijkvloers bestaande.
appèl, o. (mil) oproeping, verzamelsein; *appèl blazen*, *appèl slaan*.
appèl, (recht.) hooger beroep; *in appèl komen*.
appèl, vernieuwde inzet (bij het spel).
appellabel, bn. bevoegd om zich op eene hoogere rechtbank te beroepen.
appellant, m. (appellanten), die in hooger beroep komt.
appellatie, v. (appellatiën), beroep op eene hoogere rechtbank.
appelleeren, ow. gel., zich op eene hoogere rechtbank beroepen; op nieuw inzetten (bij het spel).
appendix, m. (appendices), aanhangsel, toevoegsel.
appertinentiën, mv. bijbehoorende zaken, toebehooren.
appetijt, **appetiet**, m. gmv. eetlust, honger, trek.
appetissant, bn. lustopwekkend, verlokkend.
applaudissement, o. (applaudissementen), toejuiching, handgeklap tot goedkeuring.
applaudisseeren, bw. gel., toejuichen, in de handen klappen.
applicabel, **applicatief**, bn. toepasselijk, van toepassing.
applicatie, v. gmv. toepassing; oppassendheid; toediening van uitwendige geneesmiddelen; verband.
applicatuur, v. gmv. (muz.) vingerzetting bij het bespelen van een instrument.
appliceeren, bw gel, toepassen; toedienen.
appoggiatura, v. (muz.) voorslag.
appoint, o. gmv. pasmunt; (hand.) remise uit vele kleine wissels bestaande.
appointement, o. (appointementen), bezoldiging, rechtsbescheid.
appointeeren, bw. gel., bezoldiging; (de partijen) bescheiden
apporteeren, bw. gel., aanbrengen, halen; *apport!* zoek op (bevel aan honden).
appreciëeren, **appretiëeren**, bw. gel., schatten, waarderen.
apprehendeeren, ow. bw. gel., vreezen, duchten; vatten, aanhouden, in hechtenis nemen.

apprehensie, v. vrees; bekommering; aanhouding; gevangenneming.
appreteeren, bw. gel., toebereiden, gereed maken; glanzen (lakens).
appretuur, v. gmv toebereiding: glans (van stoffen)
approbatie, v. (approbatiën), goedkeuring; vergunning; *met kerkelijke approbatie*, (van de uitgave eens werks).
approbeeren, bw. gel., goedkeuren (met handteekening).
approcheeren, ow. gel., naderen.
approches, v. mv. (oorl.) naderingswerken, loopgraven.
approfondeeren, bw. gel., doorgronden, uitvorschen; verdiepen.
appropriëeren, bw. gel., toeëigenen.
approviandeeren, bw. gel., van levensmiddelen voorzien.
approximatie, v. benadering; **approximatief**, bij raming, benaderend.
appui, m. steun, ondersteuning (van een voorstel enz.).
appuiëeren, bw. gel., ondersteunen (een voorstel), aandringen; drukken.
a prima vista, op het eerste gezicht.
a priori, van voren, vooraf.
a propos, van pas, juist ter snede gelegen; eer ik ’t vergeet.
aquaeduct, o. (aquaeducten), waterleiding.
aquarel, v. (aquarellen), teekening met waterverf.
aquarium, o. (aquaria), glazen bekken waarin visschen, schelpdieren, water en planten bewaard worden.
aquarius, m. waterman (teeken van den dierenriem).
aqua tinta, zekere wijze van teekeningen in koper over te brengen.
aqua tofane, zeker langzaam werkend sterk vergif.
aqua vitae, afgetrokken en verzoete brandewijn.
arabesken, v. mv. bouwsieraden; lofwerk (aan meubelen, gereedschappen enz)
arabine, v. zekere gomsoort.
arachnoidea, m. mv. spinachtige dieren.
arachnologie, v. gmv. natuurlijke geschiedenis der spinnen.
araeometer, m. (araeometers), vochtweger.
arbiter, m. (arbiters), scheidsman, rechter.
arbitraal, bn. *een arbitraal vonnis*, (door scheidsrechters gewezen).
arbitrage, v. gmv. (hand.) berekeningen der wisselkoersen van verschillende plaatsen om den voordeeligsten te vinden.
arbitrair, bn. en bijw willekeurig, eigendunkelijk.
arbitrium, o. (arbitria), uitspraak; oordeel van scheidsmannen.
arcade, v. (arcaden), boogvormige opening, booggewelf, verwelfde boog; zuilengang.
arcanum, o. (arcana), geheimenis, geheim geneesmiddel; toovermiddel
arceeren, bw. gel., (teek. en grav.) kruiswijze streepjes trekken (ter aanwijzing van schaduw enz.)

arceering, v. (arceeringen), zulke streepjes, schaduwing.
archaïsmus, o. (archaïsma), verouderde uitdrukking, verouderd woord.
archeologie, v. gmv. oudheidkunde.
archeoloog, m. (archeologen), oudheidkenner, oudheidkundige, (inz. van oude kunst).
archief, o. (archieven), handvesten, oude boeken, registers, papieren en geschriften; (ook) de plaats waar zij bewaard worden.
Archimedes, m. (werkt.) *schroef van Archimedes*, schroef zonder eind; (nat.) *wet van Archimedes*, zekere leer der vloeistofzwaarte.
archipel, **archipelagus**, m. eilandzee.
architekt, m. (architekten), bouwmeester, bouwkundige, bouwkunstenaar.
architectonisch, bn. bouwkunstig.
architectuur, v. gmv., bouwkunst, bouwstijl.
architraaf, m. (architraven), onderbalk, bindbalk.
archivaris, m. opziener van het archief.
arctisch, bn. noordsch, noorder, noorderlijk.
are, v. (ares), metrieke vlaktemaat; vierk. nederl. roede = 100 vierk. ellen.
areometer, m. (areometers), vochtweger, vochtmeter.
Areopagus, m. (oudh.) gerechtshof te Athene; (fig.) vergadering van wijzen of geleerden.
a revoir, tot weerziens.
argentaan, o. gmv. nieuw zilver, kunstzilver.
argentum, o. zilver.
Argonauten, m. mv. grieksche zeelieden (uit het heldentijdvak) die het gulden vlies gingen veroveren.
argument, o. (argumenten), bewijsgrond, betoogrede, bewijsvoering.
aria, v. (ariaas), lied, gezang.
Aristarch, m. (Aristarchen), naam van een beroemden criticus op Homerus; streng maar billijk beoordeelaar.
aristocraat, m. (aristocraten), voorstander der adelheerschappij.
aristocratie, v. gmv. adelheerschappij, regeering der aanzienlijken.
aristocratisch, bn. en bijw.
aristo-democratie, v. gmv. gemengde adel- en volksregeering.
Aristoteles, m. *lantaarn van Aristoteles*, lichaamsdeel (aan den bek) der zeeëgels.
arithmetica, v. gmv. rekenkunde.
armada, v. groote vloot, talrijk leger; onoverwinnelijke spaanse vloot van 1588.
armadil, m. (armadillen), zeker amerikaansch dier.
armatuur, v. gmv. bewapening; wapening, beslag (van een magneet).
armee, v. (armeeën), leger, krijgsleger
armeecorps, o. (armeecorpsen), legerafdeeling.
armeeren, bw. gel., wapenen, uitrusten; *ijzer armeeren*, magnetiseeren.

aroma, o. gmv. geur der planten en kruiden; bouquet of boeket (van wijn).
aromalith, m. (aromalithen), specerij-, mirre-, welriekende steen.
aromatisch, bn. kruidig, geurig; *aromatische wateren*, (zoo als: rozenwater, pepermuntwater).
aromatiseeren, bw. gel., geurig maken, kruidig maken.
arpeggiatio, bijw. (muz.) gebroken, ontleed (in toonen).
arracheeren, bw. gel., uitrukken, losrukken, afrukken, wegrukken, wegscheuren.
arragoniet, m. zekere koolzure kalk.
arrangement, o. (arrangementen) schikking, regeling, ordening.
arrangeeren, bw. gel., schikken, regelen, in orde brengen, ordenen.
arrement, o. gmv. toestand waarin eene rechtszaak gebleven is.
arrest, o. gmv. (recht.) beslag; *arrest leggen op*; gevangenis; *in arrest nemen*; *arrest hebben*, of *in arrest zijn*.
arrestant, m. (arrestanten), aangehoudene, gevangene.
arrestatie, v. (arrestatiën), aanhouding, inhechtenisneming; inbeslagneming.
arresteeren, bw. gel., aanhouden, gevangen nemen, vastzetten; in beslag nemen; vaststellen (een besluit, eene wet).
arrêteeren, bw. gel, aanhouden, tegenhouden, staande houden.
arrière, o. achterdeel, nakomend deel, nablijvend deel; achterste.
arrière-pensée, v. (arrière-pensées), bijoogmerk, nevenbedoeling; (ook) voorbehoud in gedachte, reservatio mentalis.
arrivement, o. gmv. aankomst.
arriveeren, ow. onp. w. gel., aankomen, gebeuren, voorvallen.
arrogant, bn. (arroganter, arrogantst), verwaand, trotsch, opgeblazen; laatdunkend, aanmatigend.
arrogantie, v. gmv. verwaandheid, trotschheid, opgeblazenheid, laatdunkendheid; aanmatiging.
arrondeeren, bw. gel., afronden, in samenhang brengen.
arrondissement, o. (arrondissementen), afronding; onderafdeeling eener provincie; *arrondissements-betaalmeester*; *arrondissements-rechtbank*; *arrondissements-ijker*; *arrondissements-inspecteur*.
arroseeren, bw. gel., besproeien, bevochtigen.
arrowroot, o. gmv. pijlwortelmeel, (geneeskrachtig meel).
arsenaal, o. (arsenalen), tuighuis, wapenmagazijn.
arsenicum, **arsenik**, o. gmv. rattenkruid.
artesische put, m. (artesische putten), geboorde welput, (dus genoemd naar de provincie Artois, waar zulke putten het eerst gemaakt werden).
arthrodiën, m. mv. zekere soort van diertjes.
articuleeren, bw. gel., duidelijk de woorden uitspreken; iets van lid tot lid uiteenzetten, iets van lid tot lid ontwikkelen.
artificiëel, bn. en bw. kunstmatig.
artist, m. (artisten), kunstenaar.
artistisch, bn. en bijw. volgens de kunst, naar de kunst.
ascariden, m. mv. ingewandswormen.
asceet, m. (asceten), vrome, ijveraar.

ascetisch, bn. streng-vroom; stichtelijk (van boeken).
ascendenten, m. mv. verwanten in opklimmende lijn.
ascencie, **ascensio**, v. gmv. opklimming, opstijging.
Asmodeus, m. gmv. opperste duivel; huwelijksdemon; japansche koningsslang.
aspect, o. gmv. aanblik, voorkomen; voorteeken; uitzicht in de toekomst; (sterrew.) *de aspecten*, het elkander voorbijgaan of het juist tegen elkander verwijderd staan van twee hemellichamen.
aspersie, v. (r.k.) besprenging, besprenkeling (met wijwater enz.)
asphyxie, v. gmv. hoogste graad van onmacht, schijndoode toestand, stikking-asphyxie, bedwelming door kolendamp.
asphyxiëeren, bw. gel., van alle levensgevoel berooven, verstikken, schijndood maken.
aspirant, **adspirant**, m. (aspiranten, adspiranten), mededinger naar een ambt of post.
aspirator, m. (aspirators), werktuig om een voortdurenden luchtstroom te doen ontstaan.
aspireeren, bw. gel., dingen aspireeren, staan aspireeren, streven naar iets; de letter *h* doen klinken.
assa foetida, v. gmv. duivelsdrek.
assaisonneeren, bw. gel, toebereiden, kruiden, sausen (spijzen).
assaut, m. aanval, bestorming; zekere schermoefening.
assemblée, v. (assembléën), voornaam gezelschap, deftige bijeenkomst.
assenteeren, bw. gel., toestemmen, bewilligen in.
assertie, v. (assertiën) bewering, voorgeven.
assidu, bn. vlijtig, volhardend, aanhoudend.
assiduïteit, v. gmv. vlijt, volharding.
assiento-compagnie, v. (assiento-compagniën), slavenhandelmaatschappij.
assiette, v. (assietten), tafelbord; schoteltje; (fig.) *hij is niet in zijne gewone assiette*, hij mist zijne gewone opgeruimdheid.
assignaat, m. (assignaten), fransch papieren geld (onder de eerste republiek)
assignatie, v. (assignatiën), aanwijzing tot betaling, orderbriefje.
assigneeren, bw. gel., eene aanwijzing tot betaling geven.
assimileeren, bw. gel., vereenzelvigen (met); in voedingstof veranderen.
assises, mv. openlijke terechtzittingen; *hof van assises*, lijfstraffelijk gerechtshof.
assistent, m. (assistenten), helper, ondersteuner; hulponderwijzer.
assistentie, v. gmv. hulp, ondersteuning, bijstand.
assisteeren, bw. gel., helpen, ondersteunen, bijstaan; *assisteeren bij*, bijwonen.
associatie, v. (associatiën), vereeniging (voor handelszaken enz.); maatschappij; verbindtenis; *de Associatiecassa*, naam van een kassierskantoor te Amsterdam.
associé, m. (associés), deelhebber, handelsgenoot, compagnon.

associëeren (**zich**), ww. gel., zich vereenigen, in een handelsgenootschap treden.
assorteeren, bw. gel., uitzoeken, de soorten bijeen zoeken; *zich assorteeren*, zich goed voorzien van de benoodigde handelsartikelen.
assortiment, o. (assortimenten), (hand.) voorraad goederen; stel bij elkander passende dingen.
assumeeren, bw. gel., toevoegen (eenen beambte, een of meer leden aan eene commissie); aanmatigen, op zich nemen.
Assumtie, v. gmv. Maria Hemelvaart (r.k. feestdag).
assuradeur, m. (assuradeurs), verzekeraar.
assurantie, v. (assurantiën), verzekering (tegen brandschade enz.); zekerheid; dom zelfvertrouwen.
astatische naald, v. (astatische naalden), soort van magneetnaald.
astraal-lamp, v. (astraal-lampen), sterre-, glanslamp zonder schaduw.
astrognosie, v. gmv. sterrekennis.
astrograaf, (of **astrograaph**), m. (astrografen), sterrekenner, beschrijver; toestel om sterrekaarten te ontwerpen.
astrografie, v. gmv., sterrebeschrijving.
astrolabium, m. (astrolabia), graadboog; sterre-, poolshoogtemeter, graphometer.
astroloog, m. (astrologen), sterrewichelaar.
astrologie, v. gmv. sterrewichelarij.
astrometeorologie, v. gmv. weersvoorspelling uit den stand der sterren.
astrometer, m. (astrometers), sterrenmeter (werktuig).
astronomie, v. gmv. sterrekunde.
astronomist, **astronoom**, m. (astronomen), sterrekundige.
asyl, o. (asylen), toevluchtsoord, wijkplaats, verplegingsgesticht.
asymmetrie, v. gmv. ongelijkheid, onevenredigheid.
atelier, m. en o. (ateliers), kunstenaars-werkplaats.
athanasie, v. gmv. onsterfelijkheid.
atheïsmus, o. **atheïsterij**, v. gmv. godverzaking, godloochening.
atheïst, m. (atheïsten), godloochenaar, godverzaker.
athenaeum, o. (athenaea), school voor hooger onderwijs.
athermate lichamen, o. mv. (nat.), lichamen die geene warmtestralen doorlaten.
athleet, m. (athleten), zwaar gebouwd man; kampvechter, worstelaar; kunstenmaker.
atmologie, v. gmv. leer der verdamping.
atmometer, **atmidometer**, m. (atmometers, atmidometers), verdampingsmeter (werktuig).
atmospheer, **atmosfeer**, m. (atmospheren), dampkring.
atmospherilia, mv. wat uit den dampkring voorkomt, er door voortgebracht wordt of er betrekking op heeft.
atmospheristen, m. mv. voorstanders der leer dat de vuurbollen en meteoormassaas uit den dampkring ontstaan.
atmospherologie, zie <u>*meteorologie*</u>.
atollen, m. mv. zekere koraal eilanden.

atome, **atoom**, o. (atomen), stofdeeltje, zonnestofje.
atomici, m. mv. voorstanders der leer dat in de natuurkrachten de stof als het oorspronkelijk gevormde moet beschouwd worden.
atomistiek, v. gmv. leer volgens welke alle lichamen uit ondeelbare lichaampjes zijn samengesteld.
atonie, v. gmv. verslapping, lichaamszwakte.
a tout prix, bijw. tot elken prijs, het koste wat het wil.
atrabilieus, bn. zwartgallig.
atramentsteen, m. (atramentsteenen), inktsteen.
atrociteit, v. (atrociteiten), afschuwelijkheid, wreedheid, ijselijkheid.
atrophie, v. gmv. (nat.) verminderde of ongenoegzame voeding.
attachement, o. gmv. gehechtheid, genegenheid.
attacheeren (**zich**), bw. gel, lief krijgen, aankleven, gehecht zijn.
attaque, v. (attaques), aanval; toeval.
attaqueeren, bw. gel., aan-, overvallen, aantasten.
attendeeren, ow. gel, letten op; aandachtig zijn; *gelieve daar wel op te attendeeren*.
attent, bn. (attenter, attentst), oplettend, aandachtig, opmerkzaam.
attentaat, o. (attentaten), aanslag, moordaanslag; inbreuk (op eens anderen recht), gewelddadige handeling.
attenteeren, ow. gel, eenen aanslag maken.
attentie, v. gmv. oplettendheid, aandacht, opmerkzaamheid.
attenueeren, bw. gel., verzachten.
attest, o. (attesten), getuigschrift.
attestatie, v. (attestatiën), getuigschrift, verklaring; *attestatie de vita*, verklaring van in leven zijn; *attestatie de morte*, akte van overlijden.
attesteeren, bw. gel., getuigen, verklaren, bekrachtigen.
attitude, v. (attitudes), lichaamshouding.
attorney, m. (attorneys), advokaat, praktizijn; *attorney general*, rijks-advokaat (in Engeland).
attractie, v. gmv. aantrekking, aantrekkingskracht.
attraits, m. mv. bekoorlijkheden, aanlokselen
attrappe, v. (attrappes), valstrik, misleiding; *op attrappe spelen*, iemand willen foppen.
attrappeeren, bw. gel., in eenen strik vangen; beet hebben, vatten, op heeter daad betrappen; misleiden.
attribuut, o. (attributen), eigenschap, hoedanigheid; zinnebeeldig kenteeken; *dit behoort niet tot mijne attributen*, (bemoeiingen).
attroupement, o. (attroupementen), samenscholing, samenrotting, volksoploop.
auctie, v. (auctiën), openbare verkooping, openbare veiling.
auctioneeren, bw. gel., in openbare veiling brengen, aan den meestbiedende verkoopen.
audientie, v. (audientiën), gehoor, gehoorverleening; ontvangst (ten hove enz.)
auditeur, m. *auditeur militair*, ambtenaar van het openbaar ministerie bij een militair gerechtshof, □ bij eenen krijgsraad.

auditorium, o. gmv. de toehoorders; het gehoor; (ook) gehoorzaal.
augiet, m. mv. zekere delfstof, colophoniumsteen.
augmentatie, v. (augmentatiën), vermeerdering.
aula, v. (aulas, aulae), groote gehoorzaal van hoogescholen.
aura, v. (auras, aurae), mondharmonica (speeltuig).
aureool, o. (aureolen), lichtkrans, stralenkrans (om het hoofd van heiligen).
aurichalcum, o. gmv. zeker metaal (in de oudheid bekend geweest).
aurichalga, m. wagenman.
aurichalpigment, **operment**, o. gmv. goudkleur, koningsgeel (kleurstof).
Aurora, v. de dageraad (godin); (fig.) het morgenrood.
auscultant, m. (auscultanten), hoorder, toehoorder; jeugdig rechtsgeleerde die de terechtzittingen tot verdere oefening bijwoont.
auscultatie, v. gmv. (gen.) onderzoek der geluiden in het lichaam.
a uso, **a usance**, naar wisselgebruik of handelsgebruik.
auspiciën, v. mv. voorteekens; voorgevoel; (fig.) bescherming.
auster, m. zuidewind.
austeriteit, v. strengheid, strafheid, norsche bejegening.
austraal-landen, o. mv. landen bezuiden den zuidpoolcirkel.
australisch, bn. zuidelijk, zuidwaarts gelegen, tot Australië behoorende.
austriomanie, v. gmv. blinde zucht voor alles wat oostenrijksch is.
autarchie, v. gmv. zelfheerschappij, zelfbeheersching.
authenticiteit, v. gmv. echtheid, geloofwaardigheid.
authentiek, bn. (authentieker, authentiekst), geloofwaard: in rechten geldig.
autobiographie, v. (autobiographieën), eigen levensbeschrijving.
autocraat, **autokraat**, m. (autocraten), zelfheerscher, alleenheerser.
autocratie, v. gmv. onbeperkte heerschappij.
autoda-fé, geloofsgericht, halsgericht; kettersverbranding (bij de spaansche inquisitie).
autodidactus, m. die iets door zich zelven geleerd heeft.
autograaf, m. (autografen), kopiëermachine; (ook) oorspronkelijk handschrift; *een autografische* (eigenhandig geschreven) *brief*.
automaat, m. (automaten), schijnbaar zich zelf bewegend kunstwerk; (fig.) dom mensch, die niet in staat is uit eigen wilskracht te handelen, stroopop.
automatisch, bn. zich zelf bewegend; werktuigelijk, onwillekeurig.
autonomie, v. gmv. recht (van een land enz.) zich zelven wetten (of reglementen) te geven, zelfregeering.
autorisatie, v. (autorisatiën), volmacht, machtiging, vergunning.
autoriseeren, bw. gel., machtigen, volmacht geven.
autoriteit, v. (autoriteiten), erkend gezag; overheid; getuigenis

(uit schriften); schrijver op wien men zich beroepen kan; *de autoriteiten* de overheidspersonen.
autotype, m. (autotypen), eerste afdruk, oorspronkelijke afdruk, zelfdruk.
autochthonen, m. mv. oorspronkelijke bewoners van een land, die uit de aarde zijn voortgekomen.
auxometer, m. (auxometers), (gez.) vergrootingsmeter.
ava, v. zekere bedwelmende drank (in Australië)
aval, o. verbindtenis door handteekening tot het betalen van het bedrag eens wissels, wanneer de schuldenaar in gebreke blijft; *en aval*, berg af.
avance, v. winst; voorschot; *avances maken*, de eerste stappen doen (tot eene verzoening enz.).
avancement, o. bevordering (in een ambt, bij het leger enz.)
avanceeren, ow. bw. gel., vooruit komen, voorwaarts gaan; op voorschot geven; voorloopen.
avant la lettre, vóór het onderschrift (de eerste en beste afdrukken van koperplaten).
avantage, m. voordeel, winst; overhand.
avantageeren, bw. gel., bevoordelen.
avantageus, bn. voordeelig, winstgevend.
avers, v. voorzijde of beeldzijde van een muntstuk.
aviditeit, v. gmv. gretigheid, belustheid.
a vista, op zicht (bij vertooning van wissels).
aviteeren, bw. gel, helderder maken glanziger maken (geverfde stoffen).
avoceeren, bw. gel., afroepen, terug roepen.
avoir, o. (hand.) het te goed, credit.
avoir-du-poids, o. handelspond in Engeland = 0.4536 nederl. pond.
a vous, aan u, uwe beurt (in het spel); op uwe gezondheid (bij het drinken).
a vue, op zicht (betaalbaar).
axioma, o. (axiomaas, axiomata), stelling (die geen bewijs behoeft), onomstootelijke waarheid.
azale, v. kleurstof in de meekrap.
azimut, **azimuth**, o. (sterr., meetk.) toppuntshoek.
azogi-schip, o. (azogi-schepen), schip waarmede de Spanjaarden het kwikzilver naar Amerika verzenden.
azotum, o. gmv. (nat.) stikstof.
Azteken, m. mv. zekere volksstam, vroegste bewoners van Mexiko.

B.

babiolen, v. mv. speelgoed; (fig.) wisjewasjes.
baccalaureaat, m. (baccalaureaten), die den doctorsgraad heeft verkregen.
badinage, v. gmv. scherts.
badinane, v. (badinanes), dunne rotting.
bagasse, v. gmv. uitgeperst suikerriet.

bagno, o. (bagnoos) tuchthuis, galei.
ballistiek, v. gmv. werpkunst.
ballistisch, bn. *ballistische slinger*, werktuig om de snelheid van afgeschoten kogels te meten.
balloteeren, bw. gel., stemmen over iemand die tot lid eener vereeniging enz. is voorgesteld.
banco, o. muntvoet, waarnaar het geld bij de bank berekend wordt.
bankactie, v. (bankactiën), bewijs van aandeel in de bank.
barbe, v. (barben), halsstrook.
baret, v. (baretten), muts, pluimhoed zonder rand.
barilla, v. gmv. spaansche soda.
bariton, m. (muz.) hooge bas.
barok, **baroque**, bn. (barokker, barokst), (zeew.) scheefrond; (fig.) zonderling, belachelijk.
barometer, m. (barometers), lucht-zwaartemeter; *de barometer wijst*, *wijst op*.
barometrograaf, m. (barometergrafen), zelfregistreerende barometer.
baroscoop, v. (baroscopen), werktuig om de drukking of het gewicht der lucht aan te toonen.
barouchet, v. (barouchetten), soort rijtuig.
barrikade, v. (barrikaden), versperring (meest bij oproer).
barrikadeeren, bw., gel., *zich barrikadeeren*, ww. zich versperren.
barrière, slagboom; (gesch.) *het Barrièretraktaat*.
baryt, o. of **barytaarde**, v. gmv. zekere delfstof; *koolzure baryt* of whiteriet; *zwavelzure baryt* of zwaarspaath.
baryum, o. gmv. zwaaraarde-metaal.
basaniet, o. gmv. zekere steensoort, lydische steen.
bascule, v. (bascules), brugbalans.
basement, o. (bouwk.) grondsteen, fundeering (van zuilen).
baseeren, gronden, grondvesten.
basis, v. gmv. grondslag, (ook fig.).
basiliscus, m. (basiliscussen), zekere slang.
bas-relief, v. (bas-reliefs), halfverheven beeldwerk.
basse-taille, v. gmv. (muz.) lage tenor.
bassin, o. (bassins), kom (van dokken enz.).
bassorine, v. zekere gomsoort.
basta, bijw. en tw. genoeg; afgedaan!
Bastille, v. (oudt.) gevangen-hof (bijz. in het oude Parijs).
bataljon, **bataillon**, o. (bataljons, bataillons), afdeeling krijgsvolk.
bdellion, m. (bdellions), (H.S.) zekere steensoort.
bdellometer, m. (bdellometers), (heelk.) werk ter vervanging van de bloedzuigers.
bedeguar, o. gmv. (kruidk.) hondsrozenspons.
Begler-Bey, m. (Begler-Beys), titel van minister in Turkije.
behemot, m. (behemotten), (H.S.) zeemonster.
bei, **bey**, m. (beis, beys), titel der barbarijsche vorsten; *de bei van Tunis*.
be-kwadraat, (wisk.) *b* in de tweede macht (b^2).

bel-étage, v. (bel-étagen), eerste bovenverdieping aan de straat.

belletrist, m. (belletristen), minnaar , beoefenaar der fraaie letteren.
belletristerij, v. gmv. het jagen daarnaar.
belletristisch, bn. wat tot de fraaie letteren behoort.
bé-mol, m. (muz.) de zachte toon (uit B).
benedictie, v. (benedictiën), zegening.
benefice, v. *ter benefice*, ten voordeele; *benefice voorstelling*.
beneficiant, m. en v. (beneficianten), ten wiens of wier voordeele de voorstelling strekt.
beneficiëeren, bw. bevoordeelen, te goed doen.
beneficie, o. (beneficiën), voordeel; (recht.) *onder beneficie van inventaris*, onder voordeel of voorrecht van boedelbeschrijving.
benevolentie, v. gmv. welwillendheid.
Bento d'Aviz, *orde van Bento d'Aviz*, portugeesche en braziliaansche ridderorde.
bergère, v. (bergères), leunstoel met voetbank; herderin.
berline, v. (berlinen), reiskoets.
berm, m. (bermen), of **berme**, v. (bermen), walrand.
besogne, v. gmv. zaak, aangelegenheid; (recht.) *in besogne zijn*, (waarvan)
besogneeren, zaken behandelen.
bestialiteit, v. (bestialiteiten), beestelijkheid.
bevue, v. (bevues), misslag, fout, § bok.
biais, v. schuin opgezet stuk (op vrouwenkleeren).
bianco, zie <u>*blanco*</u>.
bibaceeren, ow. gel., onder allerlei boert veel drinken.
bibliograaf, m. (bibliografen), boekenkenner, -beschrijver.
bibliografie, v. (of **bibliographie**), (bibliografiën, bibliographiën), boekenbeschrijving.
bibliomaan, m. (biblomanen), boekengek.
bibliomanie, v. gmv. verzotheid op boeken.
bibliophile, m (bibliophilen), boekenminnaar.
bibliotheek, v. (bibliotheken), boekerij, boekverzameling; bewaarplaats van boeken.
bibliothecaris, m. (bibliothecarissen), opziener eener boekerij.
biblistiek, v. gmv. bijbelkunde, bijbelkennis.
Bicamerismus, o. gmv. regeeringsstelsel met twee kamers (van vertegenwoordiging).
bicanium, v. (bicaniums), (muz.) tweestemmig stuk.
bifilairmagnetometer, m. (bifilairmagnetometers), werktuig om de grootte der veranderingen van het aardmagnetismus te bepalen.
bifurcatie, v. (bifurcatiën), vertakking.
bigamie, v. gmv. tweewijverij; dubbel huwelijk (bij het leven der eerste vrouw of van den eersten man).
bigar, bn. veel-, bontkleurig.
bigarreeren, bw. gel., bont kleuren, verven.
bigot, bn. (bigotter, bigotst), bijgeloovig.
bigotterie, v. gmv. bijgeloof; schijnheiligheid.
bijou, o. gmv. kleinnood, (ook fig.).

bijouterie, v. (bijouteriën), kleinooden, gelanteriewaren.
bilateraal, bn. (meer bilateraal, meest bilateraal), wederzijdsch, tweezijdig; *een bilateraal kontrakt*.
bilboquet, m. (bilboquetten), vangstokje, vangbakje, tuimelaartje.

binaire verbinding, v. (binaire verbindingen), (scheik.) verbinding van twee grondstoffen.
binocle, v. (binocles), dubbele tooneelkijker.
binomium, o. *het binomium van Newton*, algebraïsche formule tot bepaling der vierkants- en kubus-worteltrekking.
biograaf, m. (biografen), levensbeschrijver.
biografie (of **biographie**), v. (biografiën, biographiën), levensbeschrijving.
biolychnisch, bn. *biolychnische tafel*, middel ter berekening van den waarschijnlijken duur des menschelijken levens.
bioloog, **biologist**, m. (biologen, biologisten), kenner van de leer des levens, beoefenaar der biologie; die het zin- en denkvermogen weet te bemeesteren, □ benevelen, □ misleiden.
biologie, v. gmv. leer des levens, physiologie der wezens; beneveling □, misleiding van het zin- en denkvermogen.
biologeeren, bw. gel., door biologie bewerken.
biomagnetismus, o. gmv. levensmagnetismus.
biometrie, v. gmv. levensafmeting.
bioquadraat, o. (bioquadraten), dubbel vierkant.
bioquetteeren, bw. gel., met den unster wegen; slechte en goede munt ondereenmengen.
bis, bw. nog eens, bij herhaling.
biseeren, bw. gel., bis roepen; laten herhalen (een muziek- of zangstuk enz.).
bisam, o. gmv. muskus.
biscuit, o. (biscuits), zeker gebak.
biscuit, gmv. porselein éénmaal gebrand, maar niet met glazuur overtrokken.
bisette, v. gmv. slechte (soort) kant.
bison, (B. **bizon**), m. (bisons), soort buffel.
bister, o. gmv. roetbruin.
bistouri, v. (heelm.) scherp werktuig.
bitumineus, bn. harsachtig (van hout)
bivouak, m. en o. nacht-veldwacht, verblijf der soldaten in het open veld.
bivouakkeeren, ow. gel., in het open veld verblijven.
bizar, **bizarre**, bn. wonderlijk, vreemd.
bizarrerie, v. (bizarreriën), wonderlijkheid, grilligheid.
blafards, m. mv. zie *albinos*.
blameeren, bw. gel., berispen; *te recht kan hij daarover worden geblameerd*; (ook) ten onrechte beschuldigen, in kwaden naam brengen.
blanco, bn. en bijw. *een blanco krediet*, een krediet geven (openen), zonder bepaling van som, ongelimiteerd; *een blanco wisselbrief*, zonder ingevulde som; *in blanco teekenen*, zijne handteekening zetten vóór dat de inhoud ingevuld is.
blindeeren, bw. gel., (zeew.) blinden; *een geblindeerd fregat;* (vest.) *geblindeerde batterijen.*
bloc (en), bijw. voetstoots.
blokkade, v. gmv. insluiting (eener stad of haven) van de zeezijde.
blokkeeren, bw. gel., insluiten (eener stad of haven).

blokkeering, v. gmv. insluiting.
bloque, v. (bilj.) fiksch gemaakte bal.
blouse, v. (blouses), kiel; biljartzak.
boa, v. (boaas), groote slang; bontwerk (om den hals der dames) in den vorm eener slang.
bois-tout, m. drinkglas zonder voet.
boksen, **boxen**, ow. gel., met de vuist vechten (op de wijze der Engelschen); *om den gordel boksen, boxen*, eene bokspartij aangaan om den eeregordel te winnen, die in Engeland aan den besten bokser wordt gegeven.
bokser, m. (boksers), vuistvechter.
bolero, v. (boleroos), zekere spaansche volksdans; eigenaardig (spaansch) lied.
bombarde, v. (bombarden), steengeschut; (muz.) bromwerk in de orgels.
bombardeerden, bw. gel., beschieten (met bommen, kogels enz.); (fig.) met de vuisten op iets kloppen.
bombardeerder, m. (bombardeerders), die eene vesting beschiet.
bombardier, m. (bombardieren), kanonnier.
bon, m. **bonnetje**, o. (bonnetjes), schriftelijk bewijs waarop iets ontvangen kan worden, aanwijzing.
bonne, v. (bonnes), kindermeisje.
bonhomie, v. gmv., goedhartigheid.
bonificatie, v. (bonificatiën), tegoeddoening, vergoeding, schadeloosstelling.
bonificeeren, bw. gel., te goed doen, vergoeden.
boniteit, v. gmv. goedheid, deugdelijkheid.
bon mot, o. (bon mots), kwinkslag, zet.
bonnet, v. (bonnetten), kap, muts; (zeew.) klein zeil.
bonne fooi, (verbasterd van het fransche **bonne foi**, goede trouw); *op de bonne fooi*, blindelings, op goed geluk.
bon-ton, m. gmv. goede toon, (fig.) beschaafde □, (ook wel) te zeer verfijnde klas der maatschappij; *de manieren van den bon-ton*, wereldsche □, gemaakte manieren, valscheid.
bon-vivant, m. (bon-vivants), lekkerbek, vroolijke kwant, losbol.
bonze, m. (bonzen), priester in het verre Oosten, *de magen en bonzen* (in Indië).
bordereau, o. (bordereaus), lijstje, notitie, speciebriefje.
bordings, m. gmv. kleine platboomde vaartuigen.
borneeren, bw. gel., beperken, begrenzen, bepalen; *geborneerd*, dom, beperkt van begrip; *een geborneerd mensch,* iem. met beperkte beginselen; (ook) niet zeer onderricht; *hij moet zeer geborneerd leven*, zeer ingekrompen leven. *zich borneeren*, ww. *borneeren bij*, zich houden aan; zich bepalen tot.
borussomanie, v. gmv., overdreven zucht voor al wat pruisisch is.
boston, o. gmv. zeker kaartspel.
botanie, v. gmv. planten-, kruidkunde.
botanisch, bn. plant-, kruidkundig, tot de kruidkunde behoorende; *een botanische tuin*, tuin die veel (inz. genees-)kruiden bevat.

botaniseeren, bw. gel., kruiden zoeken, □ verzamelen.
botanist, m. (botanisten), kruidenkenner, □ zoeker, kruidkundige.
boucaneeren, bw. gel., vleesch rooken (op duitsche wijze).
boudeeren, ow. gel., pruilen.
boufette, v. (boufetten), kwastje, lintenstrikje.
bouffante, v. (bouffanten), wollen (of andere stoffen) halsomwindsel (ter verwarming), cache-nez.
boufon, m. (boufons), potsenmaker, kluchtspeler.
boufonnerie, v. (boufonneriën), klucht, gemeene grap.
bouillon, v. (bouillons), krachtig vleeschnat; (kleerm.) boordsel; opgerolde zilver- of gouddraden.
bouleverseeren, bw. gel., omverwerpen, omkeeren; (fig.) ontroeren.
bourdaloue, v. (bourdalouen), lint met gesp (voor hoeden).
bourdon, m. (bourdons), (muz.) zwaarst orgelregister, bromwerk.
bournoe, **bournout**, m. (bournoes, bournouts), kapmantel (der Noord-Afrikanen en Arabieren).
boutade, v. (boutaden), wonderlijke en vreemde gril, pruilerij.
bouquet, **boeket**, o.(bouquetten, boeketten), ruiker; edele geur (van den wijn).
bovinatie, v. (bovinatien), schoftachtigheid, laagheid.
bovist, v. stuifzwam.
bowl, m. (bowls), kom, schaal; *een bowl punch.*
boxen, **boksen**, vuistvechten.
Brabançonne, v. gmv. het belgisch volkslied van 1830.
bracelet, m. (braceletten), armband.
brachygraphie, v. gmv. snelschrijfkunst met verkortingen.
brachylogie, v. gmv. de kunst om kort te spreken.
braconneeren, ow. gel., wilddieverij plegen, stroopen.
brageeren, ow. gel., pronken, uitsnijden.
brailleeren, ow. gel., schreeuwen, razen, tieren; pochen (op iets).
bramarbas, m. (bramarbassen), logge □, zware vent; windbuil.
branche, v. (branches), tak, afdeeling, zijlinie; wandluchter.
brasiline, v. gmv. roode kleurstof in het Braziliënhout.
bravade, v. (bravades), grootspraak, grootsprekerij, snoeverij.
braveeren, bw. gel., trotseeren.
bravo! **bravissimo**! *(*tot eene vrouw *brava!)*, tw. goed, mooi!
bravo, m. (bravoos), gehuurde sluipmoordenaar (in Italië).
bravour, m. losse □, trillende zang; *deze zangster heeft weinig bravour*, maakt weinig trillers, *eene bravour aria*.
bravoure, v. gmv. dapperheid, onverschrokkenheid.
bredi-breda, o. gmv. wartaal, gesnap.
bretelles, v. mv. draagbanden, galg.
bretailleur, m. (bretailleurs), snoeshaan, voorvechter.
breve, v. (breven), pauselijk besluit, □ decreet, brief van den paus.
brevet, o. (brevetten), geschrift, acte, houdende aanstelling, machtiging tot het uitoefenen van eenig vak; (ook) patent, diploma; *een brevet bekomen*, *een brevet lichten*; *een brevet van uitvinding* (oktrooi).

brevetteeren, bw. gel., vergunnen, toestaan, een brevet of oktrooi verleenen.

brevier, o. (r.k.) getij-, gebedenboek; (boekdr.) zekere kleine lettersoort.
breviatuur, v. (breviaturen), verkorting; *brevi manu*, kort en goed, in één woord.
bricole, v. gmv. (bilj.) terugstuit, terugsprong; *par bricole*, toevallig, plotseling.
bricoleeren, bw. gel., door terugstuiting (eenen bal) maken.
brigade, v. (brigades), legerafdeeling.
brigadier, v. (brigadiers), officier (bij de ruiterij); zekere rang bij marechaussée, bij de rijksveldwacht en bij de politie.
brigantijn, m. (brigantijnen), soort oorlogschip, kaper.
briganteeren, bw. gel., door kuiperij of omkooping verkrijgen.
brillant, **briljant**, bn. (brillanter, brillantst), schitterend; heerlijk.
brillant, m. (brillanten), aan alle kanten met facetten geslepen diamant; *een horloge met brillanten omzet*.
brillanteeren, bw. gel., tot of als brillant slijpen in tegenstelling van *roos* (of rozette), waarvan slechts éene zijde met facetten geslepen is.
brilleeren, **briljeeren**, ow. gel., blinken, schitteren, (ook fig.) uitmunten.
brocade, v. **brocaat**, **brocart**, o. gmv. gebloemde zijden stof, gew. fluweel.
brocanteur, m. (brocanteurs), opkooper □, ruiler van schilderijen, kunstkooper.
broche, v. (broches), vrouwen doekspeld, borstnaald; *eene diamanten broche*, met diamanten bezet.
brocheeren, bw. gel., (boekb.) innaaien; bloemen weven (in stoffen).
brochure, v. (brochures), vlugschrift, blauwboekje.
brodequin, m. (brodequins), halflaarsje, broos.
bromatologie, v. gmv. leer der voedingsmiddelen.
brontologie, v. gmv. kennis □, leer der onweêren.
bronzino, o. gmv. zeker klankgevend marmer.
brouhaha, o. gmv. woest geschreeuw.
brouilleeren, bw. gel., verwarren, oneenig maken; *gebrouilleerd zijn*, met elkander boos zijn.
brouillon, o. (brouillons), opstel, ontwerp in klad, schema.
bruciet, v. zekere delfstof (talkaarde met water).
brucine, o. een zeer vergiftig alcaloïde.
brusk, bn. en bijw. norsch, barsch; op norsche wijze.
bruskeeren, bw. gel., norsch afschepen; weinig omstandigheden maken; *de zaak bruskeeren*, doordrijven.
brutaal, bn. en bijw. (brutaler, brutaalst), onbeschoft, stout, grof.
brutaliteit, v. (brutaliteiten), lompheid; grofheid; stoutheid.
brutaliseeren, bw. gel., grof bejegenen, uitvaren, (tegen iemand) inz. met woorden.
bruto, bn. en bijw. ruw gewicht, (met de emballage, tegenovergesteld van *netto*, zonder de emballage); (ook) bedrag eener opbrengst zonder dat de onkosten er van af zijn; *het concert heeft opgebracht bruto ....*
budget, o. (budgets, budgetten), begrooting (inz. van 's lands ontvangsten en uitgaven).

Bucephaal, **Bucephalus**, m. gmv. strijdpaard, lievelingspaard van Alexander den Groote; (fig.) fraai , moedig paard.
buffet, o. (buffetten), schenktafel, tafelkas; aanrichtbank, schenkkamertje (in koffiehuis, concertzaal enz.); *wat brengt het buffet op? het buffet is verpacht voor .....*
buffetjuffrouw, v. (buffetjuffrouwen), die doorgaans in het buffet bedient, limonadière.
buran, m. zekere verwoestende wind in de steppen van Azië.
bureauliste, m. (bureaulisten), ontv. van entréegelden aan eenen schouwburg, eene concertzaal enz.
bureau, o. (bureaus), kantoor; schrijltatel, -vertrek; voorzitter en secretaris in eene vergadering.
bureaucratie, v. gmv. het gansche lichaam , onderlinge partijgeest der ambtenaren.
burlesk, bn. en bijw. koddig; gemeen: op koddige wijze.
burnus, v. (burnussen); bournous, arabische kapmantel.
buste, v. (busten), borstbeeld.
but, o. gmv. doel; *zijn but is .....*
byssus, o. naam van het katoen bij de ouden.
byssusdraden, m. mv. zekere haren aan den voet van sommige dieren.

C.

cabbala, v. gmv. kennis van de verborgenheden der letteren (bij het oude israël. volk), soort tooverkunst.
cabbaleeren, bw. gel., arglistig te werk gaan.
cabane, v. (cabanen), kabaan, hut (op schepen); soort van woning (der amerik. wilden).
cabaret, v. (cabaretten), kroeg, wijnhuis.
caboteeren, bw. gel., den kunsthandel drijven.
cabret, **cabretleder**, o. gmv. geitenleder.
cabriole, **capriole**, v. (cabriolen, capriolen), lucht-, kunst-, bokkensprong.
cabriolet, v. (cabrioletten), rijtuigje (met een paard).
cacao, v. gmv. vrucht waarvan chocolade wordt gemaakt.
cacaoboom, m. (cacaoboomen), cacaoboon, v. (cacaoboonen).
cachenez, m. neusbedekker (groote, dikke halsdoek of das), bouffante.
cacheeren, bw. gel., verbergen, verhelen, geheim houden.
cachet, o. (cachetten), zegel, signet, zegeldrukker.
cacheteeren, bw. gel., verzegelen, sluiten met een ouwel of lak.
cachot, o. (cachotten), hok, gevangenis, provoost.
cachou, v. (kruidk.) indiaansche boom; vrucht , sap van dezen boom.
cacique, m. (caciques), hoofd van een indiaanschen volksstam (in Z.-Amerika).

cacteën, v. gmv. zekere planten-familie.
cadans, v. (cadansen), muziekmaat, (ook bij het voordragen eener rede).
cadaver, o. (cadavers), dood lichaam.
cadavereus, bn. lijkachtig.
cadeau, o. (cadeaux), geschenk; kunstige pennetrek.
cadence, zie *cadans*.
cadanceeren, bw. gel., (eenen volzin) afronden, welluidend maken.
cadmium, o. gmv. zeker metaal steeds in zink aanwezig.
cadraten, o. mv. vierkantjes, blokjes (bij letterzetters in gebruik).
cadre, v. (cadres), lijst, omgeving, rand; zie verder *kader*.
cadreeren, bw. gel., vierkant maken; passen, voegen; *geëncadreerd*, in eene lijst gezet.
caduc, bn. bouwvallig, vervallen, broos; verzwakt door ouderdom.
caduceus, m. vredestaf, herautstaf; Mercuriusstaf.
caduciteit, v. gmv. bouwvalligheid, vervallen toestand; vergankelijkheid; vervalbaarheid (van eene erfenis of een legaat).
caesuur, v. (caesuren), (dichtk.) vers-snede, stemrust (na een zeker getal lettergrepen).
caeteris paribus, voor het overige alles gelijk staande.
caffeïne, v. gmv. een alcaloïde in de koffie.
cagniardelle, v. (cagniardellen), schroefblaastoestel.
cagots, m. mv. menschen die op een zeer laag standpunt staan van ontwikkeling naar lichaam en ziel; domme aanklevers van godsd. beuzelarijen.
cahier, o. (cahiers), schrijfboek, boekje papier.
caisson, v. (caissons), kistwagen, legerkist; proviand-, kruidwagen; kistje onder den bok van een rijtuig.
cajeput-olie, v. gmv. zekere sterk aromatische olie.
cajoleeren, bw. gel., flikflooien.
calain, o. het metaalmengsel waarmede de Chinees de theekisten bekleed.
calambour, **calembourg**, m. (calambours, calembourgs), woordspeling.
calamieten, v. mv. zekere plantenorde.
calamiteit, v. (calamiteiten), algemeene nood, □ ramp, ellende, ongeluk, landplaag.
calander, m. mangel, korenworm.
calando, bijw. (muz.), afnemend; wegsmeltend.
calandrone, v. (muz.) schalmei met twee kleppen.
calange, v. boete, aanhaling van smokkelwaren.
calangeeren, bw. gel., beboeten; aanhalen.
Calatrava-orde, v. militaire ridderorde in Spanje.
calcineeren, ow. gel., verkalken, gloeien, door gloeiing met de zuurstof verbinden of oxydeeren.
calcium, o. kalkmetaal.
calcul, m. **calculatie**, v. (calculatiën), berekening, overslag, raming.
calculator, m. (calculatoren), rekenaar; berekenaar.

calculeeren, bw. gel., berekenen.
Calderari, mv. ketellappers (naam van een voormalig geheim politiek genootschap in Zuid-Italië).
calèche, v. kales, soort rijtuig.
calefacteeren, ow. gel., allerlei aan de hand hebben.
calefactor, m. (calefactors), kamerstoker, verwarmingstoestel; oorblazer; makelaar, beunhaas.
calembourg, m. zie *calambour*.
calibreeren, bw. gel., (nat.) de juiste doorsnede eener buis onderzoeken.
calicots, mv. geweven katoenen stof.
caliducten, m. mv. warmtegeleiders.
calineeren, bw. gel., liefkozen, zoenen, vertroetelen.
calligraaph, **kalligraaf**, m. (calligraphen, kalligrafen), schoonschrijver.
calligraphie, v. gmv. schoonschrijfkunst.
callilogie, v. gmv. welbespraaktheid, welsprekendheid.
calmeeren, bw. gel., stillen, doen bedaren, tot rust brengen.
calmuc, **kalmuk**, o. gmv. zekere wollen stof.
calomel, o. gmv. dikwijls gelouterd kwikzilver.
calo di peso, (kooph.) tekort op het vereischte gewicht.
calorifère, m. (calorifèren), warmtegeleider, kachel.
calorimeter, m. (calorimeters), warmtemeter (werktuig).
calorimotor, m. (calorimotoren), warmtevoortbrenger (werktuig).
calorisch, bn. *de calorische machine*, toestel van Ericson om door middel van verwarmde lucht vaartuigen in beweging te brengen.
calot, (calotten), **calotte**, v. (calotten), priestermutsje; deksel boven de onrust in een uurwerk; (fig.) priesterlijke , kardinaalswaardigheid.
calottinocratie, v. gmv. priester-, papenheerschappij.
calqueeren, bw. gel., doorteekenen, natrekken (door middel van geolied papier).
calumet, v. (calumetten), vredepijp bij de amerik. wilden.
calumnie, **calomnie**, v. gmv. laster, lastering.
calumniëeren, bw. gel., lasteren, kwaadspreken, belasteren.
calumnieus, bn. lasterlijk.
calvinismus, o. gmv. leer van Calvijn.
calvinist, m. (calvinisten), belijder dezer leer.
calvinistisch, bn. tot de leer van Calvijn betrekkelijk.
calyx, v. bloemkelk.
camache-dienst, v. gmv. militaire dienst in vredestijd.
camachen, **gamachen**, v. mv. knoop-, over-, slobkousen.
camarilla, v. gmv. hofpartij (inz. in Spanje); invloed der hovelingen.
cambiëeren, bw. gel., wisselen, wisselhandel drijven; *cambiaal-recht*, wisselrecht.
cambio, o. wissel, wisselrecht; *ducado di cambio*, spaansche wisselmunt (= ongeveer *ƒ* 2.50).
cambium, o. teeltlaag (tusschen den bast en het hout).
cambrai, **cambrick**, o. gmv. kamerdoek, batist (zek. stof).
cambraja-steenen, m. mv. oost-indische granaten.

camée, v. (caméeen), gesneden edelgesteente; portret in eenen steen of eene schelp gesneden.
camelia, v. (cameliaas), zekere bloem.
camelot, o. gmv. stof van kameelgeitenhaar.
camera, v. kamer; *camera clara* of *lucida*, heldere , lichte kamer; *camera obscura*, donkere kamer, toestel tot den daguerréotype; *camera illucida*, misleidende kamer; (optische toestellen).
cameralia, v. mv. leer der staathuishoudkunde; wetenschappen betreffende het beheer der vorstelijke inkomsten.
cameralist, m. (cameralisten), staathuishoudkundige.
cameralistiek, v. gmv. staathuishoudkunde, leer van het geldwezen.
camisade, v. (camisaden), onverhoedsche aanval (in den nacht of vroegen morgenstond).
camisarde, m. (camisarden), straatroover.
camisards, m. mv. (fr. gesch.) de hervormden in de Cevennes.
campagne, v. (campagnes), buitenplaats; veldtocht; speelsaizoen, tooneeljaar (van eenen schouwburg); zie ook *kampanje*.
campèche-hout, o. braziliё-hout (zeker verfhout).
campement, o. (campementen), (mil.) veldlegering.
campeeren, ow. gel., in het veld gelegerd zijn.
camphine, v. gmv. gezuiverd terpentijnolie-gas.
camp volant, o. vliegend leger.
canaille, v. gmv. gemeen volk, gepeupel, janhagel, kanalje.
canailleus, bn. schelmachtig, nietswaardig.
canapé, m. (canapés), ruststoel, kussenbank, kanapee.
canard, m. (canards), eend; (fig.) fopperij, opzettelijk uitgedachte logen.
cancelleeren, bw. gel., omheinen; doorschrappen.
candelaber, m. (candelabers), arm-, kroonluchter, kroonkandelaar.
candeeren, bw. gel., met suiker bestrooien, suikeren.
caneçou, v. (caneçous), vrouwen-overhemd (boven een jurk).
canefas, **canevas**, o. geruit doek, netvormig geweven lijnwaad; eerste ontwerp, schets.
canneleeren, bw. gel., groeven, groefsgewijze , ribsgewijze maken.
canneluren, v. mv. groeven (op zuilen).
cano, **kano**, v. (canoos, kanoos), indiaansch bootje, schuitje van boomschors.
canon, o. zie *kanon*.
cantabel, **cantabile**, (muz.) zingbaar.
cantate, v. (cantates), soort zang-dichtstuk.
canthariden, v. mv. spaansche vliegen.
cantillen, v. *cantille-werk*, mv. goud- en zilverdraad als een kurkentrekker gekronkeld.
cantine, v. (cantines), bier- of wijnhuis in vestingen; tapperij in werk- en verbeterhuizen, in een kamp.
caoutchouc, o. gmv. veerkrachtige gom, gom-elastiek, vederhars.
capabel, bn. (capabeler, capabelst), bekwaam, geschikt, in staat (tot).

capaciteit, v. gmv. inhoudsruimte. *capaciteit*, (capaciteiten), bekwaamheid, geschiktheid, vatbaarheid.
capillair, bn. haar…; *capillaire buizen*, haarbuizen; *capillair stelsel*, haarvaatstelsel.
capillariteit, v. gmv. haarbuiskracht.
canto, o. (muz.) diskant; *canto fëomo*, eenstemmig (koraal) gezang.
capitatie, v. hoofdgeld, hoofdelijke omslag.
Capitolium, **Kapitool**, o. sterke burg in het oude Rome; (fig.) brein, hersenkas.
capittel, o. (capittels), hoofdstuk; vergadering van domheeren.
capitulariën, mv. wetten van Karel den Groote.
capitulatie, v. (capitulatiën), vergelijk, verdrag; overgave (eener stad); kiesverdrag (bij de verkiezing der duitsche keizers).
capituleeren, ow. gel., een verdrag aangaan; zich (op zekere voorwaarden) overgeven.
capot, v. (capotten), regenmantel met kap, soldaten-overjas; mijnwerkerskap.
capot, bijw. aan stukken, gebroken; (fig.) verslagen, ontsteld; § dood; *capot maken*, alle slagen hebben (in het kaartspel).
capote, v. (capotes), vrouwen-regenmantel; soort dameshoed; *capote anglaise*, foedraal, scheede (tegen de venerische besmetting).
capotteeren, bw. gel., dooden, neerhouwen.
caprice, v. (capricen), gril, luim, eigenzinnigheid; (fig.) vrijer, vrijster.
capricieus, bn. eigenzinnig, vol luimen, grillig.
capriole, v. (capriolen), luchtsprong, bokkensprong, gekke streek; *capriolen maken*.
caprinezuur, **capronzuur**, **capranzuur** of **coprylzuur**, o. (scheik.) vluchtige vetzuren.
captatie, v. (captatiën), het sluw bejagen van een oogmerk; *captatio benevolentiae*, bede om toegevend gehoor, om eene gunstige beoordeeling; gunstbejag.
capteeren, bw. gel., bejagen, vatten, verstrikken.
captatie, v. (captatiën), verstrikking, tegenstribbeling, chicane.
captief, bn. gevangen; krijgsgevangen en tot slaaf gemaakt.
captieus, bn. sluw, slim, arglistig, verstrikkend.
captiveeren, bw. gel., gevangen nemen; boeien, de gunst (van iem.) winnen.
captiviteit, v. gmv. gevangenschap.
captatuur, v. (captaturen), vangst; buit; prijs (op zee).
capuce, **capuchon**, v. (capuces, capuchons), kap, mantelkap.
capucine, v. (capucinen), tabakspijp zonder hieltje, koetsiertje.
capucijnen, **capucijners**, m. mv. kapmonniken, soort van franciskanerorde; zekere soort erwten.
capudan-pacha, m. groot-admiraal der turksche vloot.
caput, o. hoofd; *caput mortuum*, doodskop.
caqueteeren, ow. gel., snappen, kakelen; zwetsen, snoeven.
Carabas (**markies van**), m. (fig.) trotsche opkomeling.
carafe, v. (carafen), waterflesch, tafelflesch (van kristal).

carambolage, v. (bilj.) het raken van meer dan één bal.
carambole, v. (bilj.) de roode bal; (ook) het spel met één rooden en twee witte ballen.
caramboleeren, ow. gel., (bilj.) meer dan één bal met den speelbal raken.
caramboline, v. (carambolines), (bilj.) gele bal; (ook) spel met vijf ballen.
caramel, v. gmv. gebrande suiker, bruine kandij, gerstesuiker, ulevel.
caramoussal, v. (caramoussalen), turksch koopvaardijschip.
caraque, v. (caraques), groot portugeesch schip.
caravansera, v. (caravanseraas), groot gebouw tot huisvesting van reizende karavanen.
caravelle, v. zie *karveel*.
carbon, o. **carboleïne**, v. zekere brandstof voor stoomwagens.
carbonade, v. (carbonaden), op den rooster gebraden vleesch.
carbonari, m. mv. kolenbranders; *het genootschap der carbonari*, geheim politiek genootschap in Italië; (fig.) *de carbonari*, vurige vrijheidsgezinden.
carbonaten, o. mv. koolzure zouten.
carbonisatie, v. gmv. verkoling.
carboniseeren, ow. gel., verkolen; *gecarboniseerde turf*.
carbonium, o. gmv. koolstof.
carcel-lamp, v. (carcel-lampen), lamp waarin de olie door twee perspompen tot bij de vlam wordt gebracht.
cardamon, o. zekere geurige plant; likeur daaruit gestookt.
cardinaal, bn. voornaamste; eerste (in zijne soort); *cardinale punten*, hoofdpunten.
cardinaal, m. zie *kardinaal*.
caroïde, v. (wisk.) zekere kromme lijn.
caresseeren, bw. gel., liefkozen, vleien, troetelen.
caret, o. (caretten), teeken dat iets uitgelaten is (^).
carga, v. (cargaas), (kooph.) scheepslading, vracht, factuur der lading; *carga-lijst*, opgave der lading van een binnengekomen schip.
cargadoor, m. (cargadoors), of **cargo**, scheepsmakelaar, scheepsbevrachter; *supercargo*, opzichter der lading.
caricatuur, v. (caricaturen), spotprent; bespottelijke overdrijving in de afbeelding van iets of iemand.
caricaturist, m. (caricaturisten), vervaardiger van spotprenten.
carillon, o. gmv. klokkenspel.
carina, mv. vlinderbloemen.
Carlisten, m. mv. aanhangers van don Carlos (in Spanje).
carmagnole, v. (eert.) fransch patriotisch lied.
carmagnole, m. (carmagnolen), (fig.) volbloed jakobijn.
carmelieten, m. mv. monniken van den berg Carmel.
carneool, o. rood-agaat (steen).
carnivora, mv. vleeschvretende □, roofdieren.
carogne, v. (carognes), kreng, ondeugende □, lastige vrouw, oude heks, feeks.

carolien, m. gouden munt = *f* 11 à *f* 12.
caroline, v. zie *caramboline*.
carré, o. (carrés), vierkant, vierhoekige slagorde.
carreau, o. (carreaux), ruit; ruiten (op speelkaarten).
carrelet, o. (carreletten), vierkant liniaaltje.
carrière, v. loopbaan, levensloop; ambtsbediening; volle ren (van een paard).
carosse, v. (carossen), pracht-, staatsiekoets.
caroussel, o. (caroussels), ridderspel; ringsteken op houten paarden of in scheepjes enz., mallemolen.
carte, v. (cartes), kaart, spijskaart (in logementen en restauratiën); *carte blanche*, onbepaalde volmacht.
cartel, o. (cartels), verdrag tot uitlevering, uitwisselingstraktaat; uitdaging tot een tweegevecht.
carteeren, bw. gel., in eenen omtrek □, in eene teekening brengen.
cartesiaansch, bn. van Cartesius of Descartes; (nat.) *cartesiaansche wijsbegeerte*; *cartesiaansche draaikring*; *cartesiaansche duiveltjes*.
carthamine, v. gmv. zekere fraai roodgele kleurstof.
carton, o. (cartons), sterk blad papier; bordpapier; modelblad (voor schilders, tapijtwerkers enz.); zekere teekening; lichte band om een boek; pap. doos.
cartonneeren, bw. gel., in bordpapier binden.
caryatieden, mv. (bouwk.) lastdragers, vrouwenbeelden als schoorzuilen of pilasters.
casagne, v. (casagnes), korte rijrok, reisrok.
cascade, v. (cascaden), waterval; (ook) soort vuurwerk.
casco, o. (cascoos), scheepsromp, hol van een schip.
caseïne, v. gmv. kaasstof.
casimir, o. gmv. lichte gekeperde wollen stof.
casino, o. (casinoos), besloten gezelschap, kollegie, vereeniging.
casquet, m. (casquetten), ijzeren helm, stormhoed; pet, muts; *op zijn casquet krijgen*, slaag □, klappen krijgen.
cassa, v. gmv. geldvoorraad (van eenen koopman), kas; *per cassa*, tegen □, in gereed geld.
cassatie, v. gmv. vernietiging (van een vonnis enz.); ontzetting (van een ambt); *in cassatie gaan*, *zich in cassatie voorzien*; *hof van cassatie*, gerechtshof dat in hooger beroep uitspraak doet.
cassave, v. gmv. brood van den maniokwortel.
cassegrain, m. (cassegrains), spiegel-teleskoop.
casseeren, bw. gel., vernietigen; nietig verklaren; ontzetten (van een ambt); afdanken en wegjagen (eenen soldaat).
casserolle, v. (casserollen), koek-, braad-, stoofpan, kastrol.
cassette, v. (cassetten), kistje, koffertje, geldkistje.
cassonade, v. gmv. keukensuiker.
castagnetten, v. mv. klaphoutjes, duimkleppers (bij zekeren dans).
caste, v. (casten), familiestam (in Indië); volksafdeeling.
castel, o. (castellen), burg, vesting, klein kasteel; (zeew.) voor- en achterdek.

castellaan, m. (castellanen), slotvoogd, kastelein.
castigatie, v. (castigatiën), tuchtiging.
castigeeren, bw. gel., tuchtigen, kastijden.
castor, m. (castoren), bever; *castor-olie*, wonderolie.
caseum, o. bevergeil.
castraat, m. (castraten), ontmande, gesnedene.
castratie, v. (castratiën), ontmanning, lubbing.
castreeren, bw. gel., lubben, ontmannen.
casualist, m. (casualisten), aanhanger van het stelsel dat alles van bloot toeval afhangt.
casueel, bn. en bijw. toevallig, bij gelegenheid; onzeker.
casuist, m. (casuisten), gewetensleeraar, beslisser van gewetenszaken.
casuistiek, **casuisterij**, v. gmv. gewetensleer, wijsheidsleer.
casus, m. (taalk.) geval, naamval; *een casus criticus*, een zwaarwichtig geval.
catacomben, mv. onderaardsche gangen (te Rome, Parijs enz.).
catadioptrisch, bn. schijnbaar naderbijbrengend, vergrootend.
catalecten, mv. verzamelde fragmenten uit oude werken.
catalectisch, bn. fragmentsgewijze, onvolledig.
catalogus, m. (catalogi, catalogussen), lijst □, register van voorwerpen (boeken enz.).
catapult, v. (oudt.) zeker oorlogswerktuig.
cataract, v. (cataracten), groote waterval; grauwe staar (blindheid).
catarrhaal, zinkingachtig; *catarrhale koorts*, zinkingkoorts.
catastrophe, v. (catastrophes), ongelukkige afloop eener zaak; groote □, algemeene ramp; ontknooping (van een treurspel).
catechetisch, bn. vraagswijze, in den vorm van een gesprek.
catechisatie, v. (catechisatiën), vraagonderricht, onderwijs in de godsdienst.
catechiseermeester, m. (catechiseermeesters), hervormd godsdienst-onderwijzer.
catechiseeren, bw. gel., godsdienstonderwijs geven, □ ontvangen.
catechismus, m. (catechismussen), vraagboek (bij het godsdienstonderwijs).
catechu, **cachou**, v. zekere sterk zamentrekkende stof.
categorie, v. (categoriën), klasse, rang, afdeeling.
categorisch, bn. onvoorwaardelijk, bepaald, zonder omwegen; *eene categorische imperativus*, een onvoorwaardelijk bevel, gebod der zedelijkheid.
cateeren, bw. gel., doek of laken persen, □ glanzen.
catheder, m. (catheders), leer-, preekstoel, spreekgestoelte.
cathedraal, v. (cathedralen), hoofd-, domkerk.
catheter, m. (catheters), buis tot aftapping der urine uit de blaas.
cathethus, m. (meetk.) zekere loodlijn.
catoptriek, v. gmv. leer van de terugkaatsing der lichtstralen.

causa, v. grond; oorzaak; rechtszaak.
causal, bn. oorzakelijk, redegevend.
cause célèbre, v. beroemd rechtsgeding; veel gerucht makende zaak.
cautie, v. (cautiën), borgtocht, onderpand.
cautionneeren, bw. gel., borg stellen, staan voor iemand.
cavalcade, v. (cavalcades), optocht te paard; pleizierrid in gezelschap.
cavalier, m. (cavalieren), ruiter; ridder, edelman, begeleider eener dame; (vestingb.) kat, walkat.
cavalièrement, bijw. ridderlijk; ongedwongen, vrij.
cavalerie, v. gmv. ruiterij.
cavalerist, m. (cavaleristen), soldaat te paard.
cavata, **cavatine**, v. (muz.) kort gezang.
cavent, m. (caventen), borg, goedspreker.
caveeren, ow. gel., borg blijven, goed spreken; *zich caveeren*, ww. (fig.) op zijn hoede zijn.
caviteit, v. holte.
cedel, **cedul**, v. (cedellen), lijst; *huurcedel*, *huurceel*, huurkontrakt.
cedent, m. (cedenten), (recht., kooph.) die afstand doet.
cedeeren, bw. gel., afstaan, afstand doen van, overlaten; (fig.) toegeven; zwichten.
cedille, v. (cedilles), teeken in den vorm eener omgekeerde *c*, onder de *c*, om deze letter voor de *a*, *o* en *u* als eene scherpe *s* te doen uitspreken *(ç)*.
ceèl, v. zie <u>*cedel*</u>.
ceintuur, v. (ceinturen), gordel, band.
cel, v. (cellen), vertrekje (in een klooster, in eene gevangenis); zeszijdig vakje in een honiggraat; (nat. hist., ontl.) vakje.
celadon, o. zeegroen (verf).
celatuur, v. beeld-, stempelsnijkunst.
celebratie, v. (celebratiën), viering.
celebreeren, bw. gel., vieren, plechtig gedenken.
celebriteit, v. (celebriteiten), vermaardheid; (fig.) beroemde naam; vermaarde persoon.
celeres, m. gmv. snelloopers (wacht van Romulus).
celeriteit, v. gmv. vlugheid, gezwindheid.
celibaat, o. gmv. ongehuwde staat; *het celibaat der r.k. priesters*.
cenobiet, m. (cenobieten), kloosterbroeder; kluizenaar.
cenotaphium, o. (cenotaphia), grafteeken, praalgraf.
censeeren, bw. ow. gel., beoordeelen, onderzoeken, achten; (fig.) geacht worden als, gehouden worden voor.
censor, m. (censoren), beoordeelaar, criticus, recensent, kunstrechter; (rom. gesch.) zedemeester.
censureeren, bw. gel., beoordeelen, onderzoeken, gispen, berispen, in den kerkban doen.
censuur, v. onderzoek en beoordeeling van staatswege van boekwerken (meestal vóór de uitgaaf), ook van tooneelstukken (vóór de opvoering).

census, m. gmv. cijns, belasting; maatstaf naar den belastingaanslag enz. om de staatsburgerrechten uit te oefenen.

cent, **centum**, o. honderd; een cent (honderdste gedeelte van den nederlandschen gulden of den noord-amerikaanschen dollar); *pro cent* of *percent*, ten honderd.
centaur, (centauren), **centaurus**, m. (centauri), (fab.) paardmensch, monster, gedrocht (half mensch en half paard).
centi, honderdste deel van maten en gewichten.
centiare, v. (centiaren), vierkante palm, honderdste deel der wisse.
centifolie, v. (centifoliën), honderdbladige roos.
centigramme, v. (centigrammen), honderdste wichtje.
centilitre, m. (centilitres), vingerhoed, honderdste gedeelte der kan.
centimeter, m. (centimeters), duim, honderdste gedeelte eener el.
centistère, v. (centistères), honderdste deel eener wisse, kubieke nederlandsche el.
centime, m. (centimes), honderdste deel van een franc (muntstuk).
centraal, bn. middelpuntig; midden…; *Centraal-Amerika*, Midden-Amerika; *centraal bestuur*, hoofdbestuur.
centralisatie, v. samentrekking in één punt; vereeniging van de regeeringsmacht in één lichaam.
centraliseeren, bw. gel., in één middelpunt vereenigen, □ samentrekken.
centreeren, bw. gel., (glasbl.) in het middelpunt de grootste dikte brengen.
centrifugaal, bn. middelpuntschuwend.
centripetaal, bn. middelpuntzoekend.
centroscopie, v. gmv. bepaling van het midden- of zwaartepunt; beschouwing der zwaartekracht.
centrum, o. (centrums, centra), middelpunt, vereenigingspunt; plaats waar in eene landsvergadering de aanhangers van het bewind zitten; de gematigde partij in zulk eene vergadering.
centumvir, m. (centumvirs), (rom. gesch.) honderdman.
centumviraat, o. waardigheid van honderdman.
centupleeren, bw. gel., verhonderdvoudigen, met honderd vermenigvuldigen.
centurie, v. (centuriën), verdeeling in honderdtallen; bende van honderd man.
centurion, m. (centurionen), hoofdman over honderd.
cephalopoden, m. mv. koppootigen (eene orde van weekdieren).
ceracine, v. gmv. kersengom.
ceratieten, m. mv. zeker geslacht van weekdieren.
Cerberus, m. gmv. (fab.) helhond. **cerberus*, (cerberussen), (fig.) norsche portier of deurwachter.
cercle, m. (cercles) kring, gezelschap, bezoek.
cerealiën, mv. graangewassen, granen.
cerebrum, **cerebellum**, o. hersenen.
ceremonie, v. (ceremoniën), plechtigheid, plichtpleging; hof-, kerkgebruik.
ceremoniëel, bn. plechtstatig. *ceremoniëel*, o. vastgesteld gebruik bij plechtigheden of feesten enz.
ceremonieus, bn. vol plichtplegingen, overdreven beleefd.
Ceres, v. godin van den landbouw en de veldvruchten; naam eener planeet, aangewezen door het teken ♀; *Ceres en Bacchus*, het koren en de wijn.

cerine, v. zeker bestanddeel van het bijenwas.
cerirum, o. een zeer zeldzaam metaal.
cerneeren, bw. gel., insluiten, omringen.
certepartij, ook **cherte-** of **charte-partie**, v. overeenkomst tusschen den bevrachter en den reeder of scheepseigenaar.
certificaat, o. (certificaten), getuigschrift, verklaring, bewijs, attest.
certificeeren, **certifiëren**, bw. gel., bij getuigschrift bevestigen.
ceruis, o. gmv. loodwit.
cervelaat-worst, v. (cervelaat-worsten), sterk gekruide en gerookte vleeschworst; (ook) zult, hoofdkaas, hoofdvleesch.
ces, v. (muz.) verlagende halve toon.
cesseeren, on. w. ophouden, een einde nemen.
cessie, v. (cessiën), afstand, overlating van een recht; boedelafstand.
cessionaris, m. (cessionarissen), die afstand doet.
cetaceën, mv. walvischaardige dieren.
cetrarine, v. een bestanddeel van het ijslandsche mos.
chaconne, v. (chaconnes), soort zangstuk.
chagrin, **chagrijn**, o. gmv. verdriet.
chagrijneeren, bw. gel., bedroeven, kwellen, verdriet veroorzaken, krenken.
chaîne, v. (chaînes), keten (in de danskunst), kettingdans; rij (van uitgezette posten).
chaise, v. sjees, licht tweewielig rijtuig.
chako, m. (chakoos), soldatenhoed.
chalaza, v. (plant.) vaatmerk; navelvlek.
chalcedon, m. halfdoorzichtige en witte agaat.
chalcedron, o. engelsch gewicht voor steenkolen (te Londen = ruim 1000 ned. pond, te New-castle = 1027 ned. pond).
chalcographie, v. gmv. plaatsnijkunst, graveerkunst.
chaleureus, bn. heet, vurig (van aard); vol vuur, vol gloed, vol leven.
chamade, v. (oorl.) teeken van overgave.
chamarreeren, bw. gel., borduren, met borduursel of bloemwerk bezetten.
chambre, v. kamer; *chambre ardente*, (oudt.) gerechtshof in Frankrijk dat het doodvonnis, door middel van levend verbranden, over ketters en gifmengers uitsprak; *chambre garnie*, gestoffeerde □, gemeubeleerde kamer. Zie verder camera.
chameleon, m. zie kameleon.
champêtre, bn. landelijk; *fête champêtre*, landelijk feest; *bal champêtre*, danspartij in eenen tuin, □ in de open lucht.
champignon, m. (champignons), kampernoelje, paddestoel; (fig.) opkomeling.
chamsin, m. zekere schadelijke zuidwestenwind (in Egypte).
change, v. **changement**, o. ruil, wisseling, verandering; *changement à vue*, verandering van tooneeldecoratie, zonder dat de gordijn valt.

changeeren, bw. ow. gel., veranderen, verwisselen; verschieten (van kleuren).
chanson, v. (chansons), liedje, zangstukje.
chaos, m. gmv. bajert, vormlooze klomp, mengelklomp; (fig.) warboel.
chapeau bas, bijw. den hoed onder den arm, blootshoofds.
chaperonneeren, bw. gel., eene jonge dame tot geleider en beschermer verstrekken.
chapitre, m. (chapitres), hoofdstuk; (fig.) onderwerp van gesprek.
chaptaliseeren, bw. gel., suiker bij het druivensap voegen om beteren wijn te verkrijgen.
char-à-bancs, m. naam van zeker rijtuig.
charade, v. (charades), lettergreepraadsel.
charge, v. (chargen), eerepost, bediening, ambt; last, vracht; aanval, aanval der ruiterij.
chargé d'affaires, m. zaakgelastigde.
chargeeren, bw. gel., belasten; beladen; gelasten; berekenen; opdragen, een aanval doen (der ruiterij).
charivari, o. ketel-, kattenmuziek, getier, geschreeuw, standje; verschillende kleinodiën aan een horlogeketting.
charlatan, m. (charlatans), kwakzalver; windbuil, praalhans.
charlatanerie, v. kwakzalverij, pocherij, snoeverij.
charmant, bn. en bw. (charmanter, charmantst), schoon, bekoorlijk, innemend, bij uitstek fraai.
charmeeren, bw. gel., verrukken, betooveren, innemen.
charmotte, v. zekere vuurvaste steenen.
Charons boot, (fig.) de dood, overgang tot een beter leven.
Charta-magna, v. (gesch.) oude grondwet van Engeland.
charte-partie, v. zie <u>*certepartij*</u>.
charter, o. oirkonde; grondwet; kaliber; *schepen van zwaar charter* (of kaliber).
chartisten, m. mv. naam van zekere staatspartij in Engeland (in het belang van het volk), partij der demokraten van 1848.
Charybdis, m. gevaarlijke draaikolk, tusschen Kalabrië en Sicilië; zie <u>*Scylla*</u>.
chatouille, v. (chatouillen), geldkistje; bijzondere kas (van eenen vorst enz.).
chaussée, v. (chausséën), straat-, steenweg, kunststraat.
chausseeren (**zich**), ww. gel., zijne kousen en schoenen □, zijne schoenen of laarzen aantrekken, ze dragen.
check, v. kassiersboekje, aanwijzing op de kas ter betaling.
chef, m. (chefs), hoofd, opperhoofd, opperste aanvoerder, leider.
chefd'oeuvre, o. meesterstuk.
chekao, o. zeker deeg, waarvan de Chinezen figuren op porselein maken.
chelidonine, o. zeker alcaloïde.
chemie, **chymie**, v. gmv. scheikunde.
chemicaliën, mv. scheikundig bewerkte waren (artsenijen, droogerijen enz.).
chemisch, bn. scheikundig.
chemismus, o. scheikundige kracht of werking.

chemist, m. (chemisten), scheikundige.
chemitypie, v. gmv. zie *glyphographie*.
chemisette, v. (chemisetten), halfhemd, kraaghemdje; *chemisetspeld*, doek-, borstspeld.
chenille, v. (chenilles), zekere vrouwenmantel; soort knoopwerk; *en chenille werken*.
chenilles, mv. fluweelkoorden, boordsels.
Chersonesus, m. schiereiland.
cherub, **cherubijn**, m. (cherubijnen), hemelling, hemelgeest, vuur-, vlambode.
Cheswan, m. zie *Marcheswan*.
cheval de bataille, m. (fig.) stokpaardje.
chevalier d'industrie, m. (fig.) oneerlijke fortuinzoeker.
chicane, v. (chicanes), rechtsverdraaiing, haarkloverij; spitsvondigheid.
chicaneeren, ow. gel., zich van rechtsverdraaiing bedienen; vitten, het iem. lastig maken.
chicaneur, m. (chicaneurs), pleitziek mensch, haarklover, rechtsverdraaier.
chiffonnière, v. (chiffonnières), ladekast, hooge ladetafel.
chijl, o. (ontl.) maagsap.
chiliade, v. (chiliaden), duizendtal.
chimaera, **chimère**, v. droombeeld, hersenschim.
chimpansé, m. (chimpansés), naam van een soort zeer groote apen.
china, **chinabast**, m. zie *kinabast*.
chinchilla, o. zuid-amerikaansch knaagdier; bont, zeer fijne pelterij van dit dier.
chine, o. vlammige stof.
chineeren, bw. gel., vlammig weven, □ bewerken; *gechineerde stoffen*, gevlamde □, met vlammige patronen geweven stoffen.
chinine, **chinoïdine**, v. zie *kinabast*.
chique, ook wel *pique* of *bicho* genoemd, m. zekere vloo (in de keerkringlanden).
**chique*, bn. (fig.) *dat staat zeer chique*, dat is zeer smaakvol, naar de laatste mode.
chirimoya, v. zekere vrucht (in de keerkringlanden).
chirologie, v. gmv. handen-, vingerspraak.
chiromantie, v. gmv. handwaarzeggerij.
chirurgie, v. gmv. wondheelkunst.
chirurgijn, (chirurgijns), **chirurgus**, (chirurgussen), m. heelmeester, wondheeler.
chirurgicaal, bn. heelkunstig.
chits, o. zie *sits*.
chladni (**figuren van**), o. mv. klankfiguren.
chloor, o. zoutzuurgas.
chlooralcali, o.
chloorammonium, o. salmoniak.
chloorcalcium, o.
chloorkalium, o.
chloornatrium, o. keukenzout.
chloorpotassium, o.
chloorsodium, o.

chloriet, o. zekere glimmersoort (delfstof).
chloroform, v. chloorverbinding die het gevoel verdooft.
chlorometrie, v. gmv. chloorbepaling.
chlorophaan, o. zekere vloeispaath.
chlorophyllum, bladgroen.
cholera morbus, v. aziatische braakloop.
cholerine, v. cholera in lichten graad.
cholerisch, **choleriek**, bn. galzuchtig, driftig, oploop; *het cholerisch temperam*.
cholestearine, v. galvet.
chondrine, v. kraakbeenlijm.
choquant, bn. (choquanter, choquantst), aanstootelijk, stuitend, walgelijk.
choqueeren, bw. gel., aanstoot geven, hinderen, tegen de borst stuiten.
chordometer, m. (chordometers), (meetk.) werktuig tot het meten van hoeken door de bepaling van hunne koorden bij een gegeven straal.
chorograaph, m. (chorographen), landschapteekenaar.
chorographie, v. gmv. beschrijving van landen.
chose, v. (choses), zaak, ding; grap, klucht.
Chouans, m. mv. (fr. gesch.) aanhangers der Bourbons in de Vendée
chrestomathie, v. (chrestomathiën), verzameling van uittreksels der werken van dichters en prozaschrijvers, bloemlezing.
chrie, v. (chriën), korte spreuk; opstel dat de leerlingen moeten uitbreiden.
chroma, v. kleur.
chromatiek, v. gmv. leer van het ontstaan en de verhouding der kleuren.
chromatisch, bn. *de chromatische schaal*, (muz.) zekere toonreeks.
chromatophoren, m. mv. (ontl.) kleurdragers.
chromatroop, m. gmv. nevelbeelden (door twee tooverlantaarns voortgebracht), dissolving-views.
chromium, o. zeker metaal.
chronique scandaleuse, v. schandelijk stadspraatje.
chronisch, bn. langdurig, slepend (van ziekten).
chronogram, v. (chronogrammen), jaartal-vers.
chronographie, v. gmv. tijdbeschrijving.
chronologie, v. gmv. tijdrekenkunde, tijdleer.
chronologisch, bn. tijdrekenkundig.
chronoscoop, m. (chronoscopen), toestel om zeer kleine tijddeelen (bv. duizendsten of tienduizendsten van sekonden) te meten.
chrysoberyll, o. zeker edelgesteente.
chrysographie, v. gmv. goudschrijfkunst.
chrysolieth, m. zekere delfstof.
chrysopras, v. goudsbloem.
chrysorhamnine, v. avignonbessen, perzische bessen, geelbessen (bevattende eene goudgele kleurstof).
chrysotypie, v. gmv. photographie op papier dat met eene onzijdige goudoplossing behandeld is.
chrysoot, o. een naar goud gelijkend metaalmengsel.

chthonisothermen (ook **isogeothermen**), mv. zekere lijnen op de oppervlakte des aardbols.
chymus, m. (ontl.) spijspap, maagbrij.
chut! m. stil! zwijg!
ciborie, v. (ciboriën), (bij de r.k.) hostiekas, ouwelvaas.
cicade, v. schuimbeestje.
cicero, m. (boekdr.) zekere lettersoort.
cicerone, m. (ceronen), gids, geleider, wegwijzer.
cichorei, v. (B. voor de plant m. voor den wortel), suikerij, zeker wortelgewas.
cicisbeo, m. damesgeleider, vertrouwde vriend eener gehuwde vrouw (in Italië).
cid, m. aanvoerder, eeretitel van een beroemden spaanschen held.
cyder, (B. **cider**), m. gmv. ooftwijn, appeldrank.
ci-devants, m. mv. (in Frankrijk) spotnaam voor de personen uit adellijke en vorstelijke familiën.
cimier, o. en m. (B.) helmkam.
cinellen, v. mv. koperen bekkens bij de turksche veldmuziek.
cinetorama, o. verbeterde camera-obscura.
cinnamomum, o. kaneel.
circassienne, v. (circassiennes), fijn gekeperde wollen stof.
circe, v. (circes), verleidelijke boeleerster.
circulair, bn. kringvormig, rondachtig.
circulaire, v. (circulaires), rondgaande brief, rondschrijven.
circulatie, v. (bloeds)omloop, (gelds)omloop.
circuleeren, ow. gel., in omloop zijn; (laten) rondgaan (ter onderteekening, ter lezing); *het circuleerend medium*, geld in omloop.
circumferentie, v. omvang, omkring.
circumflex, **circumflexus**, m. omgebogen toonteeken, kapje (^).
circummediaanshoogten, v. mv. hoogten der hemellichamen, gemeten terwijl deze zich in de nabijheid van den meridiaan bevinden.
circumpolairsterren, v. mv. hemellichten die voor ons nooit opkomen of ondergaan.
circumscribeeren, ow. gel., omschrijven; (iem.) beperken.
circumspectie, v. gmv. omzichtigheid, behoedzaamheid.
circumstantie, v. gmv. gesteldheid, omstandigheid, geschapenheid, toestand.
circumvallatie, v. (circumvallatiën), (vest.) omschansing, insluiting.
circumventie, v. (circumventiën), bedrog, bedriegerij.
circus, m. ronde schouwplaats, strijd-, renbaan, worstelperk.
cis, v. (muz.) verhoogende halve toon. *cis*, bijw. aan deze zijde; *cisalpijnsch*, aan deze zijde der Alpen.
ciseleeren, bw. gel., metalen kunstmatig bewerken met scherpe werktuigen, steken (met de stift); ingraveeren, drijven (zilver).
citaat, o. (citaten), aangehaalde plaats.
citatie, v. (citatiën), aanhaling, aangehaalde plaats (uit een geschrift). *citatie*, v. (citatiën), (recht.) dagvaarding, daging.

citadel, v. (citadellen), burgt, sterkte, kasteel.
citeeren, bw. gel., aanhalen (eenen schrijver of zijn werk), gewag maken van; (recht.) dagvaarden; dagen.
cité, v. stad (meer bepaald de oude stad van Parijs).
citer, **cither**, (B.) **cyther**, v. (citers, cithers, cythers), snarenspeeltuig.
cito, met spoed (op adressen van brieven); *citissime*, in allerijl.
city, v. stad (meer bepaald de oude stad van Londen).
civiel, bn. (civieler, civielst), burgerlijk; den burgerstand betreffende (in tegenstelling van militair); billijk, goedkoop, niet hoog in prijs; beleefd, hoffelijk; *de civiele lijst*, som aan eenen vorst op de staatsbegrooting toegekend; *de civiele staat*, burgerlijke stand.
civilisatie, v. gmv. beschaving, verfijning der zeden.
civiliseeren, bw. gel., beschaven, verlichten.
civiliteit, v. gmv. welgemanierdheid, hoffelijkheid.
clairet, m. bleekroode wijn, bleekert.
clairvoyant, bv. helderziende.
clairvoyante, v. (clairvoyantes), helderziende vrouw (helpster der magnetiseurs).
clandestien, bn. heimelijk, verboden; geheim.
claque, v. (eert.) gehuurde bende handenklappers in de parijsche schouwburgen.
claqueurs, m. mv. gehuurde toejuichers.
clarificeeren, **clarifiëeren**, bw. gel., klaren.
clarine, **clarino**, v. trompet.
classiek, bn. zie *klassiek*.
classificatie, v. rangschikking in klassen, klassenverdeeling.
classificeeren, **classifiëeren**, bw. gel., in klassen rangschikken, □ verdeelen.
clausa, v. cel, kluis.
clausule, v. (clausulen), voorwaarde, bepaling.
claves, v. mv. (muz.) toetsen, klavieren van een snarenbord.
claviatuur, v. al de klaviertoetsen, toetsenbord.
clavis, v. (muz.) sleutel.
clerezie, **clerezy**, v. **clerus**, m. gmv. geestelijkheid; *de bisschoppelijke clerezy*, het oud-roomsche kerkgenootschap, de jansenisten.
clericus, m. (clerici), geestelijke.
clicheeren, bw. gel., zekere wijze om de metalen vormen van plaatwerken af te nemen; *een cliché*, een op deze wijze verkregen afdruk.
cliënt, m. (cliënten), beschermeling; iemand die zich door eenen advokaat laat bedienen.
climax, m. (red. en dichtk.) opklimming.
clinische school, v. (scholen), instelling voor onderwijs in de heelkunde en artsenijmengkunde.
clique, v. (cliques), vereeniging van lieden met slechte bedoelingen, kliek, bende, rot.
cloak, v. (cloaken), manteljas, mantel.
clown, m. (clowns), hansworst, grappenmaker.
club, **klub**, v. (clubs, klubs), besloten gezelschap, sociëteit; politieke vereeniging.

clubbist, m. (clubbisten), lid eener club.
coactie, v. (coactiën), dwang, gewelddadige aanranding.
coactief, bn. dringend, met geweld.
coadjutor, m. (coadjutors), helper, bijstander (van eenen prelaat enz.).
coaguleeren, ow. gel., stollen.
coaks, mv. **coke**, v. gaskolen, verkoolde of ontzwavelde steenkolen.
coaliseeren, bw. gel., verbinden, vereenigen.
coalitie, v. (coalitiën), verbond, vereeniging (b.v. van twee of meer mogendheden tegen eene andere).
cocagne, **cogagnemast**, m. (cocagnemasten), klimmast, klauterboom (tot gymnastische oefening of als volksspel gebezigd); (fig.) *land van Cocagne*, luilekkerland.
cocarde, v. (cocarden), hoedstrik, mutsstrik, veldteeken, nationaal teeken.
cochenille, v. (cochenilles), konzenilje, halfvleugelig insekt; fraaie roode verfstof (karmijn).
cocon, m. (cocons), tonnetje, weefsel □, pop van eenen zijdeworm.
code, **codex**, m. wetboek; oud handschrift, *code Napoleon*, burgerlijk wetboek van Napoleon I.
codicil, o. (codicillen), bijvoegsel □, aanhangsel tot een testament.
codille, v. dubbel verlies (in zekere kaartspelen). *codille*, bijw. verloren, bedorven, geruïneerd.
coëfficiënt, v. (coëfficiënten), (stelk.) bekend of als bekend aangenomen getal; vermenigvuldiger.
coelestin, o. gmv. zekere gekristalliseerde delfstof.
coërceerend, bn. *coërceerende middelen*, dwangmiddelen.
coërcibel, bn. *coërcibele gassoorten*, die tot den drupvormigen vloeibaren toestand kunnen gebracht worden.
coërcitief, bn. bedwingend.
coërceerende kracht, v. gmv. eigenschap van het staal tot verhindering van de scheiding der vereenigde, en hereeniging der eenmaal gescheiden metalen.
coeur, m. gmv. harten (in het kaartspel).
cognac, m. gmv. fransche brandewijn van Cognac.
cognaten, mv. bloedverwanten van moederszijde.
cognitie, v. gmv. kennisneming, onderzoek.
cognossement, **connossement**, (cognossementen, connossementen), (kooph.) zeevrachtbrief.
cohaerentie, **cohaesiekracht**, v. (nat.) samenhang, bijeenhoudende kracht.
cohobatie, v. (cohobatiën), herhaalde destillatie van vloeistoffen.
cohorte, v. (cohorten), legerafdeeling, krijgsbende.
cohue, v. verwarde volkshoop; woest geraas, getier.
coiffeeren, bw. ow. gel., kappen; (fig.) *met iets gecoiffeerd zijn*, over iets in zijnen schik □, met iets vereerd zijn.
coiffeur, m. (coiffeurs), kapper.
coiffure, v. (coiffures), kapsel.
coïncideeren, ow. gel., samenvallen, op hetzelfde uitkomen.

coïonneeren, **koejonneeren**, bw. gel., smadelijk bejegenen, plagen, zeer lastig vallen.
coke, zie *coaks*.

col, m. (cols), bergpas; halsdoek, stropdas, gespdas.
colchicaceën, mv. zekere planten-familie.
coleriek, bn. oploopend, haastig.
coliseum, o. (colisea), schouwburg van het oude Rome; groot en prachtig gebouw voor openbare vermakelijkheden.
collaborator, m. (collaborators), medearbeider.
collateraal, bn. en bw. zijdelingsch; zijdelings; *collaterale erfgenamen*, erfgenamen in de zijlinie; *collaterale successie*, erfenis die op eenen zijtak overgaat. *collateraal*, o. recht van successie, belasting op het aanvaarden van eene nalatenschap of een legaat.
collateralen, mv. zijdelingsche bloedverwanten.
collatie, v. vergelijking van geschriften, nalezing; *recht van collatie*, recht om eene predikantsplaats enz. te begeven.
collation, o. (collations), maaltijd van koud vleesch, fruit, gebak enz.
collationneeren, bw. gel., nalezen, vergelijken (boeken, geschriften met elkander).
collator, m. (collatoren), die eene predikantsplaats begeeft.
collé, **collébal**, m. (bilj.), bal onder den band.
collectaneum, o. (collectanea), verzameling van geschriften.
collectant, m. (collectanten), inzamelaar van giften.
collecte, v. (collecten), inzameling van giften (voor de armen enz.); verkoop van loterij-loten.
collecteeren, bw. gel., inzamelen (giften).
collecteur, m. *gekwalificeerde collecteur*, van regeeringswege aangestelde verkooper van loten in de staatsloterij.
collectie, v. (collectiën), verzameling; aantal.
collectief, bn. verzamelend, gemeenschappelijk, te zamen.
collecteerglas, o. (collecteerglazen), (gez.) verzamelglas, lens waardoor de lichtstralen in één brandpunt worden verzameld.
collector, m. (collectoren), (nat.) werktuig om electriciteit te binden en op te hoopen.
collega, m. (collegaas), ambtgenoot.
collegie, v. (collegiën), vereeniging, kring, gezelschap; lichaam; vergaderplaats; lessen der hoogleeraren aan de akademiën en athenea; *collegie houden*, *collegie aanhooren*, voorlezingen houden of hooren (over zeker vak van wetenschap).
collegiemeester, m. (collegiemeesters), cathechiseermeester.
collegiant, m. (collegianten), lid van zekere (inz. doopsgezinde) kerkgezindte.
collet, m. (collets), rijbuis, ruiterbuis, kolder.
colli, o. (collis), kist, vat, fust (ter verzending van waren).
collideeren, ow. gel., samentreffen, tegen elkander aandruischen, botsen.
collimatie, v. (collimatiën), verschil tusschen den uitslag der meting en de werkelijke waarde van het gemetene.
collilijn, v. (gez.) gezichtslijn.
collimator, m. (collimators), zeker werktuig.
collisie, v. (collisiën), botsing, strijd; (fig.) beklemdheid, nood.
collier, m. (colliers), halsband, halssnoer (sieraad).

collodion, **collodium**, o. gmv. oplossing van schietkatoen in aether.

colloquium, o. (colloquia), samenspraak, mondeling voorloopig onderzoek der protestantsche geestelijken.
colombien, bn. duivenhalskleurig (donkerrood en blauw).
colombier, o. zekere papiersoort.
colonnade, v. (colonnades), zuilenrij.
colonne, v. (colonnes), zuil, pilaar, kolom; krijgsbende, legerafdeeling; zekere dansfiguur; *vliegende colonne*, verspreide krijgsmacht.
colophonium, o. gmv. spiegel-, vioolhars.
coloraturen, v. mv. (muz.) kunstige toonwendingen.
coloreeren, bw. gel., verven, kleuren; (fig.) vergoelijken, eenen schijn geven.
coloriet, o. gmv. kleurgeving, kleurmenging.
colorist, m. (coloristen), kleurgever, kleurmenger.
colorine, v. gmv. zekere roode verfstof.
colos, **colossus**, m. zie kolossus.
colporteeren, bw. gel., waren aan de huizen venten; boeken □, geschriften verspreiden.
colporteur, m. (colporteurs), marskramer, straatkoopman; verspreider van boeken of geschriften, reiziger voor den boekhandel.
columbine, v. gmv. zekere meststof.
combinatie, v. (combinatiën), verbinding, samenstelling (in gedachten); berekening; ontwerp; *leer der combinatiën*, (wisk.) leer der vereeniging van elementen; (ook) waarschijnlijkheidsleer.
combineeren, bw. gel., vereenigen, samenvoegen; vergelijken, berekenen; ontwerpen.
combustie, v. (combustiën), verbranding; brandschade; opschudding.
comestibelen, mv. eetwaren, mondbehoeften.
comfort, o. gmv. gemak, welbehagen, tevredenheid.
comfortable, bn. gemakkelijk, genoegelijk, behagelijk, aangenaam.
comitaat, o. (comitaten), geleide (in Hongarije) arrondissement, district; arrondissementsvergadering.
comité, o. (comités), vereeniging van personen met eenig onderzoek of met de behartiging van zekere belangen belast; kommissie (uit den boezem van eene vergadering of een bestuur); *vergaderen in comité*, of *comité generaal*, eene zitting met gesloten deuren houden.
commandant, m. (commandanten), bevelhebber.
commandement, o. (commandementen), bevel, bevoegdheid te gebieden of te bevelen; *militaire commandementen*, afdeelingen waarin een land (wat zijn krijgswezen betreft) verdeeld is.
commandeeren, bw. gel., bevel voeren, bevelen, gebieden.
commanderie, v. (oudt.) gebied eener ridderorde.
commandeur, m. (commandeurs), bevelhebber, naam van een der hoogste rangen bij ridderorden.
commanditair, m. en bn. *commanditaire deelgenoot*; deelgenoot in een handelsvereeniging; waar de een het geld schiet en de ander de zaak bestuurt, stille deelgenoot.
commanditie, v. zoodanige vereeniging, commanditaire vennootschap.

commando, o. bevel; zie *commandement*; *staf van commando*, veldheersstaf.
comme il faut, bijw. zoo als het behoort, in orde.
commemoratie, v. (commemoratiën), gedachte, herinnering; gedachtenis.
commensaal, v. (commensalen), inwoner (ten huize van iem.), kostganger.
commensales, v. (commensalessen), inwoonster (ten huize van iem.), kostgangster.
commensurabel, bn. *commensurabele grootheden*, wier onderlinge verhouding door de eenheid van een getal kan worden uitgedrukt.
commentair, v. (commentairen), verklaring, uitlegging, opheldering.
commentator, m. (commentators), verklaarder, uitlegger.
commenteeren, bw. gel., verklaren, van uitleggingen voorzien.
commerce, m. gmv. zeker kaartspel.
commercie, v. gmv. handel, koophandel.
commerciëel, bn. tot den handel behoorende, handels…
committant, m. (committanten), lastgever, principaal.
commis, m. zie *kommies*; *commis voyageur*, reiziger voor den handel, reizend handelsbediende.
commissariaat, o. (commissariaten), ambt □ of bediening □, kantoor van den commissaris.
commissaris, m. (commissarissen), gelastigde, volmachthebber, uitvoerder, bezorger; bestuurder (eener sociëteit), toezicht hebbende deelhebber (eener maatschappij); aanteekenaar (van een beurt- of marktveer); *commissaris van politie*; *commissaris van orde*; *commissaris van oorlog*.
commissie, v. (commissiën), volmacht, last; bestelling, boodschap; vereeniging van eenige personen tot het verrichten van zekeren hun opgedragen last; (kooph.) loon voor de bezorging eener zaak.
commissionnair, m. (commissionnairs), lasthebbend zaakwaarnemer, gevolmachtigde.
commissoriaal, bijw. *iets commissoriaal maken*, het onderzoek van iets aan eene commissie opdragen.
committent, m. (committenten), lastgever.
committeeren, bw. gel., last geven, opdragen, volmacht geven; *een gecommitteerde*, lasthebber.
commode, v. (commodes), ladetafel.
commode, **commood**, bn. gemakkelijk.
commoditeit, v. (commoditeiten), gemak; geheim gemak.
commodore, m. (commodores), bevelhebber van een smaldeel (in Engeland en Noord-Amerika).
commodoners, m. mv. studenten van den tweeden rang (in Engeland).
Commons, mv. het Lagerhuis, de leden van het Lagerhuis (in Engeland).
commun, bn. en bw. gemeen; gemeenschappelijk.
communicatie, v. (communicatiën), mededeeling, kennisgeving.
communicatief, bn. mededeelzaam, praatachtig.

communiceeren, bw. gel., mededeelen.
communie, v. gemeenschappelijk bezit; gemeenschappelijk leven; heilig avondmaal; (r.k.) opneming in de kerk.
communiëeren, ow. gel., (r.k.) ten avondmaal gaan.
communismus, **communisme**, o. gmv. stelsel der gemeenschap van goederen en der afschaffing van het eigendomsrecht.
communist, m. (communisten), aanhanger □, voorstander van het communismus.
compact, bn. en bijw. (compacter, compactst), vast □,dicht ineengedrongen.
compagnie, v. (compagniën), handelsvereeniging, maatschappij; vennootschap; afdeeling soldaten onder eenen kapitein.
compagnieschap, o. (compagnieschappen), *compagnon*, m. (compagnons), gezel, deelnemer, medearbeider; handelsgenoot, vennoot, lid eener handelsfirma.
comparant, bn. verschijnende.
comparant, m. (comparanten), *comparante*, v. (comparanten), die (voor eenen notaris enz.) verschijnt om eene akte op te maken enz.
comparateur, m. (comparateurs), (wisk.) werktuig tot vergelijking der lengte.
comparatief, bn. en bijw. vergelijkend, vergelijkenderwijze.
compareeren, ow. gel., verschijnen; zich voor (het gerecht enz.) stellen; vergelijken.
comparitie, v. (comparitiën), verschijning (voor het gerecht); vergadering, bijeenkomst (b.v. van schuldeischers).
compartimenten, o. mv. regelmatig afgedeelde vakken.
compatibel, bn. vereenigbaar, bestaanbaar met, samenpassend.
compatibiliteit, v. vatbaarheid (van twee dingen) tot samenvoeging; bestaanbaarheid (met).
compendieus, bn. kort, ineengedrongen, gemakkelijk.
compendium, o. (compendia), kort begrip eener wetenschap; beknopt uittreksel; handboek.
compensatie, v. (compensatiën), vergoeding, vereffening.
compenseeren, bw. gel., vereffenen; tegen elkander opwegen.
compère, m. (fig.) vroolijke snaak; medestander; (helper eens goochelaars, magnetiseurs enz.).
competent, bn. (competenter, competentst), bevoegd, gerechtigd; behoorlijk, rechtmatig; *de competente portie*, (bij verdeelingen).
competent, m. (competenten) mededinger (naar een ambt).
competentie, v. bevoegdheid; rechtmatig aandeel; bevoegd oordeel; mededinging.
competeeren, ow. gel., wettig toekomen; dingen (naar).
compilatie, v. (compilatiën), samenflansing, werk uit brokstukken van andere werken bestaande.
compilator, m. (compilators), verzamelaar van uittreksels van verschillende werken tot een geheel, samenflanser.
compileeren, bw. gel., bijeenbrengen uit verschillende werken.
compleet, bn. en bijw. voltallig, ongeschonden.

complement, o. (complementen), aanvulsel, (ook wis- en taalkunde).
complementair, bn. *complementaire kleuren*, aanvullingskleuren.
complementeeren, bw. gel., aanvullen, voltallig maken, het ontbrekende bijvoegen.
complexie, v. lichaamsgesteldheid; gemoedstoestand.
complicatie, v. (complicatiën) verwikkelde toestand, verwardheid.
complicen, mv. medeplichtigen, medeschuldigen.
compliceeren, bw. gel., verwikkelen, verwarren.
compliciteit, v. medeplichtigheid.
compliment, o. (complimenten), beleefdheidsbetuiging, groet.
complimenteeren, bw. gel., begroeten.
complimenteus, bn. en bijw. vol complimenten.
complot, o. (complotten), samenrotting, geheim verbond (met eene kwade bedoeling), samenzwering; de saamgezworenen.
complotteeren, ow. gel., samenrotten, smeden, brouwen (iets misdadigs).
componeeren, bw. gel., samenstellen, schrijven, scheppen (inz. in muziekstukken).
componist, m. (componisten), toonzetter, toondichter.
compositie, v. (compositiën), samenstelling; metaalmengsel; ordening eener schilderij of van een bouwwerk, toonzetting, muziekstuk; minnelijk verdrag.
compost, o. (landb.) mengselmest.
compot, **compote**, v. ingelegde vruchten; glas of glazen kom waarin deze worden op tafel gebracht.
comprehensie, v. gmv. bevattingskracht.
compres, bn. vast, samengedrukt; *compres gedrukt*, dicht ineengedrukt (van boekdrukwerk).
compres, v. bevochtigd lapje, wiekje (op eene wond)
compressie, v. samendrukking, persing, verdichting (b.v. der lucht).
comprimeeren, bw. gel., samendrukken, bedwingen, in toom houden.
compromis, o. (compromites), minnelijke schikking; (ned. gesch.) verbond der edelen; (recht.) akte van benoeming van scheidsrechters.
compromitteeren, bw. gel. (iem.) in opspraak brengen, verdacht maken, in zijne eer aantasten; in het spel trekken, verantwoordelijk maken; *zich compromitteeren*, ww. zich blootstellen, zijne eer , zijnen goeden naam in gevaar brengen, op het spel zetten.
comptabiliteit, v. gmv. verantwoordelijkheid, rekenplichtigheid.
comptabel, bn. rekenplichtig.
comptant, zie <u>*contant*</u>.
computatie, v. (computatiën), overslag, berekening.
computeeren, bw. gel., eenen overslag maken, berekenen.
cón, vz. *con affetto*, (muz.) aandoenlijk, roerend; *con affizione*, (muz.) droevig, zwaarmoedig; *con amore*, met liefde of lust, zeer gaarne, gemoedelijk; *con brio*, (muz.) met gedruisch, druischend; *con esprezzione*, (muz.) met uitdrukking, uitdrukkelijk; *con fuoco*, (muz.)

met vuur, levendig; *con gravita*, (muz.) met waardigheid; *con grazia*, (muz.) met bevalligheid; *con moto*, (muz.) met beweging, levendig, treffend.
concaaf, bn. hol, holrond.
concatenatie, v. (concatenatiën), aaneenschakeling, samenstrengeling.
concedeeren, bw. gel., inwilligen, bewilligen in, toestaan; *concedo*, ik stem toe, het zij zoo.
concentratie, v. (concentratiën), vereeniging □, samentrekking in één punt; vereeniging van al het gezag in één persoon of slechts weinige personen.
concentreeren, bw. ow. gel., samendringen, vereenigen □, samentrekken tot één punt; (nat.) dichter maken, versterken.
concentrisch, bn. een gemeenschapp. middelpunt hebbende.
concept, o. (concepten), ontwerp, schets, plan, opstel, minuut; begrip; *conceptwet*, *conceptreglement*; *uit zijn concept gebracht worden*, in den loop zijner gedachten gestoord worden.
conceptie, v. bevatting, begrip, gedachte; korte samenvatting (van een geschrift); ontvangenis.
concerneeren, ow. gel., betreffen, raken, aangaan.
concert, o. (concerten), uitvoering door verschillende toonkunstenaars en zangers, muziekpartij; *de concert*, eenstemmig, eensgezind.
concerteeren, ow. gel., wedijveren, op een concert medespelen.
concessie, v. (concessiën), vergunning (tot den aanleg van werken of diensten van openbaar nut enz.); gunning; inwilliging, bewilliging (het toegeven aan de eischen eens volks, eener partij enz.).
concessionneeren, bw. gel., *een geconcessionneerde spoorweg*, een spoorweg tot welks aanleg aan partikulieren vergunning is verleend (in tegenstelling van eenen staatsspoorweg).
concetti, mv. schijnbaar, geestige invallen of zetten; (red.) valsche □, overdrevene figuren.
concha, v. tweeschalige schelp.
conchifera, mv. schelpdieren.
conchoïde, v. (meetk.) kromme schelpvormige lijn.
conchyliën, mv. schelp-, schaaldieren.
conchyliologie, v. gmv. horens- en schelpenkennis.
concierge, m. en v. (concierges), bewaarder, bewaarster, cipier; opzichter, opzichtster; huisbewaarder.
conciergerie, v. (conciergeriën), cipierswoning; naam eener gevangenis te Parijs.
concilie, v. (B. o. en v.), (conciliën), *concilium*, o. (concilia), kerkvergadering.
conciliëeren, bw. gel., verzoenen, bemiddelen.
concipiëeren, bw. gel., ontwerpen, opstellen.
conclave, o. vergadering van kardinalen (na ’s pausen dood, ter verkiezing van eenen nieuwen paus).
concludeeren, bw. gel., besluiten, gevolgtrekkingen maken; (recht.) eischen stellen.
conclusie, v. (conclusiën), besluit, gevolgtrekking, slot; (recht.) eisch.

concordaat, o. (concordaten), verdrag, overeenkomst, traktaat; (inz. met den paus over de aangelegenheden der r.k. kerk).
concordant, bn. overeenstemmend.
concordantie, v. overeenstemming; alphabetische lijst der spreuken in de H.S.
concordeeren, ow. gel., overeenstemmen.
concordia, v. eendracht, overeenstemming; *concordia res parvae crescunt*, eendracht maakt macht (oud-holl. spreuk, randschrift op de oud-holl. munten).
concours, o. bijeenkomst der schuldeischers van eenen gefailleerde ter indiening hunner vorderingen; wedstrijd, het dingen naar een uitgeschreven prijs, konkoers.
concreet, bn. vereenigd, gestold; *concreet begrip*, begrip dat de eigenschap met het onderwerp vereenigt (in tegenstelling van *abstract begrip*, waarbij men de voorwerpen op zich zelven beschouwt); *het concrete* (benoemde) *getal*.
concrement, o. (concrementen), (ontl.) zeker samengroeisel.
concrete, v. soort wortel.
concurrent, m. (concurrenten), mededinger; mede-schuldeischer; mede-erfgenaam.
concurrentie, v. gmv. wedijver, mededinging.
concurreeren, ow. gel., wedijveren, mededingen; in eene failliete massa met de anderen deelen.
condemnatie, v. (condemnatiën), veroordeeling.
condemneeren, bw. gel., veroordeelen, laken, afkeuren.
condensatie, v. (nat.) verdichting, het samendringen der stof in een kleineren omvang.
condensator, m. (condensators), verdichter, destilleertoestel.
condenseeren, bw. gel., verdichten, samendringen (eene kleinere ruimte).
conditie, v. (conditiën), voorwaarde, beding; toestand; voorslag; bediening, post, stand; heildronk, toast.
conditionneel, bn. en bw. voorwaardelijk.
conditionneeren, bw. gel., voorwaarden bedingen; in een goeden toestand brengen of houden; *een wel geconditionneerde bibliotheek*.
conditio, v. *conditio sine qua non*, onvermijdelijke voorwaarde.
condoleantiebrief, m. (condoleantiebrieven), brief van rouwbeklag.
condoleeren, bw. gel., (iem.) rouwbeklag betuigen.
condor, m. (condors), een der grootste roofvogels.
conduct, o. begeleiding, geleide.
conducteur, m. (conducteurs), geleider; persoon die (op omnibussen, diligences, stoombooten en spoorwagens) voor het gemak en de veiligheid van personen en goederen zorgt.
conductor, m. (conductoren), (nat.) electriciteits-geleider.
conduite, v. gedrag; opzicht, leiding; *conduitelijsten*, gedraglijsten (bij het leger enz.).
confederatie, v. (confederatiën), verbond, statenbond, bondstaat.
confedereeren, bw. gel., verbinden; *de geconfedereerden*, de verbondenen.
conferentie, v. (conferentiën), bijeenkomst, vergadering, samenkomst en beraadslaging.

confereeren, bw. gel., vergelijken, beraadslagen.
conferven, mv. draadwieren.
confessie, v. (confessiën), belijdenis, bekentenis; geloofsbelijdenis; geloofspartij; *de augsburgsche confessie*, *de helvetische confessie*.
confessionnaris, m. (confessionarissen), r. biechtvader.
confesso, **in confesso**, (recht.) erkend, toegegeven.
confidentiëel, bn. en bijw. vertrouwelijk.
configuratie, v. *configuratie der sterren*, de verschillende standen van de wachters ten opzichte van de planeten waartoe zij behooren.
confinement, o. gmv., huis-, stad-arrest, opsluiting, gevangenzetting.
confineeren, bw. gel., belenden, palen aan, grenzen aan; gevangen zetten, opsluiten, arrest geven.
confirmandus, m. (confirmandi), nieuw aangenomen lid der kerk; vormkind.
confirmatie, v. (confirmatiën), bevestiging; inwijding, opneming (als lidmaat der kerk).
confirmatief, bn. bekrachtigend.
confirmeeren, bevestigen, bekrachtigen; opnemen (als lidmaat der kerk); vormen, inzegenen.
confiscatie, v. (confiscatiën), gerechtelijke inbeslagneming, verbeurdverklaring.
confisqueeren, bw. gel., gerchtelijk in beslag nemen, verbeurd verklaren, aanhalen (sluikgoederen).
confiteor, ik beken, ik belijd.
confituren, mv. ingemaakte vruchten enz.
conflict, v. (conflicten), samenstooting, botsing, strijd.
confluentie, v. (confluentiën), samenvloeiing.
conflueeren, ow. gel., samenvloeien.
conform, bijw. overeenstemmend, overeenkomstig met, in orde.
conformisten, m. mv., aanhangers der heerschende bisschoppelijke kerk in Engeland; *nonconformisten*, die van deze kerk afwijken.
conformiteit, v. gelijkvormigheid, overeenstemming.
confortable, zie <u>*comfortable*</u>.
confrater, m. (confraters), ambtgenoot, medelid, medebroeder, medearbeider.
confrontatie, v. (confrontatiën), tegen-elkander-stelling, tegen-overstelling (van twee personen enz.).
confronteeren, bw. gel., vergelijken; tegen elkander overstellen (personen door den rechter), getuigen hooren en hunne getuigenissen vergelijken.
confundeeren, bw. gel., verwarren, verwisselen.
confusie, v. verwarring, beschaamdheid, verlegenheid.
confuus, bn. en bijw. (confuzer, confuust), verward, verlegen, beschaamd, verbluft.
confutatie, v. (confutatiën), wederlegging.
confuteeren, bw. gel. wederleggen.
congé, o. gmv. afscheid; ontslag; *iem. zijn congé geven*, ontslaan (uit de dienst enz.).

congédiëeren, bw. gel., ontslaan, afscheid geven, wegzenden.
congelatie of **conglaciatie**, v. bevriezing; het verstijven door de koude.
congestie, v. (congestiën), aandrang, ophooping (b.v. van bloed naar het hoofd).
conglomeraat, o. samenhooping van verschillende bestanddeelen; *de conglomeraten*, zekere rotsmassa's (ook *puddingen of samengeklonterde gesteenten* genoemd).
conglutinaat, o. het aaneengelijmde, verdikte.
conglutineeren, bw. gel., samenlijmen, samenkleven.
congratulatie, v. (congratulatiën), gelukwensching.
congratuleeren, bw. gel., geluk wenschen, feliciteeren.
congregatie, v. (congregatiën), verzameling, vergadering, vereeniging (inz. van geestelijke personen).
congregeeren, verzamelen, verbroederen.
congres, o. (congressen), samenkomst (van vorstelijke personen of hunne gezanten, ministers, diplomaten); vergadering (ter behandeling van wetenschappelijke en andere onderwerpen); wetgevende vergadering (b.v. in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika).
congreszuil, v. gedenkteeken te Brussel opgericht aan het nationaal congres aldaar in 1830 en 1831 gehouden.
congrevisch, bn. *congrevische vuurpijlen*, (zoo genoemd naar William Congreve, die in de vervaardiging daarvan verbetering bracht); *congrevische druk*, (zoo genoemd naar denzelfden Engelschman, die de kunst heeft uitgevonden met onderscheidene kleuren tegelijk te drukken).
congruent, bn. overeenstemmend, gelijkvormig.
congruentie, v. overeenstemming, gelijkh., gelijkvormigh.
congrueeren, ow. gel., overeenstemmen, samenpassen; elk. volkomen passen.
conifeeren, mv. kegeldragers.
coniïne, **cicutine**, v. zekere vergiftige vloeistof.
conisch, bn. kegelvormig.
conjectureeren, bw. gel., vermoeden, gissen, onderstellen.
conjugaal, bn. echtelijk.
conjugatie, v. (conjugatiën), (taalk.) vervoeging (der werkwoorden).
conjugeeren, bw. gel. vervoegen.
conjunctie v. (conjunctiën), vereeniging, verbinding; samenstand (van twee hemellichamen.)
conjunctivus, m. gmv. (taalk.) bij-, aanvoegende wijs.
conjuncturen, v. mv. samentreffende invloedrijke omstandigheden; (ook) tijdsomstandigheden.
conjuratie, (conjuratiën), samenzwering, komplot.
conjureeren, bw. gel. samenzweren; bezweren.
connaissement, **connossement**, o. zie *cognossement*.
connetable, m. (connetablen) (oudt.) opper-rijksmaarschalk en veldheer der Kroon (in Frankrijk).
connexie, v. (connexiën), samenhang, verbinding; invloedrijke kennissen, omgeving; handelsbetrekking.

conniventie, v. oogluiking, toegevendheid; medeplichtigheid aan een strafbaar bedrijf door het niet te beletten.
conniveeren, bw. gel., door de vingers zien, oogluikend toelaten; (fig.) medeplichtig zijn.
conrector, m. (conrectors), tweede leeraar aan een latijnsche school of een gymnasium.
conrectoraat, o. ambt van conrector.
conscientie, v. geweten, bewustzijn; *ik heb er conscientie van*, ik gevoel er berouw over.
conscientieus, bn. (conscientieuzer, conscientieust), gemoedelijk, nauwgezet, stipt eerlijk.
conscribeeren, bw. gel., opschrijven; (mil.) dienstplichtig verklaren.
conscriptie, v. krijgsopschrijving, inschrijving en loting voor de militaire dienst.
conscrit, m. (conscrits), loteling, militieplichtige, jong soldaat.
consecratie, v. inzegening (bij de r.k. eeredienst).
consecreeren, bw. gel., wijden, inzegenen.
consecutief, bn. en bw. achtereenvolgend, achtereenvolgens.
consent, **consentement**, o. toestemming, vergunning.
consentbiljet, o. (consentbiljetten), verlofbriefje, bewijs van vergunning; gelei-biljet (voor belaste goederen).
consenteeren, ow. gel., toestemmen, bewilligen in, vergunnen, *wie zwijgt consenteert*, wie geen antwoord geeft, stemt toe.
consequent, bn. en bijw. (consequenter; consequentst), in overeenstemming met (beginselen, daden enz.).
consequentie, v. (consequentiën), gevolgtrekking; het getrouw blijven aan beginselen.
conserf, o. (conserven). stroop van gesuikerde vruchten; kruidensuiker.
conservatie, v. gmv. bewaring, behoud.
conservator, m. (conservatoren), bewaarder (persoon belast met het toezicht van kabinetten, verzamelingen enz.).
conservatieven, m. mv. behoudsmannen, voorstanders van het stelsel van behoud (in aangelegenheden van kerk of staat enz.).
conserveeren, bw. gel., bewaren, behouden; in acht nemen, zorg dragen voor.
considerable, bn en bijw. (considerabler, considerablest), aanmerkelijk, aanzienlijk, gewichtig; belangrijk.
considerans, v. (consideransen), beweegreden, overweging (van eene wet, een besluit enz.).
consideratie, v. (consideratiën), overweging; toegeeflijkheid, inschikkelijkheid; (fig.) aanzien, eer, achting; *dit stuk is in zijne handen gesteld om consideratie en advies*, om het te onderzoeken en er zijn oordeel over uit te brengen.
considereeren, bw. gel., in overweging □, in aanmerking nemen, behartigen, hoogachten.
consignatie, v. (consignatiën), (kooph.) toezending (van goederen) tot verkoop voor rekening des afzenders.
consigne, v. (consignen), loswoord, parool, lastgeving; aanteekenboek der vrachtgoederen en geleibrieven.

consigneeren, bw. gel., goederen afzenden ten verkoop; overleveren; *een schildwacht consigneeren*, hem de lastgeving van zijnen post mededeelen; *soldaten in de kazerne consigneeren*, hun verbieden de kazerne te verlaten.
consilium, o. (consilia), raad, raadsvergadering.
consistent, bn. en bijw. (consistenter, consistentst), dicht, vast, duurzaam.
consistentie, v. gmv. samenhang, dikte; lijvigheid (van vloeistoffen).
consistorie, o. (consistoriën), kerkeraad, kerkekamer.
console, v. (consoles), penant-, spiegeltafeltje.
consolideeren, bw. gel., hecht □, vast en duurzaam maken; *eene staatsschuld consolideeren*.
consols, geconsolideerde (belegde, gedekte) fondsen; gevestigde schuld, (inz. engelsche staatsschuld).
consommatie, v. **consommeeren**, bw. zie *consumatie*, *consumeeren*.
consonant, bn. eenstemming, eensluidend. *consonant*, m. (consonanten), (taalk.) medeklinker.
consorten, m. mv. medestanders; medeplichtigen.
conspiratie, v. (conspiratiën), samenzwering, komplot.
conspireeren, ow. gel., samenzweren.
constabel, m. (constabels), politie-agent in Engeland.
constant, bn. en bijw. (constanter, constantst), onveranderlijk, bestendig; volhardend, vasthoudend; erkend, vast, heerschend, zeker, gewis.
constantie, v. standvastigheid, bestendigheid.
constateeren, bw. gel., vaststellen, bewijzen; de aandacht vestigen; wijzen op (een feit); staven, bekrachtigen.
constellatie, v. (constellatiën), onderlinge stand, schijnbare nabijheid (van twee hemellichamen); sterrebeeld.
consternatie, v. gmv. ontsteltenis, verslagenheid.
consterneeren, bw. gel., doen ontstellen, verbaasd staan.
constituante, v. (fr. gesch.) nationale vergadering (van 1789).
constitueeren, bw. gel., vaststellen, verordenen; *zich constitueeren*, zich voor wettig en voltallig verklaren (van eene vergadering, kommissie, bestuur); *de constitueerende deelen*, bestanddeelen.
constitutie, v. (constitutiën), vaststelling, verordening; staatsregeling, grondwet; gestel, gezondheidstoestand.
constitutionneel, bn. en bijw. grondwettig, grondwettelijk.
constringent, **constringeerend**, bn. (constringenter, constringentst), samentrekkend (inz. van geneesmiddelen).
constructeur, m. (constructeurs), scheepsbouwmeester.
constructie, v. (constructiën), bouw □, samenstelling □, inrichting □, schikking der deelen; bouworde; woordschikking.
construeeren, bw. gel., oprichten, samenstellen; opbouwen; volzinnen □, meetkunstige figuren samenstellen.
consul, m. (consuls), (rom. gesch.) eerste overheidspersoon in den Staat; gevolmachtigde of vertegenwoordiger eener vreemde regeering in eene stad, ter waarneming van de belangen der onderdanen van dien Staat.
consulaat, o. (consulaten), ambt □, waardigheid, woning of bureau eens consuls.

consulair, bn den consul betreffende.
consuleeren, bw. gel., raadplegen, iemands gevoelen inwinnen.
consulent, m. (consulenten); raadgever.
consult, o. (consulten), **consultatie**, v. (consultatiën), beraadslaging; *consult houden* (van geneesheeren over eenen lijder).
consultant, m. (consultanten), raadpleger, raadgever.
consulteeren, bw. gel., overleggen, beraadslagen.
consultum, o. *senatus consultum*, raadsbesluit.
consumatie, v. verbruik.
consument, m. (consumenten), verteerder, gebruiker.
consumeeren, bw. gel., verteren, gebruiken.
consummeeren, bw. gel., voleinden, volbrengen, voltooien.
consumtie, **consumatie**, **consumptie**, v. (consumtiën, consumatiën, consumptiën), verbruik (van levensmiddelen enz.); *consumptieve belastingen*, belastingen op voorwerpen van verbruik.
contact, o. gmv. aanraking; (fig.) botsing.
contagie, v. besmetting.
contagium, o. smetstof.
contagieus, bn. (contagieuzer, contagieust), besmettelijk.
contant, bn. en bijw. gereed, in specie, in kontante penningen, in klinkende munt.
contanten, m. mv. geld (in tegenoverstelling van munt- of bankpapier enz.).
contemplatie, v. (contemplatiën), beschouwing, bespiegeling.
contemplatief, bn. (contemplatiever, contemplatiefst), beschouwend, bespiegelend.
contemporair, bn. gelijktijdig.
contenance, v. gmv. houding; gemoedskalmte, bedaardheid van geest.
content, bn. tevreden.
contentement, o. gmv. tevredenheid.
contenten, mv. (kooph.) cargalijsten.
contenteeren, bw. gel., tevreden stellen, genoegen doen; betalen.
conterfeiten, bw. gel., afbeelden, uitschilderen.
conterfeitsel, o. (conterfeitsels), afbeeldsel, portret.
contestatie, v. (contestatiën), twist, gekijf; betwisting.
contesteeren, bw. gel., bestrijden, betwisten.
context, o. redeverbinding, samenhang.
continent, o. gmv. vasteland.
continentaal, bn. *continentaal stelsel*, afsluiting van het vasteland (door Napoleon I); *continentaalstroomen*, vastelandsrivieren.
continentie, v. matiging, onthouding.
contingens, o. iets toevalligs; het toevallige.
contingent, o. (contingenten), verschuldigd aandeel (in krijgsvolk, belastingen enz.).
continuatie, v. gmv. voortduring, voortzetting.
continueel, bn. voordurend, aanhoudend, onophoudelijk.
continueeren, bw. ow. gel., voortgaan (met) vervolgen, voortzetten; voortduren.

continuïteit, v. gmv. samenhang der deelen, onafgebroken duur.
conto, v. rekening; ruimte van iemands rekening in het

grootboek; *a conto*, op rekening; *conto corrente*, loopende rekening; *conto finto*, gefingeerde rekening; *meto*, *conto a meta*, voor halve rekening: *conto mio*, *conto suo*, *conto nostro*, mijne □, zijne □, onze rekening.
contorsie, v. (contorsiën), verdraaien; geweldige onwillekeurige beweging der leden.
contra, bijw. tegen.
contrabande, v. zie *contrebande*.
contramine, v. zie *contremine*.
contract, o. (contracten), verdrag, verbindtenis, overeenkomst; speelmerk.
contractant, m. (contractanten), die een contract sluit.
contracteeren, ow. bw. gel., een verdrag sluiten, eene overeenkomst aangaan; samentrekken.
contractief, bn. samentrekkend.
contradiceeren, bw. gel., tegenspreken, wederleggen.
contradicent, m. (contradicenten), tegenspreker, weerpartij.
contradictie, v. (contradictiën), tegenspraak, tegenstrijdigheid.
contrafact, o. (contrafacten), namaaksel, nadruk.
contrahent, m. (contrahenten), contractant.
contraheeren, bw. gel., samentrekken.
contraorder, v. (contraorders), tegenbevel.
contraponeeren, bw. gel., door-, af-, bijschrijven; eenen misslag verbeteren.
contrapositie, v. (contrapositiën), tegenstelling.
contrapunt, o. (muz.) kunst van de toonplaatsing (inz. van de stemwisseling).
contratiëeren, bw. gel., dwarsboomen, tegenwerken.
contrasigneeren, bw. gel., mede-onderteekenen (b.v. een koninklijk besluit door een verantwoordelijken minister.
contrast, o. (contrasten), tegenstelling.
contrasteeren, ow. gel., tegen elk. afsteken.
contra-toonen, m. mv. (muz.), de zwaarste bastoonen.
contraveniëeren, bw. gel., overtreden (eene wet, verordening enz.)
contraventie, v. (contraventiën); overtreding; *in contraventie zijn*, eene overtreding begaan hebben.
contravisite, v. (contravisiten), tegenbezoek.
contre, bijw. tegen.
contrebalanceeren, bw. gel., opwegen, in evenwicht houden.
contrebande, v. smokkelwaar, sluikgoederen; *oorlogscontrebande*, voorwerpen wier vervoer gedurende eenen oorlog verboden is.
contrebandier, m. (contrebandiers), sluikhandelaar, smokkelaar.
contrecoeur, **à contrecoeur**, met tegenzin, ongaarne.
contrecoup, m. tegenslag, terugstoot; (fig) ongeluk, ramp, tegenspoed.
contrefort, m. (contreforten), steunpilaar, pijler.
contremandeeren, bw. gel., tegenbevel geven, afzeggen.
contremarque, v. (contremarques), straatmerkje (in schouwburgen).
contremine, v. tegenmijn, tegenlist; *in de contremine zijn*, op daling spekuleeren (bij het beursspel).

contremineeren, bw. gel., tegenwerken, trachten te verijdelen; tegenlist gebruiken.
contremineur, m. (contremineurs), speculant op daling.
contrerevolutie, v. (contrerevolutiën), tegenomwenteling.
contrescarp, v. (contrescarpen), (vest.) uiterste rand of helling der gracht; tegenwal, bolwerk; bedekte weg met het glacis.
contrei, v. **contreien**, mv. omstreken.
contribuabel, bn. belastingplichtig, belastingschuldig; *de contribuabelen*, de belastingschuldigen; aangeslagenen.
contribueeren, bw. gel., bijdragen, opbrengen, medewerken, bevorderen.
contributie, v. (contributiën), bijdrage (tot het onderhouden van iets); belasting.
contritie, v. knaging, berouw; zelfkastijding.
contrôle, v. opzicht, toezicht; tegenrekening, dubbel register.
contrôleeren, bw. gel., toezicht , tegenrekening houden.
controleur, m (controleurs), ambtenaar met zeker toezicht belast (bij belastingen enz.); (nat.) hevelbarometer.
controverse, v. strijd van geleerden; twistpunt (inz. op het gebied der godsdienst).
controversist, m. (controversisten), geloofstwister.
contubernalen, m. mv. samenwoners, mede-inwonenden; kamergenoten.
contumax, bijw. weerspannig aan de wet; voortvluchtig.
contumacie, v. weerspannigheid aan de wet; gezondheidsproef (bij het heerschen van besmettelijke ziekten); *in contumaciam* (bij verstek) *veroordeelen*.
convalescent, (convalescenten), zieke die aan de beterhand is.
convenable, bn. (convenabler, convenablest), geschikt, passend, voegzaam, betamend.
conveniëntie, **convenance**, v. overeenkomst, gepastheid.
conveniëeren, bw. gel., overeenkomen; aanstaan, passen gelegen komen; betamen; welvoegelijk zijn.
convent, o. (conventen), klooster.
convent, o. **conventie**, v. (conventiën), samenkomst, vergadering; *de nationale conventie*.
conventie, v. (conventiën), overeenkomt, verdrag.
conventioneel, bn. en bijw. op gewoonte en overeenkomst berustende.
convergeeren, ow. gel., (nat.) samenloopen, toenaderen; tot elkander neigen (van lijnen, lichtstralen enz.); *convergeerende reeksen*, (rek.) reeksen wier opeenvolgende termen steeds kleiner worden.
conversatie, v. (conversatiën), gesprek, omgang.
converseeren, ow. gel., verkeer (met iemand); een onderhoud (met iemand) hebben.
conversie, v. (conversiën), omstempeling der munten; verandering der rente (eener staatsschuld); verwisseling der oude schuldbrieven tegen nieuwe; overgang tot eene andere godsd.
converteeren, bw. gel., veranderen; verwisselen; overgaan, bekeeren (in de beteekenissen hierboven bij *conversie* opgegeven).

convex, bijw. bolrond, gewelfd, lensvormig; *convex concaaf*, bol aan de eene en hol aan de andere zijde; *convex convex*, aan beide zijden bol.
convictie, v. overtuiging; *intieme convictie*, innige overtuiging.
convocatie, v. (convocatiën), samenroeping, bijeenroeping (eener vergadering).
convoceeren, bw. gel., samen-, bijeenroepen, beleggen (eene vergadering).
convooi, o. (convooijen), begeleidng, bedekking (door gewapende macht, door oorlogsschepen).
convooibriefje, (B. **convooibriefjen**), o (convooibriefjes), geleibriefje.
convooilooper, m. (convooiloopers), die zich met het in orde brengen en bezorgen der benoodigde stukken tot uit- of inklaren van goederen belast.
convoyeeren, bw. gel., begeleiden.
coördinaten, v. mv. zekere technische benaming in de wis- en sterrekunde.
copaiva-balsem, m. gmv (gen.) zekere zuidamerik. balsem.
copal, o. gmv. zekere harssoort.
copulatie, v. (copulatiën), verbinding, koppeling, paring; vleeschelijke gemeenschap.
copuleeren, bw. gel., verbinden, samenvoeg., koppelen, paren.
copy-holders, m. mv. cijns-, erfpachters (in Engeland)
coquet, bn. en bijw. (coquetter, coquetst), behaagziek, lichtvaardig, pronklievend.
coquette, v. (coquettes), behaagzieke vrouw, hartevangster.
coquetterie, v. laakbare behaagzucht, minnaarsjacht.
cordaat, bn. en bijw. (cordater, cordaatst), hartelijk, ongekunsteld, rond, oprecht.
cordiaal, bn. en bijw. (cordialer, codiaalst), hartelijk; hartsterkend.
cordon, o. (cordons), band, snoer; grensbezetting (door militair.); lijn van grensafsluiting (ter voorkoming van smokkelarij, ter wering van besmettelijke ziekten enz.); *een cordon trekken*.
corduaan, o. gmv. fijn spaansch leder (uit geitenvellen vervaardigd).
cornalijn, o. zekere edelgesteenten.
cornet, m. (cornetten), vaandrig bij de ruiterij; standaarddrager, vlaggejonker, horentje (blaasinstr.); *cornet à piston* (blaasinstr.)
cornet, **cornette**, v. (cornetten), ruitervaan; vrouwenmuts, kornet.
cornetto, m. kromhoorn; (blaasinstrument)
corollarium, o. (corollaria), toevoegsel, bijvoegsel; opheldering.
coroner, m. (coroners), van staatswege aangestelde lijkschouwer (in Engeland).
corporatie, v. (corporatiën), al de leden van een gezelschap, genootschap enz.; gild, broederschap; gevestigd lichaam.
corporeel, bn. lichamelijk, lijfelijk.
corps, o. (corpsen), lichaam; vereeniging van vele personen onder één hoofd; legerafdeeling; *en corps*, allen te zamen, *corps de garde*, wachthuis, hoofdwacht, kortegaard; *corps de réserve*, spaarbende, tweede ban; *corps diplomatique*, het personeel der vertegenwoordiger v. vreemde staten bij een hof.
corpulent, bn. (corpulenter, corpulentst), zwaarlijvig, gezet.

corpulentie, v. gmv. zwaarlijvigheid.
corpus, o. lichaam; *corpus delicti*, voorwerp waarmede eene misdaad, een wanbedrijf of eene overtreding is begaan; het gestolene; *corpus juris*, het romeinsche recht (wetboek van keizer Justinianus).
correale obligatie, v. verplichting of vordering, verscheidene personen in gelijke mate betreffende en denzelfden oorsprong hebbende.
correct, bn. en bijw. (correcter, correctst), zuiver, zonder fouten.
correctheid, v. gmv. juistheid, zuiverheid (van taal, druk, teekening enz.).
correctie, v. (correctiën), verbetering, terechtwijzing; tuchtiging; het nazien en de verbetering (van drukproeven); *huis van correctie*, verbeterhuis.
correctioneel, bn. en bijw. verbeterend; *een correctioneel vonnis*, vonnis waarbij geen onteerende straf is uitgesproken.
corrector, m. (correctoren), verbeteraar (inz. van drukproeven).
corregidor, m. (corregidors), zekere ambtenaar van politie (in Spanje en Portugal).
correlatie, v. (correlatiën), wederzijdsche □, onderlinge betrekking.
correspondent, m. (correspondenten), handelsvriend; berichtgever (aan dagbladen enz.).
correspondentie, v. (correspondentiën), briefwisseling; bijzondere berichten in een dagblad.
correspondeeren, ow. gel., briefwisseling houden; overeenstemmen met; gemeenschap hebben (van kamers, gangen enz.)
corridor, m. (corridors), smalle gedekte gang tusschen twee rijen kamers; doorloop.
corrigeeren, bw. gel., verbeteren, van fouten zuiveren; herstellen; berispen, straffen; (boekdr.) *corrigeersteen*, steen waarop de vormen gelegd worden om de fouten te verbeteren.
corrosie, v. gmv., het wegknagen, bijten, oplossen van vaste deelen door corrosieve of bijtende middelen.
corrupt, bn. bedorven; slecht.
corruptie, v. (corruptiën), bederf, verdorvenheid; omkooping, verleiding vervalsching.
corset, o. (corsetten), rijglijf, keurslijf, keurs.
corso, v. koers (van het geld, van de wissels); renbaan.
cortes, m. mv. landsvertegenwoordig. in Spanje en Portugal.
corvée, v. leendienst; (mil.) werkzaamheden die beurtelings door de manschap eener compagnie verricht worden; (fig.) verdrietig □, ondankbaar werk.
coryphee, v. (corypheën), (oudh.) aanvoerder eener rij of van een koor; (fig.) volksmenner, raddraaier; eerste danser, □ danseres (in een ballet).
cos, (**regel der**), (oudt.) algebra.
cosmetiek, v. gmv. verfraaiingskunst; middel tot verfraaiing van de huid of het haar.
cosmisch, bn. de wereld □, het heelal betreffende.
cosmogonie, v. gmv. leer der wereldschepping.

cosmographie, v. gmv. wereldbeschrijving.
cosmologie, v. gmv. wereldleer.
cosmopoliet, **cosmopolitaan**, (cosmopolieten), wereldburger.
cosmopolitismus, o. gmv. wereldburgerschap.
cosmorama, o. (cosmoramaas), wereldschilderij, soort panorama.
costi, daar; *a costi*, in uwe stad, aan uwe markt, ten uwent.
costumeeren, bw. gel., kleeden, inrichten (overeenkomstig het gebruik van een aangegeven tijdvak).
costuum, o. (costumes), ambtskleeding, plechtgewaad, volksdracht, toneelkleeding.
cotelette, v. (coteletten), gerooste rib.
coteeren, bw. gel. teekenen, merken (met nommers of letters).
coterie, v. (coteriën), kransje, besloten gezelschap; (fig.) kliek, bent.
cothurnen, v. mv. (oudh.) tooneellaarzen.
cotillon, m. (cotillons), zekere dans; onderrok.
cotisatie, v. (cotisatiën), omslag, bepaling van ieders aandeel (in de kosten van iets).
cotiseeren, bw. gel. aanslaan, schatten; bepalen (ieders aandeel).
couche, v. (couches), laag (in mijnen).
couche, tw. zwijg! lig stil!
coucheeren, bw. gel. te boek stellen, inschrijven; doen liggen.
coujon, m. (coujons), nietswaardige vent; deugniet, schurk, schelm.
coujonaden, v. mv. schimpwoorden.
coujoneeren, bw. gel., verachtelijk □, met minachting behandelen, kwellen, plagen.
couchonerie, v. (couchoneriën), schelmstuk, schurkenstreek, verachtelijk behandelen.
coulage, v. verlies van vloeistoffen (door wegvloeiing).
coulant, bn. (coulanter, coulantst), vloeiend (van stijl of schrift); (fig.) toegevend, gedienstig.
coulant, o. kleinood van een vrouwenhalssnoer.
coulisse, (coulissen), (toon) beweegbaar zijstuk eener decoratie.
coup, m. *coup de main*, overrompeling, verrassing, handgreep; *coup d'état*, staatsstreek, staatsgreep; *coup d'oeil*, oogopslag, vluchtige blik; *coup de gràce*, genadeslag.
coupé, m (coupés), voorste afdeeling eener diligence, zekere danspas.
coupeeren, bw. gel., afsnijden; kortstaarten; kaarten afnemen (in het spel); troef inleggen; *coupez* (kaartsp.) neem af.
coupleeren, bw. gel., paren, koppelen.
couplet, o. (coupletten), koeplet, afdeeling van een lied.
coupon, m. (coupons), rentebewijs, interestbillet (bij de obligatiën); lap, snipper.
cour, v. het hof, de hofplaats; opwachting ten hove; hofstoet; *de cour maken*, naar iem. gunst streven; aardigheden zeggen (inz. aan een meisje).
courage, m. moed.
courage, tw. moed! moed gehouden!

courageeren, bw. gel., moed geven, bemoedigen, opwekken.
courageus, bn. (courageuzer, courageust), moedig, dapper.
courant, bn. en bw. (couranter, courantst), gangbaar, in omloop (van muntspeciën); *courante schulden*, kleine loopende schulden; *courante waren*, licht verkoopbare waren.
courant, o. gmv. gangbare □, grove zilvermunt.
courant, v. (couranten), nieuwspapier, dagblad, krant.
courantier, m. (courantiers), dagbladschrijver, drukker □, uitgever van een dagblad.
courbette, v. (courbetten), (rijk.) korte boogsprong, buiging.
courier, m. zie koerier.
cours, m. zie koers.
coursabel, bn. gangbaar, voor koers vatbaar.
coursen, bw. gel., den koers richten, koers zetten naar; schatten, begrooten, ramen; ten uitvoer brengen.
courseeren, ow. gel. in omloop □, gangbaar zijn.
courtage, v. makelaarsloon.
courtier, m. (courtiers), makelaar.
courtine, v. (courtines), (vest.) gordijn, middenwal.
courtisan, m. (courtisans), hoveling.
courtisane, v. (courtisanes), hofdame; onzedelijke vrouw.
courtiseeren, bw. gel., vleien (uit praalzucht); iem. het hof maken.
courtoisie, v. gmv. hoffelijkheid, beleefdheid.
cousin, m. (cousins), neef (titel door keizers en koningen aan vorsten van minderen rang gegeven).
coûte que coûte, het koste wat het wil, tot elken prijs.
coûteus, bn. kostbaar, duur, hoog in prijs.
couvert, o. (couverts) brievenomslag; hulsel; bedekking; tafelgereedsch. voor één persoon; *een diner van veertig couverts*.
couverture, v. (couvertures), deksel, omslag.
covenant, **convenant**, o. (covenanten, convenanten), verdrag; overeenkomst; (eng. gesch.) vergadering der puriteinen tegen Karel I.
covenanter, m. (covenanters), lid van deze vergadering.
cracheeren, ow. bw. gel., spuwen, uitwerpen.
cranerie, v. dolle streek, kuur, uitzinnig gedrag, pralerij.
craniologie, v. schedelleer.
cranioscopie, v. schedelbeschouwing.
crassulaceën, mv. vetplanten.
crastinatie, v. het verschuiven tot morgen.
crater, m. (craters), groote drinkschaal; vulkaan-opening.
crates, m. misvormd mensch.
cravate, v. (cravaten), halsdoek; das.
crayon, o. (crayons), teekenstift, potlood, griffel.
crayonneeren, bw. gel., met potlood of houtskool teekenen; schetsen, ontwerpen.
creatuur, o. (creaturen), schepsel; gunsteling, afhangeling; (fig.) werktuig (van een aanzienlijk persoon); gering □, gemeen persoon.

credentialen, mv. geloofsbrieven, brieven van credentie.
crediet, o. gmv. geloof, vertrouwen, aanzien, goede naam, gunstige bekendheid (in geld- en handelszaken); *goede-*

ren op crediet, goederen die niet dadelijk betaald worden; *iem. een crediet openen*.
credietbrief, m. (credietbrieven), brief van borgtocht; aanbevelingsbrief.
credietwet, v. (credietwetten), wet, waarbij, in afwachting van de vaststelling der begrooting, machtiging tot het doen van uitgaven wordt verleend.
credit, (mv. credunt), (kooph.) te goed, rechterzijde in het grootboek.
crediteeren, bw. gel., op vertrouwen geven, borgen, leenen; te goed schrijven, posten op de creditzijde boeken.
crediteur, m. (crediteuren), schuldeischer.
credo, ik geloof.
credo, o. gmv. geloofsbelijdenis, geloof.
creduliteit, v. gmv. lichtgeloovigheid.
creëeren, bw. gel., scheppen, instellen; benoemen, aanstellen; (toon.) voor het eerst eene rol vervullen; *eene schuld creëeren*, eene leening sluiten.
crème, v. room; (fig.) het beste, het puik.
cremometer, m. (cremometers), roommeter, toestel om het roomgehalte in de melk te bepalen.
cremor tartari, **cremortart**, o. room van wijnsteen, overwijnsteenzure potasch.
creneleeren, bw. gel., kerven, uittanden; van schietgaten voorzien; eenen kerfrand geven (aan muntstukken).
creool, m. (creolen), iem. die in een ander werelddeel geboren is uit ouders, waarvan slechts een tot de Europeanen behoort.
creosoot, o. middel tegen tandpijn; houtbederfwerend middel.
creosoteeren, bw. gel., (hout) tegen bederf bewaren.
crepeeren, ow. gel., sterven (van dieren); ellendig omkomen, sterven van gebrek; ergeren.
crescendo, bijw. (muz.) toenemende, trapsgewijze sterker wordende (van toonen).
cretins, **cretinen**, m. mv. kropmenschen (zekere idioten in Zwitserland, Savoye, Piemont).
crime, m. **crimen**, o. misdaad; *crimen laesae majestatis*, misdaad van gekwetste majesteit, hoogverraad.
crimineel, bn. en bijw. misdadig, lijfstraffelijk, *crimineel recht*, strafrecht.
crinoline, v. (crinolines), hoepelrok.
crisis, v. (crisis), beslissend oogenblik (eener zaak), keerpunt; (hoogste punt eener ziekte).
criterium, o. (criteria), merk, onderscheidingsteeken; maatstaf (ter beslissing van iets).
criticaster, m. (criticasters), verachtelijk recensent, muggezifter, vitter.
criticus, m. (critici), kunstrechter, kunstbeoordeelaar.
critiek, v. gmv. beoordeeling, toetsing; kunstbeoordeeling; *beneden de critiek*, niet waard beoordeeld te worden.
critiek, **critisch**, bn. hachelijk, netelig, zorgelijk, zorgbarend.
critiseeren, bw. gel., beoordeelen, vitten.
croesus, m. (fig.) zeer rijk man.

croiseeren, bw. gel., kruisen, overkruis plaatsen, *elkander croiseeren*, elkander kruisen of snijden (van lijnen, wegen enz.); ook van twee brieven of personen die denzelfden weg in tegenovergestelde richting afleggen.
croquis, o. schets (eener schilderij enz.).
croup, v. zekere keelziekte.
croupier, m. (croupiers), oppasser bij openlijke speelbanken (op badplaatsen enz.); stille compagnon in een handelshuis.
crucifix, o. kruisifiks, kruisbeeld, Christusbeeld.
cruditeit, v. gmv. rauwheid; onverteerbaarheid.
cruquius, m. een der drie stoomwerktuigen van den Haarlemmermeerpolder (genoemd naar den nederl. bouwkundige Nicolaas Cruquius).
crusado, m. (crusadoos), muntstuk (in Portugal de zilveren =*f* 1.20: de gouden = *f* 3.60 en meer; in Spanje de gouden = *f* 2.10 à *f* 2.70).
crustaceën, mv. schaaldieren.
cryptogamen, m. bedekt bloeiende planten.
cryptographie, v. gmv. geheime schrijfkunst.
cubebe peper, v. staartpeper (geneeskrachtige vrucht van een javaansch gewas).
cubeeren, bw. gel., den inhoud van een lichaam berekenen.
cubiek, bn. en bijw. teerling-, dobbelsteenvormig; *de cubieke inhoud*, lengte, breedte en hoogte of diepte.
cubus, m. (cubi); teerling.
cucurbitaceën, mv. komkommers.
cudbear, o. persio (roodachtig paarsche kleurstof).
cul, *cul de Paris*, opvulsel om de dameskleedjes van achteren te doen uitstaan; *cul de-sac*, slob, keerweer, zak, straat of steeg zonder uitgang.
culbuteeren, ow. bw. gel., buitelen, tuimelen; overhoop werpen; in het verderf storten.
culminatie, v. (ster.), grootste hoogte, doorgang van het middelpunt der zon of sterren door den meridiaan.
culminatiepunt, o. hoogste standpunt, keerpunt (van macht, aanzien, roem enz.).
culmineeren, ow. gel., de grootste hoogte bereikt hebben.
culot, o. zwart aanzetsel in het onderste van een lang gebruikten pijpenkop.
culotte, v. (culottes), broek, korte broek.
culpa, v. schuld; *mea culpa*, mijne schuld.
culpabiliteit, v. gmv. strafbaarheid.
cultivateur, m. (cultivateurs), landbouwer; boer, landbouwkundige.
cultiveeren, bw. gel., be-, aanbouwen (het land, den grond), aankweeken; beschaven, oefenen; trachten te behouden (b.v. iemands vriendschap).
cultus, m. eeredienst; openbare godsvereering.
cultuur, v. aanbouw, veldbouw; beschaving, verstandsoefening, veredeling des geestes, vorming des harten.
cultuurstelsel, o. het door den graaf Van den Bosch in Nederl.-Indië ingevoerde stelsel van grondarbeid.
cumarine, v. (kruidk.) zekere welriekende kleurlooze zelfstandigheid.

cumuleeren, bw. gel., opeenhoopen, opstapeling; *cumulatie van ambten*, het gelijktijdig waarnemen van verscheidene betrekkingen door één persoon.
cupelleeren, bw. gel., louteren, zuiveren.
cupiditeit, v. gmv. begeerlijkheid, gelddorst.
curabel, bn. geneeslijk, heelbaar.
curaçao, likeur uit oranjeschillen.
curare, v. zeer sterk vergif in Noord-Amerika.
curateele, v. gmv. voogdij, voogdijschap; curatorschap; *onder curateele stellen*, iem. het vrij beheer zijner zaken ontnem.
curator, m. (curators, curatoren), bewindvoerder, voogd, beheerder; bestuurder (eener school enz.).
curcuma, v. geelwortel (kleurstof).
cureeren, bw. gel., genezen, herstellen.
curie, *de roomsche curie*, de pauselijke regeering, het hof van Rome (inz. op kerkelijk gebied).
curieus, bn. zeldzaam, aardig, vreemd, mooi.
curiositeit, v. (curiositeiten), zeldzaamheid, merkwaardigheid.
cursief, o. kursijf, loopende letter, schuinliggende drukletter.
cursus, m. (cursussen), loop, leergang; reeks lessen over een bepaald vak.
curve, v. (meetk.) kromme lijn.
curvatuur, v. kromming, bocht.
custos, m. (custodes), wachter, oppasser, bewaker; koster, kerkeknecht; (boekdr.) voorheen gebruikelijk vervolg- of merkteeken onder aan eene bladzijde.
cyan, **cyanogenium**, o. (scheik.) blauwstof, verbinding van koolstof en stikstof.
cyaniseeren, bw. gel., hout voor verrotting bewaren.
cyankalium, o. zeker wit zeer vergiftig zout.
cyankwikzilver, o. zeer vergiftige zelfstandigheid.
cyanometer, m. (cyanometers), blauwtemeter, toestel om de intensiteit van de blauwe kleur des hemels en tevens den graad van zuiverheid der lucht te bepalen.
cyanotropie, v. gmv. photografie op met cyanijzer behandeld papier.
cyanuurzuur, o. verbinding van cyan met zuurstof.
cyanwaterstofzuur, o. blauwzuur.
cyanzilver, o. soort wit poeder.
cycloïde, v. (cycloïden), (meetk.) radlijn, roltrek.
cyclometrie, v. gmv. cirkelmeting.
cycloop, m. (fab.) reus met een rond oog in het midden des voorhoofds, helper van Vulcanus.
cyclorama, o. (cycloramas, cycloramata), rondgezicht.
cyclus, m. (cyclussen), kring, tijdkring (zeker aantal jaren na verloop waarvan dezelfde hemelverschijnselen zich weder in dezelfde orde voordoen).
cylinder, m. zie *cilinder*.
cyssoïde, v. (meetk.) kromme lijn.
czar, m. (czaren), **czarin**, v. (czarinnen), titel van den keizer en de keizerin aller Russen.

D.

da capo, bijw. nog eens over, van het begin, bis.
dactytologie, v. gmv. vingerspraak (der doofstommen).
daguerreotype, v. (daguerreotypen), lichtbeeld (door middel der camera obscura verkregen afbeelding, naar den uitvinder Daguerre aldus genoemd).
daguerreotypeeren, bw. gel., vaste lichtbeelden verkrijgen (door middel der daguerreotype).
dahlia, v. (dahliaas), zekere sierplant.
daltonismus, o. (ook *chromatopseudopsie* genoemd), gebrek aan het gezichtsvermogen van vele menschen, eenige kleuren (vooral rood en groen) niet te kunnen onderscheiden.
damasceeren, bw. gel., staalbloemen, vlammen, met goud of zilver inleggen (dus genoemd naar de stad Damaskus in Syrië, waar dit het eerst geschiedde); *een gedamasceerde kling*.
Danaïden, v. mv. *het vat der Danaïden vullen*, vergeefschen arbeid verrichten; (ook) aan eenen verkwister gedurig geld geven.
dandin, m. (dandins), onnoozele sukkel.
dandy, m. (dandys), poppe-, modegek.
dandineeren (**zich**), ww. gel., zich op bespottelijke of gemaakte wijze op eenen stoel wiegen, ook zijn lichaam in allerlei plooien krommen.
dantes, v. mv. speel-, rekenpenningen.
darink, v. zeeslib waaruit de oude Zeeuwen zout stookten.
dasymeter, m. (dasymeters), toestel om de dichtheid van verschillende luchtsoorten te meten.
data, v. mv. gegevens; feiten.
dateeren, bw. gel., dagteekenen; de dagteekening (op iets) zetten; *dat dateert reeds van*.
dauphin, **dauphyn**, m. (oudt.) titel der kroonprinsen van Frankrijk.
dauphine, v. gmv. gemalin van den dauphin, kroonprinses.
deballeeren, bw. gel., ontpakken; *gedeballeerd zijn*, de goederen ter verkoop uitgepakt hebben.
deballoteeren, bw. gel., bij stemming afkeuren (iem. die tot lid voorgesteld is).
debandeeren, ow. gel., uit elkander loopen, (zich wijd en zijd verstrooien van een leger); slap worden; *de boog is gedebandeerd*.
debanqueeren, bw. gel., de (speel)bank doen springen.
debarcadère, v. (debarcadères), aanlegplaats, steiger; los- en laadplaats (aan de spoorwegstations).
debarqueeren, bw. en ow. gel., ontschepen, aan land zetten, □ gaan.
debarrasseeren, bw. gel., ontwarren; uit de verlegenheid redden; *zich van iem. debarrasseeren*, van een lastig mensch ontslaan.

debatten, o. mv. beraadslagingen; behandeling (eener zaak voor de rechtbank); *de debatten zijn gesloten*.
debatteeren, bw. gel., beraadslagen over.
debauche, v. (debauches), ontucht, losbandigheid; zwelgerij.
debaucheeren, bw. gel., tot ontucht verleiden; *zich debaucheren*, een ontuchtig □, losbandig leven leiden; *hij ziet er gedebaucheerd uit*; *een gedebaucheerde*.
debelleeren, bw. gel., bestrijden; overmeesteren; in bedwang houden.
debet, bn. (mv. debent), schuldig (geld); *gij zijt mij nog debet*; (fig.) *hij is er aan debet*, medeplichtig; *het debet*, de linkerzijde van een folio in het grootboek.
debiet, o. gmv. aftrek, verkoop.
debiliteeren, bw. gel., verzwakken, ontzenuwen.
debitant, (debitanten), verkooper (in het klein); slijter van sterken drank, (ook) van tabak (in Frankrijk); *debitant in de loterij*.
debiteeren, bw. gel., verkoopen; aan den man brengen (van goederen); *iem. voor iets debiteeren*, in het boek aan de debetzijde opschrijven; (fig.) opsnijden, vertellen; *leugens debiteeren*, *uien* (grappen) *debiteeren*.
debiteur, m. (debiteuren), schuldenaar.
debitrice, (debitrices), v. schuldenaarster.
debloqueeren, bw. gel., ontzetten, de blokkade opheffen.
debordeeren, bw. gel., uit □, buiten de oevers treden; (ook) overvleugelen.
debouché, o. (debouchés), engte, bergpas; geschikte plaats tot afzet van goederen; vertierweg.
deboucheeren, ow. gel., uit eene engte in het open veld rukken (van krijgslieden).
debourseeren, bw. gel., voorschieten (geld).
debut, **debuut**, o. (debuten, debuuten), eerst optreden (in het publiek, inz. op het tooneel); aanvang; *zijn debut was niet gelukkig*.
debutant, m. (debutanten), **debutante**, v. (debutantes), die het eerst (voor het publiek) optreedt.
décagramme, v. (décagrammen), tien ned. wichtjes = 1 ned. lood.
décaliter, o. (décaliters), 10 ned. kop = 1 schepel, (ook 10 ned. kan).
décalogus, m. de tien geboden.
décameter, m. (décameters), tien ned. el = 1 ned. roede.
decennium, o. tijdruimte van 10 jaren.
decemvir, o, (rom. gesch.) tienman.
decenniumaat, o. tienmanschap.
decensie, v. gmv. welvoegelijkheid.
decent, bn. (decenter, decentst), welvoegelijk, zedig.
deceptie, v. (deceptiën), teleurstelling; bedrog.
decerneeren, bw. gel., toekennen, toewijzen.
décharge, v. ont-, opheffing, vrijspreking; ontlading, losbranding (van vuurwapenen); (recht.) handlichting; *getuige à décharge*, die ten gunste van den aangeklaagde getuigt.
déchargeeren, bw. gel., afladen; ont-, opheffen; ontlasten; kwitantie geven, afschrijven (eene schuld); losbranden.
déchausseeren, bw. gel., het schoeisel afleggen, □ afnemen.

décher, **déchent**, **déchend**, o. (kooph.) 10 stuks huiden; 40 stuks russische pelterijen.
déchiffreeren, bw. gel., ontcijferen.
déci, tiende (in samenstellingen).
décideeren, bw. gel., beslissen.
décimaal, bn. tiendeelig; *de decimale breuken*; *de decimale rekening*; *het décimaal stelsel*.
décimatie, v. (décimatiën), vertiending; loting om den tienden man (eene krijgsstraf bij de ouden).
décime, v. (muz.) de 10e toon van den grondtoon gerekend.
décimeeren, bw. gel., loten om den tienden man; (fig.) wegrukken, ontvolken (bij heerschende ziekten, groote volksrampen enz.).
decisie, v. (decisiën), beslissing, rechterlijk vonnis.
decisief, bn. (decisiever, decisiefst), beslissend, afdoend.
declamatie, v. (declamatiën), voordracht, kunst van (verzen) opzeggen; § opsnijderij, hoogdravendheid (van stijl); *de gansche redevoering is louter declamatie*.
declamator, m. (declamatoren), opsnijder.
declamatrice, v. (declamatrices), opzegster, zij die (verzen) voordraagt.
declamatorium, o. (declamatoria), vers dat met afwisselende begeleiding van muziek wordt opgezegd.
declameeren, bw. gel., opzeggen, voordragen (verzen), § opsnijden; *al dat declameeren zegt niets*, *het zijn holle woorden*.
declaratie, v. (declaratiën), verklaring; rekening; nota; aangifte.
declareeren, bw. gel., verklaren; aangifte doen van (goederen enz.).
declinatie, v. (declinatiën), (taalk.) verbuiging; (nat. en sterr.) afwijking.
declineeren, bw. gel., (taalk.) verbuigen; (nat.) afwijken; afwijzen; *zich declineeren*, w.w. zich vernederen, zijne armoede bekennen.
decoct, o. afkooksel.
decoloreeren, bw. en ow. gel., verkleuren, verbleeken, verschieten.
deconfiture, v. tegenspoed.
deconcerteeren, bw. gel., verijdelen; (iem.) in de war brengen.
decontenanceeren, bw. gel., verlegen □, bedremmeld maken.
decorateur, m. (decorateurs), tooneelschilder; behanger; versierder.
decoratie, v. (decoratiën), tooneelschilderwerk, -versiering; ridderorde, -kruis, -lint.
decoreeren, bw. gel., versieren, beschilderen (een tooneel); verfraaien, opluisteren; met een ridderkruis begiftigen, (fig.) ridderen; *een gedecoreerde*, die een ridderkruis of lintje draagt.
decorum, v. gmv. welvoegelijkheid, uiterlijke eerbaarheid, al wat wel staat; *het decorum in acht nemen*, zijn fatsoen ophouden.
decoupeeren, bw. gel., voor-, opensnijden; ontleden.
decourageeren, bw. gel., ontmoedigen.
decrediteeren, bw. gel., in opspraak brengen.
decreet, o. (decreten), besluit, edict.

decrement, o. (stelk.) verschil der termen van eene dalende reeks.
decrepiteeren, ow. (nat.) ontknappen (van kristallen).
decreteeren, bw. gel., afkondigen (een besluit); bij besluit vaststellen.
decrescendo, bijw. (muz.) afnemend.
decrotteeren, bw. gel., poetsen, den modder wegnemen, afwrijven.
decupleeren, bw. gel., vertienvoudigen.
dedalisch, bn. moeielijk te ontwarren; schrander ineengevlochten.
dedicatie, v. (dedicatiën), opdracht, toewijding.
dedommageeren, bw. gel., *dedommageeren voor*, *dedommageeren van*, schadeloos stellen; vergoeden.
deduceeren, bw. gel., aftrekken; afleiden; verklaren.
deductie, v. gmv. aftrekking, vermindering; afleiding, gevolgtrekking; *de deductie daaruit te maken is deze*.
de facto, bijw. feitelijk (in tegenst. van *de jure*, rechtens).
defaeceeren, bw. gel., (scheik.) louteren, zuiveren.
defailleeren, ow. gel., missen, in gebreke blijven; (ook) bezwijmen.
defaite, v. (defaites), nederlaag.
defalqueeren, bw. gel., aftrekken, korten.
defaut, m. *in defaut*, *bij defaut*, bij verstek, bij niet-verschijning.
defaveur, gmv. ongenade, ongunst; *deze koopwaar*, *dit fonds is in defaveur*, vindt weinig koopers, □ geen navraag.
defavorabel, bn. (defavorabeler, defavorabelst), ongunstig.
defect, o. (defecten), gebrek. *defect*, bn. en bijw. onvoltallig; geschonden; *het werk is defect*, er ontbreken bladen (of deelen) aan.
defendeeren, bw. gel., verdedigen, verweren.
defensie, v. verdediging; verwering; *de raad defensie*, *het comité van defensie*.
defensief, bn. verdedigend; *een of- en defensief verbond*, een aanvallend en verdedigend verbond.
defensor, m. (defensoren), verdediger.
deferent, m. (deferenten), die (iem.) op eenen eed vordert; (sterr.) loopbaan eener planeet.
deferentie, v. eerbied, ontzag; afvordering (van eenen eed).
defereeren, bw. gel., opdragen, toekennen; toegeven; opleggen, afvorderen (eenen eed).
défi, o. gmv. uitdaging; terging.
deficiëeren, ow. gel., ontbreken, te kort schieten.
deficit, o. (deficits), te kort, het ontbrekende; *er is een deficit in de kas*.
defigureeren, bw. gel., misvormen.
defileeren, ow. gel., door-, voorbij-, optrekken (in gelederen), doortrekken.
definiëeren, bw. gel., bepalen, omschrijven.
defilé, o. (defilés), bergpas, bergengte.
definitie, v. (definitiën), bepaling, omschrijving, verklaring.
definitief, bn. beslissend, afdoende; *een definitief antwoord*.
defloreeren, bw. en ow. gel., onteeren, van den maagdom berooven; verwelken (van bloemen).

deformeeren, bw. gel., misvormen.
defrayeeren, bw. gel., vrijhouden, betalen (voor een ander), de kosten teruggeven.
defraudeeren, bw. gel., bedriegen, binnensmokkelen.
defricheeren, bw. gel., ontginnen.
defterdar, m. (defterdars), rijksontvanger, minister van finantiën in Turkije.
degageeren, bw. gel., los-, vrij maken; ontslaan; (schermk.) een vrijen stoot doen; *een gedegageerd* (ongedwongen) *voorkomen*.
deganteeren (**zich**), w.w. gel., zijne handschoenen uittrekken.
degarneeren, bw. gel., ontblooten, ontdoen van (versierselen enz.).
degenereeren, ow. gel., ontaarden.
degeneratie, v. gmv. ontaarding.
deglutitie, v. het doorzwelgen, slikken.
degoût, m. gmv. afkeer, walging.
degoûtant, bn. en bijw. (altijd fig.) walgelijk.
degoûteeren, bw. gel., afkeer verwekken, walgen.
degradeeren, bw. gel., van zijnen rang afzetten; eerloos verklaren.
degradatie, v. (degradatiën), verlaging, afzetting van eenen post; verlaging (van eenen militair).
deguiseeren, bw. gel., veinzen; vermommen.
dehors, o. (ook mv.), buitenzijde, (ook fig.); uiterlijk voorkomen.
deïsmus, o. **deïsterij**, gmv. geloof aan één God (zonder openbaring), (in tegenst. van *atheïsmus*, godverzaking).
deïst, m. (deïsten), godist, die alleen door de rede aan één God gelooft.
dejectie, v. verstooting; wanhoop, verslagenheid.
dejeuné, **dejeuner**, o. (dejeunés, dejeuners), ontbijt; servies tot een ontbijt; *dejeuné à la fourchette*, vorkontbijt.
dejeuneeren, ow. gel., ontbijten.
delabreeren, bw. gel., bederven, vernielen; *wat ziet dat huis er gedelabreerd* (verwaarloosd, vervallen) *uit*.
delai, o. (delais), uitstel, opschorting.
delayeeren, bw. gel., uitstellen, opschorten; vloeiend, dun maken.
delateur, m. (delateurs), verklikker, aanbrenger.
del credere, bijw. op krediet; borg (in wisselzaken).
deleatur, o. (deleaturs), wisch uit, haal door (naam van een teeken op drukproeven).
delibereeren, bw. gel., *delibereeren over*, beraadslagen, bepraten, overleggen.
deliberatie, v. (deliberatiën), beraadslaging, overleg.
delicaat, bn. en bijw. (delicater, delicaatst), lekker, smakelijk; teer, zwak; *dat eten is delicaat*; *een delicaat* (kiesch, netelig) *punt*.
delicatesse, v. (delicatessen), lekkernij; (fig.) kieschheid.
delice, v. lekkernij; wellust.
delicieus, bn. welsmakend, overheerlijk; kostelijk (ook fig.).
delicti (**corpus**), o. voorwerp waardoor de schuld overtuigend blijkt.

delineatie, v. (delineatiën), grondteekening; afbakening.
delineavit, heeft geteekend (onder platen enz.).
deliniëeren, bw. gel., afteekenen, ontwerpen.
delinquent, m. (delinquenten), dader, bedrijver (eener misdaad).
delirium, o. waanzinnigheid, ijlende koorts; *delirium tremens*, waanzin uit dronkenschap, dronkaards ijlhoofdigheid.
delireeren, ow. gel., ijlen, in ijlhoofdigheid spreken.
delivreeren, bw. gel., verlossen, bevrijden.
delogeeren, ow. en bw. gel., verhuizen; doen verhuizen, verjagen.
deloyaal, bn. en bw. (deloyaler, deloyaalst), oneerlijk, onoprecht; op oneerlijke wijze.
delphienen, v. mv. handvatsels (aan kanonnen); zie *dolphijnen*.
delphinine, o. zeker alcaloïde.
delta, v. (deltaas), de 4e letter van het grieksche alphabet; (aardr.) land door twee armen eener rivier bespoeld; *de delta van Egypte*, Beneden-Egypte aan de Nijlarmen.
deludeeren, bn. gel., bespotten, foppen.
delusie, v. (delusiën), bespotting.
demagoog, m. (demagogen), volksleider, -menner; valsche volksvriend.
demagogisch, bn. volkleidend; oproerstokend.
demandeeren, bw. gel., (alleen in het verl. dw.) opdragen, toevertrouwen; *het is best aan u gedemandeerd.*
demanteleeren, bw. gel., ontmantelen (eene vesting), slechten, afbreken (de muren).
demarcatie, v. (demarcatiën), afbakening, grensscheiding, *eene lijn van demarcatie trekken*; *demarcatietroepen*, grenstroepen.
demarche, v. (demarches), gang, houding in het loopen; stap, handeling, poging.
demarqueeren, bw. gel., (bilj.) punten tellen bij aftrekking.
demasqueeren, bw. gel., ontmaskeren; aan de kaak stellen.
demêleeren, bw. gel., ontwarren; onderscheiden (in de verte); schikken; *wat hebt gij hier te demêleeren?* wat zoekt gij hier?
demembreeren, bw. gel., verbrokkeling; (fig.) verscheuren.
demenageeren, ow. gel., verhuizen.
démenti, o. gmv. logenstraffing, loochening; *iem. een démenti geven*, in het aangezicht van logen betichten; (ook) in iemands afwezigheid zijn onrecht bewijzen.
démeubleeren, bw. gel., van huisraad ontblooten.
démitteeren, bw. gel., afzetten, ontslaan (uit eenen post).
démissie, v. (demissiën), ontslag, ontzetting, afdanking; *zijne démissie geven*, *démissie nemen*, *démissie krijgen*.
démobiliseeren, bw. gel., (een leger) op den voet van vrede terugbrengen; (recht) roerend goed tot onroerend verklaren.
démocraat, m. en v. (démocraten), aanhanger □, vriend der volksregeering (in tegenstelling van *aristocraat*).
démocratie, v. gmv. volksregeering, -heerschappij.
démocratisch, bn. tot de volksregeering behoorende.

Democriet, m. naam van een ouden griekschen wijsgeer die om de dwaasheden der menschen lachte.

demoliëeren, bw. gel., afbreken, sloopen, slechten.
demolitie, v. (demolitiën), afbreking, slechting, afbraak.
demonstreeren, bw. gel., bewijzen, betoogen.
demonstratie, v. (demonstratiën), bewijs, betoog; betuiging; *volksdemonstratie*, volksbeweging.
demonstrandum, *quod erat demonstrandum*, hetgeen te bewijzen was.
demonteeren, bw. gel., onbruikbaar maken, vernagelen (kanonnen); uit den zadel lichten.
demoraliseeren, bw. gel., ontzedelijken; moedeloos maken; *gedemoraliseerde troepen*.
demoralisatie, v. ontzedelijking; zedenverbastering; moedeloosheid.
denatureeren, bw. gel., van natuur doen veranderen, kwaadwillig anders navertellen.
dendragaat, m. boomagaat (zekere fijne steen).
dendrieten, m. mv. zekere steenen.
dendrographie, v. gmv. boombeschrijving.
dendrolithen, m. mv. versteende boomstammen en heesters.
dendrologie, v. gmv. boomkennis.
dendrometer, m (dendrometers), boommeter (zeker werktuig).
denegeeren, bw. gel., loochenen, ontkennen.
denegatie, v. (denegatiën), loochening, ontkenning.
denigreeren, bw. gel., aan de kaak stellen, belasteren, bespotten.
denominatie, v. (denominatiën), benaming.
denomineeren, bw. gel., benamingen geven; benoemen.
denonceeren, **denunciëeren**, bw. gel., aangeven; verklikken
densimeter, m (densimeters), vochtweger.
densiteit, v. gmv. dichtheid.
departement, o. (departementen), gewest; werkkring; afdeeling; bestuur; *Frankrijk is thans verdeeld in 88 departementen* (provinciën); *de maatschappij Tot Nut van 't Algemeen is verdeeld in departementen; het departement* (ministerie) *van oorlog*; *dit behoort niet tot mijn departement*, tot mijne afdeeling, mijn bestuur, (ook fig.) tot mijne bevoegdheid.
departementaal, bn. tot een departement behoorende, er van uitgaande.
departement-bank, (departement-banken), die gelden tegen renten aanneemt.
departatie, v. (departatiën), omslag, overslag, verdeeling.
depasseeren, bw. gel., voorbij streven; te boven □, te buiten gaan.
depêcheeren, bw. en ow. gel., afzenden; afvaardigen; bespoedigen.
depêche, v. (depêches), bericht; ambtelijke mededeeling, lastgev.
dependeeren, ow. gel., afhangen; *het dependeert niet van mij*.
dependentie, v. (dependentiën), afhankelijkheid; *ap- en dependentiën,* al wat tot een huis en erve behoort.
depense, v. (depenses), vertering; *veel depenses maken.*
depenseeren, bw. gel., verteren, doorbrengen.
depeupleeren, bw. gel., ontvolken.

deplaceeren, bw. gel. verplaatsen.
deplorabel, bn. (deplorabeler, deplorabelst), jammerlijk, ellendig.
deploreeren, bw. gel., bejammeren, beklagen.
deployeeren, bw. gel., ontplooien, ontwikkelen; (fig.) ten toon spreiden.
depolariseeren, bw. gel., (nat.) van polariteit berooven.
deponeeren, bw. gel., in bewaring geven; nederleggen; overleggen (in eene vergadering); ontgroenen; getuigenis afleggen.
deporteeren, bw. gel., overvoeren, naar eene verbanningsplaats brengen; *een gedeporteerde*, een banneling.
depositaire, m. en v. (depositaires), bewaarder □, bewaarster van vertrouwd goed.
depositie, v. (depositiën), getuigenis, verklaring; afzetting.
deposito, *geld à deposito geven*, bij iem. geld op rente uitzetten.
depôt, o (depôts), bewaarplaats, verzamelplaats; (ook) het bewaarde, in bewaring gegevene; voorraad (van zekere koopwaren) ten verkoop gegeven; *een depôt van wijnen.*
depouilleeren, bw. gel., berooven, uitkleeden; *de stembus depouilleeren,* de stembriefjes openen.
depraveeren, bw. en ow. gel., verderven, bederven, ontaarden.
depreciatie, o. waarde-vermindering.
depreciëeren, bw. gel., de waarde □, den koers verlagen (van muntspecie enz.).
depredatie, v. (depredatiën), beschadiging, plundering.
deprimeeren, bw. gel., onderdrukken.
deputatie, v. (deputatiën), afvaardiging; bezending.
deputeeren, bw. gel., afvaardigen.
deraisonneeren, ow. gel., raaskallen, onzin praten.
derangeeren, bw. gel., in de war brengen, storen, verbijsteren.
derelictie, v (recht.) eigendomsverlating.
derideeren, bw. gel., bespotten, uitlachen; (ook) ontrimpelen.
derisie, v. gmv. bespotting.
deriveeren, bw. en ow. gel., afleiden; afstammen (van woorden).
derobeeren, bw. gel., ontstelen, verbergen.
derogeeren, bw. gel., afbreuk doen (aan); inbreuk maken (op); den adel schenden; *gij derogeert daardoor aan uwe waardigheid.*
deroute, v. (deroutes), nederlaag, wanordelijke vlucht.
derwisch, m. (derwischen), muzelmansche bedelmonnik.
desassimilatie, v. (scheik.) ontvorming.
desaster, o. (desasters), ramp; tegenspoed.
desastreus, bn. (desastreuser, desastreust), rampspoedig.
desavantageus, bn. onvoordeelig.
desavoueeren, bw. gel., ontkennen, loochenen (iets); *iemand desavoueeren*, zijne handelingen afkeuren.
descendenten, m. mv. af-, nakomelingen.
descendensie, gmv. afstamming; (sterr.) daling.
descriptie, v. (descripties, descriptiën), beschrijving.

descriptief, bn. beschrijvend; *de descriptieve poëzie*, de beschrijvende dichtkunst.

desennuyeeren, bw. gel., vermaken, den tijd verdrijven.
deserteeren, ow. gel., wegloopen, zich wegpakken, § de plaat poetsen.
deserteur, m. (deserteurs), vluchteling, overlooper.
desertie, v. (desertiën), vlucht, het wegloopen (van eenen soldaat).
déshabillé, o. (déshabillés), nachtgewaad, ochtendkleeding; *en déshabillé*, ongekleed.
deshonorable, bn. (deshonorabler, deshonorablest), onfatoenlijk, niet eervol.
deshonoreeren, bw. gel., schande aandoen, onteeren.
desiccatie, v. (desiccatiën), uit-, verdrooging.
designatie, v. (designatiën), aanwijzing.
designeeren, bw. gel., aanwijzen, aantoonen; *voor de krijgsdienst designeeren*, geschikt verklaren om te dienen.
desinfectie, (-er, -st), reiniging van smetstof.
desideratum, o. gmv. vereischte, (het) begeerde.
desireeren, bw. gel., wenschen;begeeren; *hij laat zich desireeren*, hij wenscht dat men zijne afwezigheid opmerke.
desireus, bn. begeerig.
desisteeren, bw. gel., afzien van; afstaan.
desobediëeren, bw. gel., ongehoorzaam zijn.
desolaat, bn. (desolater, desolaatst), wanhopig, berooid; *de desolate boedelkamer*.
desolant, bn. bedroevend.
desorganisatie, v. gmv. verstoring, ordeloosheid, ontbinding.
desorganiseeren, bw. gel., in de war sturen, ontbinden.
desorienteeren, bw. gel., van den rechten weg afhelpen, het spoor bijster doen worden.
desperaat, bn. (desperater, desperaatst), wanhopig, radeloos.
desperatie, v. radeloosheid.
despoot, m. (despoten), dwingeland; zelfheerscher.
despotismus, o. gmv. dwingelandij.
despotisch, v. gmv. willekeurig, eigendunkelijk.
dessert, o. gmv. nagerecht.
dessin, o. (dessins), teekening, patroon; *stoffen in verschillende dessins*.
destilleeren, bw. zie *distilleeren*.
destinatie, v. (destinatiën), bestemming, lot; plaats van bestemming.
destineeren, bw. gel., bestemmen, beschikken.
destitueeren, bw. gel., af-, ontzetten (van eenen post).
destitutie, v. (destitutiën), af-, ontzetting, afdanking.
destrueeren, bw. gel., verwoesten, vernielen.
destructief, bn. verwoestend, vernielend.
desuniëeren, bw. gel., oneenig maken.
detachement, o. (detachementen), afgezonderde troep soldaten, rot, drom.
detacheeren, bw. gel., afzonderen, losmaken; afzenden. *zich detacheeren*, ww. zich afzonderen, afvallen.
detail, o. (details), bijzonderheden (meest mv.); *en gros et en detail*, in het groot en klein.

detailliste, m. en v. verkooper , verkoopster in het klein.
detailleeren, bw. gel., uiteenzetten, omstandig verhalen.
detegeeren, bw. gel., (fig.) ontdekken, onthullen.
detineeren, **deteneeren**, bw. gel., gevangen , opgesloten houden; *een gedetineerde*, een gevangene.

detentie, v. gmv. opsluiting; *huis, plaats van detentie*, gevangenis.
deterioreeren, bw. en ow. gel., bederven, vervallen; *door ledig staan is dit huis geheel en al gedeterioreerd.*
determineeren, bw, gel., bepalen, vaststellen, bestemmen.
determinismus, o. gmv. voorbeschikking.
deterreeren, bw. gel., weder opgraven; (fig.) oprakelen, weder aan het daglicht brengen.
detesteeren, bw. gel., verfoeien.
detoneeren, ow. gel., valsch zingen, uit den toon raken; ontploffen, afgaan (van vuurwapenen).
detonatie, v. (detonatiën), ontploffing.
detorqueeren, bw. gel., verdraaïen, buigen (ook fig.).
detour, o. (detours), omweg; kromming; (fig.) uitvlucht.
detourneeren, bw. gel., afleiden; afwenden; (fig.) verduisteren (gelden).
detract, o. (detracten), korting (op pensioen dat buitenslands verteerd wordt).
detracteur, m. detracteurs), lasteraar, eerroover, bekladder (van den goeden naam).
detractie, v. laster, eerroof.
detraheeren, bw. gel., aftrekken, korten; (fig.) belasteren.
detrempeeren, bw. gel., aan een lichaam (b.v. gehard staal) zijne hardheid ontnemen.
detrese, v. nood; angst, radeloosheid.
detritus, m. (nat.) iets dat afgewreven is, zich van de aardkorst losgemaakt heeft.
detrompeeren, bw. gel., uit den waan helpen, terechtwijzen.
deus ex machina, (bij de ouden) god □, engel die op het einde van een treurspel verscheen om den knoop op te lossen.
devaliseeren, bw. gel., berooven, uitschudden.
devalveeren, bw. gel., verminderen verlagen.
devalvatie, v. (devalvatiën), waarde-vermindering; versterf.
devanceeren, bw. en ow. gel., voorbij streven, (iemand) vooruit komen; vroeger komen dan (een ander).
devastatie, v. (devastatiën), verwoesting.
devasteeren, bw. gel., verwoesten.
developpeeren, bw. gel., ontwikkelen, ontplooien; (fig.) toonen, verraden.
devesteeren, bw. gel., ontzetten (van eene priesterlijke waardigheid).
devestituur v. gmv. zoodanige ontzetting.
deviatie, v. (sterr. en zeew.) afwijking; verzeiling.
devies, o. (deviezen), zinspreuk; leus; rijmpje (in ulevellen gewikkeld); (kooph.) wissel op het buitenland.
devolutie, v. (devolutiën), (recht.) overgangsrecht, versterf.
devolveeren, bw. gel., (recht.) toevallen, overgaan, versterven op...
devoot, bn. en bijw. (devoter, devootst), vroom, godsdienstig; *de devoten*, de vromen, (ook) schijnheiligen.

devotie, v. gmv. vroomheid; schijnheiligheid.
devoreeren, bw. gel., verslinden, (ook fig.).
dexteriteit, v. gmv. behendigheid.
dextrine, v. (scheik.) zetmeelgom.
dey, m. (deys), landvoogd, vorst (der Barbarijsche Staten).
diabolisch, bn. en bijv. duivelsch; op duivelsche wijze.
diadeem, v. (diademen), koningskroon, wrong.
diadromus, m. (muz.) trilling der snaren.
diagnose, ziekteleer naar kenteekenen.
diagonaal, v. (diagonalen), (meetk.) hoekpuntslijn, snijlijn.
diagonaal, bn. tegenovergesteld.
diagram, o. (diagrammen), schets; (muz.) notenbalk.
diallage, v. straalsteen (zekere delfstof).
diamagnetismus, o. gmv. eigenschap der lichamen om door een sterken magneet aangetrokk. of afgestoot te worden.
diameter, m. (diameters), middellijn, doorsnede, die eenen cirkel of bol in twee gelijke deelen verdeelt.
Diana, v. jachtgodin; maan; (scheik.) zilver: (oorl.) ochtendwake : *boom van Diana*, zilverboom.
diapalm, v. gmv. zekere zalf.
diapason, m. gmv. (muz.) harmonie-akkoord; grondtoon; stemvork.
diapente, v. (diapenten), (muz.) de rechte kwint.
diaphaan, bn. (diaphaner, diaphaanst), doorzichtig.
diaphonisch, bn. volstemmig.
diaphragma, o. (diaphragmaas), (ontl.) middenrif.
diarium, o. (diaria) dagboek, legger.
diarrhaea, v. buikloop, loslijvigheid.
diastimeter, m. (diastimeters), afstandsmeter (werktuig).
diatonisch, bn. (muz.) tot de klankladder of schaal behoorende.
diatribe, v. (diatriben), uitval, hevige kritiek; geleerde verhandeling.
dichotomisch, bn. gaffelsgewijze verdeeld.
dictaat, o. (dictata, dictaten), geschrift door een ander voorgezegd.
dicteeren, bw. gel., voorzeggen, in de pen geven; (ook) ingeven; (fig.) voorschrijven.
dictator, m. (dictators), (rom. gesch.) algemeen bevelvoerder (voor bepaalden tijd); onbeperkte heerscher.
dictatuur, v. **dictatuurschap**, o. gmv. waardigheid van dictator; *het dictatuurschap uitoefenen*.
dictie, v. gmv. voordracht, zegswijze.
dictionnaire, m. (dictionnaires), woordenboek.
didactiek, v. gmv. leerkunst.
didactisch, bn. leerend, onderwijzend; *didactisch gedicht*, leerdicht.
didactici, m. mv. leerende wijsgeeren.
diëet, o. gmv. levensregel; *een streng diëet in acht nemen.*
diëtisch, bn. en bijw. volgens den voorgeschreven leefregel.
diëten, m. mv. toelage der ambtenaren buitenslands.

Dieu et mon droit, God en mijn recht (kenspreuk op het engelsche wapen).
diffamant, bn. eerroovend.

diffameeren, bw. gel., belasteren, eerrooven.
different, bn. verschillend, onderscheiden.
differentie, v. (differentiën), verschil, onderscheid; (bij fondsenhandel) surplus.
differentiaal-rekening, v. tak der hoogere wiskunde.
differeeren, ow. gel., verschillen; (ook) uitstellen, verschuiven.
difficiel, bn. (difficieler, difficielst), ongemakkelijk; *gij zijt zeer difficiel*, moeielijk te bevredigen.
difficulteeren, bw. gel., bezwaren maken, □ vinden.
difficulteit, v. (difficulteiten), moeielijkheid, bezwaar.
difform, bn. (difformer, difformst), wanstaltig, gebrekkig (v. ledematen).
difformiteit, v. (difformiteiten), wanstaltigheid; gebrekkigheid.
diffuus, bn. (diffuser, diffuust), duister, wijdloopig (van stijl).
digereeren, bw. gel., verteren (van spijzen); (fig.) verkroppen.
digestie, v. gmv. oplossing; spijsvertering.
digitigraden, m. mv. vingerloopers (zekere zoogdieren).
dignitaris, m. dignitarissen), waardigheidsbekleeder.
digniteit, v. gmv. waardigheid.
digressie, v. (digressiën), uitwijding; uitspanning; tusschenspel.
dilapideeren, bw. gel., verkwisten, vergooien.
dilapidatie, v. (dilapidatiën), verkwisting.
dilateeren, bw. gel., uitzetten; vertragen; *gedilateerde* (uitgezette) *neusgaten.*
dilatatie, v. gmv. uitzetting.
dilemma, o. (dilemmaas). toestand waarin tusschen twee wegen eene keuze moet worden gedaan, netelig vraagstuk.
dilettant, m. (dilettanten), **dilettante**, v. (dilettanten), liefhebber □, liefhebster in de kunst; die eene kunst of wetenschap uit liefhebberij beoefent; kunstvriend.
dilettantisme, o. stelsel □, handelingen eens dilettants.
diligence, v. (diligences), postwagen; naarstigheid, vlijt.
diligent, bn. en bijw. werkzaam, vlijtig; *iem. diligent verklaren*, bij voortduring den last opdragen tot een zeker doel werkzaam te zijn.
dilogie, v. gmv. dubbelzinnigheid.
dimensie, v. (dimensiën), afmeting.
diminuendo, bijw. (muz.) afnemende.
diminueeren, bw. en ow. gel., verminderen.
diminutie, v. gmv. vermindering, verlaging.
diminutief, o. (taalk.) verkleinwoord.
dimorph, bn. (nat.) tweevormig.
diocese, o. en v. (diocesen), kerspel.
dioptaas, o. kopersmaragd (zekere delfstof).
diopter, o. (diopters), (sterr.) vizier, kijkspleet.
dioptriek, v. gmv. doorzichtkunde.
diorama, o. (dioramaas), schildering □, tafereel door beweegbaar licht beschenen.
dioskuren, mv. Castor en Pollux, tweelingen (electrisch luchtverschijnsel).
diphtongus, m. (diphtongi), tweeklank.

diploma, v. (diplomata, diplomaas), bewijs van lidmaatschap, □ aanstelling, □ benoeming, □ abonnement.
diplomaat, m. (diplomaten), staatsman met eenigen rang bekleed; (fig.) sluw □, geveinsd mensch.
diplomatie, v. gmv. wetenschap des staatsmans; (fig.) sluwheid, geveinsdheid; *corps diplomatique*, het lichaam der afgezanten en staatslieden.
diplomatisch, **diplomatiek**, bn. en bijw. van een staatsman, op de wijze der staatslieden; (fig.) listig, geveinsd.
diplozoon, o. (nat.) dubbel dier.
direct, bn. rechtstreeksch; *de directe belastingen*, die rechtstreeks worden geheven (als op huisraad, dienstboden, paarden enz.).
directie, v. (directiën), bestuur, toezicht; richting.
directeur, m. (directeuren, directeurs), bestuurder; (gesch.) lid van het Directoire in Frankrijk (1795).
directoire, **directorium**, o. gmv. staatsbewind van vijf leden in Frankrijk (1795 tot 1799).
directrice, v. (directrices), bestuurderes.
dirigeeren, bw. gel., besturen, richten, leiden; *een orkest dirigeeren*.
discant, o. (discanten), (muz.) boventoon.
discernement, o. gmv. onderscheid, oordeel.
discerneeren, bw. en ow. onderscheiden; oordeelen.
discipel, m. en v. (discipels), leerling, scholier, -ster; volgeling.
discipline, v. gmv. tucht, gehoorzaamheid.
disciplineeren, bw. gel., onder tucht brengen; *een goed gedisciplineerd leger*, dat goed geoefend is, bij hetwelk goede krijgstucht heerscht.
disconteeren, **discomteeren**, bw. gel., afrekenen, aftrekken, verminderen (door het vroeger koopen of verkoopen dan op den vervaltijd van eenen wissel enz.).
disconto, o. (discontoos), percentsgewijze korting op eenen wissel.
discordance, v. (discordancen), wanklank; (godg.) oneenigheid; afwijking.
discoureeren, ow. gel., redeneeren, een gesprek voeren.
discours, o. (discoursen), gesprek, redevoering, voorlezing.
discreet, bn en bijw. bescheiden, zedig, -lijk,
discretie, v. gmv. zedigheid, bescheidenheid, goedvinden; *ter uwer eigene discretie*, aan uw eigen oordeel; ter uwer beschikking; *discretiedagen*, respijtdagen, dagen van uitstel.
disculpeeren, bw. gel., vrijspreken.
discursief, bn. en bijw. Bij wijze van onderhoud, □ van gesprek.
discus, m. (oudt.) werpschijf.
discuteeren, bw. en ow. gel., overwegen (te zamen) beraadslagen.
discussie, v. (discussiën), beraadslaging, overweging, woordentwist.
disharmonie, v. gmv. wanklank; (fig.) oneenigheid, vriendschapsbreuk.
disharmoniëeren, ow. gel., in oneenigheid leven.
disloqueeren, bw. gel., verrekken, verzwikken (eenen arm of een been).

dispache, v. (dispaches), contract wegens zeeschade.
dispacheur, m. (dispacheurs), die zich met het stellen en bezorgen van zee-contracten belast.
disparaat, bn. ongelijk, niet (bij elkander) passende.
dispariteit, v. gmv. ongelijkheid.
dispeceeren, bw. gel., (door scheidsrechters) het wettig aandeel toewijzen.
dispensatie, v. (dispensatiën), ontheffing, vrijstelling (van een wettelijk gebod).
dispenseeren, bw. gel., ontzetten, vrijstellen (van…); uitdeelen.
dispergeeren, bw. gel., verstrooien.
disponeeren, bw. gel., beschikken; regelen; *op iem. disponeeren*, op iem. trekken (eenen wissel); *over iem. disponeeren*, gebruik maken van zijne diensten; *niet wel gedisponeerd zijn*, niet goed geluimd zijn, ook geenen lust □, geene geschiktheid hebben tot…
disponibel, bn. beschikbaar.
dispositie, v. gmv. beschikking, inrichting; gemoedstemming; *ik stel mij ter uwer dispositie*, gij kunt over mij beschikken; *bij ministeriëele dispositie*.
disproportie, v. (disproportiën), onevenredigheid.
disputant, m. (disputanten), **disputator**, m. (disputators), twistvoerder, die redetwist voert.
disputatie, v. (disputatiën), redetwist.
dispuut, o. (disputen), twist; krakeel; *zij hadden dispuut met elkander*; redestrijd; oefening in het redetwisten; *ik was heden op het dispuut bij professor N.*
dissectie, v. (dissectiën), lijkopening; ontleding.
dissensie, v. gmv. verschil van meening; scheuring.
dissenters, m. mv. andersdenkenden; afgescheidenen van de oud-episcopaalsche kerk in Engeland.
dissentiëeren, ow. gel., anders denken, zich afscheiden (in geloofsbegrippen).
dissertatie, v. (dissertatien), geleerde verhandeling; proefschrift (van een op zijne promotie staanden student).
dissidenten, m. mv. andersdenkenden (inz. die zich van de roomsche kerk hebben afgescheiden).
dissimuleeren, bw. en ow. gel., vermommen; veinzen, ontveinzen.
dissimulatie, v. gmv. vermomming; veinzerij.
dissipatie, v. (dissipatiën), vertering, verkwisting; (fig.) verstrooiing.
dissipeeren, bw. gel., verkwisten; verstrooien.
dissolutie, v. gmv. ontbinding; oplossing; (fig.) zedeloosheid, losbandigheid; *de dissolutie eener firma*; *de dissolutie van de wetgevende kamers*.
dissolveeren, bw. gel., ontbinden; (scheik.) oplossen; scheiden; *eene firma dissolveeren*; *dissolving views*, zekere beweegbare voorstelling van tafereelen door middel eener dubbele camera-obscura voorgebracht.
dissonance, (dissonancen), (muz.) wanklank, valsche toon (ook fig.).
dissuadeeren, bw. gel., ont-, afraden.

distantie, v. distantiën), afstand.
distillateur, m. (distillateurs), overhaler; likeurstoker, brander.
distillatie, v. (distillatiën), koking, bereiding (door stoking); branderij.
distilleerflesch, v. (distilleerflesschen).
distilleerkolf, m. (distilleerkolven), glazen werktuig om te distilleeren; overhaalglas.
distilleeren, bw. en ow. gel., overhalen, stoken, branden.
distingeeren, bw. gel., onderscheiden, vereeren; *de gedistingeerde* (hoogere) *klassen* (des volks).
distinctie, v. (distinctiën), onderscheiding.
distractie, v. verstrooidheid (van gedachten).
distribuëeren, bw. gel., uit-, rond-, verdeelen; (letterz.) de letters uit den vorm in de kast leggen.
distributie, v. gmv. uit-, rond-, verdeeling.
district, o. (districten), landschap, rechtsgebied.
districtskommissaris, m. (districtskommissarissen).
disturbatie, v. (disturbatiën), verstoring; verwarring (van geest).
dithyrambus, m. (dithyrambi), soort lierdicht, Bacchuslied.
dito, (beter *detto*), bn. gezegd, genoemd.
ditonus, m. (muz.) interval (van twee heele toonen).
diurnalist, m. (diurnalisten), schrijver □, klerk op dagloon aangenomen.
divagatie, v. (divagatiën), afwijking; uitweiding; onzin.
divageeren, ow. gel., uitweiden; teemen; onzin praten.
divan, m. (divans); rijksraad; raad van state (in Azië, Turkije enz.); soort lage stoel, sofa.
divergent, bn. uiteenloopend, strijdig.
divergeerend, bn. (nat.) *divergeerende* (uitwijkende) *stralen*.
diversie, v. (diversiën); afleiding, uitspanning.
diversiteit, v. (diversiteiten), verscheidenheid.
diverteeren (**zich**), ww. gel., zich vermaken.
divertissement, o. (divertissementen), vermaak, verlustiging; dansballet (in tegenstelling van tooverballet).
dividivi, v. gmv. soort run of boomschors, looistof (uit de amerikaansche keerkringslanden).
dividend, o. (dividenden), zuiver overschot, niet bepaalde winst (op aandeelen).
divideeren, bw. gel., (rek.) deelen; verdeelen.
divisie, v. (divisiën), (rek.) deeling; legerafdeeling; vlootafdeeling, eskader.
divisiegeneraal, m. (divisiegeneraals).
divinatie, v. (divinatiën), voorgevoel; het raden; waarzeggerij.
divorceeren, ow. gel., scheiden (van vrouw of man).
divulgeeren, bw. gel., bekend-, ruchtbaar maken.
divulgatie, v. gmv. ruchtbaarmaking, verspreiding (eener tijding).
dixi, bijw. ik heb gezegd.
djagong, v. (djagongs), oostindische maïs.
djoekong, v. (djoekongs), oostindisch vaartuig.
doceeren, bw. en ow. onderwijzen, leeren (eene wetensch.).

docent, m. (docenten), leermeester, onderwijzer, (inz. bij het middelbaar en hooger onderwijs).
dociel, bn. en bw. leerzaam, gedwee.

dociliteit, v, gmv. leerzaamheid, lijdzaamheid.
docimatie, v. metaalproef.
doctrinairen, m. mv. partij der gematigden in Frankrijk (na 1830).
document, o. (documenten), oorkonde, ieder (geschreven of gedrukt) stuk.
dolce, bn. en bw. (muz.) zacht, liefelijk; *dolce far niente*, het zoete niets doen, ledigloopen.
doleantie, v. (doleantiën), beklag, bezwaar.
doleeren, ow. gel., zich bezwaren (b.v. over te hoogen aanslag in de belastingen).
doleerschrift, o. (doleerschriften), bezwaarschrift.
dollmetscher, m. (dollmetschers), tolk.
dolman, m. (dolmans); bovenkleed (over éénen schouder hangende).
dolomiet, v. zekere rotssoort.
domestiek, m. en v. (domestieken), bediende.
domicilie, o. (domiciliën), wettig woonverblijf, huisvesting; (recht.) *domicilie kiezen ten huize van*; *domicilie van onderstand*, plaats waar men armlastig is.
domiciliëeren, bw. gel., (kooph.) *eene wissel domiciliëeren*, de wettige betaalplaats van eenen wissel aanwijzen; *hij is te A. gedomiciliëerd*, zijne vaste woonplaats is te A.; *zich domiciliëeren*, ww. zich met der woon vestigen; (recht.) zijn domicilie kiezen.
dominé¸ (beter *dominus*), m. (dominés), titel van de hervormde predikanten in Nederland.
domineesbriefje, o. (domineesbriefjes), lijstje der predikbeurten.
dominante, v. gmv. (muz.) hoofdtoon; groote kwint.
domineeren, bw. gel., heerschen, gebieden; (fig.) domino spelen.
domino, v. (dominoos), lange mantel, maskerade-mantel.
domino, **dominospel**, o. (dominospelen), zeker spel met gemerkte steenen.
don gratuit, m. vrijwillige gift, renteloze bijdrage.
doppri, bijw. (muz.) dubbel.
dorado, v. zeker sterrebeeld.
dorso, v. gmv. rug; *in dorso*, op den rug (keerzijde van wissels, akten enz.).
dos-à-dos, bijw. (dansk.) rug tegen rug.
dosis, v. (dosissen), hoeveelheid; (ook) medicinaalgift; (fig.) *eene goede dosis* (tamelijk veel) *hoogmoed*.
dosseeren, bw. gel., met glooiingen maken.
dosseering, v. (dosseeringen), glooiing, helling.
dotatie, v. (dotatiën), gave, begiftiging, schenking.
douane, v. (douanen), tolhuis, tolkantoor; lands-, stadsbelasting; *de douanen*, (beter *douaniers*), tolgaarders, kommiezen.
douairie, v. (douairiën), weduwengoed, -geld.
douairière, v. (douairères), adellijke weduwe.
douche, v. (douches), stortbad.
douteus, bn. twijfelachtig.
drachma, **dragma**, o. zeker medicinaal gewicht, aan-

geweezen door het teeken □ (= aan 3,845 ned. w.); munt der ouden.
dragoman, m. (dragomans), tolk (bij de Turken).
dragon, v. zekere plant; toekruid; geweven zilverstof; degenkwast.
dragonade, (gesch.) dwang op het volk door middel der ruiterij uitgeoefend (inz. in Frankrijk in 1685, onder Lodewijk XIV, tegen de hervormden).
dragonder, m. (dragonders), lichte ruiter.
draineeren, bw. gel., (landb.) droogleggen van landerijen; *draineerbuizen*, droogbuizen van gebakken aarde (tot het afvoeren van water).
draisine, v. soort loopwagen.
drama, o. (dramaas); tooneel, treurspel; ook (fig.); *dit was een bloedig drama*.
dramatisch, bn. en bijw. op de wijze van het (van een) drama; *een dramatisch verhaal*; *iets dramatisch behandelen.*
dramatiseeren, bew. gel., een onderwerp als drama bewerken.
dramaturg, m. (dramaturgen), tooneelkenner, schrijver over de regelen van de tooneeldichtkunst.
dramaturgie, v. gmv. regel □, theorie der tooneeldichtkunst.
drapeeren, bw. gel., met doek of met mantels omhangen of omkleeden (eenen mensch, een beeld); *die schilder weet zijne beelden goed te drapeeren*; *deze tooneelspeler drapeert zich goed.*
drapeering, v. (drapeeringen), omkleeding; *de drapeering is goed gekozen.*
draperie, v. (draperiën), behangsel, dubbele gordijnen; geplooid bedbehangsel.
droget, v. zeker geweven stof.
drosometer, m. (drosometers), dauwmeter.
druïde, m. (druïden), priester der oude Kelten in Germanië.
dryade, v. (dryaden), boschnimf, boomnimf.
dualis, o. dubbeltal (in de grieksche spraakkunst).
dualismus, o. gmv. dubbel beginsel, dubbele grondvorm (van goed en kwaad).
dualisten, m. mv. (nat.) aanhangers der theorie volgens welke er twee electrische vloeistoffen bestaan.
dubblet, o. gmv. twee oogen (in het dobbelspel); *een dubblet gooien.*
dubieus, bn. twijfelachtig.
dubitatie, v. gmv. onzekerheid, twijfel.
dubloen, m. (dubloenen), zuid-amerik. goud-munt (=*f* 40 ned.).
ducdalf, **ducd'alve**, m. (ducdalven), twee of drie aanlegpalen (te zamen vereenigd).
ductiel, bn. (ductieler, ductielst), smeedbaar, taai.
ductiliteit, v. gmv. smeedbaarheid, taaiheid.
ductus, m. gang, uitloozingsbuis.
duel, o. (duels, duellen), tweegevecht.
duelleeren, ow. gel., *duelleeren met*, een tweegevecht hebben met, □ voeren tegen.
duellist, m. (duellisten), die duelleert; voorvechter.

duet, o. (duetten), **duo**, o. (duoos), lied □, muziekstuk door twee personen uit te voeren; *een duetje,* tweestemmig zangstukje.
dulcifiëeren, bw. gel., verzoeten, zoet maken.
dulcinea, v. (dulcineaas), liefje, beminde.
dulcose, v. zekere stof bijna overeenkomende met de gewone suiker.
duo, o. (duoos), zie *duet*.
duodecimo, o. kleinste boekformaat (12 mo.); van 24 blz. op een vel druks.
dupe, m. en v. (dupen), bedrogene, gefopte.
dupeeren, bw. gel., bedriegen.
dupliek, o. (recht.) wederantwoord (van eenen advokaat na eene pleitrede); verweerschrift.
duplicaat, o. (duplicata, duplicaten), eensluidend afschrift; het dubbele (eener akte van een geschrift).
duplo, v. *in duplo*, in twee gelijken; van éénen inhoud.
durabel, bn. (durabeler, durabelst), duurzaam, blijvend.
duumviraat, o. tweemanschap (als: de consuls te Rome, de twee koningen te Sparta).
dyarchie, v. (dyarchiën), dubbelheerschappij.
dynactimometer, m. (dynactimometers), toestel ter nauwkeurige bepaling van den tijd gedurende welken het licht heeft gewerkt bij de vervaardiging van photographiën.
dyname, v. eenheid waarmede eenige arbeid het best kan gemeten worden.
dynamici, m. mv. voorstanders der leer dat de natuurkrachten de oorzaak zijn van het bestaan der stof, (tegenstelling van *atomici*, die beweren dat de stof oorspronkelijk bestond).
dynamica, v. gmv. (wisk.) leer der beweging.
dynamometer, m. (dynamometers), krachtmeter (werktuig).

E.

eau, o. *eau de Cologne*, Keulsch water; *eau de lavande*, lavendelwater; *eau de la reine*, koninginnewater; *eau de javelle*, bleekwater.
ebaucheeren, bw. gel., schetsen, vluchtig ontwerpen, aanleggen.
eblouïsseeren, bw. gel., verblinden, verbazen; misleiden, overbluffen.
ebouillioscoop, v. (ebouillioscopen), toestel om te onderzoeken of geestrijke vloeistoffen al dan niet met vreemde stoffen bedeeld zijn.
ebrauleeren, bw. gel., schokken, schudden, doen wankelen of waggelen, besluiteloos maken.
ecarté, o. zeker kaartspel.

ecarteeren, bw. gel., verwijderen, verstrooien; (spel) kaarten ter zijde leggen om ze door andere te vervangen.
ecce homo, zie den mensch.
ecce homo, o. beeld van den lijdenden Christus.
ecclesia, v. de kerk.
echange, v. wissel, ruiling.
echappade, v. (echappades), ontsnapte fout, overijling.
echappement, o. (echappementen), (uurw.) schakelrad, cilinderrad.
echappeeren, ow. gel., ontkomen (aan iets), ontvluchten.
echarpe, v. (echarpen), sjerp, lijfgordel, eeregordel.
echauffeeren, ow. gel., *zich echauffeeren*, ww. verhitten; toornig □, warm worden.
echec, o. gmv. schaak; stoot, slag, schade; nederlaag; *in echec houden*, in bedwang houden (den vijand).
echelle, v. (muz.) toonladder; handel- en stapelplaats (in de Levant).
échelonsgewijze, bijw. (oorl.) laddervormig; sportsgewijze.
eclaircisseeren, bw. gel., helder maken, op-, verhelderen.
eclaireur, m. (eclaireurs) (mil.) veldontdekker, verkenner; scherpschatter.
eclat, m. gmv. glans, luister; opzien, gedruisch; ruchtbaarheid; *eclat maken*, opzien □ , opschudding baren.
eclatant, bn. (eclatanter, eclatantst), schitterend; opzienbarend; *eene eclatante voldoening* (van iets) *vorderen*.
eclateeren, ow. gel., ruchtbaar worden, aan den dag komen.
eclips, v. (eclipsen), verduistering (van een hemellichaam).
eclipseeren, bw. ow. gel., verduisteren, verdonkeren; (fig.) zich weg □, zich uit de voeten maken.
ecliptica, v. gmv. (sterr.) zonneweg, dierenriem, aardbaan.
economie, v. gmv. spaarzaamheid; bezuiniging; huishoudkunde; landhuishoudkunde; (fig) *de geheele economie der wet*, de beginselen der wet zooals zij zijn toegepast in de artikelen.
economisch, bn. spaarzaam, huishoudelijk.
economist, m. (economisten), huishoudkundige; spaarzaam mensch.
economiseeren, bw. gel., besparen, bezuinigen, overleggen.
econoom, m. (economen), landhuishoudkundige, landbouwer.
ecossaise, v. (ecossaises), schotsche dans.
ecraseeren, bw. gel., verpletteren, verbrijzelen, vernietigen, (ook fig.).
ecu, m. (ecus), kroon, daalder (muntstuk).
Edda, v. heilige schrift der scandinavische volken van germaansche afkomst.
edict, o. (edicten), landsvergadering, vorstelijk bevelschrift, plakaat; (gesch.) *het eeuwig edict*, waarbij Willem III, prins van Oranje, werd uitgesloten van de waardigheid zijner voorouders; *het edict van Nantes*, waarbij den protest. in Frankrijk vrijheid van geloof werd toegekend.
edictaal, bn. *edictale citatie*, gerechtelijke openbare dagvaarding, indaging.
editie, v. (editiën), uitgave, druk (van een boek of plaatwerk).

educatie, v. gmv. opvoeding.
educt, o. (educten), (scheik.) zekere uit eene verbinding afgescheidene stof.
edulcoreeren, bw. gel., verzoeten (b.v. door toevoeging van suiker, honig of stroop).
efendi, m. titel van een staatsdienaar, (ook) rechtsgeleerde (in Turkije).
effaceeren, bw. gel., uitwisschen, delgen.
effect, o. (effecten), uitwerking; gevolg; staatspapier, schuldbekentenis (van eenen Staat enz.); *effecten*, goederen, vermogen, have; wissels, geldwaardig papier; *effectenhandel*; *effectenbeurs*; *effecten-sociëteit*.
effectief, bn. (effectiever, effectiefst), werkelijk, wezenlijk.
effectief, o. werkelijk aanwezige hoeveelheid, (b.v. van geld; van dienstdoende manschap); *het effectief des legers*.
effectueeren, bw. gel., volbrengen, volvoeren; verrichten, tot stand brengen.
effemineeren, bw. gel., verwijfd maken, wekelijk maken, verwennen.
effervesceeren, o. het opbruischen van vloeistoffen waaruit zich een gas ontwikkelt.
efforceeren (**zich**), ww. gel., zich beijveren, □ inspannen, □ moeite geven.
effrayant, bn. en bijw. (effrayanter, effrayantst), schrikwekkend, ijselijk.
effronterie, v. gmv. onbeschaamdheid.
egaal, bn. (egaler, egaalst), gelijk, effen, gelijkmatig; onverschillig, eenerlei, om het even.
egalisatie, v. (egalisatiën), gelijkmaking, vereffening.
egaliseeren, bw. gel., vereffenen.
egalist, m. (egalisten), gelijkmaker.
egaliteit, v. gmv. gelijkheid.
egard, m. (ook in het mv. gebruikelijk **egards**), aanzien, achting; inschikkelijkheid, beleefdheid.
ego, ik, *alter ego*, plaatsvervanger -; procuratiehouder met de uitgestrektste volmacht.
egoïsmus, o. gmv. zelfzucht, baatzucht.
egoïst, m. (egoïsten), zelfzuchtige, baatzuchtige, eigenbelangzoeker.
egoïstisch, bn. zelf-, baatzuchtig, eigenbatig.
ejasdem, van dezelfde maand, van denzelfden dag.
ekwipaadje, v. zie *equipagie*.
elaboratie, v. (elaboratiën), afwerking, bearbeiding.
elasticiteit, v. gmv. veer-, span-, springkracht.
elasticiteitsmeter, elaterometer, m. zeker werktuig.
elastiek, elastisch, bn. (elastieker, elastiekst), veerkrachtig.
elaylgas, olievormend gas.
el dorado, goudland, luilekkerland, fabelachtig paradijs.
electie, v. (electiën), verkiezing, keus, keur.
elector, **electeur**, m. (electoren, electeuren), kiezer, keurvorst.
electoraat, o. waardigheid van keurvorst; hoedanigheid van kiezer; keurvorstendom.
electriciteit, v. gmv. barnsteenkracht, kracht van den bliksem.
electriek, **electrisch**, bn. electriciteit bezittende;

electrisch licht; *electrische batterij*; *electrische figuren*; *electrische huizen en menschen*; *electrische keten*; *electrische naald*; *electrische pistool*; *electrische schok*; *electrische slinger*; *electrische stroom*; *electrische telegraphie*; *electrische thermometer*; *electrische visschen*; *electrische vonk*; *electrische wassenbeelden*.
electriseermachine, v. (electriseermachinen), toestel om op gemakkelijker wijze, dan door het wrijven van glazen staven enz. eene groote hoeveelheid electriciteit op te wekken; (ook) zeker sterrebeeld.
electriseeren, bw. gel., electriciteit opwekken, □ mededeelen; (fig.) onverwachts schokken, doen ontstellen (van vreugde of droefenis).
electro-, *electroacustische telegraaf*, toestel tot het overbrengen van het geluid; *electrobiologie*, kennis der electrische verschijnselen die zich bij het levende dier openbaren; *electrochemische telegraaf*; *electrodiamagnetismus*, het ontstaan van diamagneten door galvanisch stroomen zonder tusschenkomst van eenen electromagneet; *electrodynamica*, leer der in beweging zijnde electriciteit; *electromagneet*, een door electriciteit gevormde magneet; *electromagnetische multiplicator*, galvanometer; *electromagnetisch geluid*; *magnetische telegraaf,* toestel door middel waarvan langs metaaldraad op verbazend snelle wijze berichten worden overgebracht; *electromagnetismus*, het door electriciteit voortgebrachte magnetismus; *electrometallurgie*, toepassing van de chemische werking der electriciteit tot het afscheiden van metalen uit hunne ertsen; *electrometeoren*, algemeene benaming voor de electrische verschijnselen in den dampkring; *electrostatica*, leer van de wetten der electriciteit in den toestand van rust; *electrovegetometer*, planten-electriciteitsmeter.
electrolysis, v. ontleding van samengestelde lichamen door den galvanischen stroom.
electrometer, m. (electrometers), toestel om den graad van spanning der electriciteit te bepalen.
electromotoren, m. mv. electriciteits-opwekkers.
electrophoor, v. electriciteitsdrager (toestel).
electroscoop, v. (electroscopen), toestel om te onderzoeken of een lichaam al dan niet merkbaar geëlectriseerd is.
elegant, bn. (eleganter, elegantst). sierlijk, net. fraai, keurig.
elegant, m. (eleganten), modegek, pronker.
elegantie, v. gmv. sierlijkheid, netheid, aanvalligheid.
elegie, v. (elegiën), treurdicht, klaaglied.
elegisch, bn. treurend, klagend, weemoedig.
element, o. (elementen), hoofdstof, grondstof, levensstof, levensbeginsel; *de elementen*, grondbeginselen (eener wetenschap of kunst); (fig.) *nu is hij in zijn element*, nu is hij recht in zijn schik; *de jacht is zijn element*, zijn geliefkoosde bezigheid; *galvanisch element*, toestel tot opwekking van electriciteit.
elementair, bn. grondstoffelijk; *elementaire scholen*, lagere scholen: *elementair analyse*, onderzoek naar de laatste bestanddeelen van de bewerktuigde lichamen.

elemi, o. (kruidk.) min of meer harsachtig vocht.
elevatie, v. (elevatiën), verheffing, verhooging; hoogte, verhevenheid.
elevator, m. (elevators), opheffer (werktuig).
elève, m. (elèves), kweekeling; leerling.
eleveeren, bw. gel., verheffen, opheffen, verhoogen; (kooph.) het protest *eleveeren*, een geprotesteerden wissel met de eerste post laten teruglooopen.
elideeren, bw. gel., uitlaten, wegwerpen (b.v. eene letter uit een woord).
eligibel, bn. kiesbaar, verkiesbaar.
elimineeren, bw. gel., uitwerpen, verwijderen, verbannen; (stelk.) eene in onderscheidene vergelijkingen voorkomende grootheid daaruit wegwerken.
elisie, v. (elisiën), wegwerping, uitlating.
elixer, o. aftreksel, versterkende drank, geneesdrank.
eloge, m. (eloges), lofrede, lofspraak, lofschrift.
elongatie, v. (sterr.) digressie, uitwijking, hoekafstand eener planeet tot de zon (van de aarde gezien).
eloquent, bn. (eloquenter, eloquentst), welsprekend, welbespraakt.
eloquentie, v. gmv. welsprekendheid, welbespraaktheid.
elucidatie, v. (elucidatiën), opheldering, toelichting.
eludeeren, bw. gel., ontwijken, doen mislukken; verijdelen; misleiden.
Elul, m. gmv. (hebr. w.) twaalfde maand van den israëlit. kerkelijken kalender.
elusief, bn. ontwijkend, verijdelend.
Elysée, o. naam van een paleis te Parijs; tijdens Lodewijk Napoleon president der fransche republiek was, werd de regeering van dien Staat onder den naam van *het Elysée* aangeduid; *de champs Elysées*, groote publieke wandelplaats te Parijs.
elysium, o. of *elysëische* (ook *elyzeesche*, *elysische) velden*, het verblijf der gelukzaligen, de hemel, het paradijs (der ouden), (fig.) verrukkelijk verblijf.
émail, o. smeltbaar glas, smeltglas, brandverf, glazuur.
émailleeren, bw. gel., émail op metaal brengen, brandschilderen.
emanatie, v. (emanatiën), uitvloeiing, onzichtbare uitstrooming, openbaarmaking, afkondiging.
emanatie-theorie, v. leer van Newton, volgens welke de lichtstralen uitvloeiende of uitstroomende deeltjes zijn van de lichtgevende lichamen.
emancipatie, v. (emancipatiën) vrijverklaring (van slaven, lijfeigenen enz.); toekenning van gelijke rechten, gelijkstelling voor de wet; ontheffing van vroeger bestaande beperkende bepalingen.
emancipeeren, bw. gel., vrijmaken, ontheffen, gelijk stellen.
emaneeren, ow. gel., uitvloeien, uitgaan, afkomstig zijn; *dit besluit emaneert van hem*, hij is de oorzaak dat dit besluit genomen werd; (ook) dit besluit is door hem genomen.
emballage, **embaleering**, v. verpakking, inpakking; pak-, bindloon.

emballeeren, bw. gel., inpakken, omwikkelen.
embarcadère, v. (embarcadères), aanlegplaats, hoofd, steiger; spoorwegstation (ook *débarcadère* genaamd).
embargo, o. beslag op schepen of handelsartikelen, havenversperring.
embarqueeren, bw. gel., inschepen, laden.
embarasseeren, gel., verlegen maken, in verlegenheid brengen, hinderen.
emblema, (emblemata), **embleem**, (embleemen), zinnebeeld.
emblematisch, bn. zinnebeeldig.
embolus, m. kolf, stempel, zuiger (in spuiten en luchtpompen).
embonpoint, o. gmv. lijvigheid, gezetheid, lichaamsdikte.
embouchure, v. (embouchures), mond van eene rivier, van een kanon enz.); mondstuk (van een blaasspeeltuig); *eene goede embouchure hebben*, een blaasspeeltuig wel weten aan te zetten en zuiver blazen.
embrasseeren, bw. gel., omarmen, omhelzen.
embrouilleeren, bw. gel., in de war brengen, verwarren.
embryo, o. (embryoos), bewerktuigd wezen nog in een ei omsloten, onrijpe lichaamsvrucht.
emeritus, bn. rustend (van predikanten, hoogleeraren enz.).
emersie, v. het te voorschijn treden van eene planeet uit de schaduw eener andere; het zichtbaar worden van eene ster.
emigrant, m. (emigranten), uitgewekene, die zijn land ontvlucht; landverhuizer.
emigratie, v. (emigratiën), uitwijking; landverhuizing.
emigré, m. (emigrés), uitgewekene.
emigreeren, ow. gel., uitwijken, het land verlaten.
eminent, bn. (eminenter, eminentst), uitstekend, voortreffelijk.
eminentie, v. verhevenheid; *zijne eminentie*, titel der kardinalen.
emir, m. (emirs), arabisch opperhoofd.
emissaire, (emissaires), emissario, m. (emissarioos), zendeling, bode; kondschapper; spion, verspieder.
emolument, o. **emolumenten**, mv. neven-inkomsten; buitenkansjes, verval, voordeeltjes.
emotie, v. (emotiën), gemoedsbeweging; volksgisting.
empaleeren, ow. gel., spietsen, eenen paal insteken.
emphase, v. gmv. nadruk, klem (in lezen en spreken).
emphastisch, bn. nadrukkelijk, met klem, krachtig.
empiricus, m. (empirici), man der ervaring; geleerde (inz. geneesheer) die zijne kennis alleen aan de ondervinding ontleent.
empirisch, bn. op ervaring gegrond en daaruit voortvloeiende; *de empirische wetenschappen*.
empirisme, **empirismus**, o. gmv. leer dat ervaring de eenige bron is van alle kennis.
emplette, v. (meestal mv. **amplettes**), koop, inkoop; *ik heb eenige emplettes gedaan*.
emplooi, o. (emplooijen), ambt, dienst; verrichting; (toon.) kategorie van rollen.
emplooieeren, bw. gel., aanwenden, gebruiken, gebruik maken van.

emporteeren (zich), ww. gel., zich driftig maken, uitvaren (tegen).
empresseeren (zich), ww. gel., zich beijveren, haasten.
empyreïsch, bn. hemelsch.
empyreum, o. verblijfplaats der zaligen.
empyreumatisch, bn. brandig.
emulatie, v. gmv. naijver, wedijver.
emulsie, v. (emulsiën), amandel-, zaad-, plantenmelk.
emulsine, o. gmv. eiwitachtig lichaam in de amandelen.
en, (fr. woord), *en avant*, voorwaarts! vooruit! *en corps*, gezamenlijk, in corpore; *en dépôt*, in bewaring; *en détail*, in het klein (verkoopen); *en échelon*, (mil.) échelons-, laddersgewijze; *en face*, tegenover, van voren; *en famille*, in den kring van het huisgezin; *en front*, van voren, op den voorgrond; *en gros*, in het groot (verkoopen); *en gala*, in feestgewaad; *en miniature*, in het klein; *en particulier*, in het bijzonder; *en passant*, in het voorbijgaan; *en peine*, in verlegenheid; *en profil*, van ter zijde gezien; *en roturier*, burgerlijk, gemeen; *en suite*, achter elkander, achtereenvolgens; *en tout*, in alles, alles te zamen genomen; *en vogue*, in zwang, in de mode, gezocht, in trek; *en train*, in aantocht, aan den gang; in zwang.
encadreeren, bw. gel., omlijsten, in eene lijst vatten; insluiten.
encanailleeren (**zich**), ww. gel., zich met verachtelijke menschen gemeenzaam maken.
encaustiek, v. gmv. was-schilderkunst.
enchanteeren, bw. gel., betooveren, verrukken.
enclave, v. *geënclaveerd land*, land dat door een vreemd grondgebied ingesloten is.
encourageeren, bw. gel., aanmoedigen, aanwakkeren, opwekken.
encyclopédie, v. (encyclopédiën), het geheel □, (ook) woordenboek van alle kunsten en wetenschappen.
encyclopedisch, bn. algemeen wetenschappelijk.
endemisch, bn. inheemsch; *endemische ziekten*, ziekten die het gevolg zijn van eigenaardige plaatselijke omstandigheden.
endogeen, bn. *endogene rotsen*, rotsen die in een weeken of half-vloeibaren toestand zijn uitgebroken.
endogeenen, mv. zekere plantensoort.
endosmosis, v. (nat.) naam van zekere strooming.
endossant, m. (endossanten), (kooph.) overdrager van eene wissel op een ander.
endossement, o. (endossementen), (ook *indossement*, *indosso*), zulk eene overdracht.
endosseeren, bw. gel., overdragen eenen wissel op een ander.
energie, v. gmv. kracht, geestkracht, veerkracht, nadruk, klem.
energiek, **energisch**, bn. krachtvol, vurig.
enerveeren, bw. gel., ontzenuwen, verzwakken, uitmergelen.
enfants perdus, m. mv. (oorl.) uiterste voorposten.

enfileeren, bw. gel., verstrikken, inwikkelen; aanrijgen; (oorl.) in de lengte beschieten (met geschut).
enfin, bijw. eindelijk, in het kort, kortom.
enfleurage, v. gmv. het verkrijgen van de fijne welriekende geuren der bloemen zonder gebruik van hitte.
engagement, o. (engagementen), verbindtenis, verplichting, belofte van dienstverrichting; verloving.
engageeren, bw. *zich engageeren*, ww. gel., verbinden, zich verbinden (tot iets), verplichtend maken; in dienst nemen; overreden; zich verloven.
engymeter, m. (engymeters), afstandsmeter (werktuig).
engyscoop, v. (engyscopen), vroegere benaming van den microscoop.
enigmatisch, bn. raadselachtig, zonderling, dubbelzinnig.
enlevage, v. gmv. etsdruk (in katoendrukkerijen).
enlumineeren, bw. gel., met kleuren afzetten, □ dekken, kleuren.
ennuyant, bn. (ennuyanter, ennuyantst), langwijlig, vervelend, lastig.
ennuyeeeren, bw. gel., vervelen, lastig maken.
enorm, bn. en bijw. bovenmatig. ongehoord; afschuwelijk.
enormiteit, v. bovenmatigheid; het ongehoorde; gedrochtelijke grootte.
enrageeren, ow. bw. gel., razend worden, □ maken, vertoornen.
enroleeren, bw. gel., (mil.) aanwerven, in dienst nemen.
ensemble, o. het geheel, alles te zamen, allen bijeen.
entablement, o. (entablementen), (bouwk.) rollaag, architraaf.
entameeren, bw. gel., aanvangen, openingen doen (b.v. tot het voeren van onderhandelingen).
entasseeren, bw. gel., opeenhoopen.
entiteit, v. wezenlijkheid, bestaan.
entomollihen, m. mv. insektensteenen.
entologie, v. gmv. insektenkunde, -leer.
entoptisch, bn. *entoptische verschijnselen*, in het oog.
entortilleeren, bw. gel., omwikkelen, omstrikken.
entourage, m. omgeving, personen waarmede men gewoonlijk verkeert.
entoureeren, bw. gel., omgeven, omringen, insluiten.
entòzon, mv. ingewandswormen.
entre-deux, o. middenstuk; tusschenwand.
entre-deux, bijw. tusschenbeide, middelmatig.
entrée, v. (entrées), ingang, toegang; intreegeld; voorgerecht.
entre nous, bijw. tusschen □, onder ons, in vertrouwen.
entreposeur, m. (entreposeurs), opzichter over een entrepôt.
entrepôt, o. (entrepôts), pakhuis, magazijn, stapelplaats.
entrepreneur, m. (entrepreneurs), ondernemer; aannemer van publieke werken enz.).
entreprise, v. (entreprises), onderneming.
entrevue, v. (entrevues), samenkomst, bijeenkomst, onderhoud, gesprek.
entrez, bijw. binnen! treed binnen!
enumeratie, v. (enumeratiën), optelling, opsomming.
enveloppe, v. (enveloppes), omslag (voor brieven), omhulsel.

environs, m. mv. omstreken, omtrek.
envoyé, m. (envoyés), gezant, afgevaardigde.
eo animo, met dat oogmerk, van dezelfde meening.
epacten, m. mv. inlaschdagen; getallen die voor elk jaar den maansouderdom op den eersten dag des jaars opgeven.
eparchie, v. (eparchiën), stadhouderschap, landvoogdij.
epaulette, v. (epauletten), (mil.) schouderbelegsel, -kwast; (fig.) *de epaulette*, de militaire stand.
ephemeer, bn. één dag durende; kortstondig, voorbijgaand.
ephemeriden, mv. (nat. hist.) dag-insekten; geschriften die voor een bepaald tijdvak geldig zijn; astronomische jaarboeken, □ tafels; dagbladen, tijdschriften; vermelding van merkwaardige gebeurtenissen op elken dag van het jaar (in eenen kalender).
epicarpium, v. (epicarpia), vruchtschil.
epicurisch, bn. weelderig, wellustig, zwelgend.
epicurist, m. (epicuristen), zinnelijk mensch, wellusteling.
epicurismus, o. gmv. neiging tot zinnelijkheid en wellust.
epicycloïde, v. (epicycloïden), (meetk.) zekere kromme lijn.
epicyclus, m. (sterr.) bijcirkel.
epidemie, v. (epidemiën), heerschende ziekte, landziekte, besmettelijke ziekte; vreemde van elders gekomen ziekte.
epidemisch, bn. heerschend, besmettelijk, aanstekend.
epidoot, o. soort van porfier (porphyr).
epigonen, m. mv. personen die op het gebied van kunsten en wetenschappen geen nieuw stelsel uitvinden, maar op den bestaanden grondslag voortbouwen.
epigram, o. (epigrammen), puntdicht, kort hekeldicht.
epilepsie, v. gmv. vallende ziekte.
epiloog, v. (epilogen), na-, slotrede; naspel.
epineus, bn. (epineuzer, epineust), moeielijk, hachelijk, netelig.
episch, bn. tot het heldendicht behoorende.
episcopaal, bn. bisschoppelijk.
episcopaat, o. bisdom, bisschoppelijke waardigheid.
episcopaten, m. mv. aanhangers □, leden der bisschoppelijke kerk in Engeland.
episcophobie, v. gmv. vrees voor de invoer. der bisschoppen.
episode, v. (episoden), tusschenrede, ingelascht verhaal; tusschenzang.
epistel, o. (epistels), brief, zendbrief, zendschrijven, boetpredikatie.
epistylus, m. (bouwk.) kroon □, bovenste eener zuil.
epitaphium, o. (epitaphia), grafschrift; grafsteen, tombe.
eptitheet, v. bijvoegelijk woord; toenaam.
epithesis, v. opstel, geschrift.
epithetiseeren, bw. gel., eenen bijnaam aan iem. geven; veel bijvoegelijke naamwoorden bezigen.
epitome, v. kort uittreksel, kort begrip.
epizoötie, v. veeziekte, sterfte onder het vee.
epopee, epos, o. heldendicht.

epoque, o. (epoques), tijdstip; (fig.) gedenkwaardige dag; *epoque maken*, groot opzien verwekken, (zich of zijnen tijd) beroemd maken.

equatie, v. (equatiën), verevening, gelijkmaking, algebraïsche vergelijking.
equator, m. zie *aequator*.
equilibre, o. gmv. evenwicht.
equilibrist, m. (equilibristen), koordedanser, kunstenmaker.
equipage, equipagie, (ook v. § **ekwipaadje**), eigen rijtuig met al wat er toe behoort, paarden, bedienden enz.; *equipage houden*. *equipage*, uitrusting van eenen officier (in tijd van oorlog); scheepsbemanning.
equipement, o. uitrusting (kleeding en wapens) van eenen krijgsman of van een schip; e*quipementstukken*, voorwerpen die tot de uitrusting eens militairs behooren.
equipeeren, bw. gel., uit-, toerusten, van het noodige voorzien; bemannen.
equipolient, bn. gelijkgeldig.
equitatie, het paardrijden.
equivalent, bn. gelijkwaardig.
equivalent, o. naam gegeven aan eene belasting die eene andere afgeschafte vervangt.
equivoque, bn. dubbelzinnig.
Erebus, m. gmv. (fab.) de hel, onderwereld.
erectie, v. (erectiën), oprichting, opbouwing, bouw.
eremiet, m. (eremieten), kluizenaar. Zie verder *heremiet*.
erentfeste, bn. (oudt.) groot-achtbare (eeretitel).
erethismus, o. (gen.) prikkeling der zenuwen, overspanning.
ergo, bijw. bijgevolg, dus, derhalve, alzoo.
erigeeren, bw. gel., oprichten, bouwen, stichten, grondvesten.
Erinnyen, v. mv. (fab.) wraakgodinnen. furiën.
Eris, v. (fab.) tweedracht, strijd; de twistgodin.
eristiek, v. gmv. strijd-, twistkunst.
erotisch, bn. *erotische gedichten*, minnedichten, liefdegedichten.
errare, *errare humanum est*, dwalen is menschelijk.
erratum, m. (errata), fout, drukfeil; *errata*, lijst van drukfouten.
erreur, v. (erreurs), dwaling, fout, misslag.
eruptie, v. (eruptiën), uitbarsting (van eenen vulkaan enz.).
ervalenta, v. zie *revalenta*.
escadron, **eskadron**, o. (escadrons, eskadrons), afdeeling ruiterij.
escaladeeren, bw. gel., met stormladders beklimmen.
escamoteeren, bw. gel., goochelkunsten doen; uit den zak rollen, wegmoffelen.
escarpins, m. mv. lichte schoenen, dansschoenen.
escorte, v. en o. gmv. gewapend geleide, bedekking; gevolg.
escorteeren, bw. gel., begeleiden, onder bedekking uitgeleide doen.
escouade, v. (escouaden), rot soldaten onder eenen korporaal.
escroquerie, v. (escroqueriën), oplichting, fielterij, aftroggeling.
Escuriaal, o. naam van een koninklijk lustslot nabij Madrid.
esito-waren, v. mv. (kooph.) uitvoerartikelen.
eskader, o. (eskaders), smaldeel, vlootafdeeling.
esoterisch, bn. enkel voor ingewijden; wetenschappelijk; wat niet ieder behoeft te weten.

espagnolade, v. (espagnoladen), snoeverij, pralerij, snorkerij.

espagnole, v. spaansche dans, □ vrouw.
espagnoletten, v. mv. op- en nedergaande ijzeren stangen aan vensters.
espalier, m. (espaliers), leiboom; latwerk, staketsel.
esplanade, v. (esplanaden), voorplein, vlakte, opene plaats; exercitie-plein.
esquire, m. (esquires), schilddrager, schildknaap; titel in Engeland (weledele heer).
essaai, o. gmv. toets, proef; onderzoek (van goud en zilver); bepaling van het zilver- en goudgehalte van munten enz.
essai, m. proef, staal; verhandeling.
essayeeren, bw. gel., beproeven, toetsen (het gehalte van goud en zilver).
essayeur, m. (essayeurs), toetser.
essence, v. gmv. geest (aftreksel door koking of destillatie); aromatische olie (die door overhaling uit vruchten, kruiden enz. verkregen wordt).
essentiëel, bn. (essentiëler, essentiëelst), wezenlijk, volstrekt noodzakelijk.
essentiëel, o. *het essentiëele* (het ware, het eigentlijke) *der zaak*.
essoniet, **hessoniet**, m. kaneelsteen (zeker edelgesteente).
estafette, m. (estaffeten), rijdende postbode, koerier.
estaminet, o. (estaminets) herberg, koffiehuis.
estaminette, (estaminettes), kroeg; gezelschapsboerin in een herberg; kwakzalverskraam.
estimeeren, bw. gel., achten, hoogachten, schatten.
estrade, v. (estraden), verhoogde plaats, verhevenheid, optred (voor een praalbed, eenen troon enz.), uitstek.
estropiëeren, bw. gel., verminken.
etablissement, o. (etablissementen), vestiging (b.v. van een handelshuis), grondlegging; gesticht, inrichting; nederzetting.
etablisseeren, bw. gel., *zich etablisseeren*, ww. grondvesten, oprichten; zich nederzetten, zich vestigen.
étage, v. (etagen), verdieping (van een gebouw).
etagère, v. (etagères), rekje (aan den muur vastgehecht, om er voorwerpen op te plaatsen).
etaleeren, bw. gel., uitstallen, uitkramen, openleggen, ten toon spreiden.
etape, v. (etapen), stapelplaats; proviandmagazijn; rustplaats; nachtkwartier.
etat-major, m. algemeene staf (in een leger); al de officieren (aan boord van eenen oorlogsbodem).
et cetera, en zoo voorts.
ethiek, **ethica**, v. gmv., zedeleer, leer der deugden.
ethnographie, v. gmv., volksbeschrijving.
ethnographisch, bn. *ethnographisch museum*, verzameling van voorwerpen afkomstig van vreemde volken en uit verafgelegen oorden der wereld.
etiquette, v. (etiquetten), briefje of strookje papier dat op eene flesch of doos (of op een boek) geplakt wordt.
etiquette, v. gmv., hofgebruik; manieren in voorname gezelschappen, wellevendheid.

etude, v. (etudes), studie, oefening; (schild.) oefeningstuk, schets.
etui, m. (etuis), koker, foedraal; scheede; zakdoosje met eenig gereedschap voor dagelijksch gebruik.
etymologie, v. gmv. woordafleiding, woordvorsching.
etymoloog, m. (etymologen), **etymologist**, (etymologisten), woordafleider.
eubiotiek, v. de kunst om zoo gezond mogelijk te leven.
eucharistie, v. gmv. heilig avondmaal, nachtmaal.
euchlorine, v. (scheik.) zekere gassoort.
eudiometer, m. (eudiometers), luchtzuiverheidsmeter (toestel).
Eumeniden, m. mv. (fab.) plaaggeesten, furiën.
eunuque, **eunuch**, (m.) (eunuquen, eunuchen), gesnedene, ontmande (vrouwenoppasser in een serail).
euphemismus, m. verzachtende uitdrukking.
euphemistisch, bn. verschoonend, verzachtend, verbloemend.
euphonie, v. gmv. welluidendheid.
euphonisch, bn. welluidend, aangenaam klinkend.
eupion, o. gmv. zekere aetherische olie.
Eutopia, o. zie *Utopia*.
evaporeeren, ow. gel., uitdampen, uitwasemen.
evasie, v. (evasiën), ontwijking; uitvlucht, voorwendsel; *een evasief* (ontwijkend) *antwoord*.
evenement, o. (evenementen), gewichtig feit, merkwaardige gebeurtenis.
eventualiteit, v. iets wat mogelijk gebeuren kan; het gebeuren van een mogelijk geval.
eventueel, bn. gebeurlijk, in voorkomend geval, mogelijk.
evictie, v. (evictiën), borgtocht; schadevergoeding.
evident, bn. oogenschijnlijk, blijkbaar, zonneklaar.
evidentie, v. klaarblijkelijkheid, onomstootelijke zekerheid.
evolutie, v. (evolutiën), zwenking; *de evolutiën*, bewegingen van krijgsvolk of eene vloot.
ex, uit: *ex-minister*, gewezen □, voormalig minister; *ex abrupto*, plotseling, onverwachts; *ex animo*, van harte; opzettelijk; *ex capite*, uit het hoofd; *ex cathedra*, op meesterachtigen toon; *ex professo*, beroeps-, ambtshalve; *ex post*, achteraan; naderhand; *ex officio*, uit plicht, ambtshalve; *ex voto*, naar wensch, krachtens eene gelofte; *ex tempore*, voor de vuist, onvoorbereid, niet vooraf opgesteld, *ex usu*, buiten gebruik, in onbruik.
exact, bn. (exacter, exactst), stipt, nauwkeurig, volkomen.
exactitude, v. gmv. nauwkeurigheid, stiptheid.
exaltados, m. mv. uiterste linkerzijde (in de spaansche wetgevende vergadering), partij van den vooruitgang, □ der heethoofden.
exaltatie, v. gmv. geestvervoering, overspanning.
exalteeren, bw. gel., tot overspanning brengen, verrukken, wegslepen.
examen, o. (examens, examina), onderzoek (naar de geschiktheid of bekwaamheid van iem.), ondervraging; *vergelijkend examen*.
examineeren, bw. gel., onderzoeken, ondervragen; nauwkeurig beschouwen.

exantiatie, v. het uitpompen (door middel van een luchtpomp).
Exaudi, m. naam van den Zondag die het Pinksterfeest voorafgaat.
excedent, o. (excedenten), overschot (eener rekening), batig slot.
excedeeren, bw. gel., overschrijden, te ver , te boven gaan.
excellent, bn. (excellenter, excellentst), voortreffelijk, heerlijk, uitmuntend.
excellentie, v. (excellentiën), voortreffelijkheid; titel van ministers en andere hooge staatsdienaren.
excelleeren, ow. gel., uitmunten, zich onderscheiden.
excentriciteit, v. (excentriciteiten), afwijking van het middelpunt; (fig.) dweperij, eigenzinnigheid; *de excentriciteiten* (eigenaardige manieren of handelingen) *eens Engelschmans*.
excentriek, **excentrisch**, bn. uitmiddelpuntig, van de baan afwijkende; (fig.) dwepend, overspannen.
excentriek, v. (excentrieken), toestel om bij werktuigen eene ronddraaiende beweging in eene rechtlijnige te veranderen.
exceptioneel, bn. en bijw. bij wijze van uitzondering, eene uitzondering bevattende.
excerpeeren, bw. gel., een uittreksel maken (van een opstel, een boek, eenen brief enz.); *een excerpt maken*.
excès, o. (excèssen), overmaat, uiterste; buitensporigheid, daad van geweld.
excipiëeren, bw. gel., uitzonderen, tegenwerpingen maken; (recht.) *excipiëeren van*.
excitatie, v. (excitatiën), opwekking, aansporing, prikkeling.
exciteeren, bw. gel., opwekken, aansporen, prikkelen; aanleiding geven tot.
exclamatie, v. (exclamatiën), uitroep, uitroeping, geschreeuw.
exclameeren, ow. gel. uitroepen, kreten aanheffen.
excludeeren, bw. gel., uitsluiten, afzonderen.
exclusie, v. (exclusiën), uitsluiting.
exclusief, bn. en bijw. uitsluitend, bij wijze van uitsluiting.
excommunicatie, v. (excommunicatiën), kerkban.
excommuniceeren, **excommuniëeren**, bw. gel., in den kerkban doen, van de kerkgemeente uitsluiten.
excrement, o. **excrementen**, mv. uitwerpselen des lichaams, stoelgang, afgang.
excretie, v. (excretiën), uit-, afscheiding.
exculpatie, v. ontschuldiging, vrijspreking.
exculpeeren, bw. gel., vrijspreken, van rechtsvervolging ontslaan, buiten vervolging stellen.
excursie, v. (excursiën), uitstapje, pleziertochtje.
excusabel, bn. (excusabeler, excusabelst), verschoonbaar.
excusatie, v. zie *excuus*.
excuseeren, bw. gel., verontschuldigen, verschoonen.
excuus, **excuse**, v. verontschuldiging, reden van verschooning, uitvlucht.
execrabel, bn. (execrabeler, execrabelst), verfoeielijk; afschuwelijk, vloekwaard.
executeeren, bw. gel., uitvoeren, voltrekken; door rechtsdwang noodzaken; te recht stellen; *hij is geëxecuteerd*, zijn inboedel is door zijne schuldeischers

verkocht; *zich executeeren*, zich insolvent verklaren, zijne balans overleggen (in den effectenhandel).

executeur, m. (executeuren), uitvoerder, volbrenger; *executeur testamentair*, uiterste wilsbeschikker.
executie, n. (executiën), uitvoering, voltrekking (van een vonnis), strafvoltrekking; openbare terechtstelling van eenen veroordeelde; uitwinning van eenen schuldenaar.
exegeet, n. (exegeten), bijbel-, schriftverklaarder.
exegese, v. bijbel-, schriftverklaring.
exempel, o. (exempels), voorbeeld; voorschrift; model.
exemplaar, o. (exemplaren), afdruk, (ook) stuk, b.v. *vier exemplaren*, vier stuks (van eenig voorwerp).
exemplair, bn. voorbeeldig, waarschuwend; *dit verdient exemplair gestraft te worden*.
exemtie, **exemptie**, v. (exemtiën, exemptiën), vrijstelling, ontheffing (van een bezwaar, van dienst enz.).
exerceeren, ow. bw. gel., oefenen (inz. in den wapenhandel).
exercitie, v. (exercitiën), oefening, wapenoefening.
exhalatie, v. (exhalatiën), uitdamping, uitwaseming.
exhibitie, v. (exhibitiën), aanwijzing, openlegging; (fig.) tentoonstelling.
exhortatie, v. (exhortatiën), vermaning.
exigentie, v. (exigentiën), behoefte, dringend geval, noodwendigheid; *naar exigentie* (eisch) *van zaken*.
exigeeren, bw. gel., vorderen, eischen.
exil, **exilium**, o. verbanning; ballingschap.
exilieeren, bw. gel., bannen, verbannen.
eximeeren, bw. gel., bevrijden, vrijstellen, ontslaan.
existentie, v. bestaan, werkelijkheid.
existeeren, ow. gel., bestaan; zijn; kunnen leven.
exit, (toon.) af, hij gaat heen, hij treedt af.
exmissie, v. (exmissiën), (recht.) uitzetting.
exodus, m. uitgang; uittocht, naam van het tweede boek van Mozes.
exogenen, mv. zekere plantensoort.
exorbitant, bn. (exorbitanter, exorbitantst), bovenmatig; overdreven, te ver gaande; te veel eischende.
exorcismus, o. duivelbezwering.
exordium, o. begin □, inleiding eener rede.
exosmosis, v. (nat.) naam van zekere strooming.
exoterisch, bn. voor oningewijden, bevattelijk voor het volk.
exotisch, bn. buitenlandsch, uitheemsch.
expansie, v. gmv. uitzetting, verwijding.
expansief, bn. *expansieve kracht*, uitzettingsvermogen.
expatriëeren (**zich**), ow. gel., zijne woonplaats in een vreemd land vestigen.
expectant, m. (expectanten), die op iets wacht, den afloop van zekere zaak afwacht. *expectant*, of *edel expectant*, adspirant bij de Duitsche orde, balije van Utrecht.
expectoratie, v. (expectoratiën), ontboezeming, uitstort. des gemoeds.

expectoreeren, bv. gel., uitspuwen; (fig.) zijn hart uitstorten, zich door klagen enz. lucht geven.
expediëeren, bw. gel., af-, verzenden; (fig.) van kant maken.

expediteur, m. (expediteurs, expediteuren), verzender (van goederen).
expeditie, v. (expeditiën), verzending (van goederen); reistocht; krijgstocht, onderneming; afschrift van een vonnis of eenige andere rechterlijke beschikking.
expeditief, (expeditiever, expeditiefst), **expediet** (expedieter, expedietst), bn. spoedig, voortvarend, vlug.
expeditionnair, m. (expeditionnairs), **expediënt**, m. (expediënten), afzender; uitvaardiger; hulpschrijver.
expendeeren, bw. gel., uitbetalen, bekostigen.
expensen, mv. kosten (zooals proceskosten enz.).
expensief, bn. (expensiever, expensiefst), duur, waaraan veel uitgaven verbonden zijn.
experiëntie, v. gmv. ervaring, ondervinding.
experiment, o. (experimenten), proefneming.
experimentaal, bn. proefondervindelijk.
expert, m. (experts), zaakkundige, gezworene (die geroepen is uitspraak te doen of afvies te geven).
expertise, v. onderzoek door deskundigen.
expiatie, v. (expiatiën), zoen; verzoening; boeting; genoegdoening.
expiëeren, bw. gel., boeten, boete doen (voor iets), (iets) afboeten.
expiratie, v. (expiratiën), uitademing; dood; vervaltijd, afloop van eenen termijn.
expireeren, ow. gel., vervallen; sterven.
explicatie, v. (explicatiën), uitlegging, opheldering.
expliceeren, **expliqueeren**, bw. gel., uitleggen, ophelderen, ontvouwen, uiteenzetten.
exploit, **exploot**, o. (exploiten, explooten), daad, heldenfeit; (recht.) dagvaarding en beteekening; *bij deurwaarders exploit*.
exploitatie, v. (exploitatiën), ontginning, opdelving, bebouwing; uitoefening van eenig industriëel bedrijf.
exploiteeren, bw. gel., ontginnen (eene mijn), eenig industriëel bedrijf uitoefenen; partij trekken (van iets); dagvaarden en de dagvaarding beteekenen.
exploiteur, m. (exploiteurs), ontginner; bejager van voordeel of winst; deurwaarder; *de exploiteur bij het gerechtshof*.
exploratie, v. (exploratiën), uitvorsching, uitpluizing.
explosie, v. (explosiën), uit-, losbarsting, knal, schok.
exponent, o. (exponenten), (stelk.) grootheid, zeker getal (bij de machten).
exponeeren, bw. gel., uitleggen, ophelderen; blootstellen; *zich exponeeren*, ww. zich blootstellen (aan iets).
exportatie, v. (exportatiën), uitvoer (van goederen).
exportaten, mv. (kooph.) uitvoer-artikelen.
exporteeren, uitvoeren, uitvoerhandel drijven.
exposé, o. uiteenzetting, openlegging (van eene zaak, van feiten enz.).
exposeeren, bw. gel., ten toon stellen, vertoonen; inzenden op eene tentoonstelling.
expositie, v. (expositiën), tentoonstelling; uiteenzetting.
expostuleeren, bw. gel., vorderen, eischen; klachten □,

bezwaren inleveren; ter verantwoording roepen; hard aanspreken, berispen.
expres, bn. en bijw. uitdrukkelijk; voorbedachtelijk, met opzet; *een expres-trein*, sneltrein (op spoorwegen).
expresse, m. (expressen), bijzondere bode, boodschapper.
expressie, v. (expressiën), uitdrukking.
expressief, bn. (expressiever, expressiefst), nadrukkelijk, met veel gevoel of uitdrukking.
exprimeeren, bw. gel., uitdrukken, te kennen geven; beschrijven, schetsen.
expropriatie, v. (expropriatiën), onteigening, afkoop.
expropriëeren, bw. gel., onteigenen, uit het bezit stellen.
expulsie, v. (expulsiën), uitdrijving, verjaging.
exquis, **exquisiet**, bn. uitgelezen, voortreffelijk, uitnemend.
extase, v. gmv., verrukking, geestvervoering.
extemporeeren, bw. gel., voor de vuist □, onvoorbereid spreken, (in proza of poëzie) zingen, spelen enz.
extendeeren, bw. ow. gel., uitbreiden, uittrekken.
extensie, uitbreiding, omvang.
extensief, bn. uitgestrekt; uitstrekkend; *extensieve grootheden*, ruimte-grootheden.
exterieur, bn. uiterlijk, uitwendig.
exterieur, o. het uiterlijke; de buitenzijde.
exterminatie, v. (exterminatiën), uitdrijving; uitroeiing.
extermineeren, bw. gel., uitdrijven; uitroeien, verdelgen; vernielen.
extern, bn. uiterlijk.
externe, m. (externen), dagscholier.
extirpatie, v. (extirpatiën), het uitroeien met wortel en tak.
extirpator, m. (extirpators), (landb.) bovengrondwoeler (werktuig).
extirpeeren, bw. gel., uithalen, uitroeien; *eenen likdoorn extirpeeren*; *een misbruik extirpeeren*.
extorsie, v. (extorsiën), afpersing (van geld enz.), daad van geweld.
extra, bijw. buiten, buitengewoon, bijzonder; zeer; *extra fijn*, *extra blad*, *extra post*, *extra trein*, *extra schoon*.
extract, o. (extracten), uittreksel (van een geschrift, een boek enz.), afkooksel (van kruiden enz.); *voor extract*, (onder aan stukken).
extractie, (fig.) *man van extractie*, iemand van goede afkomst.
extractiestof, v. niet kristalliseerbare stoffen die den smaak en de geneeskracht der planten veroorzaken.
extraheeren, bw. gel., uittrekken; een uittreksel maken; lichten (een vonnis enz.).
extrajudiciëel, bn. buitengerechtelijk.
extraordinair, bn. en bijw. buitengemeen, buitengewoon.
extravagant, bn. (extravaganter, extravagantst), buitensporig.
extrême, o. het uiterste, het hoogste; *de extrêmes*, de uitersten (twee tegenovergestelde zaken); overdrijvingen.
extremiteit, v. uiterste verlegenheid; laatste toevlucht; *de extremiteiten*, de uiterste ledematen.

exuberantie, v. overvloed, overdaad.
exultatie, v. vreugdegejuich.

F.

fabriceeren, bw. gel., bewerken, voortbrengen (door middel van werktuigen); (fig.) maken; verdichten; *dat geheele verhaal is gefabriceerd*.
fabuleus, bn. fabelachtig.
façade, v. (façaden), voorgevel.
face, v. voorzijde, gezicht; *en face*, tegenover.
facen, mv. de buitenste zijden (van een vestingwerk).
facetten, v. mv. ruiten, vlakken (op geslepen edelgesteenten); geslepen hoeklijsten (aan spiegels).
fachinen, v. mv. takkebossen (bij belegeringen); dikke vuurpijlen.
faciël, bn. (faciëler, faciëlst), gemakkelijk.
faciliteeren, bw. gel., gemakkelijk maken, verlichten.
faciliteit, v. (faciliteiten), gemakkelijkheid, toegeeflijkheid.
facit, o. (facits), som, uitkomst.
façonneeren, bw. gel., fatsoeneeren.
fac-simile, o. (fac-similees), nauwkeurig nagemaakt handschrift (gewoonlijk van beroemde personen).
facta, o. mv. feiten.
factie, v. (factiën), partij, volksaanhang.
factiedrijver, m. (factiedrijvers), volksmenner.
factieus, bn. (factieuser, meest factieus), oproerig, muitend.
factisch, bn. werkelijk, daadwerkelijk.
factionnaire, m. (factionnairen), schildwacht.
facto, o. *de facto*, daadzakelijk, feitelijk; *de jure en de facto*, rechtens en feitelijk.
factoor, **factor**, m. (factoren), handelsgemachtigde, zaakwaarnemer; brievenbesteller; (rek.) onderdeel van een produkt (3 is een factor van 6).
factorij, v. (factorijen), kantoor, handelskantoor, magazijn (voor eene onderneming ergens gevestigd).
factotum, m. (factotums), doe-al, algemeen zaakwaarnemer, vertegenwoordiger.
factum, o. (facta), daadzaak, feit.
factuur, v. (facturen), rekening van geleverde goederen.
facultatief, bn. bevoegd □, gemachtigd om te kiezen (tusschen twee zaken).
faculteit, v. (faculteiten), bevoegdheid; tak van wetenschap (aan eene hoogeschool); *de vier faculteiten*, godgeleerdheid, rechtsgeleerdheid, geneeskunde, letteren; (fig.) college van hoogleeraren.
fade, bn. (fader, meest fade), laf, flauw, smakeloos, (ook fig.).
fadeur, v. lafheid, smakeloosheid.
faeces, mv. uitwerpselen, drekstoffen; (ook) grondsop, moer, droesem; *faecale stoffen*.
fagot, v. (fagotten) soort blaasistrument; takkebos.
fagotist, m. (fagotisten), fagotblazer.
fahlerts, m. zeer samengestelde delfstoffelijke verbinding.

failleeren, bw. gel., bankroet □, failliet gaan.
failliet, bn. bankroet; *faillietverklaring*, vonnis waarbij (iem.) in staat van faillissement wordt verklaard.
faillissement, o. (faillissementen), bankbreuk.
fait, *au fait*, op de hoogte; *ik ben au fait van alles*. *fait*, eigenlijk, in den grond; *fait accompli* gedane zaak.
fakir, m. turksche □, indiaansche bedelmonnik.
falbala, v. (falbalaas), strook; oplegsel.
falbaleeren, bw. gel., met strooken beleggen, □ bezetten.
faligoterie, v. (faligoteriën), malle kuur, affectatie.
falkonet, o. (falkonetten), klein veldstuk.
falsaris, m. die valschheid in geschriften pleegt; oplichter.
falsiteit, v. (recht.), valschheid, nagemaakt handschrift, valsche handteekening.
falsificatie, v. (falsificatiën), vervalsching.
fama, v. gmv. zie *faam*; gerucht, mare.
fameus, bn. en bijw. beroemd, berucht; bijzonder; *dat is fameus mooi*; *zij heeft fameus* (bijzonder fraai) *gezongen*.
familliaar, **familliair**, bn. en bijw. gemeenzaam.
familliariseeren (**zich**), ww. gel., zich gemeen maken, vertrouwelijk aanstellen.
fanaticus, m. (fanatici) dweper; ijveraar.
fanatiek, bn. en bijw. dweepzuchtig, geestdrijvend.
fanatismus, o. gmv. dweepzucht.
fanfare, v. (fanfaren), trompet, -geschal.
fanfaron, m. (fanfarons), pocher, praler.
fanfaronnade, v. (fanfaronnades), pocherij, pralerij, grootsprekerij.
fanfaronneeren, ow. gel., grootspreken, pochen, zwetsen.
fantaseeren, ow. gel., (muz.) melodiën voor de vuist scheppen; improviseeren op een instrument; (ook) ijlen (in de koorts enz.).
fantasie, **fantaisie**, v. (fantasiën, fantaisiën), verbeelding; kuur, geïmproviseerd muziekstuk.
fantoom, o. (fantomen), spook.
farceeren, bw. gel., vullen, stoppen (een stuk gevogelte).
fardeeren, bw. gel., blanketten, (fig.) opsmukken; vergoelijken.
faribolen, v. mv. wisjewasjes.
farineus, bn. melig, meelachtig; (schild.) mat, dof.
far niente, niets doen; *het dolce far niente*, het zalige ledigloopen.
fas et nefas, bijw. *per fas et nefas*, met recht en onrecht, door alle middelen.
fascinatie, v. (fascinatiën), begoocheling, voortoovering.
fascineeren, bw. gel., betooveren, onder tooverwerking houden, boeien.
fascinen, v., mv. (oorl.) takkebossen (tot demping van grachten).
fashion, v. gmv. mode; fijne toon.
fashionabel, bn. en bijw. naar de mode, naar de smaak.
fataal, bn. en bijw. (fataler, fataalst), noodlottig, heilloos.
fataliteit, v. (fataliteiten), voorbeschikt ongeluk; ramp.
fata morgana, v. (zeew. en nat.) luchtspiegeling (zins-

bedrog, begoocheling, die den schepeling in de lucht verafgelegen landen of steden doet zien); opdoeming.
fatigant, bn. en bijw. (fatiganter, fatigantst), vermoeiend.
fatige, **fatigue**, v. (fatiges, fatigues), vermoeienis.
fatigeeren, bw. gel., vermoeien, afmatten.
fatulteit, v. gmv. lafheid, ingebeeldheid.
fatum, o. het lot, noodlottig (als god).
faufileeren (**zich**), ww. *zich faufileeren in iets*, door list of kuiperij zich in iets mengen; (ook) zich onvoorzichtig met iets inlaten.
fauna, v. gmv. dierenbeschrijving; dierenboek (waarin de dieren, insekten enz. staan beschreven).
fausset, **falset**, o. gmv. (muz.) hooge , altstem; *falset zingen*.
fauteuil, m. (fauteuils), leuning-, armstoel; (fig.) voorzitterstoel; stoel , lidmaatschap der fransche akademie.
fautief, bn. (fautiever, fautiefst), gebrekkig, foutief; *een fautief opstel*, opstel met fouten; *fautief handelen*, verkeerd te werk gaan.
faux, o. valschheid (in geschriften).
faveur, v. (faveurs), gunst.
favoriet, m. en v. (favorieten), gunsteling, lieveling.
favoriet, bn. geliefkoosd, lievelings…
favorite, v. (favoriten), begunstigde, lieveling; maitresse; bijzit (van eenen vorst); *de sultane favorite*, de meest begunstigde vrouw van het serail, wier zoon den sultan op den troon volgt.
favoriseeren, bw. gel., begunstigen, bevoordeelen.
fayence, aardewerk, pottenbakkerswerk.
fecunditeit, v. gmv. vruchtbaarheid.
feculent, bn. drabbig, troebel.
federalismus, o. gmv. stelsel van onderling statenverbond (inz. bij gemeenebesten).
federalist, m. (federalisten), aanhanger van het federalismus; *de federalisten*, zij die voor de federatie of tegen de afscheiding zijn.
federatie, v. zie <u>*confederatie*</u>.
fee, v. (feën), toovergodin.
felicitatie, v. (felicitatiën), gelukwensch, gelukwensching, heilwensch.
feliciteeren, bw. gel., gelukwenschen.
feodaal, bn. zie <u>*feudaal*</u>.
feriën, v. mv. rust-, vacantiedagen.
ferociteit, v. gmv. wildheid, wreedheid.
fertiel, bn. vruchtbaar.
fertiliteit, v. gmv. vruchtbaarheid.
festijn, o. (festijnen), gastmaal.
festival, o. groot feest, volksfeest.
festiviteit, v. (festiviteiten), feestelijkheid.
festina lente, haast u langzaam.
fête, v. feest.
fêteeren, bw. gel., vieren, feest houden, *iem. fêteeren*, feestelijk onthalen.

fetiche, v. klein voorwerp van afgodische vereering.
feudaal, bn. tot het leenstelsel behoorende; *het feudaal stelsel*, leenstelsel.
feuilleteeren, bw. ow. gel., doorbladeren; bladerig zijn (van gebak).

feuilleton, o. (feuilletons), deel van een dagblad aan tooneel of letterkundige beoordeelingen, verhalen enz. gewijd; *feuilletonlitteratuur.*
feuilletonist, m. (feuilletonisten), die uitsluitend met de levering der feuilleton-artikelen is belast, schrijver van het feuilleton.
fez, v. gmv. roode wollen muts der turksche soldaten.
fiacre, v. (fiacres), huurkoets.
fiat, o. goedkeuring; *fiat insertio*, goedgekeurd de inlassching.
fibrine, v. vezelstof.
fiche, v. (fiches), speelmerkje, beentje.
fichu, o. (fichuas), driekant halsdoekje.
fictie, v. (fictiën), (ficties), verdichtsel, vinding.
fictief, bn. en bijw. (fictiefst), kunstmatig, verdicht; *eene fictieve* (ingebeelde) *winst*.
fidalgo, m. lid van den kleinen adel in Portugal.
fidei-commis, o. vastgezet kapitaal dat later op een ander dan den vruchtgebruiker vervalt.
fideel, bn. en bijw. (fideler, fideelst), getrouw, gemoedelijk; *fideel bijeen zitten*, *fideel kouten*.
fideliteit, v. gmv. trouw, trouwhartigheid.
fidibus, m. (fidibussen), papier gevouwen of geknipt om er eene pijp aan op te steken.
fiducie, **fidutie**, v. vertrouwen, geloof; *ik heb geen fiducie in* (iets of iem.)
figurabiliteit, v. eigenschap der lichamen om zekere gedaante aan te nemen.
figurant, m. en v. (figuranten), (toon.) stomme persoon; (fig.) nutteloos lid eener vergadering.
figuratief, bn. alleen voor den vorm; beelden voorstellende; *de figuratieve schilderkunst*, die alleen enkele beelden voorstelt.
figureeren, bw. gel., tot een beeld vormen; als stomme persoon optreden; figuur maken; *zich figureeren*, zich verbeelden, voorstellen.
filament, o. draadwerk.
filamentum, o. helmdraad.
filé, o. (drukk.) streep onder de regels.
filet, o. (filetten), vischwant, vogelnet; netweefsel; (boekb.) verguld lijstwerk; bloemlijntje; rand op messenstelen.
filiaal, bn. en bijw. kinderlijk; *filiaalkerk*, tweede kerk of bijkerk; *filiaalbank*, bijbank, succursale.
filigrane, o. goud- en zilver-draadwerk.
finaal, bijw. volkomen, ten eenenmale; *het is mij finaal onmogelijk dit te doen.*
finale, v. gmv. slotstuk, einde; *de finale eener opera*.
fineerder, m. (fineerders), die goud of zilver loutert.
fineeren, bw. gel., goud louteren, zilver louteren.
finesse, v. (finesses), list, sluwheid.
fingeeren, bw. gel., verdichten; *gefingeerde winst*, ingebeelde winst; *een gefingeerde naam*, een valsche naam.
fiool, v. (fiolen), flesch met langen hals en kleinen buik; (ook) apothekersfleschje; zie viool.

firmament, o. uitspansel.
firman, m. schriftelijk bevel des Sultans.
firn, v. sneeuwmassa (in Zwitserland).
fiscus, m. schatkist, rijks belastingen.
flacon, m. (flacons), reukfleschje, langhals, wijnflesch.
flagelleeren, bw. gel., geeselen, kastijden.
flagellatie, v. (flagellatiën), geeseling, zelfkastijding.
flageolet, v. (flageoletten), oktaaffluitje; hoogfluit; *flageolettoon* (op de viool).
flagorneeren, bw. gel., laf vleien, kruipen.
flagrant, bn. daadwerkelijk, handtastelijk; *dat is eene flagrante leugen*; *flagranti delicto*, op heeterdaad.
flaneeren, ow. gel., drentelen, rondslenteren.
flatteeren, bw. gel., vleien; flikflooien; bevallen; *dit portret is wel wat geflatteerd*, iets schooner dan het origineel; *zich flatteeren*, ww. zich vleien.
flegma, o. gmv. koudbloedigheid.
fletrisseeren, bw. gel., schandvlekken.
fletrissure, v. (fletrissuren), schandvlekking, brandmerk.
fleuret, v. (fleuretten), schermdegen.
fleurist, m. (fleuristen), bloemist.
flexibel, bn. (flexibeler, flexibelst), buigzaam.
flexibiliteit, v. gmv. buigzaamheid.
fliboot, m. amerikaansch rooverschip.
flibustier, m. (flibustiers), vrijbuiter.
Flora, v. naam van de godin der bloemen; plantenboek; beschrijving van al de gewassen eens lands, lijst van al de gewassen eens lands; *de nederlandsche flora*.
florentine, v. (florentinen), florentijnsche zijde, florentijnsche taf.
floreeren, ow. gel., bloeien.
flosculeeren, ow. gel., in bloemen schrijven, beeldrijk schrijven.
flotille, **flotilje**, v. gmv. kleine vloot, eskader.
fluctuatie, v. (fluctuatiën), dobbering; weifeling; golving; *de fluctuatie der beursprijzen*; *na eenige fluctuatie bleef de koers als gisteren*.
fluctueeren, ow. gel., dobberen; rijzen en dalen (inz. der beursprijzen); *de beurs heeft sterk gefluctueerd*.
fluïditeit, v. gmv. vloeibaarheid.
fluorium, o. gmv. (nat.) zeker metalloïde.
fluxie, v. (fluxiën), vloeiing; zinking; buikloop.
fluxierekening, v. eene door Newton gevonden rekenwijze.
flysch, v. zeker schilferkalkgesteente.
focus, m. brandpunt.
foetus, m. lichaamsvrucht (nog in het begin der wording).
foliant, m. (folianten), boek van het grootste formaat, in-folio.
folio, o. (folioos), (beter **folium**), bladzijde; (fig.) *een zot in folio*, een aartsgek.
foliëeren, bw. gel., de bladzijden merken, de bladzijden nommeren.
fomenteeren, bw. gel., stoven; (fig.) opstoken, bewerken (een oproer).
foncé, bn. donker van kleur.

fond (**à**), ter dege, in den grond.

fondament, o. (fondamenten), grondslag, grondvest.
fondatie, v. (fondatiën), stichting.
fontanel, **fontenel**, v. (fontanellen, fontenellen), kunstopening in het vleesch (tot afleiding van schadelijke vochten).
fontange, v. (fontangen), haarstrik (kapsel).
force, v. kracht, geweld; *par force*, met kracht en geweld; *force majeure*, nooddwang.
forceeren, bw. gel., dwingen, overweldigen; openbreken; verkrachten (een meisje).
forfanterie, v. (forfanteriën), grootsprekerij, snoeverij.
forma, **pro forma**, voor den vorm, voor den schijn; *in optima forma*, in den besten vorm, volkomen naar eisch.
formaliseeren (**zich**), ww. gel., zich beleedigd achten; *geformaliseerd zijn*.
formalist, m. (formalisten), die aan de uiterlijke vormen hangt.
formaliteit, v. (formaliteiten), uiterlijke vorm; *de formaliteiten in acht nemen*; *die man is vol formaliteiten*.
formatie, v. (formatiën), vorming; schepping.
formeel, bn. en bijw. vormelijk, naar den vorm; (fig.) bepaald, duidelijk; *hij heeft hem formeel geweigerd*.
formidabel, bn. geducht, vreeselijk; *eene formidabele krijgsmacht, eene formidabele vesting, een formidabele vloot.*
formule, v. (formulen), (wisk.) in letters uitgedrukte algemeene uitkomst of regel, grondslag van berekeningen; *algebraïsche formule*.
fort, o. (forten), sterkte, vestingwerk, schans.
fortje, (B. **fortjen**), o. (fortjes), klein vestingwerk.
forte-piano, o. (forte-pianoos), klavier.
forteres, v. (forteressen), versterkte plaats.
fortificatie, v. (fortificatiën), versterking, vestingwerk.
fortissimo, bn. (muz.) zeer sterk, allersterkst.
forto, bn. (muz.) sterk.
fossiliën, v. mv. delfstoffen (inz.) uit de voorwereld.
fossiël, bn. gedolven (uit den grond).
foudroyeeren, bw. gel., neerbliksemen; (fig.) ter nederslaan.
foule, v. menigte, volkshoop; *eene foule van menschen*.
fourage, v. voeder, beestenvoeder; (oorl.) *op fourage uitgaan*.
fourageeren, bw. en ow. gel., voeder inhalen, op fourage uitgaan.
fourgon, m. (fourgons), soort tweespannig rijtuig, reiswagen.
fourneeren, bw. gel., verschaffen, voorzien; *hij fourneert mij alles*, (gelden) storten; (een loterijbriefje) vernieuwen; (kastenm.) inleggen.
fournissement, o. (fournissementen), betaling, storting (van geld); vernieuwing van loterijbriefjes; verschaffing, bezorging.
fourniture, v. (fournituren), toebehooren (inz. van kleederen).
foyer, m. en o. (foyers), koffiekamer (in eenen schouwburg); verzamelplaats der tooneelspelers.
fra (verkorting van *frater*, broeder), bijnaam v. monniken.
frac, m. korte jas, korte rok.

fractie, v. (fractiën), (rek.) breuk; (fig.) deel eener politieke partij; *de liberale fractie*, de liberale leden eener wetgevende vergadering.

fractuur, **fracture**, v. breuk, breking (van eenig lichaamsdeel); soort drukletter.
fragile, **fragiel**, bn. (fragieler, fragielst), breekbaar, bros.
fragiliteit, v. gmv. breekbaarheid, brosheid; (fig.) vergankelijkheid.
franc, v. (francs), fransche zilveren munt (= 47^5 cent ned.).
française, v. (françaises), fransche (vrouw), zekere dans.
franchement, bijw. ronduit, ruiterlijk.
franciseeren, bw. gel., verfranschen.
franc-maçon, m. (franc-maçons), vrijmetselaar.
franc-maçonnerie, v. gmv. vrijmetselarij.
frappant, bn. en bijw. treffend; *eene frappante gelijkenis*; *hij gelijkt frappant op zijne moeder*.
frappeeren, bw. gel., treffen; bevreemden; *dat frappeert mij in de hoogste mate*.
fraterniseeren, ow. gel., zich verbroederen, broederschap drinken.
fraude, v. gmv. valschheid; *wegens fraude veroordeeld worden*, smokkelarij.
fraudeeren, bw. gel., bedriegen; misleiden; slecht handelen, verkeerd handelen.
fraudulent, **frauduleus**, bn. en bijw. bedriegelijk; *een frauduleus bankroet, een fraudulent bankroet*, (recht.) *fraudulent verklaren, frauduleus verklaren*.
frenetiek, bn. razend, krankzinnig.
frenesie, v. gmv. razernij, dolheid.
frequent, bn. en bijw. (frequenter, frequentst), veelvuldig, sterk bezocht; *eene frequente straat*, *dit gebeurt frequent*.
frequentato, bijw. (muz.), met de gewone stem.
frequenteeren, bezoeken, omgaan met.
fresco, bn. en bijw. *al fresco*, *in fresco*, met witte kalk; *in fresco schilderen*, *eene fresco schilderij*.
fresco, o. *een schoon fresco*, muurschildering.
freule, v. (freules), adellijke jonkvrouw.
fricassee, v. (fricasseën), gefruit vleesch, schotel van onderscheidene spijzen.
fricadel, v. (fricadellen), bal van gehakt vleesch.
friseeren, bw. gel., kappen, het haar doen krullen.
friseur, m. (friseurs), kapper.
frissonneeren, ow. gel., huiveren, trillen, rillen.
frivole, bn. en bijw. (frivoler, frivoolst), kinderachtig, nietig, ijdel.
frivoliteit, v. (frivoliteiten), nietigheid, kinderachtigheid; ijdelheid.
fronde, v. slinger; (gesch.) staatspartij in Frankrijk gedurende de minderjarigheid van Lodewijk XIV.
front, o. voorzijde; *voor het front* (voorste gelid) *komen*; *front maken*, pal staan, zich verzetten.
frontaal, o. (frontalen), (bouwk.)
frontieren, v. mv. grenzen.
frontierplaats, v. (frontierplaatsen), grensplaats.
frontispice, v. (frontispicen), voorstuk, voorgevel; *de frontispice van een werk* (doorgaans met een vignet).
fronton, o. (frontons) boog boven de deur.
frotteeren, bw. gel., wrijven.

frugaal, bn. (frugaler, frugaalst), sober, matig.
frugaliteit, v. gmv. matigheid, soberheid.
frustreeren, bw. gel., berooven van (iets); teleurstellen.
fuchsia, v. een fraai heestergewas.
fueros, mv. vuren, haardsteden; (fig.) vrijheden, volksrechten (in het noorden van Spanje).
fulmineeren, ow. gel., uitvaren, vloeken (tegen).
fuge, v. (muz.), verheven stuk, diep doordacht stuk.
fulgurieten, m. mv. bliksembuizen, donderbeitels.
fumarolen, mv. rook- en dampzuilen uit een vuurspuwenden berg (vóór eene uitbarsting).
fumigatie, v. (fumigatiën), berooking.
funambule, m. (funambules), koordedanser.
functie, v. (functiën), ambtsverrichting; ambtsplicht; *in functie treden*, eene betrekking aanvaarden; *nog in functie* (dienst) *zijn*.
fundament, o. zie *fondament*.
fundatie, v. (fundatiën), stichting, gesticht; beurs, fonds (tot zeker doel aangewezen).
fungeeren, bw. gel., waarnemen, verrichten; *defungeeren*, uit een ambt treden, zijne functiën neerleggen.
furie, v. (furiën), razernij, woede; (fig.) booze vrouw; (gesch.) *de spaansche furie*, *de fransche furie*.
furioso, bijw. (muz.) hevig, sterk.
fusie, v. (fusiën), smelting, gieting; (fig.) ineensmelting (van partijen, volksrassen, geslachten).

G.

gabaar, **gabare**, v. (gabaren), soort schuit, praam, plat roeivaartuig.
gabarre, v. oploop, volksrumoer.
gabbro, v. korrelachtige rotssoort.
gage, v. onderpand.
gage, **gagie**, v. dienstloon, soldij; jaarwedde; pensioen.
gagement, o. (gagementen), soort pensioen, wachtgeld.
gaillarde, v. (boekdr.), zekere lettersoort.
gala, o. hofstaatsie; *in gala*, in feestgewaad, in staatsiekleeding; *galavoorstelling*, tooneelvoorstelling waarbij men in hofkleeding verschijnt.
galactiet, m. melksteen, melkjaspis (delfstof).
galactometer, m. (galactometers), melkmeter.
galant, m. (galants), minnaar, vrijer, verliefde, cour-maker.
galant, (galanter, galantst), smaakvol gekleed; lief, aardig, hoffelijk, voorkomend; *galante ziekte*, venerische ziekte.
galanterie, v. gmv. uiterst beleefd gedrag jegens vrouwen; boeleering, minnehandel; geheime ziekte.
galanteriën, v. mv. allerlei kramerijen, snuisterijen.

galathea, v. (galatheaas), (fig.) schoon meisje, melkwit meisje.

galatine, o. wrongel, stremsel.
galbanum, o. gmv. soort gomhars.
galeas, **galjas**, v. (galeassen, galjassen), soort vaartuig, galei, roeischip.
galimatias, **gallimathias**, o. brabbeltaal, wartaal, onzin.
galipot, o. soort fransche witte pijnhars.
galjas, zie galeas.
galjoen, snuit van een zeeschip; spaansch koopvaardij- of oorlogschip.
gallego, m. (gallegoos), Galliciër, bewoner der spaansche provincie Gallicië; warme oostenwind.
gallicisme, **gallicismus**, m. fransch taaleigen.
gallikaansch, bn. *de gallikaansche kerk*, naam der r.k. kerk in Frankrijk (in tegenstelling van de ultramontaansche).
gallitzensteen, m. witte of blauwe vitriool.
gallomaan, m. (gallomanen), hartstochtelijke bewonderaar van al wat fransch is.
gallomanie, v. gmv. overdreven zucht voor al wat fransch is.
gallon, o. (gallons), engelsche inhoudsmaat (= ruim 4,5 ned. kannen).
galon, o. (galons), passementwerk, goud- of zilverboordsel.
galonneeren, bw. gel., met goud- of zilverboordsel beleggen, met franje beleggen, met borduurwerk beleggen, boorden.
galop, m. (B. m. en o.) het rennen, snelste loop van een paard enz.
galopade, zekere engelsche dans.
galoppen, **galoperen**, (B. **galopeeren**), ow. gel., de galopade dansen; springende dansen, springende loopen, rennen; in galop rijden.
galvanisch, bn. door de galvanische batterij voortgebracht; *galvanische ontleding*; *galvanische polarisatie*; *galvanische schok*; *galvanische stroom*; *galvanische toestel*; *galvanische batterij*; *galvanische electriciteit*; *galvanische kolom*; *galvanische licht- en warmte-verschijnselen*; *galvanische vergulding* en *verzilvering*; *galvanische vonk*; *galvanische werking*.
galvaniseeren, bw. ow. gel., (gen.) een lichaam aan den galvanischen stroom onderwerpen, metaalprikkels aanwenden.
galvanismus, o. gmv. electriciteit (door Galvani ontdekt), die door de werking van twee verschillende metalen wordt opgewekt.
galvanodure, v. het vergulden op galvanischen weg.
galvanographie, v. gmv. zekere wijze om teekeningen op metalen platen te brengen en vervolgens te copiëeren.
galvanometer, m. (galvanometers), of **galvanoscoop**, v. (galvanoscopen), toestel om het aanwezig zijn van galvanische stroomen en hunne sterkte te onderzoeken.
galvanoplastiek, of **galvanotechniek**, v. gmv. (de door Jacobi uitgevonden kunst om voorwerpen door de chemische werking van den galvanischen stroom na te bootsen of te vormen).
gambe, v. (gamben), (muz.) knieviool, soort bas.
gambir, o. gmv. afkooksel van zeker heestergewas (dienende tot geneesmiddel en in de looierijen)

gambit, **gambiet**, v. zekere openingszet (in het schaakspel).
gamme, v. (gammen), (muz.) toonladder, toonschaal.
ganoïden, v. mv. zekere visschen uit de voorwereld.
garanceeren, bw. gel., met meekrap verven.
garancine, v. gmv. verfstof uit meekrap bereid.
garandeeren, bw. gel., borg blijven, staan (voor), waarborgen.
garant, m. (garanten), borg, waarborg.
garçon, m. (garçons), koffiehuisknecht.
garde, v. (gardes), wacht, lijfwacht. *garde de corps*, lijfwacht; zie *kortegaard*; *garderobe*, kleederkamer, kleerenkast; voorraad kleedingstukken.
gardiaan, m. (gardianen), opperste van een klooster; soldaat der garde.
garneeren, bw. gel., omzoomen, boorden, beleggen (met band enz.); voeren (kleedingstukken); optooien.
garnisair, m. (garnisairen), soldaat bij eenen belastingschuldige ingelegerd, om dezen tot het voldoen van het achterstallige te dwingen.
garnituur, o. (garnituren), boordsel, omzooming, borduursel; volledig stel (diamanten enz., kleedingstukken, tafelgoed enz.).
garnizoen, o. (garnizoenen), bezetting (eener stad of vesting), ingelegerd krijgsvolk.
garnizoensinfirmerie, v. (garnizoensinfirmeriën), ziekenhuis voor de militairen, ziekenzaal voor de militairen, hospitaal.
garou-bast, m. gmv. zeker vergiftig heestergewas, dat meestal als openhoudend middel gebezigd wordt.
gas, **gaz**, o. gmv. (doch *gassen* in den zin v. *gassoorten*), kunstlucht, zekere brandbare luchtvormige vloeistof.
gasbatterij, v. zekere inrichting van de galvanische batterij.
gascompagnie, v. (gascompagniën), maatschappij tot het leveren van gaslicht.
gasornament, o. (gasornamenten), fraaie gaslamp of gaskroon.
gasospyrion, o. luchtvuurtuig, werktuig om snel gas te ontwikkelen.
gascogner, m. (gascogners), (fig.) praalhans, snoeshaan, pocher.
gasconnade, v. (gasconnades), pralerij, snoeverij, grootspraak.
gasteromyctes, mv. (nat.) buikzwammen.
gasteropoda, mv. buikpootigen (zekere afdeeling van de weekdieren).
gastriloog, m. (gastrilogen), buikspreker.
gastrisch, bn. het onderlijf betreffende, de buik betreffende, de maag betreffende.
gastromanie, v. gmv. het leiden van een wellustig leven, smullen.
gastronomie, v. gmv. verfijnde kookkunst, lekkerbekkerij.
gastronoom, m. (gastronomen), kunstkok; lekkerbek.
gaucherie, v. linkschheid, lompe manieren, gebrek aan goede manieren.
gazometer, gasmeter, toestel ter aanwijzing van de verbruikte hoeveelheid gas.
geabonneerd, bn. verbonden door inteekening, ingeteekend.
geabonneerde, m. en v. (geabonneerden), die zich verbonden heeft door inteekening.

geaccepteerd, bn. aangenomen; *een geaccepteerde wissel*, wissel door den betrokkene geteekend (aangenomen te betalen).
geaccordeerd, bn. overeengekomen; toegestaan, vergund.
geaccrediteerd, bn. toegelaten; *de bij het nederlandsche hof geaccrediteerde gezanten*.
geacharneerd, bn. verbitterd, verwoed, gramstorig; verzot, sterk gezet (op).
geacheveerd, bn. voltooid; geëindigd; (fig.) volkomen, uitmuntend; *eene geacheveerde opvoeding*, waaraan niets ontbreekt.
geadopteerd, bn. aangenomen (als kind).
geaffecteerd, bn. gemaakt, gekunsteld, onoprecht.
geaffecteerde, m. (geaffecteerden), *de geaffecteerden bij het brandwezen*, brandspuitgasten.
geaggregeerde, m. (geaggregeerden), toegevoegd ambtenaar.
gealimenteerd, bn. bedeeld, ondersteund; *de gealimenteerden*, de bedeelden (uit een armenkas).
gealliëerden, m. mv. bondgenooten.
gealtereerd, bn. ontroerd, ontsteld.
geasphyxieerd, bn. schijndood; gestikt.
geassorteerd, bn. ruim voorzien (van koopwaren); (ook) bij elkander passende.
geassureerd, bn. verzekerd (tegen brandschade enz.).
geautoriseerd, bn. van volmacht voorzien, gemachtigd, bevoegd.
geavanceerd, bn. vooruit gekomen, vooruit geplaatst, gevorderd, bevorderd; geopperd, te berde gebracht; *de geavanceerde partij*, die krachtig handelt en niet met weinig tevreden is.
gebadineerd, bn. geschertst; *daar is niet mee gebadineerd*, dat is ernst.
geborneerd, bn. beperkt, begrensd; (fig.) bekrompen, kleingeestig; niet genoeg ontwikkeld.
gecacheerd, bn. verborgen, bedekt, geheim.
gecalangeerd, bn. aangehaald, beboet.
gecalqueerd, bn. doorgeteekend, nagetrokken (van teekeningen).
gecampeerd, bn. gelegerd, te velde liggende.
geciteerd, bn. gedagvaard; aangehaald (eene plaats uit een boek enz.).
gecommitteerde, m. (gecommitteerden), lasthebber, gevolmachtigde; (ook) lid van een dijk- of polderbestuur.
gecompliceerd, **gecompliqueerd**, bn. ingewikkeld.
gecompromitteerd, bn. in opspraak gebracht, in verlegenheid gebracht.
geconserveerd, bn. bewaard, onderhouden; *deze dame is goed geconserveerd*, men kan het haar niet aanzien dat zij reeds bejaard is.
geconsessionneerd, bn. bewilligd, ingeruimd, toegestaan, vergund; *geconcessionneerde lijnen*, spoorwegen aan bijzondere maatschappijen toebehoorende (in tegenstelling van staatsspoorwegen).
geconditionneerd, bn. *goed geconditionneerd*, in goeden toestand onderhouden (van boeken, andere voorwerpen enz.).
geconfisqueerd, bn. verbeurd verklaard, benaderd.

geconsolideerden, mv. fondsen op schulden voor welker rentebedrag zekere staatsinkomsten zijn aangewezen, gevestigde schuld (inz. in Engeland).
geconstateerd, bn. gestaafd, bekrachtigd.
geconsterneerd, bn. ontsteld, onthutst, verbaasd, uit het veld geslagen.
geconsulteerd, bn. geraadpleegd.
geconsumeerd, bn. verteerd, opgebruikt.
gecontinueerd, bn. voortgezet, vervolgd.
gecontrarieerd, bn. tegengewerkt, gedwarsboomd.
gecontrasigneerd, bn. mede onderteekend.
gecorrigeerd, bn. verbeterd.
gecostumeerd, bn. naar behooren gekleed; (ook) in zekere kleederdracht (van ouden tijd) gedost; *een gecostumeerd bal*; *een gecostumeerde optocht*.
gecultiveerd, bn. aangekweekt, beschaafd.
gedebaucheerd, bn. uitspattend, verdierlijkt.
gedecideerd, bn. besloten, vastberaden; stout, koen.
gedecoreerd, bn. met een ordelint versierd (van eene zaal enz. bij feestelijke gelegenheden).
gedecreteerd, bn. bij besluit vastgesteld en afgekondigd.
gedegageerd, bn. ongedwongen, los, vrijmoedig.
gedegradeerd, bn. verlaagd, uit een ambt ontzet, van eene waardigheid ontzet; uit de (krijgs-) dienst gejaagd.
gedelegeerden, m. mv. afgevaardigden; rechters bijzonder aangewezen ter beoordeeling van eene zaak; *gedelegeerden* (verkoopers in het klein) *der staatsloterij*.
gedelibereerd, bn. overwogen, beraadslaagd over.
gedeponeerd, bn. nedergelegd, overgelegd; in bewaring gegeven; afgeleverd bij de overheid (een bepaald getal exemplaren b.v. platen enz.).
gedeporteerd, bn. naar eene (overzeesche) strafkolonie overgebracht; *de gedeporteerden*.
gedeputeerde, m. (gedeputeerden), volksafgevaardigde, lid eener wetgevende vergadering; (ook) lid van een dijk- of polderbestuur.
gederangeerd, bn. niet wel bij het hoofd, verbijsterd van zinnen; in ongunstige financiëele omstandigheden.
gedesigneerd, bn. beroemd, aangewezen.
gedesillusionneerd, bn. uit den waan gebracht, uit den waan geholpen, beter ingelicht.
gedestilleerd, bn. overgehaald, gestookt; *gedestilleerde wateren*, sterke dranken.
gedestilleerd, o. geestrijke vochten.
gedestineerd, bn. bestemd.
gedetacheerd, bn. losgemaakt; (mil.) afgezonderd en uitgaande.
gedetineerd, bn. opgesloten, gevangen, in arrest.
gedetailleerd, bn. breedvoerig, omstandig, in bijzonderheden.
gedeveloppeerd, bn. ontwikkeld.
gedevolveerd, bn. toegevallen, aangevallen (eene erfenis enz.).

gedirigeerd, bn. bestuurd, geregeld, in de richting gebracht.
gedisciplineerd, bn. aan orde en tucht gewend.
gediscuteerd, bn. overwogen, nauwkeurig onderzocht, behandeld.
gedispenseerd, bn. vrijgesteld, ontheven, verschoond.
gedisperseerd, bn. verstrooid, verspreid.
gedisponeerd, bn. beschikt (over iem., over geldsommen); (fig.) *hoe zijt gij gedisponeerd?* zijt gij goed of kwaad geluimd?
gedisputeerd, bn. getwist, bestreden.
gedistilleerd, bn. zie gedestilleerd.
gedistingeerd, bn. onderscheiden; aanzienlijk, voornaam, zeer fatsoenlijk; *een gedistingeerd publiek*; *een gedistingeerde plaats*.
gediverteerd, bn. vermaakt, verlustigd.
gedivideerd, bn. (rek.) gedeeld.
gedomicilieerd, bn. gehuisvest, woonachtig (te), eene bepaalde woonplaats hebbende.
gedoteerd, bn. begiftigd.
gedresseerd, bn. afgericht (van dieren); gedrild, goed geoefend (van soldaten).
geëchappeerd, bn. ontsnapt, ontkomen; ontgaan, ontvallen.
geëchauffeerd, bn. verhit, warm geworden; (fig.) driftig, boos.
geëmancipeerd, bn. vrij gelaten, vrij gemaakt, vrij verklaard; gelijk gesteld (voor de wet); (fig.) *hij heeft zich geëmancipeerd*, hij handelt reeds zelfstandig.
geëmigreerd, bn. uitgeweken, naar een ander land vertrokken.
geëmporteerd, bn. oploopend, driftig.
geëmpresseerd, bn. haast hebbende, druk bezig.
geëngageerd, bn. verloofd, verzegd; verbonden, aangenomen.
geëvaporeerd, bn. uitgedampt; (fig.) vol grillen en inbeeldingen.
geëxalteerd, bn. overspannen.
geëxpireerd, bn. overleden, ontzield; afgeloopen, vervallen, verschenen, verstreken (van eenen termijn).
gefarceerd, bn. opgevuld (van worst enz.).
gefigureerd, bn. versierd; *gefigureerde letters.*
geforceerd, bn. gedwongen, genoodzaakt; met geweld of met bovenmatige inspanning volbracht of verricht.
geformaliseerd, bn. stijf aan vormen gehecht; ontevreden over een gebrek in den vorm, beleedigd.
gefortuneerd, bn. met vermogen, rijk.
gegeneerd, bn. belemmerd, gehinderd, verlegen (om geld enz.).
gegradueerd, bn. met een akademischen graad; *een gegradueerde*, iem. die tot een akademischen graad is bevorderd.
gehazardeerd, bn. gewaagd, gevaarlijk, vermetel.
gehenna, v. gmv. de hel, de helsche poel, het verblijf der goddeloozen.
geïllimiteerd, bn. onbeperkt.
geïllustreerd, bn. met platen enz. voorzien; *een geïllustreerd werk.*
geïmpegneerd, bn. *ik ben geïmpegneerd*, verplicht, verantwoordelijk.
geïmpliceerd, bn. mede (in iets) betrokken.

geïncenseerd, bn. bewierookt.
geïncrimineerd, bn. *het geïncrimineerde artikel*, een dagbladartikel dat aanleiding heeft gegeven tot eene gerechtelijke vervolging.
geïndigneerd, bn. verontwaardigd, boos.
geïndisciplineerd, bn. zonder tucht; niet geoefend; ongeregeld.
geïndisponeerd, bn. ongenegen; ontstemd, in kwaden luim; ongesteld.
geïnteresseerd, bn. *Ik ben er bij geïnteresseerd*, ik heb er belang bij.
geïsoleerd, bn. op zich zelf staande.
gelatine, v. gmv. geleistof.
gelei, o. (B. v.) (geleijen), gestold nat, vlade.
geleiachtig, bn. (geleiachtiger, geleiachtigst), als gelei; *geleiachtige stoffen*, algemeene bestanddeelen der planten.
geliniëerd, bn. *geliniëerd papier*, papier met lijnen betrokken; *het geliniëerde*, getrokken papier.
gemediatiseerd, bn. schadeloos gesteld (voor verlies van grondgebied); *de gemediatiseerde duitsche vorsten*.
gemodereerd, bn. gematigd.
gendarme, m. (gendarmen), politie-agent (inz. ten platten lande).
gendarmerie, v. politie, veldwacht.
gêne, v. dwang, belemmering; *sans gêne*, zonder komplimenten.
genealogie, v. gmv. geslachtsrekenkunde; stamboom.
genealogist, m. (genealogisten), geslachtskundige; vervaardiger van stamboomen.
geneanomie, v. gmv. leer van het overerven van eigenschappen des lichaams en des geestes.
genegotiëerd, bn. (geldw.) verhandeld, verkocht.
generaal, m. (generaals), eerste hoofdofficier, bevelhebber, veldheer, krijgsoverste; (r.k.) opperste eener geestelijke orde; *adjudant generaal*; *luitenant generaal*; *generaal majoor*; *intendant generaal*.
generaal, bn. algemeen; *oppergeneraal*, *hoofdgeneraal*, voornaamste; *de Staten-Generaal*, de algemeene staten; *generaal conto,* hoofdberekening; *generale kaart*, kaart van een geheel werelddeel; *generale staf*, de hoofdofficieren van een regiment; (muz.) *de generale bas*.
generalisatie, v. gmv. algemeenmaking.
generalissimus, m. opperveldheer.
generaliteit, v. gmv. algemeenheid.
generatie, v. (generatiën), teling, voortbrenging; menschengeslacht; tijdgenooten.
generator, m. (generators), stoomketel.
genereeren, bw. gel., telen, voortbrengen, verwekken.
geneeren, (**zich**), ww. gel., den kost winnen (met); zich behelpen; (fig.) *geneer u niet*, handel naar welgevallen.
genereus, bn. edel-, grootmoedig, mild, vrijgevig, onbekrompen.
generisch, **generiek**, bn. geslachts….
Genesis, naam van het eerste der vijf boeken Mozes, het ontstaan, de wording, scheppingsverhaal.

genie, v. gmv. krijgsbouwkunst; *het wapen der genie*; *officier der genie*; *genieschool*.
genie, o. en v. gmv. geschiktheid, bekwaamheid van natuur, aanleg.
genie, m. (geniën), (fig.) iem. die grooten aanleg bezit.
genitaliën, mv. (ontl.) teeldeelen.
genitaneën, mv. zekere familie van heesterachtige gewassen.
genius, m. (geniussen), beschermgeest, schutsengel; *hij is mijn goede genius*, mijn beschermer.
gentil, bn. (gentiler, gentilst), aardig, lief, keurig; wellevend, innemend.
gentleman, m. (gentlemannnen), voornaam heer; edelmoedig □, vrijgevig mensch.
geocentrisch, bn. (sterr.) bepalende de plaats van een hemellichaam in betrekking tot het middelpunt der aarde.
geocyclisch, bn. *de geocyclische machine*, toestel tot het aanschouwelijk maken van de omwentelingen der aarde, de afwisseling der jaargetijden, het lengen en korten der dagen enz.
geoccupeerd, bn. druk bezig; *zeer geoccupeerd*, met werk overladen.
geodesie, v. gmv. landmeetkunde.
geognosie, **geognostiek**, v. gmv. kennis van de samenstelling der vaste aardkost.
geognost, m. (geognosten), beoefenaar der geognosie.
geogonie, v. gmv. leer van het orgaan en de vorming der aarde.
geograaph(f), m. (geografen), aardrijkskundige.
geographie, v. gmv. aardrijkskunde, aardrijksbeschrijving.
geologie, v. gmv. aardkunde.
geometrie, v. gmv. meetkunst.
geophagie, v. gmv. het aard-eten door menschen.
georganiseerd, bn. ingericht; geordend; bewerktuigd.
George, *orde van St. George*, naam van drie ridderorden; in Hannover, Rusland en (voormaals) Toskane.
geostrophometer, m. (geostrophometers), aard draai-meter (werktuig).
geothermometer, m. (geothermometers) aardwarmte-meter.
geparenteerd, bn. vermaagschapt.
geparfumeerd, bn. geurig, welriekend.
geparodiëerd, bn. (iets ernstigs) in een boertig kleed.
gepasporteerd, bn. *een gepasporteerd militair*, een militair die na vobrachten diensttijd eervol is ontslagen.
gepassionneerd, bn. bij uitstek □, hartstochtelijk ingenomen (met), zeer verzot (op).
gepatenteerd, bn. van patent voorzien (tot het uitoefenen van eenig beroep of bedrijf).
gepetrifiëerd, bn. versteend.
gepiqueerd, bn. gebelgd, beleedigd, § ongehouden.
gepolitoerd, bn. geglansd, gepolijst.
geporteerd, bijw. *geporteerd zijn voor iem.*, zich iemands zaak zeer aantrekken, trachten iem. op allerlei wijze te bevoordeelen.

geposeerd, bn. gezeten; gezet; bedaard.
gepousseerd, bn. voortgedreven, aangezet; voortgeholpen.
gepraemediteerd, bn. voorbedachtelijk, opzettelijk; met geleider lage.
gepraeoccupeerd, bn. vooringenomen; *hij is hiermede te gepraeoccupeerd om…*, deze ééne zaak houdt hem te veel bezig enz.
gepraescribeerd, bn. verjaard; verstorven.
gepresseerd, bn. *gepresseerd zijn*, haast hebben.
geprolongeerd, bn. verlengd; *een geprolongeerde wissel*, waarvan de betaling is uitgesteld.
gepromoveerd, bn. bevorderd, tot den doctorsgraad verheven; *een gepromoveerde*, iem. die den graad van doctor heeft gekregen.
geproportionneerd, bn. beschermd.
geprotesteerd, bn. *een geprotesteerde wissel*, die wegens niet-betaling wettig afgewezen is; *ik heb daartegen geprotesteerd*, ik heb mij wettiglijk daartegen verzet.
gequalificeerd, **gequalifiëerd**, bn. bevoegd, door de bevoegde macht aangesteld; *gequalificeerde diefstal*, diefstal met verzwarende omstandigheden gepaard.
geraffineerd, bn. gelouterd, verfijnd; *geraffineerde suiker*, (fig.) doorkneed, doortrapt; *een geraffineerde kerel*.
geramasseerd, bn. kort, kloek en sterk, stevig gebouwd, gespierd.
geraniaceën, mv. ooievaarsbekken (soort kruiden of halve heesters).
gerant, m. (geranten), beheerder; verantwoordelijke uitgever van een dagblad enz.
gerecommandeerd, bn. aanbevolen; *een gerecommandeerde brief*, aangeteekende brief (voor welken aan den afzender door het postkantoor een bewijs van afzending is afgegeven).
geremplaceerd, bn. vervangen door een ander.
gerenommeerd, bn. vermaard, befaamd; berucht.
gereeren, bw. *zich gereeren*, ww. gel., besturen; zich gedragen.
gereserveerd, bn. voorbehouden.
geresolveerd, bn. besloten; (fig.) koen, moedig, onverschrokken, vastberaden.
geretireerd, bn. ingetogen, eenzaam; *hij leeft geheel geretireerd*.
geréusseerd, bn. goed uitgevallen, geslaagd, gelukt.
germaansch, bn. oud-duitsch; van duitschen stam.
germanismus, o. duitsch taaleigen.
germanomanie, v. gmv. voorliefde tot alles wat duitsch is.
germinatie, v. (kruidk.) kiemingstijdperk.
germineeren, ow. gel., ontkiemen, uitspruiten.
geroutineerd, bn. geoefend, bedreven, vlug, doorkneed, met ondervinding.
gesatineerd, bn. satijnachtig; *gesatineerd papier*, zeer fijn geglansd papier.
gesignaleerd, bn. geseind, door middel van teekens bericht; *een gesignaleerde misdadiger*, wiens persoonsbeschrijving

overal is rondgezonden; *hij heeft zich boven alle anderen gesignaleerd*, hij heeft boven hen uitgemunt.
gesitueerd, bn. gelegen, liggende, *hoe is hij daar gesitueerd?* hoe woont hij daar? hoe is hij daar gevestigd? in welken toestand bevindt hij zich daar?
gesorteerd, bn. in soorten bijeengevoegd; goed voorzien.
gestes, mv. gebaren.
gesticulatie, v. gebarentaal, gebarenspel.
gestie, v. (gestiën), beheer, bewindvoering; bestuur, verrichting.
gestipuleerd, bn. vastgesteld, afgesproken, bepaald.
gesubordineerd, bn. ondergeschikt.
gevaccineerd, bn. ingeënt met koepokstof.
geverseerd, bn. geoefend, bedreven, ervaren.
giaur, **giaour**, m. (giaurs, giaours), ongeloovige (scheldnaam, dien de Turken aan de niet-muzelmannen geven).
gig, v. (gigs), zeker voertuig.
gingan, **gingang**, **gingas**, o. gmv. zekere oostindische katoenen stof.
ginseng-wortel, m. zeker chineesch geneesmiddel.
giocose, bijw. (muz.) schertsend, beuzelend.
Giovine Italia, het jonge Italië (naam eener politieke partij van den vooruitgang).
gipsy, m. en v. heiden, heidin, landloopster.
girandole, v. (girandolen), armblaker, luchter, kandelaar met armen; vuurrad (bij kunstvuurwerk).
girasole, v. zekere edele steen, adular.
gireeren, bw. gel., eenen wissel aan een ander overdragen.
giro, v. wisseloverdracht, endossement; *giro-bank*, disconto bank.
gitanos, m. mv. heidens, bohemers, zigeuners.
glace, v. kunst-, banketbakkers-ijs.
glacé, bn. geglansd.
glaceeren, bw. gel., doen bevriezen, kunst-ijs bereiden; blinkend maken, doen blinken.
glacis, o. (glacissen), (vest.) buitenborstwering; zachte afhelling.
gladiator, m. (gladiatores, gladiatoren), (rom. gesch.) zwaardvechter, kampvechter.
glauberzout, o. gmv. zekere kristalachtige zelfstandigheid (bestaande uit zwavelzuur, soda en kristalwater).
gletscher, m. (gletschers), bergijs, ijsachtige vlakte of streep (in het gebergte), ijstop.
gliadine, v. zekere eiwitachtige stof die uit het graan verkregen wordt.
glissade, v. (glissaden), het uitglijden van den voet; (ook) zekere danspas, pas glissé.
glissicato, (muz.) zacht glijdende, slepende.
globaal, bn. en bijw. over het geheel genomen; bij raming, bij overslag.
globe, m. aard-, hemelkloot; aardbol; wereldrond.
globuleus, bn. kogel-, bolvormig.
globuline, v. (scheik.) zeker eiwitachtig lichaam in de bloedbolletjes.

glycerine, o. (scheik.) oliezoet.
glycyrrhizine, o. hoofdbestanddeel van het zoethoutsap.
glyphiek, **glyptiek**, v. steensnijkunst, het beeldsnijden.
glyphographie, v. gmv. het nabootsen van houtsneefiguren door middel van de galvanoplastiek.
gneis, o. zekere rotssoort.
gnomen, mv. aard-, berggeesten, aardmannetjes, kabouters; leer-, inz. hemelspreuken.
gnomisch, bn. in spreuken.
gnomon, m. zonnewijzer.
gnosis, v. (godg.) openbaring.
gnostieken, m. mv. kennis van de geheimen der godsdienst.
gobelins, m. mv. fraai fransch tapijtwerk.
goliath, m. (fig.) reus, reusachtig mensch.
gong-gong, v. tam-tam (chineesch muziek-instrument).
goniometer, m. (goniometers), (nat.) hoekmeter voor de kristallen (wertuig).
goniometrie, v. meetkunst der hoeken.
gorgonisch, bn. vreeselijk, verschrikkelijk, gedrochtelijk.
gorilla, m. (gorillaas), aap van de grootste soort.
goût, m. smaak.
goûteeren, bw. gel., smaken; ingenomen zijn met….; goedkeuren.
gouvernante, v. (gouvernantes), bestuurderes, landvoogdes; onderwijzeres, leermeesteres, opvoedster.
gouvernement, o. (gouvernementen), bestuur, beheer, landsregeering; stadhouderschap, landvoogdij; provincie, gewest; *Rusland is verdeeld in gouvernementen*; *het gouvernementsgebouw*, waar de zetel van het provinciaal bestuur gevestigd is; *gouvernements-orgaan*, blad (courant) waarin de regeering hare denkbeelden laat ontwikkelen of waaraan zij hare berichten zendt; *gouvernements-secretaris*, secretaris van het algemeen bestuur in Oost- of West-indië; *gouvernements-solliciteur*, procureur die voor den Staat optreedt.
gouverneeren, bw. gel., besturen, beheeren, regelen.
gouverneur, m. (gouverneurs), bestuurder, landvoogd; hoofd van een provinciaal hestuur; huisonderwijzer, leermeester; (nat.) zeker werktuig, centrifugaal-regulator.
gouverno, *á gouverno*, tot bericht.
grâce, v. gmv. welvoegelijkheid.
grâcie, **gratie**, v. gmv. gunst, genade, bevalligheid.
gracieus, bn. (gracieuzer, gracieust) bevallig, innemend, liefelijk.
gradatie, v. (gradatiën), trapsgewijze opklimming.
gradeeren, o. het gedeeltelijk doen verdampen van zeewater zonder opzettelijke warmte; louteren, veredelen.
gradueel, bn. en bijw. trapsgewijze, bij opklimming.
gradueeren, bw. gel., in graden afdeelen (b.v. eene buis); eene waardigheid verleenen (aan iem.).
graecomanie, v. overdreven zucht voor al wat grieksch is.
grammaire, **grammatica**, v. spraakkunst, spraakleer.

grammaticaal, bn. *hij schrijft grammaticaal*, overeenkomstig de taalregelen

grammaticus, m. (grammatici), taalgeleerde.
gramme, v. fransch gewicht, wichtje (één duizendste van een ned. pond).
grande, m. (grandes), edelman van den hoogsten rang in Spanje.
grandeschap, o. waardigheid van grande.
grandiose, bw. groot, grootsch, verheven, uitnemend.
grasseeren, ow. gel., *de koorts grasseert* (heerscht, woedt).
gratias, bijw. dank! ik dank u!
gratie, v. bevalligheid; genade, kwijtschelding of vermindering van straf; *het recht van gratie*; *de raad van gratie*; *de drie gratiën*, (fab.) Aglaja, Thalia, en Euphrosine.
gratificatie, v. (gratificatiën) geschenk, vereering, toelage.
gratifiëeren, **gratificeeren**, bw. gel., genade schenken; vereeren (met iets).
gratis, bijw. om niet, kosteloos, zonder betaling.
gratuit, bijw. vrijwillig; *don gratuit*, vrijwillige gift.
grauwacke, v. zekere rotssoort.
gravamen, o. (gravamina), bezwaar, zwarigheid.
graveeren, bw. gel., met de graveernaald werken.
graveur, m. (graveurs), plaatsnijder.
gravimeter, m. (gravimeters), luchtmeter (werktuig).
gravitatie, v. gmv. zwaartekracht, algemeene aantrekkingskracht.
graviteit, v. gmv. ernst, ernsthaftigheid, deftigheid.
graviteeren, ow. gel., zwaar zijn, zwaartekracht toonen, door zijne zwaarte naar een ander lichaam neigen.
gravure, v. gmv. plaatsnij-, ets-, graveerkunst.
gravure, (gravures), koperplaat, afdruksel van eene gegraveerde voorstelling.
grisette, v. (grisettes), naaistertje; handwerkster; meisje los van zeden.
grisou, o. ontvlambaar gas in de kolenmijnen.
grog, m. gmv. drank, bestaande uit eenigen sterken drank met water en suiker.
groom, m. (grooms), bediende, rijknecht.
gros, *en gros*, in het groot.
gros-de naples, **gros-de-tours**, o. zware zijden stoffen (naar die steden genoemd).
grossulaar, m. een groenachtige granaatsoort.
grotesk, **grotesque**, bn. wonderlijk, vreemdsoortig, grillig, zeer avontuurlijk.
grotesken, o. mv. onnatuurlijke wonderlijke gedaanten; vreemdsoortig beeldwerk (menschen en dieren voorstellende).
guacharo, m. (guacharos), zekere groote zuid-amerik. nachtvogel.
Guadeloupe, *de orde van onze Lieve Vrouwe van Guadeloupe*, eene mexikaansche ridderorde.
guano, **huano**, v. gmv. vogelmest, peruaansche meststof.
guaranine, v. gmv. zeker alcaloïde in de koffie of thee.
guaves, v. mv. zek. saprijke vruchten (in O.- en W.-Indië).
gueridon, m. (gueridons), soort hooge kandelaar, lichtknaap; hoektafeltje.

guerillas, m. mv. lichtgewapende ongeregelde troepen (in de spaansche bergstreken); *een guerilla-oorlog*, van tijd tot tijd geleverde gevechten tusschen geregelde troepen en stroopende benden.
guide, m. (guides), gids, wegwijzer; reiswijzer; handwijzer; (mil.) richtman; *de guides*, naam van een regiment bij het leger.
guillemets, m. mv. aanhalingsteekens, dubb. komma's („ ”).
guillocheeren, bw. gel., met dooreengevlochten lijnen versieren.
guinee, **guinie**, **guinje**, v. eng. goudmunt (= *f* 11 à 12).
guirlande, v. (guirlandes), bloemkrans, bloemslinger, festoen.
guitar, v. (guitaren), rinkelbom, zeker snarenspeeltuig.
gustus, m. smaak; *de gustus non est disputandum*, over den smaak valt niet te twisten.
gutta percha, v. gmv. zekere veerkrachtige gom.
guttiferae, mv. guttegomboomen.
gutturaal, bn. tot de keel behoorende, van de keel, keel….
Gyges, *de ring van Gyges*, middel om iets onzichtbaar te maken, □ om al zijne wenschen vervuld te zien.
gymnasiarch, m. (gymnasiarchen), schoolopziener.
gymnasium, o. (gymnasia), middelbare school, latijnsche school.
gymnastiek, v. kunst en leer der kunstmatige lichaamsoefeningen.
gymnopoden, m. mv. barrevoeters, zekere monniken.
gymnosophisten, m. mv. indische wijsgeeren die naakt liepen en zich alle genoegens ontzeiden.
gyromantie, v. waarzeggerij uit getrokken kringen.
gyroscoop, v. (gyroscopen), draaikijker (werktuig).
gynaecocratie, v. vrouwenregeering.

H.

habeas-corpus-acte, v. engelsche wet van 1679 (sedert ook elders ingevoerd), volgens welke iem. die in hechtenis genomen is, binnen 24 uren na zijne aanhouding voor den bevoegden rechter moet staan.
habilleeren, bw. gel., kleeden.
habile, **habiel**, bn. bekwaam, behendig; bevoegd.
habiliteit, v. gmv. bekwaamheid, behendigheid.
habiliteeren (**zich**), ww. gel., zich geschikt of bekwaam maken.
habitude, v. (habituden), gewoonte.
habitueel, bn. en bijw. gewoonlijk.
habitué, m. (habitués), gewoon bezoeker (in een koffiehuis, eenen schouwburg enz.).
haematine, v. bloedrood, kleurstof in het bloed.
haemodynamometer, m. (haemodynamometers), bloedskrachtmeter (werktuig).
haemorrhoïden, v. mv. aanbeien.

haeresie, v. ketterij.
hallel, o. (hallels), **halleluja**, o. (hallelujaas), lofzang.
hallo-gas, o. zeker draagbaar gas ter verlichting gebezigd, naar den uitvinder genoemd.
hallucinatie, v. (hallucinatiën), visioen.
halo, m. (haloos), luchtverschijnsel, gekleurde kring om de zon.
halochemie, v. gmv. de scheikunde en de geschiedenis der zouten.
halometer, **halescoop**, m. zoutmeter (werktuig).
halurgie, v. gmv. kennis der zoutwerken; leer van het zoutzieden.
Hansa, **Hanse**, v. zie *Hanze*.
Hanze, v. gmv. verbond, broederschap; (oudt.) handelsverbond der duitsche steden (waartoe ook nederlandsche behoorden).
hanzeatisch, bn. tot het Hanzeverbond behoorende.
haptisch, bn. *haptische misleiding*, misleiding van het gevoel of van den tastzin.
harangeeren, ow. gel., toespreken, eene redevoering houden (tot).
harasseeren, bw. gel., afmatten, vermoeien.
harceleeren, bw gel., bestoken, plagen.
harceeren, bw. gel., (teek., grav.) schaduwlijnen trekken.
harceering, v. (harceeringen), zulke lijnen.
hardlesse, v. gmv. stoutheid.
harmattan, m. zekere zeer heete oostenwind.
hausse, v. rijzing (der effecten enz.)
haute-volée, v. hooge □, verfijnde klasse, de adellijke huizen.
hazardspel, o. (hazardspelen), dobbelspel, kaartspel.
hazardeus, bn. (hazardeuzer, hazardeust) onzeker, gewaagd; hachelijk.
hebdomadair, bn. wekelijksch (van tijdschriften).
hebraïsmus, o. hebreeuwsche taalwending.
Hebreër, m. (Hebreërs), die tot het hebreeuwsche volk behoort.
hebreeuwsch, bn. tot de Hebreërs behoorende.
hebreeuwsch, o. de hebreeuwsche taal.
hecatombe, v. (oudh.) offer van 100 stieren, zoenoffer.
hectare, v. (hectares), zekere vlaktemaat, bunder (= 100 vierk. roeden).
hectisch, bn. teringachtig.
hectoliter, m. 1 ned. vat (= 100 kan); 1 ned. mud (= 100 kop).
hectogram, v. (hectogrammen), 1 ons (=100 wichtjes).
hectometer, m. (hectometers), 100 ned. ellen (= 10 roeden).
hedschira, **hegria**, v. gmv. vlucht (inz. van Mahomed); begin der mahomedaansche jaartelling.
hegemonie, v. gmv. heerschappij van een grooteren staat over kleinere.
Helicon, **Helikon**, m. (fab.) berg □, woonplaats der zanggodinnen.
heliocentrisch, bn. (sterr.) *heliocentrische lengte*, *heliocentrische breedte*.
heliochromie, v. de kunst om door de photographie de beelden der voorwerpen in hunne natuurlijke kleuren te verkrijgen.

heliographie, v. gmv. zonnebeschrijving.
heliometer, m. (heliometers), **helioscoop**, (helioscopen), zeker toestel (om in de zon te zien), zonnekijker, -glas, donkerkleurig glaasje.
heliostaat, m. (heliostaten), werktuig om eenen zonnestraal gedurende eenigen tijd in eene standvastige richting te behouden.
heliotroop, v. (heliotropen), zeker werktuig; (ook) zonnebloem.
heller, m. (hellers), duitsch koperen muntje, penning (= één zestiende stuiver); *het is geen heller* (niets) *waard*.
hemispheer, v. (hemispheeren), halfrond (der aarde, des hemels).
hemistiche, v. (hemistiches, hemistichen), (dichtk.) halve alexandrijnsche regel (6 of 7 lettergrepen).
hemorrhoïden, v. (m.) zie *haemorrhoïden*.
heraldiek, v. gmv. wapenkunde.
heraut, m. (herauten), wapenkoning; *heraut van wapenen*.
herboriseeren, ow. gel., kruiden zoeken, □ zamelen.
herculisch, (herkulisch), bn. zeer sterk, krachtig (naar Hercules).
hereditair, bn. erfelijk.
heremiet, m. (heremieten), kluizenaar.
hermandad, v. gmv. broederschap; *de heilige (santa) hermandad*, de inkwisitie.
hermaphrodiet, m. en v. (hermaphrodieten), tweeslachtig mensch; half man en half vrouw (fabelachtig wezen).
hermeneutiek, v. gmv. bijbeluitlegkunde, exegese.
hermetisch, bn. luchtdicht; *hermetisch sluiten*; zoodanig sluiten dat er geen lucht bij kan.
hermitage, v. (hermitagen), kluis; kluizenaarshut; naam van zekeren franschen wijn; beroemd verblijf van J. J. Rousseau.
heroën, m. mv. (fab.) halfgoden.
heroïsch, **heroïek**, bn. en bijw. (heroïscher, meest heroïsch), heldhaftig; *een heroïsch* (doortastend) *middel*, een hevig geneesmiddel.
heroïsmus, o. gmv. heldhaftigheid, heldenmoed.
heronsbal, m. toestel om de drukking van saamgeperste lucht aan te toonen.
hesiteeren, ow. gel., aarzelen; wankelen.
Hesperus, v. gmv. a ondster.
hetarie, v. staatkundig verbond der Grieken tegen de Turken.
heterarchie, v. heerschappij van den vreemdeling over den inlander.
heteriën, v. mv. geheime samenkomsten.
heterodox, bn. kettersch, onrechtzinnig.
heterogeen, bn. ongelijksoortig, uit vreemde bestanddeelen samengesteld; (fig.) uiteenloopend; *heterogene bestanddeelen*.
heteroclitisch, bn. onecht, onregelmatig.
hetman, m. bevelhebber eener afdeeling kozakken.
heureka, gevonden.
heuristiek, v. gmv. vindingrijkheid; kunst van uitvinden.
hexaëdrum, m. teerling.

hexameter, m. (dicht.) zesvoetig vers.
hibridisch, bn. vreemdsoortig, basterd…; *een hibridisch woord*, samengesteld uit woorden van verschillende talen; als *bad-kuur*, *lucht-ballon*, *receptie-zaal*, *galavoorstelling* enz.
hidalgo, m (hidalgoos), spaansch edelman van minderen rang.
hierarchie, v. orde van in rang afdalende waardigheid-bekleeders, (inz.) in de geestelijkheid en de krijgsdienst.
hieroglyphen, v. mv. beeldschrift der oude Egyptenaren.
hieroglyphisch, bn. als beeldschrift; (fig.) onduidelijk geschreven.
hilariteit, v. gmv. gelach, algemeene vroolijkheid.
hildebrandismus, o. regeeringsstelsel der pausen sedert Hildebrand (Gregorius VII).
hippocratisch, bn. *hippocratisch aangezicht*, gelaat eens stervenden (volgens de kenteekenen door Hippocrates aangegeven).
hippocrene, v. gmv. (fabell.) hengstenbron, dichterbron.
hippogryph, m. gevleugeld paard, (ook) Pegasus.
hippokras, m. zekere zoete drank.
hippopotamus, m. rivier-, nijlpaard.
hippuriten-mulksteen, m. zekere steensoort.
hippuurzuur, o. (scheik.) paardenpiszuur (stikstofhoudend zuur in de urine).
histiologie, v. gmv. leer van de weefsels in het lichaam van mensch en dier.
hobo, m. (hoboën), (muz.) zeker blaasinstrument.
hoboïst, m. (hoboïsten), hoboblazer.
hocus-pocus, v. goochelarij, goochelkunst, goocheltoer.
hodometer, m. (hodometers), toestel tot het bepalen van den weg dien men heeft afgelegd.
homoeopathie, v. geneeswijze door hetgeen de kwaal zelve verwekt; *het homoeopathische stelsel* (door dr. Hahnemann uitgevonden).
homogeen, bn. één van stelsel, van aard; één in denkwijze; *een homogeen ministerie*.
homogeniteit, **homogeneïteit**, v. overeenstemming.
homoloog, bn. overeenstemmend, eensdenkend.
homologatie, v. bekrachtiging, goedkeuring.
homologeeren, bw. gel., bekrachtigen, goedkeuren; (recht.) een accoord van schuldeischers goedkeuren.
homoniem, bn. gelijknamig, gelijkluidend (doch verschillend van beteekenis; als *dog* en *doch*, *digt* en *dicht* enz.).
homographie, v. de kunst om handschriften in allen deele nauwkeurig na te maken.
homotonisch, bn. (muz.) gelijktoonend; aanhoudend v. toon.
honi of **honni**, *honi soit qui mal y pense*, schande over hem die er kwaad van denkt (kenspreuk van het eng. wapen en van de ridderorde van den Kousenband).
honnet, bn. en bijw. beleefd, fatsoenlijk; *het is een zeer honnet mensch*; *hij heeft mij honnet behandeld*.
honneur, v. (honneurs), eer; *de honneurs waarnemen*, de plichtplegingen verrichten, de eer des huizes ophouden (bij een

bezoek); (ook) zekere hooge kaarten in het spel; (kooph.) *honneurdagen*, respijtdagen.
honorabel, bn. en bijw. eervol; deftig; *dit is zeer honorabel*; *een honorabel gedrag*.
honorair, bn. eere…; *honorairlid*, eerelid; *een honorair ambt*, een eere- (onbezoldigd) ambt.
honorarium, o. (honoraria) bezoldiging, loon; *welk honorarium is daaraan verbonden?*
honoreeren, bw. gel., eeren, vereeren; *eenen wissel honoreeren*, van zijne handteekening voorzien, accepteeren.
honoris causa, eershalve; *hij is honoris causa tot doctor in de letteren benoemd*, zonder examen.
honteus, bn. en bijw. beschaamd, verlegen; (ook) schandelijk; *de honteuse* (huiszittende) *armen*.
hora, v. uur; *hora est*, het is tijd; *horae*, mv. de bidstonden (in kloosters).
horen, v. mv. (fab.) uren, zongeleidsters.
horreur, v. (horreurs), ijselijkheid, afschrik; *hij* of *zij is mij een horreur*.
horribel, bn. en bijw. (horribeler, horribelst), ijselijk, gruwelijk.
hors d'oeuvre, o. gmv. iets overtolligs, bijwerk.
horticultuur, m. gmv. tuinbouw.
hortologie, v. gmv. tuinkunst.
hortoloog, m. (hortologen), tuin-, plantenkenner.
hortulanus, m. (hortulani), tuinopziener.
hospodar, m. (hospodars), titel der vorsten (landv.) van Moldavië en Wallachije.
hostie, v. (hostiën), (r.k.) gewijde ouwel, avondmaalsbrood; *de hostie toedienen*.
hostile, **hostiel**, bn. en bijw. (hostieler, hostielst), vijandig, op vijandige , oorlogzuchtige wijze.
hostiliteit, v. (hostiliteiten) vijandigheid; vijandelijkheid.
hôtel, o. (hôtels), heerenhuis; voornaam gebouw; groot logement.
houri, v. (houris), paradijsnimf, -maagd (van Mahomed).
huissier, m. (huissiers), deurwaarder.
humaan, bn. (humaner, humaanst), menschlievend, inschikkelijk, gemoedelijk, beschaafd.
humaniora, v. mv. voorafgaande studie (tot de hoogere wetenschappen).
humaniseeren, bw. gel., tot (zedelijk) mensch maken, veredelen, beschaven.
humaniteit, v. gmv. menschelijkheid; menschdom.
humecteeren, bw. gel., bevochtigen.
humeur, o. (humeuren), luim; karakter; *die man heeft een ongelukkig humeur*.
humiditeit, v. gmv. vochtigheid.
humiliëeren, bw. gel., vernederen, verlagen.
humiliant, bn. vernederend.
humiliatie, v. (humiliatiën), vernedering.
humor, m. gmv. vocht, nat; (fig.) zinrijkheid (onder eenvoudige woorden); geestige , zinrijke stijl.
humorist, m. (humoristen), zinrijk schrijver (vol luim en satire).

humoristisch, bn. geestig.
humus, m. gmv. goede teelgrond; teel-, tuinaarde.
Hyaden, mv. het Regengesternte, eene groep sterren.
hybride, m. (hybriden), bastaardvrucht, bastaardplant.
hydatiden, mv. blaaswormen.
hydra, v. (hydraas), waterslang; (fig.) monster.
hydraat, o. (scheik.) verbinding van water met eene basis of een zuur.
hydraulica, v. gmv. wetenschap die de vloeistoffen beschouwt in den toestand van evenwicht en beweging.
hydraulisch, bn. *hydraulische kalk*, *hydraulische cement*, *hydraulische tras*, metselspecie die onder water hard wordt; *hydraulische pers*, waterpers (waarmede eene verbazende drukking kan teweeg gebracht worden); *hydraulische ram*, waterram.
hydrocyanzuur, o. (scheik.) blauwzuur.
hydrodynamica, v. leer van de beweging der vochten.
hydroëlectrisch, bn. *hydroëlectrische stroom*.
hydroëlectriseermachine, v. stoom-electriseermachine.
hydrogenium, o. waterstof.
hydrogeologie, v. leer van de vorming der oppervlakte van de aarde door den invloed van het water.
hydrographie, v. waterbeschrijving; (aardr.) kennis van het water op de oppervlakte der aarde.
hydrologie, v. beschrijving der (inz. mineraal-) wateren.
hydromechanisch, bn. *hydromechanische pers*, waterpers.
hydrometeoren, o. mv. waterige luchtverhevelingen.
hydrometer, m. (hydrometers), vochtweger (werktuig).
hydrooxygeengas, o. mengsel van waterstof en zuurstof.
hydropathie, **hydrotherapie**, v. watergeneeskunde, geneeswijze hoofdzakelijk door de behandeling met koud water.
hydrophaan, o. wereldoog, zekere kiezelsteensoort.
hydrophobie, v. watervrees.
hydrostatica, v. leer van het evenwicht der vloeistoffen.
hydrostatisch, bn. *hydrostatische balans*; *hydrostatische pers*.
hyetometer, m. (hyetometers), regenmeter (werktuig).
hygiène, v. gezondheidsleer.
hygiënisch, bn. *hygiënische maatregelen* (in het belang van den openbaren gezondheidstoestand).
hygrometer, m. (hygrometers), **hygroscoop**, (hygroscopen), vochtigheidsmeter (toestel).
hylologie, v. leer der stof; leer betreffende de chemische bestanddeelen der lichamen.
hyperbool, m. (hyperbolen), (wisk.) kegeldoorsnede.
hyperion, m. (oudt.) bijnaam van de zon.
hypochondrie, v. zwaarmoedigheid.
hypothenusa, v. (hypothenusaën), (meetk.) schuine zijde in den rechthoekigen driehoek.

hypothese, v. (hypothesen), als waarheid aangenomen stelling.
hypsometrie, v. hoogtemeting.

I.

ibis, m. (ibissen), Nijlreiger (vogel), bij de oude Egyptenaren als afgod vereerd.
Icarus, m. (fig.) zinnebeeld van de onbezonnenheid der jeugd.
ichnographie, v. (ichnographiën), plattegrond van een gebouw.
ichthyocolla, v. vischlijm.
ichthyographie, v. beschrijving der visschen.
ichthyolithen, m. mv. versteeningen van visschen.
ichthyologie, v. gmv. vischkunde, kennis der visschen.
ichthyophagen, m. mv. vischeters.
ichthyosaurus, v. (ichthyosaurussen), vischhagedis (zeker dier uit de voorwereld).
icosaeder, m. (meetk.) twintigvlak.
ideaal, o. (idealen), denkbeeldige voorstelling van iets in den toestand van volkomenheid; droombeeld.
ideaal, **idealisch**, bn. slechts in de gedachte bestaande, denkbeeldig.
idealiseeren, bw. gel., boven de werkelijkheid verheffen, veredelen.
idee, **idé**, v. en o. (ideën), voorstelling, begrip; denkbeeld, gedachte; ontwerp, plan.
identisch, bn. eenerlei, gelijkgeldend; gelijk en gelijkvormig; gelijkluidend.
identiteit, v. gmv. eenzelvigheid, volkomene overeenstemming, persoonsgelijkheid.
idioom, o. landspraak, tongval, taaleigen.
idioot, m. (idioten), halve krankzinnige, stompzinnige, iem. met een zwak hersengestel.
idiotismus, o. stompzinnigheid.
idiosyncrasie, v. eigenaardige vatbaarheid voor zekere indrukken.
Idus, m. (**Ides**), (bij de oude Romeinen) de 15e dag der maanden Maart, Mei, Juli en October en de 17e dag der overige maanden.
idylle, v. (idyllen), herdersdicht, landelijk gedicht.
idyllisch, bn. landelijk, eenvoudig.
ignorantie, v. gmv. onwetendheid, domheid.
ignoreeren, bw. gel., niet weten, niet willen weten, zich onkundig (van iets) houden.
Ijar, m. (hebr. w.) de achtste maand van den israëlietischen kerkelijken kalender.
Ilias, m. naam van een heldendicht van Homerus.
illegaal, bn. (illegaler, illegaalst), onwettig, onrechtmatig.
illegaliteit, v. (illegaliteiten), onwettigheid, onrechtmatigheid.
illegitiem, bn. (illegitiemer, illegitiemst), onwettig, -lijk, onecht.
illiberaal, bn. (illiberaler, illiberaalst), onedel; niet vrijzinnig.
illiberaliteit, v. (illiberaliteiten), onedelmoedigheid.
illicite, bn. ongeoorloofd.

illico, bijw. terstond, dadelijk.
illiquide, bn. nog niet vereffend, nog niet te vereffenen (b.v. eene rekening).
illudeeren, bw. gel., honen, bespotten, voor den gek houden; verijdelen; ontwijken.
illuminaten, m. mv. zekere sekte van dwepers, verlichten.
illuminatie, v. (illuminatiën), feestelijke verlichting.
illimineeren, bw. gel., feestelijk verlichten; kleuren, met kleuren afzetten (kaarten).
illusie, v. (illusiën), verblinding, begoocheling; zinsbedrog, hersenschim; *maak u geen illusiën*, verwacht geen dingen die niet gebeuren kunnen.
illustratie, v. (illustratiën), opheldering, verklaring; glans; plaatwerk; (fig.) persoon die luister over zijn land verspreidt; *de buitenlandsche illustratiën*, de fransche □, engelsche □, duitsche enz. tijdschriften met platen.
illustre, bn. voortreffelijk, uitstekend, doorluchtig.
illustreeren, bw. gel., ophelderen, verklaren; glans □, luister (aan iets) bijzetten; verheerlijken; met afbeeldingen voorzien (een boek).
imaginair, bn. en bijw. denkbeeldig, hersenschimmig, ingebeeld, vermeend.
imaginatie, v. inbeelding, verbeeldingskracht.
imagineeren, bw. gel., *zich imagineeren*, ww. uitdenken, zich voorstellen, zich inbeelden.
imam, **iman**, m. (imams, imans), turksch priester.
imbeciel, **imbecille**, bn. stompzinnig, onnoozel, wezenloos.
imbeciliteit, v. beperktheid van geestvermogens, wezenloosheid.
imitatie, v. (imitatiën), navolging, het nagevolgde, copie.
imiteeren, bw. gel., navolgen, nabootsen.
immateriëel, bn. onstoffelijk, onlichamelijk.
immatriculeeren, bw. gel., inschrijven, opnemen als lidmaat; *zich laten immatriculeeren*, als lidmaat opgenomen worden (bij een kerkgenootschap); *de geïmmatriculeerden*, de lidmaten.
immaturiteit, v. gmv. onrijpheid; *de immaturiteit in aanmerking genomen*, overwegende dat hij (of zij) nog niet oud genoeg is om…
immediaat, bn. en bijw. onmiddellijk, rechtstreeksch, rechtstreeks, zonder tusschenkomst van eenen derde.
immediatiseeren, bw. gel., onafhankelijk maken.
immemorabel, bn. onheugelijk.
immensiteit, v. gmv. onmetelijkheid.
immensurabiliteit, v. gmv. onmeetbaarheid.
immersie, v. (immersiën), zie emersie.>
immigrant, m. (immigranten), landverhuizer die reeds in een vreemd land gevestigd is.
imminent, bn. (imminenter, imminentst), nakend, dreigend; *gij stelt u aan een imminent gevaar bloot*.
immissie, v. (immissiën), gerechtelijke toewijzing.
immobiel, bn. (immobieler, immobielst), onbewegelijk.

immobiliën, mv. immobilair eigendom, onroerende □, vaste goederen (landerijen, huizen enz.).
immobiliteit, v. onbewegelijkheid.
immoderaat, bn. (immoderater, immoderaatst), onmatig, overdreven.
immodest, bn. (immodester, immodestst), niet passend, onwelvoegelijk; niet bescheiden.
immoleeren, bw. gel., opofferen.
immoraal, bn. (immoraler, immoraalst), onzedelijk.
immoraliteit, v. onzedelijkheid.
immortaliteit, v. gmv. onsterfelijkheid.
immortellen, v. mv. zekere bloemen die eene langere duurzaamheid bezitten dan andere, stroobloemen.
immuniteit, v. (immuniteiten), ontheffing van openbare lasten, vrijdom van rechten, voorrecht; kwijtschelding van afkeuringsteekens (op de gymnasia).
impardonnabel, bn. (impardonnabeler, impardonnabelst), onvergeeflijk.
impartiaal, bn. (impartialer, impartiaalst), onpartijdig, niet eenzijdig.
impartialiteit, v. onpartijdigheid.
impassibiliteit, v. gmv. ongevoeligheid, onvatbaarheid voor lijden; (fig.) het terugstootende (in iemand), gestrenge ernst.
impediëeren, bw. gel., verhinderen.
impediment, o. (impedimenten), verhindering, hinderpaal, belemmering.
impendeeren, bw. gel., aanwenden.
impenetrabel, bn. (impenetrabeler, impenetrabelst), ondoorgrondelijk.
impenetrabiliteit, v. gmv. ondoordringbaarheid.
impensen, mv. kosten, uitgaven, onkosten.
imperatief, m. (taalk.) gebiedende wijs.
imperatief, bn. en bijw. (imperatiever, imperatiefst), gebiedend, gelastend, bevelenderwijs.
imperator, m. (rom. gesch.) opperbevelhebber eens legers, veldheer; keizer.
imperatorisch, bn. gebiedend; keizerlijk.
imperatorine, o. (scheik.) zekere extractiestof in den meesterwortel.
imperceptibel, bn. (imperceptibeler, imperceptibelst), onmerkbaar.
imperfect, bn. onvolmaakt, niet voltooid, gebrekkig.
imperfectie, v. onvolkomenheid, gebrek.
imperiaal, bn. keizerlijk; *imperiaal papier*, papier van het grootste formaat; (gesch.) *de imperialen* of *imperalisten*, de keizerlijken.
imperiale, v. (imperialen), bovendeel van een rijtuig; kinbaardje; keizersbloem.
imperieus, bn. (imperieuzer, imperieust), gebiedend, heerschzuchtig.
imperium, o. opperheerschappij, oppermacht; *een imperium in imperio*, eene macht in eene macht (b.v. het gezag der Kerk zich mengende in het staatsgezag).
impertinent, bn. (impertinenter, impertinentst), onbehoorlijk, ongeschikt; onbeschaamd, overmoedig, brutaal.
impertinentie, v. (impertinentiën), onbetamelijkheid, onbeschoftheid; overmoed; *ik laat mij van u geen impertinentiën zeggen* (niet beleedigen).
impetrant, m. (impetranten), (recht.) eischer; verzoeker.

impetreeren, bw. gel., eischen, klagen, verzoeken, vorderen.
impetueus, bn. (impetueuzer, impetueust), onstuimig, luidruchtig.
impetuositeit, v. onstuimigheid, drift.
impiëteit, v. (impiëteiten), goddeloosheid, snoodheid, zonde.
impitoyabel, bn. (impitoyabeler, impitoyabelst), onmeedoogend, hardvochtig, onbarmhartig.
implacabel, bn. (implacabeler, implacabelst), onverzoenlijk, onverzoenbaar.
implicatie, v. (implicatiën), verwikkeling, verwarring.
impliceeren, bw. gel., verwikkelen, (iem.) betrekken (in eene zaak).
impliciet, bn. mede in betrokken, van zelf in begrepen.
implorant, m. (imploranten), aanzoeker (om hulp enz.), klager, eischer.
imploreeren, bw. gel., afsmeeken (hulp, aanzoek doen bij iemand om iets).
impoenitentie, v. onboetvaardigheid.
imponderabiliën, **imponderabilia**, mv. (nat.) onweegbare stoffen.
imponeeren, bw. ow. gel., opleggen (b.v. het stilzwijgen aan iem.); eerbied □, ontzag inboezemen.
impopulair, bn. (impopulairer, impopulairst), niet in achting □, niet bemind bij het volk; te verheven voor het volk.
impopulariteit, v. *zijne impopulariteit is groot*, het volk heeft eenen afkeer van hem, □ wil niets van hem weten.
import, m. invoer.
importeeren, mv. (kooph.) invoerartikelen.
importabel, bn. (importabeler, importabelst), invoerbaar, geoorloofd in te voeren.
important, bn. (importanter, importantst), gewichtig, belangrijk, van belang.
importantie, v. gmv. belangrijkheid, gewicht; aanzien, invloed.
importatie, v. goederen-invoer.
importeeren, bw. gel., invoeren; van belang zijn; *deze zaak importeert mij weinig*, ik stel er weinig belang in.
importuneeren, bw. gel., lastig vallen, ongelegen komen.
imposant, bn. (imposanter, imposantst), ontzag inboezemend, eerbiedwekkend.
imposeeren, bw. zie *imponeeren* en *imposteeren*.
impost, m. (imposten) belasting, accijns op voorwerpen van verbruik; verbruiksbelasting; rechten.
imposteeren, bw. gel., belasten, eenen impost leggen op, □ heffen van.
impotent, bn. (impotenter, impotentst), onvermogend, onmachtig, onbekwaam; ziek, sukkelende.
impotentie, v. gmv. mannelijk onvermogen; onbekwaamheid; onbevoegdheid; zwakte.
impracticabel, bn. (impracticabeler, impracticabelst), ondoenlijk, onuitvoerbaar; onbegaanbaar (van eenen weg).
impraegnatie, v. (impraegnatiën), bevruchting; (scheik.) verzadiging, oplossing.
impraegneeren, bw. gel., bevruchten; doen doortrekken; (scheik.) verzadigen, oplossen.
impraescriptibel, bn. onverjaarbaar (van schuldvorderingen enz.).

impraticabel, bn. (impraticabeler, impraticabelst), onuitvoerbaar.
imprecatie, v. (imprecatiën), verwensching, vloek.
impressie, v. (impressiën), indruk; invloed.
impressief, bn. (impressiever, impressiefst), indrukmakend, -wekkend.
imprimatur, (boekdr.) het kan of mag afgedrukt worden, goed om af te drukken.
improbabel, bn. (improbabeler, improbabelst), onwaarschijnlijk.
improbant, bn. niet bewijzend.
improbatie, v. (improbatiën), afkeuring.
improbeeren, bw. gel., afkeuren, verwerpen.
improbiteit, v. oneerlijkheid, slechtheid, goddeloosheid.
improductief, bn. niet voortbrengend, niets opleverend.
improfitabel, bn. onvoordeelig, geen genot of voordeel verschaffende.
impromptu, o. (impromptus), iets wat onmiddellijk nadat het was bedacht of uitgedacht is gedaan, gemaakt of uitgevoerd (b.v. voor de vuist vervaardigd gedicht of verhaal, zeer snel bereide maaltijd).
improvisatie, v. (improvisatiën), voor de vuist gemaakt dichtstuk, niet vooraf op schrift gestelde toespraak of redevoering.
improvisator, m. (improvisatoren), dichter □, spreker voor de vuist.
improvisatrice, v. (improvisatrices), spreekster □, dichteres voor de vuist.
improviseeren, voor de vuist spreken.
imprudentie, v. (imprudentiën), onvoorzichtigheid.
impudentie, v. (impudentiën), onbeschaamdheid, schaamteloosheid.
impugnatie, v. (impugnatiën), bestrijding, aanvechting.
impuls, m. **impulsie**, v. aandrift, drang, prikkel, aansporing, beweeggrond.
impulsief, bn. aandrijvend, prikkelend.
impuniteit, v. straffeloosheid, het uitblijven der straf.
imputabel, bn. toerekenbaar.
imputatie, v. toerekening; aantijging.
imputeeren, bw. gel., toerekenen (iets aan iem.), ten laste leggen, aantijgen.
In: *in abstracto*, in het algemeen, op zich zelf beschouwd; *in blanco* of *bianco*, wit, onbeschreven, oningevuld; *in bonis*, bij kas, gegoed; *in calculo*, in de berekening, in getal; *in casu*, *in casum*, in geval, in deze zaak; *in causa*, in de rechtszaak; *in concrete*, in een bepaald geval, in werkelijkheid; *in continenti*, dadelijk, op staanden voet, onverwijld; *in corpore*, gezamenlijk; *in culpa*, strafbaar, schuldig; *in curia*, op het raadhuis, voor het gerecht; *in deposito*, in bewaring; *in dorso*, op de keerzijde, op den rug (van wissels enz.); *in dubio*, in twijfel, te betwijfelen; *in duodecimo*, in boekformaat van 24 bladzijden per vel; *in duplo*, dubbel, twee; *in extenso*, volledig, uitvoerig; *in facto*, door de daad zelve, eigenmachtig; *in favorem*, ter gunste; *in fidem*, ter bevestiging, ten waarborg; *in flagranti facto* of *delicto*, op heeterdaad; *in folio*, in het boekformaat van 2 bladen of 4 bladzijden per vel; *in honorem*, ter eere, uit achting; *in*

ipso termino, op den vastgestelden dag; *in loco*, op de plaats, ter behoorlijke plaatse; *in mandalis*, in last, als bevel; *in margine*, op den rand of kant (van een blad); *in natura*, in natuur, in den natuurlijken toestand; *in nomine*, in naam; *in nomine Dei*, in den name Gods; *in nostro casu*, in ons (tegenwoordig) geval; *in obscuro*, in het verborgen, ongemerkt; *in octavo*, in het boekformaat van 8 bladen of 16 bladzijden per vel; *in optima forma*, in den besten vorm, volkomen; *in originali*, in het oorspronkelijke geschrift, in handschrift; *in pace*, in vrede; *in parenthesi*, tusschen haakjes, tusschen beide; *in perpetuum*, voor altijd; *in petto*, in de borst, in den zin, in gereedheid, in voorraad; *iets in petto houden* of *bewaren* (tot gelegener tijd); *in pleno*, in volle vergadering; *in pontificalibus*, in feesttooi, in priesterlijke ambtskleeding; *in praxi*, in de uitoefening; *in puris naturalibus*, geheel naakt; *in quantum de jure*, voor zoo ver de rechten het veroorloven; *in salve*, in zekerheid; *in sedesimo*, in het boekformaat van 16 bladen of 32 bladzijden per vel; *in solidum*, allen voor één en één voor allen (b.v. borg blijven, in de kosten veroordeeld worden); *in statu quo*, in den tegenwoordigen toestand; *in summa*, in het geheel, te zamen genomen; *in suspenso*, in twijfel, niet uitgemaakt, hangende; *in termino*, op den bepaalden dag of termijn; *in triplo*, in drievoudig afschrift; *in usu*, gewoon, in gebruik; *in vicem*, wederkeerig, onderling.
inaccessibel, bn. ontoegankelijk.
inaccuraat, bn. onnauwkeurig, slordig.
inactief, bn. werkeloos, ledig, in rust.
inactiviteit, v. werkeloosheid, staat van rust.
inadvertentie, v. gmv. onbedachtzaamheid.
inaliënabel, bn. onvervreemdbaar.
inalterabel, bn. onveranderlijk, niet aan bederf onderhevig.
inamovibel, bn. onafzetbaar; onherroepelijk.
inaniteit, v. gmv. nietigheid.
inanitie, v. uitputting, afmatting, krachteloosheid; hongerdood.
inappellabel, bn. onbevoegd tot , niet vatbaar voor hooger beroep.
inattentie, v. gmv. onoplettendheid, achteloosheid, nalatigheid.
inauguratie, v. (inauguratiën), plechtige bevestiging in eene waardigheid; inwijding; *inauguratiegeschrift*.
inaugureeren, bw. gel., plechtig bevestigen, inwijden.
incapabel, bn. onbekwaam, ongeschikt.
incapaciteit, v. onbekwaamheid, ongeschiktheid.
incarceratie, v. (incarceratiën), kerkering, opsluiting.
incarnaat, zie <u>*inkarnaat*</u>.
incarnatie, v. (godg.) vleesch-, menschwording (van Christus).
incasseeren, bw. gel., omlijsten; geld innen, ontvangen.

incident, o. (incidenten), **incidentie**, v. (incidentiën), voorval, bijkomende omstandigheid, tusschenzaak.
incidentiehoek, m. (gez.) hoek van inval.
incipiëeren, ow. gel., beginnen, aanvangen.
incisie, v. (incisiën), insnijding, snede.
incitabiliteit, v. prikkelbaarheid.
incitatie, v. (incitatiën), aanzetting, ophitsing.
inciteeren, bw. gel., aanzetten, aandrijven.
inclinatie, v. (inclinatiën), neiging, helling; (fig.) liefde, genegenheid; *ik gevoel geene inclinatie voor haar*.
inclinatiekompas of **inclinatorium**, o. (nat.) zekere toestel.
inclineeren, ow. gel., neiging tot iets hebben; *inclineerenden* (gegadigden, belanghebbenden) *worden verzocht* enz.
includeeren, bw. gel., insluiten, in zich sluiten, bevatten.
inclusie, v. (inclusiën), insluiting.
inclusief, **inclusive**, bijw. met inbegrip van, er mede onder berekend; ingesloten.
incognito, bijw. onder een vreemden naam; *hij reist incognito*.
incognito, o. het verbergen van naam of stand; *het incognito bewaren*.
incohaerentie, v. gebrek aan samenhang.
incommensurabel, bn. onmeetbaar; geene gemeene maat hebbende.
incommodeeren, bw. gel., lastig zijn, □ vallen, ongelegen komen, hinderen.
incompatibel, bn. onvereenigbaar, onbestaanbaar (met).
incompatibiliteit, v. onvereenigbaarheid, onbestaanbaarheid (met).
incompensabel, bn. niet te vergoeden.
incompetent, bn. onbevoegd, ongeldig; *zich incompetent verklaren*.
incompleet, bn. onvoltallig.
incompressibel, bn. onsamenpersbaar.
inconform, bn. niet overeenstemmende.
inconsequent, bn. (inconsequenter, inconsequentst), zich niet gelijk blijvende.
inconsequentie, v. strijdigheid met vroegere beginselen.
inconsiderantie, v. onbedachtzaamheid.
inconsistentie, v. onvastheid, gebrek aan samenhang of verband.
inconstitutioneel, bn. tegen □, in strijd met de grondwet, ongrondwettig.
incontestabel, onbetwistbaar.
incontribuabel, bn. niet schatplichtig, onbelastbaar.
inconvenient, o. **inconvenientie**, v. ongelegenheid, zwarigheid, ongerief, ongemak.
incorporatie, v. (incorporatiën), inlijving (bij), opneming (in).
incorporeeren, bw. gel., inlijven, opnemen (in iets).
incorrect, bn. (incorrecter, incorrectst), onnauwkeurig, gebrekkig.
incourant, bn. (incouranter, incourantst), niet gangbaar, niet verkoopbaar, zonder aftrek, uit de mode.

increduliteit, v. gmv. ongeloofelijkheid, twijfelzucht.
increment, o. (stelk.) het verschil der termen in eene opklimmende reeks.
incrimineeren, bw. gel., beschuldigen.
incroyabel, bn. ongeloofelijk; *een incroyabel*, een modegek.
incrustatie, v. (incrustatiën), schorsachtig overtreksel of omhulsel; invatting van fijne steenen.
incrusteering, v. (incrusteeringen), omkorsting met eene steenachtige zelfstandigheid.
inculpatie, v. (inculpatiën), beschuldiging, aanklacht.
inculpeeren, bw. gel., beschuldigen, aanklagen, te last leggen, aantijgen.
incunabelen, m. mv. eerste beginselen; de eerste boeken na de uitvinding der boekdrukkunst gedrukt.
incurabel, bn. ongeneeslijk, onheelbaar.
indebitum, o. betaling uit vergissing of zonder verplichting.
indecent, bn. (indecenter, indecentst), onwelvoegelijk, onbetamelijk, zedekwetsend.
indecentie, v. (indecentiën), onwelvoegelijkheid, onbetamelijkheid.
indeclinabel, bn. (taalk.) onverbuigbaar.
indelebiel, bn. onuitwischbaar.
indelicaat, bn. (indelicater, indelicaatst), onkiesch, niet fijngevoelig, ruw.
indemnisatie, v. (indemnisatiën), schadeloosstelling.
indemniseeren, bw. gel., schadeloos stellen.
indemniteit, v. schadevergoeding.
independent, bn. (independenter, independentst), onafhankelijk, zelfstandig.
Independenten, mv. zekere protest. sekte in Engeland.
independentie, v. onafhankelijkheid, zelfstandigheid.
index, m. wijsvinger (boekdr.) □ ; register, bladwijzer, inhoudsopgave; lijst der door de roomsche curie verboden boeken; *deze werken zijn op den index geplaatst.*
indicatie, v. (indicatiën), aanwijzing; (recht.) grond van verdenking.
indiceeren, **indiqueeren**, bw. gel., aanwijzen, aanduiden.
indiciën, mv. kenteekenen, gronden van vermoeden.
indictie, v. (tijdr.) *de romeinsche indictie*, tijdkring van vijftien jaren (de eerste begon in het jaar 313).
indienne, v. fijn gedrukt katoen, sits.
indifferent, bn. (indifferenter, indifferentst), onverschillig; lauw, ongevoelig.
indifferentismus, o. onverschilligheid, lauwheid.
indigent, bn. (indigenter, indigentst), behoeftig, arm, nooddruftig.
indigestie, v. onverteerbaarheid; kolijk.
indignatie, v. (indignatiën), verontwaardiging, misnoegen.
indigniteit, v. (indigniteiten), onwaardigheid, beleediging.
indirect, bn. en bijw. (indirecter, indirectst), **indirectelijk**, bw. middellijk, niet rechtstreeksch; door omwegen, zijdelingsch; niet rechtstreeks, zijdelings; *indirecte belastingen*, verbruiksbelastingen, accijnsen.
indiscipline, v. gebrek aan tucht.
indiscreet, bn. (indiscreter, indiscreetst), onbescheiden, niet geheimhoudend.

indiscretie, v. onbescheidenheid, praatzucht.
indispensabel, bn. (indispensabeler, indispensabelst), onmisbaar, volstrekt noodzakelijk.
indisponeeren, bw. gel., boos maken, in eene kwade luim brengen.
indisponibel, bn. onbeschikbaar.
indissolubel, bn. onoplosbaar.
individu, m. en o. (individus), ondeelbaar □, onscheidbaar geheel, ondeelige, enkele; afzonderlijk gedacht of beschouwd wezen; persoon.
individualiteit, v. persoonlijkheid, eigenaardigheid.
individueel, bn. en bijw. afzonderlijk, aan een enkele voorwerp eigen, persoonlijk; *ieder van ons individueel* (voor of op zich zelven).
indolent, bn. (indolenter, indolentst), onverschillig, zorgeloos, traag.
indossant, m. **indossement**, o. **indosseeren**, bw. zie *endossant* enz.
indubitabel, bn. (indubitabeler, indubitabelst), ontwijfelbaar, uitgemaakt.
inductie, (inductiën), aanleiding; gevolgtrekking; besluit; slotsom; (nat.) opwekking van electrische spanning enz.
indulgentie, v. (indulgentiën), toegevendheid, verschooning, ontheffing van straf.
indult, o. vergund uitstel van betaling, respijt; (kerk.) vergunning, vrijbrief.
industrie, v. nijverheid; kunstvlijt.
industriëel, m. (industriëelen), eigenaar eener groote nijverheidsonderneming; fabrikant.
industrieus, bn. nijver, bedrijvig; vindingrijk.
ineffectief, bn. zonder kracht, zonder uitwerking.
inegaal, bn. (inegaler, inegaalst), ongelijk.
inegaliteit, v. ongelijkheid.
ineptie, v. (ineptiën), zotheid, ongerijmdheid.
inertie, v. werkeloosheid.
inessentiëel, bn. niet wezenlijk.
inevitabel, bn. (inevitabeler, inevitabelst), onvermijdelijk.
inexact, bn. (inexacter, inexactst), onnauwkeurig, onjuist.
inexcusabel, bn. (inexcusabeler, inexcusabelst), onverschoonbaar.
inexorabel, bn. (inexorabeler, inexorabelst), onverbiddelijk.
inexperientie, v. onervarenheid.
inexplicabel, bn. (inexplicabeler, inexplicabelst), onuitlegbaar.
inexpressibel, bn. (inexpressibeler, inexpressibelst), onuitsprekelijk.
inexpressibles, v. mv. broek (eertijds mode-uitdrukking in Frankrijk).
infaam, bn. (infamer, infaamst), eerloos, snood; geschandvlekt.
infamant, **infameerend**, bn. (infamanter, infamantst), onteerend, eerroovend.
infamie, v. eerloosheid, schandelijke daad.
infant, m. (infanten), **infante**, v. (infantes), prins □, prinses van den bloede (in Spanje en Portugal).
infanterie, v. (mil.) voetvolk.
infanterist, m. (infanteristen), soldaat te voet.
infatigabel, bn. (infatigabeler, infatigabelst), onvermoeibaar, onverdroten.

infatuatie, v. (infatuatiën), verwaandheid, belachelijke inbeelding.
infavorabel, bn. (infavorabeler, infavorabelst), onvoordeelig, ongunstig.
infect, bn. (infecter, infectst) aangestoken, besmet, verpest.
infecteeren, bw. gel., besmetten, aansteken.
infectie, v. aansteking, besmetting, verpesting.
infereeren, bw. gel., inbrengen; opdragen; afleiden (uit).
inferieuren, m. mv. minderen, ondergeschikten.
inferioriteit, v. minderheid (in rang, verdienste of waarde); toestand van ondergeschiktheid, het achterstaan bij anderen.
infernaal, bn. helsch, duivelsch.
infesteeren, bw. gel., vijandig aanvallen; onveilig maken.
inficiëeren, bw. zie *infecteeren*.
infideel, bn. (infideler, infideelst), ontrouw, trouweloos.
infideliteit, v. ontrouw, trouweloosheid.
infiniet, bn. oneindig, onbegrensd.
infiniteit, v. oneindigheid, eindeloosheid.
infinitivus, m.(taalk.) onbepaalde wijs.
infirm, bn. zwak, krachteloos.
infirme, m. (infirmen), militair niet meer in staat te dienen en hulpbehoevend.
infirmatief, bn. (infirmatiever, infirmatiefst), de kracht ontnemende, niet meer geldig makende.
infirmerie, v. (infirmeriën), ziekenhuis (inz. voor militairen).
inflammabilia, mv. ontvlambare stoffen, brandstoffen.
inflammatie, v. inflammatiën), ontsteking, brand, (ook gen.).
inflammeeren, doen ontvlammen; tergen, verbitteren; ontvlammen.
inflecteeren, bw. gel., buigen, ombuigen, veranderen.
inflexibel, bn. (inflexibeler, inflexibelst), onbuigzaam; hardnekkig.
inflexie, v. (inflexiën) buiging, afwijking (der lichtstralen); buiging (der stem); verandering (van toon).
inflictie, v. het opleggen (eener straf).
influenceeren, bw. gel., invloed hebben of uitoefenen (op iem. of iets), van invloed zijn.
influentie, v. invloed, inwerking.
influenza, v. zekere ziekte, soort griep.
influeeren, bw. gel., invloeien, binnenstroomen; invloed hebben.
informatie, v. (informatiën), inlichting, onderzoeking, navorsching; mededeeling, bericht.
informeeren (**zich**), ww. gel., onderzoek doen, inlichtingen vragen, bericht inwinnen.
informes, mv. de sterren die niet tot eenig sterrebeeld kunnen gerekend worden.
infractie, v. (infractiën), inbreuk (op), schending, afwijking.
infructueus, bn. (infructueuzer, infructueust), onvruchtbaar, onvoordeelig; vruchteloos.
infusie, v. (infusiën), aftreksel.
infuus, bn. aangeboren, ingeschapen.

ingenieur, m. (ingenieurs), bouwkundige, vesting-, krijgs-, waterbouwkundige; *burgerlijk* of *civiel ingenieur*; *ingenieur van den waterstaat* (belast met het toezicht over den bouw en het onderhoud van dijken, bruggen enz.)

ingenieus, bn. (ingenieuzer, ingenieust), zinrijk; vindingrijk, vernuftig, geestig uitgedacht.
ingenium, o. natuurlijke aanleg.
ingenuïteit, v. openhartigheid, eenvoudigheid, ongekunsteldheid.
ingereeren, bw. gel., invoeren; *zich ingereeren*, ww. zich onbevoegd met iets inlaten.
ingrammaticaal, bn. niet taalkundig, in strijd met de taalregelen.
ingrediënten, o. mv. bestanddeelen, inmengselen (b.v. van spijzen, artsenij enz.).
ingrossatie, v. (ingrossatiën), inschrijving in het register der hypotheken.
inhabiliteit, v. onbekwaamheid.
inhabitabel, bn. onbewoonbaar.
inhabitatie, v. inwoning, bewoning.
inhaereeren, bw. gel., aanhangen, aankleven; volharden.
inhalatie, v. (inhalatiën), inademing, inzuiging.
inhospitaliteit, v. ongastvrijheid.
inhumaan, bn. (inhumaner, inhumaanst), onmenschelijk, wreed; onbeschaafd.
inhumaniteit, v. onmenschelijkheid, wreedheid.
inhumatie, v. (inhumatiën), beaarding, begraving.
inimitabel, bn. onnavolgbaar.
iniquiteit, v. onbillijkheid, hardheid.
initia, mv. eerste beginselen.
initiaal-letters of **initialen**, mv. aanvangletters, groote beginletters; (ook) de eerste of voorletters van iemands naam, zonder dezen voluit te schrijven.
initiatie, v. inwijding.
initiatief, o. inleiding, opening; *het initiatief nemen*, het eerst een voorstel tot iets doen, het eerst eene zaak op touw zetten; *het recht van initiatief*, recht om voorstellen enz. te doen.
initiëeren, bw. gel., inleiden, inwijden; *hij is van de zaak geïnitiëerd*, hij weet er alles van.
injectie, v. (injectiën), (gen.) inspuiting, inwerping.
injunctie, v. (injunctiën) uitdrukkelijk bevel.
injurie, v. (injuriën), eerkrenking, beleediging, scheldwoord, hoon.
injuriëeren, bw. gel., beleedigen, honen, schelden.
injurieus, bn. beleedigend, eerroovend, smadeljk.
innocent, bn. (innocenter, innocentst), eenvoudig, onschuldig; onnoozel, met beperkte of verzwakte geestvermogens.
innocentie, v. gmv. onschuld; eenvoudigheid; onnoozelheid; zwakheid van geestvermogens.
innovatie, v. (innovatiën), nieuwigheid.
innoveeren, bw, gel., nieuwigheden invoeren.
inobservantie, v. niet-opvolging (van voorschriften), ongehoorzaamheid.
inoculatie, v. (inoculatiën), inenting.
inoculeeren, bw. gel., inenten.
inosite, o. gmv. zekere suikerachtige zelfstandigheid in de vloeistof van het vleesch.

inrotuleeren, bw, gel., nommeren en samenhechten (akten).
insanie, v. gmv. krankzinnigheid, waanzin.
inscribeeren, bw, gel., inschrijven, boeken, aan-, in-, opteekenen.
inscriptie, v. inscriptiën, in-, opschrift.
insecuriteit, v. onzekerheid.
inseparabel, bn. onafscheidelijk.
inseraat, o. (inseraten), het ingelaschte; bijlage, naschrift; dagbladbericht.
insereeren, bw. gel.. inlasschen; opnemen (in een dagblad).
insertie, v. (insertiën), inlassching, tusschenvoeging.
insertum, o. zie *inseraat*.
insidieus, bn (insidieuzer, insidieust), arglistig, verraderlijk, met listen en lagen te werk gaande.
insigniën, mv. ken-, onderscheidingsteekenen; de *insigniën eener ridderorde*.
insimulatie, v. (insimulatiën), niet geheel gegronde beschuldiging.
insinuatie, v. (insinuatiën), gerechtelijke aanzegging, kennisgeving; het indringen; bedekte aantijging.
insinueeren, bw. gel., gerechtelijk beteekenen; bedektelijk aantijgen; *zich insinueeren*, ww. zich in iemands gunst dringen.
insisteeren, ow. *insisteeren op*, aandringen op, staan op.
insociabel, bn. (insociabeler, insociabelst), ongezellig.
insolatie, v. het blootstellen aan de werking der zonnestralen.
insolent, bn. (insolenter, insolentst), onbeschaamd, grof, lomp, onbescheiden.
insolentie, v. (insolentiën), onbeschaamdheid, grofheid, lompheid, beleediging.
insolvent, bn. onvermogend om te betalen.
insolventie, v. onvermogen om te betalen.
inspecteeren, **inspiciëeren**, bw. gel., bezichtigen, opzicht hebben over, onderzoeken.
inspecteur, m. (inspecteuren, inspecteurs), opzichter.
inspectie, v. (inspectiën), onderzoek, toe-, opzicht; wapenschouwing, monstering.
inspiratie, v. (inspiratiën), bezieling, ingeving.
inspireeren, bw, gel., ingeven, inblazen, inboezemen.
installatie, v. (installatiën), plechtige bevestiging in een ambt.
installeeren, bw. gel., (iem.) in een ambt of eene waardigheid plechtig bevestigen.
instantie, v. (instantiën), dringend verzoek; (recht.) aanleg; rechtbank; *ter eerste instantie*, bij de eerste rechtbank; *in hoogere instantie*, bij een hooger gerecht, in hooger beroep.
instauratie, v. wederoprichting, hernieuwing, herstelling.
insteeren, ow. gel., zie *insisteeren*.
instigeeren, bw. gel., aanhitsen, ophitsen.
instinct, **instinkt***,* o. gmv. natuur-, kunstdrift, natuurlijke aandrift; ingeschapen neiging, aangeboren geschiktheid.
instinctmatig, bn. willekeurig, uit natuurdrift.
institueeren, ow. gel., instellen, stichten, oprichten.
instituteur, m. (instituteurs), insteller; leermeester, onderwijzer, schoolhouder.

institutie, v. (institutiën), staats-, burgerlijke instelling.
institutrice, v. (institutrices), onderwijzeres, schoolhouderes.
instituut, o. (instituten), instelling, opvoedings-, opleidingsgesticht; school.
instructie, v. (instructiën), onderwijs, onderrichting; aanwijzing van hetgeen gedaan moet worden; (recht.) voorbereidend onderzoek; *instructiën*, lastbrief.
instructief, bn. (instructiever, instructiefst), leerrijk, onderrichtend.
instructeur, m. (instructeurs), **instructor**, m. (instructoren), leermeester, onderrichter; exercitiemeester.
instrueeren, bw. gel., onderwijzen, onderrichten; eene gedragslijn voorschrijven; (recht.) *een proces instrueeren*, ter behandeling voorbereiden, onderzoeken.
instrument, o. (instrumenten), werktuig; muziekspeeltuig; (heelk.) toestel, gereedschap; (recht.) geschrift, stuk, dokument, oorkonde, bewijsschrift; § (fig.) deugniet.
instrumentaal, bn. door middel van (muziek-) speeltuigen voortgebracht; *instrumentaal concert*; *instrumentale muziek.*
instrumenteeren, bw. gel., de uitvoering van een muziekstuk leeren; (recht.) akten opmaken.
instrumentist, m. (instrumentisten), (muz.) instrumentbespeler.
insubordinatie, v. gmv. gebrek aan ondergeschiktheid, verzet in de dienst, weerspannigheid.
insuffisant, bn. ongenoegzaam, niet toereikende.
insulair, bn. de eilanden betreffende.
insult, o. (insulten), **insultatie**, v. (insultatiën), beleediging, hoon.
insulteeren, bw. gel., beleedigen, honen.
insurgenten, m. mv. oproerlingen, opstandelingen.
insurrectie, v. (insurrectiën), opstand, oproer.
intabuleeren, bw. gel., omranden, in eene lijst of tafel zetten.
intact, bn. onaangeroerd; rein; onverlet; ongerept.
integraal, bn. op zich zelf bestaande, geheel.
integralen, mv. werkelijke schuld (nederl. staatsschuld).
integreeren, bw. gel., eene eindige veranderlijke grootheid uit hare gegevene oneindig kleine deelen berekenen; volledig maken; *integreerend deel*, deel dat wezenlijk tot het geheel behoort.
integriteit, v. ongeschonden toestand, volledigheid; rechtschapenheid, onomkoopbaarheid.
integumentum, v. (integumenta), hulsel, bekleedsel.
intellectueel, bn. en bijw. verstandig, tot het verstand betrekking hebbende.
intelligent, bn. vatbaar (in leeren), vernuftig.
intelligentie, v. gmv. verstand, doorzicht; (fig.) *ik heb intelligentie hiervan*, dit is mij bekend.
intelligibel, bn. verstaanbaar, begrijpelijk, klaar.
intempestief, bn. en bijw. (intempestiever, intempestiefst), ontijdig, ongepast, op een ongelegen oogenblik.
intendant, m. (intendanten), eerste opziener, hoofdopzichter, bestuurder; *intendant van het paleis*; *intendant van den hofschouwburg*.

intendeeren, ow. gel., op iets letten, iets in het oog hebben, beoogen, bedoelen.
intensie, v. gmv. inspanning.
intensiteit, v. gmv. innerlijke kracht, sterkte; werkzame kracht; hevigheid (der koude, der warmte).
intentie, v. (intentiën), oogmerk, bedoeling; voornemen.
intentionneeren, bw. gel., bedoelen; *geïntentionneerd* (voornemens) *zijn*.
inter, tusschen, onder, gedurende, terwijl.
intercalatie, v. (intercalatiën), inlassching.
intercaleeren, bw. gel., inlasschen, tusschenvoegen.
intercedeeren, bw. gel., tusschenbeide komen, als bemiddelaar optreden.
intercellulair, bn. *intercellulaire stof*, (nat., ontl.) tusschencelstof, verbindingsstof.
intercepteeren, bw, gel., onderscheppen, opvangen.
interceptie, v. (interceptiën), onderschepping, opvanging.
intercessie, v. bemiddeling, voorspraak, tusschenkomst.
interdict, o. (recht.) verbod, ontzegging (van rechten); groote pauselijke kerkban; *een priester onder interdict.*
interdictie, v. (interdictiën), verbod, ontzegging.
interessant, bn. en bijw. (interessanter, interessantst), aantrekkend, belangwekkend, bekoorlijk, behagelijk, onderhoudend.
interesseeren, bw. gel., tot deelnemer maken; de deelneming (van iem.) opwekken; *zich voor iemand interesseeren*, iemands partij kiezen, zich voor iem. in de bres stellen.
interest, o. (interesten), belang; gewin, winst, genot, rente (van uitgezet of belegd geld), rente; *geld op interest uitzetten*; *interest van interest.*
interferentie, v. gelijktijdige werking van twee bewegingen die elkander belemmeren of versterken; (fig.) inmenging, tusschenkomst.
interim, o tusschentijd; tusschenhandeling; *ad interim*, voorloopig, voorshands, tijdelijk; *minister ad interim*.
interlineair, bn. tusschen de regels geschreven of gedrukt.
interlinie, v. (interliniën), (letterz.) ruimte tusschen twee regels.
interlocutie, v. (interlocutiën), of **interlocutoir**, o. (interlocutoiren), (recht.) tusschenspraak; *een interlocutoir vonnis*, beslissing in eene bijzaak van het proces.
interlocutor, m. iem. die zich in een gesprek mengt; *twee interlocutoren*, twee personen die samen spreken.
interludium, o. (interludia), tusschenspel.
intermediair, o. tusschenkomst, bemiddeling.
intermedium, o. tijd tusschen twee vervaldagen of termijnen.
intermezzo, o. (intermezzos), tusschenspel, tusschenvoorstelling.
intermissie, v. (intermissiën), het uitblijven, nalaten; tusschentijd.
intermitteerend, bn. uitblijvend; tusschenpoozend; *eene intermitteerende koorts.*
internationaal, bn. tusschen de natiën of volkeren bestaande, heerschende, aangenomen, gebruikelijk; *eene internationale tentoonstelling*, waartoe uit alle landen voorwerpen zijn ingezonden; *het internationale verkeer*.

internodia, mv. (plant.) leden van den stengel.
internuntius, m. (internuntiussen), pauselijke vertegenwoordiger in een vreemden staat; gezant van Oostenrijk bij de Porte.
interpellatie, v. (interpellatiën), tusschenrede, afbreking; (recht.) opeisching, bestrijding van een bezit; aanvraag om inlichting (in eene vertegenwoordigende vergadering tot een of meer leden van het bewind).
interpelleeren, bw. gel., in de rede vallen; opheldering of inlichting vragen.
inter pocula, onder een glaasje.
interpolatie, v. (interpolatiën), inlassching (van woorden, volzinnen enz.) in een handschrift; (wisk.) tusschenvoeging van een gegeven aantal grootheden tusschen twee gegevene.
interpoleeren, bw. gel., inlasschen, tusschenvoegen.
interponeeren, bw. gel., tusschen plaatsen; zich als bemiddelaar aanbieden.
interpositie, v. tusschenkomst, bemiddeling.
interpretatie, v. (interpretatiën), uitlegging, verklaring; *wetsinterpretatie*.
interpreteeren, bw. gel., uitleggen, verklaren; vertolken.
interpunctie, v. het plaatsen der schei- en zinteekens.
interregnum, o. tusschenregeering.
interrogatie, v. ondervraging.
interrogatief, bn. en bijw. vragenderwijze.
interrogeeren, bw. gel., vragen, af-, uit-, ondervragen, verhooren.
interruptie, v. (interruptiën), afbreking, stoornis.
intersectie, v. (intersectiën), doorsnijding, kruising; snijdingspunt, snijpunt.
interval, m. (intervallen), tusschenruimte, tusschentijd; gaping, opening; (muz.) afstand tusschen twee toonen, toonverhouding.
interveniëeren, ow. gel., tusschenbeide treden, □ komen, bemiddelen.
interventie, v. tusschenkomst, bemiddeling.
intestaat, m. iem. die zonder testament gestorven is; *ab intestato*, zonder uiterste wilsbeschikking; *een intestaat erfgenaam*, die geen testament noodig heeft om erfgenaam te zijn.
intiem, (intiemer, intiemst), **intime**, bn. innig, nauw verbonden; *intieme* (boezem)*vrienden*.
intimatie, v. (intimatiën), (recht.) aanzegging.
intimidatie, v. (intimidatiën), het bevreesd maken, vreesaanjaging, ontmoediging
intimideeren, bw. gel., bevreesd maken, schrik aanjagen.
intimiteit, v. gmv. innigheid, vertrouwelijkheid.
intolerabel, bn. (intolerabeler, intolerabelst), onverdragelijk, onuitstaanbaar.
intolerant, bn. (intoleranter, intolerantst), onverdraagzaam (inz. in godsdienstzaken).
intolerantie, v. onverdraagzaamheid.
intonatie, v. (muz.) het aangeven der toonen, het stemmen.
intra, bijw. binnen, van binnen, inwendig; *intra muros*, binnen de muren, binnenshuis.
intrade, v. inleiding, voorspel.

intraden, mv. staatsinkomsten.

intrepiditeit, v. onversaagdheid, onverschrokkenheid.

intricaat, bn. (intricater, instricaatst), ingewikkeld, verward, moeielijk, netelig.

intrigant, bn. en bijw. (intriganter, intrigantst), indringend, vol listen en streken, arglistig.

intrigant, m. (intriganten), indringer, arglistig mensch.

intrigeeren, bw. gel., met slinksche streken omgaan, verstrikken.

intrigue, **intrige**, v. (intrigues, intriges), verwikkeling; knoop (van een tooneelstuk enz.); kuiperij, listige streek; *hij gaat met intrigues om*, hij maakt gebruik van slinksche streken, □ omwegen, □ draaierijen.

introduceeren, bw. gel., inleiden, ingang verschaffen; medebrengen (eenen vreemdeling) in een gezelschap enz; voorstellen.

introductie, v. (introductiën), inleiding invoering; het verschaffen van toegang.

intrusie, v. het indringen, het insluipen (op oneerlijke wijze zich eene betrekking verschaffen).

intuïtie, v. (intuïtiën), innerlijke aanschouwing, zinnelijke als (ware het ingegevene) voorstelling.

intuïtief, bn. aanschouwend, onmiddellijk gewaarwordend.

intussusceptie, v. *groei door intussusceptie*, het toenemen in omvang van lichamen door tusschenvoeging van stof bij de reeds bestaande stofdeeltjes.

inuline, o (plant.) alant-zetmeel (in de wortels van vele gewassen).

inundatie, v. (inundatiën), overstrooming; het onder water zetten.

inundeeren, ow. en bw. gel., overstroomen; onder water zetten.

invaleur, v. gmv. onwaarde, waardeloosheid.

invalide, bn. onvermogend, krachteloos, onbruikbaar.

invaliden, m. mv. oude soldaten, niet meer in staat dienst te doen; *hôtel der invaliden,* invalidenhuis.

invariabel, bn. (invariabeler, invariabelst), onveranderlijk.

invasie, v. (invasiën), vijandelijke inval, overval.

invective, v. (invectiven), hoon, smaad, scheldwoord, schimpwoord.

inventaris, m. (inventarissen), lijst van voorwerpen (aanwezig in een huis, op een schip enz.); zulk eene lijst door een bevoegd beambte opgemaakt; boedelbeschrijving; *onder benefice van inventaris*, onder voorrecht van boedelbeschrijving.

inventariseeren, bw. gel., eenen inventaris opmaken.

inventie, v. (inventiën), uitvinding; vinding; kunstgreep; verdichtsel.

inversie, v. (inversiën). woordverzetting, omkeering.

investigatie, v. (investigatiën), opsporing, navorsching, onderzoek.

investituur, v. plechtige huldiging bij de aanvaarding eener nieuwe waardigheid; plechtige aanbieding of omhanging van de onderscheidingsteekenen eener waardigheid; *de nieuwe ridders der Kousenbandorde zullen morgen de investituur ontvangen*.

invidieus, bn. (invidieuzer, invidieust), nijdig, af-, wangunstig.

inviolabel, bn. (inviolabeler, inviolabelst), onschendbaar.

inviolabiliteit, v. gmv. onschendbaarheid.
invisibel, bn. (invisibeler, invisibelst), onzichtbaar.
invitatie, v. (invitatiën), uitnoodiging.
inviteeren, bw. gel., uitnoodigen, te gast vragen.
invocatie, v. (invocatiën), aan-, inroeping, afsmeeking.
involveeren, bw. gel., in-, verwikkelen, insluiten.
io, (eig. **Jovis**), tw. hoezee! *io vivat!* De twee eerste woorden van een onder dezen naam bekend studentenlied.
ipecacuanha, v. zekere kina-achtige plant; *ipecacuanhakoekjes*, geneesmiddelen.
ipso, zelf; *ipso facto*, door de daad zelve, feitelijk; *ipso jure*, door het recht zelf, rechtens.
irascibiliteit, v. prikkelbaarheid, opvliegendheid van aard.
irenisch, bn. vredestichtend, bemiddelend.
irias, v. (iriassen), zekere bloem.
ironie, v. spotternij, bedekte scherts, scherpe spot.
irradiatie, v. zeker optisch verschijnsel (wat de gedaante en den vorm der kleuren betreft).
irraisonnabel, vn. onverstandig; onbillijk.
irrationaal, bn. (rek.) *een irrationaal* (wortelloos) *getal*.
irrationeel, bn. strijdig met de rede, niet juist berekenbaar.
irrecusabel, onverwerpelijk, niet te wraken.
irrefutabel, bn. onwederlegbaar.
irregulier, bn. onregelmatig; *de irreguliere* (ongeregelde) *troepen* (in tegenstelling van het leger).
irrelevant, bn. onoplosbaar; onbeduidend, gering.
irreligieus, bn. ongodsdienstig.
irremediabel, bn. onherstelbaar, niet te verhelpen.
irreparabel, bn. onherstelbaar.
irresistibel, bn. onwederstaanbaar.
irresoluut, bn. besluiteloos, weifelend, aarzelend.
irrevocabel, bn. onherroepelijk.
irrigatie, v. (irrigatiën), bevochtiging, besproeiing; aftapping van rivierwater.
irritabiliteit, v. prikkelbaarheid (inz. der zenuwen).
irritatie, v. prikkeling, verbittering.
irriteeren, bw. gel., prikkelen; verbitteren, boos maken, tergen.
irruptie, v. (irruptiën), inval, overval.
isagogisch, bn. inleidend.
isagonisch, bn. gelijkhoekig.
isatine, v. zeker oxydatie-produkt van indigo.
iso-barometrisch, bn. (nat.) *iso-barometrische lijnen*, zekere lijnen op de wereldkaart getrokken.
isochimenen, mv. lijnen die op de kaart plaatsen op hetzelfde halfrond verbinden, welke gelijke gemiddelde winterkoude hebben.
isochronisch, bn. gelijktijdig, op gelijke tijdstippen terugkeerende (b.v. van de schommelingen eens slingers).

isodynamisch, bn. (nat) *isodynamische lijnen*, die op de wereldkaart de plaatsen vereenigen waarop de sterkte van de magneetkracht der aarde even groot is.
isogeothermen, mv. zie <u>*chtonisothermen*</u>.

isogonen, mv. lijnen op de wereldkaart, die de plaatsen vereenigen waar de afwijking der magneetnaald van den geographischen middagcirkel het grootst is.
isoklinisch, bn (nat.) *de isoklinische lijnen*, die op de wereldkaart de plaatsen vereenigen waar de helling eener in het zwaartepunt opgehangen magneetnaald even groot is.
isolatie, v. afzondering.
isoleerbank, v. (isoleerbanken), (nat) bankje op glazen pooten (gebruikt bij de electrische proeven).
isoleeren, bw. gel., afzonderen; op zich zelf (zelven, zelve) plaatsen, □ beschouwen; (nat.) een lichaam in zulk eenen toestand brengen dat het de daaraan medegedeelde electriciteit niet door geleiding kan verliezen.
isomerisch, bn. gelijk verdeeld, gelijkdeelig; *isomerische lichamen*, die bij volkomen gelijke chemische samenstelling toch verschillende uitwendige eigenschappen hebben.
isomorphisch, bn. van dezelfde gedaante.
isoperimetrisch, bn. *isoperimetrische figuren*, die een gelijken omtrek hebben.
isorachiën, mv. lijnen ter verbinding van de punten der aarde die op denzelfden tijd hoog water hebben.
isotheeren, **isothermen**, mv. lijnen die op eene kaart de plaatsen op hetzelfde halfrond verbinden die gelijke gemiddelde zomerhitte hebben.
isthmus, m. landengte; (oudt.) *de isthmische spelen*, openbare kampspelen bij de landengte van Corinthe en Griekenland.
itacolumiet, o. zekere delfstof, soort schilferglimmer.
item, bijw. desgelijks, insgelijks, evenzoo.
item, o. (items), post (op eene begrooting, rekening enz.).
iteratie,v. (iteratiën), herhaling.
iteratief, bn. herhalend.
itinerarium, o. (itineraria), reisboek; reisbeschrijving.
Ixion, *het rad van Ixion*, eene altoosdurende marteling.

J.

jabot, m. (jabots), krop (der vogels); borststreek (van een overhemd).
jakobinismus, o. vrijheidsdweperij.
jaconnats, **jaconnet**, o. zekere fijne geweven stof, oost-indisch mousseline.
jalonneeren, bw. gel., afbakenen (met stokken), afpalen.
jalousie, v. gmv. jaloerschheid.
jalousie, v. (jalousiën), tralievensters, zonneblinden; *binnenjalousiën*, *buitenjalousiën*.
jambe, v. (jamben), (dicht.) versvoet van eene lange en eene korte lettergreep.

jambisch, bn. *een jambisch vers*.
janitsaar, m. (janitsaren), turksch soldaat.
jargon, o. gmv. onbeschaafde taal, koeterwaalsch.
jatagan, m. (jatagans), korte turksche sabel.
jatihout, **jaltihout**, **djaltihout** of **deakhout**, o. zeker scheepstimmerhout.
javelle (**eau de**), o. zeker bleekwater.
jean potage, m. hansworst.
jenny-machine, zeker toestel bij het weven van katoen gebruikt en genoemd naar mevrouw Jenny Arkwright, vrouw van den uitvinder.
jeremiade, v. (jeremiaden), klaaglied, jammerklacht.
jeu, v. (eigentlijk **jus**), gmv. sap of nat (van gestoofde of gebraden spijzen); vleeschnat.
jobber, m. (jobbers), makelaartje; *stockjobber*, beursspekulant.
jockey, m. (jockeys), rijknecht, voorrijder, staljongen.
jockeyclub, o. besloten gezelschap van strenge aristocraten.
jocrisse, (jocrissen), onnoozele bloed, □ hals, uilskuiken, domme knecht.
jocus, m. scherts, grap, boert, kortswijl.
John Bull, volksnaam der Engelschen; (fig.) onbeschaafd mensch.
jongleur, m. (jongleurs), goochelaar, kunstenmaker.
jonk, v. (jonken), indiaansch □, chineesch vaartuig.
jonquille, v. (jonquillen), tijloos, zekere bloem.
jota, v. de grieksche letter I; punt, puntje, stippel, tittel; *geen jota*, niets, zelfs het allergeringste niet.
jouïssance, v. (jouïssances), genot, genieting; vruchtgebruik.
jouïsseeren, bw. ow. gel., genieten.
joujou, o. (joujoux), kinderspeelgoed.
journal, o. (journalen), dagboek; dag-, week-, maandblad; tijdschrift; zeker kantoorboek.
journaliseeren, ow. gel., in het dagboek schrijven
journalisme, o. **journalistiek**, v. het dagbladschrijven en al wat er mede in verband staat; al de periodieke geschriften van een land.
journalist, m. (journalisten), dagbladschrijver.
joviaal, bn. (jovialer, joviaalst), blijgeestig, lustig, opgeruimd, grappig; gemoedelijk.
jovialiteit, v. gmv. blijgeestigheid; gemoedelijkheid.
jubilaeum, **jubile**, o. jubelfeest (inz. kerkelijk).
jubilarius, **jubilaris**, m. (jubilariussen, jubilarissen), iem. ter wiens eere een jubelfeest gevierd wordt.
jubileeren, ow. gel., juichen, jubelen; zijne 25- of 50jarige echtverbindtenis of ambtsbediening vieren.
judaïsmus, **judaïsme**, o. gmv. het jodendom; joodsch stelsel; (ook) joodsche uitdrukking (in het spreken of schrijven).
judicatuur, o. gmv. rechterambt.
judiceeren, bw. gel., vonnis vellen, uitspraak doen, beslissen.
judiciëel, bn. rechterlijk.
judicieus, bn. judicieuzer, judicieust), oordeelkundig, verstandig, wel overlegd.

jugeeren, bw. gel., oordeelen, beoordeelen; vonnissen.

jujubes, v. mv. borstbeziën, soort borstklontjes.
Juliaansch, bn. *Juliaansche periode*, denkbeeldige tijdkring, genoemd naar Julius Scaliger, door wien hij uitgedacht is met het doel om, te midden der verschillende tijdrekeningen bij onderscheidene volken, eene vaste en doorloopende jaartelling te hebben bij het vermelden van voorvallen in de geschiedenis; *de Juliaansche tijdrekening*, oude stijl (van Julius Cesar).
junctie, v. (junctiën), vereeniging, verbinding.
junctuur, v. verbinding; tijdsgewricht, omstandigheid, toestand.
junior, de jongste.
junta, v. (juntas), vergadering; raadsvergadering (in Spanje, Portugal, Zuid-Amerika enz.); kommissie.
jura, v. de rechten, de rechtswetenschap.
jure (**de**), bijw. van rechtswege, rechtens.
juré, m. (jurés), gezworene, lid van eenen jury.
juridisch, bn. overeenkomstig de leer van het recht, rechtskundig.
jury, m. en v. (jurys), rechtbank van gezworenen; kommissie van beoordeeling (bij tentoonstellingen, prijsvragen enz.).
jus, o. gmv. het recht; krachtig vleeschnat.
justeeren, bw. gel., gelijk maken; nauwkeurig bepalen.
justificatie, v. (justificatiën), rechtvaardiging; verdediging, verontschuldiging.
justificeeren, **justifiëeren**, bw. gel., rechtvaardigen, verdedigen, verontschuldigen.
justitie, v. gmv. het gerecht; rechtswezen; rechtsoefening, rechtspleging; *paleis van justitie*.

K.

kajak, v. (kajakken), groenlandsch vaartuig.
kakokratie, v. (kakokratiën), slechte regeering.
kakogamie, v. (kakogamiën), slecht-, onvoegzaam huwelijk.
kakographie, v. (kakographiën), gebrekkige □, foutieve spelling en stijl (meestal opzettelijk tot oefening voor den leerling).
kakopathie, v. gmv. ongesteldheid, onpasselijkheid.
kakophonie, v. (kakophoniëen), wanluidendheid.
kalcedon, zie chalcedon.
kali, v. (scheik.) potasch, zout, kruid.
kaliber, o. vormwijdte, omvang; *geschut van groot kaliber*; gewicht, aanzien.
kalpac, v. (kalpacs), lichte (hongaarsche) huzarenmuts.
kalvarie, v. gmv. (godg.) *de kalvarieberg*, kruisheuvel.
kaos, m. zie chaos.
kappoot, v. (kappoten), wapenrok, mantel.
kapraaf, **kaprave**, v. (kapraven), (bouwk.) dakspar.

kashemire, o. zekere fijne stof.
kashemireshawl, v. (kashemireshawls), omslagdoek van zeer fijne oostersche wol (eener thibetaansche geit).
katafalk, v. (katafalken), praalbed (voor dooden).
kataloog, m. zie *catalogus*.
katalogiseeren, bw. gel., tot eenen katalogus regelen.
katakustiek, **kataphoniek**, o. gmv. leer betreffende de terugkaatsing van het geluid.
kataterismen, mv. zekere opgave der sterrebeelden.
kauris, v. schelppenning (munt onder de negers).
kellner, m bediende in logementen of koffiehuizen (in Duitschland).
keroplastiek, v. gmv. boetseerkunst in was.
keu, v. (keuen), biljartstok; jong varken.
khan, m. (khans), tarijnsch vorst; (ook) oostersche herberg.
kibidke, v. (kibidken), russische koets op vier lage wielen.
king's-bench, (of **queen's-bench**), v. gijzeling wegens schulden te Londen; (ook) opperst gerechtshof aldaar.
kiosk, v. (kiosken), lusthof, koepel, tuinhuis (in het oosten).
Kislew, o. (hebr. woord), derde maand van den israëlietischen kerkelijken kalender.
kloker, m. (klokers), pijpuithalertje.
klommer, m. (klommers), uitvlucht, leugen.
kobold, m. (kobolden), bergmannetje, aardgeest, kabouter.
koeli, m. en v. (koelis), chineesche arbeider of arbeidster in dienst bij de oost-indische planters.
konossement, o. zie *cognossement*.
koluren, v. mv. (sterr.) twee declinatie-cirkels.
kometarisch, bn. *kometarische planeten*, planetoïden.
kometarium, o. (kometaria), toestel tot het geven eener zinnelijke voorstelling van de banen der kometen.
konstructie, zie *constructie*.
koprolithen, m. mv. versteende overblijfselen van het voedsel bij kruipende dieren.
kordelier, m. (kordelieren), minderbroeder, franciskaner-monnik.
kornak, m. (kornakken), geleider van eenen olifant.
korps, o. zie *corps*.
kortaadje, **kortage**, v. makelaarsloon, courtage.
kosmetisch, bn. opsierend; zie *cosmetiek*.
kotyledonen, v. mv. (plant.) zaadlobben.
koyang, v. (koyangs), zekere oost-indische maat.
krambamboli, v. met suiker verzoete rum.
kranjang, v. (kranjangs), matwerk of gevlochten riet waarin suiker uit Oost-Indië verzonden wordt, baal.
krater, m. (kraters), top □, opening □, mond van een vuurspuwenden berg.
kreatine, **kreatinine**, o. bestanddeelen der vloeistof van het vleesch.
kreatuur, o. zie *creatuur*.

krediet, o. zie *crediet*.
kremetart, zie *cremor tartari*.
Kremlin, o. keizerlijk slot te Moskou.

kreutzer, m. (kreuzers), duitsch muntstukje (= 2 nederlandsche centen ongeveer).
krimineel, bn. zie *crimineel*.
kriminaliseeren, bw. gel., eene zaak ten krimineele (naar het krimineele gerechtshof) verwijzen; (tegenst. van *correctionaliseeren*, eene zaak naar de correctioneele rechtbank verwijzen).
krusifiks, o. (krusifiksen), kruisbeeld, Christusbeeld.
kubiek, o. (kubieken), teerling.
kwadraat, o. (kwadraten), (boekdr.) kort stuk om in den vorm tusschen de letters te zetten; (wisk.) *a kwadraat* (a^2): zeker kanonniersgereedschap.
kwadrant, o. (kwadranten), vierde gedeelte van een cirkel; (boekdr.) vierkantje. (zie verder *quadraat*).
kwestie, **quaestie**, v. (kwestiën, quaestiën), zaak of onderwerp in behandeling, onder beraadslaging, in onderzoek, in geschil, geschilpunt; vraag; voorstel; *de zaak in kwestie*, de onderwerpelijke zaak.
kwestieus, bn. nog niet beslist, nog niet uitgemaakt.
kwibus, m. (kwibussen), zot, dwaas.
kwidam, m. zot; zeker iemand.
kwitantie, v. (kwitantiën), bewijs van kwijting, van betaling.
kwiteeren, bw. gel., ten bewijze van betaling onderteekenen, voor voldaan teekenen (eene rekening); verlaten.
kyaniseeren, bw. gel., hout voor bederf bewaren (op de door Kyan uitgevonden wijze om het in kwikzilver-chloride te leggen).

L.

labarum, m. standaard van Konstantijn den Groote.
labiaal, o. (labialen), mondstuk eener orgelpijp.
labiaalletters, v. mv. lipletters, die met eene beweging der lippen worden uitgesproken.
labirint, **labyrint**, **labyrinth**, m. (B. o.), (labirinten, labyrinten, labyrinthen), doolhof; (ook fig.) verwarde zaak; (ontl.) een deel van het inwendige gehoorwerktuig.
laboratorium, o. (laboratoria), werkplaats, stookhuis (inz. der scheikundigen).
laboreeren, ow. gel., niet gemakkelijk (aan iets) arbeiden, sukkelen; *aan eene ziekte*, *kwaal laboreeren*.
laborieus, bn (laborieuzer, laborieust), arbeidzaam, bedrijvig; moeielijk.
lacheeren, bw. gel., los laten, vieren.
lack, **lak**, o. denkbeeldige rekenmunt in Britsch-Indië (een ropijen = f 120,000).
laconisch, bn. kort en bondig, kernspreukig, pittig.
laconismus, o. kort maar krachtig gezegde.

lacrymae Christi, Christus-tranen (fijne wijn die aan den voet van den Vesuvius wast).
laetatie, v. voeding met melk, het zogen.
lactometer, m. (lactometers), melkmeter (werktuig).
lactucarium, o. zeker plantaardig sap, latuw-bitter, salade-opium.
lacune, v. (lacunen), holte, gaping; leemte; *eene lacune aanvullen*.
ladanum, **labdanum**, o. zekere boomhars.
ladronen, m. mv. roovers (in Italië); (aardr.) de Dieveneilanden.
lady, v. (ladies), dame, voorname engelsche vrouw.
laedeeren, bw. gel., beschadigen, benadeelen; beleedigen; kwetsen.
Laetare, m. de vierde Zondag in de Vasten.
lago, o. meer.
lagrimoso, bijw. (muz.) op aandoenlijken toon.
Lagthing, v. wetgevend lichaam (in Noorwegen); *de Lagthing en de Storthing*.
lagunen, v. mv. kustmeeren, moerassen (inz. langs de Adriatische zee).
laird, m. (lairds), schotsch edelman, landeigenaar.
laisser aller, o. natuurlijke ongedwongenheid; achteloosheid; het overlaten van den loop der zaken aan zich zelven; het er op laten aankomen.
là là, zoo zoo, middelmatig, redelijk.
lama, m. (lamas), priester, opperpriester (in Indië).
lama of **llama**, o. peruaansch schaap.
lamantijn, m. (lamantijnen), zeekoe, walvischachtig zoogdier.
lambrizeeren, bw. gel., met houtwerk beschieten.
lambrizeering, v. (lambrizeeringen), houten beschot.
lambrizeerwerk, o. houten beschotwerk.
lamella, v. dun blaadje metaal.
lamenias, o. zekere geweven stof.
lamentabel, bn. en bijw. (lamentabeler, lamentabelst), erbarmelijk, beklagenswaard.
lamentatie, v. (lamentatiën), weeklacht, klaaglied.
lamenteeren, ow. gel., weeklagen, jammeren, kermen.
lamento, bijw. (muz.) zeer aandoenlijk.
lamentoso, bijw. (muz.) in eenen klaagtoon.
lampas, v. oost-indische of chineesche zijden stof.
lampion, m. (lampions), illumineerlampje, -glas.
lanceeren, bw. gel., werpen, slingeren, afschieten; (fig.) *hij lanceert zich goed*, hij weet goed door de wereld te komen.
lancet, o. (lancetten), (wondh.) laatvlijm.
lansquenet, o. zeker kansspel.
lanthanium, o. zeker metaal.
lantione, v. (lantionen) zeker chineesch vaartuig.
laodiceër, m. (laodiceërs) (fig.) lauw □, onverschillig mensch.
lapidair, bn. *lapidair schrift*, in steen gehouwen letters *lapidairstijl*, (korte en kernachtige) stijl der geschriften.

lapidatie, v. steeniging.
lapis, steen; *lapis causticus*, potasch; *lapis infernalis*, helsche steen, salpeterzuur zilveroxyde; *lapis lazuli*, lazuursteen; *lapis philosophorum*, steen der wijzen.
lardeeren, bw. gel., bespekken (vleesch), met reepjes spek opvullen; *een goede gelardeerde* (goed gespekte, gevulde) *beurs*.
lardeering, v. het lardeeren.
lascaren, m. mv. indische matrozen of kanonniers in dienst der engelsche oost-indische compagnie; soldaten van den keizer van Ceylon.
lascief, bn. (lasciever, lasciefst), ontuchtig, geil, onkuisch.
latent, bn. onzichtbaar, verborgen; (nat.) *latente warmte*, nog niet vrij geworden warmte.
lateraal, bn. ter zijde, zijdelings; *laterale verwanten*, verwanten in de zijlinie.
Lateraan, o. naam van een paleis van den paus te Rome, zetel der roomsche curie.
latereeren, bw. gel., bij reien samenstellen.
laterna magica, v. tooverlantaarn.
latitude, v. (aardr.) breedte; poolshoogte.
latitudinairen, m. mv. niet strenge zedeleeraars.
latus, m. bladzijde; som of bedrag van een folio.
laudanum, o. slaapwekkend □, pijnstillend middel; (fig.) *iemand laudanum geven*, iem. door vleitaal in slaap wiegen.
laudeeren, bw. gel., prijzen, loven.
laudes, mv. (r.k.) lofzangen.
laureaat, m. (laureaten), gelauwerde of bekroonde dichter, □ schrijver, □ schilder enz.
laus deo, God lof; schuldrekening, maanbrief.
lavis, o. gewasschen teekening.
lawine, **lavine**, v. (lawinen, lavinen), sneeuwval, sneeuwstorting.
lax, bn. wijd; los, slap; ongebonden.
laxans, **laxatief**, **laxeermiddel**, o. (laxansen), buikzuiverend middel.
laxatief, bn. (laxatiever), purgeerend.
laxeeren, bw. gel., oplossen, afvoeren, ontlasten.
lazaret, o. (lazaretten), ziekenhuis voor lijders aan besmettelijke ziekten; (fig.) huis waar veel zieken zijn.
lazarij, v. gmv. melaatschheid, zekere huidziekte.
lazaroni, of **lazzaroni**, mv. straatgepeupel, bedelaars (in Napels enz.).
lazarus, bn. met melaatschheid behebt; *arm als lazarus*, van alles beroofd.
lazarus, m. (lazarussen), melaatsche.
lazzi, mv. vernuftige zetten, gepaste antwoorden, kwinkslagen.
leading-article, o. (leading-articles), hoofd-artikel, eerst opstel (in een dagblad); (fig.) *leading-articles*, waren die goeden aftrek hebben.
lectie, v. (lectiën), voorlezing; leeruur; les
lector, m. (lectoren), voorlezer; hulpleeraar (op hoogescholen en gymnasiën).
lectoraat, o. betrekking van lector.

lectuur, v. het lezen, belezenheid; geschrift, boek.
lega, v. verbond, verbindtenis.
legaal, bn. (legaler, legaalst), wettig, wettelijk, rechtmatig.
legaat, m. (legaten), gezant □, afgevaardigde van den paus.
legaat, o. erfmaking, schenking bij uitersten wil.
legaliseeren, bw. gel., wettigen; geldig in rechten verklaren; *eene handteekening legaliseeren*, verklaren dat zij door den persoon zelven geschreven is.
legaliteit, v. gmv. wettelijkheid.
legataris, m. (legatarissen), aan wien door eenen erflater een legaat vermaakt is.
legateeren, bw. gel., bij uitersten wil vermaken, □ toekennen, □ schenken.
legator, m. (legatoren), erflater.
legende, v. (legenden), levensbeschrijving van een heilige; (ook) vele zulke levensbeschrijvingen te zamen; verhaal uit den alouden tijd; nationale overlevering; omschrift (van een muntstuk, van eenen gedenkpenning).
legéren, bw. gel., zie *legateeren*; metalen door smelting met elkander verbinden.
legéring, v. (legéringen), zulk eene verbinding, alliage.
leges, mv. bepaalde vergoeding voor zek. werkzaamheden; kopij-, expeditiegeld; *secretarieleges*.
legio, o. zeer groote menigte.
legislatuur, v. wetgevende macht.
legist, m. (legisten), wetkundige, wetgeleerde.
legitiem, bn. wettelijk, wettig; echt, echt geboren; *de legitieme portie*, het rechtmatig erfdeel.
legitimatie, v. echtverklaring; erkenning eener volmacht.
legitimeeren, bw. gel., wettigen, voor echt verklaren.
legitimisten, m. mv. zekere staatspartij (aanhangers der leer dat de vorstelijke waardigheid een erfelijk recht is onafhankelijk van 's volks wil); in Frankrijk de aanhangers van den ouderen tak der Bourbons.
legitimiteit, v. wettigheid; geboorte uit een wettig huwelijk.
lemma, v. voorloopige stelling.
lenticellen, v. mv. (ontl.) oogwratjes.
lenticulair, bn. lensvormig, linsvormig.
lepra, v. melaatschheid (zekere huidziekte).
leproos, bn. melaatsch.
lèse majesté, gekwetste majesteit, hoogverraad, majesteitschennis.
lethaal, bn. doodelijk.
lethaliteit, v. gmv. doodelijkheid.
lethargie, v. gmv. slaapzucht; (fig.) zorgeloosheid, ongevoeligheid.
Lethe, v. (fig.) vergetelheid; *uit de Lethebron drinken*, niets onthouden.
lettres de cachet, v. mv. (fr. gesch.), (eert.) geheime bevelschriften tot gevangenneming of verbanning.
leucopathie, v. gmv. (gen.) bleekzucht.
Levant, v. (B. m.) gmv. het oosten, de landen beoosten de Middellandsche zee; *levants* of *levents*, soldaten der turksche galeien.

levantijn, m. (levantijnen), (zeew.) hevige stormwind.
levantine, v. zekere fijne stof.
levantisch, bn. van □, uit □, op de Levant; *de levantische handel*.
lever, o. (levers), morgenreceptie (ten hove enz.)
leverancie, **leverantie**, v. (leveranciën, leverantiën), levering, aflevering, bezorging (inz. bij aanneming).
leverancier, m. (leveranciers), leveraar, verschaffer, bezorger (inz. bij aanneming); (ook) proviandmeester; *de leveranciers van het leger*, *hofleverancier*.
levéren, bw. gel., (kooph.) gerechtelijk een protest laten opmaken over eenen wissel, de trekken maken (in het kaartsp.).
leviathan, m. monsterachtig waterdier, watermonster.
leviet, m. (levieten), (isr. gesch.) lid □, nakomeling van den stam Levi; priester van lageren rang; (fig.) *iemand de levieten lezen*, scherp doorhalen.
lexicograaph, m. (lexicographen), woordenboekschrijver.
lexicon, o. wetenschappelijk woordenboek.
li, o. chineesche afstandsmaat, □ koperen munt.
liaison, v. verbindtenis, liefdesbetrekking.
lianen, v. mv. zek. slingerplanten (in de keerkringslanden).
lias, v. (liassen), veter, snoer (waaraan brieven enz. worden geregen).
liasseeren, bw. gel., papieren aan een snoer rijgen.
libatie, v. (libatiën), drank-, plengoffer (der ouden).
libel, o. (libellen), schotschrift, blauwboekje.
libel, v. (libellen), (nat.) luchtbelbuis, toestel om er mede te waterpassen.
libellist, m. (libellisten), libelschrijver, schotschrijver.
liberaal, bn. en bijw. (liberaler, liberaalst), vrijheidlievend, vrijzinnig, onbevooroordeeld; (ook) niet orthodox (op kerkelijk gebied).
liberaal, m. (liberalen), vrijheidsvriend, vrijzinnige, voorstander der volksvrijheid, □ der vrijheid in Kerk en Staat.
liberalismus, o. vrijheidsgeest, vrijheidsmin.
liberaliteit, v. onbekrompenheid, onbevooroordeelde denk- en handelwijze.
liberatie, v. (liberatiën), bevrijding, verlossing.
libereeren, bw. gel., bevrijden, ontheffen.
liberteit, v. vrijheid.
libertin, m. (libertins), lichtmis; wildzang; vrijgeest.
libitum (ad), naar welgevallen.
libratie, v. (libratiën), (sterr.) schijnbare schommeling der maan.
licentiaat, m. (licentiaten), kandidaat-doctor in de rechten, de geneeskunde enz.
licentie, v. (licentiën), verlof, vergunning; (fig.) ongebondenheid, uitspatting.
licitum, o. iets dat geoorloofd is.
lictor, m. (lictores), (rom. gesch.) bijlbundeldrager.
liëeren, bw. gel., verbinden, vereenigen, samenvoegen; (fig.) *zij zijn zeer geliëerd* (zeer goede vrienden).
Ligorianen, **Ligoristen** of **Redemptoristen**, m. mv. zekere kerkelijke orde (naar haren stichter Liguori zoo genoemd).

ligue, v. verbond; eedgenootschap; samenspanning; (inz.) de Ligue in Frankrijk in de 16e eeuw tegen de protestanten.
liguisten, **ligisten**, m. mv. die tot eene ligue behooren, eedgenooten.
liguline, v. purperroode kleurstof in de beziën van den liguster.
lilas, **lila**, o. lichtblauwe □, roodachtige kleur.
Lilliput, o. fabelachtig land van dwergen.
limbus, m. (plant.) bladschijf □, zoom der bloem, (sterr. nat.) in graden enz. afgedeelde koperen rand der toestellen; (r.k.) afgezonderde plaats bij de hel voor ongedoopt gestorven kinderen.
limiet, v. (limieten), scheidpaal, grens; hoogste bod waartoe men (op eene verkooping) gemachtigd is.
limitatie, v. (limitatiën), beperking, begrenzing.
limiteeren, bw. gel., beperken, begrenzen; den prijs stellen.
limonade, v. limoen-, citroenwater.
limoniet, o. moerasijzer, zekere delfstof.
lineair, bn. lijnvormig.
lineamenten, o. mv. gelaatstrekken; handlijnen.
linie, v. (liniën), streep, lijn; verschansing; *de linie van defensie*; (recht.) opvolging van aanverwanten; tak, lijn; *opklimmende linie*, *afdalende zijdelingsche linie*.
linie, gmv. evenaar, evenachtslijn; *de linie passeeren*; in slagorde geschaard leger; staand leger; *de linietroepen*, *het 57ste regiment van linie*.
liniëerder, m. (liniëerders), lijnentrekker.
liniëeren, bw. gel., lijnen, lijnen trekken; *geliniëerd papier*.
lion, m. (lions), (fig.) leeuw; overdreven modegek, toongever.
lionne, v. (lionnes), uitgelaten vrouw uit de groote wereld.
liqueur, m. zie *likeur*.
liquidambra, v. zekere vloeibare balsem.
liquidatie, v. (liquidatiën), verrekening, afrekening, vereffening, afdoening.
liquide, bn. vloeibaar; helder; bewezen; uitgemaakt; *deze schuld is liquide*, kan ingevorderd worden.
liquideeren, bw. gel., klaar maken, bewijzen; afbetalen, verrekenen, vereffenen; *zijne affaire liquideeren*, ophouden handel te drijven.
lira, v. italiaansche rekenmunt.
litaniën, **litanijen**, v. mv. (r.k.) smeekgezang, smeekgebed; (fig.) langwijlige klacht.
liter, m. (liters), inhoudsmaat, nederlandsche kan (voor natte waren), nederlandsche kop (voor droge waren).
lithium, o. gmv. zeker zeldzaam metaal.
lithochromie, v. steenschilderkunst; gekleurde steendruk.
lithodendriten, m. mv. steenboonen, koralen; (ook) boomversteeningen.
lithodomen, m. mv. borende schelpdieren.
lithoglyphiek, v. steensnijkunst.
lithograaph(f), m. (lithografen), steendrukker.

lithographie, v. steendruk-, steenschrijf-, steenteekenkunst; (ook) steendrukkerij.
lithographiëeren, bw. gel., op den steen schrijven, □ teekenen.
lithographisch, bn. de steendrukkunst betreffende, door haar voortgebracht; *lithographische steen*, zek. gekleurde vaste kalksteen.
lithologie, v. leer der gesteenten.
lithomorphen, m. mv. beeld-, figuursteenen, zonderling gevormde steenen.
lithophanie, v. doorschijningsbeeld in steen enz.
lithophyllen, m. mv. boombladversteeningen.
lithophyten, m. mv. steenplanten, koralen.
lithotomie, v. steensnijding, operatie van den steen in de blaas.
litigieus, onbetwistbaar, pleitziek.
litispendentie, v. tijd gedurende welken een proces aanhangig is.
litoraal, o. gmv. zeestrand, kustland, de kuststreken.
litrameter, m. (litrameters), (nat.) toestel om het soortelijk gewicht van vloeistoffen te bepalen.
litteraal, bn. en bijw. letterlijk.
litterair, bn. wetenschappelijk, geleerd en geletterd.
litterator, m. (litteratoren), boekenkenner, letterkundige.
litteratuur, v. gmv. voortbrengselen der letterkunde, geschriften, boekwerken; boekenkennis, letterkennis.
liturg, m. (liturgen), kerkdienaar.
liturgie, v. (liturgiën), kerkgebruik, kerkformulier, orde der kerkdienst.
liverei, v. (livereien), bijzondere kleeding van eenen bediende of lakei enz.; *liverei dragen*, (fig.) (dicht.) kleeding.
livre, o. (livres), fransche rekenmunt (zooveel als een franc).
livret, o. (livretten), boekje, aanteekenboekje; zakboekje, spaarbankboekje; boekje waarin voor militairen, werklieden enz. wordt opgeschreven wat zij verdiend en hoeveel zij er op ontvangen hebben; gedragboekje.
llama, v. zie *lama*.
llamanas, mv. zekere vlakten in het noordelijk deel van Zuid-Amerika.
Lloyd of **Lloyds**, koffiehuis van Lloyd te Londen, vergaderplaats der scheeps- en zee-assurantie-makelaars aldaar; *de Triëster Lloyd*; *de nederlandsche Lloyd*; *Lloydslijst*; te Londen verschijnend nieuwsblad voor koophandel en zeevaart.
locaal, **lokaal**, bn. (localer, locaalst), plaatselijk.
locaal, o. (lokalen), **localiteit**, v. (localiteiten), ruimte, plaatsruimte; plaatsgesteldheid; vertrek, kamer, zaal.
locomobiel, bn. plaatsveranderend, beweeglijk.
locomotief, v. (locomotieven), stoomwagen, treintrekker.
locutie, v. (locutiën), uitdrukking, spreekwijze.
lodagales, v. mv. vloeibare slijkmassa's door vulkanen uitgeworpen (in Amerika)
logarithmen, m. mv. (wisk.) redegetallen (ter verkorting der berekeningen), verhoudingscijfers.
loge, v. (loges), afgezonderd gedeelte in eenen schouwburg

dat ingericht is voor een bepaald aantal toeschouwers; vereeniging , vergaderzaal der vrijmetselaren, al de leden eener vrijmetselaarsloge; hut; vest.
logeabel, bn. bewoonbaar, ter bewoning ingericht.
logement, o. (logementen), woning; huis waar vreemdelingen gehuisvest worden, hôtel; nachtverblijf.
logeeren, bn. ow. gel., iem. huisvesten; gehuisvest zijn.
logie, v. (logies), hut; woning.
logiek, **logica**, v. gmv. redeneerkunst, kunst om goed en geregeld te denken.
logisch, bn. op redeneerkunde gegrond.
logogryph, v. (logogryphen), woord-, letterraadsel.
logomachie, v. (logomachiën), woordentwist.
logos, o. woord, rede; denkvermogen; (fig.) overlevering.
loisir (**à**), op gemak, zonder haast, in ledigen tijd.
longcloths, o. zekere geweven stof.
longimetrie, v. gmv. lengtemeting.
longitude, v. geographische lengte.
longitudinaal, bn. op de lengte betrekking hebbende, de lengterichting volgende.
loquaciteit, v. gmv. welbespraaktheid; praatzucht.
lord, m. (lords), engelsch edelman; *de lords* of *het huis der lords*, het Hoogerhuis van het britsche parlement; *lord-luitenant*, onderkoning (b.v. van Ierland); *lord-mayor*, eerste overheidspersoon (burgemeester) eener stad (in Groot-Brittannië).
lordschap, o. waardigheid van lord; *uwe lordschap*, *zijne lordschap*, (titel).
lorgueeren, bw. gel., begluren; door ooglazen bekijken.
lorget, **lorgette**, v. tuurglas, zakkijkertje, tooneelkijker.
lotie, v. (nat.) het zuiveren of wasschen van ertsen.
lotto, **lottospel**, o. zeker kansspel, kienspel.
louis d'or, m. fransche gouden munt (thans = nag. *ƒ* 9.62).
loup, **loupe**, v. handvergrootglas.
loupe, v. het gezuiverde ijzer in ijzersmelterijen.
Louvre, o. oud koninklijk paleis te Parijs.
loxodromische lijn of **koerslijn**, v. de lijn welke het schip om den aardbol zou beschrijven, indien het, met behoud van dezelfde streek, de reis om de aarde maakte.
loxokosmos, m. (sterr.) zeker werktuig.
loyaal, bn. (loyaler, loyaalst), rechtmatig, eerlijk, getrouw, rondborstig.
loyaliteit, **loyauteit**, v. oprechtheid, eerlijkheid; getrouwheid; gehoorzaamheid aan de wet.
lozange, **losange**, v. (meetk.) ruit.
lubriciteit, v. gmv. grove zinnelijkheid, geilheid.
lubriek, bn. (lubrieker, lubriekst), grof zinnelijk, geil, zeer wellustig.
lubsch, bn. van Lubeck; *marken lubsch*, hamburgsche wisselmunt.
lucerne, v. zaairupsklaver, zeker gewas.
lucide, bn. helder, klaar, onbevangen; *lucide oogenblikken* (van eenen krankzinnige).

Lucifer, m. gmv. morgen-, avondster; de duivel, satan.
lucifer, (lucifers), wrijfvuurhoutje, wrijfzwavelstok.
lucimeter, m. (lucimeters), lichtmeter (werktuig).
lucratief, bn. (lucratiever, lucratiefst), winstbelovend, winstgevend, voordeelig.
lucretia, v. (fig.) kuische vrouw.
lucrubatie, v. (lucrubatiën), nachtwerk, nachtstudie.
lucullisch, bn. weelderig, met □, in overdaad (als Lucullus).
luctor et emergo, ik worstel en kom uit de zee op (zinspreuk op het wapen der provincie Zeeland).
luddieten, m. mv. werktuigvernielers (zekere oproerlingen in Engeland, zoo genoemd naar Ludd, hunnen aanvoerder).
ludificatie, v. (ludificatiën), bespotting, fopperij.
luguber, bn. (luguberer,luguberst), treurig, somber, jammerlijk.
lumen mundi, licht der wereld, gezond verstand.
lumineus, bn. lichtend, helder, klaar; duidelijk; *een lumineus idee*.
luna, v. de maan; (scheik.) zilver.
lunarisch, **lunair**, bn. de maan betreffende.
lunaristen, m. mv. die de vuurbollen en meteoormassa's, als uit de vulkanen der maan herkomstig, beschouwen.
lunarium, o. (lunaria), toestel ter aanschouwelijke voorstelling van den loop der maan om de aarde.
lunatie, v. tijd waarin de maan de geheele reeks harer schijngestalten volbracht heeft; (ook) die reeks zelve.
lunatiek, bn. maanziek; lichtzinnig, grillig
lunambulisme, o. maanziekte, het slaapwandelen.
lunette, v. (lunettes), oogglas, verrekijker; paarden-ooglap; (vest.) brilschans.
lusingando, bijw. (muz.) schertsend, vleiend.
lustrum, o. (lustra), vijfjarig tijdvak.
luteeren, bw. gel., dicht smeren, luchtdicht maken.
luxatie, v. (luxatiën), verrekking, verstuiking.
luxe, m. gmv. weelde, overvloed.
luxurieus, bn. weelderig; overvloedig; ontuchtig.
luzerne v. zie *lucerne*.
lyceum, o. school voor hooger onderwijs.
lympha, v. (ontl.) waterige stof in het bloed; *lymphatische gestellen*.
lynx, m. (lynxen), losch (dier); zeker sterrebeeld; *lynx* (scherpziende) *oogen*.
lyrisch, bn. tot de lier behoorende; een *lyrisch* (lier-)*dichter*.

M.

macadamiseeren, bw. gel., eenen straatweg aanleggen naar het stelsel van Mac Adam (met steengruis enz.).
macaluben, m. mv. soort slijk- of luchtvulkanen.
macaroni, mv. meelrepen, deegdraden (volksvoedsel der Napolitanen).

macchiavelismus, o. gmv. staatsleer van Macchiavel; (fig.) sluwe □, arglistige staatkunde.
macchiavelist, m. (macchiavelisten), aanhanger dier leer.
macedoine, v. soort spijs (samengesteld uit velerlei groenten en vruchten); (ook) letterkundig allerlei, mengelingen.
macereeren, bw. gel., laten weeken, □ inbijten, doortrekken; (fig.) afmatten, kwellen; *zich macereeren*, zich pijnigen (van dwepers).
machinaal, bn. (machinaler, machinaalst), met werktuigen verricht of vervaardigd; werktuigelijk; onnadenkend, volgens den sleur.
machinatie, v. (machinatiën), kuiperij.
machine, v. (machinen, machines), kunstwerktuig, toestel; (fig.) list, kunstgreep.
machineeren, bw. gel., iets kwaads bedenken, zich van kuiperijen bedienen; onderkruipen.
machinerie, v. (machineriën), inrichting □, samenstel der kunstwerktuigen; *de machineriën op een tooneel*.
machinist, m. (machinisten), kunstwerktuigmaker; bestuurder der machine.
macigno, o. zekere italiaansche kalksoort.
macis, v. foelie van de nootmuskaat.
mackintosh, v. (mackintoshen), regenjas, waterdichte mantel.
mâçon, m. (mâçons), vrijmetselaar.
mâçonnerie, vrijmetselarij.
mâçonniek, bn. de vrijmetselarij betreffende; vrijmetselaars…
macrobiotiek, v. gmv. kunst om het leven te verlengen; gezondheidsleer.
maculatuur, v. misdruk.
madame, v. mevrouw.
mademoiselle, v. mejuffrouw, juffrouw.
madapollams, zekere geweven stof.
madonna, v. (madonnaas), (r.k.) de H. Maagd; onze Lieve Vrouw; Maria-beeld.
madras, o. zekere geweven stof (zijde en katoen).
madrigal, o. (madrigalen), lyrisch zinrijk dichtstukje.
maecenas, m. (maecenassen), (fig.) voorstander □, vriend en beschermer der schoone kunsten.
Maenalus, *de berg Maenalus*, naam van zeker sterrebeeld.
maestoso, bijw. (muz.) verheven, majestueus, met waardigheid.
maestro, m. meester, leermeester; muziekmeester; (inz.) componist, toonkunstenaar.
magie, v. gmv. tooverkunst, tooverij, geheime wetenschap, zwarte kunst.
magiër, m. (magiërs), oostersch geleerde; (inz.) sterrekundige.
magisch, bn. door □, met tooverkracht, betooverend.
magister, m. (magisters), meester, leermeester.
magisterium, o. (scheik.) meesterpoeder.
magnaat, m. (magnaten), rijksgroote, lid van den hoogen adel (in Hongarije en Polen); *de magnaten-tafel*, het Hoogerhuis van den hongaarschen landdag.
Magna charta, v. de grondwet van den engelschen staat.
magnesia, v. talkaarde, bitteraarde, geneesmiddel.
magnesium, o. talcium, zeker metaal.

magnetisch, bn. aantrekkingskracht bezittende; *magnetische kracht*; *magnetische vloeistof*; (ook) door het magnetismus voortgebracht; *magnetische slaap*.
magnetiseeren, bw. gel., (gen.) magnetische vloeistof in een dierlijk lichaam in werking brengen.
magnetiseur, m. (magnetiseurs), die magnetiseert, het magnetismus in toepassing brengt.
magnetismus, **magnetisme**, o. theorie der magneetkracht; magnetische kracht en hare toepassing; *dierlijk magnetismus* of *levensmagnetismus*.
magneto-electriciteit, v. gmv. de electrische stroomen door eenen magneet te voorschijn gebracht.
magnetometer, m. (magnetometers), werktuig om de kracht der magneetnaald te bepalen.
magnificentie, v. gmv. pracht, heerlijkheid.
magnifiek, bn. (magnifieker, magnifiekst), prachtig, luisterrijk.
magnium, o. magnesium, zeker metaal.
Magyaren, m. mv. oorspronkelijke naam der Hongaren.
mail, v. (mails), valies; brievenpost (inz. de postdienst tusschen Oost- of West-Indië en Europa); *de landmail*, van Europa over Suez naar Oost-Indië.
mainteneeren, bw. gel., handhaven, in stand houden; *eene juffer mainteneeren* (kameren), eene bijzit houden; *je maintiendrai*, ik zal handhaven (spreuk op het ned. wapen).
maire, m. (maires), hoofd van een gemeentebestuur (in Frankrijk).
mairie, v. (mairiën), ambt □, waardigheid van maire; gemeentehuis.
maîtresse, v. (maîtressen), meesteres; vrouw des huizes, bijzit, matres.
maîtriseeren, bw. gel., den meester spelen, beheerschen.
majolica, v. italiaansche kalksteensoort.
major, bn. grootere, oudste.
major, m. de oudste van twee broeders, senior; *de major* (eerste term) *eener sluitrede*.
majoraat, o. (majoraten), voorrecht van het oudste lid eener familie.
majoreniteit, **majoriteit**, v. gmv. meerderjarigheid.
majoriteit, v. gmv. meerderheid van stemmen.
makaronisch, bn. *makaronisch gedicht*, boertig gedicht waarin vele woorden een latijnschen uitgang hebben.
makrokosmos, m. gmv. de wereld in het groot.
makuba, **makuba-tabak**, m. zeer fijne snuiftabak.
malaise, v. onaangename gewaarwording, gemelijkheid; § landerigheid.
mal-à-propos, bijw. ongepast aangehaald.
malcontent, bn. misnoegd, ontevreden; *de malcontenten*.
maledictie, v. (maledictiën), vloek, verwensching.
malentendu, o. misverstand, verkeerd begrip.
malheur, o. ongeluk, rampspoed.
malhonnet, bn. onbeleefd.
malice, v. boosheid, arglistigheid, schalksche streek.
malicieus, bn. (malicieuzer, malicieust), boosaardig, moedwillig, verraderlijk.

malleabel, bn. (malleabeler, malleabelst), hamerbaar, smeedbaar, rekbaar.
malmole, o. wit fijn bengaalsch katoen.
malrove, v. andoren (zeker gewas)
malowen of **malvaceën**, v. mv. soort kruid-, heester- en boomachtige planten (onder de verzengde luchtstreek).
maltraiteeren, bw. gel., mishandelen.
malversatie, v. (malversatiën), ontrouwe ambtwaarneming; verduistering van toevertrouwde gelden.
malz-extract, o. gmv. soort bier waaraan geneeskracht wordt toegeschreven, (zoogenaamd) gezondheidsbier.
mama, (mamas), moeder; deftige mama, dikke vrouw.
mameluk of **mammeluk**, m. (mamelukken), soldaat bij de lijfwacht van den onderkoning van Egypte; slaaf uit christen ouders geboren en in den mahomedaansche godsdienst grootgebracht; afvallige geloofsverzaker (die van christen mahomedaan is geworden).
mammon, m. gmv. geldgod, aardsche schattten.
mammouth, m. (mammouthen), soort olifant, ontzachelijk dier uit de voorwereld.
mamsel of **mammesel**, v. (mamsels), mademoiselle, juffer; (ook schimpwoord : *kijk wat een mamsel!)*.
manchester, o. soort katoen-fluweel (zoo genoemd naar de engelsche stad Manchester).
manchetten, v. mv. handlubben, losse hemdsboorden; (fig.) *manchetten hebben,* bang zijn.
mancipatie, v. overgave (van iets) als eigendom.
manco, (kooph.) tekort (bij koopwaren).
mandaat, o. (mandaten), lastbrief, bevelschrift (inz. pauselijke) verordening; volmacht; *mandaat van* (of *tot*) *betaling*.
mandarijn, m. (mandarijnen), staatsbeambte in China.
mandataris, m. (mandatarissen), gevolmachtigde.
mandeline (**eau de**), v. haargroei bevorderend water.
mandement, o. (mandementen), herderlijke brief, herderlijk schrijven (eens bisschops enz.)
mandragora, mv. vergiftige zuid-europeesche en noord-afrikaansche kruiden.
manège, v. (manèges), rijschool.
mangliet, **mangrove**, v. zek. west-indische hooge boom.
mangostan, v. zek. oost-indische vrucht.
manille of **manilje**, v. naam eener kaart in het omberspel.
maniok, m. (plant.) broodwortel, cassava.
manipulatie, v. (manipulatiën) kunstmatige behandeling (inz. het betasten of bestrijken door den magnetiseur).
manipuleeren, bw. gel. behandelen; betasten, bestrijken.
mankeeren, ow. zie *manqueeren*.
manna, o. gmv. (H.S.) brood des hemels; zeker geneeskrachtig boomsap.

manoeuvre, v. (manoeuvres), handeling; handgreep; beweging , wending van een schip; verrichting door krijgsvolk, militaire oefening, slinksche handelwijze; *manoeuvres*, listen en lagen.
manoeuvreeren, ow. gel., oefeningen houden; *de troepen, de eskaders manoeuvreerden*.

manometer, m. (manometers), (nat.) dichtheidsmeter.
manquement, o. (manquementen), gebrek, fout.
manqueeren, ow. gel., feilen, te kort komen, □ schieten, in gebreke blijven; *deze firma manqueert* (staakt hare betalingen); *heb ik u in iets gemanqueerd?* heb ik iets gedaan dat uwe ontevredenheid opwekt?
mantille, v. (mantilles), vrouwenmanteltje.
manuaal, o. (manualen), handboek, dagboek; (muz.) rij toetsen, klavier (in een orgel).
manufacturen, v. mv. voortbrengselen van handen-, of fabrieksarbeid (inz. zijden, katoenen, linnen of wollen stoffen).
manufacturier, m. (manufacturiers), vervaardiger □, verkooper van zulke voorwerpen.
manufactuur, v. (manufacturen), werkplaats waar handenarbeid verricht wordt.
manumissie, v. (manumissiën), het vrijgeven van slaven (door hunne meesters).
manuscript, (manuscripten), handschrift, geschreven stuk, □ boek.
mappe, v. (mappes), omslag, teekenportefeuille, brieventasch.
mappemonde, v. wereldkaart; (fig.) groote □, volle vrouwenborsten.
marabout, m. (marabouts), geestelijke eener moskee.
marcassite, o. soort delfstof, vuursteen, zwavelkies, kattengoud.
marchand, m. (marchands), koopman, handelaar; *marchand tailleur*, lakenkooper en kleermaker tevens.
marchandeeren, ow. gel., handel drijven; dingen; (fig.) dralen, talmen.
marcheeren, ow. gel., te voet gaan; goed aanstappen; oprukken (van soldaten); (fig.) vooruit komen.
marchese, m. (marchesen), markies, adellijke titel (in Italië).
Marcheswan of **Cheswan**, v. (hebr. woord) tweede maand van den israëlitischen kerkelijken kalender.
maréchal, m. maarschalk.
maréchaussee, politie te paard op het platteland.
maréchaussee, m. (maréchaussees), rijdende veldwachter, politie-ruiter.
Maremmen, v. mv. ongezonde en moerasachtige landstreek in Toskane.
Marforio, m. groot steenen beeld te Rome, waar somtijds paskwillen aangeplakt worden,
margarine, o. (scheik.) parelstof, hoofdbestanddeel van eenige vetsoorten uit het dierenrijk.
marge, v. (marges), gedeelte van een bladzijde dat niet beschreven wordt.
marginaal, bn. *marginale aanteekeningen*, kantteekeningen, aanmerkingen op den rand (van een geschrift of boek).
margine (in), bijw. op den rand.
mariage, o. huwelijk; heer en vrouw (in het kaartspel); naam van zeker kaartspel.
marine, v. zeewezen; beheer van het zeewezen; vloot, zeemacht; *departement van marine*, een der departementen van algemeen bestuur in eenen Staat; *minister van marine*.
marinewerf, v. (marinewerven), rijkswerf waar oorlogschepen enz. gebouwd worden.

marineeren, bw. gel., in zeewater leggen, inmaken; *gemarineerde haring*.
marinier, m. (mariniers), zeesoldaat; zeeman.
marionetten, v. mv. tooneelpoppetjes.
maritaal, bn. den getrouwden man toekomende.
markotten, bw. gel., heesterachtige planten vermenigvuldigen.
maril, o. soort weefsel, halfzijden stof.
marqueeren, bw. gel., merken, stempelen.
marqueur, m. (marqueurs), teller (bij het biljartspel); oppasser.
marquis, m. markies (titel).
marquise, v. markiezin.
Marseillaise, v. naam van een fransch patriotisch lied van 1792.
Marsic, m. naam eener ster.
martiaal, bn. (martialer, martiaalst), krijgshaftig.
maryland, o. soort tabak (uit den Staat van dien naam in N.-Amerika).
maskuliet, **mazuliet**, v. (maskulieten, mazulieten), zekere indische sloep.
massacre, m. (massacres), gruwelmoord, bloedbad.
massacreeren, bw. gel., gruwelijk vermoorden, afmaken, neersabelen.
massief, bn. (massiever, massiefst), zuiver, dicht, vast (inz. van metalen); sterk, stevig, hecht.
mastic, **mastik**, **mastix**, m. (B. v.), soort geurige hars.
masticatie, v. het kauwen.
masticot, o. zeker gesmolten mengsel (bij het bereiden van delftsch aardewerk).
mastodon, m. (mastodons), soort olifant (van een uitgestorven geslacht).
mastozoön, m. zoogdier
mastozoölogie, v. leer der zoogdieren.
masturbatie, v. zelfbevlekking.
matador, m. (matadoren), stierendooder (in Spanje); (in sommige kaartspelen) de hoogste op elkander volgende troeven; (fig.) man van groot vermogen of aanzien, iemand die uitmunt in eenige kunst enz.
maté, o. Paraguay-thee, bladeren eener hulsachtige amerikaansche plant.
mater, v. moeder; kloostervoogdes; moederkerk; moerschroef; (oudt. scheik.) zilver.
materia, **materie**, v. stof, grondstof; zaak, onderwerp, punt van behandeling ; etterstof.
materiaal, o. **materialen**, mv. de ruwe stof tot eenig werk, bouwstof, grondstof, bestanddeelen.
materialismus, **materialisme**, o. gmv. leer dat de materie of de stof (d.i. de lichamelijke zelfstandigheid) de eenige en eindoorzaak is van al wat bestaat.
materialist, m. (materialisten), die zulk eene leer toegedaan is.
materialiteit, o. gmv. stoffelijkheid, eigenschap der stof.
materiëel, bn. stoffelijk; lichamelijk.
materiëel, o. voorraad van dingen welke men (b.v. tot de bearbeiding van iets) bezigt; geschut (van een leger).
mathematicus, m. (mathematici), wiskunstenaar.
mathematiek, v. gmv. wiskunde; de afgetrokken wetenschappen.

mathematisch, bn. wiskunstig, overtuigend, uitgemaakt.
mathesis, v. gmv. wiskunde.
matres, v. (matressen), maîtresse, onderwijzeres, schoolhouderes; minnares; bijzit.
matrimonium, o. echt huwelijk, huwelijksleven.
matrone, v. (matronen), deftige □, bedaagde vrouw.
matteeren, bw. gel., afmatten; mat □, dof maken; wit koken (metaal).
maturatie, v. rijpwording.
maturitas, **maturiteit**, v. rijpheid, volwassenheid.
maxime, v. (maximen), grondstelling, maatstaf; leerspreuk.
maximum, o. (maxima), het grootste, hoogste, meeste; de hoogste prijs, het grootste (vooraf bepaalde) aantal.
mea culpa, (het is) mijne schuld, door mijn toedoen.
meander, m. (meanders), kromming, bocht.
mechanica, v. gmv. werktuigkunde, leer der beweging.
mechanicus, m. (mechanici), werktuigkundige; handwerksman.
mechaniek, v. gmv. zie *mechanica* ; (ook) samenstelling □, inrichting der werktuigen.
mechanisch, bn. werktuigkunstig, werktuigelijk; (fig.) zonder nadenken.
mechanismus, o. gmv. inwendige inrichting of samenstelling van een werktuig, drijfwerk, bewerktuiging.
meconine, v. gmv. extractiestof in het opium.
medaille, **medalje**, v. (medailles, medaljes), eere-, gedenkpenning.
medaillist, m. (medaillisten), kenner □, liefhebber van medailles.
medaillon, o. (medaillons), naamcijfer of portret in eene kleine (meestal eivormige) lijst gevat (als borstsieraad).
mediair, o. bemiddeling, tusschenkomst.
mediateur, m. (mediateurs), scheidsman, bemiddelaar.
mediatie, v. bemiddeling.
mediatief, bn. bemiddelend.
mediatiseeren, bw. gel., *de gemediatiseerde vorsten* (in Duitschland), vorsten die vroeger souvereinen waren en thans in een afhankelijken toestand zijn gebracht.
medicament, o. (medicamenten), **medicijn**, v. (medicijnen), artsenij, geneesmiddel.
medicinaal, bn. geneeskundig; geneeskrachtig; tot de artsenij behoorende; *medicinaal gewicht*, apothekersgewicht (1 med. pond = drie achtste ned. pond of 375 wichtjes), (1 ned. pond = 12 oncen, 1 once = 8 drachmen, 1 drachme = 3 scrupels, 1 scrupel = 20 greinen).
medicineeren, ow. gel., medicijnen gebruiken, onder geneeskundige behandeling zijn.
medicus, m. (medici), geneeskundige, geneesheer, doctor, docter.
medio, bijw. midden; *medio* (half) *September*; *in medio*, in het midden.
mediocre, bn. middelmatig.
mediocriteit, v. gmv. middelmatigheid.

medisch, bn. tot de geneeskunde behoorende; *de medische faculteit*, een der faculteiten (hoofdvakken van het hooger onderwijs) aan de hoogescholen.

meditatie, v. (meditatiën), overpeinzing, bespiegeling.
mediteeren, bw. gel., peinzen.
medium, o. het midden, het middelste; middenweg, middenstof; hulpmiddel; *circuleerend medium*, gemunt geld.
Médjidié-orde, v. ridderorde in Turkije.
Medusa, v. *het hoofd van Medusa*, een gedeelte van het sterrebeeld Perseus.
medusa-hoofd, o. (medusa-hoofden), afgrijselijk , schrikbarend voorwerp.
medusen, v. mv. zeekwallen, soort zeenetels, zekere dieren.
meeting, v. (meetings), vergadering, bijeenkomst (inz. openbare).
megaskoop, v. (megaskopen), zeker optisch werktuig.
megera, v. (megeraas), helsche furie, boosaardig wijf.
melanch(k)olie, v. gmv. zwaarmoedigh., droefgeestigheid.
melanch(k)oliek, **melanch(k)olisch**, bn. (melanch(k)olischer, meest melanch(k)olisch), zwaarmoedig, droefgeestig; *een melanch(k)olische bui*, een aanval van melankolie.
melaniet, o. (delfst.) zek. fluweelzwarte granaatsoort.
melanine, o. zwarte kleurstof.
melasse, suikerstroop, suikersap, slijmsuiker.
melastomen, mv. zek. plantenfamilie.
mêlee, v. strijd-, krijgsgewoel; heetst van een gevecht; hevige woordentwist.
meleeren, bw. gel., mengen, ver-, ondereenmengen; bemoeien.
melissographie, v. gmv. natuurlijke historie der bijen.
melodica, v. soort orgelwerk.
melodieus, bn. (melodieuzer, melodieust), **melodisch**, bn. (melodischer, meest melodisch), welluidend, aangenaam klinkend; zangerig.
melodrama, o. (melodramaas), tooneelspel met begeleiding van muziek zonder zang.
melomanie, v. gmv. overdreven zucht tot de toonkunst.
membraan, o. (membranen), vlies, dunne huid.
memento, gedenk; *memento mori*, gedenk te sterven.
memento, o. herinnering, gedachtenisteeken.
memorabel, bn. gedenkwaardig.
memorandum, o. (memoranda), herinnering-, gedenkboek; diplomatieke nota.
memoriaal, o. (memorialen), herinneringschrift; kladboek, aanteekeningboek.
memorie, v. aandenken; geheugen.
memorie, (memoriën), opstel, verhandeling; beschouwingen (over zek. onderwerp).
memoriseeren, bw. gel., van buiten leeren.
Mena(c)hem, m. (hebr. woord), naam der maand Ab (van den israëlitischen kalender) na haren negenden dag.
menage, v. huishouding; huishoudelijkheid; soldatenkost.
menageeren, bw, gel., ontzien, voorzichtig behandelen, (met iemand) omgaan; spaarzaam huishouden; *zich menageeren*, ww. zich matigen, zich in acht nemen.
menagerie, v. (menageriën), verzameling wilde dieren, diergaarde.
menageus, bn. (menageuzer, menageust), huishoudelijk, spaarzaam; *menageus* (voorzichtig) *met iemand omgaan*.

menestreel, m. (menestrelen), (eert.) dienaar en begeleider der minnezangers; minnezanger (in Schotland).
meniscus, m. maanglas, lens aan de eene zijde bol en aan de andere zijde hol geslepen; halvemaanvormig lichaam.
menstruum, o. (scheik.) oplossingsmiddel, scheidingsvocht.
menstruatie, v. maandzuivering (der vrouwen).
mensurabiliteit, v. gmv. meetbaarheid.
mensuur, v. maat, tijdmunt.
mentaal, bn. in den geest, in de gedachte.
mentie, v. melding, gewag, vermelding; *mentie maken van*.
mentionneeren, bw. gel., vermelden, melding maken van, gewagen, aanvoeren.
mentor, m. (fig.) leidsman, opvoeder.
menuet, m. (menuetten), soort dans.
mephitisch, bn. stinkend, verpestend.
meprise, v. (meprises), vergissing, misvatting, dwaling.
mercantiël, **mercantiëel**, bn. den handel betreffende; *het mercantiële stelsel*.
mercenair, bn. bereid voor loon te dienen, veil.
merci, dank, heb dank.
mercuriale, v. marktbericht.
mercurialiën, **mercuriaalmiddelen**, o. mv. (gen.) kwikmiddelen, geneesmiddelen met kwik samengesteld.
Mercurius, m. (fab.) god des koophandels; (scheik.) naam eener planeet.
merinos, m. mv. spaansche schapen met zeer fijne wol.
merinos, o. geweven stof uit die wol.
merveilleus, bn. en bijw. (merveilleuzer, merveilleust), wonderbaar, -lijk.
mésaillance, v. (mésaillances), ongelijk huwelijk, beneden iem. stand.
mesmerismus, o. dierlijk magnetismus (zoo genoemd naar Mesmer, den eersten uitvinder).
mesquinerie, v. (mesquineriën), vrekkigheid, bekrompenheid, kleingeestigheid.
messagerie, v. postwagendienst, stoombootdienst tot het vervoer van reizigers en goederen; *messageries impériales* (in Frankrijk).
messias, m. gezalfde, verwachte, verlosser; *de Messiade*, beroemd heldendicht van Klopstock (waarvan Christus de held is).
mesties, m. (mestiezen), afstammeling van eenen blanke en eene indiaansche (amerikaansche), of van eenen Indiaan en eene blanke.
mesurabel, bn. meetbaar.
mesures, v. mv. maatregelen, voorzorgen.
meta, bijw. half; *meta conto*, halve rekening.
metallifodinen, mv. ertsgroeven, metaalmijnen.
metallisatie, v. metaalvorming, het ontstaan der ertsen.
metalliseeren, bw. gel., tot metaal maken; metalen zuiveren.
metallochemie, v. scheikunde der metalen.
metallochromie, v. kunst om langs den galvanischen weg metalen te kleuren.

metalloïden, mv. grondstoffen (b.v. waterstof, koolstof) die geene metalen zijn.
metallurgie, v. scheikunde der ertsen, bergwerkkunde; kennis en bewerking der ertsen.
metamerisch, bn. (scheik.) *metamerische verbindingen*, die wat de grondstoffen enz. betreft volkomen gelijk zijn, maar toch verschillende eigenschappen bezitten.
metamorphisme, o. gmv. de veranderingen die rotsen en delfstoffen na hare vorming hebben ondergaan.
metamorphose, **metamorphosis**, v. gedaanteverwisseling.
metamorphoseeren, bw. gel., van gedaante doen veranderen.
metaphoor, v. (metaphoren), overdrachtelijke □, figuurlijke □, verbloemde uitdrukking, gelijkenis.
metaphorisch, bn. overdrachtelijk, zinnebeeldig.
metaphysica, v. gmv. bovennatuurkunde.
metarsiologie, v. leer der luchtverschijnselen.
metastasis, v. verplaatsing, overgang.
metempsychose, v. zielsverhuizing.
meteoor, m. (meteoren), luchtverheveling.
meteoorsteen, m. (meteoorsteenen), luchtsteen.
meteorisch, bn. betrekking hebbende op □, afhangende van lucht- en weersveranderingen.
meteorognosie, v. wetenschappelijke weerkunde; weersvoorspelling.
meteorograaph, m. (meteorographen), weerbeschrijver, weerwijzer, werktuig dat de luchtveranderingen aanwijst.
meteorolithen, mv. luchtsteenen.
meteorologie, v. gmv. weerkunde, leer der dampkringsverschijnselen.
meteorologisch, bn. daarop betrekking hebbende; *meteorologische waarnemingen*.
meteoronomie, v. leer van de wetten des weders.
meteorophyten, m. mv. vermeende plantaardige nederploffingen uit de lucht.
meteoroskoop, v. (meteoroskopen), werktuig ter bepaling van de lengten en breedten der plaatsen op den aardbol; weerwijzer.
methode, v. leerwijze; handelwijze, wijze van werken.
methodica, **methodiek**, **methodologie**, v. leer der voordracht, ontwikkeling □, voorstelling der leerwijze.
methodisch, bn. planmatig, geregeld; overeenkomstig een aangenomen leerwijze.
methodisten, m. mv. zekere godsdienst-sekte (in Engeland).
metyl, o. (scheik.) verbinding van koolstof met waterstofgas.
metier, o. (metiers), handwerk; werkstoel; weefgetouw.
metriek, **metrisch**, bn. tot den meter (de nederl. el als eenheid der maat) behoorende; *het metrieke stelsel*.
metriek, tot de voetmaat behoorende; in verzen, in gebonden stijl.
metrologie, v. gmv. leer der maten en gewichten.

metronoom, m. (metronomen), **metrometer**, m. (metrometers), (muz.) maatmeter (werktuig).
metropole, **metropolis**, v. moederland; moederstad, hoofdstad; aartsbisdom; zetel eens aartsbisschops.
metropolitaansch, bn. aartsbisschoppelijk.
metrum, o. (metra), maat, versmaat.
meum et tuum, het mijn en dijn, mijn eigendom en het uwe.
mezzo, (muz.) *mezzo forte piano*, iets sterks en zachts; (muz.) *mezzo soprano*, hooge alt; diepe discant; (schild.) *mezzo tinto*, halfschaduw, middelkleuren; (plaatsn.) zwarte kunst; (muz.) *mezzo voce*, met eene doffe stem.
miasma, o. smetstof, in de lucht verspreide ziektestof.
mica, o. gmv. glimmer, zekere delfstof.
mica, (micaas), schoorsteentje op een gaslichtglas.
micaciten, **micaleien**, v. mv. zekere rotssoort.
midas, m. (midassen), (fig.) rijke domkop, domme beoordeelaar; *midasooren*, lange of ezelsooren.
midshipman, m. (midshipmen), officier van den laagsten rang op de engelsche vloot.
mikado, m. titel van den geestelijken keizer van Japan.
mikrochemie, v. gmv. scheikundig onderzoek van kleine of zeer fijne voorwerpen; scheikundig onderzoek met behulp van kleine toestellen op kleine hoeveelheden.
mikroëlectrometer, m. (mikroëlectrometers), **mikroëlectroscoop**, v. (mikroëlectroscopen), condensator der electriciteit.
mikrogalvanometer, m. (mikrogalvanometers), toestel tot waarneming van zeer geringe sporen van dierlijke electriciteit.
mikrographie, v. beschrijving van kleine door vergrootglazen waargenomen voorwerpen; beschrijving en leer der behandeling van het mikroskoop.
mikrokosmisch, bn. *mikrokosmisch zout*, piszout.
mikrokosmos, v. wereld in het klein, de mensch; menschenwereld.
mikromega, v. hoekmeter van 15 graden.
mikrometer, m. (mikrometers), werktuig (aan eenen verrekijker of mikroskoop) tot het maken van schijnbaar zeer kleine grootheden.
mikrophoon, o. (mikrophonen), toestel tot het waarnemen van hoogst zwakke toonen.
mikrophotographie, v. mikroskopisch kleine lichtbeelden.
mikroskoop, o. (mikroskopen), vergrootglas.
mikroskopisch, bn. alleen door het vergrootglas bespeurbaar.
militair, o. gmv. krijgsmansstand; krijgswezen.
militair, m. (militairen), soldaat, krijgsman.
militair, bn. wat op het krijgswezen betrekking heeft; *militaire dienst*, krijgsdienst; *militaire akademie*, oefenschool voor officieren; *militaire wetten*, wetten voor het leger, *militaire orde van Savoye*, ridderorde; *militaire orde voor de inboorlingen van Britsch Indië*.
militairement, bijw. op soldatenwijs; (fig.) stipt, ordelijk; naar den regel.

militie, v. weerbare mannen, soldaten; krijgsvolk; *landmilitie*, *nationale militie*, militaire macht samengesteld uit ingezetenen, die òf als vrijwilligers dienst hebben genomen òf door het lot daartoe zijn aangewezen; *zeemilitie*, mariniers, zeesoldaten.
militiekas, v, (militiekassen), fonds tot onderlinge verzekering voor den afkoop der militaire dienst.
militieraad, m. (militieraden), vergadering die beslist in alles wat de loting enz. voor de nationale militie betreft.
militien of **milicien**, m. (militiens of miliciens), soldaat der militie.
milreis, v. portugeesche rekenmunt (= 1000 reis of *f* 2.85).
minaret, o. (minarets), moskee-toren.
mine, v. gelaat, uitzicht; *mines maken*, den schijn van iets aannemen; gezichten trekken.
mineraal, o. (mineralen), delfstof, bergstof, erts.
mineraal, bn. erts-, steenhoudend; *het mineraalrijk*, delfstoffelijk rijk; *mineraalblauw*, berlijnsch blauw; *mineraalwateren*, minerale bronnen, gezondheidsbronnen, water uit deze bronnen.
mineralen, o. mv. delfstoffen.
mineralogie, v. gmv. delfstofkunde.
mineeren, bw. gel., ondermijnen, kruidmijnen aanleggen.
minerographie, v. gmv. beschrijving der delfstoffen.
mineur, m. (mineurs), mijnwerker, bergwerker; *het corps mineurs en sapeurs*, zek. wapen bij het leger.
miniatuur, o. *in miniatuur*, zeer klein (voorgesteld of afgebeeld), verkleind.
minimum, o. (minima), het kleinste, geringste; de laagste prijs.
minister, m. (ministers), staatsdienaar belast met de waarneming van een departement van algemeen bestuur; *minister van binnenlandsche zaken*, *minister van buitenlandsche zaken*, *minister van financiën*, *minister van justitie*, *minister van oorlog*, *minister van marine*, *minister van openbaar onderwijs*, *minister van koophandel en nijverheid*, *minister van openbare werken*, *minister van eeredienst*, *minister van het huis des konings*, *minister van staat*.
ministerie, v. (ministeriën), dienst; staatsbeheer; departement van algemeen bestuur (b.v. *ministerie van financiën*); al de protestantsche leeraren van ééne plaats; ambtsverrichting van eenen notaris; *openbaar ministerie*, openbare aanklager, eischer (bij een rechterlijk college).
ministeriëel, bn. ambtshalve; van eenen minister uitgaande; op eenen minister of een ministerie betrekking hebbende; *eene ministeriëele portefeuille*, een ministerspost; *ministeriëele krisis*, ministernood (wanneer de ministers hun ontslag hebben aangeboden en hunne opvolgers nog niet benoemd zijn).
ministreeren, ow. gel., de kerkdienst verrichten of helpen verrichten.
minor, bn. jonger, jongere.
minor, m. minderterm eener sluitrede.
minoraat, o. erfopvolgingsrecht der jongeren.
minoriteit, v. gmv. minderjarigheid, onmondigheid.

minorieten, m. mv. minderbroeders, franciskaner-monniken.
minoriteit, v. minderheid (inz. van stemmen in eene vergadering enz.).
minotaurus, m. (fab.) gedrocht, halfmensch-halfstier.
minus, bijw. min (aangeduid door het teeken -); *plus minus*, meer of minder (aangeduid door het teeken ±).
minuteeren, bw. gel., ontwerpen, in geschriften □, op papier brengen.
minutieus, bn. (minutieuzer, minutieust), onbeduidend, kleingeestig.
mio conto, (in het boekhouden) mijne rekening.
miradsch, v. Mahomeds hemelvaartsfeest.
mirakel, o. (mirakelen, mirakels), wonder, wonderwerk.
miraculeus, bn. (miraculeuzer, miraculeust), wonderbaar, verbazingwekkend.
misanthroop, m. (misanthropen), menschenhater.
misanthropie, v. gmv. menschenhaat.
miscellaneën, **miscellanea**, mv. mengelingen, opstellen van allerlei aard.
miscrediet, o. gmv. kwade naam; *hij is in miscrediet*, het vertrouwen in hem is verminderd.
mise, (misen), inleg, inzet.
miserabel, (miserabeler, miserabelst), ellendig, armzalig, jammerlijk.
misère, v. ellende, nood; jammerlijke toestand, het maken van niet één trek (in het kaartspel).
miserère, o. (r.k.) het kerkgezang, doodenzang; darmjicht.
miss, v. juffrouw, mejuffrouw, freule (in Engeland).
missie, v. (missiën), zending; zendelingschap; bekeering-genootschap.
missionair, m. (missionairs), zendeling (inz. die in last heeft de heidenen enz. tot het christelijk geloof te bekeeren).
missive, v. (missiven, missives), brief, schrijven.
missourium, m. zeker dier uit de voorwereld.
mistral, m. zekere hevige wind in Zuid-Frankrijk.
miszpickel, o. zek. delfstof (waaruit arsenicum bereid wordt).
mithridaat, o. zeker tegengif.
mitigatie, v. (mitigatiën), verzachting, verlichting, leeniging.
mitigeeren, bw. gel., verzachten.
mitra, v. bisschopsmuts, mijter.
mitrailleeren, bw. gel., met schroot schieten, doodschieten.
mitteeren, bw. gel., zenden, afzenden.
mixtuur, v. (mixturen), mengsel, artsenijmengsel.
mnemoniek, **mnemotechniek**, v. herinneringskunst, geheugenleer.
mobiel, bn. bewegelijk; bestemd om uit te trekken, marschvaardig (van een leger); *mobiel verklaren*, een leger op voet van oorlog brengen; *de schutterij mobiel verklaren* (laten uittrekken).
mobilair, o. roerend goed, huisraad; een der grondslagen van de indirecte belasting.
mobiliteit, v. gmv. bewegelijkheid, vlugheid.
modaliteit, v. wijze van zijn.
mode, v. (modes), wijze, zwang, gebruik (voor zekeren tijd), smaak (inz. in kleederdracht en huisraad).

moderaat, bn. gematigd.
Moderados, m. mv. de gematigden (eene politieke partij in Spanje).
moderantisme, **moderantismus**, o. stelsel van matiging, □ van gematigdheid (inz. in het regeeren).
moderateurlamp, v. (moderateurlampen), lamp waarin de olie door eene, op een lederen zuiger drukkende, veer naar boven gevoerd wordt.
moderatie, v. gematigdheid, bezadigdheid.
moderator, m. (moderatoren, moderators), toestel tot matiging der beweging (van machines).
modereeren, bw. gel., matigen, verzachten; beperken.
modern, bn. (moderner, modernst), hedendaagsch, nieuwerwetsch.
moderniseeren, bw. gel., naar den nieuweren smaak of stijl inrichten.
modest, bn. (modester, modestst), zedig, eerbaar, bescheiden.
modestie, v. gmv. zedigheid, eerbaarheid, schaamte.
modificatie, v. (modificatiën), verandering, wijziging; beperking.
modificeeren, bw. gel., wijzigen, een anderen vorm □, eene andere gedaante geven; verzachten; beperken.
modisch, bn. en bijw. naar de mode, naar den laatsten smaak.
modiste, m. en v. (modisten), modehandelaar, -ster; modemaker, modemaakster.
modulatie, v. (muz.) toonleiding, stembuiging.
modulus, m. **modul**, v. maat, maatstaf; gietvorm; muntmaat.
modus, m. wijze, manier; (taalk.) veranderlijke vorm van het werkwoord.
Mogol, *de groote Mogol*, beheerscher van het indische rijk Mongolië.
moiré, bn. gewaterd, gemoireerd, gemoreerd (van zijden en andere stoffen, ook van metaal).
molasse, v. soort zandsteen.
moleculen, v. mv. kleinste deeltjes der stof; bolletjes, (nat.) *de moleculaire krachten*.
molesten, **molestatie**, v. overlast, ongelegenheid; *iemand molesten aandoen*, hem kwellen, plagen.
molesteeren, bw. gel., overlast doen, plagen, hinderen.
molla, m. (mollaas), turksch overheidspersoon, wetverklaarder.
mollusken, m. mv. weekdieren.
molybdaenium, o. waterloodmetaal, zekere delfstof.
moment, o. (momenten), oogenblik, tijdpunt; gebeurtenis; (fig.) beweeggrond; hoofdomstandigheid; (werkt.) maat eener bewegende kracht.
momentaneel, bn. oogenblikkelijk, kortstondig, voorbijgaande, voor het oogenblik.
monaden, v. mv. (wisk., wijsb.) eenheden, ondeelbare stofbestanddeelen; (nat. hist.) zekere mikroskopische infusiediertjes.
modaniteit, v. gmv. wereldschgezindheid, ijdelheid.
moneeren, bw. gel., herinneren, vermanen, waarschuwen.
moniteur, m. (moniteurs), herinneraar; hulponderwijzer (ook *monitor* genoemd); naam van het regeeringsdagblad in Frankrijk en België.

monocraat, m. (monocraten), alleenheerscher.
monocratie, v. alleenheerschappij.
monogamie, v. enkelvoudige □, niet herhaalde echt.
monogamist, m. (monagamisten), voorstander van het enkele huwelijk, □ van het niet hertrouwen.
monogram, m. (monogrammen), naamvers, naamdicht; volzin waarin de aanvangletters van eenen naam zijn ineengevlochten; (bij de ouden) elke eenvoudige omtrek.
monographie, v. (monographiën), verhandeling over één onderwerp.
monoloog, v. (monologen), alleenspraak.
monomanie, v. gmv. soort waanzin.
monopolie, o. (monopoliën), alleenhandel; uitsluitend recht tot het verrichten van iets.
monopoliseeren, bw. gel., tot den alleenhandel beperken; den alleenhandel drijven; uitsluitend het recht tot iets bezitten.
monosyllabe, v. (monosyllaben), eenlettergrepig woord.
monotheïsmus, o. geloof aan één God.
monotonie, v. gmv. eentoonigheid, eenvormigheid.
monseigneur, m. (monseigneurs), titel der hooge geestelijken; (eert.) titel der prinsen van den bloede in Frankrijk.
monsieur, m. (mv. **messieurs**), mijnheer, de heer.
monstrans, m. (monstransen), **monstrantie**, v. (monstrantiën), (r.k.) sakramentshuisje, hostie, vaas.
monstrueus, **monstreus**, bn. en bijw. (monstrueuzer, meest monstrueus), wanschapen, monsterachtig, gedrochtelijk.
monstrum, o. monster, gedrocht, misgeboorte.
monstruositeit, v. monsterachtigheid, gedrochtelijk, wanstaltigheid.
montaguard, m. (montaguards), bergbewoner; lid der bergpartij (in de revolutionnaire fransche wetgevende vergaderingen).
montagne, v. (fig.) de Berg, de bergpartij (in die vergaderingen).
montant, o. bedrag, beloop (eener rekening, schuld).
monteeren, bw. ow. gel., stijgen, doen stijgen, klimmen, beklimmen, opwekken; kleeden en uitrusten; bemannen (een schip); ineenzetten, vereenigen (deelen tot een geheel); invatten, inzetten (edele steenen enz.); bijzetten (de verfkuip).
monteering, v. kleeding (van militairen enz.); het opzetten, ineenvoegen.
monteur, m. (monteurs), die iets opmaakt, □ opzet, □ in orde brengt.
montgolfière, v. (montgolfières), luchtballon (naar den uitvinder Montgolfier zoo genoemd).
montisten, m. mv. renteniers die hun geld alleen op onroerend goed uitzetten.
montuur, v. zie *monteering*; (ook) ezel dien men □, paard dat men berijdt; ingevatte steenen enz.
monument, o. (monumenten), gedenkteeken, gedenkzuil.
monumentaal, bn. in den vorm van □, als een monument; *de monumentale bouwkunst*.
moquant, bn. (moquanter, moquantst), bespottend, honend, schertsend.
mora (**in**), *iem. in mora stellen*, iem. door gerechtelijke akte

iets beteekenen; iem. aanzeggen binnen zekeren tijd iets te doen.
moraal, v. gmv. zedeleer, zedeles.
moraine, v. ophooping van bergpuin (ook zandwal of steendijk genoemd).
moraliseeren, ow. gel., zedekundige beschouwingen maken.
moralist, m. (moralisten), zedeleeraar, schrijver over de zeden.
moraliteit, v. gmv. zedelijkheid, zedelijk gedrag.
morbleu! tw. verduiveld! drommels!
mordant, bn. bijtend, scherp, schamper.
mordant, o. (mordants), bijtmiddel.
more majorum, naar oud gebruik.
mores, v. mv. zeden, gebruiken; (fig.) *iem. mores leeren*, hem te recht zetten, tot zijnen plicht brengen; *o tempora*, *o mores!* o tijden, o zeden!
morgana (**fata**), v. luchtspiegeling.
morganatisch, bn. *een morganatisch huwelijk*, huwelijk met de linkerhand (waarbij de vrouw niet deelt in al de rechten aan den vorstelijken of adellijken stand van den man verbonden).
morgue, v. plaats te Parijs waar de drenkelingen enz. nedergelegd worden tot herkenning.
Morpheus, m. (fab.) de god van den slaap; *in de armen van Morpheus*, in diepen slaap.
morphine, v. gmv. een zeer vergiftig alcaloïde, het werkzaamste bestanddeel van het opium.
morphographie, v. beschrijving der lichamen uit de natuur naar de gedaante.
morphologie, v. vormleer, gedaanteleer.
morphonomie, v. leer van de wetten der gedaantewording.
morphotomie, v. algemeene ontledingsleer.
mortadel, v. (mortadellen), groote italiaansche metworst, saucys.
mortaliteit, v. gmv. sterfelijkheid; sterfte.
mortifiant, bn. krenkend, beschamend, vernederend.
mortificatie, v. (mortificatiën), het dooden; tuchtiging, beschaming.
mosaïk of **mozaïk**, o. musiefwerk, ingelegd werk (voorwerpen vervaardigd door het nevens elkander aanhechten van gekleurde steenen, gekleurde stukken glas, marmer of hout).
mosasaurus, m. maashagedis (reusachtig kruipend dier hier te lande in vroegeren tijd).
moscovade of **cassonade**, v. gmv. ruwe □, ongeraffineerde suiker.
Moskovisch glas, soort glimmer, zekere delfstof.
moslem, m. (moslim), aanhanger van Mahomed, muzelman.
motie, v. (motiën), beweging; voorstel (in eene vergadering); *eene motie van orde*, betreffende de regeling der werkzaamheden eener vergadering.
motief, o. (motieven), beweeggrond, beweegreden; prikkel, spoorslag.
motiveeren, bw. gel., met redenen omkleeden, staven; *een gemotiveerd antwoord*, *besluit*.
motto, o. (mottoos), zin-, kenspreuk; opschrift; aanhaling uit

eenig werk, boven een opstel of hoofdstuk enz. geplaatst en betrekking hebbende op den inhoud.
motu proprio, uit eigene beweging, uit vrijen wil.
mouchard, m. (mouchards), verklikker, spion.
mouche, v. moesje, blanketsel-pleistertje.
mouflon, **moeflon**, m. (mouflons, moeflons), wild schaap.
moulineeren, o. het twijnen of fileeren van de zijde in den molen.
mousse, m. (mousses), scheepsjongen, kajuitwachter.
mousselien, v. neteldoek.
mousseeren, ow. gel., schuimen, opbruisen (b.v. van wijn).
mousseeren, bw. (fig.) aanbevelen, bevorderen (eene onderneming enz.).
mousseux, bn. opbruisend (inz. van Champagne-wijn).
mousson, m. (moussons), naam van periodiek terugkeerende winden (inz. in de indische en chineesche zeeën), passaatwinden; jaargetijde waarin deze winden waaien.
moustache, v. (moustaches), knevel, snorrebaard.
mouvement, o. (mouvementen), beweging; opstand.
moveeren, bw. gel., bewegen, in beweging zetten; (fig.) ter sprake brengen, opperen.
moxa, v. (gen. en heelk.) brandmiddel.
moya, o. zekere delfstof.
mozaïk, o. zie *mosaïk*.
mozaïsch, bn. van de leer van Mozes, daartoe behoorende; *de mozaïsche godsdienst*, *wet.*
muezzin, m. (muezzins), uitroeper der biduren (bij de mahomed.).
mufti, (muftis), turksch opperpriester, -rechter.
multangularis, bn. veelhoekig.
multiformis, bn. veelvormig, veelvoudig.
multigenerisch, bn. veelsoortig.
multilateraal, bn. veelzijdig.
multinomisch, bn. veeldeelig.
multiplicatie, v. (multiplicatiën), vermenigvuldiging, vermeerdering; *tafel van multiplicatie*.
multiplicatiecirkel, m. (sterr.) zeker werktuig.
multiplicator, m. (rek.) vermenigvuldiger; (nat.) soort galvanometer.
multipliceeren, bw. gel., vermenigvuldigen.
multiplum, o. (rek.) veelvoud, getal waarin een ander getal eenige malen begrepen is.
mumie, **mummie**, **mommie**, v. (mumiën, mummiën, mommiën) gebalsemd en gedroogd lijk; *de egyptische mumiën*.
mundomotorium, o. (sterr.) toestel om het mechanisme van het heelal aanschouwelijk te maken.
mundus, m. de wereld; *mundus vult decipi*, de wereld wil bedrogen zijn.
municipaal, bn. gemeentelijk.
municipaliteit, v. (municipaliteiten), gemeenteraad, gemeentebestuur; rechtsgebied eener gemeente; gemeentehuis.

munificentie, v. milddadigheid.
munitie of **ammunitie**, v. al wat er noodig is om oorlog te voeren (inz. voor de artillerie).

muscadijn, m. (muscadijnen), modegek, saletjonker.
muscardine, v. zekere ziekte onder de zijdewormen.
museum, o. (musea), gebouw □, instelling aan kunst of wetenschap gewijd; kunstkabinet; kabinet voornamelijk van voorwerpen der natuurlijke historie enz.
musiceeren, ow. gel., muziek spelen, □ maken.
musicus, m. (musici), toonkunstenaar, muzikant.
musiefgoud, o. dubbel zwaveltin, verbinding van zwavel met tin, (zek. goudkleurige stof gebruikt tot het bronzen van hout).
musiefzilver, o. valsch zilver (mengsel van tin, bismuth en kwikzilver).
mutabel, bn. (mutabeler, mutabelst), veranderlijk, onbestendig.
mutabiliteit, v. gmv. veranderlijkheid, onbestendigheid.
mutatie, v. (mutatiën), verandering, wijziging, plaatsverwisseling.
mutilatie, v. (mutilatiën), verminking.
mutileeren, bw. gel., verminken.
mutineeren, ow. gel., oproerig worden, aan het muiten slaan.
mutueel, bn. en bijw. wederzijdsch, over en weder.
muzen, v. mv. (tab.) de zanggodinnen; (fig.) schoone kunsten en wetenschappen.
mycologie, v. kennis van de zwammen.
myiologie, v. kennis van de muggen of vliegen.
mylodon, m. soort luiaard (dier uit de voorwereld).
myographie, v. beschrijving der spieren.
myologie, v. leer der spieren.
myopie, v. bijziendheid, kortzichtigheid.
mylady, mevrouw (titel in Engeland).
myria, tienduizendvoud.
myriade, v. tienduizend; (fig.) tallooze menigte.
myriatype, m. zek. nieuwe engelsche wijze om drukletters te gieten.
myriophormoskoop, v. (myriophormoskopen), zie *kaleidoskoop*.
myriorama, o. (myrioramaas), tienduizendzicht, zek. optische toestel.
mysterie, v. (mysteriën), geheimenis, verborgenheid.
mysterieus, bn. (mysterieuzer, mysterieust), geheimzinnig, raadselachtig.
mysticismus, o. het geheimzinnige of ondoorgrondelijke (inz. in godsdienstzaken); neiging tot het wondergeloof of de geheime wetenschap.
mystiek, bn. geheimzinnig, verborgen, duister, raadselachtig.
mystificatie, v. (mystificatiën), bedrog, misleiding, fopperij.
mystificeeren, bw. gel., foppen.
mythos, **mythus**, m. volksoverlevering.
mythisch, bn. verdicht, fabelachtig.
mythologie, v. godenleer, fabelleer.
mythologisch, bn. fabelachtig.
myzogazometer, m. (myzogazometers), toestel om proeven met verschillende gassoorten te nemen.

N.

nadir, o. voetpunt; (*het nadir staat lijnrecht tegenover het zenith*).
nafta, **naphtha**, v. (scheik.) de zuiverste witte bergolie.
nagelfluhe, v. zekere rotssoort in Zwitserland (in de Alpenstreek).
najade, v. (najaden), (fab.) water-, riviernimf; (plant.) zek. waterplant.
namaz, o. zeker gebed der muzelmannen.
nandou, m. zuid-amerikaansche struisvogel.
nanking, o. chineesche rood-gele katoenen stof.
narcissus, m. (narcissussen), beeldschoon jongeling.
narcotisch, bn. bedwelmend, krampstillend, slaapwekkend; *een narcotisch middel*.
nardus, m. zeker indisch gras.
nasaal, bn. door den neus uitgesproken: *eene nasaal klank*, *eene nasaal letter*.
natie, v. (natiën), groote hoeveelheid menschen (die oorsprong, taal, zeden enz. gemeen hebben); geslacht, volk, volksstam.
nationaal, bn. (nationaler, nationaalst), van , tot eene natie; (ook) vaderlandsch, vaderlandschgezind; *nationale industrie*, volksnijverheid; *nationale belangen*, volksbelangen; *nationale vergadering*, vergadering van volksvertegenwoordigers.
nationaliseeren, bw. gel., in eene natie als lid opnemen; nationaal maken, maken dat het geheele volk belang bij iets heeft.
nationaliteit, v. eigenaardige hoedanigheid eens volks, volkskarakter; *de nationaliteiten*, de volken, volksstammen.
natief, bn. aangeboren; geboren, afkomstig.
nativiteit, v. geboorte-uur, toekomstig lot (bij het horoskoop-trekken).
naturalibus, *in naturalibus*, moedernaakt.
naturaliën, mv. natuurvoortbrengselen, zeldzaamheden der natuur; *naturaliënkabinet*, verzameling van allerlei voorwerpen uit de drie rijken der natuur.
naturalisatie, v. inboorlingsrecht; opneming als staatsburger, het verleenen van het burgerrecht.
naturalisatiewet, v. (naturalisatiewetten), wet waarbij iem. tot Nederlander (enz.) wordt verklaard.
naturaliseeren, bw. gel., inheemsch maken; aan eene vreemde luchtstreek gewennen (planten); in eene taal opnemen (woorden); opnemen als staatsburger; *hij is genaturaliseerd Nederlander*, hoewel in een vreemd land geboren, is hij bij eene wet tot Nederlander verklaard.
naturalismus, o. gmv. natuurgeloof, natuurlijke godsdienst.
naturalist, m. (naturalisten), aanhanger van het natuurgeloof, tegenstander der geopenbaarde godsdienst; (ook) natuurmensch (niet kunstmatig gevormd).

naumachie, v. (naumachiën), scheepsstrijd; (inz.) spiegelgevecht te water.
naumascoop, v. (naumascopen), scheepsverrekijker.
nausséeus, bn. walgelijk, afkeer verwekkende.
nautiek, v. scheepswezen, zeevaartkunde.
nautilus, m. zekere schelpvisch.
nautisch, bn. scheeps…, zeevaart…
navaal, bn. scheeps…, scheepvaart…
navette, v. (navetten), indiaansch scheepje.
navigabel, bn. bevaarbaar, zeilbaar.
navigatie, v. scheep-, zeevaart; (ook) stuurmanskunst; *navigatieakte* of *akte van navigatie*, engelsche scheepvaartwet (van Cromwell); *navigatieschool*, school voor de zeevaart.
nazareërs, **nazarenen**, m. mv. naam der eerste christenen (hun door hunne tegenstanders gegeven); naam eener joodsch-christelijke natie in Palestina; de Nazareër, Christus.
nebuleus, bn. nevelachtig, mistig; (fig.) gemelijk.
necessaire, v. reiskistje, reistasch.
necessiteit, v. noodzakelijkheid.
necrologie, v. levensbeschrijving van eenen overledene; (ook) lijst van afgestorvenen.
necroloog, m. (necrologen), levensbeschrijver van overledenen.
necromantie, v. geestenbezwering, geestenbanning.
nec plus ultra, door niets overtroffen.
nectar, **nektar**, m. (fab.) godendrank, (fig.) uitgezochte fijne drank.
negatie, v. (negatiën), ontkenning, loochening.
negatief, bn. ontkennend; *negatief recht*, recht om te vorderen dat een ander iets onderga of lijde.
negeeren, bw. gel., ontkennen, loochenen.
neglectie, verzuim, verwaarloozing.
negligé, o. huisgewaad, nacht-, ochtendkleed.
negligeeren, bw. gel., verzuimen, verwaarloozen, veronachtzamen.
negotiabel, bn. verhandelbaar, omzetbaar.
negotiant, m. (negotianten), handelaar.
negotiatie, v. (negotiatiën), handelsbedrag; het verhandelen van een nog niet verschenen wissel; geldleening; diplomatieke onderhandeling.
negotie, v. gmv. handel, koopmanschap; handelsverkeer; *met negotie gaan*, rondventen aan de huizen.
negotieeren, bw. gel., onderhandelen; handeldrijven; tot stand brengen, bewerken; verkoopen, disconteeren (eenen wissel).
nemolith, m. zekere steensoort.
Nemesis, v. (fab.) godin der wraak; (fig.) wrekende gerechtigheid.
neocomien, o. zekere delfstof.
neoloog, m. (neologen), invoerder □, voorstander van nieuwigheden (inz. nieuwe woorden).
neologie, v. gmv. invoering van nieuwigheden (inz. nieuwe woorden).

neophiet, m. (neophieten), nieuweling, nieuw-bekeerde.
neorama, o. vereeniging van het panorama met het diorama.
neperiaansche staafjes, o. mv. zeker werktuig om het vermenigvuldigen gemakkelijk te maken; (oudt.) logarithmen.
nephelien, o. zekere steensoort.
nephriet, nephritische jade, zekere steensoort.
nepotismus, o. gmv. neefschap, bloedverwantschap; (fig.) begunstiging van nabestaanden, familiegeest.
nertelologie, v. leer □, kennis der onderaardsche lichamen.
nerveus, bn. zenuwachtig; gespierd; de zenuwen betreffende.
nesologie, v. kennis der eilanden.
nestor, m. (fig.) schrander □, eerwaardig grijsaard; oudste; *de nestor der geleerden*.
netto, bijw. zuiver, na aftrek der tarra, □ van alles; schoon.
nevé, m. sneeuwmassa in Zwitserland.
Newgate, naam der groote strafgevangenis te Londen.
niabel, bn. loochenbaar, te ontkennen.
niaiserie, v. (niaiseriën), onnoozelheid, domme streek.
nicanias, o. soort geweven stof.
nicotiana, v. tabak, tabaksplant.
nicotine, v. zeker aftreksel van tabak (sterk vergif).
nigromantie, **nigromancie**, v. gmv. zwarte kunst, tooverij.
nihil, bijw. niets.
nihilismus, o. het loochenen van het bestaande.
nimbus, m. stralenkroon, lichtkrans, glorie (om het hoofd der heiligen); (fig.) glans, luister; regenwolk.
niobium, o. zeker metaal.
Nischar Iftihair, orde van den roem (ridderorde in Tunis).
Nissan, m. 7e maand van den israëliet. kerkelijken kalender.
niveau, o. waterpas.
nivelleeren, bw. gel., waterpas maken, waterpassen; met het waterpas afmeten, gelijk maken.
nix, v. (nixen), zeker waterspook.
nizam, m. vorstentitel in Voor-Indië.
nobel, bn. (nobeler, nobelst), edel; fijn, edelaardig; voornaam.
nobel, m. oud engelsch muntstuk.
nobili, m. mv. de edelen, de adel.
nobiliteit, v. gmv. edelheid, beroemdheid; adel.
nobility, v. de (engelsche) adel.
noblesse, v. adeldom, adelstand; (fig.) voorname stand; de aanzienlijken.
nocturlabium, o. (nocturlabia), (zeew.) nachtwijzer, (zeker werktuig).
nomaden, m. mv. herdersvolken, rondzwervende volken.
nomadisch, bn. rondtrekkend, zonder vast verblijf.
nomadiseeren, ow. gel., een zwervend leven leiden, rondtrekken.
nomenclatuur, v. gmv. leer van de beschrijving en de benoeming der voorwerpen uit het rijk der natuur.

nomenclatuur, (nomenclaturen), naamlijst, naamregister.
nominaal, bn. den naam betreffende, naar den naam; *nominale waarde*, waarde van eene schuldbekentenis

(of ander geldwaardig papier), zooals zij bij de uitgifte is vastgesteld.
nominatie, v. (nominatiën), benoeming, benoemingsrecht; voordracht van personen om er eene keuze uit te doen (ter benoeming tot eenige betrekking); *op de nominatie staan*, voorgedragen zijn.
nominator, m. (nominatoren), benoemer; (rek.) noemer (eener breuk).
nomineeren, bw. gel. benoemen.
nonactiviteit, v. *officier op nonactiviteit*, niet in werkelijke dienst en onder genot van minder soldij.
nonchalance, v. nalatigheid, achteloosheid.
nonchalant, bn. (nonchalanter, nonchalantst), achteloos.
nonconformisten, m. mv. afgescheidenen van de staatskerk in Engeland.
noninterventie, v. het niet tusschenbeide treden.
none, v. (muz.) de negende toon.
non-ens, o. onding; iets wat niet bestaat of bestaan kan.
nonius, m. zeker astronomisch werktuig.
nonpareille, v. zeer kleine (druk) lettersoort.
non plus ultra, het onovertreffelijke, het toppunt, de kroon.
nonsens, onzin, wartaal, zotteklap.
non-sunt, m. ontmande, gelubde.
nonvaleur, m. oninvorderbare schuld, □ post (van iem. die niet bij machte is [inz. de belasting] te betalen).
noria, v. zeker toestel (in fabrieken).
norium, o. zeker metaal.
norm, **norma**, v. regel, voorschrift.
normaal, bn. overeenkomstig het voorschrift, naar den regel, rechtlijnig; *in normalen* (behoorlijken, gewonen) *toestand*; *normaalschool* (voor onderwijzers).
normaliteit, v. behoorlijke toestand, toestand van iets waaraan niets ontbreekt.
normaliteit, v. de loodlijn.
nota, v. (notaas), noot, teeken, aanmerking; kleine rekening (van geleverde goederen); *nota bene (N.B.)*.
notabel, bn. merkwaardig, aanzienlijk, voornaam; *de notabelen*, de aanzienlijken, de voornaamste burgers.
notam, *ad notam nemen*, iets in het geheugen houden, het voor gezegd houden.
notariaat, o. notarisambt.
notariëel, bn. en bijw. *eene notariëele akte*, akte opgemaakt of verleden ten overstaan van eenen notaris.
notaris, m. (notarissen), openbare ambtenaar (die zekere gerechtelijke handelingen verricht).
noteeren, bw. gel., aan-, opteekenen, boeken; aanmerken.
notie, v. begrip, denkbeeld; *hij heeft er geen notie van*.
notificatie, v. bekendmaking, aankondiging; *voor notificatie* (kennisgeving) *aannemen*.
notificeeren, **notifiëeren**, bw. gel., bekend maken, aankondigen, beteekenen, kond doen, ter kennis brengen.
notitie, v. (notitiën), kennis; aanteekening; opgave; bericht, lijst; *notitie van iets nemen*, kennis nemen van iets, op iets letten.

notorisch, **notoir**, bn. openbaar, wereldkundig; algemeen bekend.
notoriteit, **notoriëteit**, v. algemeene bekendheid; *akte van notoriteit*.
notos, m. onstuimige wind; (inz.) zuiden- of zuidwestenwind.
Notre-Dame, Onze Lieve Vrouw, de maagd Maria; *de Notre-Dame* (grootste kathedraal) *te Parijs*.
nouveautés, v. mv. nieuwigheden, voorwerpen van weelde, mode, smaak.
nouvelle, v. nieuwigheid, nieuwsbericht.
nouvellist, m. (nouvellisten), dagbladschrijver; nieuwsverteller
novelle, v. (novelles), klein romantisch verhaal.
novellist, m. (novellisten), schrijver van kleine vertellingen.
novemole, v. (muz.) negen te zamen getrokken nooten.
novice, m. en v. (novicen), nieuweling, proefleerling; die een proefjaar in een klooster doorbrengt.
noviciaat, o. proefjaar, proeftijd; leerlingschap.
nuance, v. (nuances), schaduwing, schaduwverdeeling, kleurspeling, tint, schakeering.
nuanceeren, bw. gel., beschaduwen, schakeeren.
nuditeit, v. naaktheid, het ontbloot zijn.
numerair, bn. naar het getal; *numeraire waarde*, omloopwaarde eener munt.
numerair, o. gemunt geld.
numereeren, bw. gel., met cijfers teekenen, nommeren, tellen.
Numeri, o. boek der getallen, het vierde boek van Mozes.
numeriek, door getallen uit te drukken; *numerieke waarde*, getalwaarde, waarde volgens getallen.
numero, o. nommer.
numeroteeren, bw. gel., benommeren, met cijfers teekenen.
numismatiek, v. munt-, penningkunde.
nummuliten, m. mv. zekere uitgestorven diersoort.
nunciatie, aanzegging, aankondiging; aanklacht.
nuncius, **nuntius**, m. (nunciussen, nuntiussen), afgevaardigde □, vertegenwoordiger van den paus in het buitenland.
nuptiaal, bn. de bruiloft betreffende.

O.

oase, v. (oasen), vruchtbare streek in eene zandwoestijn.
obduceeren, bw. gel., lijken openen, □ schouwen.
obductie, v. (obductiën), gerechtelijke lijkschouwing.
obedientie, v. gmv. gehoorzaamheid, dienstplicht (inz. in kloosters); kloosterlijke geleibrief voor reizende ordesgeestelijken.
obediëeren, ow. gel., gehoorzamen; ordelijk zijn.
obelisk, v. (obelisken), spitse zuil, vierzijdige hooge zuil; pronknaald.

object, o. (objecten), voorwerp, onderwerp, punt van behandeling.
objectie, v. (objectiën), tegenwerping, tegenspraak.
objectief, bn. (objectiever, objectiefst), van buiten waargenomen, werkelijk bestaande, voorwerpelijk; (van iets) dat voor ons een voorwerp van beschouwing is of worden kan; *de objectieve waarheid*, de natuur en de aard der zaak.
objectiviteit, v. gmv. voorwerpelijkheid; uiterlijkheid, gesteldheid eener buiten ons liggende zaak.
oblaat, o. ouwel; gewijd avondmaalsbrood.
oblie, v. zeer dun gebak.
obligaat, o. (muz.) hoofdstemming.
obligaat, bn. en bijw. alleenzingende, -spelende.
obligatie, v. (obligatiën), verplichting; schuldbekentenis, effekt, fonds, rentebrief, staatsschuldbrief.
obligatoir, **obligatorisch**, bn. verplichtend, als verplichting.
obligeant, bn. verplichtend, dienstvaardig, beleefd.
obligeeren, bw. gel., eene dienst bewijzen; verplichten; noodzaken.
obliquiteit, v. scheefheid; (fig.) arglistigheid.
obliteratie, v. (obliteratiën), doorstrijking, doorhaling; vernietiging; het uitwisschen.
oblivieus, bn. vergeetachtig.
obulus, **obool**, m. oud-grieksche pasmunt; penning.
obsceen, bn. (obscener, obsceenst), oneerbaar, schandelijk, ontuchtig.
obscurant, m. (obscuranten), duisterling, domper, vijand van beschaving en verlichting.
obscurantisme, **obscurantismus**, o. leer □, stelsel van onderdrukking der beschaving en verlichting.
obscuriteit, o. duisterheid, onverstaanbaarheid.
obscuur, bn. donker, (fig.) onbekend, niet beroemd.
obsedeeren, bw. gel., bestormen (met verzoeken, aanvragen), lastig vallen; nauwkeurig letten op iemands handelingen.
obsequieus, bn. overdreven hoffelijk, overgedienstig.
observantie, v. (observantiën), gebruik, doorgaande regel.
observatie, v. (observatiën), waarneming; bespieding.
observatorium, o. (observatoria), sterretoren, sterrewacht.
observeeren, bw. gel., gadeslaan, bespieden, waarnemen; in acht nemen, naleven (wetten, bepalingen enz.).
obsidiaan, o. lava-glas, indisch agaat (zeker gesteente).
obsignatie, v. (obsignatiën), verzegeling, gerechtelijke inbeslagneming.
obstacle, m. (obstacles), hindernis, hinderpaal, belemmering, tegenstand.
obsteeren, ow. gel., tegenstaan, hinderlijk zijn.
obstetrisch, bn. verloskundig, vroedkundig.
obstinaat, bn. hardnekkig, halsstarrig.
obstructie, v. (obstructiën), verhindering; verstopping, hardlijvigheid.
obstrueeren, bw. gel., belemmeren, hinderpalen in den weg leggen; verstoppen, hardlijvig maken.

obtineeren, bw. gel., verkrijgen, erlangen.
occasie, v. (occasiën), gelegenheid, geschikte tijd; *bij occasie* of *occasionneel*, bijw. bij gelegenheid, ter gelegener tijd.
occident, o. het ondergaan der zon, het westen, avondland.
occult, bn. verborgen, geheim, heimelijk.
occupatie, v. (occupatiën), inbezitneming, bezetting; bezigheid.
occupeeren, bw. gel., bezit nemen (van), innemen; bezetten; bezig houden.
ochlocratie, v. gmv. regeering van het gepeupel.
octaaf, o. (muz.) achtste toon na den grondtoon; omvang van acht toonen; achtste gedeelte, 1/8.
octaëdrum, o. regelmatig lichaam door acht gelijkzijdige driehoeken begrensd.
octant, m. (octanten), werktuig om hoogten en afstanden te berekenen, achtste cirkel; (ook) zeker sterrebeeld
octavo, o. boekformaat van 8 bladen of 16 bladz. per vel.
octodecimo, o. boekformaat van 18 bladen of 36 bladzijden per vel.
octogonaal, bn. achthoekig.
octrooi, o. handelsvrijheid, uitsluitend handelsrecht; vergunning tot het uitoefenen van zeker bedrijf of tot het vervaardigen en verkoopen van zeker uitgevonden werktuig enz.; brevet van uitvinding; brief van vergunning (door de regeering afgegeven tot het oprichten van eene maatschappij enz.); belasting op voorwerpen van verbruik, accijns.
octrooieeren of **octroyeeren**, bw. gel., zoodanig recht verleenen; *eene geoctrooieerde maatschappij*; *eene grondwet octrooieeren*, deze schenken, uitvaardigen (door den vorst des lands, zonder medewerking der wetgevende macht).
oculair, bn. oogenschijnlijk; het oog betreffende; *oculaire inspectie*, oogenschouw.
oculatie, v. zekere wijze van enten.
oculeeren, bw. gel., enten door middel van een bot.
oculist, m. (oculisten), oogarts, oogheelkundige, oogmeester.
odalisken, v. mv. slavinnen van den sultan; vrouwen in den harem.
ode, v. (oden), verheven dichtstuk, lierdicht.
odeon, **odeum**, o. zang- en leerzaal; verzameling lierdichten.
odeur, v. geur, reuk.
odeurs, mv. welriekende zaken, parfumeriën.
odieus, bn. (odieuzer, odieust), hatelijk, onuitstaanbaar; ergerlijk.
odometer, m. (odometers), weg-, schredenmeter (werktuig).
odoraat, **odorant**, bn. welriekend, geurig.
oeconoom, m. (oeconomen), landhuishoudkundige, wetenschappelijke landbouwer.
oeconomie, v. zie <u>*economie*</u> enz.
oedipus, m. (fig.) iem. die gelukkig of bedreven is in het oplossen van raadsels; scherpzinnig □, helderziend man.
offensie, v. (offensiën), beleediging, aanval.
offensief, v. (offensiever, offensiefst), beleedigend, aanvallend; *een of- en defensief* (aanvallend en verdedigend) *verbond*.

offerte, v. (offerten), aanbod, aanbieding, voorstel.
officiant, m. (officianten), dienstd. persoon, ambtenaar, beambte.
officie, o. (officiën), ambt, betrekking, post, dienst, ambtsvervulling.
officiëel, bn. en bijw. van ambtswege; (fig.) geloofwaard, echt; *officiëel blad*, het orgaan der regeering, staatscourant.
officieus, bn. gedienstig, bereidwillig; wellevend; *een officieus* (half officiëel) *blad*; *dit is mij officieus* (niet rechtstreeks, niet in behoorlijken vorm) *medegedeeld*, *gevraagd* enz.
officina, v. (officinaas), werkplaats, fabriek (inz. apotheek, boekdrukkerij).
officinalia, mv. apothekerswaren.
officinaal, **officineel**, bn. in de apotheek voorhanden; geneeskrachtig.
officio (**ex**), bijw. van ambtswege, ambtshalve.
offreeren, bw. gel., aanbieden; een voorslag doen; opdragen; offeren.
oleïne, v. (scheik.) olievet.
oligarchie, v. regeering van weinigen.
oligoklas, o. soort veldspath.
oligochronisch, bn. kortstondig, vluchtig.
oligochronometer, m. (oligochronometers), toestel om zeer kleine tijddeelen te meten.
olim, bijw. voorheen, voormaals, eertijds.
olla podrida, o. mengelmoes, allerlei, poespas.
ombrageeren, bw. gel., beschaduwen, verdonkeren, verkleinen.
ombrageus, bn. schuw, vreesachtig; ergdenkend, argwanend.
ombrella, v. (ombrellaas), zonnescherm, parasol.
ombrometer, m. (ombrometers), regenmeter (toestel).
omelet, v. (omeletten), eierkoek, eierstruif, pannekoek.
omen, o. voorteeken.
omineus, bn. onheilspellend.
omissie, v. (omissiën), uitlating, verzuim, iets dat vergeten is.
omitteeren, bw. gel., vergeten, uit-, weglaten, overslaan.
omnibus, m. (omnibussen), soort rijtuig (inz. voor het vervoer van en naar bepaalde plaatsen).
omnipotentie, v. alvermogen, almacht.
onager, m. (onagers), wilde ezel.
onanie, v. zelfbevlekking.
onanist, m. (onanisten), zelfbevlekker.
ondatra, m. zeker noord-amerik. knaagdier.
ondulatie, v. (ondulatiën), golving, golfswijze beweging.
onera, mv. lasten.
onereeren, bw. gel., bezwaren.
onereus, bn. drukkend; lastig, bezwarend; *een onereus kontrakt*.
ontologie, v. gmv. leer van de eigenschappen der dingen; leer der onderwerpen van het menschelijk denkvermogen.
ontostatica, v. gmv. evenwichtsleer.
oölogie, v. gmv. leer der vogeleieren en vogelnesten.

oözoön, o. (oözoönen), eidier, eivormig oorspronkelijk diertje.
opera, m. en v. (operaas), zangspel met muziek; schouwburg waar opera's vertoond worden; *opera buffa*, kluchtspel met zang; *opera seria*, ernstige □, groote opera.
opératie, v. (opératiën), verrichting; onderneming; handeling; (inz.) finantiëele onderneming; (heelk.) kunstbewerking; beweging van het leger of de vloot.
operateur, (operateurs), heelmeester die operatiën verricht.
opereeren, bw. gel., werken, bewerken; (heelk.) snijden.
operment of **auripigment**, o. goudgeel, koningsgeel, zekere verfstof.
ophiolithen, m. mv. slangen-versteenselen.
ophiologie, v. leer en beschrijving der slangen.
Ophir, o. het goudland (bij de ouden).
ophthalmie, v. oogziekte, uitwendige oogontsteking.
ophthalmologie, v. gmv. leer der oogen.
ophthalmoscopium, o. oogspiegel.
opiaat, o. slaapmiddel, pijnstillend middel (met opium bereid); tandpoeder.
opiniater, bn. en bijw. stijfhoofdig, hardnekkig, onbuigzaam, koppig.
opineeren, ow. gel., stemmen, zijne meening □, zijn gevoelen uiten.
opinie, v. (opiniën), meening, gevoelen; *de publieke opinie*.
ophiophaag, m. (ophiophagen), opium-eter, amfioenschuiver.
opium, o. heulsap, amfioen (zeker zinverdoovend kruid in het Oosten).
opodeldoch, o. zeker geneesmiddel voor uitwendig gebruik.
opponent, m. (opponenten), tegenpartij, tegenspreker, bestrijder; (ook redenaar).
opponeeren, bw. gel., tegenstreven, zich verzetten; (redeneeren), bestrijden.
opportuniteit, v. gmv. geschikte tijd, □ gelegenheid, geschikt oogenblik.
opposant, m. (opposanten), zie *opponent*.
oppositie, v. tegenstand; tegenpartij; (fig.) *de oppositie* (in eene wetgevende vergadering), leden die tegen de regeeringspartij stemmen; *een oppositieblad*, dagblad dat de belangen van die partij bevorderlijk is.
oppressie, v. (oppressiën), onderdrukking.
opprimeeren, bw. gel., onderdrukken.
opprobatie, v. (opprobatiën), beschimping, hoon, blaam.
opprobeeren, bw. gel., afkeuren.
opteeren, bw. gel., kiezen; *deze afgevaardigde moet opteeren*, hij moet verklaren welk der twee of meer kiesdistricten waar hij is gekozen hij wil vertegenwoordigen.
optie, v. vrije keus; *wij hebben dit huis gehuurd voor twee jaren en een jaar in optie*, wat het derde jaar betreft staat het aan ons al of niet te blijven.
optica, **optiek**, v. gezichtkunde.
opticus, m. (optici), gezichtkundige.
optimaten, m. mv. voornaamsten, aanzienlijksten.

optimatie, v. regeering der edelen.
optimismus, o. het beschouwen van alle dingen van eene goede zijde.
optimist, m. (optimisten), belijder van de leer dat alles goed is, iem. die alles van de goede zijde beschouwt.
optisch, bn. gezichtkundig, tot de leer van het zien behoorende; *optisch bedrog*, oogbedrog, gezichtbedrog (door de breking of de terugkaatsing der lichtstralen ontstaande).
optometer, **opsiometer**, m. (optometers, opsiometers), werktuig om de grenzen van den afstand van duidelijk zien bij verschillende oogen te bepalen.
opulent, bn. (opulenter, opulentst), zeer rijk en vermogend.
opulentie, v. gmv. groote rijkdom, aanzienlijk vermogen.
ora et labora, bid en werk.
oraal, bn. mondeling, woordelijk.
orageus, bn. onstuimig, stormachtig, woelig.
orakel, o. (orakelen, orakels), godspraak, raadselachtig antwoord der priesters in naam van de goden; plaats waar de orakels werden gegeven; (fig.) zeer wijze man of vrouw; *het delftsch orakel*, Hugo de Groot.
orang-oetang, m. (orang-oetangs), oost-indisch boschmensch, soort aap.
orangeade, v. oranjewater.
oratie, v. (oratiën), verhandeling, redevoering, aanspraak.
oratorisch, bn. redekunstig; *oratorische wending*, zeker figuur in den stijl.
oratorium, o. (oratoria), feestelijk zangstuk; bidvertrek.
ordaliën, o. mv. godsoordeelen; vuur-, waterproeven (in de middeleeuwen).
order, v. (orders), bevel, last, lastgeving; gebod; † consigne; *eene dagorder*, aan het leger; (kooph.) *voor mij aan den Heer N.N. of order* (of aan dengene die hem vervangt).
ordinair, bn. en bijw. gewoon, gebruikelijk, alledaagsch; gemeen, gering, niet fijn.
ordinaris, v. (ordinarissen), open tafel, gaarkeuken, portionstafel.
ordinaten, v. mv. (wisk.) zekere rechte lijnen.
ordinatie, v. (ordinatiën), inwijding tot het priester- of predikambt.
ordineeren, bw. gel., tot een geestelijk ambt inwijden.
ordonnance, **ordonnans**, m. (ordonnancen, ordonnansen), (mil.) officier of onderofficier die bevelen van eenen hoofdofficier overbrengt; (ook) zekere betrekking ten hove aan de persoonlijke dienst van den vorst enz. verbonden.
ordonnantie, (ordonnantiën), verordening, voorschrift; bevelschrift; dienstwacht van officieren; (gen.) recept, voorschrift; (teek., beeldh. enz.) opvatting, schikking; aanwijzing tot betaling op eenen lands- of gemeente-ontvanger.
ordonneeren, bw. gel., gelasten, bevelen, gebieden, verordenen; schikken.
oremus, laat ons bidden; (fig.) *het is daar oremus*, het is daar jammerlijk of naar gesteld; *hij is oremus*, dronken.
orgaan, o. (organen), werktuig (inz. van het dierlijk lichaam); zintuig; hulpmiddel; persoon of dagblad enz. waarvan

men zich bedient ter openbaarmaking of verspreiding van meeningen enz.; tolk.
organdien, o. zekere geweven stof.
organiek, **organisch**, bn. met organen of werktuigen voorzien, bewerktuigd; tot de organen behoorend; *een organisch gebrek*, een gebrek dat in den bouw of het gestel van het lichaam zit; *een organiek besluit* of *reglement*, dat de grondslag of het punt van uitgang is van andere verordeningen.
organisatie, v. (organisatiën), bewerktuiging; inrichting, samenstelling, regeling.
organiseeren, bw. gel., met organen voorzien; inrichten, samenstellen; regelen.
organismus, **organisme**, o. gmv. organische bouw, samenhang der deelen van een geheel; inwendig samenstel.
organist, m. (organisten), orgelist, orgelspeler.
organogenen, o. mv. zekere grondstoffen (water-, stik-, zuur- en koolstof).
organogenia, v. gmv. leer van de vorming der organen.
organognosis, v. het herkennen □, de kennis der bewerktuigde lichamen.
organographie, v. beschrijving van de bewerktuigde natuur; plantenontleedkunde.
organologie, v. leer van de werktuigen des levenden lichaams en hunne verrichtingen; instrumentenleer.
organomie, v. leer der wetten van het bewerktuigde leven.
organoplastiek, v. gmv. vorming van de organen.
organoscopie, v. gmv. onderzoek der organen.
organotaxie, v. gmv. rangschikking der schepselen naar hunne organen.
organozoönomie, v. gmv. leer der wetten van het dierlijk leven.
organsinzijde, v. gmv. kettingzijde, getwijnde of getweernde zijde (dienende tot schering der meeste zijden stoffen).
orgeade, v. gmv. gerstedrank; amandelmelk.
orgiën, v. mv. drinkgelagen, nachtelijke zwelgpartijen.
oriënt, o. gmv. het oosten; (fig.) morgen; het morgenland.
oriëntaal, bn. oostersch.
oriëntalist, m. (oriëntalisten), kenner van oostersche talen.
oriënteeren (**zich**), ww. gel., naar het oosten zich richten; de hoofdstreken en de daarvan afhangende richtingen bepalen; (fig.) zich met de ligging en den toestand eener plaats bekend maken; zich wennen in een nieuwen toestand.
oriflamme, v. (eert.) rijksvaan, banier (der Franschen).
originaliteit, v. gmv. oorspronkelijkheid; eigenaardigheid; (fig.) vreemdsoortigheid.
origineel, bn. en bijw. (origineler, origineelst), oorspronkelijk; eigenaardig; aangeboren; (fig.) zonderling.
origineel, o. (originelen), oorspronkelijk □, eerste stuk (drukwerk, schrift, schilderij, teekening enz.); (fig.) zelfscheppende geest; (fig.) zonderlinge, vreemdsoortig mensch, rare snaak.

orillon-passer, m. (orillon-passers), passertje tot het trekken van kleine cirkels.
orion, m. gmv. zeker sterrebeeld.
orleaan, **orlean**, **orlian**, m. gmv. zekere verfstof (geelachtig rood), roucou.
orleans, o. gmv. zekere geweven stof (voor vrouwenkleeding.).
ornaat, o. gmv. ambtgewaad, (inz. priesterlijk) plechtgewaad.
ornament, **ornement**, o. (ornamenten, ornementen), versiersel, versiering, tooi, sieraad.
orneeren, bw. gel., sieren, op-, versieren, tooien.
ornithographie, v. gmv. vogelbeschrijving.
ornithologie, v. gmv. vogelkunde, natuurlijke geschiedenis der vogelen.
ornithotropie, v. gmv. vogelteelt, kunst om vogeleieren uit te broeden.
orognosie, v. gmv. berg-, gebergtekunde.
orographie, v. gmv. berg-, gebergtebeschrijving.
orologie, v. gmv. leer der bergen.
orpement, **operment**, o. auripigment, goudgele verfstof.
orrery, **orrerium**, o. zie *planetarium*.
orseille, v. gmv. zekere roode of paarsche kleurstof; *aardorseille*, *kruidorseille*.
orthische machine, v. werktuig om het land, bij gebrek aan trekbeesten, door menschen te bearbeiden (dus geheeten naar Orth, den uitvinder).
orthobiotiek, v. gmv. kunst om wèl te leven.
orthodox, bn. rechtzinnig, streng, oud-geloovig; *de orthodoxen*, de rechtgeloovigen.
orthodoxie, v. gmv. rechtzinnigheid, het vasthouden aan de kerkleer.
orthodromie, v. de rechte koers van het schip naar eene der vier hoofdwindstreken.
orthoëpie, v. gmv. leer van de rechte uitspraak.
orthogonaal, **orthogonisch**, bn. rechthoekig.
orthographie, v. gmv. kunst om wèl en juist te schrijven, spelkunst.
orthographisch, bn. naar □, volgens de spelregelen.
orthologie, v. gmv. kunst van zich wèl uit te drukken.
orthometrie, v. kunst om wèl te meten.
orthopaedie, v. gmv. kunst om de scheefgegroeide lichaamsdeelen (inz. van jonge kinderen) weder in den juisten vorm te brengen; *een orthopaedisch instituut*.
orthoscopisch, bn. rechtziende.
oryctochemie, v. gmv. scheikundig onderzoek der delfstoffen.
oryctognosie, v. gmv. kennis der delfstoffen.
oryctographie, v. gmv. beschrijving der delfstoffen.
oryctologie, v. gmv. leer of wetenschap der delfstoffen, □ der versteeningen.
oryctometrie, v. gmv. kunst om de fossielen te meten.
oscillatie, v. (oscillatiën), schommeling, slingering.
oscullatie, v. (oscullatiën), (meetk.) nauwkeurige aanraking van eene kromme lijn of een gebogen vlak met een ander.
osmium, o. gmv. zeker zeldzaam voorkomend metaal.
osphrasiologie, v. gmv. leer der riekende stoffen.

ostensibel, **ostensief**, bn. aanschouwelijk, handtastelijk; pralend, pronkend.
ostentatie, v. praalzucht, het vertoon maken.
ostenteeren, ow. gel., ten toon stellen, vertoon maken, pralen.
ostheolith, m. (ostheolithen), beenversteening.
osteologie, v. gmv. leer der beenderen.
osteria, v. herberg, logement (in Italië).
ostraciten, m. mv. oesterversteeningen.
ostracismus, o. (oudh.) schervengericht (wijze van verbanning bij de Atheners); (fig.) het streng weren (van iets of iemand).
otacustiek, v. gmv. kunst om den gehoorzin te versterken.
otalgie, v. oorpijn.
otographie, v. beschrijving van het oor.
otographoon, m. (otographonen), werktuig ten gebruike van hardhoorende menschen, horentje.
otocoop, v. (otocopen), oorspiegel, oorkijker, werktuig tot onderzoeking van het gehoor.
ottomane, v. (ottomanes), turksch rustbed, lage sopha.
Ottomanisch, bn. turksch; *de Ottomanische Staat*, het turksche keizerrijk.
outrage, v. (outragen), zeer grove beleediging.
outrageant, **outrageus**, bn. smadelijk, honend, beleedigend.
outreeren, bw. gel., overdrijven; tot het uiterste brengen.
ouverture, v. (ouvertures), opening, aanvang; (muz.) inleiding.
ovaal, bn. (ovaler, ovaalst), eivormig, langwerpig rond.
ovarisme, o. gmv. theorie volgens welke alle bewerktuigde lichamen uit het ei komen.
ovarium, o. (ovaria), eierstok, vruchtbeginsel.
ovatie, v. (ovatiën), (rom. gesch.) zegevierende intocht (op mindere schaal dan een triumf); eerbewijs; hulde.
oxaalzuur, o. (scheik.) zuringzuur.
oxaciden, o. mv. (scheik.) zuurstofzuur.
oxycraat, o. (oxycraten), mengsel van azijn en water.
oxydatie, **oxygenatie**, v. (oxydatiën, oxygenatiën), (scheik.) verzuring, verkalking, verbinding van eenig lichaam met zuurstof.
oxyde, **oxydule**, o. zuurstofverbinding, metaalkalk.
oxydeeren, ow. gel. met zuurstof verbinden.
oxygenium, o. zuurstof.
oxygoon, bn. scherphoekig.
oxygoon, m. spitshoek.
oxymel, o. honigazijn, azijnmeede.
oxymeter, m. (oxymeters), zuurmeter (werktuig).
oxyopie, v. het scherpzien; (ook) ziekelijk verhoogd gezichtsvermogen.
oxysaccharum, m. azijnsuiker.
ozon, o. zekere gasvormige stof.

P.

paaiement, o. klein geld, pasmunt.
pachometer, m. (pachometers), diktemeter, werktuig om de dikte van belegd spiegelglas te meten.
packet, v. en o. (packetten), klein pak.
pacificeeren, **pacifiëeren**, bw. gel., bevredigen, vrede maken, de rust herstellen, tot bedaren brengen.
pacificatie, v. (pacificatiën), bevrediging; (ned. gesch.) *de pacificatie van Gent* (in 1576).
pacotille, v. gmv. vrachtgoed, passagiersgoed; pak, pak en zak.
paco, v. dier waarvan de Alpaca-wol afkomstig is.
pactum, **pact**, o. (**pacta**), verdrag; familie-verbond; (ook) verbond met den booze.
paddan, m. bedrag van 1000 millioen ropijen (in Indië).
paddi, o. zekere oost-indische spijs.
padisjah, m. opperheer (eeretitel van den sultan).
paedagogie, v. zie *pedagogie*.
paean, o. (paeans), lofzang op Apollo; *io paean!* der Godheid lof!
pagaai, v. (pagaaien), (zeew.) roeiriem (der wilden).
pagadet, v. (pagadetten), soort duif.
page, **pagina**, v. (paginaas), bladzijde.
page, **pagie**, m. (pages), edelknaap, hofjonker.
pagineeren, bw. gel., bladzijden nommeren.
pagode, v. (pagoden), afgodstempel (in China, Japan en Hindostan); afgodsbeeld; zekere indische goudmunt.
pailletten, v. mv. loovertjes.
pair, m. (pairs), (oudt.) gelijke in geboorte en rang; lid van het engelsche Hoogerhuis; (vroeger) lid der eerste kamer in Frankrijk.
pairschap, o. gmv. hoedanigheid □, rang van pair.
pairesse, v. (pairessen), vrouw van eenen pair.
pajement, zie *paaiement*.
paladade, v. soort italiaansche zegelaarde.
paladijn, m. (paladijnen), ridder; vrouwenverdediger (uit de middeleeuwen).
palaeographie, v. gmv. kennis van de schrijfkunst en het schrift der ouden.
palaeologie, v. gmv. oudheidkunde.
palaeontographie, v. gmv. beschrijving en afbeelding der fossiele overblijfselen uit de voorwereldlijke schepping.
palaeontologie, v. gmv. leer der voorwereldlijke dieren en gewassen.
palaeophytographie, v. gmv. leer van de planten der voorwereld.
palaeophytologie, v. gmv. leer betreffende de fossiele overblijfselen van voorwereldlijke planten.
palagoniet, m. zeker gesteente (op IJsland en in Limburg).

palank, v. (palanken), verschansing (in Turkije).
palankijn, v. (palankijnen), draagstoel (in Azië).
palatine, v. (palatinen), pels-, halskraag, manteltje.
palatijn, m. paltsgraaf.
palatinaat, o. gmv. de Paltz; paltsgraafschap.
paleeren, bw. gel., opschikken, versieren.
paleo…, zie *palaeo*…
paletot, m. (paletots), korte overjas (met zakken op zijde).
Pali, v. heilige taal van den Ganges.
palikaar, m. (palikaren), nieuw-grieksch soldaat.
palingenesie, v. wedergeboorte.
palinodie, v. herhaling (van een refrein); (fig.) herroeping van eene lasterlijke aantijging.
palinuur, m. (palinuren), (dicht.) stuurman.
palissade, v. (palissaden), paalwerk.
palissadeeren, bw. gel., met paalwerk om- of afsluiten, omringen.
palissadeering, v. het palissadeeren; paalwerk.
palissander, **palixander**, o. gmv. zekere fijne houtsoort; purperhout.
paljas, m. (paljassen), hansworst, potsenmaker; clown.
palliatief, o. (palliatieven), verzachtend geneesmiddel; tijdel. hulp.
palliëeren, bw. gel., verzachten; vergoelijken, bemantelen.
pallium, o. (palliums), (r.k.) priestermantel.
palle, v. (pallen), zeker amerikaansch vaartuig.
palma, (palmaas), oost-indisch vaartuig.
palmachristi, v. kruisboom, wonderboom.
palmaciten, m. mv. versteende palmtronken.
palmatus, bn. (plant.) handvormig.
palpabel, bn. en bijw. (palpabeler, palpabelst), voel-, tastbaar (van bewijzen); zonneklaar.
palpitatie, v. (palpitatiën), hartklopping, pols-, aderslag.
palpiteeren, ow. gel., kloppen, jagen (van den pols of het hart) van angst of aandoening.
pampas, v. mv. grasvlakte, prairie (in Zuid-Amerika).
pamf(ph)let, o. (pamf(ph)letten), schotschrift; blauwboekje; (oudt.) vlugschrift.
pamphlettist, m. (pamphlettisten), schotschriftschrijver, lasteraar in geschriften.
pampera, v. (zeew.) snel opkomende wind op de zuid-amerikaansche kust.
panacea, v. mv. algemeene geneesmiddelen.
panache, v. (panachen), vederbos, helmbos.
pancarte, v. bordpapieren omslag; groote uitslaande lijst van artikelen.
panchrestum, o. (panchrestums), algemeen geneesmiddel.
pancratesie, o. alleenbezit, alleenmacht.
pancratium, o. werkt. tot verklaring v. krachtsinspanning.
pandekten, v. mv. verzameling van werken over het oud-romeinsche recht, wet van keizer Justinianus.
pandemisch, bn. algemeen (van ziekten).
pandoer, m. (pandoeren), hongaarsche voetsoldaat.

pandoeren, ow. gel., zeker kaartspel spelen; *het pandoeren*, dit kaartspel.
Pandora, v. (fab.) meisje dat naar den hemel werd gevoerd; naam eener planeet; *de doos van Pandora*, doos die alle kwalen en rampen bevatte, welke door Pandora tegen Jupiters bevel werd geopend.
panegyricus, m. **panegyriek**, v. (panegyrieken), lofrede, lofdicht.
panelle, v. gele ruwe suiker in schijfvormige stukken.
panharmonicon, o. (panharmonicons), zek. samengesteld blaasinstrument.
panhellenion, m. (panhellenions), opperste staatsraad in Nieuw-Griekenland.
paniek, v. gmv. algemeene angst; *er heerschte heden eene paniek aan de beurs* (inz. van een fondsenhandel), ieder zocht te verkoopen.
panisch, bn. vreeswekkend; *panische schrik*, algemeene doch ongegronde angst (inz. onder een vechtend leger).
pankong, v. (pankongen), chineesch vaartuig.
pankratisch, bn. zeer krachtig; *een pankratisch* (zeer sterk vergrootend) *mikroskoop*.
panorama, o. (panoramaas), algezicht, voorstelling (eener stad enz.) in eene ronde tent, in welker midden zich de beschouwer bevindt.
panslavismus, o. gmv. zucht of poging van alle slavonische volken (het noorden van Turkije, de Wallachijers, Serviërs, Dalmatiërs, Croaten, Zevenbergers enz.) om zich tot ééne natie te vereenigen.
pansophie, v. gmv. Alwijsheid.
pantheïsmus, o. gmv. algeloof, geloof dat de wereld zelve God is.
pantheïst, m. (pantheïsten), aanhanger van het algeloof.
pantheon, o. (pantheons), tempel (aan alle goden te zamen gewijd); eeregebouw voor al de beroemde mannen van een land.
pantocratie, v. gmv. alleenheerschappij; het bestaan van één heerscher over allen.
pantograaf, m. (pantografen), teekenaap (zek. kunstmatig werkt.).
pantometer, m. (pantometers), hoekmeter (werktuig).
pantomime, v. gmv. gebarenspel (zonder woorden); ballet.
pantomimiek, v. gmv. gebarenkunde.
pantomimisch, bn. door gebaren aangeduid.
pantomimist, m. en v. (pantomimisten), gebarenspeler, …speelster.
pantophaag, bn. met alles zich voedende.
pantophaag, m. veelvraat.
panurgie, v. gmv. arglist.
paperassen, v. mv. oud papier, scheurpapier.
papier-màché, o. gmv. deeg, ineengewerkte papierstof tot doozen enz.
papier sans fin, o. doorloopend bewerkt papier zonder afscheiding van ramen (inz. tot behangsel dienende).
papillotte, v. (papillotten), meestal driehoekig papiertje tot het oprollen der haren; *karbonnaden in papillotten* (die, in papier gewikkeld, worden gebraden); *maak van uw opstel papillotten*, verscheur het (daar het niet deugt).

papillotteeren, bw. gel., in papillotten wikkelen; (fig.) overdreven , bloemrijk spreken.
papiniaansche pot, m. (nat.) soort hermetisch gesloten pot (naar Papin, den uitvinder, aldus genoemd).
papyrographie, v. beschrijving van het papier.
papyrus, m. papierplant.
paraat, bn. en bijw. dadelijk, onmiddellijk; † *parate executie*, (recht.) voltrekking van een vonnis op staanden voet.
parabel, v. (parabels), gelijkenis.
parabool, v. (wisk.) kegelsnede, brandsnede.
parabolisch, bn. en bijw. bij wijze van gelijkenis; (wisk.) in de gedaante eener kegelsnede.
paraboloïde, v. parabolische kegel.
paraboliseeren, ow. gel., door gelijkenissen spreken (op de wijze der oosterlingen).
paracentisch, bn. ongelijkmiddelpuntig.
parachute, v. (parachutes), valscherm (bij luchtballen).
paracleet, m. (paracleten), rader, bemiddelaar in de wijsbegeerte.
parachromasia, v. kleurenbedrog.
parachronismus, m. (parachronismi), tijdfout, misslag in de tijdrekenkunde.
paradigma, o. (paradigmaas), voorbeeld, toonbeeld.
paradox, bn. (paradoxer, meest paradox), **paradoxaal**, (paradoxaler, paradoxaalst), wonderspreukig, gezocht, gedwongen.
paradoxale, v. (paradoxalen), wonderspreuk, strijdigheid, gedwongene wijsgeerige stelling.
paradoxalie, v. gmv. voorstelling van paradoxen.
paraffine, o. (scheik.) zekere wasachtige stof in houtteer.
parafoudre, m. (parafoudres), bliksemafleider.
paragraaf, v. (paragrafen), afdeeling van een geschrift (aangeduid door het teeken §).
paragrêle, m. (paragrêles), hagelafleider.
paralpomena, v. bijbelsche kronijkboeken.
parallax, v. (parallaxen), (sterr.) verschilzicht, verschillicht (in den waren en schijnbaren stand eener ster of een gesternte).
paralactisch, bn. tot de parallax behoorende.
paralatisch, bn. op de parallel betrekking hebbende.
parallel, v. (parallellen), evenwijdte, plaatsing of stand van twee lijnen of vlakken die overal op gelijken afstand van elkander zijn; (aardr.) berekening der graden ter noorder- of zuiderbreedte; (fig.) vergelijking; *er is geen parallel te maken tusschen deze twee personen*.
parallel, bn. en bijw. evenwijdig.
parallellepipedum, o. (meetk.) figuur van zes gelijkhoekige zijden.
parallelogram, o. (parallelogrammen), langwerpig vierkant of vierhoek.
paramat, o. zekere geweven stof.
paralogiseeren, bw. gel., valsche sluitredenen maken.
paralyseeren, bw. gel., verlammen, ontzenuwen.

paralysie, v. (paralysiën), verlamming; beroerte.
paralistisch, bn. lam, verlamd, eene beroerte nabij.

parameter, m. (parameters), (meetk.) constante of onveranderlijke grootheid tot vergelijking van andere dienende (b.v. de Ned. el in onze maten en gewichten).
paranoten, v. mv. braziliaansche kastanjes; kokeleko-noten.
paranymph, **paranimf**, m. (paranymphen, paranimfen), bruidgeleider, -jonker; speelnoot; candidaatsgeleider (bij eene promotie).
parapet, o. (parapetten), o. borstwering.
paraphe, v. (paraphen), naamtrek, krul.
parapheeren, bw. gel., van de handteekening voorzien, teekenen, merken met den naamtrek.
paraphrase, v. (paraphrasen), omschrijving, breede verklaring; (fig.) wijdloopigheid.
paraphraseeren, bw. gel., in het breede omschrijven.
paraphrast, m. (paraphrasten), omschrijver, kantteekenaar (van klassieke werken).
parapluie, v. (parapluien), regenscherm.
parasiet, m. (parasieten), pannelikker, smarotser; tafelvriend; woekerplant, insekt.
parasitisch, bn. woekerend (van planten of insekten).
parasol, m. (parasols), zonnescherm.
parastaten, m. mv. zijpilaren, zijkolommen.
paratonnerre, m. (paratonnerres), bliksemafleider.
paravent, m. (paravents), spaansche wand, windscherm.
parcimonie, v. gmv. knibbelarij, gierigheid, vrekkigheid.
parceel, o. (parceelen), gedeelte, deeltje; zie ook *perceel*.
pardon, o. gmv. vergiffenis, genade.
pardonnez, tw. vergeef mij!
pardonnabel, bn. vergeeflijk, verschoonbaar.
pardonneeren, bw. gel., vergeven, vergiffenis schenken.
pareggeeren, bw. gel., sluiten, vergelijken (rekeningen).
parementen, o. mv. belegsels; belegstukken; optooisels.
parentage, m. gmv. bloedverwantschap, familie.
parenteeren, ow. bw. gel., verwant zijn aan; eene lijkrede houden op.
parenthèse, **parenthesis**, v. tusschenzin; *bij parenthèse*, als inlassching, teksthaakjes, ( ).
pareeren, bw. gel., sieren, tooien, opsmukken; parade maken; vertoon maken, schitteren; (schermk.) afwenden, keeren.
parforce-jacht, v. (parforce-jachten), drijfjacht (met brakken).
parfum, m. (parfums), heerlijke geur; reukwerk.
parfumeeren, bw. gel., welriekend maken, geuren verspreiden.
parfumeriën, v. mv. reukwerken, welriekende waren.
parhelium, o. (sterr.) bijzon.
pari, **al pari**, van gelijke waarde, honderd ten honderd; *de wissel staat pari*, de koersen wegen elkander op; *de fondsen staan op (al) pari* (staan op 100 pct.); *boven pari*, *onder* of *beneden pari*.
pari, o. (paris), weddingschap.

pariëeren, bw. gel., wedden.
Parisch marmer, o. marmer van het eiland Paros.
paria, m. en v. (pariaas), uitgestootene, verworpeling (in Hindostan).

parisienne, v. gmv. volkslied te Parijs gezongen (na de Juli-omwenteling van 1830).
pariteit, v. gmv. (recht.) gelijkheid.
paries, v. wand.
parmant, bn. (parmanter, parmantst), prat, fiksch.
parochie, v. (parochiën), katholieke □, episkopale kerkgemeente; kerspel.
parochiaal, bn. tot eene parochie behoorende.
parochiaan, m. en v. (parochianen), bewoner □, bewoonster □, lid eener parochie.
paroniem, bn. stamverwant.
parool, o. (parolen), (oorl.) wachtwoord.
paroxysmus, m. hoogste spanning (van pijn, koorts enz.).
partageeren, bw. gel., deelen, verdeelen onder…
parterre, o. (parterres), bak, gelijkvloers (in schouwburg- of concertzalen); bloembed.
Parthenon, o. (Parthenons), tempel aan Minerva gewijd (op den burg van het oude Athene); (fig.) kunsttempel.
partiaal, bn. en bijw. partijdig; doelswijze; *partiaalloten*, soort oostenrijksche loten.
partialiteit, v. gmv. partijdigheid.
participant, m. en v. (participanten), deelhebber, deelnemer.
participatie, v. (participatiën), deelneming.
participeeren, ow. gel., deelnemen (aan), deelhebben (in).
partiëel, bn. en bijw. deelwijze, bij gedeelten.
partisan, m. (partisans), partijganger.
partitie, v. (partitiën), in □, verdeeling; (ook) partituur.
partituur, v. (partituren), volledig muziekwerk (eener opera enz.).
partner, **partuur**, m. (partners, partuurs), medespeler; naast (in het kaartspel); dansgenoot; medehandelaar.
parvenu, m. (parvenus), nieuweling, opkomeling (uit geringen stand tot aanzien of rijkdom).
pasigraphie, v. gmv. algemeen □, wereldschrift.
passage, v. (passages), over-, doorvaart; *passage nemen*, plaats bestellen (op een schip).
passage, plaats, volzin (in een werk).
passant, m (passants), doorreizende.
passato, bijw. verleden; *den 3*den *passato* (der vorige maand); *anno passato*, verleden jaar.
passe, v. (passen), (schermk.) uitval, gang.
passe-droit, m. verongelijking, het voorbijgaan (bij eene ambtsbegeving) van iemand die meer rechten had dan de benoemde.
paspartout, m. looper, hoofd-, horlogesleutel met verscheidene pijpjes.
passibel, bn. lijdelijk; onderhevig aan.
passibiliteit, o. gmv. lijdzaamheid; vatbaarheid voor.
passie, v. gmv. lijden (van Christus).
passie, v. (passies, passiën), drift, hartstocht*; in passie* (toorn) *geraken*.

passief, bn. (passiever, passiefst), lijdend, lijdelijk.
passief, o. (passiva), het verschuldigde, de uitschuld; *het aktief en passief van eenen boedel*.

pastel, o. (pastellen), verfdeeg; weede; gemeen teekenkrijt.
pastilles, v. mv. meelballetjes; reukballetjes, reukdopjes, reukkaarsen.
patacon, m. (patacons), kroondaalder (spaansche munt).
patas, v. (patassen), uitlegger, zeker klein vaartuig.
pataten, **bataten**, m. mv. zoete aardappelen.
patchouly, v. zekere sterk riekende kamferachtige stof.
pater, m. (paters), vader; (r.k.) priester, (titel); *uit paters vaatje tappen*, van den besten wijn schenken.
paterniteit, v. gmv. vaderschap.
paternoster, o. (paternosters), (r.k.) onze vader (gebed), rozenkrans; handboei.
paternosteren, bw. gel., de handboeien aanleggen.
pathetisch, bn. hoogdravend, treffend, roerend.
patholoog, m. (pathologen), ziektekundige.
pathologie, v. gmv. ziekteleer.
pathologisch, bn. tot de ziekteleer behoorende.
pathos, o. gmv. vuur, hoogdravendheid (van stijl).
patient, m. en v. (patienten), zieke, lijder, -es; ter dood veroordeelde.
patientie, v. gmv. geduld; zeker spel met houtjes.
patina, o. roest op bronzen voorwerpen, □ op munten enz.; kunstmatig verwekte roest.
patois, o. ongevormde volkstaal (aan enkele landstreken eigen).
patres, m. mv. vaderen; eeretitel der oud-romeinsche raadsheeren; *ad patres gaan*, overlijden.
patria, v. vaderland; *pro patria*, soort hollandsch papier.
patriarch, m. (patriarchen), aartsvader, stamheer; titel van het hoofd der christenen in Turkije, Griekenland enz.
patriarchaal, bn. en bijw. (patriarchaalder, patriarchaalst), aartsvaderlijk.
patriciër, m. (patriciërs), adellijk burger in het oude Rome; afstammeling van eenen raadsheer te Venetie; (fig.) aanzienlijke, groote.
patricisch, bn. en bijw. raadsheerlijk, adellijk; rijk.
patrimonium, o. (patrimoniums), vaderlijk erfdeel, aangeërfd goed; *Patrimonium Petri,* het pauselijk gebied.
patrimoniaal, bn. tot het vaderlijk erfgoed behoorende.
patriot, m. (patriotten), vaderlander; naam der voormalige tegenstanders van het huis van Oranje hier te lande.
patriotisch, bn. vaderlandschgezind.
patriotismus, o. gmv. vaderlandschgezindheid, burgerzin.
patrocinaat, o. gmv. ambt van schutsheer; beschutting, toezicht; behartiging der stoffelijke en zedelijke belangen van iemand; *een patrocinaat uitoefenen*, *het patrocinaat aanemen over*.
patrocinatie, v. gmv. bescherming.
patrocineeren, bw. gel., beschermen, hoeden.
patrouille, v. (patrouilles), ronde, dienstdoende wacht (door de stad, in eene vesting enz.).
patrouilleeren, ow. gel., door de stad trekken (van gewapenden).
pauperismus, o. gmv. armwezen; staat □, toestand der armen.

pavana, v. (pavanaas), oude spaansche dans.
pavaneeren (**zich**), ww. gel., pronken (als een pauw).
pavadette, v. (pavadetten), brievenduif, postduif; geleerde duif.
pax, vrede; *pax vobiscum!* vrede zij met u; *pax intrantibus*, vrede den binnentredenden.
peccadilje, v. (peccadiljen), kleine zonde.
peccavi, ik heb gezondigd.
pecceeren, ow. gel., zondigen.
pecco, v. zeer fijne en geurige chineesche theesoort.
pectine, **pectose**, v. (scheik.) zekere geleiachtige stoffen.
peculaat, o. gmv. geldverduistering.
pecunia, v. gmv. geld; penningen; vermogen.
pecuniair, **pecuniëel**, bn. geld betreffende; *pecuniair* (geldelijk) *belang*.
pedaal, o. (pedalen), voetklavier (van een orgel of piano).
pedagoog, m. (pedagogen), huisonderwijzer; leermeester, opvoeder.
pedagogiek, v. gmv. onderwijskunst.
pedagogisch, bn. en bijw. onderwijzend, leerend; naar de regels der onderwijskunst.
pedant, m. (pedanten), schoolvos, wijsneus, waanwijze.
pedantisch, bn. en bijw. waanwijs, ingebeeld, pralende met kennis.
pedanterie, schoolvosserij, waanwijsheid, pralerij met kennis.
pedel, m. (pedellen), bediende, bode (bij wetenschappelijke inrichtingen, colleges enz.).
pedestal, m. (pedestallen), voetstuk.
pederast, m. (pederasten), die zich aan onnatuurlijke drift overgeeft.
pederastie, v. gmv. onnatuurlijke drift, □ omgang, mannen-ontucht.
pedometer, m. (pedometers), schredenteller (werktuig).
Pegasus, m. (Pegasussen), (fab.) gevleugeld paard (der dichters); *op zijnen Pegasus stijgen*; zeker sterrebeeld; het groote paard.
peine, v. gmv. moeite; *het is niet de peine waard*.
pekari, o. soort stekelvarken.
pelaginen, m. mv. aanhangers van Pelagius (een geestelijke uit de 5e eeuw, loochenaar der erfzonde).
pelagoscoop, v. (pelagoscopen), zeedieptekijker (werktuig).
pelerine, v. (pelerinen), damesmanteltje.
pelopium, o. gmv. zeker metaal.
peloton, o. (pelotons), kluwen; rot, hoop (soldaten).
penaal, lijfstraffelijk; *de penale wetten*.
penaliteit, v. strafbepaling; lijfstraffelijkheid.
penaten, m. mv. (rom. gesch.) huisgoden; (fig.) eigen haard.
penchant, o. (penchants), neiging, lust; verslaafdheid (aan).
pendant, o. (pendants), tegenhanger, tegenstuk (van eene schilderij); (ook fig.).
pendule, v. (pendules, pendulen), slinger; staand horloge; slingeruurwerk.
penetrant, bn. (penetranter, penetrantst), doordringend; *eene penetrante koude*.
penetreeren, bw. gel., doordringen; in-, doorzien.
penibel, bn. (penibeler, penibelst), pijnlijk, moeielijk, smartelijk.

penitent, m. (penitenten), boeteling.

penitentie, v. (penitentiën), boete, straf; boetedoening; *dit is eene harde penitentie*.
penitentiarius, m. (penitentiariussen), boeterechter.
pennaal, m. (pennalen), groen, nieuwe aankomeling (onder de duitsche studenten).
penny, v. (**pence**), eng. stuiver; *pennymagazijn*, weekblaadje dat een penny kost.
pensief, bn. (pensiever, pensiefst), nadenkend, mijmerend.
pensum, o. (pensums), opgegeven taak (in eene school).
penta, vijfledig.
pentagoon, m. (meetk.) vijfhoek.
pentameter, m. (pentameters), vijfvoetig vers.
pentarchie, v. (pentarchiën), regeering □, oppermacht van vijf vorsten
pentateuchus, m. gmv. de vijf boeken van Mozes.
pentaura, m. zekere steen.
pente, v. (penten), zeker venetiaansch licht vaartuig.
penurie, v. groot gebrek aan; ellende, groote behoefte.
per, vz. door; *percent*, ten honderd; *per fas et nefas*, met ja en neen, bij alles wat heilig is; *per couvert*, onder omslag; *per ami*, met vriend (op een adres); *per saldo*, bij slot van rekening; *per as*, in een rij- of voertuig; *per schip*, te water; *per post*, met (door) de post.
perceel, o. (perceelen), stuk land; vast goed; gebouw, huis met erf.
percepteur, m. (percepteurs), ontvanger, inner (van belastingen).
perceptibel, bn. (perceptibeler, perceptibelst), bemerkbaar.
perceptie, v. (perceptiën), inning, ontvangst; heffing; (wijsb.) doorschouwing, waarneming (door het begrip); *perceptiekosten*, kosten aan het innen (van belastingen) verbonden.
percussie, v. (percussiën), slag, stoot; (gen.) aankloppìng.
percuteeren, bw. gel., (gen.) aankloppen (tot onderzoek van de borst enz.).
perditie, v. (r.k.) verdoemenis, verderf.
peregrinatie, v. (peregrinatiën), omzwerving, omdoling.
peremptorisch, bn. kort, afdoend, beslissend.
perenneerend, bn. het geheele jaar doorblijvend, □ bestaande.
perelle, v. zeker grauwe kalkachtige aardsoort.
perfect, bn. en bijw. volmaakt, volkomen, geheel.
perfectie, v. gmv. volmaaktheid, volkomenheid; *iets in de perfectie weten*, *kennen*.
perfectibiliteit, v. gmv. volmaaktheid, vatbaarheid voor volmaking.
perfidie, v. trouweloosheid.
periculeus, bn. en bijw. gevaarlijk, hachelijk.
perihelium, o. (sterr.) zonsnabijheid.
perikel, o. gevaar; *periculum in mora*, gevaar door uitstel.
perimeter, m. (perimeters), (meetk.) omtrek eener kromlijnige figuur, som van al de zijden eener rechtlijnige figuur.
periode, v. (perioden), tijdruimte, tijdvak; volzin, zinsnede.

periodiciteit, v. gmv. regelmatige afwisseling, omloop □, terugkeer binnen bepaalde tijdruimten.

periodiek, bn. op zekere bepaalde tijden terugkeerende; *een periodiek geschrift*, maandwerk, weekblad, almanak enz.; *de periodieke* (periodische) *winden*, die op gezette tijden waaien; *de periodieke aftreding*, van bestuurders, regeeringspersonen enz. wier diensttijd op een bepaald tijdstip eindigt.
peripherie, v. (meetk.) cirkelomtrek.
periphrase, v. (periphrasen), omschrijving.
periptrica, v. leer der straalbreking of terugkaatsing aan de oppervlakte der lichamen.
peripherie, v. omtrek, omvang.
peripolygonus, bn. veelhoekig, veelvlakkig.
periscopisch, bn. *periscopische glazen*, hol-bolle lenzen.
peristyle, v. (peristylen), zuilengang, zuilenrij; voorportaal.
perm, v. (permen), klein turksch vaartuig.
permanent, bn. en bijw. voortdurend, aanhoudend; *zich permanent verklaren*, niet uiteengaan (inz. van lands-, gewestelijke □, of gemeente-vergaderingen).
permeabel, bn. doordringbaar (van stoffen die vocht doorlaten).
permis, o. verlof, geleibriefje; *est-il permis?* is het veroorloofd?
permissie, v. verlof, vergunning.
permitteeren, bw. gel., veroorloven, vergunnen, toestaan; *permitteer!* met uw verlof (als men iemand in de rede valt).
permutatie, v. om-, verplaatsing; *de leer der permutatiën*.
perpendiculair, bn. loodrecht, rechtstandig.
perpetuëel, bn. en bijw. altijddurend; levenslang; *perpetuëelen*, vroegere naam van zekere spaansche effecten.
perpetuum mobile, o. (werkt.) voorwerp met eeuwigdurende beweging; (fig.) het onmogelijke.
perplex, bn. en bijw. onthutst, verstomd.
perplexiteit, v. gmv. onthutstheid, verstomming.
perquisitie, v. (perquisitiën), gerechtelijk onderzoek.
persecutie, v. (persecutiën), vervolging (inz. om staatkunde en geloof).
persecuteeren, bw. gel., vervolgen.
Perseus, m. zeker sterrebeeld.
persevereeren, ow. gel., volharden; volhouden.
persienne, v. (persiennes), zonneblind.
persico, v. gmv. likeur uit perzikpitten.
persifflage, v. (persifflagen), overdreven lof op bespotting doelende; geveinsde lof.
persiffleeren, bw. gel., honende prijzen.
persisteeren, ow. gel., volhouden, staan op…
personaliteit, v. (personaliteiten), persoonlijkheid; *iem. personaliteiten zeggen*, iem. op den persoon af beleedigen.
personeel, bn. persoonlijk; *personeele belasting*, belasting welke van eene woning, een ambt enz. wordt geheven, hoofdgeld; (recht.) *personeele crediteur*, die geen onderpand voor zijne schuldvordering heeft.
personeel, o. personeele belasting, al de personen die eenen tooneeltroep, een orkest, een bureau enz. samenstellen; korps ambtenaren.

personificatie, v. (personificatiën), verpersoonlijking.
personnage, m. (personnages), **personnaadje**, m. (personnaadjen), persoon, schepsel, *een rare personnage*, een wonderlijk mensch; (toon.) medespelende; *de hooge personnaadjes*, de aanzienlijke personen.
perspectief, o. (perspectieven), vergezicht; leer der vergezichtskunde; *een perspectiefschilder*; *een fraai perspectief*; (fig.) toekomst.
perspicaciteit, v. gmv. scherpzinnigheid.
persuadeeren, bw. gel., overreden, overhalen.
persuasie, v. overreding.
pertinent, bn. tot de zaak behoorende, vast.
perturbatie, v. (perturbatiën), storing, stoornis, verwarring.
péruvienne, v. gmv. zekere gebloemde stof.
perversiteit, v. gmv. verdorvenheid.
peso, o. gewicht, last.
peso, bn. (kooph.) *al peso*, naar het gewicht; *peso de plata*, *peso duro*, zekere spaansche munt (= 1 piaster).
pessimist, m. (pessimisten), die alles en allen voor slecht houdt, die alles slecht inziet.
petarde, v. (petarden), (vuurw.) springbus; zwemmer.
petilleeren, ow. gel., vonkelen; knappen; *de wijn petilleert in het glas*; (fig.) blinken, schitteren; *hij petilleert van geest*, hij is vol geest.
petit-maître, m. pronker, saletjonkertje, windbuil.
petitie, v. (petitiën), verzoekschrift, rekwest.
petitionneeren, ow. gel., verzoekschriften indienen (inz. door velen tegelijk).
petitionneering, v. **petitionnement**, o. het indienen van verzoekschriften; *petitio principii*, (leerst.) bewijsgrond die zelf eerst bewezen dient te worden.
petreficatie, v. (petreficatiën), versteening; steenwording.
petrificatie, v. (petrificatiën), het doen versteenen.
petrificeeren, bw. gel., versteenen, in steen veranderen.
petrographie, v. gmv. beschrijving der steensoorten.
petrographisch, bn. *petrographische kaarten*, landkaarten waarop de bergsoorten en hare grenzen zijn aangewezen.
petroleum, o. **petroleumolie**, v. zekere steen- of bergolie.
petto, v. borst; (fig.) *in petto houden*, bewaren tot gelegener tijd, voor zich houden.
pewter, o. zeker gemengd metaal (tin, antimonium, bismuth en koper).
phaenomen, **phaenomeen**, o. (phaenomena), luchtverschijnsel; (fig.) wonder.
phaeoge(o)nie, v. gmv. het ontstaan of het voortbrengen van verschijnselen.
phaeogonologie, v. gmv. leer van het ontstaan der verschijnselen.
phaeographie, v. gmv. beschrijving der natuurverschijnselen.
phaeoscopie, v. gmv. waarneming □, onderzoek der verschijnselen.

Phaëton, m. naam van den zoon van Apollo; soort rijtuigje op twee wielen.
phalanstère, v. (phalanstères), algemeene volkswerkplaats; volkskeuken (als bij de Spartanen).
phalanx, **phalanks**, v. (phalanxen, phalanksen), ineengesloten linie, slagorde naar een eigenaardigen vorm.
phantascoop, v. (phantascopen), tooverlantaarn.
phantoma, v. schijnbeeld; (gen.) kunstmatig nagebootst lichaamsorgaan.
phantasie, (phantasiën), inbeelding, verbeelding; gril, kuur; soort muziekwerk; *phantasiekleur*, kleur die niet effen is.
phantaseeren, ow. gel., zich aan ijdele voorstellingen overgeven; allerlei grillen voeden; ijlen (in de koorts); (muz.) op een speeltuig improviseeren; naar de ingeving van het oogenblik spelen.
phantasmagorie, (phantasmagoriën), geestenverschijning; tooverij.
phantast, m. (phantasten), dweper, overdreven denker.
phantastisch, bn. dwepend; tooverachtig.
phantoom, o. (phantomen), spook, geestverschijning, droombeeld.
pharao, **farao**, naam der oud-egypt. koningen. Zie *faro*.
pharmaceut, m. (pharmaceuten), artsenijbereider, -kenner.
pharmaceutisch, bn. artsenijkunde.
pharmacie, v. kennis der geneesmiddelen en van hunne bereidingen.
pharmacon, o. geneesmiddel; tooverdrank; vergif.
pharmacopoea, v. handboek der artsenijbereiding; wat de artsenijkunde omvat; *pharmacopoea pauperum*, voorschrift betreffende de armen-apotheken (zooals de berekening van de prijzen der geneesmiddelen enz.).
pharus, m. vuurtoren, -baak.
phase, v. (phasen), lichtgestalte (der maan enz.); verandering; standpunt; *de ziekte is een nieuwe phase ingetreden*; (ook fig.).
Phebus, m. zonnegod; gezwollen stijl.
phenomeen, o. zie *phaenomeen*.
philantroop, m. en v. (philantropen), menschenminnaar, -vriend.
philantropie, v. gmv. menschlievendheid.
philantropisch, bn. menschlievend.
philharmonisch, bn. de toonkunst beminnende.
philhelleen, m. (philhellenen), griekenvriend.
philippica, v. (gesch.) redevoering door Demosthenes tegen Philippus van Macedonië uitgesproken; (fig.) straf- of boetrede tegen…
philister, m. (philisters), groen, niet-student.
philoloog, m. (philologen), taalvriend, -beoefenaar.
philologie, v. taalwetenschappen.
philomele, v. (philomelen), nachtegaal.
philosophie, v. wijsbegeerte
philosophisch, bn. wijsgeerig; *philosophische wol* (bij de oude scheikundigen) het langs den drogen weg verkregene zinkoxyde; *philosophische teekens*, (sterrew.) de Steenbok en de Waterman; *philosophisch ei*, (nat.) zeker toestel.

philtrum, o. (philtra), liefde-, minne-, tooverdrank.
phiool, v. (phiolen), buikvormig glas of fleschje.
phlegma, o. het verbrande; waterig vocht dat na de destillatie van geestrijke stoffen overblijft; het slijm.
phlegmatisch, bn. bedaard, kalm; *het phlegmatisch temperament*; (sterrew.) *phlegmatische teekens*, de Kreeft, de Schorpioen en de Visschen.
phlogoscoop, v. (phlogoscopen), werktuig dat den graad van hitte aanwijst; zekere rookverterende spaarkachel.
phoenix, m. zie *feniks*.
phonolith, m. (phonolithen), klinksteen.
phonometer, m. (phonometers), klankmeter (werktuig).
phonosophie, v. gmv. klankleer.
phonorgan, o. (phonorganen), zeker spreekwerktuig.
phorometer, m. (phorometers), draagkrachtmeter (werktuig).
phorometrie, v. gmv. wetenschap die den graad der beweging leert bepalen.
phoronomie, v. gmv. bewegingsleer, leer der beweging van vaste en vloeibare lichamen.
phosphorus, m. lichtstof, voorwerp dat in het duister licht geeft.
photadyl, o. zekere vloeibare brandstof.
photochromatisch, bn. *photochromatische beelden*, gekleurde lichtbeelden.
photogalvanographie, v. gmv. kunst om lichtbeelden langs den galvanoplastischen weg te kopiëeren.
photogeen, o. lichtstof.
photographie, v. (photographiën), lichtteekening, lichtbeeld; lichtteekenkunst (eene verbetering in de daguerréotypie).
photograaf, **photograaph**, m. (photografen), die photographiën maakt.
photografisch, bn. volgens de photographie; *een photografisch portret*; *een photografisch album*, album (in den vorm van een boek) bestemd om er photographische portretten in te bewaren.
photologie, v. leer van het licht.
photomagnetisme, o. magnetisme door de werking van het licht voortgebracht.
photometeoren, v. mv. lichtgevende luchtverschijnselen.
photometer, m. (photometers), lichtmeter (werktuig).
photoscoop, v. (photoscopen), lichtkijker, lichtmeter (werktuig).
photospheer, v. (photospheeren), lichthulsel om de zon, lichtkring.
phototechniek, v. gmv. verlichtingskunst.
phototypie, v. gmv. kunst om lichtbeelden te vervaardigen.
phrase, v. (phrasen, phrases), spreekwijs, volzin.
phraséologie, v. (phraséologiën), verzameling van spreekwijzen.
phrenologie, v. gmv. schedelleer, hersenleer.
phrenologisch, bn. volgens de hersenleer.
phrygische muts, v. (phrygische mutsen), roode muts (der vrijheid, der republikeinen).
phylacterion, m. (phylacterions), wachtpost; schutswacht.
phylliten, m. mv. versteende plantenbladeren; afdruksels van bladeren in steen.

physalith, m. (physalithen), blaassteen, soort topaas.
physalithen, m. mv. slakkenversteenselen.
physica, v. gmv. natuurleer, natuurkunde.
physicalisch, bn. tot de natuurleer behoorende.
physico-mathematisch, bn. de natuur- en de wiskunde tegelijk betreffende, natuurkundig met wiskunstige berekeningen.
physioautotypie, v. natuurzelfdruk.
physiocratie, v. natuurkracht.
physiogenie, **physiogonie**, v. geschiedenis der natuur, leer van het ontstaan der natuur.
physiognomie, v. (physiognomiën), gelaatstrekken; uiterlijk voorkomen van dier of plant.
physiognomie, **physiognomiek**, **physionomie**, v. gmv. gelaatkunde.
physiographie, v. (physiographiën), natuurbeschrijving.
physionomist, m. (physionomisten), gelaatkenner, gelaatkundige.
physiologie, v. gmv. natuurleer; leer van de verrichtingen der dieren en planten; (fig.) schets, beschrijving.
physiologisch, bn. natuurkundig, natuurlijk.
physionomie, v. gmv. leer □, kennis der natuurwetten.
physiothetica, v. gmv. de eigenlijke natuurleer.
physiophilosophie, v. gmv. wijsbegeerte der natuur.
physis, v. de natuur; schepping, voortbrenging.
physisch, bn. natuurlijk, zinnelijk, lichamelijk, dierlijk, uiterlijk.
phytobiblia, v. mv. versteende plantenbladeren; bladeren-afdruksels.
phytoglyphen, m. mv. steenen met planten-afdruksels.
phytognosie, v. plantenkennis.
phytographie, v. beschrijving der gewassen, beschrijvende plantenkunde.
phytolithen, m. mv. plantenversteenselen.
phytonectar, m. de zuiverste honig uit de plantenbloesems.
phytonomie, v. leer betreffende het plantenleven en zijne wetten; plantenbenoeming.
phytophaag, m. (phytophagen), plantenetend dier.
phytotherapie, v. plantenheelkunde.
phytotomie, v. praktische ontleedkunde der planten.
pi, v. *het getal pi*, dat aanduidt hoe groot de omtrek van den cirkel is, wanneer de middellijn gelijk aan 1 gesteld wordt.
piadet, v. (piadetten), turksche sloep.
piakiep, v. (piakiepen), groot oost-indisch rooversvaartuig.
piano, bn. en bijw. zacht.
piano, o. (pianos), *piano forte*, klavier.
pianino, v. opstaande piano.
pianist, m. **pianiste**, v. pianospeler, -speelster.
pic, **pico**, m. spits; hooge zeer spits toeloopende berg.
pic, el, (lengtemaat in het Oosten).
pickles, mv. in azijn ingemaakte en sterk gekruide plantenspijzen.
piëdestal, m. (piëdestallen), voetstuk.

pierrot, m. (pierrots), hansworst, clown in de balletten.
piëtist, m. (piëtisten), overdreven vrome.

piëtisterij, v. ijverige schijnvroomheid.
piëtismus, o. overdreven vroomheid, schijnvroomheid.
pieus, bn. godvruchtig, vroom; *pieuse instellingen*; *eene pieuse gift*.
pigment, o. gmv. kleursel, verfstof.
pikant, bn. en bijw. (pikanter, pikantst), scherp; *eene pikante saus*; (fig.) bits, vinnig; prikkelend; *die geschiedenis is zeer pikant*, zij prikkelt zeer de belangstelling.
pikanterie, v. (pikanteriën), bitsheid, scherpte (van toon); verholene vijandschap; *iem. pikanteriën* (gevoelige beleedigingen) *zeggen*.
piket, o. (piketten), wacht (soldaten); *het brandpiket hebben*, (bij de schutterij) aangewezen zijn (beurtelings) om bij het uitbarsten van brand op te komen ten einde de orde te handhaven; soort kaartspel.
piketten, ow. gel., piket spelen.
pikkedillen, v. mv. kleinigheden, kleine zonden (der jeugd).
pikol, o. handelsgewicht in Oost-Indië (= ruim 62 ned. pond).
pilaster, m. (pilasters), vierkante □, platte zuil, steunsel van eenen schoorsteenmantel.
piloot, m. (piloten), stuurman, loods.
pilotaris, m. (pilotarissen), havenmeester.
pinacotheek, v. (pinacotheken), groote (lands)kunstverzameling (inz. schilderijen).
pindus, m. gmv. zangberg.
pinkops, v. (wev.) overgebleven katoen dat niet verwerkt kan worden, poetskatoen.
pinnacidiën, mv. (meetk.) meetvizieren.
pinxit, (hij heeft het) geschilderd.
pipris, v. (piprissen), sloep van de negers.
piqué, o. soort katoenen stof; *een piqué vestje*.
piraat, m. (piraten), zeeroover.
piraterie, v. zeerooverij.
piramiede, **pirimide**, v. (piramieden, pirimiden), vier- of meerzijdig spits toeloopend gebouw met ééne gemeene basis; *de piramieden van Egypte*, *de pirimiden van Egypte*.
piramiedaal, bn. en bijw. als □, in den vorm eener piramiede.
pirouette, v. (pirouetten), draai, wending (in de dans- en rijkunst).
pirouetteeren, ow. gel., zwenken, draaisprongen maken.
piscicultuur, v. gmv. kunstmatige vischteelt.
piscine, v. (piscinen), vijver voor die teelt.
pisé, m. ineengestampte aarde (bouwstof voor de muren van huizen).
pistacie, **pistachie**, (pistaciën, pistachiën), v. pimpernoot.
piston, m. (pistons), zuiger; luchtklepje; *cornet à piston*, soort blaashoorn.
pittoresk, bn. en bijw. (pittoresker, pittoreskst), schilderachtig, treffend (voor het gezicht), fig., (ook voor het verstand).
pizzocato, bn. en bijw. (muz.) knippende, geknipt (met de vingers op de snaren).
placenta, v. (vroedk.) moederkoek, nageboorte.

placet, o. (placetten), verzoekschrift; koninklijk oktrooi; ordonnantie op een kerkelijk besluit; stoeltje zonder leuning, kruk; *recht van placet*, (r.k.) recht om de bisschoppelijke besluiten af te kondigen.
plafond, o. (plafonds), zoldering.
plafonneeren, bw. gel., eene zoldering kunstmatig evenen, □ met stukadoorsel beleggen.
plagiaat, o. (plagiaten), letterdieverij; gedachtenroof; (ook) menschenroof.
plagiarius, m. (plagiarii), letterdief; (ook) menschenroover.
plaid, v. (plaids), geruite wollen mantel der bergschotten; (oud fransche) gerechtszitting.
plainte, v. (plaintes), gerechtelijke aanklacht.
plait-il? wat belieft u?
plait-il, **plaitie**, v. heimelijk gemak.
planchet, o. (planchetten), platte balein in een rijglijfje.
planeeren, bw. gel., effenen, evenen, glad maken.
planetarium, o. (planetariums), planetenlijst; kunstmatige toestel die den loop der planeten aanwijst.
planetarisch, bn. ronddwalend; *planetarische dieren*, die op de laagste trappen van het dierlijk leven staan en wier uitwendige lichamen niet veel verschillen van delfstoffen.
planetoïden, v. mv. kleine planeten
planetolabium, o. werktuig tot het waarnemen der planeten.
planimetrie, v. gmv. vlaktemeetkunst.
planispheer, o. (planispheeren), of **planiglobe**, v. (planigloben), voorstelling der aarde of van den sterrenhemel op een vlak.
plastiek, v. gmv. aanschouwelijke kunst, kunst der edele vormen (b.v. beeldhouw-, tooneel-ook danskunst).
plastisch, bn. aanschouwelijk door vormen; *de plastische kunsten*.
plastographie, v. gmv. nagebootst schrift.
plateeren, bw. gel., (ook **plaqueeren**), vergulden, verzilveren, (met goud of zilverblad).
platina, v. gmv. wit goud; het fijnste metaal.
platineeren, bw. gel., met een laagje platina overdekken.
platitude, v. (platitudes), gemeenheid, laagheid.
plat-menage, v. (plat-menages), tafelstel (voor zout, peper enz.).
platonisch, bn. en bijw. (platonischer, meest platonisch), naar Plato, naar de leer van Plato; *eene platonische liefde*, liefde van ziel tot ziel; *de platonische republiek*, wijsgeerige inrichting van eenen Staat doch praktisch onbestaanbaar; *platonisch zonnejaar*, (sterr.)
plausibel, bn. en bijw. aannemelijk, schijnschoon; *onder plausibele redenen*.
plausibiliteit, v. (plausibiliteiten), aannemelijkheid; het schijnschoon.
plebejer, m. (plebejers), onadellijken (bij de Romeinen, in tegenstelling der Patriciërs); (fig.) burgerman.
plebejisch, bn. niet-adellijk, niet-patricisch; burgerlijk.
plebejismus, o. gemeen gedrag.
plebs, o. gmv. gemeene volksklasse, grauw.

pleet, met goud- of zilverplaatjes overtrokken metaal.
Pleïaden, v. mv. het zevengesternte, zekere sterregroep.

plenum, o. volle vergadering; *in plenum*, ten volle.
pleonasmus, o. woordovertolligheid; (als *oude grijsaard*, *zwarte moor* enz.).
pleonastisch, bn. en bijw. overtollig, -lijk (in woorden).
pleorama, o. (pleoramaas), scheepvaart-tafereel, oeverbeeld.
pleureuse, v. (pleureusen), rouw-opslag, -band; (oudt.) gehuurde klaagster bij lijkstaatsiën.
pleuris, **pleuritis**, v. (gen.) zijdewee, borstontsteking.
pliëeren, ow. gel., buigen, neigen (in den dans); (fig.) achteruit deinzen.
plombeeren, bw. gel., looden , loodjes (merken) aanhangen; (tandm.) vullen (van holle kiezen) met lood of creosoot.
plongeeren, ow. gel., duiken, dompelen.
ployeeren, bw. ow. gel., buigen, vouwen.
pluche, v. gmv. wolfluweel.
pluchen, bn. van pluche.
pluralis, o. mv. meervoud.
pluraliteit, v. gmv. meerderheid, grootst getal.
plutocratie, v. gmv. geldheerschappij.
plutocranisch, bn. in het binnenste der aarde ontstaan en daaruit opgerezen.
plutocranist, m. (plutocranisten), voorstander der leer die de vorming der aarde aan het vuur toeschrijft.
pluviometer, m. (pluviometers), regenmeter (werktuig).
pneuma, v. geest, adem.
pneumatiek, v. leer der luchtbeweging; geestenleer.
pneumatisch, bn. tot de leer der luchtbeweging behoorende; *de pneumatische pomp*, luchtpomp.
pneumatologie, v. leer der lucht en der gassoorten.
pneumonie, v. longontsteking.
pocetta, v. (pocettas), (muz.) zakviooltje.
poco, bijw. (muz.) weinig.
poculum, m. (poculums), beker, bokaal.
poculeeren, ow. gel., bekeren, drinken.
podding, v. zie *pudding*.
poddingzak, m. (poddingzakken), (zeew.) zak met kabelgaren gevuld.
podometer, m. (podometers), schredenmeter (werktuig).
podestaat, m. (podestaten), machtbekleeder, landvoogd (oudt. in Friesland).
poenitet, o. (poenitets), boetedrank (bij maaltijden als straf opgelegd).
poëzy, **poëzie**, v. gmv. dichtkunst; gedichten.
point, o. (pointen), punt (in het biljart- of ander spel); *point d'honneur*, punt van eer, eergevoel.
pointeeren, bw. gel., aanteekenen, aanstippen; richten (kanonnen); vergelijken (boeken op kantoren); toonen; zetten, wagen (op eene kaart).
pointeeren, o. het plaatsen; richten (van geschut).
pointeur, m. (pointeurs), richter (van geschut); die op kaarten zet.
pointilleeren, bw. gel., bezetten; bestippen; beuzelen; op fijne wijze gispen.

pointilleus, bn. (pointilleuzer, pointilleust), licht geraakt; licht gevoelig (op het punt van eer).
pointuren, v. mv. (boekdr.) voorwerpen welke aan weerszijden der timpaan bij den weerdruk het vel houden.
polair, bn. de pool betreffende.
polarisatie, v. het mededeelen of aannemen der polariteit.
polariteit, v. (polariteiten), neiging van de magneet naar de pool.
polariseeren, bw. gel., naar de pool neigen of doen neigen.
polemiek, v. gmv. pennestrijd, twistgeschrijf.
polemiseeren, ow. gel., eenen pennestrijd voeren.
polemist, m. (polemisten), twistvoerder door eenen pennestrijd.
poliet, bn. (polieter, polietst), beleefd, wellevend.
polichinel, m. (polichinellen), hansworst, Jan Klaasen.
policie, v. zie *politie*.
polis, v. (polissen), verzekerbrief; akte van verzekering of assurantie.
politie, v. gmv. openbare orde; toezicht op de openbare orde, burgerlijke stadsbewaking; volkstucht, ambtenaren en beambten met dit toezicht belast.
politiek, v. gmv. staatkunde, staatswetenschap; (fig.) sluwheid, snedigheid.
politisch, bn. en bijw. staatkundig; listig, sluw, snedig; *daarin heeft hij zeer politisch gehandeld*.
politiseeren, ow. gel., over staats- en regeeringsbeleid redeneeren.
politoer, **polituur**, v. gladheid, glans; (fig.) fijnheid, beschaafdheid.
polliciteeren, bw. gel., beloven.
polonaise, v. (polonaisen), poolsche dans, damespels.
poltron, m. (poltrons), lafaard.
poltronnerie, v. gmv. lafhartigheid, blooheid, versaagdheid.
polutie, v. gmv. bevlekking, onwillekeurige zelfbevlekking.
polyandrie, v. gmv. veelmannerij.
polyanthisch, bn. bloemrijk.
polyarchie, **polycratie**, v. regeering van velen.
polybasiet, o. soort zilvererts.
polychronisch, bn. en bijw. langdurig, aanhoudend.
polyeder, o. veelvlak.
polyedrisch, bn. veelvlakkig, veelzijdig.
polygamie, v. veelwijverij.
polyglotte, v. (polyglotten), boek in *polyglotte*, (inz.) woordenboek van veel talen.
polygoon, m. (polygonen), veelhoek.
polygonaalgetallen, o. mv. zekere sommen van rekenkundige reeksen.
polygraphie, v. veelschrijverij; raadselschrift.
polyhistor, m. (polyhistors), veelweter.
polyopter, o. veelzichtig glas, vermenigvuldigingsglas.
polyp, **poliep**, m. (polypen, poliepen), (nat. gesch.) veelvoet, plantdier.
polyphaag, m. (polyphagen), veelvraat, veeleter.
polytechniek, v. leer der gezamenlijke kunsten, (inz.) der nijverheid en mechanische kunsten.

polytechnisch, bn. tot de polytechniek behoorende; *de polytechnische school*, school voor ambachten en kunsten; (te Parijs de krijgsschool).
polytheïsmus, o. gmv. veelgoderij, veelgodendom.
polytheïst, m. (polytheïsten), aanbidder van veel goden, heiden.
polytopisch, bn. *polytopisch uurwerk*, tijdwijzer die den tijd van verschillende plaatsen doet zien.
pomade, **pommade**, v. (pomaden, pommaden), haarzalf.
pomadeeren, bw. gel., met pomade insmeren (meest spottend).
pommerans, m. (pommeransen), knopje □, stooteinde aan den biljartstok
pommeransen, bw. gel., den (biljart-) bal met één stoot maken.
pomologie, v. gmv. vruchtenkunde.
pompier, m. (pompiers), brandgast, soldaat der brandweer.
pompona, v. vanilla van mindere soort.
ponctueel, bn. en bijw. stipt, stiptelijk, nauwkeurig.
ponceau, bn. hoogrood (kleur).
ponderabel, bn. weegbaar.
ponderabiliën, v. mv. weegbare lichamen.
ponderabiliteit, v. gmv. weegbaarheid.
pondereus, bn. wichtig, zwaar; (fig.) gewichtig, van belang.
pongo, n. (pongoos), soort aap.
ponny, v. zekere indische wisselmunt.
pons, zie <u>*punsch*</u>.
pons asinorum, m. gmv. (fig.) ezelsbrug.
pontifex, m. gmv. opperpriester.
pontificaal, bw. priesterlijk, pauselijk.
pontificaal, o. gmv. priestergewaad.
pontificaat, o. opperpriesterschap.
ponton, m. (pontons), bruggeschip, vlotbrug; *de pontons*, akelige scheepsgevangenissen waarin de engelschen de fransche krijgsgevangenen (onder Napoleon I) opsloten.
pontenier, m. (ponteniers), schipbruglegger.
popans, m. (popanssen), bullebak, vogelverschrikker.
pope, m. (popeen), priester der grieksch-katholieke kerk.
populair, bn. (populairer, populairst), volklievend, bemind bij of door het volk, *een populair vorst*; verstaanbaar voor het volk; *populaire voordrachten*.
populariseeren, bw. gel., op de hoogte der volksbegrippen brengen; *zich populariseeren*, zich bij het volk bemind □, zich voor het volk verstaanbaar maken.
populatie, v. (populatiën), bevolking.
populariteit, v. gmv. algemeene volksliefde (die men geniet); minzaamheid jegens het volk; verstaanbaarheid voor het volk.
populeus, bn. bevolkt, volkrijk.
poreus, bn. (poreuzer, poreust), vol poriën.
poreusheid, **porositeit**, v. gmv. een der eigenschappen van alle vaste lichamen.
poriën, v. mv. ijle doch onmerkbare ruimten tusschen de vaste deelen der lichamen; (ontl.) zweetgaten.

Porte, **de Verhevene Porte**, titel van den sultan van Turkije; *de Ottomanische Porte*, het turksche rijk, de regeering van Turkije.
porte-crayon, m. (porte-crayons), teekenpen.
porte-feuille, v. (porte-feuilles), brieventasch, tasch voor papieren en schrijfbehoeften; (fig.) ambt van minister; *de porte-feuille van binnenlandsche zaken*; *de porte-feuille nederleggen*; *minister zonder porte-feuille* (in Frankrijk).
porte-lettres, m. brievendrager, -hanger; zak, brieventasch, papier-koker.
porte-monnaie, v. (porte-monnaies), geldtaschje.
portée, o. omvang, strekking (van iets); belangrijkheid (eener zaak); drijfkracht; schotwijdte, bereik.
porter, m. gmv. soort sterk engelsch bier.
porteeren, ow. (alleen gebruikelijk in) *geporteerd* (voor iets of iem.) *zijn*, (iets of iem.) sterk genegen zijn.
portie, v. (porties, portiën), aandeel, toegekend part; zekere hoeveelheid (spijs); (fig.) pak slaag, verwijtingen.
pose, v. houding, stand (inz. schild. en beeldh.).
posé, bn. gezet, bedaard; *een geposeerd man*, een deftig □, bedaard man.
poseeren, ow. gel., zitten voor eenen schilder (om zich te laten portretteeren).
positie, v. (positiën), stelling; staat; toestand; standpunt; (rek.) *eene valsche positie* (om uit eene gefingeerde stelling tot de uitkomst te geraken); (dans- en schermk.) stand, houding.
positief, bn. vast, zeker; *positief recht*, het stellige recht (in tegenstelling der hypothese).
positief, m. (taalk.) stellende trap.
posito, bijw. aangenomen, gesteld (dat).
posituur, v. zie *positie*.
possessie, v. (possessiën), bezit, bezitting.
possibel, bn. mogelijk.
possibiliteit, v. mogelijkheid.
post, bn. na, later; *postdata*, na den dag; *postdateeren*, later dagteekenen; *postscriptum*, naschrift.
poste-restante, bijw. aan het postkantoor blijvende berusten (om afgehaald te worden).
posterieur, bn. later.
posterieur, o. achterste; *a posteriori*, van achteren, later, nader; (in tegenstelling van *a priori*, te voren).
postiljon, m. (postiljons), postrijder.
postponeeren, bw. gel., uitstellen, achteraan zetten.
postulaat, o. (postulaten), vordering (aan een bestuur), opgave van feiten.
postulant, m. en v. (postulanten), verzoeker, verzoekster.
postuleeren, bw. gel., aanzoeken; feiten opgeven.
postuur, o. gmv. gestalte, houding; *zich in postuur zetten* (tot aanval of verdediging); *zij heeft eene fraaie postuur* (leest).
potamographie, v. rivierbeschrijving.

potassium, o. zeker metaal.
potatoe, v. (potatoes), aardappel.
potentaat, m. (potentaten), mogendheid, gekroond hoofd.
potentie, v. macht, vermogen.
poterna, v. sluippoort.
potestaat, m. (potestaten), (oudt.) landvoogd van Friesland.
potoro, m. (potoroos), soort kanguro, zeker dier.
potpourri, o. (potpourris), mengelmoes, allegaartje; muziekstuk uit onderscheidene thema's samengesteld.
potto, m. (pottoos), zeker dier.
poule, v. gmv. potspel (in het biljart); zeker dansfiguur.
pourparler, o. gesprek, redekaveling; *in pourparlers treden*; *pourparler houden*.
poursuiveeren, bw. gel., vervolgen (in rechten).
pousseeren, bw. gel., drijven, dringen; bevorderen; *men moet die zaak pousseeren* (aanzetten); *zich zelven pousseeren*, zich eenen weg banen (tot rang, rijkdom enz.).
pover, bn. **povertjes**, bijw. armoedig, schraal; *hij ziet er povertjes uit*.
prae…, voor. De samenstellingen met *prae* zie men op *pre*.
practicabel, bn. (practicabeler, practicabelst), uitvoerbaar, bruikbaar, begaanbaar.
practicus, m. (practicussen, *practici*), ervaren oefenaar.
pragmatisch, bn. en bijw. werkdadig; algemeen nuttig; feitelijk; *de geschiedenis pragmatisch* (naar feiten en niet naar bespiegelingen) *behandelen*; *eene pragmatische* (of pragmatieke) *sanctie*; algemeen erkende en bekrachtigde verordening.
prairie, v. (prairiën), weide, uitgestrekte graswoestijn in Noord-Amerika.
praktijk, v. gmv. oefening, uitoefening; kalandizie; *die doctor heeft eene groote praktijk* (veel huizen welke hij bedient); *men moet de theorie bij de praktijk voegen*, de toepassing der regelen verstaan; *hij heeft praktijk*, overleg in alles wat hij doet.
praktijk, korte wijze van rekenen.
praktijk, v. (praktijken), list, slinkschheid; *kwade praktijken*, oneerlijke middelen; *de praktijk*, rechtskennis.
praktisch, bn. werkdadig.
praktiseeren, bw. ow. gel., uit-, bedenken; vinden; *hoe heeft hij dat gepraktiseerd?* oefenen; *over iem. praktiseeren*, hem als arts bedienen; *deze advokaat praktiseert reeds jaren*, oefent reeds lang zijn vak uit.
praktiseerend, bn. (in tegenstelling van rustend); *een praktiseerend advokaat* of *doctor*.
praktizijn, m. (praktizijns), rechtsoefenaar, procureur, zaakwaarnemer.
Prater, o. naam eener openbare wandelplaats te Weenen.
praxis, v. gmv. uitoefening der geneeskunde; praktijk.
pré, o. voorrecht, voorrang; *een pré hebben*.
préadamieten, m. mv. vóórwereldlingen (die vóór Adam zouden geleefd hebben).
prealabel, bn. voorafgaande; *de prealabele kwestie*, die vroeger behandeld is of moet worden.

preadvies, o. (preadviezen), voorafgaand uitgebracht gevoelen.
preambule, v. (preambules), voorafspraak, inleiding; omhaal (van woorden).
preambuleeren, ow. gel., eene voorafspraak houden.
prebende, v. (prebenden), kerkelijk inkomen (voor personen of gestichten).
precaire, bn. onzeker, kortstondig.
precautie, v. (precautiën), voorzorg.
precaveeren, bw. gel., (recht.) voorzien, voorbehoud nemen.
precedent, o. (precedenten), vroeger genomen besluit, vroegere maatregel; *wij willen geen precedent scheppen*, ons niet binden door een vroeger besluit.
precedentie, v. gmv. voorrang.
precedeeren, bw. gel., voorgaan, voorafgaan.
preceptor, m. (preceptoren), leeraar (inz. aan de gymnasiën).
preceptoraat, o. gmv. ambt van een leeraar.
precies, bn. en bijw. juist, nauwkeurig; *precies ten vijf ure*; gierig, nauwlettend; *die man is wat precies*.
precieus, bn. (precieuzer, precieust), kostbaar.
precipitaat, o. (precipitaten), (scheik.) neerploffing; bezinksel.
precipiteeren, bw. gel., neerploffen, doen bezinken.
preciseeren, bw. gel., bepaald □, nauwkeurig omschrijven.
preclusief, bn. afwijzend.
preconisatie, v. (preconisatiën), aanprijzing, lof; (r.k.) bevoegd-verklaring; *pauselijke preconisatie*.
preconiseeren, bw. gel., verheffen, loven; (r.k.) bevoegd verklaren (tot een kerkelijk ambt), bekrachtigen (de benoeming van bisschoppen enz.).
predestinatie, v. gmv. voorbeschikking; *de leer der predestinatie*.
predestineeren, bw. gel., (godg.) voorbeschikken.
predikaat, o. (predikaten), naam, titel, eigenschap aanduidend woord; *het predikaat van baron*.
predictie, v. (predictiën), voorspelling.
predilectie, v. (predilectiën), voorkeur, voorliefde tot; *eene predilectie hebben voor*.
predisponeeren, bw. gel., vooraf beschikken (over).
predispositie, v. gmv. (gen.) voorbeschiktheid (tot).
predominatie, v. gmv. overheersching.
preëminent, bn. uitstekend.
preëminentie, v. gmv. uitstekendheid, voortreffelijkheid.
preëxistentie, v. gmv. vooruit-bestaan.
prefekt, m. (prefekten), landvoogd; hoofd □, bestuurder van een departement (in Frankrijk).
prefektuur, v. (prefekturen), landvoogdij; ambt □, betrekking, (ook) paleis van den prefekt.
preferabel, bn. en bijw. verkieslijk (boven).
preferent, bn. preferabel; (recht.) voorafgaande; *de preferente schulden* (in eene failliete massa).
preferentie, v. (preferentiën), voorkeur, voorrang.
prefereeren, bw. gel., verkiezen (boven); de voorkeur geven (aan).

préjudice, v. gmv. (recht.) schade, nadeel; *ter préjudice van*.

préjudiceeren, **préjugeeren**, bw. gel., vooraf □, vooruit □, te vroeg beslissen.
préjudiciëeren, bw. gel., benadeelen.
prejugé, o. (prejugés), vooroordeel.
prelaat, o. (prelaten), priester (inz. van hoogen rang).
preleveeren, bw. gel., vooraf nemen, □ aftrekken van; (recht.) *de som te preleveeren op* of *van*.
preliminair, bn. inleidend, voorafgaand.
preliminariën, v. mv. voorloopig vastgestelde punten (van een verdrag).
prelude, v. gmv. (muz.) voorspel; (fig.) begin, aanvang.
preludeeren, ow. gel., (muz.) als inleiding iets spelen; (fig.) een begin maken (met).
premeditatie, v. (premeditatiën), voorafgaand overleg (altijd in kwaden zin); (recht.) *moord met premeditatie*, met geleider lage.
premediteerden, bw. gel., vooraf beramen, vooroverleggen; *eene gepremediteerde misdaad*.
premier, m. gmv. eerste; (fig.) eerste minister, hoofd van het kabinet (in Engeland).
premières, v. mv. (kaart.) de eerste trekken.
premissen, v. mv. (reden.) voorafgaande □, eerste stelling (eener sluitrede); voorafgaande bepalingen.
prenumerando, bijw. bij wijze.
prenumeratie, v. (prenumeratiën), vooruitbetaling.
prenumereeren, bw. gel., vooruit betalen.
préoccupatie, o. (préoccupatiën), zorg, afgetrokkenheid; (oorl.) voorafgaande bezetting (eener plaats).
préopineeren, bw. gel., vooraf □, het eerst zijn gevoelen uitbrengen.
préordinatie, v. voorbeschikking.
preparaat, o. (preparaten), (ontl. en apoth.) kunstmatig toebereid lichaamsdeel, □ middel.
preparandus, m. (preparandi), kandidaat (tot een examen).
preparatie, v. (preparatiën), voorbereiding.
prepareeren, bw. gel., voorbereiden.
preponderant, bn. overwegend, afdoende.
prepositie, v. (prepositiën), (taalk.) voorzetsel.
prerogatief, o. (prerogatieven), voorrecht; *het prerogatief der kroon* (van een regeerenden vorst).
presageeren, bw. gel., voorspellen.
prescribeeren, bw. ow. gel., (recht.) voor verjaard verklaren; verjaren; (ook) voorschrijven.
prescriptie, v. (prescriptiën), (recht.) verjaring; vervallenverklaring door verjaring; voorschrift.
presens, m. gmv. (taalk.) tegenwoordige tijd.
preservatie, v. gmv. voorbehoeding, bewaring.
preservatief, o. (preservatieven), voorbehoedmiddel.
preserveeren, bw. gel., behoeden, bewaren.

preses, **president**, m. (presesen, presidenten), voorzitter, opperste leider van een gemeentebestuur.
presideeren, ow. gel., voorzitten; leiden (eene vergadering).

presiden, v. mv. galeistraf, strafkoloniën van Spanje.
presidiaal, bn. tot het voorzitterschap behoorende.
presidium, o. gmv. voorzitterschap.
pressant, bn. (pressanter, pressantst), dringend, spoedeischend.
prestant, m. (muz.) hoofdpijp (van het orgel).
prestatie, v. (prestatiën), kwijting, afdoening; aflegging (van eenen eed).
presteeren, bw. gel., kwijten, verleenen, (diensten) doen; afleggen (eenen eed); *wat heeft hij gepresteerd* (gedaan, verricht)*?*
prestige, o. gmv. betoovering, toovermacht; *hij is zijn prestige* (zijnen ver klinkenden invloed) *kwijt*.
prestidigitateur, m. (prestidigitateurs), goochelaar.
prestimonie, v. (prestimoniën), inkomen van een kerkelijk ambt.
prestissimo, bijw. (muz.) zeer snel.
presto, bijw. (muz.) gezwind, snel.
presumabel, bn. vermoedelijk.
presumeeren, bw. gel., vermoeden, veronderstellen.
presum(p)tie, v. (presum(p)tiën), vermoeden; (recht.) verdenking; *iem. op presum(p)tie vatten*.
pretendent, m. (pretendenten), die aanspraak maakt op, vorderaar; eischer; *een pretendent naar de kroon*, (gesch.) *de Pretendent* (Jakob II van Engeland).
pretendeeren, bw. gel., vorderen, eischen, verlangen; beweren.
pretentie, v. (pretentiën), vordering, verlangen, voorgeven; (kooph.) schuldvordering; *ik heb eene pretentie op hem van…*; (fig.) ingebeeldheid, waan; *welk eene pretentie! een man vol pretentie*, vol eigenwaan.
preteeren, bw. gel., medegeven, ruimer worden; *deze schoenen zullen nog wel preteeren*; (fig.) geschikt zijn (tot); medegeven; *het preteert niet*; *zich preteeren*, ww. zich laten gebruiken; *daartoe zal ik mij nimmer preteeren*.
pretext, o. (pretexten), voorwendsel.
pretexteeren, voorgeven, voorwenden.
pretor, m. (pretors), (rom. gesch.) landvoogd, opperhoofd, opziener.
preuve, v. (preuves), bewijs.
prevalent, bn. den voorrang hebbende, overwegend.
prevaleeren, ow. gel., het overwicht hebben, den voorrang behouden; *zijn gevoelen prevaleerde* (dreef boven).
prevaricatie, v. (prevaricatiën), plichtschending; ontrouw (in een ambt).
prevenant, bn. en bijw. (prevenanter, prevenantst), vriendelijk, minzaam, voorkomend.
preveniëeren, bw. gel., voorkomen, beletten; onderrichten, verwittigen; waarschuwen.
preventie, v. (preventiën), beletsel, voorkoming; vooringenomenheid; vooroordeel.
preventief, bn. en bijw. voorkomend; vooloopig; *iem. preventief gevangen zetten*, op eene beschuldiging in hechtenis

nemen (in afwachting van de rechterlijke uitspraak); *preventieve gevangenschap*.
previsie, v. (previsiën), vooruitzicht, verwachting (van mogelijke gebeurtenissen).
prevôt, m. (prevôts), (schermk.) meester, hoofd.
prima, v. de hoogste klas, de eerste soort; eerste wissel (welken men trekt in tegenstelling van *secunda* en *tertia*, die van hetzelfde bedrag en voor dezelfde zaak moet betaald worden als de eerste verloren ging); *prima donna*, eerste □, voornaamste zangeres (in de opera), hoofdrol der vrouw; *prima vista*, (muz.) op het eerste gezicht, van het blad af (spelen of zingen); (kooph.) op zicht (van eenen wissel); *prima volta*, voor de eerste maal.
primair, bn. voornaam, eerste; *de primaire*, (eerste of ondeelbare) *getallen*; *de primaire* (oorspronkelijke of graniet) *bergen*; *de primaire* (lagere) *scholen*.
prime, v. (muz.) eerste grondtoon; (drukk.) schoondruk, (ook van platen); vroegste biduur.
primeeren, ow. gel., uitsteken, de eerste zijn.
primidi, m. (primidis), (gesch.) de eerste dag eener decade (week van 10 dagen in de eerste fransche omwenteling).
primitief, bn. en bijw. oorspronkelijk, eerst, vroegst.
primo, bijw. eerst, het eerste; *pro primo*, ten eerste; *pro nobel*, hoogadellijk, hoogedel.
primo, m. de eerste dag der maand.
primogenitus, m. eerstgeborene.
primogenituur, v. eerstgeboorte-recht.
principaal, m. (principalen), opperste, hoofdpersoon; patroon; meester; lastgever; *de principaal van eenen makelaar*, *van eenen notaris*.
principaal, bn. voornaamst, hoofdzakelijkst.
principe, o. (principes), grond, bron, beginsel; grondstelling.
principiëel, bn. en bijw. in □, als beginsel.
priori (**à**), bijw. te voren, van voren aan; vooraf.
prise, o. (prisen), snuifje; (oorl.) prijs.
priseeren, bw. gel., schatten, taxeeren.
priseur, m. (priseurs), schatter.
prisma, o. (prismas), glazen kantzuil die de zeven oorspronkelijke kleuren weerkaatst.
prismatisch, bn. kantig, tot het prisma behoorende.
prison, v. gmv. gevangenis.
privaat, o. (privaten), geheim gemak.
privaat, bn. geheim, afzonderlijk.
privaatles, v. (privaatlessen), les aan huis.
privatief, bn. uitsluitend, eigen.
privatum, bw. afzonderlijk.
privé, o. geheim, gemak; *in privé*, voor zich zelven, voor zijn eigen; *privé-slaaf*, slaaf die nog afzonderlijk in dienst is.
priveeren, bw. gel., berooven, ontnemen.
privilegie, o. (privilegiën), voorrecht; vrijheidsbrief.
privilegiëeren, bw. gel., bevoorrechten; *de geprivilegiëerden*, de bevoorrechten.

prix, m. prijs; *prix fixe*, vastgestelde prijs (waarop niet te dingen valt); *à tout prix*, tot iederen prijs, wat het ook koste.
pro, bijw. voor, voorwaarts; *pro aris et focis*, voor haardsteden en altaren; *pro Deo*, om Gods wil, om niet, gratis; *pro patria*, voor het vaderland, (ook) naam van eene soort (hollandsch) papier.
pro, o. *het pro en contra hooren*, hooren wat voor en wat tegen (iets of iem.) te zeggen is.
probaat, bn. en bw. (probater, probaatst), echt, beproefd, deugdelijk.
probabel, bn. waarschijnlijk.
probabiliteit, v. waarschijnlijkheid.
probatum est, het is beproefd, □ onfeilbaar bevonden.
probeeren, bw. gel., beproeven, onderzoeken.
probiteit, v. gmv. eerlijkheid, goede trouw.
probleem, o. (problemen), **problema**, o. (problemata), vraagstuk; raadsel.
problematisch, bn. twijfel-, raadselachtig.
procedeeren, ow. gel., handelen, te werk gaan; een geding voeren; pleiten.
procedure, v. (procedures), rechtsgeding, rechtsvervolging, pleithandel.
procent, bijw. ten honderd.
procent, o. (procenten), honderdste deel van eenig geheel.
proceriteit, v. gmv. slankheid, hooge wasdom.
proces, o. (processen), rechtsgeding; (gen.) voortgang eener ziekte.
proces-verbaal, o. (processen-verbaal), ambtelijk verslag □, akte van feiten en handelingen; *een proces-verbaal opmaken*, *proces-verbaal maken tegen iemand*, die zich aan eene overtreding van wetten heeft schuldig gemaakt en betrapt wordt.
processie, v. (processiën), (r.k.) plechtige omgang op hoogtijden.
proclamatie, v. (proclamatiën), afkondiging, bekendmaking; aflezing (der geboden bij den ondertrouw).
proclameeren, bw. gel., afkondigen, bekend maken; uitroepen; *iemand proclameeren als*, *tot*.
pro-consul, o. (pro-consuls), plaatsvervangend consul of landvoogd.
procreatie, v. teling, voortbrenging.
procreëren, bw. gel., telen, voortbrengen.
procuratie, v. (procuratiën), volmacht.
procureur, m. (procureurs), zaakbezorger; praktizijn.
prodigaliteit, v. gmv. verkwisting.
prodigieus, bn. verbazend, wonderbaar.
producent, m. (producenten), voortbrenger (in tegenstelling van *consument*, verbruiker).
produceeren, bw. gel., voortbrengen, telen; maken; overleveren; (recht.) *stukken*, *getuigen produceeren*.
product, **produkt**, o. (producten, produkten), voortbrengsel; vrucht; (rek.) uitkomst eener vermenigvuldiging.
productie, v. (productiën), voortbrenging; (recht.) overlegging.
productief, bn. (productiever, productiefst), voortbrengend, voordeelig, vruchtbaar.

productiviteit, v. werkingsvermogen, voortbrengende □, scheppende kracht, vruchtbaarheid.

profaan, bn. en bijw. (profaner, profaanst), oningewijd, ongewijd, onheilig. heiligschennend; niet-bijbelsch; *de profane schrijvers*.
profanatie, v. (profanatiën), heiligschennis, ontheiliging.
profaneeren, bw. gel., ontheiliging, ontwijden.
proficiat! tw. wel bekome het u! (bij het niezen).
profil, **profiel**, o. (profilen, profielen), beeld , aangezicht aan eene zijde geteekend; half-aangezicht; (bouwk.) zijdebeeld, doorsnede, omtrekken van een gebouw (zooals het zich doorgesneden zou voordoen); *in profil*, half, in doorsnede.
profileeren, bw. gel., van ter zijde , in doorsnede schetsen of teekenen.
profiteeren, bw. gel., voordeel trekken van, winst doen met (iets); vorderingen maken, goed leeren.
proflueeren, ow. gel., ontspruiten; ontspringen; voortvloeien (uit),
profundis (**de**), uit den treuren (bij lijkgezangen).
profusie, v. gmv. overvloed; overdaad.
prognosticon, o. teeken der toekomst, voorteeken, voorbode, voorspelling, kenteeken; soort weerglas.
prognostiek, v. gmv. kunst der voorbeduidsels.
programma, o. (programmaas, programmata); bericht, inhouds-opgave, aankondiging van hetgeen in het openbaar zal worden vertoond; (fig.) openbaring , blootlegging van beginselen (van optredende ministers enz.).
progressen, v. mv. vorderingen, vooruitgang.
progressie, v. (progressies, progressiën), voortgang; (rek. en wisk.) reeks; *eene arithmetische*, *wiskustige progressie*.
progressief, bn. en bijw. trapsgewijs, toenemend.
progressist, m. (progressisten), voorstander , aanhanger van den vooruitgang.
progressistisch, bn. *de progressistische partij*, de partij van den vooruitgang.
prohibeeren, bw. gel., verbieden (den invoer van goederen); (fig.) beletten.
prohibitie, v. (prohibitiën), verbod van invoer, wering.
prohibitief, bn. werend; *prohibitief stelsel*, verbodstelsel.
project, o. (projecten), ontwerp; (ook fig.).
projecteeren, bw. en ow. gel., ontwerpen; voornemens zijn; schieten (stralen, licht).
projectie, v. (projectiën), schets, kaartenteekening; uitstraling; worp, het werpen.
projectiel, o. (projectielen), werptuig (als kogels enz.); (ook) alles waarmede men werpt.
proletariaat, o. gmv. staat , stand van daglooner, van ieder die van zijnen handenarbeid moet leven; werkende stand.
proletariën, **proletariërs**, m. mv. die tot het proletariaat behooren.
prolifiek, bn. vruchtdragend.
proloog, v. (prologen), voorafspraak, inleidingsrede, -vers; (toon.) voorspel.

prolongant, m. (prolonganten), geldschieter op effecten.
prolongatie, v. (prolongatiën), (hand.) termijnsverlenging, uitstel; *effecten in prolongatie geven*, ze in handen eens geldschieters laten (om ze later in te lossen).
prolongeeren, bw. gel., verlengen; (wiss.) den vervaltermijn verlengen.
promenade, v. (promenades), wandeling; wandelweg; (mil.) *eene militaire promenade*, een oefeningsmarsch.
promeneeren, ow. gel., wandelen; (fig.) om den tuin leiden.
promesse, v. (promessen), belofte; soort schuldbekentenis.
promotie, v. (promotiën), bevordering (in alle bet.); benoeming tot.
promoveeren, bw. en ow. gel., bevorderen, bevorderd zijn of worden (inz. tot akademische graden); *wanneer zult gij promoveeren?* (advokaat, doctor worden?).
prompt, bn. en bijw. (prompter, promptst), vaardig, snel; stipt, nauwkeurig.
promptitude, v. gmv. vaardigheid, snelheid.
promulgatie, v. (promulgatiën), afkondiging (eener wet).
promulgeeren, bw. gel., afkondigen, uitvaardigen (wetten, besluiten).
proneeren, bw. gel., opvijzelen, uitbazuinen.
proneur, m. (proneurs), zwetser, overdreven aanprijzer.
pronomen, o. (pronomina), (taalk.) voornaamwoord.
prononceeren, bw. gel., uitspreken; beslissen; sterk doen uitkomen; *een geprononceerde tongval*, die de woorden scherp doet klinken; *geprononceerde trekken*, die duidelijk een karakter, of de natie waartoe men behoort doen uitkomen.
prononciatie, **pronunciatie**, v. gmv. uitspraak eener taal.
propaedeutiek, v. voorbereidende kundigheden (tot eene wetenschap), voorbereidend onderwijs.
propaedeutisch, bn. voorbereidend; *een propaedeutisch examen*, examen dat de hoogere examina voorafgaat.
propaganda, v. gmv. raad □, vereeniging tot uitbreiding van het geloof; (ook) van alle andere meeningen of stelsels. *eene propaganda organiseeren*, zoodanige vereeniging tot stand brengen.
propagatie, v. gmv. voortplanting, uitbreiding.
propageeren, bw. gel., voortplanten, uitbreiden.
propensiteit, v. neiging, zucht (tot).
propeller-schroef, v. archimedische schroef (tot het voortstuwen van vaartuigen).
proper, bn. (properder, B. properer, properst), zindelijk, rein, net.
proponent, m. (proponenten), voorsteller; kandidaat tot eene predikantsplaats (bij de protestanten).
proponeeren, bw. gel., voorstellen.
proportie, v. (proportiën), evenredigheid; afmeting; *dit is buiten alle proportie*.
proportioneel, bn. in evenredigheid (met), in verhouding (tot); evenmatig.
proportioneeren, bw. gel., evenredig maken, in verhouding brengen (tot); (ook fig.) *zijne krachten worden niet aan zijnen wil geproportioneerd.*

propos (**à**), tw. zeg eens! ik denk er juist om! (ook) van pas.
propositie, v. (propositiën), voorstel, voorslag, aanbod; (redek.) hoofdstelling.
propriëteit, v. (propriëteiten), eigendom, eigendommelijkheid, eigenschap.
propulsie, v. het voortdrijven, voortstooten.
propyleen, v. mv. voorzaal, zuilengang (in het oude Athene).
prorector, m. (prorectores), plaatsvervangend rector.
prorogatie, v. (prorogatiën), **prorogeeren**, bw. gel., verdagen, verlengen, uitstellen; de bijeenkomst eener vergadering tot een lateren termijn opschorten; *het parlement prorogeeren*.
proscriptie, v. (proscriptiën), vogelvrijverklaring, verbanning.
prosecutie, v. (prosecutiën), vervolging.
proseliet, m. (proselieten), nieuwbekeerde (inz. in het geloof).
prosit! tw. wel bekome het u!
prosodie, v. (prosodiën), regels voor den klemtoon, de uitspraak enz.; toonmeting.
prosopographie, v. karakterschildering, persoonsbeschrijving.
prosopologie, v. gelaatkunde.
prospect, o. (prospecten), aan-, uitzicht; (teek.) planteekening, opstand.
prospectus, m. (prospectussen), voorloopig plan, bericht enz. van een uit te geven boekwerk, eener te vestigen inrichting enz.
prospereeren, ow. gel., vooruitkomen, slagen (in), geluk hebben in eene onderneming; bloeien.
prosperiteit, v. gmv. voorspoed, bloei.
prosterneeren (**zich**), ww. gel., zich plat op de aarde werpen.
prosternatie, **prostratie**, v. (prosternatiën, prostratiën), ter-aarde-werping, knieling.
prostitueeren (**zich**), ww. gel., zich der schande of der ontucht overgeven (van vrouwen); *eene geprostitueerde*, eene hoer; (fig.) *zijnen naam*, *zich zelven prostitueeren*, zich onteeren.
prostitutie, v. gmv. onteering, ontucht; zedeloosheid in den hoogsten graad; geilheid van vrouwen.
protecteur, m. **protectrice**, v. (protecteurs, protectrices), beschermer, beschermster.
protectie, v. (protectiën), bescherming.
protector, m. (protectoren), beschermer, beschermheer; (gesch.) rijksvoogd (als Cromwell van Engeland en Napoleon I van het Rijnverbond).
protectoraat, o. gmv. beschermheerschap.
protégé, m. (protégés), **protégée**, v. (protégées), beschermeling.
protegeeren, bw. gel., beschermen, begunstigen.
proteïne, v. (scheik.) zekere stof; *proteïne* (eiwitachtige) *lichamen*.
proterosaurus, m. zeker voorwereldlijk kruipend dier.
Proteus, m. (proteussen), (fab.) zekere hemelgeest; zeker kruipend dier; (fig.) zeer onbestendig , veranderlijk mensch.

protocol, o. (protocollen), schriftelijk bericht (van iets dat verhandeld is); akte, voorschrift; akte van besluit op een staatkundig congres gevallen enz.; *ten protocol brengen*, *een protocol opmaken van*.
protocollig, bn. (fig.) weerbarstig, koppig, ongehoorzaam.
protographie, v. (protographiën), eerste teekening, planteekening.
prototype, v. (prototypen), eerst □, oorspronkelijk model.
prouveeren, bw. gel. bewijzen; pleiten; *dit prouveert zijne* (of *voor zijne*) *onschuld*.
Provençaal, m. (provençalen), bewoner van het oude Provence; (ook) minnezanger.
Provençaalsch, o. gmv. (oudt.) taal van het zuiden van Frankrijk.
Provençaalsch, bn. naar □, uit □, van Provence.
provenu, o. (provenus), opbrengst, bedrag.
proverbe, o. (proverbes), spreekwoord; klein tooneelstuk dat een spreekwoord ten titel of inhoud heeft.
proverbiaal, bn. spreekwoordelijk.
proviand, o. gmv. voorraad van levensmiddelen, teerkost.
proviandeeren, bw. gel., van levensmiddelen □, van mondvoorraad voorzien.
proviandeering, v. gmv. het proviandeeren.
provinciaal, bn. gewestelijk; *provinciaal blad*, verzameling van verordeningen, besluiten enz.
provinciaal, m. (provincialen), opzichter van een klooster; bestuurder eener onder-afdeeling der jezuïten.
provincialismus, o. (provincialismen), woord □, uitdrukking eener enkele provincie eigen; (ook) geest □, zin voor eene enkele provincie (ten nadeele van het algemeen belang).
provincie, v. (provinciën), gewest, landschap; *de zeven provinciën*, de Vereen. Nederlanden gedurende de republiek.
provisie, v. (provisiën), voorraad (mondbehoeften); loon (van makelaars, commissionairs enz.); *bij provisie*, voorshands, voorloopig.
provisioneel, bn. en bijw. voorloopig, bij voorraad.
provisor, m. (provisors), opziener; waarnemer; (apoth.) eerste bediende.
provisoraat, o. gmv. ambt van provisor.
provocatie, v. (provocatiën), terging; uitdaging; (recht.) hooger beroep.
provoceeren, bw. gel., tergen; uitdagen; in het leven roepen, aanleiding geven tot.
proximiteit, v. gmv. nabijheid.
prude, bn. preutsch, schijnzedig.
prude, v. (pruden), preutsche.
pruderie, v. (pruderiën), preutschheid.
prudentie, v. gmv. voorzichtigheid; (fig.) goeddunken, wijsheid, goed oordeel; *dit is aan de prudentie van den rechter overgelaten*.
psarolithen, m. mv. stersteenen, tot agaat verkiezelde varenstammen.
pseudo, bn. valsch; zoogenaamd.

pseudoniem, m. (pseudoniemen), die een valschen naam draagt en daaronder schrijft; valsche naam.
pseudorizon, m. valsche horizon (zeker werktuig tot gezichtsbedrog).
pseudoscoop, v. zeker werktuig dat alles wat men er door beschouwt verkeerd voorstelt.
psyche, v. ziel.
psyché, v. groote spiegel waarin men zich ten voeten uit kan zien.
psychisch, bn. de ziel betreffende.
psychologie, v. gmv. zielkunde, zieleleer.
psychologisch, bn. zielkundig.
psychomant, m. (psychomanten), geestenbezweerder.
psychrometer, m. (psychrometers), werktuig om de betrekkelijke hoeveelheid damp in de lucht te bepalen.
ptolomeïsch gestarnte, o. de 48 oude sterrebeelden die aan de oude Grieken bekend waren en door Claudius Ptolomeus beschreven zijn.
pu, v. chineesche lengtemaat (= een halve duitsche mijl).
puberteit, v. gmv. manbaarheid, huwbaarheid.
publicatie, v. (publicatiën), kennisgeving, openbare aankondiging (van wege de overheid).
publiceeren, bw. gel., bekend maken, afkondigen; in het licht geven.
publicist, m. (publicisten), (oudt.) leeraar in het staatsrecht; (thans) openbaar schrijver, dagblad-, brochurenschrijver.
publiciteit, v. gmv. openbaarheid; bekendheid; *publiciteit aan iets geven*, iets ruchtbaar maken.
publiek, bn. (publieker, publiekst), openbaar, bekend, ruchtbaar; *de publieke opinie*, openbare meening.
publiek, o. gmv. vergadering, verzameling, wereld, menschen; toeschouwers, toehoorders.
pud, o. (puds), russisch gewicht (= 40 amst. pond of 19,79 ned. pond).
pudding, m. (puddings), engelsch tafelgebak, pastei.
puddlen, o. het veranderen van het ruwe ijzer in smeedijzer.
pudiek, bn. en bijw. kuisch, eerbaar.
pueriel, bn. en bijw. kinderachtig.
pueriliteit, v. (pueriliteiten), kinderachtigheid.
pugilaat, o. (pugilaten), vuistgevecht.
pugilometer, m. (pugilometers), vuistkrachtmeter (werktuig).
puissant, bn. (puissanter, puissantst), machtig; *hij is puissant* (zeer) *rijk*.
pulsatie, v. (pulsatiën), het kloppen van den pols, van het hart; polsslag.
pulsimeter, m. (pulsimeters), polsmeter (werktuig).
punch, v. gmv. zekere drank (meest rum, suiker, citroen en water); *punch maken* (toebereiden).
Punch, hansworst (in Engeland); naam van een bekend humoristisch engelsch tijdschrift.
punctatie, v. (punctatiën), ontwerp, eerste opstel.
puncteeren, bw. gel., afpunten, stippen; de eerste punten (van een verdrag) opteekenen.

punctualiteit, v. gmv. stiptheid, nauwkeurigheid.

punctuatie, v. het zetten □, de wetenschap der zin- en scheiteekens (komma’s, punten, vraagteekens enz.).
punctuëel, bn. stipt, nauwkeurig.
punctum, o. gmv. punt, stip.
punctum! vz. gedaan! genoeg!
punctuur, v. (puncturen), (heelk.) steek, prik, aftapping (van waterzucht); (drukk.) stiftje.
pupil, m. en v. (pupillen), onmondige die eenen voogd heeft, pleegzoon, -dochter; (ontl.) oogappel.
purgans, **purgatie**, v. (purgatiën), (gen.) buikzuiverend middel.
purgeeren, bw. en ow. gel., zuiveren (den buik).
purgeerend, bn. buikzuiverend.
Purim, o. (Purims), een der herdenkingsfeesten van de Israëlieten, Hamansfeest, Lotenfeest.
purist, m. (puristen), overdreven taalzuiveraar.
puritein, m. (puriteinen), gestrenge protestant (der oud-engelsche hervormde, □ schotsche kerk); presbyteriaan (tegenstander der episkopaalsche kerk).
pusillaniem, bn. en bw. kinderachtig, onbeduidend.
pusillaniemiteit, v. gmv. kinderachtigheid, beuzelachtigheid.
putrefactie, v. verrotting.
putzen of **butzenwerken**, o. mv. ruimten of holten in kalkgesteenten.
puzzolane, v. alle delfstoffen die aan den invloed van het vuur zijn onderworpen geweest.
pycniet, m. (pycnieten), stangsteen, soort topaas.
pygmeën, m. mv. dwergen.
pyramide, v. zie *piramide*.
pyrheliometer, m. (pyrheliometers), toestel om de warmte te meten die jaarlijks door de zon afgegeven wordt.
pyriet, o. vuursteen, zwavelkies, zekere delfstof.
pyrobolie, v. vuurwerkerskunst.
pyrodynamica, **pyrogenesis**, v. het ontstaan □, de voortbrenging van het vuur.
pyro-electriciteit, v. electriciteit die door verwarming in het toermalijn wordt opgewekt.
pyroliëne, o. soort machine-smeer.
pyrologie, v. vuurtheorie.
pyrometer, m. (pyrometers), **pyroskoop**, v. (pyroskopen), hitte-, vuurmeter (werkt.).
pyrometrie, v. kunst om de warmte te meten.
pyrophaag, m. (pyrophagen), vuureter.
pyrophaan, m. (pyrophanen), opaal die door inzuiging van gesmolten was doorzichtig wordt.
pyrophoor, m. (pyrophoren), vuurdrager, zelfontbrander, (zekere aan de lucht ontvlammende zelfstandigheid).
pyroscaaph, v. (pyroscaphen), vuurschip, stoomboot.
pyrotechniek, v. vuurwerkerskunst.
pyrotelegraaph, m. werktuig om den afstand van een ontstanen brand te bepalen.

pyrotonoïde, v. papierolie.
pyrrhonismus, o. stelsel der pyrrhonisten of twijfelaars.

pythagorisch, bn. zwijgend; (rek.) *de pythagorische tafel*, soort tafel van vermenigvuldiging; (meetk.) *het pythagorische problema* (of van *Pythagoras*).
Pythia, v. gmv. priesteres van het orakel te Delphi.

Q.

Q, rom. getalm. 500.
qua, bijw. als, in zoo verre, in hoedanigheid van; *qua talis*, als zoodanig; *qua mandatarius*, als gevolmachtigde; *qua professor*, als hoogleeraar.
quaderzandsteen, m. (quaderzandsteenen), zekere duitsche steensoort (bouwstof).
quadraat, o. (quadraten), vierkant, regelmatige vierhoek met vier gelijke zijden en rechte hoeken; (wisk.) vierkant getal, tweede macht; *electrisch quadraat*, zeker toestel bij electrische proeven; (sterr.) *groot quadraat*, zeker vierkant door groote sterren gevormd; *magisch quadraat*, toovervierkant (zeker kunstspel); soort talisman (in Indië).
quadraat, bn. vierkant, vierhoekig, vierzijdig.
quadragesima, de zesde Zondag vóór Paschen.
quadrangulair, bn. vierhoekig, vierkant.
quadrans, o. zeker apothekersgewicht (3 oncen of 6 looden med.).
quadrant, o. (quadranten), vierde gedeelte van een geheel (inz. van eenen cirkel); hoekmeter, graadcirkel, hoogtemeter (werktuig).
quadratrix, v. (oudt. wisk.) zekere kromme lijn.
quadratus homo, m. kort en gezet mensch, vierkante vent.
quadratuur, v. verandering in eenen vierhoek; *quadratuur des cirkels*, herleiding van den cirkel tot het vierkant; (fig.) iets onuitvoerbaars.
quadratuurstanden, m. mv. kwartierstanden (der maan).
quadreeren, **quadrateeren**, bw. gel., vierkant □, vierhoekig maken, in het vierkant brengen, den inhoud van een vlak berekenen; (een getal) met zich zelf vermenigvuldigen.
quadrateeren, ow. (fig.) passen, schikken, overeenkomen.
quadri…, het viervoud, vier…
quadrille, v. (quadrilles), dans met vier personen; omberspel met vier spelers.
quadrillioen, o. millioen in de vierde macht, duizendmaal duizend trillioenen (het cijfer 1 met 24 nullen er achter).
quadro, (muz.) vierstemmig.
quadrumanen, mv. vierhandige dieren.
quadrupeden, mv. viervoetige dieren.
quadrupel, bn. viervoudig; *quadrupel alliantie*, viervoudig verbond, verbond van vier mogendheden.

quadrupleeren, bw. gel., verviervoudigen.
quaeritur, men vraagt, er wordt gevraagd.
quaestie, v. (quaestiën), vraag, twistvraag, geschilpunt; aanhangige zaak, aangelegenheid, kwestie; *de zaak*, *de persoon in quaestie*, waarvan □, van wien gesproken wordt; waaraan □, aan wien gedacht wordt; de bewuste zaak of persoon; *dat lijdt geen quaestie*, *dat is buiten quaestie*, dat spreekt van zelf.
quaestor, m. (quaestors), (rom. gesch.) schatmeester; stemopnemer (in vergaderingen).
quagga, m. zeker zuid-afrikaansch zoogdier.
quallen, v. mv. zeenetels.
qualificatie, v. (qualificatiën), opgave der noodige eigenschappen; toekenning eener eigenschap; het geven van eenen titel; volmacht; deugdelijkheid, geschiktheid; verzwaring eener misdaad door omstandigheden die een gestrenger straf tengevolge hebben.
qualificeeren, **qualifiëeren**, bw. gel., eigenschappen toekennen; geschikt □, vatbaar maken; benoemen; volmacht geven; *een gequalificeerde diefstal*, diefstal met verzwarende omstandigheden.
qualitatief, bn. volgens de waarde; naar den aard; het gehalte □, de gesteldheid eener zaak betreffende.
qualiteit, v. (qualiteiten), gesteldheid, eigenschap, hoedanigheid, aard; stand □, betrekking in de maatschappij; titel.
quand-même, hoe het ook ga, tot elken prijs.
quantitatief, bn. volgens de hoeveelheid, □ de grootte, naar het getal.
quantiteit, v. hoeveelheid, menigte; tijdduur der lettergrepen.
quantum, o. zekere som; hoeveelheid, getal; maat.
quarantaine, v. ligdagen, proefdagen (vroeger 40 in getal) van schepen, reizigers of waren die uit vreemde plaatsen komen waar besmettelijke ziekten heerschen of die daarvan verdacht gehouden worden; (ook) de inrichting □, de plaats waar zulke reizigers of voorwerpen gedurende die dagen zich moeten bevinden.
quarré, **carré**, o. vierkant; vierkante plaatsing bij militairen.
quarreau, o. vierhoekig liniaal tot het trekken van evenwijdige lijnen.
quarreograaf, m. (quarreografen), werktuig tot het opnemen van perspectief-teekeningen.
quart, o. (quarten), vierde deel, vierde maat, zekere vochtmaat; zekere graanmaat (in Pruisen).
quartaal, o. (quartalen), vierde gedeelte van een jaar, vierendeeljaars.
quarteeren, bw. gel., goud en zilver samensmelten in de verhouding van 1 tot 3.
quarteronen, **quadronen**, m. mv. kinderen van eenen kreool en eene tercerconsche vrouw (in Midden- en Zuid-Amerika). Zie *terceronen*.
quartet, o. (quartetten), vierstemmig muziek- of zangstuk.

quartier, o. (quartieren), vierendeel van sommige dingen; vierde gedeelte van een uur; eene der vier afwisselingen van de maan; vierde gedeelte van een wapenschild; bewijs van adeldom; schapenbout; achterstuk van eenen os; wijk eener stad; afdeeling (grondgebied); huisvesting van militairen; genade, lijfsbehoud; optrekje; buitenverblijf; (zeew.) wacht; *hoofdquartier*, verblijfplaats van den bevelhebber des legers en zijnen staf; *de winterquartieren betrekken*; *geen quartier geven*, geen lijfsbehoud schenken; (zeew.) *quartier maken*, de wacht hebben; (mil.) voor huisvesting (inkwartiering) zorgen.
quartijn, o. kwartijn, boek in quarto, 4°.
quarto, bijw. ten vierde, in de vierde plaats; *in quarto*, boekformaat waarbij het vel 4 bladen of 8 bladzijden heeft.
quasi, bijw. als ware het, bijna als, ongeveer, schijnbaar, even als.
quassia, m. zekere zuid-amerik. boom; *quassiahout*, kwassiehout (zeker geneesmiddel).
quatemper, zie *quatertemper*.
quaterne, v. (quaternen), vier bezette en tegelijk uitgekomen nommers (in de getallen-loterij); vijf nommers in ééne rij (in het lotto-spel); zes bladen papier ineengeschoven.
quatertemper, m. (quatertempers), eerste dag van een vierendeeljaars; (r.k.) boete- en vastendag (de eerste Vrijdag van ieder vierendeeljaars.
quatrain, o. klein gedicht van vier verzen of dichtregels.
quatre-mains, **quattro mani**, muziekstuk voor vier handen gezet.
quatuor, o. (quatuors), vierstemmig muziek- of zangstuk.
queen’s bench, v. rechtbank der koningin (naam van het oppergerechtshof te Londen, wanneer in Engeland eene koningin regeert).
queen’s metal, o. zeker metaal-mengsel (tin, lood, spiesglans en bismuth).
quekker, m. soort zeer vurige palmwijn.
quentschen, o. zeker duitsch gewicht, een vierde lood.
quercitron, o. geelkleurig hout als verfstof gebezigd.
querel, (querellen), klacht, bezwaar; twist, geschil, strijd.
querellaat, m. (querellaten), beklaagde, gedaagde.
querellant, **querulant**, m. (querellanten, querulanten), eischer, klager.
querelleeren, ow. gel., twisten, strijden, geschil hebben.
questie, v. zie *quaestie*.
queue, v. (queuen), staart, paardestaart; biljartstok; de laatste soldaten eener afdeeling (bij eenen marsch); de laatste menschen (bij eene optrekkende processie; een optocht, voorbijgaande stoet); (fig.) lange reeks rijtuigen; lange reeks of rij personen die op eene beurt staan te wachten.
quibus, m. (quibussen), zot, gek, dwaas.
quidam, zeker iemand; (ook) zot, gek.
quickzand, o. parelzand, bronzand; het gewone grove zand.
quidproquo, **quiproquo**, o. misverstand, verwisseling, het eene voor het andere.

quiëscentie, v, rust, toestand van rust.
quiëtisten, m. mv. rustvrienden (zekere godsdienstsecte).
quiëtismus, o. gemoedsrust, volkomene berusting in Gods wil.
quillage, o. kielgeld (recht geheven van schepen die voor de eerste maal eene fransche haven binnenloopen).
quincaillerie, v. (quincailleriën), kleine galanteriewaren, kramerijen (inz. metalen voorwerpen).
quadecagoon, m. (quadecagonen), vijftienhoek.
quine, v. zie *quinterne*.
quinine, **quinquina**, v. extract van den kinabast, middel tegen de koorts enz.
quinquennium, o. tijdvak van vijf jaren.
quinquet, v. (quinquetten), argansche lamp met dubbelen lichtstroom.
quinta, v. vijfde klasse eener latijnsche school.
quintaal, o. (quintalen), honderd pond gewicht; een fransch *quintal* = 48.95058 nederl. pond.
quinte, v. (muz.) de vijfde toon gerekend van den grondtoon; hoogste vioolsnaar; (schermk.) vijfde stootmanier; *quintes*, mv. streken, knepen.
quinterne, v. vijf bezette en tegelijk uitgekomen nommers (in de getallen-loterij); vijf nommers in eene rij (in het lottospel).
quintescens, **quintessence**, v. de keur of kern (van iets), het fijnste, edelste, krachtigste; (scheik.) vijfmaal overgehaalde geest eener vloeistof; de ware inhoud (van iets) in den minst omvangrijken vorm.
quintet, o. (quintetten), vijfspel, vijftoonig muziekstuk.
quintupliceeren, bw. gel., vervijfvoudigen.
quintus, m. de vijfde; de vijfde der leerlingen in eene klasse.
quipos, **quippos**, o. knoopenschrift der oude Peruanen.
quisquiliën, mv. alles wat slecht is en niet deugt; slechte voortbrengselen van den geest.
quitantie, v. (quitantiën), kwijtbrief, bewijs van ontvangst.
quitte, bijw. vrij, even, kamp-op, ontheven van de verplichting om te betalen; *quitte ou double*, kamp-op of dubbel.
quitteeren, bw. gel., als voldaan onderteekenen (eene rekening); eene quitantie afgeven; (ook) verlaten, afzien van, laten varen.
qui vive! werda! wie daar! *op zijn qui vive zijn*, zeer goed toezien, een streng wakend oog houden.
quodlibet, o. (quodlibets), wat men belieft, mengelmoes, allerlei, van alles wat; laffe woordspeling; platte dubbelzinnigheid.
quomodo, v. handelwijze, manier van uitvoering.
quota, **quotum**, o. evenredig aandeel (dat ieder heeft bij te dragen).
quotie, **quotiatie**, v. (quotiën, quotiatiën), berekening van ieders aandeel.
quoteeren, bw. gel., naar evenredigheid verdeelen; van volgnommers voorzien, nommeren, merken (bescheiden enz.).
quotiënt, o. (quotiënten), (rek.) uitkomst eener deeling.
quotiseeren, bw. gel., naar verhoud. verdeelen; schatten.

R.

rabulist, m. (rabulisten), rechtsverdraaier; advokaat die slechte zaken waarneemt.
racahout des Arabes, o. zekere poeder (geneesmiddel).
racaille, o. janhagel, gespuis, gepeupel, gemeen volk.
race, v. (races), stam, soort geslacht, slag.
raccommodeeren, bw. gel., herstellen, verbeteren, weder goed maken.
raccordeeren, bw. gel., (muz.) weder stemmen; (fig.) weder te zamen brengen, hereenigen.
raccroc, m. (raccrocs), gelukstoot (in het spel).
raccrocheeren, bw. gel., (aan iets) vasthechten, het eene met het andere in verband brengen.
rachitis, **rachitisme**, o. engelsche ziekte.
racquit, o. wederwinst, het wedergewonnene.
raquiteeren, bw. gel., het verlorene terugwinnen.
radeeren, bw. gel., afschaven; uitkrabben; etsen.
radiaal, bn. stralen hebbende.
radiatie, v. (radiatiën), uitstraling, straalwerping; doorhaling van eene post eener rekening.
radicaal, bn. en bijw. (radicaler, radicaalst), ingeworteld, diep; van den wortel af, uit den grond op; *een radicaal geneesmiddel*, dat spoedige en volkomene genezing aanbrengt; (wisk.) *radicaalteeken*, wortelteeken.
radicaal, o. (scheik.) grondstof, wortelstof; hoofdvereischte, voornaamste eigenschap, (recht.) titel, benaming; *het radicaal van Nederlander*.
radicaal, **de radicalen**, eene staatspartij die (in Engeland en elders) eene diep ingrijpende verandering van het staatsbeheer verlangt.
radicalismus, o. de leer en grondstellingen der radicalen.
radieus, bn. stralenschietend; schitterend, glansrijk; *zij zag er radieus* (gezond en vroolijk) *uit*.
radiometer, m. (radiometers), graadboog, poolshoogtemeter (werktuig).
radius, m. (radii), straal, halve middellijn van eenen cirkel.
radix, m. (radices), wortel; (rek.) wortelgetal.
radoteeren, ow. gel., raaskallen, onzin praten.
radsja, **radja**, **rajah**, inlandsch indisch vorst.
radsjapoeten, m. mv. krijgsvolk der inlandsche vorsten in Indië.
raeps, **raps**, v. wijn weder op versche druiven gegoten en daardoor sterker gemaakt.
rafale, v. (rafales), rukwind, valwind, windvlaag.
raffinade, v. gmv. gezuiverde suiker, melis.
raffinaderij, v. zuiveringsfabriek; *suikerraffinaderij*.
raffinadeur, m. (raffinadeurs), zuiveraar; eigenaar eener suikerraffinaderij.
raffinage, v. loutering, zuivering.

raffinement, o. sluwheid.
raffineeren, bw. gel., louteren, zuiveren, verfijnen; (fig.) *op iets raffineeren*, trachten uit te pluizen; listig iets bedenken.
raflan, o. (raflanen), klein vaartuig (op de Middellandsche zee).
rafraîcheeren, bw. gel., ververschen, verfrisschen.
rafraîchissements, o. mv. ververschingen (ijs, likeuren, konfituren enz.).
rage, v. gmv. razernij, woede; (fig.) verzotheid (op iets).
ragoût, m. gmv. mengelmoes; sterk gekruide en gesausde spijs.
rail, v. (rails), regel, scheen, dwarshout; uitstekend spoor (op spoorwegen), spoorstaaf.
railway, **railroad**, m. ijzeren spoorweg, spoorbaan.
railleeren, ow. gel., schertsen, kortswijlen; den gek scheren (met iem.).
raillerie, v. scherts, boert.
raison, v. rede, verstand; oorzaak, reden; gelijk, recht; (kooph.) firma.
raisonnabel, bn. (raisonnabeler, raisonnabelst), verstandig; billijk; edel, mild.
raisonnement, o. (raisonnementen), redeneering.
raisonneeren, bw. gel., redeneeren; oordeelen en besluiten; tegenwerpingen maken.
raisonneur, m. (raisonneurs), haarklover, dwarsdrijver, tegenspreker.
Raizen, m. mv. zeker slavische volksstam.
raja, m. (rajaas), schatplichtig onderdaan (christen) van den sultan van Turkije.
raky, v. soort brandewijn.
rallentundo, bijw. (muz.) afnemend, langzamer.
ramadan, **ramazan**, v. maand der vasten, vastentijd bij de Mahomedanen.
ramificatie, v. (ramificatiën), vertakking.
ramponeeren, bw. gel., vernederen, bespotten; beschadigen, bederven.
rancune, v. ingewortelde haat, wrok.
rangeeren, bw. gel., schikken, ordenen, regelen; (iem.) tot zijnen plicht brengen; *gerangeerd*, ordelijk; *een gerangeerd jongmensch*, die fatsoenlijk leeft.
ranimeeren, bw. gel., weder bezielen, opwekken, opvroolijken.
rapiciteit, v. gmv. roofzucht, roofgierigheid.
rapalje, **rapaille**, v. gemeen volk, gepeupel.
rapé, v. soort snuiftabak.
rapiditeit, v. gmv. snelheid, gezwindheid.
rappèl, o. terugroeping; *brieven van rappèl*, (van eenen gezant).
rappeleeren, bw. gel., terugroepen, herinneren.
rapport, o. gmv. het terugbrengen.
rapport, (rapporten), bericht, verslag, mededeeling; betrekking, verband, samenhang; overeenkomst, gemeenschap; gelijkenis.
rapporteeren, bw. gel., terugbrengen; bericht □, verslag geven; aanbrengen, betrekking hebben op.
rapporteur, m. (rapporteurs), verslaggever; woordvoerder, steller van het verslag (eener kommissie); (wisk.) hoekmeter (werktuig).

rapsodie, v. zie rhapsodie.
rarefactie, v. (nat.) luchtverdunning door warmte.
rariteit, v. gmv. zeldzaamheid.
rariteit, (rariteiten), zeldzaam voorwerp, vreemd ding.
raseeren, bw. gel., scheren, afscheren; slechten, sloopen, met den grond gelijk maken; even □, vluchtig aanraken, dicht voorbijgaan.
raseerder, m. (raseerders), baardscheerder.
rassurant, bn. (rassuranter, rassurantst), geruststellend.
rastraal, o. (rastralen), lijnentrekker voor nooten (werktuig).
rata, v. evenredig aandeel; *pro rata*, naar verhouding, geëvenredigd.
ratafia, **rataffia**, v. zekere fijne likeur.
ratatouille, **ratjetoe**, v. dooreengestampt middageten der soldaten.
ratelier, m. (rateliers), (mil.) geweerrek.
ratificatie, v. (ratificatiën), goedkeuring, bekrachtiging; akte van bekrachtiging.
ratificeeren, **ratifiëeren**, bw. gel., goedkeuren, bekrachtigen (inz. namens eene landsregeering).
ratineeren, bw. gel., van nopjes voorzien (laken en andere wollen stoffen).
ratio, v. rede, oorzaak, grond; *contra rationem*, tegen de rede, strijdig met het gezond verstand.
ratiocinatie, v. (ratiocinatiën), verstandig nadenken; sluitrede.
ration, o. (rations), hoeveelheid spijs of drank (voor matrozen, soldaten); hoeveelheid voeder (voor paarden), rantsoen.
rationaal, **rationeel**, bn. redelijk, op redelijke overtuiging gegrond.
rationalismus, **rationalisme**, o. gmv. toepassing der rede bij het beoordeelen der dingen, redegeloof, godsdienst der rede; leer die de onafhankelijkheid van 's menschen geest aanneemt.
rationalist, m. (rationalisten), redegeloovige, die de grondstellingen van zijn gelooven en van zijne handelingen alleen uit de rede afleidt.
ravage, v. verwoesting, bederf; het veroorzaken van schade.
ravageeren, bw. gel., verwoesten, vernielen, plunderen.
ravin, **ravijn**, v. (ravinen, ravijnen), (vest.) holle weg, bergkloof.
ravitailleeren, bw. gel., weder van levensmiddelen voorzien.
rayeeren, **royeeren**, bw. gel., doorhalen, doorschrappen, wegteekenen; (art.) gleuven (kanonnen).
rayon, m. (rayons), straal.
rayon, o. oppervlakte grond binnen den omtrek eener vesting.
rayonnant, bn. stralende, schitterend.
reaal, (B. **reäal**), v. (realen), rekenmunt (in Spanje, Mexico enz.); *reaal de plata* = $f\,0.24^5$ in Spanje en $f\,0.32^5$ in Mexico; *reaal de vellon* = $f\,0.12^5$ in Spanje.
reaal, **reëel**, bn. (realer, reaalst), zakelijk, werkelijk, zeker, bestaande (tegenstelling van *ideaal*, denkbeeldig); gangbaar (tegenstelling van *nominaal*, slechts in naam); □ (gemunt) *geld*; *reale* of *reëele* zakelijke *waarde*,

waarde der effecten volgens de koers; *reale definitie*, zakelijke bepaling; *reale encyclopedie*, samenvatting van alle zakelijke wetenschappen.
reacteurs, m. mv. (nat.) electrische raderen.
reactie, v. (reactiën) terug-, tegenwerking; het tegenwerken van de pogingen der vrienden van den vooruitgang (in politieke zaken en in godsdienstaangelegenheden); nadeelige gevolgen van iets die zich later doen gevoelen; (nat.) tegenstand, tegendrukking.
reactionair, bn. terug-, tegenwerkend; *een reactionaire* (den vooruitgang nadeelige) *maatregel*.
reactionair, m. (reactionairen), tegenstrever, terugdrijver; vijand en bestrijder van den vooruitgang; voorstander van den ouden toestand.
reageerbuizen, v. mv. (scheik.) soort glazen buisjes.
reageerpapier, o. (scheik.) zeker bereid papier (als herkenningsmiddel).
reagentia, o. mv. (scheik.) herkenningsmiddelen; terug-, tegenwerkende dingen of middelen.
reageeren, bw. gel., terug-, tegenwerken, tegenstand bieden; (fig.) in het geheim (iets) belemmeren.
realgar, o. soort delfstof.
realisatie, **realiseering**, v. verwezenlijking; het te gelde maken (van iets door verkoop).
realiseeren, bw. gel., verwezenlijken, bewerkstelligen; te gelde maken, papiergeld voor klinkende munt inwisselen.
realismus, o. leer der werkelijkheid.
realiteit, v. werkelijkheid, wezenlijkheid, het ware wezen, de ware toestand (van iets); (fig.) waarheid, rechtschapenheid van karakter.
rebel, m. (rebellen), opstandeling, muiteling, muiter, weerspannige.
rebelleeren, bw. ow. oproer maken, tot opstand komen, zich verzetten tegen het gevestigd gezag, aan het muiten slaan.
rebellie, v. oproer, muiterij, gewelddadig verzet.
rebellig, bn. (rebelliger, rebelligst), oproerig, muitend.
rebus, m. (rebussen), teeken-, beeld-, figuurraadsel.
rebut, o. gmv. weigerend antwooord; uitschot; wrak goed.
rebutant, bn. terugstootend, den moed benemende.
rebuteeren, bw. gel., afwijzen, voor het hoofd stooten.
recadentie, v. het terugvallen (van een recht aan hem die het vroeger bezat).
recapitulatie, v. (recapitulatiën), wederopsomming, korte herhaling van den hoofdinhoud; verzameling van eindcijfers.
recapituleeren, bw. gel., iets zakelijk aanhalen; den inhoud van iets beknopt samenvatten.
recenseeren, bw. gel., onderzoeken, beoordeelen; oordeel vellen (over boekwerken, kunst enz.); boebeschouwingen schrijven.
recensent, m. (recencenten), beoordeelaar (inz. van boekwerken, kunst enz.).
recensie, v. (recensiën) beoordeeling, boekbeoordeeling.
recent, bn. (recenter, recentst), nieuw, versch, pas gebeurd, onlangs.

recepis, (recepissen), **recepisse**, v. (recepissen), bewijs van ontvangst; bewijsschrift (dat later tegen een ander stuk ingewisseld wordt).
recept, o. (recepten), voorschrift tot bereiding (eener spijs); artsenij-voorschrift.
recepteerkunst, v. de kunst geneesmiddelen voor te schrijven en te bereiden.
recepteeren, ow. gel., artsenijen voorschrijven en gereed maken.
receptie, v. (receptiën), opname. aanneming (als lid); ontvangst, onthaal, het voorstellen (van iemand in een gezelschap); het ontvangen van personen (ten hove enz.); tijd en plaats tot het ontvangen van gelukwenschingen.
receptiviteit, v. ontvankelijkheid.
receptuor, m. (receptuoren), ontvanger, gaarder.
receptuur, v. ontvang, ontvangst; de receptuurkunst.
reces, o. schriftelijk vergelijk, overeenkomst; afscheid; afloop; eindgevolg; achterstand, onbetaalde schuld; verzuimde betaling; *op reces uiteengaan*, tot nadere bijeenroeping gescheiden worden (inz. van eene wetgevende vergadering).
recette, v. ontvangst; ontvangkantoor; bedrag der ontvangst (bij eene toneelvoorstelling enz.).
recherche, v. onderzoek, navraag; aanzoek.
recherchevaartuig, o. (recherchevaartuigen), vaartuig met rijksambtenaren aan boord die tegen sluikerij moeten waken.
rechercheeren, bw. gel., onderzoeken, uitvorschen, navragen; wraaknemen.
recidive, v. herhaling van misdrijf; wederinstorting van eenen zieke.
recidiveeren, ow. gel., weder instorten (van eenen zieke); denzelfden misslag weder begaan.
recief, **rescif**, v. (recieven), ontvangceel, bewijs van ontvang; schriftelijke verklaring van den schipper wegens de door hem geladen goederen.

recipe, neem (op de recept. d. geneesh. aangeduid door ℞; (ook) het recept zelf.
recipiendus, m. (recipiendi), aan of op te nemen persoon (als lid eener vergadering enz.).
recipiënt, m. (recipiënten), aannemer, opnemer; die iem. installeert (als lid enz.); (scheik.) ontvanger (zeker vaatwerk); (nat.) glazen klok bij de luchtpomp.
recipiëeren, bw. gel., opnemen (in een gezelschap); toelaten; *wij worden daar zeer goed gerecipieerd* (onthaald).
reciprocatie, v. (reciprocatiën), wederzijdsche betrekking; vergelding.
reciproceeren, **reciproqueeren**, bw. gel., beantwoorden, wederkeerig hetzelfde doen, op gelijke wijze behandelen; met gelijke munt betalen.
reciprociteit, v. het wederkeerige, wederkeerige □, beurtelingsche beweging.

reciproque, bn. wederzijdsch, wederkeerig, terugwerkend; (rek.) *reciproque getallen*, getallen die, met elk. vermenigvuldigd, de eenheid geven (b.v. 7 x 1/7 = 1, 3/4 x 1 1/3 = 1).
recitatie, v. (recitatiën), beter **recit**, o. voordracht van een gedicht of een opstel in ongebonden stijl.
recitatief, o. verhalende samenspraak; (muz.) toespraak op maat.
reciteeren, bw. gel., opzeggen, voordragen, voorlezen.
reclamatie, (reclamatiën), **reclame**, (reclames), **reclameering**, v. (reclameeeringen), terugvordering; indiening van bezwaren; bezwaarschrift; eisch tot genoegdoening; het opkomen (tegen iets); (fig.) *reclame*, mededeeling (in een dagblad, ter aanbeveling of aanprijzing van iets of iem.).
reclameeren, bw. gel., eischen, terug vorderen, aanspraak maken (op iets); opkomen (tegen iets); bezwaren indienen; vergoeding vragen.
reclinatie, v. (reclinatiën), terug-, ombuiging, buiging in benedenwaartsche richting.
recludeeren, bw. gel., openen, ontsluiten; (ook) insluiten.
reclusie, v. opsluiting (inz. gevangenisstraf).
recognitie, v. (recognitiën), gerechtelijke erkenning.
recognitie, **recognitiegelden**, o. mv. soort belasting.
recognosceeren, bw. gel., erkennen, voor echt verklaren; (oorl.) op kondschap □, op verkenning uitgaan, het terrein onderzoeken, (ook fig.), monsteren.
recognosceering, v. (recognosceeringen), bespieding, verkenning, het opnemen eener stelling of ligging.
recommandabel, bn. (recommandabeler, recommandabelst), aanbevelenswaard.
recommandatie, v. (recommandatiën), aanbeveling, aanprijzing, voorspraak.
recommandeeren, bw. gel., aanbevelen, aanprijzen.
recompense, v. (recompenses), belooning, vergoeding; vergelding.
recompenseeren, bw. gel., beloonen, vergoeden.
recompleteeren, bw. gel., weder voltallig maken.
reconciliatie, v. (reconciliatiën), verzoening.
reconciliëeren, bw. gel., verzoenen, weder goed maken, bevredigen.
reconstructie, v. (reconstructiën), herbouwing, wederopbouwing.
reconstrueeren, bw. gel., herbouwen; op nieuw opstellen (stijloefening).
reconvalescent, bn. herstellend, aan de beterhand.
reconventie, v. (recht.) hereisch.
recours, **regrès**, **regredientie**, v. (recht.) buitengewoon beroep op een hooger gerechtshof, recht van schadeverhaal; toevlucht, middel.
recourswissel, m. (recourswissels), (kooph.) tegenwissel.
recreatie, v. (recreatiën), uitspanning, verfrissching.
recriditief, m. (recreditieven), brief van terugroeping (van eenen gezant).
recruteeren, bw. gel., werven, lichten, in dienst nemen of stellen (krijgsvolk); aanvullen (de ontbrekende manschap bij een leger).

recruteering, v. werving, lichting.
recruut, m. (recruten), nieuw aangenomen □, pas in dienst gestelde soldaat.
rectificatie, v. (rectificatiën), terechtwijzing, verbetering; (scheik.) herhaalde destillatie.
rectificeeren, **rectifiëeren**, bw. gel., verbeteren; terechtwijzen; (scheik.) door gedurig overhalen nog meer zuiveren en versterken.
rector, m. (rectoren), bestuurder, eerste leeraar (aan een latijnsche school of een gymnasium); (ook) zekere kerkelijke waardigheid bij de r.k.; *rector magnificus*, eerste bestuurder, voorzitter van den academischen senaat.
rectoraal, bn. den rector betreffende; *rectorale waardigheid*, rectorschap.
rectoraat, o. waardigheid van rector, rectorsambt.
reçu, o. (reçus), schriftelijk bewijs van ontvang.
recueil, o. (recueils), verzameling, bundel.
recueilleeren, bw. gel., verzamelen, bijeenbrengen; *zich recueilleeren*, ww. in zich zelven keeren.
recul, o. terugstoot van een kanon bij het afschieten.
reculeeren, ow. gel., terug-, achteruitgaan; opschuiven, wijken; terugspringen.
recurrent, m. (recurrenten), iemand die gerechtelijken bijstand inroept.
recurreeren, ow. gel., hulp □, bijstand zoeken.
recusabel, bn. verwerpelijk; te wraken; te weigeren (b.v. van getuigen).
recusatie, v. verwerping; wraking; weigering.
recuseeren, bw. gel., verwerpen, wraken (getuigen enz.); afslaan, weigeren, niet aannemen.
redacteur, m. (redacteuren, redacteurs), opsteller, schrijver (inz. van een dagblad, tijdschrift enz.); verzamelaar, rangschikker en uitgever van dicht- of letterkundige bijdragen (voor een jaarboekje, tijschrift enz.).
redactie, v. gmv. verzameling en rangschikking (als boven).
redactie, (redactiën), de personen met zulken arbeid belast; de gezamenlijke schrijvers enz. van een dagblad; (ook) kamer waar zij arbeiden; stijl, vorm, wijze waarop iets gesteld is; *de redactie van dit artikel is niet duidelijk*.
redditie, v. (redditiën), overgave (van eene belegerde stad).
redhibitie, v. (redhibitiën), terugneming van iets dat gekocht is, koopvernietiging.
redigeeren, bw. gel., in orde brengen, behoorlijk inrichten en in het licht geven (een dagblad, tijschrift enz.), den druk bezorgen; opstellen.
reditie, v. (reditiën), herhaling.
redoubleeren, bw. gel., verdubbelen, met nadruk herhalen.
redoutabel, bn. vreeselijk; geducht.
redoute, v. (redouten), kleine veldschans; gemaskerd bal.
redres, o. herstelling, vergoeding.
redresseeren, bw. gel., herstellen, goed maken, weder in orde brengen.

reduceeren, bw. gel., terugvoeren; verminderen, kleiner maken, beperken; herleiden; (scheik.) metalen uit hunne verbinding met zuurstof zuiver te voorschijn brengen.
reduceering, v. (reduceeringen), **reductie**, v. (reductiën), vermindering; verlaging, verkleining; (rek.) herleiding; het overbrengen van de waarde van vreemde maten, gewichten en munten in Nederlandsche en omgekeerd; *rentereductie*, vermindering van den rentestandaard (eener schuld).
redundeeren, ow. gel., overvloeien van, in overvloed zijn.
reduvinen, m. mv. soort insekten die van roof leven.
reëel, bn. en bijw. werkelijk, waarlijk; echt, zeker, geloofwaardig; *de reëele* (werkelijke) *waarde* (in tegenstelling van de nominale waarde). Zie *reaal*.
refactie, (refactiën), refactie, korting voor beschadigde waren.
refectorium, o. (refectoria), eetzaal (in kloosters enz.).
referaat, o. (referaten), beroep van verslaggever; verslag, bericht.
referein, **refrein**, o. (refereinen, refreinen), terugkeerende regels, slotregels.
referendaris, m. (referendarissen), **referent**, m. (referenten), ambtenaar die verslag doet van den inhoud der stukken; *referendaris*, eerste ambtenaar (na den secretaris-generaal) bij een departement van algemeen bestuur.
referent, m. (referenten), boekbeoordeelaar, steller eener boekaankondiging.
refereeren, ow. gel., berichten, voordragen, verslag uitbrengen; *mij refereerende aan*, mij gedragende aan of naar (b.v. den inhoud van een vroegeren brief), met herhaling of bevestiging van hetgeen vroeger is geschreven.
referte, v. verwijzing (naar), beroep (op); *onder referte*.
reflecteeren, bw. ow. gel., terugstralen, terugkaatsen; terugbuigen; afstuiten; nadenken, overwegen.
reflectie, **reflexie**, v. (reflectiën, reflexiën), terugkaatsing, terugstraling, weerschijn, gloed; overdenking.
reflector, m. (reflectoren), spiegeltelescoop; (ook) zek. lichtscherm.
reflexibiliteit, v. gmv. terugkaatsingsvermogen; eigenschap der stralen om teruggekaatst te worden.
reformatie, v. (reformatiën), verbetering (inz. wat de kerk en de eeredienst betreft), geloofszuivering; *de reformatie*, de kerkhervorming (in de 16e eeuw).
reformator, m. (reformatoren), hervormer, geloofszuiveraar.
reforme, v. om-, vervorming, verbetering; afdanking.
reformeeren, bw. gel., een anderen vorm geven, veranderen, verbeteren, vervormen.
reformisten, m. mv. voorstanders der parlementshervorming (in Engeland); voorstanders der hervorming van het kiesstelsel (in Frankrijk).
reformistisch, bn. op de hervorming , op eene verbetering (inz. in staatszaken) betrekking hebbende; *een reformistisch banket*, *eene reformistische petitie*.
refractair, m. (refractairen), weerspanneling, ongehoorzame.
refractie, v. straalbreking.

refractor, m. (refractoren), verrekijker met voorwerplenzen.
refrangibiliteit, v. gmv. breekbaarheid der lichtstralen.
refrein, o. zie <u>*referein*</u>.
réfugié, m. (réfugiés), uitgewekene (inz. om het geloof of om politieke gevoelens); *de réfugiés*, (in het bijzonder) de gereformeerden die, na de herroepingvan het edict van Nantes in 1685, Frankrijk, hun vaderland, verlieten.
refus, o. weigering, weigerend antwoord; (fig.) blauwe scheen.
refuseeren, bw. gel., weigeren, afwijzen, van den hand wijzen; bedanken (voor iets); niet aannemen.
refuteeren, bw. gel., wederleggen.
regaal, bn. koninklijk.
regaal, o. (regalen), zeker orgelregister; (fig.) gastmaal.
regale, v. (*regalia*), koninklijk of vorstelijk voorrecht.
regalen, mv. stukgoederen niet tot de lading van een schip behoorende.
regaleeren, bw. gel., onthalen, vergasten.
regard, m. (regards), aanblik; aanzien, achting; betrekking.
regardeeren, bw. gel., aanzien, betrekking hebben; in aanmerking nemen.
regatta, v. zeiloefening □, wedstrijd met gondels te Venetië; *de regaten*, zeil- en roei-wedstrijden.
regeneratie, v. wedergeboorte; wedervoortbrenging; het omvormen.
regenereeren, bw. gel., weder telen of voortbrengen, ver-, omvormen.
regie, v. leiding, bestuur; beheer van wege den Staat van zekeren handelstak (b.v. de *tabaksregie* in Farankrijk en Oostenrijk).
regime, o. levens-, eetregel; staatsbestuur; regeeringsstelsel; *ancien regime*, het oude stelsel, regeeringstoestand van den ouden tijd (inzond. onder de Bourbons).
regiment, o. (regimenten), staatsbestuur; afdeeling krijgsvolk (militie of schutterij); (fig.) *pantoffelregiment*, overmacht van de vrouw op den man (in het gezin).
regisseur, m. (regisseurs), beheerder; tolgaarder; boekhouder; tooneelbestuurder.
regredientie, v. **regres**, o. teruggang; zie ook <u>*recours*</u>.
regressief, bn. teruggaand, terugwerkend.
regulair, **regulier**, bn. regelmatig, geregeld.
regularisatie, v. (regularisatiën), regeling, schikking.
regulariseeren, **reguleeren**, bw. gel., regelen, schikken, in orde brengen.
regulariteit, v. regelmatigheid.
regulator, m. (regulatoren), **regulatief**, o. (regulatieven), regelaar, rangschikker; (horl.) onrust, slinger; (fig.) voorschrift, leiddraad, richtsnoer.
regulier, bn. *de reguliere troepen*, het staande leger, linietroepen; *de reguliere* (ordes-) *geestelijken*.
Regulus, m. naam eener vaste ster; (scheik.) metaal-koning (van alle andere bestanddeelen bevrijd metaal).

regulinisch, bn. geheel zuiver, gereinigd.
rehabilitatie, v. (rehabilitatiën), herstel in vorigen stand, staat, herstel in eer of aanzien.
rehabiliteeren, bw. gel., aan iemand zijn goeden naam teruggeven; iemand zuiveren van de smet die op hem kleeft.
réis, v. portugeesche munt, turksch bevelhebber.
reis-effendi, m. rijkskanselier en minister van buitenlandsche zaken (in Turkije).
reïteratie, v. (reïteratiën), herhaling.
rejectie, v. (rejectiën), verwerping, afwijzing.
rejouïsseeren, bw. gel., verheugen, vervroolijken, verlustigen.
rekest, **rekwest**, o. (rekesten, rekwesten), zie *request*.
relaas, o. (relazen), verhaal, bericht, verslag.
relata refero, ik vertel de zaak zooals zij mij verteld is.
relatie, v. (relatiën), verhaal, bericht, verslag; betrekking; gemeenschap, verkeer; *goede relatiën hebben*; *relatiën aanknoopen*.
relatief, bn. betrekkelijk, betrekking hebbende op, in verband of verhouding tot.
relaxatie, v. (relaxatiën), losmaking, verslapping; verzachting.
relegatie, v. (relegatiën), verbanning.
relegeeren, bw. gel., verbannen.
relevant, bn. gewichtig; ter zake dienstig.
relevatie, v. (relevatiën), ontheffing, bevrijding.
releveeren, bw. ow. gel., ontheffen, verlichten; vrijspreken; meer aan het licht brengen, doen uitkomen; in waarde , in schatting doen toenemen, (leenst.) afhangen.
relicta, mv. de nagelatenen, achtergeblevenen (van eenen overledene).
relief, o. verhevenheid, uitstek, verheven (beeld)werk; *en relief*, *bas relief*, *haut relief*.
reliefdruk, m. verheven druk (voor blinden).
religie, v. (religiën), godsdienst, geloofsleer; leer der deugd; godsvrucht; belijdenis.
religieus, bn. en bijw. (religieuzer, religieust), godvreezend, godvruchtig, godsdienstig; vroom, nauwgezet; *hij heeft die zaak religieus* (gemoedelijk) *behandeld*.
relikie, **reliquie**, **reliek**, v. (relikiën, reliquiën, relieken), overblijfsel van eenen heilige; heilig voorwerp; (fig.) zeer kostbaar , dierbaar voorwerp (als een heiligdom beschouwd).
remarquabel, bn. (remarquabeler, remarquabelst), opmerkelijk, opmerkenswaardig.
remarque, v. (remarques), aan-, opmerking.
remarqueeren, bw. gel., opmerken, waarnemen, gadeslaan.
rembours, **remboursement**, o. terugbetaling (inz. van uitschotten); dekking (van eenen wissel).
rembourseeren, bw. gel., terugbetalen, vergoeden; dekken (eenen wissel).
remedie, v. (remedies, remediën), middel, hulp-, geneesmiddel; de hoeveelheid alliage die men bij het munten van goud- en zilvergeld mag gebruiken boven

hetgeen de wet bepaald heeft; het veroorloofde mindere gehalte aan goud en zilver.

remediëeren, bw. gel., verhelpen, genezen, beter maken.
remesse, **remisse**, v. (remesses, remisses), (kooph.) overgemaakt bedag (in geld of wissels).
reminiscentie, v. (reminiscentiën), herinnering, plaats in een boek die een ander werk herinnert.
remis, o. uitstel van een betalingstermijn; afslag.
remise, (remises), uitstel; vermindering; koetshuis; (spel.) kamp-op, beest, onbeslist gebleven, niet gewonnen en niet verloren; (kooph.) overgemaakt bedrag (in geld of wissels).
remissie, v. (remissiën), terugzending; korting, afslag, vermindering (van eene geldsom bij de betaling, van straftijd enz.); opheffing van een verbod; het wegblijven of verminderen (van koorts enz.).
remitteeren, bw. gel., terugzenden; weder ter hand stellen; overmaken (van geld of wisssels); verminderen; afslag geven; kwijtschelden.
remonstrant, m (remonstranten), tegenspreker; *de remonstranten*, leden van een der afdeelingen van het protestantsch christelijk kerkgenootschap in Nederland.
remonstrantsch, bn. tot de leer □, tot de kerk der remonstranten behoorende.
remonstratie, **remonstrantie**, v, (remonstratiën), tegenbetoog.
remonstreeren, bw. gel., tegenwerpingen maken, tegenwerpen.
remonte, v. **remontepaarden**, o. mv. (mil.) aanvulllingspaarden ter vervanging van die welk voor de kavalerie-dienst ongeschikt zijn verklaard.
remorqueur, m. (remorqueurs), sleepstoomboot; trekker, locmotief.
remotie, v. (remotiën), verwijdering; ontslag (uit eene betrekking), afzetting.
remotis arbitris, zonder getuigen, onder vier oogen, in het geheim.
removeeren, bw. gel., wegruimen; afzetten (van eenen post).
remplaçant, m. (remplaçanten), plaatsvervanger (inz. van militairen).
remplaceeren, bw. gel., vervangen, in eens anderen plaats komen.
remuneratie, v. (remuneratiën), vergelding, belooning, betaling (voor bewezene diensten); *remuneratiebilletten*, toegangskaarten (van schouwburgen enz.) waarvoor minder is betaald dan de bepaalde prijs.
remunereeren, bw. gel., vergelden, beloonen.
renaissance, v. wedergeboorte; herstel; *renaissancestijl*, wijze van werken (in de bouwkunst enz.), naar de smaak die in de 16e eeuw in Frankrijk heerschende was.
rencontre, v. (rencontres), ontmoeting; toevallig samentreffen; gevecht, vechtpartij; (fig.) toestand; *ik had daar eene vreemde rencontre*, mij is daar iets vreemds gebeurd.
rencontreeren, bw. gel., ontmoeten, aantreffen.
rendant, m. (rendanten), die met het voeren of houden der rekening belast is, verantwoordelijke uitgever van gelden.
rendement, o. (rendementen), opbrengst; winst.
rendeeeren, bw. gel., opleveren, opbrengen, afwerpen.

rendez-vous, o. afgesprokene bijeenkomst, plaats van samenkomst; *rendez-vous geven*, iemand ergens bestellen.
rendez-voushuis, o. (rendez-voushuizen), geheim bordeel.
renegaat, m. (renegaten), geloofsverzaker, afvallige, christen die tot de mahomedaansche leer is overgegaan.
renet, v. zekere appelsoort, reinette.
renforceeren, bw. gel., versterken, sterker maken.
renitent, bn. weerspannig, koppig.
renommée, v. gmv. naam, faam; vermaardheid.
renommist, m. (renommisten), vechtersbaas, twistzoeker.
renonce, v. gmv. (kaartsp. het missen of verzaken eener kleur, de ontbrekende kleur; (fig.) *hij is mij een renonce*, ik heb een afkeeer van hem.
renonceeren, ow. gel., *van iets renonceeren*, afzien van eene zaak, eene zaak opgeven; (kaartsp.) niet bekennen, de kleur niet bijspelen.
renovatie, v. (renovatiën), vernieuwing; herstelling; (fig.) laatste aanmaning tot betaling (inz. aan belastingschuldigen).
renoveeren, bw. gel., vernieuwen, verbeteren; later stellen (den vervaltijd van eenen wissel).
renseignementen, o. mv. inlichtingen; *renseignementen over iem.* of *iets inwinnen.*
renumeratie, v. (renumeratiën), terugbetaling, nieuwe □, herhaalde uitgave.
renunciatie, v. (renunciatiën), ontzegging, het opgeven, afstand.
renunciëeren, ow. zie <u>*renonceeren*</u>.
renvoi, **renvooi**, o. (renvoien, B. renvooien), verwijzing (b.v. naar een bladzijde in een boek); het stellen in handen (b.v. van eene commissie), het verzenden aan.
renvoyeeren, bw. gel., terugzenden, afscheid geven, ontslaan (uit de dienst); verwijzen; stellen in handen van...
reorganisatie, v. (reorganisatiën), nieuwe □, veranderde inrichting; het op nieuw inrichten.
reorganiseeren, bw. gel., anders □, op nieuw inrichten.
reparabel, bn. (reparabeler, reparabelst), herstelbaar; te vergoeden.
reparatie, v. (reparatiën), **reparatuur**, v. (reparaturen), herstelling, vergoeding, schadeloosstelling.
reparteeren, bw. gel., verdeelen, omslaan.
repartitie, v. (repartitiën), verdeeling, omslag.
repasseeren, ow. bw. gel., terugkomen, weder voorbijgaan, nog eens doortrekken; doorloopen, vluchtig doorzien en verbeteren (rekeningen, geschriften enz.); (horl.) regelen.
repeal, v. herroeping, opheffing (inz. der vereeniging van de engelsche en iersche volksvertegenwoordiging in één parlement).
repealers, m. mv. partij in het britsche parlement die deze opheffing verlangt.
repertoire, **repertorium**, o. aanwijzingsboek, zaakregister; lijst van tooneelstukken die in eenen schouwburg opgevoerd zijn of worden.

repetent, m. (repetenten), herhaler ; (rek.) wederkeerend overschot eener breuk.
repeteeren, bw. gel., herhalen; nog eens zeggen, doen; instudeeren (een tooneel- of muziekstuk enz.).
repetitie, v. (repetitiën), herhaling; oefening; (sterr.) *repetitiecirkel*, zeker toestel; *repetitiehorloge*, zakuurwerk dat men kan laten slaan.
repetitor, m. herhaler; leermeester die de lessen van den hoogleeraar met de studenten herhaalt.
repit, o. zie *respijt*.
repletie, v. volbloedigheid, zwaarlijvigheid.
repliceeren, bw. gel., antwoorden, inbrengen (tegen iets).
repliek, v. (replieken), tegenantwoord; tweede pleitrede.
repliëeren, ow. gel., weder samenvouwen; terugtrekken; deinzen.
repondeeren, bw. ow. gel., antwoorden; overeenkomen (met); borg blijven (voor).
représailles, **repressaliën**, v. mv. tegenmaatregel, weerwraak, wraakoefening.
representant, m. (representanten), vertegenwoordiger; (inz.) volksvertegenwoordiger.
representatie, v. (representatiën), vertegenwoordiging; plaatsvervanging; (toon.) opvoering, voorstelling.
representatief, bn. vertegenwoordigend; *het representatief stelsel*, staatsbestuur met eene volksvertegenwoordiging.
representeeren, bw. gel., vertegenwoordigen, voorstellen; vertoonen, zich voordoen.
repressie, v. (repressiën), onderdrukken; beteugelen, stremming, het tegenhouden.
repressief, bn. *repressieve* (beteugelings-)*maatregelen*.
reprimande, v. (reprimandes), berisping, scherp verwijt.
reprimeeren, bw. gel., onderdrukken, beteugelen, verhinderen.
repris, v. (repris), herovering, herneming; herwonnen prijs; (toonk.) wederopvoering; herhaling.
reprobatie, v. (reprobatiën), afkeuring, verwerping, tegenbewijs.
reproche, v. (reproches), verwijt.
reprocheeren, bw. gel., verwijten.
reproducent, m. (reproducents), tegenbewijs voeren.
reproduceeren, bw. gel., weder-voortbrenging, hernieuwing of aanvulling van vernielde of beschadigde deelen aan dierlijke lichamen enz.
reproductief, bn. (reproductiever, reproductiefst), weder voortbrengend, herstellend.
reproductiviteit, v. of *reproductieve kracht*, (nat. gesch.) herstellingsvermogen.
reprouveeren, bw. gel., veroordeelen, verwerpen, afkeuren.
republiek, v. (republieken), gemeenebest, vrijstaat.
republikein, m. (republikeinen), gemeenebestgezinde,vrijheidsvriend.

republikeinsch, bn. gemeenebestgezind.
repudiatie, v. (repudiatiën), verstooting; echtscheiding.
repugnant, bn. (repugnanter, repugnantst), afkeer verwekkende, hinderlijk, aanstoot gevende.
repuls, v. afwijzing, weigerend antwoord.
repulsie, v. (repulsiën), terugstooting, afwijzing.
repulsief, bn. (repulsiever, repulsiefst), terugstootend, terugdrijvend.
reputatie, v. naam, faam; goede naam, eer.
request, o. (requesten), verzoekschrift, adres, smeekschrift, bede.
requestrant, m. (requestranten), onderteekenaar van een verzoekschrift, vertooner.
requestreeren, ow. gel., een verzoekschrift indienen, bij verzoekschrift iets vragen.
requiem, o. (r.k.) zielmis; muziek bij eene zielmis.
requirent, m. (requirenten), onderzoeker, navorscher.
requireeren, bw. gel., verzoeken, verlangen, vorderen; (recht.) eischen (inz. door het openbaar ministerie de straf); onderzoeken, navorschen; (mil.) leveringen uitschrijven.
requisiet, o. (requisieten), vereischte, noodzakelijke eigenschap; (toonk.) *de requisieten*, voorwerpen onmisbaar bij een kostuum tot het voorstellen van een persoon.
requisitie, v. (requisitiën), het aanhouden, aanzoek; opeisching; verlangen; uitschrijving van leveringen; beslag (op personen of goederen); oproeping tot de krijgsdienst.
requisitoir, o. (requisitoiren), (recht.) eisch van het openbaar ministerie.
rescissie, v. (rescissiën), (recht.) vernietiging van een testament.
rescontre, v. gmv. af-, verrekening (inz. in den effectenhandel).
rescontreeren, ow. gel., af-, verrekenen, vereffenen.
rescribeeren, bw. gel., terugschrijven, antwoorden.
rescript, o. (rescripten), antwoord, schriftelijk bescheid op een schriftelijke vraag; pauselijke beschikking of verordening als antwoord op eene theologische vraag; kabinetschrijven (van eenen vorst).
rescriptie, v. (rescriptiën), terugschrijving; schriftelijke last tot inning of uitbetaling eener geldsom; *rescriptiën*, zekere staatsschuldbrieven (onder de eerste fransche republiek).
reservaat, o. (reservaten), voorbehoud; wat voorbehouden is, het bedongene; *reservatio mentalis*, inwendig voorbehoud (bij het doen van eeden of beloften, waardoor men tracht deze krachteloos of ongeldig te maken); *reservatis reservandis*, met het noodige voorbehoud.
réserve, v. voorbehoud.
réservecorps, o. troepen in geval van nood te gebruiken, spaarbende.
reserveeren, bw. gel., besparen, wegleggen; voorbehouden, bedingen, vaststellen.
reservoir, m. (reservoirs), waterbak, behouder, vergaarbak; bewaarplaats.

resident, m. (residenten), zaakgelastigde eener regeering in het buitenland; landvoogd, bestuurder eener provincie (in Nederlandsch-Indië); *assistent resident*, onder-resident.

residentie, v. (residentiën), verblijf, woonplaats (inz. v. eenen vorst).
resideeren, ow. gel., wonen, verblijf houden (inz. van eenen vorst); gevestigd zijn te ... (van eenen notaris).
residuum, o. overblijfsel, bezinksel, rest.
resignatie, v. (resignatiën), het afstand doen van een ambt enz., ontslagindiening; gelatenheid, onderwerping (aan den goddelijken wil); zelfverloochening.
resigneeren, bw. gel., afstand doen, nederleggen (een ambt, eene waardigheid, de kroon); zich schikken (in zijn lot).
res integra, oude , onveranderde toestand, nog niet besliste zaak.
resineus, bn. (resineuzer, resineust), harsachtig.
resistentie, v. weerstand, tegenstand, verzet.
resisteeren, ow. gel., weerstand bieden, zich verzetten.
resolutie, v. (resolutiën), besluit; vastberadenheid; voorstel (in eene vergadering), geformuleerde motie.
resoluut, bn. (resoluter, resoluutst), vastberaden, onverschrokken, ronduit.
resolveeren, bw. gel., oplossen, ontbinden; besluiten, vaststellen, bepalen.
resonantie, v. weergalm, weerklank, nagalm; *resonans-bodem*, klankbodem (van muziek-instrumenten).
respect, o. gmv. eerbied, achting; groete; *met respect* (betrekking, opzicht) *tot…*; *met respect* (verlof) *te zeggen.*
respectabel, bn. (respectabeler, respectabelst), aanzienlijk, eerwaardig, achtbaar.
respectabiliteit, v. gmv. achtenswaardigheid.
respecteeren, bw. gel., eerbiedigen, ontzien; eeren, achten; ongemoeid laten; (eenen wissel) aannemen en betalen.
respectief, bn. **respectievelijk**, bijw. betrekkelijk, wederkeerig, onderling, wederzijdsch; bijzonder; *hunne respectieve namen*, de namen welke zij ieder voor zich dragen; *hunne respectieve betrekkingen*, de betrekkingen welke zij ieder voor zich waarnemen.
respectueus, bn. (respectueuzer, respectueust), eerbiedig, vol eerbied.
respiciëeren, bw. gel., in aanmerking nemen, letten (op iets); terugzien.
respijt, o. gmv. uitstel, verlenging (van tijd).
respiratie, v. (respiratiën), het ademen; ademhaling; verademing, het uitrusten.
respirator, m. (respirators), ademhalingswerktuig.
respireeren, ow. gel., ademhalen, lucht scheppen; zich herstellen, uitrusten.
respondent¸ m. (respondenten), verdediger van een twistschrift (op hoogescholen).
respondeeren, bw. ow. gel., antwoorden; hervatten; wederleggen; borg blijven.
responsabel, bn. (responsabeler, responsabelst), verantwoordelijk, aansprakelijk.
responsabiliteit, v. gmv. verantwoordelijkheid, aansprakelijkheid.
responsief, bn. antwoordend, een antwoord inhoudende.
responsum, o. schriftelijk antwoord, aanschrijving.

ressort, o. (ressorten), veer, drijfveer, veerkracht; spankracht; gebied, rechtsgebied; uitgestrektheid eener bevoegdheid (om te beslissen enz.); vak, gebied (eener wetenschap enz.); werkkring.
ressorteeren, ow. gel., onder een rechtsgebied □, tot een rechtbank □, tot een bepaalden werkkring behooren.
ressource, v. (ressources), hulp, toevlucht, hulpbron, hulpmiddel; middel van bestaan; uitspanningsplaats.
rest, v. overschot; het overgeblevene; achterstand; *in rest blijven*, nog onvoldaan □, nog schuldig blijven; (fig.) *iem. de rest geven*, hem den genadeslag toebrengen, hem geheel ten gronde richten; (fig.) *hij heeft de rest*, hij is dronken.
restant, m. (restanten), achterstallige schuldenaar.
resteeren, ow. gel., over zijn, overblijven, overschieten; achterstallig zijn.
restaurateur, m. (restaurateurs), **restaurant**, m. (restauranten), hersteller, wederoprichter; gaarkok, opentafelhouder; *café restaurant*, koffiehuis en open tafel tevens.
restauratie, v. (restauratiën), herstelling, wederoprichting; verbetering; verfrissching; portionstafel, opentafel, gaarkeuken.
restauratie, v. gmv. herstelling van een oud regeerend vorstengeslacht op den troon (inz. het herstel der Bourbons na den val van Napoleon I).
restaureeren, bw. gel., herstellen; versterken, verkwikken; *zich restaureeren*, ww. zich verfrisschen, iets tot versterking gebruiken.
restitueeren, bw. gel., teruggeven, vergoeden; terugbetalen; weder uitkeeren.
restitutie, v. (restitutiën), teruggave, terugbetaling, vergoeding.
restorno, v. (restornos), (kooph.) herwissel.
restorneeren, ow. gel., eenen herwissel trekken, zich revaleeren (na protest enz.).
restrictie, v. (restrictiën), bekorting; voorbehoud. zie *reservatie*.
restrictief, bn. (restrictiever, restrictiefst), beperkend, met voorbehoud.
restringeeren, bw. gel., beperken, verkorten.
resultaat, o. (resultaten), uitslag, uitkomst; gevolg; vrucht, opbrengst; afloop.
resultante, v. (wisk.) eind-uitkomst; (nat.) zekere denkbeeldige kracht.
resulteeren, ow. gwl., voortvloeien, volgen.
resumé, o. (resumés), samenvatting, beknopt overzicht, korte inhoud.
resumeeren, bw. gel., beknopt samenvatten, kortelijk verhalen, nalezen en goedkeuren.
resum(p)tie, v. het samenvatten ; *de resumptie* (het voorlezen) *der notulen*.
resurrectie, v. opstanding der dooden; witmaking, reiniging; *resurrectiemannen*, lijkdieven (in Engeland).
retablisseeren, bw. gel., herstellen, weder oprichten.
retaliatie, v. wedervergelding.
retardatie, v. (retardatiën), vertraging.
retardeeren, bw. gel., vertragen,ophouden, belemmeren.
retaxatie, v. (retaxatiën), herschatting.

retenue, v. de eerste post op de rekening van eenen advokaat (ten blijke dat hij de hem opgedragen behandeling eener rechtzaak heeft aangenomen); terughouding, betooming.
reticule, v. (reticules), werkzakje (der vrouwen).
retireeren, ow. gel., afdeinzen, terugtreden, achteruit wijken; *zich retireeren*, stil gaan leven (beroepsbezigheden vaarwel zeggen); zich verwijderen; zich niet op den voorgrond plaatsen.
retiniet, o. gmv. zekere harssoort (uit de voorwereld).
retorqueeren, bw. gel., terugdraaien; iemands woorden als wapen tegen hem zelven bezigen.
retorsie, v. wedervergelding, tegenwerping.
retort, v. (retorten), (scheik.) vat met een krommen hals, kolfflesch, kolfglas, helm, kromhals.
retoucheeren, bw. gel., overwerken, de laatste hand (aan iets) leggen; weder opwerken (eene schilderij).
retour, **retoer**, v. (retouren, retoeren), terugkeer; het terugkomen; (kooph.) terugzending (van geld of wissels); teruglading; voordeelen der terugvracht; *de retouren zijn niet voordeelig geweest*, de terugvracht heeft slechte rekening gegeven.
retourneeren, ow. bw. gel., terugkeeren, terugzenden.
retractatie, v. (retractatiën), intrekking, het terugnemen (van een gegeven woord).
retracteeren, bw. gel., intrekken (zijn woord), het gezegde herroepen.
retractie, v. (retractiën), terugtrekking; optrekking (van spieren).
retraite, v. (retraites), af-, terugtocht; afzondering van de wereld; wijk-, rustplaats; toevluchtsoord.
retranchement, o. (retranchementen), verschansing.
retrancheeren, bw. gel., afsnijden, besnoeien, verschansen.
retribueeren, bw. gel., weder-, teruggeven, vergoeden, vergelden,
retributie, v. (retributiën), teruggave, vergelding.
retroactief, bn. terugwerkend.
retrodateeren, bw. gel., de dagteekening terugzetten.
retroflexie, v. (retroflexiën), terugbuiging.
retrogadeeren, ow. gel., achterwaarts gaan.
reünie, v. (reüniën), hereeniging; bijeenkomst van personen (oud-gedienden, oud-studenten enz.) die vroeger vereenigd waren en sedert zich hebben verspreid; verzoening.
reuniëeren, bw. gel., weder vereenigen; bijeenkomen; verzoenen.
reusseeren, ow. gel., slagen, goed uitvallen; welig opgroeien, tieren; vooruitkomen.
reussite, v. het slagen, gelukkige afloop, goede □, gewenschte uitkomst.
revalenta, v. zeker algemeen geneesmiddel (meerendeels een mengsel van boonen- en linzenmeel).
revaleeren (**zich**), ww. gel., eenen wissel trekken om gedane uitschotten terug te bekomen.
revanche, **revange**, v. gmv. genoegdoening, wraak,

vergelding; (spel) nieuwe partij om het verlies der eerste te herstellen.
reveille, v. gmv. ochtendtrom, trommelgeroffel (om soldaten of matrozen te wekken).
revelatie, v. (revelatiën), ontdekking, openbaring.
revenu, o. (revenuen), inkomen, inkomsten (renten enz.).
reverendissimus, hoogeerwaardigste.
reverentie, v. ontzag, eerbied, eerbetuiging: neiging, buiging.
revers, v. keerzijde, rugzijde, (van munten of gedenkpenningen); (kleerm.) opslag, omslag; (fig.) tegenspoed; tegenbewijs; schriftelijke tegenverbintenis.
reversibel, bn. en bijw. terugvallen; weder overgaande op (van legaten enz.).
reversibiliteit, v. wederkeerbaarheid.
reversie, v. terugvalling.
revideeren, bw. gel., herna-, over-, doorzien, voor de tweede maal nalezen (een proefblad).
review, v. engelsch periodiek geschrift; overzicht; wapenschouwing.
revindicatie, v. (revindicatiën), terugvordering, het terug erlangen (van een eigendom).
revisie, v. (revisien), herziening, het nazien ; tweede proefblad.
revisor, m. (revisors), onderzoeker, naziener.
revivificatie, v. wederbezieling; het herstellen van het kwikzilver in zijnen natuurlijken staat.
revocabel, bn. herroepelijk.
revocatie, v. (revocatiën), her-, terugroeping, intrekking.
revoceeren, **revoqueeren**, bw. gel., terug-, herroepen, intrekken.
revoltant, bn. aanstootelijk, ergerlijk, ergernis gevende.
revoltante, v. (revoltanten), opstand, oproer, muiterij.
revolteeren, bw. ow. gel., tot of in opstand brengen; oproerig worden, aan het muiten slaan.
revolutie, v. (revolutiën), omwenteling (inz. staatsomwenteling); omdraaiing, omwending; (fig.) geheele verandering; volkomen vervorming.
revolutionnair, bn. omwentelingsgezind; oproerig; (fig.) eigendunkelijk, willekeurig; *hij gaat recht revolutionnair te werk*.
revolutionnair, bn. omwentelingsgezinde; *de antirevolutionnairen*, naam der protestantsch-orthodoxe partij in Nederland.
revolutionneeren, bw. gel., omwentelen, eene staatsomwenteling verwekken.
revolver, m. (revolvers), zeker vuurwapen, draaipistool.
revue, v. (revues, revuen), monstering, wapenschouwing; naam van politieke geschriften; overzicht; *de revue passeeren*, gemonsterd worden (van krijgsvolk); (fig.) nauwkeurig bekeken of beoordeeld worden.
rex, m. koning; *rex apostolicus*, de apostolische koning (van Hongarije); *rex catholicus*, de katholieke koning (van Spanje); *rex christianissimus*, de allerchristelijkste koning (van Frankrijk); *rex fidelissimus*, de allergeloovigste koning (van Portugal).

res-de-chaussée, m. benedenste verdieping, gelijkstraats.
rhabarber, v. zeker maagversterkend en buikzuiverend geneesmiddel.
rhabdologie, v. gmv. staafjesrekenkunst.
rhabdomantie, v. gmv. waarzeggerij uit staafjes.
rhachitis, v. gmv. (gen.) englsche ziekte.
rhapsoden, m. mv. rondtrekkende volkszangers.
rhapsodie, v. verzamelwerk, mengelmoes.
rhapsodist, m. (rhapsodisten), verzamelaar, samenflanser.
rhetor, m. (rhetoren), redenaar, leeraar der welsprekendheid.
rhetoriek, **rhetorica**, v. gmv. redekunst, leer der welsprekendheid.
rhetorisch, bn. redekunstig, op redenaarswijze; *eene rhetorische wending*.
rheumatisch, bn. pijnlijk van verkoudheid; met zinking behebt.
rheumatismus, o. gmv. vloeiing, zinking; verstijving in de leden (door de verkoudheid).
rhinoceros, m. (rhinocerossen), neushoorn, neushoorndier, zeker viervoetig dier.
rhizotomie, v. gmv. (plant.) wortelontleding.
rhizotoom, (rhizotomen), wortelsnijder, verzamelaar van geneeskrachtige kruiden.
rhodium, o. zeker metaal.
rhododendrom, m. (rhododendroms), alproos, bergroos.
rhodologie, v. gmv. beschrijving der rozen.
rhodostagma, o. rozenwater, rozenolie.
rhomb, **rhumb**, m. windhoek (van het kompas).
rhombithen, m. mv. soort versteeningen.
rhomboëder, o. (rhomboëders), (meetk.) lichaam door zes ruitvormige vlakken omsloten.
rhomboïdaal, bn. ruitvormig.
rhomboïde, v. (rhomboïden), (meetk.) scheefhoekig parallelogram.
rhombus, m. (meetk.) ruit, gelijkzijdige scheeve vierhoek.
rhopographie, v. gmv. struiken- en heesterbeschrijving.
rhythmisch, bn. evenmatig, overeenkomstig de regelen der klankmaat; versmatig, welgeordend.
rhythmometer, m. (rhythmometers), maatmeter (werktuig).
rhythmus, m. klankmaat; gelijkmatige □, afgemeten beweging.
ribinen, v. mv. slijkstroomen.
ribkwallen, m. mv. soort maagzakdieren.
ricambio of **ricorso**, m. (ricambioos, ricorsoos), (kooph.) keerwissel, wissel die met protest teruggaat.
ricochet, o. het keilen, opstuit, afkaatsing van een geworpen steen op de watervlake.
rideau, m. (rideaux), (vest.) kleine aarden wal, verschansing.
ridicuul, bn. (ridiculer, ridicuulst), belachelijk, bespottelijk.
ridicule, o. het belachelijke.
ridicule, v. reticule, vrouwenwerkzak.
rigide, bn. stijf, strak; scherp; ruw, hard, onverbiddelijk.

rigiditeit, v. gmv. stijfheid, strakheid; ruwheid; kracht.

rigore juris, naar gestreng recht.
rigoreus, **rigoristisch**, **rigoureus**, bn. gestreng, scherp, onbarmhartig.
rigorismus, o. te strenge zedeleer.
rigorist, m. (rigoristen), strenge zedeleeraar; aanhanger der gestrenge grondbeginselen van het strafrecht.
rigorositeit, v. gestrengheid, hardheid.
rigueur, v. strengheid, hardheid, scherpheid; *de rigueur zijn*, volstrekt noodzakelijk zijn, stipt in acht te nemen zijn.
rinde, eikenbast, eikenschors, run.
riposteeren, ow. gel., snel en treffend antwoorden, dadelijk hervatten.
ripuair, **ripentisch**, bn. aan den oever liggende, wonende.
riscant, bn. (riscanter, riscantst), gewaagd, gevaarlijk.
riscontro, mv. (**riscontri**), (kooph.) wisselbetalingen ; aanwijzing op wisselbetalingen.
risico, o. gevaar; waagstuk; *op risico van; risico loopen*.
risqueeren, bw. gel., wagen, op het spel zetten, gevaar loopen.
ristorneeren, bw. gel., (kooph.) terug-, af- en toeschrijven; bijschrijven van eenen post (in het grootboek).
ritornel, o. (ritornellen), (muz.) herhalingsthema; drieregelig italiaansch volksliedje.
ritratta, v. (ritrattaas), (kooph.) keer-, herwissel; het terugtrekken van een getrokken wissel.
rituaal, o. (ritualen), kerkenorde, regeling van kerkelijke gebruiken; voorgeschreven plechtigheden (bij verschillende gelegenheden).
ritueel, bn. en bijw. gebruikelijk.
ritus, m. gebruik (bij overlevering); kerkgebruik, wijze van eeredienst.
rival, m. mededinger, medeminnaar.
rivaliseeren, ow. gel., mededingen, wedijveren (met).
roastbeef, o. op den rooster gebraden rundvleesch.
robber, **rubber**, o. (spel) zeker oneven getal partijen waarvoor gespeeld wordt; dubbele partij.
robe, v. (robes), lang vrouwenkleed; tabbaard, toga.
robinocratie, v. heerschappij der tabbaarden, der getabberde mannen; advokaten-heerschappij.
robinsonade, v. avontuurlijke geschiedenis.
robot, v. zekere heerendienst (in Duitschland).
rococo, m. ouderwetsche smaak, verouderde stijl weder in zwang.
rodomontade, v. snoeverij, grootsprekerij.
roebel, m. (roebels), russiche munt; *1 zilveren roebel* (= *f* 1.88); *1 papieren roebel* (= *f* 0.54).
Rogate, m. de Zondag vóór Hemelvaartsdag.
roman, m. (romans), verdicht verhaal, avontuurlijke liefdegeschiedenis.

romance, v. (romances), berijmd verhaal.
romancier, m. **romancière**, v. (romanciers, romancières), romanschrijver, -schrijfster.
romanesk, bn. en bijw. (romanesker, romaneskst), op de wijze der romans verdicht.
romaniseeren, bw. gel., als een roman inkleeden.
romanismus, o. de r.k. godsdienst, hare grondstellingen.
romantiek, v. **romanticismus**, o. smaak der middeleeuwen (door nieuwere dichters weder opgewekt).
romantisch, bn. dichterlijk schoon, verrukkelijk, natuurlijk.
ronde, v. (rondes), omgang, rondgaande wacht; ronddans; rondgezang; (zeew.) bezoek van eenen officier om te zien of alles in orde is; *à la ronde*, in eenen kring rond; soort biljartspel.
rondeau, **rondeel**, o. rondezang, dicht- of muziekstuk met refrein.
rondeel, o. (rondeelen), rond voorwerp; (vest.) rond buitenwerk, ronde sterke toren; ingesloten vlakte.
rondement, bw. ronduit, zonder omwegen.
ropij, v. (ropijen), oostindische munt; *eene gouden ropij* = *f* 18; *eene zilveren ropij* = *f* 0.16 à *f* 0.20.
roqueeren, bw. gel., (in het schaakspel) den koning met het kasteel van plaats doen verwisselen.
rosette, **rozet**, v. kleine roos; soort diamant, roossteentje; roosvormig sieraad (in hout, metaal, van lint).
Rosinant, m. het paard van Don Quichot; (fig.) slecht paard, knol.
rosoglio, v. fijne likeur, rozenbrandewijn.
rosomak, m. (rosomaks), veelvraat, zeker dier.
rotatie, v. (rotatiën), wenteling, draaiing; beweging om de as; loop van een rad.
rotatieloop, m. (plant.) kringloop.
rotonde, **rotunde**, v. (rotondes, rotundes), gebouw van binnen en van buiten rond.
rotuleeren, bw. gel., geschreven stukken naar volgorde merken en samennaaien.
rouanette, v. (rouanetten), toestel ter beveiliging tegen het gevaar van verdrinken.
roué, m. (roués), verworpeling, zeer slecht mensch; losbol (van den voornamen stand).
rouge-et-noir, o. soort kansspel (met ballen en kaarten).
roulade, v. eenig opgerold voorwerp (inz. kalfsvleesch); (muz.) toonval, toonlooper.
rouleau, m. (rouleaux), rol, rolstuk; rolgordijn.
rouleeren, ow. gel., omloopen, in omloop zijn; loopen over (iets of iem.), handelen over.
roulette, v. (roulettes), rolschrift; kansspel met balletjes.
rout, v. talrijk avondgezelschap (in Engeland).
route, v. (routes) weg, rij-, straatweg; tocht; koers, richting.
routine, v. gmv. vaardigheid; vlugheid; sleur, slenter; *hij heeft er de routine van*, door gedurige oefening is hij er vlug in.

routineeren (**zich**), ww. gel., zich vlugheid in iets verschaffen; *geretourineerd zijn*, bedreven (in iets) zijn, de handeling (van iets) hebben.
royaal, bn. koninklijk, vorstelijk; (fig.) onbekrompen, mild.
royaalpapier, o. zeer groote papiersoort; *royaalpapierpost, super royaalpapier, imper royaalpapier*.
royalismus, o. gmv. koningsgezindheid.
royalist, n. (royalisten), koningsgezinde, aanhanger van de partij des konings.
royalistisch, bn koningsgezind, koninklijk.
royeeren, bw. gel., zie *rayeeren*.
rozet, zie *rosette*.
rubriek, v. (rubrieken), afdeeling, klasse, soort; opschrift.
rudiment, o. (rudimenten), aanvangsgrond, eerst onderricht.
rudimenta, v. spraakkunst, eerste gronden der taal.
ruditeit, v. ruwheid, onbeschaafdheid, lompheid.
rudolfinische tafels, v. mv. tafels ter berekening van den sterrenloop (dus genoemd naar keizer Rudolf II).
rufeenen, v. mv. verwoestende slijkvloeden (in Zwitserl.).
ruïne, v. (ruïnen), ondergang, verderf, verwoesting; verlies van vermogen of fortuin; puinhoop, wrak; overblijfsel.
ruïneeren, bw. gel., ten gronde richten, in het verderf storten.
ruïneus, bn. (ruïneuzer, ruïneust), verderfelijk.
rusticiteit, v. boerschheid, onbeschaafdheid.
rustiek, bn. boersch; landelijk; ruw, onbeschaafd.
ruthenium, o. gmv. zeker metaal.

S.

sabon-fractuur, v. (boekdr.) de grofste □, dikste drukletter.
sabords, m. mv. (zeew.) geschutpoorten.
sabreeren, bw. gel., neersabelen.
sabreur, m. (sabreurs), die er op inhouwt, woeste soldaat.
saccharometer, m. (saccharometers), suikermeter (werktuig).
sacerdotaal, bn. priesterlijk.
sacra, m. mv. heilige zaken, □ voorwerpen.
sacrament, o. zie *sakrament*.
Sacre-Dieu! tw. een vloekwoord.
sacreeren, bw. gel., heiligen, wijden.
sacrifiëeren, **sacrificeeren**, bw. gel., offeren, opofferen.
sacrifice, v. (sacrifices), opoffering.
sacrilège, m. heiligschennis; heiligschenner.
sadduceër, m. (sadduceën), aanhanger eener aan Christus vijandige sekte in het oude Jerusalem.
sadduceesch, bn. van de Sadduceën.
saffiaan, o. gmv. marokijnleder.
saiek, v. (saieks), levantijnsch vaartuig.

saillant, bn. (saillanter, saillantst), vooruitstekend; (fig.) in het oog loopend.
saillie, v. (saillies), (oorl.) uitval eener bezetting; (fig.) geestige zet, inval.
saïmirie, m. soort aap.
saissiseeren, bw. gel., vatten, grijpen; (recht.) beslag leggen op; (fig.) *gesaissiseerd worden*, schrikken.
sakrament, o. (sakramenten), bondzegel; heilige plechtigheid; (r.k.) *de zeven sakramenten*; *de sakramenten* (het laatste oliesel) *toedienen*.
sakrament, tw. vloekwoord.
sakramenteel, bn. en bw. tot het sakrament behoorende; (ook) aangenomen en door het gebruik gewettigd.
sal-ammoniak, o. gmv. zie *salmiak*.
salaris o. (salarissen), vast loon; bezoldiging.
salariëeren, bw. gel., bezoldigen.
saldeeren, bw. gel., (kooph.) het saldo vereffenen.
saldo, o. (saldoos), (kooph.) overschot, rest, verschil (in debet of credit); *per saldo*, blijft.
salemporis, v. zekere geweven stof.
salep, v. (saleppen), zeker borstmiddel uit planten getrokken.
salet, o. (saletten), gezelschapszaal; bezoek.
salificatie, v. (scheik.) zoutvorming.
salifine, v. (salifinen), zoutwerk, zoutmijn; zoutkeet, zoutziederij.
salifinisch, bn. zilt, zoutachtig, zout bevattende.
salifinometer, m. (salifinometers), zoutmeter, soort vochtveger (werkt.).
salingen, v. mv. (zeew.) soort dwarsbouten.
salisch, bn. van de oude Saliërs; *de salische wet*, wet waarbij de dochters van de erfenis waren uitgesloten. Krachtens deze wet kan thans nog in Frankrijk (en kon vroeger ook in Spanje en Portugal) eene vrouw niet regeeren.
salmiak, **salmoniak**, o. (scheik.) zoutzuur, verbinding van chloor met ammonium; *geest van salmiak*, vliegende geest, oplossing van ammoniakgas in water.
salon, m. (salons), groote ontvang-, gezelschapszaal; gemeubileerd vertrek; groote koffiehuis- of logementszaal; (fig.) *zijne salons zijn geopend*, hij ontvangt bezoek, geeft partijen.
salope, v. (salopen), morsige vrouw, slons; soort ochtendkleed.
salpétrière, o. gmv. pesthuis, gasthuis (bij Parijs) voor ongeneeslijke ziekten van vrouwen.
salto, m. gmv. sprong; *salto mortale*, doodelijke sprong (van kunstenmakers).
salubriteit, v. gmv. gezonde staat, gezonde eigenschap (van lucht, land enz.).
salueeren, bw. gel., groeten, begroeten.
salutatie, v. begroeting; het militaire saluut maken.
salut, o. welzijn; *salut!* heil! gegroet; *aan allen die dezen zullen hooren salut!* (aanhef van koninklijke besluiten, wetten enz.).
saluut, o. (saluuts), begroeting op soldatenwijze (uit het kanon, met den degen enz.).

salva, behoudens, met.
salvo, o. (salvoos), eerbewijs, door losbranding van vuurwapenen; algemeen handgeklap.
samaar, v. (samaren), deftig vrouwenkleed.
samereus, **samoreus**, v. soort rijnschip.
samkyn, **samkyd**, v. soort turksch vaartuig.
sammelen, ow. gel., leuteren, talmen.
sammum, m. (sammums), verstikkende wind in de afrikaansche zandwoestijnen.
sampan, m. (sampans), chineesch en japansch kunstvaartuig.
san-benito, o. (san-benitoos); ketterhemd, geel hemd waarin de ketters werden verbrand.
sanctie, v. (sanctiën), bekrachtiging; *de sanctie weigeren aan*.
sanctificatie, v. (sanctificatiën), heiliging, heiligspreking.
sanctifiëeren, **sanctificeeren**, bw. gel., heiligen, heiligspreken.
sanctioneeren, bw. gel., heilig maken; goedkeuren, bekrachtigen; (fig.) zijn zegel hechten aan.
sanctum sanctorum, het Heilige der Heiligen (in den tempel van Salomo te Jeruzalem).
sandaal, v. (sandalen), schoeisel der oude volken (zool met banden om den voet vast); soort schermschoen.
sandaal, lichterschuit aan de noordkust van Afrika.
sandrak, **sandarach**, **sandarak**, o. gmv. witte hars dienstig om, fijn gestampt, de plaats van uitgekrabde woorden op papier weder beschrijfbaar te maken zonder te vloeien.
sanfedisten, m. mv. zekere politieke partij in Italië.
sanguin, bn. bloedrijk.
sanguinisch, bn. *sanguinisch temperament*, driftig gestel, lichtgeraaktheid.
sanhedrin, o. (B. m. en o.), (sanhedrins), vergadering der 70 joodsche wetgeleerden onder voorzitterschap van den hoogepriester.
sanikel, v. gmv. zeker kruid.
saniteitsgoed, o. soort porseleingoed.
sanskrit, o. oudste taal der Braminen (in Indië).
sans, bijw. zonder; *sans façon*, zonder omslag; *sans prendre*, zekere speelwijze in het hombre-spel. *sans souci*, zonder zorg, zorgeloos; naam van een koninklijk lustslot bij Potsdam. *sans le sou*, zonder een stuiver ter wereld.
Sansculotte, v. (Sansculottes), naam der hevigste republikeinen tijdens de eerste fransche omwenteling (van 1789).
sant, m. **santin**, v. heilige.
sante! gezondheid!
santorie, v. (plant.) duizend-guldenkruid.
sapajou, m (sapajous), soort aap.
sap(**p**)**anhout**, o. zeker geel verfhout, valsch sandelhout.
sapeur, m. (mil.) graver, bijleman.
sapienti sat, voor den wijze genoeg.
sapphier, o. en m. zeer kostbaar edelgesteente (o. steensoort, m. als de steen).
sarabande, v. (oudt.) zekere spaansche deftige dans.

Saraceen, m. (Saracenen), (oudt.) oosterling, bewoner van het tegenwoordige Turkije (ten tijde der kruistochten).

sarcasme, v. (sarcasmen), honende spot, bittere uitval.
sarcastisch, bn. en bijw. spottend, bijtend.
sarcophaag, v. (sarcophagen), ledig grafteeken.
sardonisch, bn. sarkastisch.
sardellennet, o. soort vischnet.
sardijn, v. (sardijnen), versche sprot, visch.
sardonyxsteen, m. zeker edelgesteente.
Sargasso-zee, v. wierzee, krooszee (gedeelte van den Atlantischen Oceaan ten westen der azorische eilanden).
sargie, v. gmv. soort gekeperde wollen stof, grove stof.
sarong, v. (sarongs), zeker kleedingstuk in Oost-Indië.
saros, v. (oudh.) zekere tijdmaat bij de Chaldeeuwen, zekere tijdruimte.
sarras, m. (sarrasen), groot krom zwaard, ruitersabel.
sarsaparilla, v. zeker krachtig bloedzuiverend middel.
sas, o. (sassen), schutsluis, kolk, maalstroom.
sassafras, o. (gen.) zekere boombast; (ook) naam van zekeren drank (sassafrasbast op water getrokken).
sasser, m. (sassers), sluiswachter.
satelliet, m. (satellieten), wachter, trawant; *de maan is de satelliet der aarde*; (fig.) iemand die onophoudelijk een ander verzelt; (ook) blind werkt.; *de satellieten der dwingelandij*.
sater, m. (saters), (fab.) boschgeest, boschgod; boksvoet.
satie, v. (saties), klein levantijnsch vaartuig.
satire, v. (satires), hekeldicht, hekelend geschrift; hekelende □, bijtende uitdrukking; daad welke dient om eene andere (of eenen persoon) in een kwaad of bespottelijk daglicht te plaatsen.
satiriek, **satirisch**, bn. en bijw. hekelend, spottend, bijtend, op hekelende wijze.
satiricus, m. (satirici), hekeldichter, spotter.
satisfactio, v. (satisfactiën), voldoening; genoegdoening.
satraap, m. (satrapen), landvoogd in het oude Perzië; (fig.) willekeurige heerscher.
satrapie, v. (satrapiën), aziatische landvoogdij.
satteêns, v. zekere geweven stof.
saturatie, v. (saturatiën), (scheik.) verzadiging.
saturnilabium, o. (sterr.) zeker werktuig.
Saturnus, m. naam eener planeet (aangeduid door het teeken †); (fig.) lood.
sauf-conduit, o. vrijgeleide, -brief.
sauve-garde, v. gmv. vrijgeleide, bedekking (van een corps soldaten); (fig.) beveiliging.
sauveeren, bw. gel., redden; *een sauve qui peut*, een algemeene vlucht; *zich sauveeren*, zich redden, wegloopen.
savanne, v. (savannes), graswoestijn, grasvlakte (in Noord-Amerika).
savoir-faire, o. bedrevenheid, behendigheid.
savoir-vivre, o. wellevendheid.
savonet, v. (savonetten), zeepbal, zeepbol.
savonette, v. (savonetten), bolrond horloge.

savonnière-tapijten, o. mv. tapijten met fluweelachtige levendige kleuren.

savoureeren, bw. gel., smakelijk proeven, langzaam en smakelijk nuttigen.
sbirre, m. (sbirren), politie-agent (in Italië).
scala, v. (scalaas), toonladder.
Scala (**della**), naam van eenen schouwburg te Milaan.
scalp, m. (scalpen), schedelhuid.
scalpel, o. (scalpels), ontleedmes.
scalpeeren, bw. gel., de huid van de hersenpan trekken (wreed gebruik onder de wilden van Noord-Amerika op hunne vijanden).
scaphander, m. (scaphanders), zwem-, reddinggordel.
scapulier, o. (scapulieren), geestelijk schouderkleed.
scarabeën, v. mv. kevers, keversoorten.
scaramouche, m. (scaramouches), hansworst.
scarificatie, v. (scarificatiën), (heelk.) het zetten van bloedige koppen.
scandeeren, bw. gel., verzen (inz. latijnsche) naar de maat opzeggen.
scène, v. (scènes), tooneel; (ook) *hij heeft hier een geduchte scène* (rumoer) *gemaakt*; *maakt geene scènes*, geen ijdele vertooning.
scenieten, m. mv. tentbewoners.
scepter, **schepter**, (scepters, schepters), koningsstaf.
scepticismus, o. leer-, stelsel der twijfelaars.
scepticist, m. (scepticisten), twijfelaar, twijfelend wijsgeer.
schach, **schah**, m. (schachs, schahs), heer, koning (van Perzië enz.).
schako, **schakot**, **tzako**, m. (schakos, schakots, tzakos), soldatenhoed of pet.
schalonge, v. gmv. zekere groente, sjalotte.
Schebath, v. vijfde maand van den israëlietischen kerkelijken kalender.
schebek, v. (schebekken), soort vaartuigje.
scheik, **sjeik**, **cheik**, o. (scheiks, sjeiks, cheiks), aanvoerder; (ook) vorst der arabische of hindoesche stammen.
schema, o. (schemaas), model, voorbeeld, schets.
scherif, **sherif**, m. (scherifs, sherifs), opperrechter (in Engeland); emir (in Turkije en Arabië).
schibboleth, o. herkenningswoord (uit de oud-joodsche geschiedenis).
schiefer, o. schilfersteen, steensoort.
schisma, v. scheuring, verdeeldheid (in de kerk).
scholarch, m. (scholarchen), opziener, bestuurder eener school.
scholasticus, m. (scholastici), iem. die aan de schoolsche vormen hangt, die bij den meester zweert; (oudt.) blinde volgeling van Aristoteles.
scholastiek, v. schoolsche wijsheid.
schwadronneeren, ow. gel., naar zekere regelen met degen, zwaard of stok om zich slaan, □ zich verweren; (fig.) opsnijden, snoeven, pochen; *het schwadronneeren*, de schwadronneerkunst.
scilicet, bijw. let wel! begrijp je!
sconto, zie *disconto*.
scorbut, o. scheurbuik.

scriba, m. (scribaas), schrijver, klerk.
scribent, (scribenten), veelschrijver.
scribomanie, v. gmv. veelschrijverij, schrijfziekte –jeukte.
scrophuleus, bn. (scrophuleuzer, scrophuleust), klierachtig, met klieren.
scrophula, v. klierziekte.
scrupel, o. (scrupels), medic. gewichtje = 1.302 wichtje (aangeduid door het teeken ℈; (ook) 1/10 lijn = 1 minuut).
scrupule, v. (scrupules), bezwaar; angstvalligheid.
scrupuleus, bn. (scrupuleuzer, scrupuleust), nauwgezet, al te voorzichtig; zwaartillend.
scrutineeren, bw. gel., onderzoeken, diep uitvorschen, nagaan; (fig.) stemmen inzamelen.
scudo, m. (scudi), italiaansche munt (ongeveer = *f* 2.30 nederl.).
Scylla, v. gmv. (aardr.) blinde klip; kolk in de straat van Messina (tegenover eene andere klip Charybdis geheeten); (spr.) *van Scylla tot Charybdis*, van kwaad tot erger vallen, van den regen in den drop komen.
sec, **sek**, m. zekere fijne spaansche wijn; *kanarie sec*.
secans, m. (wisk.) snijlijn.
seceeren, bw. gel., (ontl.) snijden, openen (een lijk).
secessionisten, m. mv. afgescheidenen (naam aan de zuidelijke bewoners van de noord-amerikaansche staten gegeven tijdens hunnen oorlog met de noordelijken).
seclusie, v. gmv. uitsluiting.
sec(k)ondant, m. (sec(k)ondanten), helper, getuige bij een tweegevecht; hulponderwijzer, ondermeester.
secondante, v. (secondanten), ondermeesteres.
secondair, bn. en bijw. ondergeschikt; in de tweede plaats.
seconde, (muz.) tweede partij.
secondeeren, bw. gel. helpen, bijstaan; (muz.) begeleiden, accompagneeren.
secretaire, v. (secretaires), schrijf-, ladekast; bureau.
secretariaat, o. gmv. ambt □, betrekking □, (ook) kantoor van den secretaris.
secretarie, **secretarij**, v. (secretariën, secretarijen), kantoor van den secretaris; kantoor voor de akten en geschriften eener gemeente.
secretie, v. (secretiën), (gen.) af- of uitscheiding (van vochten).
sectaris, m. (sectarissen), aanhanger □, volgeling eener sekte.
secte, v. (secten), geloofspartij; (inz.) die zich afgescheiden heeft van de hoofdkerk.
sectie, v. (sectiën), (heelk.) insnijding, operatie; lijkopening; afdeeling eener vergadering; wijk eener stad.
sector, m. (wisk.) deel van eenen cirkel; ontleder.
seculair, bn. wereldlijk (in tegenstelling van geestelijk); *het seculair gezag van den paus*.
seculair, honderdjarig.
seculariseeren, bw. gel., wereldlijk maken, □ verklaren; *geestelijke goederen seculariseeren* (intrekken, vervreemden).
secunda, v. (secundaas), tweede wissel (na uitgifte van den prima of eersten).

secundair, bn. **secunde**, zie *seconde*.

secundeeren, bw. zie *secondeeren*.
secundus, m. de tweede.
secureeren, bw. gel., verzekeren, beveiligen.
securiteit, (securiteiten), zekerheid; veiligheid; onderpand.
secuur, bn. en bijw. zeker, veilig.
secuur, tw. gerust! zeker!
sedecimo, (16mo), o. (sedecimoos), (boekdr.) formaat van 32 bladz. per vel druks.
sedentair, bn. zittend; *een sedentair leven*.
sedes, m. zetel, woonplaats; (ook) stoelgang.
sediment, o. bezinksel.
seditie, v. (seditiën), opstand, oproer.
seditieus, bn. oproerig.
seductie, v. verleiding.
seduisant, bn. en bijw. verleidelijk.
sekse, (B. **sexe**), v. (seksen, sexen), kunne, geslacht; *de schoone sekse*, de vrouwen.
seladon, **celadon**, m. sentimenteele minnaar; zeegroen.
sela! (bijw.) let op!
Selene, v. maangodin.
seleniet, m. en v. (selenieten), maanbewoner.
seleniet, o. gmv. maansteen; moskovisch glas; soort gips.
selenietisch, bn. tot de maan behoorende.
selenium, o. zekere delfstof.
selenographie, o. maanbeschrijving.
semester, o. (semesters), halfjaar.
semestraal, bn. en bijw. halfjarig.
semi, bn. half.
seminarie, o. (seminariën), **seminarium**, (seminaria), kweekschool (inz.) voor geestelijken.
seminarist, m. (seminaristen), leerling □, kweekeling van een seminarium.
semitisch, bn. van Sem afstammende; *de semitische* (oostersche) *talen*; *de semitische stammen*.
semper idem, altijd hetzelfde.
senaat, m. (senaten), raad (bij de oude volken); landsvergadering; Eerste Kamer of Hoogerhuis (in Frankrijk en België); raad der oudste studenten aan eene hoogeschool.
senateur, **senator**, m. (senateurs, senators), lid van eenen senaat.
senatus-consult, o. raadsbesluit; (inz.) fransch keizerlijk dekreet.
sene, **seneblad**, o. **seneplant**, v. (seneplanten), geneeskrachtige plant.
senior, **sr**., bn. oudste, de oudere (in tegenstelling van *junior*, *jr.*, de jongere; veelal achter namen gesteld).
senioraat, o. (senioraten), recht van erfopvolging der oudsten; majoraat; ambt van oudste.
senna-bladen, o. mv. zeker afdrijvend geneesmiddel.
sensatie, v. gmv. algemeene beweging, indruk, opzien, opschudding.

sensibiliteit, v. gevoeligheid.
sensitief, bn. zinnelijk, gevoelig.

sensualisme, o. neiging om naar zinnelijke aandrift te handelen, zinnelijkheid, wellustigheid.
sensueel, bn. en bijw. (sensueeler, sensueelst), zinnelijk, naar zinnelijk genot hakende.
sententie, v. (sententiën), vonnis, lijfstraffelijk vonnis; zedespreuk, kernspreuk.
sententieus, bn. (sententieuzer, sententieust), spreukrijk; vol spraakwendingen.
sentiment, o. gevoel, kunstgevoel.
sentimentaliteit, v. overdreven □, bespottelijke gevoeligheid, gemaaktheid.
sentimenteel, bn. en bijw., overdreven, gevoelig, overspannen.
separaat, bn. afzonderlijk, gescheiden.
separatie, v. scheiding, afzondering.
separatismus, o. gmv. geest □, zucht tot afzondering (in godsdienst en staatkunde).
separatist, m. (separatisten), die voor het separatisme ijvert, het bevordert.
separatistisch, bn. en bijw. als separatist, de afzondering bevorderende.
septime, v. (muz.) 7e toon van een octaaf.
septuagesima, v. (septuagesimaas), 9e Zondag vóór Paschen.
septuaginta, v. gmv. zeventig; *de overzetting der septuaginta* (der 70 joodsche bijbelvertalers te Alexandrië).
sequens, v. het volgende.
sequester, o. (sequesters), (recht.) beslag, inbeslagneming.
sequestratie, v. (sequestratiën), (recht.) beslaglegging op; opsluiting.
sequestreeren, bw. gel., (recht.) beslag leggen op.
seraf, **serafijn**, m. (serafen, serafijnen), engel, hemelling; *de serafijnen-orde*, ridderorde in Zweden en Noorwegen.
serail, o. (serails), paleis, vrouwenverblijf (van oostersche vorsten), harem.
seraskier, m. (seraskiers), opperveldheer; minister van oorlog (in Turkije).
serenade, v. (serenades), avond-, nachtmuziek (inz. als huldeblijk).
serenissimus, m. **serenissima**, v. doorluchtigste (eeretitel aan vorstelijke personen; (ook) aan een akad. senaat).
sergeant, **serjant**, m. (sergeanten, serjanten), onder-officier.
sergie, v. zekere lichte gekeperde stof.
serie, v. (seriën), reeks, rij; *seriën-trekking* (eener loterij).
serieus, bn. en bijw. (serieuzer, serieust), ernstig, ernstiglijk.
serieus! tw. zoo waar!
sering, m. zie *syring*.
sermoen, o. (sermoenen), preek, predikatie, vermaning; *bedsermoen*, gordijnpreek, gesprek van een man en vrouw in hun slaapvertrek.
serpent, o. (serpenten), (muz.) slangvormig blaasinstrument; slanghoorn; (fig.) boos wijf.
serpenteeren, ow. gel., kronkelen.
serpentig, bn. als eene slang, boos, vinnig.
serpentijn, m. (serpentijnen), veldslang (geschut).
serpentijn, **serpentijnsteen**, m. (serpentijnen) soort delfstof.

serpentist, m. (serpentisten), die op het serpent blaast.
serpentisch, bn. en bijw. (fig.) boos, kwaadaardig (van vrouwen).
serpentslook, o. gmv. zek. gewas (tegen den slangenbeet).
serpentstong, v. zekere plant.
serviel, bn. en bijw. (servieler, servielst), slaafsch, kruipend; laag.
servilismus, o. gmv. slaafschheid; stelsel van kruiperij, laagheid.
serviliteit, o. gmv. slaafsche geest.
servies, (serviezen), stel vaatwerk waarvan men zich aan den disch tot eten of drinken bedient.
servings, v. mv. (zeew.) slaglijnen, bekleeding van strengen gevlochten.
serviteur, m. (serviteurs), dienaar.
servituut, o. (servituten), (recht.) erfdienstbaarheid (last op een perceel of op een stuk grond drukkende en dien men zich moet laten welgevallen); *militair servituut*, zulk een last in het belang van de verdediging eener vesting.
sessie, v. (sessiën), zitting (inz. van landsvergaderingen en gerechtshoven); *wij hadden eene lange sessie*, wij zijn lang vergaderd geweest.
seton, m. (setons), (gen.) soort fontanel (tot afleiding van vochten).
sévère, bn. gestreng, hoog ernstig (inz. in de kunst).
severiteit, v. ernst.
sévigne, v. (sévignes), borstspeld, haarspeld (der dames).
sexagesima, (r.k.) 6e Zondag vóór Paschen.
sexangulum, m. (meetk.) zeshoek.
sextant, m. (sextanten), (zeew.) hoogtemeter.
sextide, m. (sextiden), 6e dag eener decade (uit den tijd der fransche omwenteling van 1789).
sexuaal, **sexueel**, bn. het natuurlijk geslacht betreffende. *sexueele* (vleeschelijke □ , geslachts-) *driften*; *sexuaal systeem*, stelsel (van Linnaeus) van geslachtsverdeeling der planten.
sfeer, v. zie spheer.
shawl, v. (shawls), groote omslagdoek.
sherif, m. (sherifs), provinciale rechter in Engeland; overheidspersoon in Arabië.
shilling, m. (shillings), engelsche munt (= 1/20 van 1 pond sterling of *f* 0.60 nederl. ongeveer).
shire, v. (shires), graafschap (in Engeland).
shampan, m. (shampans), soort chineesch vaartuig.
sibylle, **sibille**, v. (sibyllen, sibillen), waarzegster; tooverheks.
sibyllisch, bn. van □, volgens de sibyllen; *de sibyllische boeken*, (rom. gesch.) boeken waaruit de romeinsche priesters voorgaven de toekomst te kunnen voorspellen.
sic! tw. let wel! ei!
sic, zoo staat er.
sideraal, bn. de sterren betreffende.
sideraal-astronomie, v. gedeelte der sterrekunde dat de lichamen buiten ons zonnestelsel behandelt.
sideraal-magnetisme, o. magnetische invloed van de sterren op zieken.

sideratie, v. stand der sterren; gewaande invloed daarvan.
siderisme, o. leer betreffende □, geloof aan den invloed der sterren.
siderographie, v. ijzer- en staalbeschrijving; staalgraveerkunst.
siderolith, o. zeker boheemsch pottenbakkerswerk.
sideroscoop, v. (sideroscopen), toestel om ijzersporen te ontdekken.
siderotechniek, **sideroturgie**, v. ijzerbereidkunst.
siera, v. berg, gebergte.
siesta, v. gmv. middagslaapje.
siffleeren, bw. ow. uitfluiten; door gefluit zijne afkeuring te kennen geven.
sigillum, o. gmv. zegel; *loco sigilli*, in plaats van het zegel, van den stempel.
signaal, o. (signalen), sein, waarschuwingsteeken; leus, wachtwoord.
signalement, o. (signalementen), persoonsbeschrijving; *iemands signalement maken*, *opgeven*, (ook fig.) zijn gedrag uiteenzetten.
signaleeren, bw. gel., uitduiden, beschrijven; (ook) seinen geven; (zeew.) *een schip signaleeren* (seinen).
signatuur, v. (signaturen), merk, kenteeken; handteekening; (apoth.) etiket aan de fleschjes.
signet, o. (signetten), handzegel, cachet.
significatie, v. (significatiën), beteekenis; (recht.) beteekening, aanzegging.
significeeren, bw. ow. gel., beteekenen; (recht.) aanzeggen.
signor, m. (signori), heer; gebieder.
signora, v. (signore), dame, vrouw; gebiedster.
silhouette, v. (silhouetten), schaduwomtrek, -beeld, -portret (naar den uitvinder dus genoemd).
silhouetteeren, bw. gel., een schaduwportret maken.
sillicaten, o. mv. (scheik.) kiezelzure zouten.
silliciden, o. mv. zekere delfstoffen.
silometer, m. (silometers), toestel om de snelheid der beweging van een schip aan te wijzen.
similor, o. halfgoud, spinsbek, byouterie-goud.
simonie, v. knevelarij, woeker met kerkelijke ambten.
simpliciteit, v. gmv. eenvoudigheid, ongekunsteldheid.
simplificeeren, **simplifiëeren**, bw. gel. vereenvoudigen.
simulacre, o. (simulacres), schijnbeeld, schijnvertooning.
simuleeren, bw. gel., veinzen, voorgeven; namaken; *een gesimuleerde* (geveinsde) *koop*.
simultaan¸ bn. en bijw. gelijktijdig.
simultaneïteit, v. gelijktijdigheid.
sinecuur, v. (sinecuren), winstgevend ambt, betrekking in naam (zonder bezigheden).
sine quâ non, bijw. zonder hetwelk …. niet; *dit is eene voorwaarde sine quâ non* (zonder welke de zaak niet doorgaat).
singulariteit, v. (singulariteiten), zonderlingheid, vreemdheid.
singulier, bn. en bijw. (singulierder, B. singulierer, singulierst), zonderling, vreemd; *in dit singuliere* (enkele) *geval*.

sinjeur, m. (sinjeurs), heer (meest spottend, minachtend).
sinus, m. boezem, schoot; inham, golf, bocht; (meetk.) zekere hoekpuntslijn.
sipoys, m. mv. engelsch-oostindische militie (van inlanders).
sir! m. (sirs), heer, mijnheer (namen voor lords of adellijken).
sire, m. titel waarmede men eenen koning of keizer aanspreekt.
sirene, v. (sirenen), (fab.) meermin, zeenimf; walvischachtig dier (b.v. de zeekoe); (fig.) schoone verleidster.
sirene, toestel om het juiste aantal trillingen van een geluidgevend lichaam in een gegeven tijd te leeren kennen.
Sirius, m. (sterr.) de Hondster.
sirocco, m. (siroccoos), verpestende woestijnwind.
siroop, v. gmv. dik suikervocht; afkooksel van planten met suiker toebereid.
sisteeren, ow. gel., verschijnen, zich (ter plaatse) laten vinden, zich stellen.
situatie, v. (situatiën), ligging; (fig.) toestand.
situeeren, ow. gel. (alleen in het verl. dw.), *dit huis is fraai gesitueerd*, het ligt fraai; (fig.) wijze van woning, □ van huiselijke inrichting; *hoe zijn zij gesitueerd?*
Siwan, v. de negende maand van den israëlietischen kerkelijken kalender.
sjampan, v. (sjampans), klein chineesch vaartuig.
skalde, m (skalden), noordsche dichter, bard.
slendangs, v. zekere geweven stof.
sleng, v. (slengen), vaartuig op de kust van Coromandel.
sobriëteit, v. gmv. soberheid; nuchterheid.
sobriquet, m. (sobriquets), scheld-, schimpnaam.
sociaal, bn. en bijw. (socialer, sociaalst), maatschappelijk; *het sociaal fonds*, *kapitaal*, fonds dat aan eene vereeniging toebehoort, maatschappelijk kapitaal.
sociabel, bn (sociabeler, sociabelst), gezellig.
sociable, v. soort rijtuig.
socialismus, v. gmv. stelsel van hervorming der maatschappij op den grondslag van gemeenschappelijken arbeid, samenwoning, gelijke verdeeling enz.
socialist, m. (socialisten), aanklever van het socialismus.
sociëteit, v. (sociëteiten), vereeniging, genootschap, gezelschap; *de sociëteit van Jezus*, het gezelschap der Jezuiten.
sodomie, **sodomieterij**, v. gmv. onnatuurlijke mannen-ontucht.
sodomiet, **sodomieter**, m. (sodomiets, sodomieters), die sodomie pleegt.
sofa, **sopha**, v. (sofaas, sophaas), rustbank, canapé.
soi-disant, bn. zoogenaamd.
soigneeren, bw. gel., met zorg behandelen, veel zorg besteden aan.
soigneus, bn. (soigneuzer, soigneust), vol zorg, met zorg, zorgvuldig; *iets soigneus behandelen*, er zeer op passen.
soirée, v. (soirées), avondpartij, avondgezelschap.
soit! bijw. goed! het zij zoo!

sola, v. (solaas), (hand.) enkele wissel (die door geen secunda wordt gevolgd).
solair-mikroskoop, o. (solair-mikroskopen), zonne-mikroskoop.
soldeeren, bw. gel., aaneenhechten van soldeersel (inz. metalen); (kooph.) afdoen, sluiten (eene rekening), afbetalen.
solding, v. (soldingen), het soldeeren (in alle bet.).
solemneel, bn. en bijw. (solemneeler, solemneelst), plechtig, feestelijk.
solemniteit, v. (solemniteiten), plechtigheid, feest.
s**olfège,** v. (muz.) schaal der nooten, studie van nooten (zonder woorden).
solfiëeren, solmiseeren, bw. gel., de klankladder zingen, zich in de solfège oefenen.
solidair, bn. en bijw. (recht.) één voor allen en allen voor één.
solidariteit, v. gmv. (recht.) gemeenschappelijke gebondenheid (tot iets), gemeenschappelijke verantwoordelijkheid (voor iets).
solide, solied, bn. en bijw. (solieder, soliedst), vast, hecht, stevig, duurzaam; geregeld, ordelijk; (kooph.) gegoed, te vertrouwen; ***een solied huis*****;** ***solide wissels*****,** wissels op welker betaling men rekenen kan.
solideeren, bw. gel., bevestigen, hecht maken; (kooph.) het vertrouwen vestigen.
soliditeit, v. gmv. hechtheid, duurzaamheid; fatsoenlijkheid, ordelijkheid (in levensgedrag); (kooph.) gegoedheid, ruimte van middelen.
s**oli Deo gloria,** aan God alleen de eer.
solitair, bn. en bijw. eenzaam, afgezonderd.
solitair, m. (solitairen), alleen gezette diamant.
solitair, kluizenaar; soort kaartspel; (gen.).
s**ollicitant,** m. (sollicitanten), verzoeker, dinger (naar iets).
sollicitatie, v. (sollicitatiën), verzoek (inz. om eene gunst).
solliciteeren, bw. gel., vragen, verzoeken (inz. om eenen post enz.); aanzoek doen naar…
solliciteur, m. (solliciteurs), (recht.) (oudt.) procureur, ambtelijk rechtspersoon.
solo, bn. en bijw. alleen; (muz.) *solo spelen* (in tegenst. van in het orkest medespelen); soort kaartspel; (ook) *een solo gaan* (in hombre of kadrilje).
solotnik, o. (solotniks), russisch gewicht (= 4 wichtjes nederl.).
solstitium, o. (sterr.) zonnestilstand.
solubel, bn. (scheik.) oplosbaar.
solutie, v. (solutiën), oplossing; (ook fig.).
solvabel, bn. (solvabeler, solvabelst), (kooph.) in staat om te betalen.
solvabiliteit, v. gmv. vermogen om te betalen.
solveeren, bw. gel., oplossen; vereffenen.
somatologie, v. gmv. leer van het menschelijke lichaam.
sommiteit, v. (sommiteiten), de hooge, hooggeplaatste; de eerste in rang.
somnambule, m. en v. (somnambulen), slaapwandelaar, -ster.
somnambulisme, somnambulismus, o. toestand van den slaapwandelaar.

sonate, v. (sonates, sonaten), soort muziekstuk.
sonde, v. (sonden), (heelk.) peilstift, tentstaal; (zeew.) peillood.
sondeeren, bw. gel., peilen (in alle bet.); (fig.) polsen, uitvorschen; *gij* ***moest hem daarover eens*** *sondeeren*, gij moest trachten zijne meening hierover te weten; ***die man is niet te sondeeren***, niet te doorgronden.
sondeering, v. (sondeeringen), peiling; het sondeeren.
sonnet, o. (sonnetten), klinkdicht (van 14 regels met eigenaardigen versbouw).
sonometer, m. (sonometers), (muz.) toon-, klankmeter.
sonometrisch, bn. helder-, welklinkend.
sophisme, o. (sophismen), valsche sluitreden, drogreden.
sophist, m. (sophisten), drogredenaar, spitsvondige □, valsche wijsgeer.
sophisticatie, v. (sophisticatiën), vervalsching van dranken.
sophistisch, bn. (sophistischer, meest sophistisch), valsch, bedriegelijk.
soporatief, soporeus, bn. (soporeuzer, soporeust), slaapverwekkend.
sopraan, v. bovenstem; ***eene sopraanzangeres*** (in tegenst. van ***alt*****);** ***mezzosopraan*****,** tusschen sopraan en alt.
Sorbonne, v. naam eener oude hoogeschool (soort seminarium) te Parijs (aldus genoemd naar Sorbon, den stichter, in 1252).
sornetten, v. mv. sprookjes, beuzeltaal.
sortabel, bn. (sortabeler, sortabelst), geschikt, gepast; ***een sortabel huwelijk.***
sorteeren, bw. ow. gel., uitzoeken, elke zaak bij hare soort leggen, regelen; (fig.) zich vertoonen, verkeeren; behooren tot; *goed gesorteerd zijn*, vele soorten (van eene koopwaar) voorhanden hebben.
sorteering, v. (sorteeringen), het sorteeren, verscheidenheid.
sortie, v. (sortiën), (oorl.) uitval; (ook) soort damesmantel.
sortiment, o. (sortimenten), assortiment; *sortimentshandel*, handel in boeken van andere uitgevers.
sottise, v. (sottises, sottisen), zot-, dwaasheid; ***iem. sottises*** (beleedigingen) ***zeggen.***
sotto voce, v. (muz.) met eene bedekte (ingehoudene) stem.
sou, m. (sous), fransche stuiver (= 2½ cent ned. ongeveer)
soubrette, v. (soubretten), (toon.) de nuffige □, sluwe kamenier.
souda, v. (scheik.) alkalisch zout.
soudenier, m. (soudeniers, soudenieren), soldaat.
souffleeren, ow. gel., blazen; (toon.) voorzeggen, volgen (met het tekstboek).
souffleur, m. (souffleurs), (toon.) voorzegger der rollen.
soufflet, m. (soufletten), klap, oorveeg.
souffletteeren, bw. gel., klappen, om de ooren slaan.
souffreeren, bw. gel., lijden, dulden.
soufreeren, bw. gel., zwavelen.
soulagement, o. (soulagementen), verlichting; troost.
soulageeren, bw. gel., verlichten; troosten.
soumis, bn. en bijw., onderworpen, gedwee.
soupçon, m. (soupçons), argwaan, verdenking.
soupçonneeren, bw. gel., verdenken, argwanen.
soupé, souper, o. (soupés, soupers), avondmaal, -eten.

soupeeren, **ow. gel., avondmalen, bij avondeten.**
souple, bn. buigzaam, (fig.) gedwee.
souplesse, v. gmv. buigzaamheid, (ook fig.).
source, v. (sources), bron.
sourdine, v. (sourdines), (muz.) kammetje op een snaarinstrument om den toon te verdooven.
sous-pieds, m. mv. riempjes onder den voet doorloopende om de pijpen der broek of de slopkousen neder te houden.
soutane, v. (soutanes), (r.k.) priesterkleed.
souteneeren, bw. gel., onderhouden; staande houden, beweren.
soutiën, m. (soutiëns), ondersteuning, steun; (naaist.) stijfje, strooitje (om iets stevig te maken).
souvenir, o. (souvenirs), herinnering; gedachtenis; geschenk.
souverein, m. (souvereinen), gebieder, vorst; onbepaald heerscher.
souverein, bn. en bijw. oppermachtig.
souvereiniteit, v. oppermachtige heerschappij; recht van regeeren, gebied.
sovereign, (sovereigns), engelsche gouden munt (= f 12 nederl. ongeveer).
spadille, v. schoppen-aas (in het hombre-spel).
spahi, m. (spahis), turksche arabische ruiter.
spandeeren, bw. gel., besteden, uitgeven; *veel geld aan iets spandeeren* (ten koste leggen).
Spartaan, m. (Spartanen), inboorling van het oude Sparta.
spartaansch, bn. en bijw. als □, van een Spartaan; (fig.) gestreng, niet verwijfd.
spartari, v. matwerk.
spatie, v. (spaties), (boekdr.) scheistift, wit tusschen de letters.
spatiëeren, bw. gel., (boekdr.) scheiding □, ruimte laten.
spatieus, bn. (spatieuser, spatieust), ruim.
speaker, m. (speakers), redenaar; voorzitter van het britsche Lagerhuis.
speciaal, bn. en bijw. bijzonder, -lijk; afzonderlijk, bepaald.
specialiseeren, bw. gel., afzonderlijk in- of verdeelen, in rubrieken splitsen.
specialiteit, v. (specialiteiten), bijzonderheid, afzonderlijkheid, persoon die zich aan een enkelen tak van wetenschap of kunst wijdt; *de man is eene specialiteit in zijn vak*, er is niemand die het daarin zoo ver gebracht heeft als hij.
specie, v. (speciën), soort (in tegenstelling van geslacht); klinkend geld, kontanten; (ook) bijzondere handelstak; § *een raar specie* (soort of slag) *van mensch*.
specificatie, v. (specificatiën), uiteenzetting, opgave naar iedere soort.
specificeeren, (specifiëeren), bw. gel., uiteenzetten, bij soorten en namen noemen; afzonderen, in soorten verdeelen.
specificum, o. (specifica), (gen.) algemeen aangenomen middel.
specifiek, bn. en bijw. soortelijk.
specimen, o. proeve, plan; voorloopig model; wijze van bewerking.
spectakel, o. schouwspel; schouwburg; rumoer, opschudding.
spectator, m. (spectators), aan-, beschouwer.

speculant, m. (speculanten), (kooph.) ondernemer, bejager van groote winst (inz. van fondsen).
speculatie, v. (speculatiën), (wijsb.) bespiegelingen; handelsonderneming; kans op winst; ***eene speculatie wagen***, ***ondernemen***.
speculatief, bn. (speculatiever, speculatiefst), (wijsb.) bespiegelend; (kooph.) ondernemend; winstbelovend; ***de speculatieve fondsen***, fondsen wier koersen laag staan en daardoor eens groote winsten kunnen opleveren, doch insolied zijn.
speculeeren, bw. gel., (wijsb.) bespiegelen, navorschen; (kooph.) ondernemingen doen op winstbejag.
spencer, m. (spencers), vestrok (kleedingstuk).
spendabel, bn. en bijw. (spendabeler, spendabelst), mild, kwistig.
spendeeren, bw. gel., ten koste leggen (aan).
sperma, v. dierlijk zaad.
spermaceti, v. walschot, witte omber (vetstof, inz. der roofvisschen).
spesen, v. mv. onkosten.
spheer, sfeer, v. (spheeren, sfeeren), bol; kring; ***de hemelsche spheer***, hemelbol; (fig.) de kring waarin of het gebied waarop ik mij beweeg; ***dat is mijne* spheer**, (dicht.) ***de muziek der hemelsche spheeren***, de harmonie der sterren.
spherisch, bn. bolrond.
spheroïde, v. (spheroïden), eirond lichaam.
sphinx, v. (sphinxen), (fabell.) zeker monster, zinnebeeld der natuurverborgenheden.
spiauter, v. gmv. (delfst.) soort zink.
spiccato, bijw. **(muz.)** uitkomende, duidelijk.
spinet, o. (spinetten), soort klavier.
spinozismus, spinozisme, o. gmv. leer van Spinoza.
spion, m. (spionnen), spie, bespieder; verklikker, geheime agent van politie.
spionnetje, o. (spionnetjes), kleine spiegel buiten een venster, om gemakkelijk op straat te zien.
spionneeren, ow. gel., uit-, afkijken, bespieden.
spiritualiën, v. mv. geestrijke vochten; (wijsb.) geestelijke aangelegenheden.
spiritualismus, o. gmv. geestenleer, begrip van een zieleleven buiten het stof.
spiritualiteit, v. gmv. zieleleven.
spiritueel, bn. en bijw. (spiritueeler, spiritueelst), geestig, geestrijk; (ook) tot de ziel behoorende, verstandelijk.
spiritueus, bn. (spiritueuser, spiritueust), sterk, geestrijk (van dranken); ***de spirituosa***, de geestrijke vochten.
spiritus, m. geestrijk vocht (vitriool enz.).
spleen, o. en gmv. miltzucht, miltziekte, hypochondrie.
spongiet, m. (spongieten), sponssteen, zekere delfstof.
sponsaliën, v. mv. trouwbeloften, plechtigheid der ondertrouw.
spontaan, bn. en bijw. (spontaner, **spontaanst),** uit eigen beweging; zonder dwang.

spontaniteit, v. gmv. vrije wil, zelfwerkzaamheid (der ziel).
sporadisch, bn. verstrooid; buiten verband; (gen.) *sporadisch**e ziekten**; de Sporaden,* eene groep eilanden in de Middellandsche zee.
square, v. (squares), vierkant, beplante ruimte of plek in de meeste londensche wijken.
squire, esquire, (titel in Engeland) wel-edelgeboren heer.
stabat mater, v. (r.k.) naam van een geestelijk gezang.
stabiel, bn. (stabieler, stabielst), duurzaam, bestendig.
stabilist, m. (stabilisten), behoudsman.
stabiliteit, v. gmv. duurzaamheid, vastheid, bestendigheid.
stacato, bijw. (muz.) kort, stootend; ***een stacato*** (op de viool).
stagnatie, v. (stagnatiën), stilstand; staking.
stagneeren, ow. gel., stilstaan, gestremd zijn.
st**alachiet**, m. **(stalachieten**), dropsteen.
Stamboel, o. gmv. Konstantinopel (in de turksche taal); (ook fig.) het turksche rijk.
staniool, stagnool, o. gmv. tinfoelie.
Stanislas-orde (St.), v. russische ridderorde.
stante pede, bijw. op staanden voet.
stanza, v. (stanzaas), couplet.
starost, m. (starosten), landvoogd (in Polen).
statie, v. (statiën), station; (zeew.) vereenigingsplaats van vloot-afdeelingen, □ eskaders enz.
statief, o. (statieven), voetstuk, steuntafeltje.
statiek, statica, v. gmv. leer der evenwichten.
statieus, bn. (statieuser, meest statieus), pralend, sierlijk, opgeschikt.
statist, m. (statisten), **statiste,** v. (statisten), (toon.) figurant, stomme medespeler, □ medespeelster.
statisticus, m. (statistici), beoefenaar □, kenner der statistiek.
statistiek, v. gmv. leer □, wetenschap om door middel van cijfers en algemeene gegevens tot eene vaste (doorgaans gemiddelde) uitkomst te geraken.
statistisch, bn. en bijw. naar □, volgens de statistiek.
statue, v. (statuen), standbeeld.
statueeren, bw. gel., vaststellen, verordenen.
status quo, de toestand waarin iets zich bevindt, blijvende staat**; *het status quo handhaven*,** geene verandering in den stand der zaken brengen.
statuur, v. gmv. gestalte, lengte.
statuut, o. (statuten), wet, reglement.
steamer, m. (steamers), stoomboot.
stearine, v. talk, robbenvet.
steganographie, v. gmv. geheime schrijfkunst.
stekade, v. (stekaden), dolk □, ponjaard in eenen stok verborgen.
stenograaph, m. (stenographen), snelschrijver.
stenographie, v. (stenographiën), snelschrijfkunst, -schrijverij, -schrift; (ook) iets dat door stenographie vervaardigd is.
stenographiëeren, bw. gel., snel schrijven (door middel van teekens).

stentor, m. (stentors), heraut der Grieken voor Troje; (fig.) schreeuwer; *eene stentorstem*, geweldig harde stem.
steppe, v. (steppen), hoogliggende □, woeste uitgestrektheid in Rusland en Azië; heide.
stère, v. (stèren), wisse, nederl. kubieke el, meter (= 1000 kub. palm).
stereographie, v. (stereographiën), lichamenteekening op een vlak.
stereometrie, v. lichaamsmeting.
stereoscoop, m. **(stereoscop**en), werktuig om door twee openingen (voor beide oogen) voorwerpen, beelden en plaatjes te zien.
stereoscopie, v. leer die aan de vervaardiging en het gebruik van den stereoscoop ten grondslag ligt.
stereotype, bn. vast, onveranderlijk.
stereotypedruk, m. het drukken met vaste □, onbewegelijke drukvormen.
stereotypen, v. mv. stereotype vormen, □ afdrukken.
stereotypeeren, bw. gel.**, stereotypie,** v. plaatletterdruk, het gieten van vaste drukvormen.
steriel, bn. (sterieler, sterielst), dor, onvruchtbaar.
steriliteit, v. onvruchtbaarheid, dorheid.
sterling, bn. engelsche muntvoet (naar de oude schotsche stad Sterling); *1 pond sterling*, aangeduid door het teeken £ (= 20 eng. shilling = **f** 12 nederl. ongeveer).
sterpolyp, v. (sterpolypen), (nat. gesch.) soort polyp.
stethoskoop, m. (stethoskopen), borsthoorntuig, werktuig om de borstholte te onderzoeken.
stigma, o. (stigmaten), stip, punt, teeken, merk; brandmerk.
stigmatiseeren, brandmerken, schandvlekken.
stigmatographie, v. gmv. kunst om met punten te schrijven (volgens eene nieuwe wijze van telegrafeeren).
stilet, o. (stiletten), kleine dolk, ponjaard; (heelk.) pijlnaald.
stiliseeren, bw. gel., naar den eisch van den (goeden) stijl opstellen.
stilist, m. (stilisten), iem. die goed stiliseert.
stilistiek, v. gmv. kunst der schriftelijke voordracht.
st**imuleeren,** bw. gel., aansporen, prikkelen.
stimulatie, v. gmv. (stimulatiën), aansporing, prikkeling.
stipendium, o. (stipendia), toelage voor minvermogende studenten, beurs.
stipendiëeren, bw. gel., eene toelage schenken, uit eene beurs laten studeeren; (ook) in het geheim onderhouden, betalen.
stipulatie, v. (stipulatiën), bepaling, afspraak; toezegging.
stipuleeren, bw. gel., bepalen, vaststellen; bedingen.
stock-exchange, v. effektenbeurs te Londen.
stock-jobber, m. (stock-jobbers), speler, dobbelaar in fondsen.
stocks, mv. effekten; (inz.) al de engelsche openbare schuldbrieven.
st**oïcijn,** m. (stoïcijnen), volgeling □, leerling van Zeno (den stichter der stoïcijnsche wijsbegeerte); (fig.) die ongevoelig is voor alle aardsche indrukken, verachter van alle weelde en genot.

stoïcijnsch, bn. en bijw. als een , van eenen stoïcijn; koelbloedig, onaangenaam.
stoïcismus, o. gmv. de stoïcijnsche leer, stoïcijnsche gewoonten.
stola, **stool**, v. (stolaas), (r.k.) koorkleed (der priesters).
stomacheeren, ow. gel., maagpijn hebben, aan de maag lijden; (fig.) zich boos maken.
stomachiek, bn. maagversterkend.
storax, m. (plant.) zekere welriekende gom.
store, v. (stores), zonneblinde, zonnegordijn.
storneeren, bw. gel., (bij het boekhouden) eene feil in een boek verbeteren (door eene tegenpost aan de credit- of debetzijde).
storno, v. (stornoos), verbetering eeener feil.
storthing, v. (storthings), rijksdag, stendenvergadering (in Noorwegen), landsvergadering.
strangulatie, v. (strangulatiën), wurging.
stranguleeren, bw. gel., wurgen.
strangurie, v. (gen.) koude pis.
strapade, v. wipgalg.
stratagème, v. krijgslist.
strategie, v. gmv. oorlogskunst.
strategisch, bn. krijgskunstig; tot de strategie , tot den vestingbouw behoorende.
stratographie, v. (stratographiën), leger-, oorlogsbeschrijving; werk over de krijgskunde.
strelitzen, m. mv. (oudt.) russisch-keizerlijke lijfwacht.
striktuur, (gen.) vernauwing; samenpersing.
stringent, bn. bondig, afdoend; *stringente taal*, dingtaal.
strophe, v. (strophen), couplet, versafdeeling.
structuur, v. gmv. bouw, bouworde, bouwtrant, stijl.
stuc, v. gmv. pleisterkalk, gips.
stupide, bn. en bijw. dom.
stupiditeit, v. domheid.
stylist, m. (stylisten), iem. die een goeden stijl heeft, die met de regels er van bekend is, die een eigenaardigen schrijftrant bezit.
Styx, m. (fab.) de voornaamste der zeven onderaardsche vloeden; *bij den Styx zweren* (een eed waaraan zelfs de goden gebonden waren).
suada, v. gmv. welsprekendheid, overredingskracht.
sua conto, zijne rekening (in het boekhouden).
sua sponte, uit eigen beweging.
suaviteit, v. gmv. lieftalligheid.
sub, onder, op.
subaltern, bn. ondergeschikt; *de subalternen*, de ondergeschikten, minderen.
subamendement, o. (subamendementen), wijziging op eene wijziging (voorgesteld).
subdivisie, v. (subdivisiën), onder-afdeeling.
subhastatie, v. (subhastatiën), verkooping op rechterlijk gezag.

subiet, bn. en bijw. plotseling.

subject, o. (subjecten), onderwerp; (taalk.) eerste naamval of geval.
subjectie, v. gmv. onderwerping.
subjectief, bn. en bijw. den persoon betreffende; innerlijk (in tegenst. van *objectief*, uiterlijk, van buiten in).
subjectiviteit, v. gmv. onderwerpelijkheid, innerlijkheid, persoonlijkheid.
subjonctief, m. (taalk.) aanvoegende □, bijvoegende wijs.
subliem, bn. en bijw. (subliemer, subliemst), zeer verheven, meer dan voortreffelijk.
sublimaat, o. (scheik.) het vervluchtigde.
sublimeeren, bw. gel., **sublimiteit**, v. (sublimiteiten), het sublime.
sublimeerpot, m. (sublimeerpotten), (scheik.) zeker toestel.
sublinarisch, bn. ondermaansch.
submissie, v. (submissiën), onderwerping.
submitteeren, bw. gel., onderwerpen.
subordinatie, v. gmv. ondergeschiktheid; gehoorzaamheid aan de krijgstucht.
subordineeren, bw. ondergeschikt maken aan; afhankelijk maken van.
subornatie, v. (subornatiën), omkooping; verleiding.
suborneeren, bw. gel., omkoopen; verleiden (inz. een meisje).
subplanteeren, bw. gel., onderkruipen, den voet lichten.
subrogatie, v. (subrogatiën), onderschuiving, plaatsvervanging.
sub rosa, bijw. onder de roos, in het geheim, onder ons.
subscribeeren, bw. gel., onderschrijven, onderteekenen; inschrijven op.
subscribent, m. en v. (subscribenten), onder-, inteekenaar, -ster.
subscriptie, v. onder-, inteekening; (ook) adres, opschrift.
subsecutief, bn. achtervolgend.
subsidiair, bn. ondersteunend; (recht.) daaraan ondergeschikt.
subsidie, v. (subsidiën), ondersteuning, tegemoetkoming, onderstandsgeld.
subsignatie, v. (subsignatiën), onderteekening.
subsisteeren, ow. gel., bestaan, leven, zijn levensonderhoud vinden.
subsistentie, v. gmv. onderhoud, levensonderhoud.
substantie, v. zelfstandigheid, bestanddeel; kern; wezen (fig.) *in substantie* (in hoofdzaak).
substantiëel, bn. (substantiëeler, substantiëelst), wezenlijk; voedzaam.
substantief, o. (substantieven), (taalk.) zelfstandig naamwoord.
substituant, m. (substituanten), plaatsbekleeder, -vervuller.
substitueeren, bw. gel., in de plaats stellen, (ook recht.)
substitutie, v. plaatsvervanging, het in de plaats stellen; (recht.) *recht van substitutie* (bij volmachten).
substituut, m. (substituten) plaatsbekleeder, tweede in rang.
subtiel, bn. (subtieler, subtielst), teer, bros, fijn; (fig.) listig, sluw.
subtiliseeren, bw. gel., verdunnen; (fig.) haarkloven.
subtiliteit, v. (subtiliteiten), fijnheid; haarkloverij; spitsvondigheid.
substractie, v. (substractiën), (rek.) aftrekking.
subventie, v. (subventiën), hulp, onderstand.
subversie, v. (subversiën), omverwerping.

subversief, bn. omverwerpend; *subversieve begrippen* (in het staatkundige).
succedeeren, ow. gel., opvolgen; erven.
succes, o. (successen), goede uitslag, voorspoed.
successie, v. (successiën), opvolging; nalatenschap, erfenis, erfopvolging; *recht van successie*, belasting op nalatenschappen.
successief, bn. **successivelijk**, bijw. langzamerhand, de een na den ander.
succinct, bn. kort, beknopt.
succulent, bn. smakelijk, sappig.
succumbeeren, ow. gel., bezwijken.
succursale, v. hulp-, bijkerk; hulp-, bijbank; hulp-, bijkantoor, enz.
sufficientie, v. gmv. toereikendheid.
suffisance, v. gmv. laatdunkendheid, ijdele trots, opgeblazenheid.
suffisant, bn. (suffisanter, suffisantst), toereikend, voldoende; (ook) opgeblazen, verwaand.
suffocatie, v. gmv. smoring, stikking.
suffoqueeren, ow. gel., stikken, smoren.
suffragaan, m. *suffragaanbisschop*, (r.k.) wijbisschop; *suffagraankerk*, wijkerk.
suffrage, v. (suffrages), goedkeurende stem.
suggereeren, bw. gel., ingeven, aanraden; inblazen.
suggestie, v. (suggestiën), ingeving, inblazing; opgave.
suite, v. gmv. gevolg, stoet, twee of meer kamers achter elkander, (mil.) *à la suite*, niet in werkelijke dienst.
sujet, o. (sujetten), onderwerp; (ook) voorwerp; (fig.) tooneelkunstenaar, -nares; *een slecht sujet*, een slecht mensch, een worpeling, doorbrenger.
sulfureeren, bw. gel., sulfeeren.
sulfureus, bn. zwavelachtig, zwavelig.
sultan, m. (sultans), keizer, heer, opperheer, gebieder in het Oosten (inz. Turkije), Groote Heer.
sultane, v. (sultanen), bevoorrechte gemalin eens sultans (ook *sultane favorite* geheeten); turksch schip; *sultane valide*, moeder van den regeerenden sultan van Turkije.
sultanijn, v. (sultanijnen), zekere goudmunt in Turkije.
sultanin, v. (sultaninnen), sultane.
summa, v. (summaas), som; *summa summarum*, alles bij elkander (genomen), ten slotte.
summair, **summierlijk**, bn. in het kort samengevat.
summarium, o. (summariums), korte inhoud; (r.k.) priesterhemd.
summatie, v. (summatiën), optelling.
summeeren, bw. gel., zie *sommeeren*.
summiteit, v. zie *sommiteit*.
sumtuositeit, v. gmv. zie *somptuositeit*.
super, bijw. over.
superfijn, bn. zeer fijn, allerfijnst.
superbe, bn. en bijw. heerlijk.
supercarga, m. (supercargaas), opzichter eener lading.
superficiëel, bn. en bijw. oppervlakkig.

superflu, o. overtolligheid.

superieur, bn. hooger (in rang).
superieur, m. (superieuren), meerdere, hoogere.
superioriteit, v. gmv. meerderheid, hoogere rang; voortreffelijkheid.
superlatief, m. (taalk.) overtreffende trap.
supernaturalismus, o. bovennatuurgeloof.
supernaturalist, m. (supernaturalisten), die aan de openbaring gelooft.
supernumerair, m. zie *surnumerair*.
superpositie, v. boven-elkander plaatsing.
superstitie, v. gmv. bijgeloof.
superstitueus, bn. bijgeloovig.
suppediteeren, bw. gel., verschaffen, aan de hand doen (akten, bijlagen).
supplanteeren, ow. gel., onderkruipen.
suppleant, m. *rechter suppleant*, plaatsvervangend rechter.
supplement, o. (supplementen), bijvoegsel.
suppleëeren, ow. gel., aanvullen, vol maken.
suppliant, m. (supplianten), smeekeling, verzoeker; onderteekenaar van een verzoekschrift; (fig.) *een gemeene suppliant*, kerel.
supplicatie, v. (supplicatiën), verzoek, smeekschrift; (fig.) verootmoediging.
suppliek, v. zie *supplicatie*.
suppliëeren, bw. gel., smeeken, verzoeken.
supponeeren, bw. gel., veronderstellen.
suppoost, m. (suppoosten), oppasser, deurwachter.
supportabel, bn. dragelijk.
suppositie, v. (suppositiën), veronderstelling, vermoeden.
suppressie, v. (suppressiën), onderdrukking.
supprimeeren, bw. gel., onderdrukken; (fig.) verkroppen.
suppuratie, v. (heelk.) ettering.
suppureeren, ow. gel., (heelk.) etteren.
supputeeren, bw. gel., opmaken, begrooten.
supra, bijw. bovenst; *ut supra*, als boven.
suprematie, v. gmv. oppermacht (inz. in geestelijke zaken).
surcoup, m. (kaarts.) overtroeving.
surnumerair, m. overtollige; die op de lijst staat om in geval eener vacature eenen post te krijgen.
surpasseeren, bw. gel., overtreffen.
surplus, o. (surplusen), overschot, het meerdere; (in den fondsenhandel) datgene wat boven den verhandelden koers een verkooper van een derden kooper moet ontvangen, (ook) wat aan eenen prolongant moet worden bijgepast.
surprenant, bn. (surprenanter, surprenantst), verrassend.
surpreneeren, bw. gel., verrassen, verbazen.
surprise, v. (surprises), verrassing; (ook) geschenk; (inz.) met een devies omwikkeld suikergoed.
surrogaat, o. (surrogaten), plaatsvervullend middel of produkt; (suikerij voor koffie, varenvezels voor katoen enz.).
surséance, v. gmv. (recht.) opschorting van betaling.
surveillance, v. gmv. bewaking.

surveilleeren, bw. gel., bewaken.

susceptibel, bn. vatbaar; licht geraakt.
susceptibiliteit, v. vatbaarheid; lichtgeraaktheid.
suspect, bn. (suspecter, suspectst), verdacht.
suspendeeren, bw. gel., schorsen (in een ambt).
suspensie, v. (suspensiën), schorsing (in een ambt); onzekerheid.
suspensief, bn. schorsend.
suspicie, v. verdenking, argwaan.
sustenu, o. (recht.) bewering, punt dat bepleit wordt.
sustineeren, bw. gel., (recht.) beweren, aanvoeren.
suum cuique, (spr.) elk het zijne.
suzerein, m. (suzereinen), opperleenheer.
suzereiniteit, v. gmv. opperleenheerschap.
suzereiniteitsrechten, o. mv.
swicent, m. gmv. soort virginische tabak.
sybariet, m. (sybarieten), wellusteling.
sybarietisch, bn. en bijw.
sycophant, m. (sycophanten), verklikker; pluimstrijker.
syllabe, (B. **sylbe**), v. (syllaben, sylben), lettergreep.
syllabeeren, bw. gel., lettergrepen vormen, spellen.
syllogismus, **syllogisme**, m. (redek.) sluitrede.
syllogiseeren, ow. gel., sluitreden vormen.
sylphe, m. (sylphen), luchtgeest.
sylphide, m. (sylphiden), luchtnimf.
symbolisch, bn. zinnebeeldig.
symboliek, v. gmv. leer der zinnebeelden; beeldenleer.
symbool, o. (symbolen), zinnebeeld; godsdienstleus; geheimzinnig herkenningsteeken.
symmetrie, v. gmv. evenredigheid (in vorm en zin), evenmaat.
symmetrisch, bn. evenmatig, gelijkmatig.
sympathetisch, bn. naar □, volgens de sympathie.
sympathie, v. (sympathiën), medegevoel, overeenstemming naar de ziel (buiten de stoffelijkheid); *voor iemand sympathie hebben*, iemand genegen zijn.
sympathiseeren, ow. gel., medegevoel hebben; (ook) eenstemmig voelen en denken (met een ander); *zij sympathiseerden niet*, zij konden niet met elkand. overweg.
symphonie, v. (symphoniën), soort muziekwerk; (inz.) als inleiding.
symptoom, o. (symptomen), kenteeken, voorbeduidsel.
synagoge, v. (synagogen), israëlietische kerk; (ook) israëlietische kerkgemeente.
synagogaal, bn. *synagogaal ressort*, gebied welks kerkelijke gemeenten onder één hoofdbestuur staan.
syndicaat, o. gmv. beheer over zekere (inz. staats-) inrichtingen welke met finantiën in verband staan.
synodaal, bn. de synode betreffende; *de synodale vergaderingen*.
synode, v. kerkelijke vergadering; lichaam der protestantse geestelijken.
synoniem, bn. (taalk.) gelijk beteekenend.
synonyma, **synoniemen**, v. mv. woorden van gelijke beteekenis.

syntaxis, v. gmv. (taalk.) woordgronding, -schikking.

syring, v. (syringen), soort heestergewas.
systema, o. (systemaas), stelsel.
systematisch, bn. en bijw. stelselmatig.

T.

tabagie, v. (tabagies), kamer waar tabak wordt gerookt; rookgezelschap; (fig.) rookhol.
tabel, v. (tabellen), tafel of lijst bevattende een overzicht van iets; chronologische □, genealogische tafel of lijst; invullingsstaat.
tabellarisch, bn. als eene tabel.
tabelwit, o. gmv. (letterz.) aanvullingsstukken van verschillende lengte en breedte voor de ruimte, welke ongedrukt moet blijven in tabellen, biljetten of ander hol werk (in tegenstelling van **kwadraatwit**).
table d'hôte, v. open tafel, eethuis.
tableau, o. (tableaux), tafereel, schilderij, ontwerp; lijst, rol.
tableau vivant, o. levende schilderij; voorstelling van een tafereel door levende personen.
tabouret, v. (tabouretten), stoel zonder leuning, zitbank.
tabulet, v. (tabuletten), marskraam, houten kastje met schuiflade.
tacet, hij □, zij □, het zwijgt.
tachydroom, m. (tachydromen), hardlooper.
tachydromie, v. gmv. het hardloopen.
tachygraphie, v. gmv. het schrijven met verkortingen, snelschrift.
taciturniteit, v. gmv. stilzwijgendheid, geheimhouding.
tact, o. gmv. gevoel; eigenschap om zaken goed te behandelen; oordeel, overleg.
tacticus, m. (tactici), krijgskundige.
tactiek, v. gmv. krijgskunde, kunst van oorlogvoeren; (fig.) middelen die gebezigd worden om in iets te slagen.
tactisch, bn. tot de krijgskunde behoorende.
tafachelassen, zekere geweven stof.
taikoon, m. wereldlijke keizer van Japan.
taille, v. lichaamsgestalte, vorm van het bovenlijf; snede.
tailleur, m. (tailleurs), kleermaker; bankhouder (in het farospel).
tagent, v. zie *tangent*.
talbotypie, v. gmv. kunst om teekeningen spoedig te copieeren.
talent, o. (talenten), bekwaamheid, kundigheid, begaafdheid; (oudh.) zeker goud- en zilvergewicht; geldwaarde bij de oude Romeinen (ongeveer *f* 1800).
talio, v. wedervergelding; *jus talionis*, recht der wedervergelding.
talisman, m. (talismanen), toovermiddel, tooverring, tooverbeeld; voorbehoedmiddel tegen ongelukken enz.

talismanisch, bn. tooverachtig.
taliter qualiter, zoo zoo, niet goed niet slecht.
talmud, v. gmv. kerkelijk wetboek der israëlieten.
talmudisch, bn. naar □, van □, uit den talmud.
talmudist, m. (talmudisten), aanhanger □, beoefenaar of kenner van den talmud.
talon, m. (talons), (spel) de overschietende kaarten, stok-, koopkaarten; bewijs waarop nieuwe coupons worden afgegev.
talonneeren, bw. gel., aanzetten, aandrijven; van talons voorzien.
talud, **talus**, o. helling, glooiing, schuinte.
tamboereeren, bw. gel., borduren, haken.
tamboerijn, **tambourijn**, v. (tamboerijnen, tambourijnen), rinkelbom, bel-, handtrommel, borduurraam.
tampon, v. (tampons), tap, prop; (heelk.) stopsel van pluksel.
tamponeeren, bw. gel., met eene tap □, met pluksel sluiten.
tangent, v. (tangenten), hamertje van snarenspeeltuigen; (meetk.) raaklijn.
tangeeren, bw. gel., aanraken; van iets gewagen; *wat tangeert* (raakt) *u dat?*
tantaliseeren, bw. gel., bij iemand begeerten opwekken die niet te bevredigen zijn.
tantalus, m. (fig.) rijke vrek; iem. die hoewel ruim van alles voorzien toch gebrek lijdt.
tante, v. (tantes), moei, vaders-, moederszuster.
tantième, o. aandeel, toekomend deel aan iets.
tapage, m. gmv. geraas, getier, leven, geweld.
tapioca, v. zekere verfstof.
taptoe, v. (mil.) avondtrom, sein om naar bed te gaan; (fig.) *dat is taptoe*, het is genoeg, hierbij kan het blijven.
taquineeren, bw. gel., kwellen, plagen, lastig vallen.
tarantalla, v. siciliaansche volksdans.
tarantula, v. vergiftige spin in Italië.
targeeren, ow. gel., pochen, snoeven (op iets).
tarief, o. (tarieven), lijst van goederen of handelsartikelen met opgave der daarvoor te betalen in-, uit- en doorvoerrechten; prijsbepaling (voor verschillende verrichtingen, zooals b.v. in het rechtswezen enz.).
tarok, o. zeker kaartspel met 78 kaarten.
tarra, **tara**, v. (kooph.) aftrek, vermindering van het gewicht van goederen (voor kisten, zakken enz.).
tartaan, v. (tartanen), vrachtschip op de Middellandsche zee.
tartan, v. (tartans), schotsche geruite wollenstof; schotsche mantel.
tartarus, m. gmv. (fab.) schimmen-, doodenrijk; hel, onderwereld; (scheik.) wijnsteen.
tartufe, m. (tartufes), (fig.) huichelaar, schijnheilige.
tartuferie, v. schijnheiligheid, valsche vroomheid.
tasse, v. (tassen), kopje, drinkschaaltje.
tatoueeren, bw. gel., figuren of letters op de huid inprikken of insnijden.
tautologie, v. onnoodige herhaling van reeds gezegde woorden.

taxateur, m. (taxateurs), schatter, waardeerder, prijs-, waardebepaler.
taxatie, v. (taxatiën), waardeering, schatting, bepaling van prijswaarde; aanslag (in belasting).
taxe, v. vastgestelde prijs; schatting; geschatte waarde.
taxeeren, bw. gel., schatten, waardeeren; aanslaan.
Tebeth, v. naam der vierde maand van den israël. kerkelijken kalender.
techniek, v. gmv. leer der kunstregelen; kunsttaal.
technicus, m. (technici), kenner der uiterlijke kunstregelen, deskundige in eenig industriëel vak.
technisch, bn. overeenkomstig de regelen van eene kunst of een handwerk; kunstmatig; volgens de kunsttaal; *technische termen*, kunstwoorden, woorden alleen gebezigd door handwerkslieden, industriëelen enz.
technologie, v. gmv. kunstleer; beschrijving □, geschiedenis van kunsten en handwerken.
technologisch, bn. **technoloog**, m. (technologen), kenner der leer van kunsten en bedrijven.
te deum, o. lofzang bij kerkelijke plechtigheden; *te deum laudamus*. U, o God, loven wij.
teint, **tint**, v. (teinten, tinten), kleur, gezichts-, huidskleur.
telegraaf, m. (telegrafen), verschrijver, toestel om met teekens in zeer korten tijd berichten tot ver verwijderde afstanden over te brengen; *electro-magnetische telegraaf*.
telegrafie, v. gmv. kunst □, leer der telegrafen.
telegrafisch, bn. en bijw. door middel van den telegraaf; tot een telegrafischen toestel behoorende.
telegrafist, m. (telegrafisten), die telegrafische berichten overseint, beambte op een telegraafkantoor; *leerlingtelegrafist*.
telegram, o. (telegrammen), per telegraaf overgebracht bericht.
telescoop, v. (telescopen), spiegel, verrekijker.
teleskopisch, bn. en bijw. alleen door verrekijkers waarneembaar (b.v. *teleskopische sterren*.)
tellurisch, bn. tot de aarde behoorende.
tellurium, o. toestel om de beweging van maan en aarde aanschouwelijk voor te stellen.
Tellus, v. godin der aarde.
temeriteit, v. gmv. vermetelheid, roekeloosheid.
tempestatief, **tempestueus**, bn. stormachtig; bulderend, onstuimig.
tempestief, bn. tijdig, op het geschikte oogenblik.
tempo, o. rechte tijd; (muz., dansk.) tijdmaat; handgreep; (mil.) *lading in twaalf tempoos* (bewegingen).
temporair, bn. tijdelijk; niet duurzaam.
temporaliën, v. mv. wereldlijke inkomsten der geestelijkheid.
temporeel, bn. en bijw. tijdelijk, wereldlijk, aardsch.
temporisatie, v. draling, opschorting, verschuiving (tot een geschikter tijd), tijdwinning.
temporiseeren, ow. gel., dralen, tijd winnen.

temptatie, v. (temptatiën), kwelling, verzoeking.
tempteeren, bw. gel., kwellen, plagen; in verzoeking brengen.

tenaciteit, v. gmv. vasthoudendheid; taaiheid der metalen; (fig.) schrokkigheid.
tenant, m. (tenanten), verdediger, voorvechter; (wap.) schildhouder.
tendentie, v. (tendentiën), strekking, neiging, richting naar een doel.
tender, m. (tenders), (spoorw.) werktuig achter de locomotief en waarop steenkolen en water voorhanden zijn; (zeew.) adviesvaartuig bij een linieschip.
tendeeren, bw. ow. gel., spannen; strekken; bedoelen, trachten.
tenez, vz. daar, ziedaar, neem aan.
tenor, m. diepe stem (tusschen alt en bas).
tenor, **tenorist**, m. (tenoren, tenoristen), tenorzanger.
tenteeren, bw. gel., in verzoeking brengen; verlokken, verleiden.
teorbe, v. (teorben), soort luit.
terceronen, m. mv. kinderen van eenen kreool en eene mulatsche vrouw.
tergiverseeren, bw. gel., uitvluchten zoeken, dralen.
term, m. (termen), woord, bewoording, uitdrukking (inz. in eenig vak van kunst of wetenschap gebezigd); korte volzin; zeker tijdsverloop; grensscheiding; (rek.) cijfer eener reeks; stelling (eener sluitrede); beweegreden; aanspraak, recht; *hij valt niet in de termen*, hij behoort niet tot dezulken die…, hij is niet begrepen onder…
term, (zeew.) tarm, zeker houtwerk.
termieten, m. mv. soort witte mieren.
terminatie, v. (terminatiën), begrenzing; het voleindigen.
termineeren, bw. gel., begrenzen; eindigen, voleindigen, afdoen.
terminologie, v. kunsttaal; kunstwoordenboek, verzameling van kunstwoorden; leer der kunstwoorden.
terminus, m. tijdperk; *terminus a quo*, tijdperk van aanvang; *terminus ad quem*, tijdperk van afloop.
terne, v. drietal achtereen bezette en uitgekomen nommers in de getallen-loterij; drie uitgetrokken nommers naast elkander in één regel (in het lottospel).
terra, v. aarde, land; zekere bouwstof.
terras, v. en o. (terrassen), aardheuveltje, verhevenheid van opgeworpen aarde met graszoden bedekt; (vest.) aardwal; vlakte, plat (op een huis), (schild.) voorgrond.
terrasseeren, bw. gel., aarden wallen opwerpen; op den grond werpen; (fig.) neerslachtig maken, ontmoedigen; *een geterrasseerde* (door opgeworpen aarde gesteunde) *muur*.
terrein, o. (terreinen), grond, bodem; (fig.) gebied; *kom niet op mijn terrein*, bemoei u niet met hetgeen aan mij is opgedragen; *het terrein der wetenschap*, de wetenschap met al wat op haar betrekking heeft.
terreur, v. schrik; (fr. gesch.) schrikbewind.
terribel, bn. (terribeler, terribelst), vreeselijk, ijselijk.
terrine, v. (terrines), soepkom, soepschotel.

territoriaal, bn. tot het grondgebied behoorende, daarop betrekking hebbende; *territoriaal systeem*, stelsel volgens hetwelk de Kerk, als een deel van het gebied van den Staat ten eenenmale aan dezen onderworpen is.
territorium, o. grondgebied, rechtsgebied.
terrorismus, o. schrikbewind (inz. in Frankrijk, 1793 en 1794).
terrorist, m. (terroristen*), lid terrorist*, aanhanger van het schrikbewind.
tertia, v. derde schoolklasse.
terts, v. (tertsen), **tertie**, v. (tertiën), (muz.) derde toon van den grondtoon; zestigste gedeelte eener sekonde (als meetkunstig teeken aangeduid door ’”).
test, v. proefeed, de afzwering van den paus (in Engeland).
testament, o. (testamenten), uiterste wil, uiterste wilsbeschikking; geschrift waarin deze vervat is; *zonder testament*, ab intestato; *een olographisch* (eigenhandig geschreven) *testament*; (bijb.) *het Oude en het Nieuwe Testament*, de gewijde boeken, het Oude en het Nieuwe Verbond; (fig.) *hij mag zijn testament wel maken*, hij verkeert in levensgevaar.
testamentair, **testamenteel**, bn. den uitersten wil betreffende; *executeur testamentair,* volvoerder van den uiterste wil eens overledenen.
testateur, m. **testatrice**, v. (testateurs, testatrices), erflater, erflaatster, ermaker, erfmaakster.
testeeren, bw. gel., getuigen; eene erfmaking doen, legateeren.
testificatie, v. betuiging, bekrachtiging.
testificeeren, **testifiëeren**, bw. gel., door getuigen bewijzen, getuigen; bij getuigschrift verklaren.
testimonium, o. (testimonia), getuigschrift.
tète, v. hoofd; *à la tète*, aan het hoofd, aan de spits; *tète à tète*, gesprek onder vier oogen, geheime samenkomst; *à tète reposée*, met bedaard overleg, bij rijpe overweging.
tetragonaal, bn. *tetragonaal getal*, (wisk.) vierkant getal.
tetrarch, m. (tetrarchen), (oudh.) viervorst, beheerscher van het vierde gedeelte eens lands.
textuur, weefsel, verbinding; bouw.
thaler, m. (thalers), duitsch muntstuk; *een pruisische thaler* = *f* 1.80.
thallium, o. zeker metaal.
Thamuz, v. tiende maand van den israëlietische kerkelijken kalender.
theater, o. (theaters), schouwtooneel; schouwburg, -zaal.
theatercoup, m. tooneelkunstgreep.
theatraal, bn. en bijw. (theatraler, theatraalst), tooneelmatig, als op het toneel.
thé dansant, o. kleine □, vroeg beginnende danspartij.
theïsmus, o. geloof aan één God.
thema, o. (themata), stof der bearbeiding, □ ter uitwerking; punt van behandeling; opgave tot een opstel, onderwerp; opstel ter vertaling.
Themis, v. godin der gerechtigheid; *tempel van Themis*, paleis van justitie.

theocratie, v. gmv. godsheerschappij; heerschappij der priesters.
theodicea, v. gmv. rechtsvaardigheid van God, verdediging der Voorzienigheid; titel van het boek der wijsbegeerte van Leibnitz.
thedoliet, m. (thedolieten), hoogtemeter (werkt.).
theognosie, v. gmv. kennis van God.
theogonie, v. gmv. leer van het ontstaan der goden.
theologant, m. (theologanten), godgeleerde; *de theologante faculteit*, een der leerstoelen aan hoogescholen.
theorema, o. (theoremata), zuiver bespiegelend voorstel.
theoreticus, m. (theoretici), bespiegelaar; kenner der gronden eener wetenschap; die naar de regelen en voorschriften zonder praktijk te werk gaat.
theoretisch, bn. beschouwend, bespiegelend.
theorie, v. gmv. leer der grondregelen (eener wetenschap); onderzoek, beschouwing.
theosophie, v. gmv. gewaande wijsheid, het geestenzien.
therapeut, m. (therapeuten), geneeskundige.
therapeutisch, bn. geneeskundig.
therapeutiek, **therapie**, v. geneeskunst, geneesleer.
theriakel, m. zekere artsenij.
theriaki, m. mv. opium-eters (in het Oosten).
thermaal, bn. warme bronnen betreffende, daartoe behoorende.
thermen, v. mv. warme bronnen, □ baden; badplaats.
thermometer, m. (thermometers), warmtemeter, warmte-aanwijzer (toestel).
thesaurie, v. bewaarplaats der gelden; kantoor van den penningmeester.
thesaurier, m. (thesauriers), schatmeester, penningmeester.
theses, **thesis**, v. stelling; te verdedigen □, te bewijzen stelling.
thetiek, verzameling van leer- (inz. geloofs-) stellingen.
thing, o. landsvergadering; *landsthing*, *volksthing* (in Zweden); *storthing* (in Noorwegen).
thirs, m. (thirsen), Nijlschildpad; soort werpspies.
thirsus, m. (fab.) Bachusstaf.
tiara, v. drievoudige pauselijke kroon.
tic, v. leelijk aanwendsel, kwade gewoonte; *tic douloureux*, aangezichtspijn.
ticket, o. (tickets), stembriefje; toegangsbewijs (in Engeland).
tierceeren, bw. gel., twee derde (van iets) afnemen.
tierceering, v. (tierceeringen), vermindering tot op een derde; het betalen van slechts een derde van het bedrag der rente van de staatschuld.
tiers-état, m. derde stand (in Frankrijk), burgers en boeren.
tilbury, v. zeker licht tweewielig rijtuig.
timber, thimber, m. (timbers, thimbers), helmtop waarop de vederbos rust.
timekeeper, m. (timekeepers), engelsche benaming van den chronometer.
timide, bn. vreesachtig, beschroomd, bescheiden, ingetogen.
timiditeit, v. gmv. schroomachtigheid, schuchterheid.

timocratie, v. republikeinsche staatsinrichting bij welke zeker bepaald vermogen zitting en stem in het staatsbestuur verleent.
timon, m. menschenhater, menschenvijand.
tinctuur, v. aftreksel van kruiden.
tirade, v. (muz.) eenige verbonden op- en afgaande nooten; uitweiding (over iets in een opstel enz.); scherpe uitval (tegen iem.); reeks verzen of volzinnen onafgebroken door iem. voorgedragen.
tirailleeren, ow. gel., heen en weder trekken; vele schoten achtereen doen, met scherpschutters aantasten; (kooph.) wissels heen en weder trekken (om zich daardoor geld te verschaffen).
tirailleur, m. (tirailleurs), scherpschutter; *tirailleurvuur*, vuur gegeven door scherpschutters hier en daar verspreid die den aanval beginnen zonder commando.
tiran, (B. **tyran**), m. (tirannen), dwingeland, gewelddadige heerscher, onderdrukker; (oudt.) landsbestuurder.
tiranniek, **tirannisch**, bn. en bijw. als een tiran, geweldadig, met dwingelandij.
tiranniseeren, bw. gel., mishandelen.
Tischri, v. eerste maand van den israëlietische kerkelijken kalender.
titans, m. mv. (fab.) zeker reuzengeslacht dat eens vruchteloos den hemel bestormde; (fig.) *titansarbeid*, zeer zware arbeid.
tjindies, zekere geweven stof.
toast, m. (toasten), gezondheidsdronk, heildronk (aan eenen maaltijd); *eenen toast instellen*.
toast, geroosterd broodje bij de thee.
toga, v. (togaas), soort wijd overkleed, mantel, ambtsgewaad (van rechters, advokaten enz.).
toilet, o. (toiletten), kaptafel; sieraad aan de kleeding; *zijn toilet maken*, (inz. zich fijn) kleeden.
toise, v. vadem (fr. lengtemaat = 6 voet).
tolerabel, bn. (tolerabeler, tolerabelst), duldbaar, lijdelijk, te verdragen.
tolerant, bn. (toleranter, tolerantst), verdraagzaam (inz. wat de godsdienst betreft).
tolerantie, v. verdraagzaamheid.
tolereeren, bw. gel., dulden, verdragen, gedoogen, toelaten.
tombak, o. gmv. geel koper.
tombe, v. (tombes), praalgraf, grafteeken, grafnaald.
tombola, v. zeker loterijspel.
tonie, v. (tonies), soort indiaansche schuit.
tonisch, bn. *tonische middelen*, maagversterkende middelen.
tonnage, v. scheepslading; tonnegeld.
tonsuur, v. gmv. het scheren van het hoofd; geschoren priesterkruin.
tontine, v. instelling ter bekoming van lijfrente (dus genoemd naar Tonti, den uitvinder).
topiek, v. aanwijzing van plaats of vak.
topisch, bn. plaatselijk.
topographie, v. (topographiën), plaatsbeschrijving.

topographisch, bn. plaatsbeschrijvend.

toreador, m. (toreadors), stierenbevechter (in Spanje).
torment, o. (tormenten), plaag.
tormentatie, v. (tormentatiën), kwelling, plagerij.
tormenteeren, bw. gel., plagen, kwellen, folteren.
tornado, v. (tornadoos), hevige wervelwind, orkaan in het regensaizoen (in de keerkringslanden).
tornooi, o. (tornooijen, B. tornooien), ridderspel, krijgsspel, steekspel.
torqueeren, bw. gel., kwellen, plagen.
torse, v. bovenlijf, verminkt beeld (zonder armen of beenen).
torsie, v. het wringen, ineendraaien, het gedraaide.
tort, o. ongelijk.
tortueus, bn. (tortueuzer, tortueust), bochtig, vol krommingen, verwrongen.
tortuur, v. foltering; pijnbank.
tory, m. zekere staatspartij in Engeland, hofpartij, de aristokraten.
totaal, bn. geheel, ten volle.
totaal, o. de gezamenlijke som, geheel bedrag.
totaliter, bijw. gansch en al.
touchant, bn. (touchanter, touchantst), roerend, treffend, aandoenlijk.
touche, v. (touches), aanraking; penseelstreek; orgeltoets.
toucheeren, bw. gel., aanraken, beroeren; aantasten, beleedigen; treffen, aandoen, roeren; licht kwetsen (bij het schermen).
toupet, v. (toupetten), kuif; pruikje.
tour, m. (touren), ronde, kring; wandeling (te voet of te paard); hoofdtooisel van valsch haar; halssieraad; paarlsnoer; beurt; goochelkunstje; kunststuk, kunstverrichting; (fig.) taak; *tour à tour*, beurteling; *tour de bàton*, handgreep, gauwigheid; ongeoorloofde voordeeltjes in ambtsbediening; *tour de force*, krachtzet, iets stouts, iets gewaagds.
tourist, m. (touristen), reiziger die voor zijn genoegen vele landen bezoekt.
tournée, v. (tournées), rondreis.
tourneeren, bw. ow. gel., draaien, wenden, keeren.
tournooi, o. zie *tornooi*.
tournure, v. (tournures), wending, keer; andere richting; houding, gestalte.
tower, m. toren, kasteel te Londen (eert.) staatsgevangenis.
toxicologie, v. gmv. leer der vergiften.
tracasseeren, bw. gel., plagen, kwellen.
tracasserie, v. (tracasseriën), plagerij.
trabacalo, m. (trabacoloos), soort koopvaardijschip op de adriatische zee.
traceeren, bw. gel., afteekenen, schetsen, ontwerpen; afbakenen.
tractaat, **traktaat**, o. (tractaten, traktaten), verhandeling, verdrag, vergelijk; (akte van) overeenkomst.
tractabel, bn. (tractabeler, tractabelst), handelbaar, gedwee.
tractament, **tractement**, o. (tractamenten, tractementen), lekkernijen, ververschingen (bij een onthaal of bezoek); bezoldiging, soldij, wedde.

tractant, m. (tractanten), onthaler, gastheer.
tracteeren, bw. gel., feestelijk onthalen (inz. op lekkernijen); bejegenen; (fig.) *ik zal hem eens goed tracteeren* (hem geducht doorhalen).
traditie, m. (traditiën), overbrenging; overlevering, volkslegende, bericht bij monde overgegeven van geslacht op geslacht.
traditionneel, bn. en bijw. bij overlevering, door verzekering voortgeplant.
traduceeren, bw. gel., vertalen, overzetten, overbrengen (van de eene taal in de andere).
traductie, v. (traductiën), vertaling; het overleveren van iemand voor het gerecht; indaging.
trafiek, v. (trafieken), handel, koopmansbedrijf, nering.
trafiekant, m. (trafiekanten), handelaar.
tragedie, v. treurspel; treurig voorval.
tragi-comisch, bn. (toon.) treur-blijeindend; treurig vroolijk tevens.
tragicus, m. (tragici), treurspel-dichter.
tragisch, bn. treurig, droevig, treurspelachtig.
train, m. *en train*, in zwang; in den gewonen loop (der dingen); aan den gang; stoet, sleep (van menschen), geleide; (mil.) eenige stukken geschut met al wat er toe behoort; *spoortrain*, eene reeks wagens die tegelijk worden voortgetrokken; (fig.) *in train geraken*, in zwang komen; *in train* (omloop) *brengen*.
traitable, bn. handelaar; *hij is nog al traitable*, men kan nog al goed met hem overweg.
traite, v. wissel; (ook) slavenhandel.
traiteur, m. (traiteurs), gaarkok; opentafelhouder.
traject, o. (trajecten), overvaart; veer; afstand (te water).
tralie, v. (traliën) ineengevlochten koper- of ijzerdraden (dienende voor deuren, ramen of ander afsluitsel); *achter de traliën zitten*, in de gevangenis zijn.
tramontane, v. italiaansche benaming van de poolster; (fig.) *de tramontane verliezen*, zijnen koers kwijt zijn; in verwarring geraken, het spoor bijster zijn.
tranchant, bn. (tranchanter, tranchantst), scherp, bijtend, bits.
trancheën, v. mv. loopgraven (bij het beleg eener stad).
tranquille, bn. gerust, kalm, bedaard, gelaten, onbekommerd.
tranquilliteit, v. gmv. gerustheid, rust, kalmte (des gemoeds).
trans, bijw. aan gene zijde, over (in samenstellingen).
transactie, v. (transactiën), vereffening, minnelijke schikking, vergelijk.
transalpinisch, **transalpijnsch**, bn. aan gene zijde der Alpen.
transcendentaal, bn. bovenzinnelijke, bijzonder uitmuntende in zijne soort.
transcript, o. (transcripten), overgeschreven stuk, kopij, afschrift.
transfereeren, bw. gel., overdragen, verplaatsen.
transfiguratie, v. (transfiguratiën), vervorming; (bijb.) verheerlijking van Christus op den berg Thabor.

transfigureeren, bw. gel., vervormen, van gedaante veranderen.
transformatie, v. (transformatiën), gedaanteverandering, herschepping).
transformeeren, bw. gel., van gedaante veranderen, een anderen vorm geven.
transigeeren, bw. gel., tot stand brengen; een vergelijk treffen, tot eene schikking komen.
transiteeren, ow. gel., doorgevoerd worden (van koopwaren).
transitie, v. (transitiën), overgang van het eene onderwerp tot het andere, overgang van den eenen toon in den anderen.
transitief, **transitoir**, bn. overgaande; *transitoire* (overgangs-) bepaling.
transito, o. doorgang, doorvoer (van waren); *transitohandel*, handel in doorvoergoederen.
translaat, o. (translaten), vertaling, vertaald stuk.
translateeren, bw. gel., vertalen.
translateur, m. (translateurs), vertaler.
translocatie, v. (translocatiën), plaatsverandering.
transmissibel, bn. overzendbaar.
transmissie, v. (transmissiën), overzending, overdracht, overlevering.
transmitteeren, bw. gel., overbrengen; ter hand stellen, overzenden.
transmontaan, bn. over den berg; zie *ultramontaan*.
transparent, **transparant**, bn. doorschijnend.
transparent, o. (transparenten), beeld dat doorschijnt; blad met lijnen om recht te schrijven.
transpiratie, v. (transpiratiën), uitwaseming, uitdamping.
transpireeren, bw. gel., uitwasemen, zweeten; (fig.) ruchtbaar wordern, uitlekken.
transponeeren, ow. gel., overzetten; (muz.) in eene andere toonsoort omzetten.
transport, o. (transporten), het overdragen van een cijfer van de eene bladzijde op de andere (bij het optellen); het vervoeren, overzenden; wat vervoerd of overgezonden wordt; *een transport gevangenen, bedelaars, troepen, levensmiddelen*; vracht; (fig.) driftvervoering.
transportabel, bn. vervoerbaar; overdraagbaar.
transportatie, v. (transportatiën), ballingschap, het overbrengen naar een verafgelegen plaats om daar verblijf te houden.
transporteeren, bw. gel., ver-, overvoeren; overbrengen (naar eene verbanningsplaats); overdragen (van posten van rekeningen enz.).
transporteur, m. (transporteurs), hoek-, graadmeter (werktuig).
transpositie, v. (transpositiën), (muz.) verzetten, omzetting, overzetting (in een anderen toon).
transsubstantiatie, v. (r.k.) verandering van het brood en den wijn bij het avondmaal in het lichaam en bloed van Christus.
transversaal, bn. en bijw. dwars, overdwars.
transversalen, m. mv. verwanten in de zijlinie.
trapezium, o. (meetk.) ongelijkzijdige vierhoek met twee evenwijdige zijden; toestel bij de gymnastische oefeningen.

trassaat, m. (trassaten), (kooph.) betrokkene (op eenen wissel).
trassant, m. (trassanten), (kooph.) trekker (van eenen wissel).
trasseeren, ow. gel., eenen wissel afgeven, □ trekken.
Trastevere, o. gebied van Rome aan gene zijde van den Tiber.
tratte, **traite**, v. (trattes, traites), getrokken wissel.
travaat, **travados**, m. (zeew.) korte hevige windvlaag met stortregem.
travailje, v. (travailjes), hoefstal, noodstal.
travailleeren, ow. bw. gel., arbeiden, (inz.) met inspanning werken; kwellen, afmatten; in zijn belang krijgen (door vreesaanjaging).
traven, bw. gel., (zeew.) stouwen, duiveljagen, inpersen (van wolzakken in de schepen).
traverseeren, bw. ow. gel., dwars doorgaan, doorsnijden, dwarssprongen maken.
travesteeren, bw. gel., verkleeden, belachelijk inkleeden; iets ernstigs schertsende voorstellen.
travestie, v. koddige voorstelling van iets ernstigs.
trawant, m. (trawanten), begeleider, lijfwacht; (sterr.) bijplaneet, maan, wachter.
trebizonde, v. (trebizonden), zeker turksch vaartuig.
trèfle, o. klaveren (in het kaartspel).
treillis, o. gmv. tralie, getralied hek, rooster- of tralievormig latwerk.
tremblant, **tremulant**, m. (tremblanten, tremulanten), (muz.) triltoon, siddertoon.
tremuleeren, ow. gel., (muz.) sidderen, trillen.
trente-un, **trente-et-un**, o. zeker kaartspel.
trepaan, m. (trepanen), trepaneerboor, zeker heelmeesterswerktuig (om de hersenpan te doorboren).
trepaneeren, bw. gel., de hersenpan doorboren.
trepaneering, v. het trepaneeren.
tresor, **tresoor**, m. schat, schatkamer.
tresorie, **tresorerie**, v. schatkamer, bureau van den penningmeester.
tresorier, m. (tresoriers), schat-, rentmeester.
tresse, v. (tressen), goud-, zilverboordsel, haarvlecht.
triakel, zeker geneesmiddel.
triangel, m. (triangels), driehoek; soort muziek-instrument.
triangulair, bn. driehoekig.
trianguleeren, bw. gel., met eenen driehoek meten.
triarchie, v. heerschappij van drie personen, driemanschap.
tribuleeren, bw. gel., angst verwekken, kwellen, verontrusten.
tribunaal, o. (tribunalen), rechterstoel, gerechtshof.
tribune, v. (tribunes), spreekgestoelte; verhevene plaats in vergaderzalen (voor de toehoorders bestemd); galerij (in de kerken); (fig.) *de tribune*, openbare landsvergadering, het spreken aldaar, openbare behandeling der staatsaangelegenheden.
tribuun, m. (tribunen), (rom. gesch.) gemeensman.
tricolor, bn. driekleurig.

tricolor, m. driekleurige amaranth (steen); driekleur.
tricot, o. gebreid werk; (fig.) nauwsluitend kleed om het geheele lichaam (voor dansers, paardrijders, kunstenmakers enz.).
trictrac, o. zeker italiaansch spel met dobbelsteenen.
trifolium, o. (plant), drieblad, klaver.
trigonaal-getallen, o. mv. driehoekige getallen (b.v. 1, 3, 10, 15 enz.).
trigonometrie, v. gmv. driehoeksmeting.
trigonum, **trigoon**, m. driehoek.
trilogie, v. driezang; samenspraak van drie personen.
trimester, o. (trimesters), vierendeeljaars.
trimoerti, v. drieëenheid (der Indiërs).
trinitarissen, m. en v. belijders van de leer der drieëenheid.
triniteit, v. drieëenheid.
trio, o. driespel, driestemmig muziek- of zangstuk; klaverblad.
triomf, **triumph**, m. zege, overwinning; overwinningfeest, zegepraal.
triomfant, bn. (triomfanter, triomfantst), *triomfantelijk*, bw. zegevierend, zegepralend.
triomfant, o. zekere veelkleurige zijden stof.
tripleeren, bw. gel., verdrievoudigen.
tripliciteit, v. drievoudigheid.
triptiek, v. (recht.) beantwoording van het tweede verweerschrift, antwoord op de dupliek.
triplum, o. het drievoudige.
triste, bn. triest, triestig, bedroefd, verdrietig, droefgeestig, somber.
tritheïsmus, o. gmv. driegoderij, geloof aan drie goden.
tritons, m. mv. (fab.) zeegoden.
triumvir, m. (triumvirs), drieman.
triumviraat, o. driemanschap.
triviaal, bn. (trivialer, triviaalst), gemeen, plat, laag, alledaagsch, onfatsoenlijk.
trivialiteit, v. (trivialiteiten), platheid, nietswaardigheid, alledaagsche □, niet deftige uitdrukking (in het spreken of schrijven).
trofee, v. (trofeën), zegeteeken; sieraad (uit wapenborden, wapenen, vlaggen, wimpels enz. bestaande).
troglodieten, m. mv. holbewoners; (fig.) mijnwerkers.
trojaansch, bn. van □, uit Troje; (fig.) *het trojaansche paard inhalen*, zelf zijnen vijand binnenvoeren, zich zelf zijn verderf berokkenen.
tronqueeren, bw. gel., afstompen, knotten, verminken, snoeien.
trope, **tropus**, m. woordenkeer; stijlversiering.
tropen, m. mv. (sterr.) zonnekeerpunten.
tropisch, bn. tot de keerkringslanden behoorende, van daar afkomstig; *de tropische gewesten*, *planten*.
tropisch, (fig.) oneigenlijk, beeldsprakig.
troqueeren, ow. gel., ruilen, ruilhandel drijven.
trotteeren, ow. gel., draven.

trottoir, m. (trottoirs), verhoogd voetpad (naast den rijweg).
troubadour, m. (troubadours), minnezanger (in de middeleeuwen).
trouble, v. (troubles), wanorde, verwarring; volksopstand.
troubleeren, bw. gel., troebel maken, verontrusten, storen; verwarren; (fig.) *getroubleerd*, gekrenkt in de hersenen.
trou-madame, zeker spel met dertien ivoren balletjes.
trouvère, m. (trouvères), dichter in het noorden van Frankrijk (in de middeleeuwen), minnezanger.
trumeau, m. (trumeaux), muurvak tusschen twee vensters; penantspiegel.
tuberculeus, bn. knobbelig, gezwollen.
tubus, m. buis; kijker, verrekijker.
tuileriën, mv. keizerlijk paleis met openbaren tuin te Parijs.
tule, **tulle**, v. gmv. kant-, garenweefsel.
tumali, m. mv. oude graven, □ grafsteden.
tumult, o. (tumulten), opschudding, rumoer, volksoploop.
tumultuant, m. (tumultuanten), oproermaker, rustverstoorder.
tumultueeren, ow. gel., oproer verwekken, opschudding maken.
tumultueus, bn. (tumultueuzer, tumultueust), oproerverwekkend, rustverstorend.
tunica, **tuniek**, v. oud-romeinsch onderkleed: (r.k.) zeker priesterlijk onderkleed.
tunnel, v, (tunnels), onderaardsche weg.
turbatie, v. (turbatiën), verwarring, stoornis.
turbeeren, bw. gel., verontrusten, beroeren, verwarren.
turbulent, bn. (turbelenter, turbulentst), woelig, onrustig.
turbulentie,v. gmv. onrustigheid, woeligheid, onstuimigheid.
turlupinade, v. (turlupinades), laffe grap, zoutelooze woordspeling.
tutelair, bn. beschermend; de voogdij betreffende.
tuteur, **tutor**, m. voogd.
tutti, spel of zang van allen tegelijk.
twist, o. engelsch katoenen garen; *muletwist*; *watertwist*; (ook) zekere drank.
type, **typus**, m. grondbeeld; afdruk, voorbeeld, gietvorm; gegoten drukletter; (gen.) regelmatige terugkeer.
typhomanie, v. (gen.) ijlhoofdigheid met verdooving.
typhon, m. (typhons), heete zeer noodlottige zuidenwind.
typhus, m. zekere gevaarlijke ziekte, zenuwkoorts.
typisch, bn. voorbeeldelijk; (gen.) regelmatig wederkeerende.
typograaph, m. (typographen), boekdrukker.
typographie, v. gmv. boekdrukkunst.
typographisch, bn. tot de boekdrukkerij behoorende.
typometrie, v. gmv. druk van landkaarten, landkaartendrukkunst.

U.

uberteit, v. vruchtbaarheid.
ubi bene, **ibi patria**, waar het mij wel gaat, daar is mijn land.
ubiquitarissen, **ubiquisten**, zekere secte, belijders der tegenwoordigheid van het lijf van Christus.
ukase, v. (ukasen), bevelschrift, decreet (van den russischen keizer.
ulcereeren, ow. gel., zweren, etteren.
ulceratie, v. (ulceratiën), zwering, ettering.
ulcisseeren, bw. gel., wreken, wraken, straffen.
ulema, m (ulemaas), waardigheidsbekleeder, priester (in Turkije).
ulterieur, bn. en bijw. later; na; nader.
ultimatissimum, o. (ultimatissimums), het allerlaatste.
ultimatum, o. (ultimatums), laatst besluit, laatste verklaring, □ aanzegging.
ultimo, m. (ultimoos), den laatsten (dag der maand); *ultimo fix*, op den laatsten dag der maand (te leveren of ontvangen).
ultra, bn. en bijw. verder; aan gene zijde; (fig.) overdreven; *de ultraas*, die tot eene partij behooren welke alles tot het uiterste wil drijven.
ultramarijn, o. gmv. bergblauw, soort zeegroen.
ultramontaan, bn. aan gene zijde der bergen, □ der Alpen.
ultramontaan, (ultramontanen), m. die tot de overdreven □, geestdrijvende katholieken behoort, hevig pausgezinde.
ultramontaansch, bn. tot de ultramontanen behoorende, er van afkomstig.
umbrella, v. zonnescherm.
unaniem, bn. (unaniemer, unaniemst), eenstemmig, eensgezind.
unaniemiteit, v. gmv. eenstemmigheid, eensgezindheid.
unciaalletters, v. mv. (drukk.) hoofdletters.
unduleeren, ow. gel., golven, golfsgewijs zich bewegen.
uni, bn. effen, glad, gelijk.
unie, v. vereeniging, verbond.
uniek, bn. en bijw. eenig, alleen (in zijn soort); (fig.) vreemd, merkwaardig.
uniëeren, bw. gel., vereenigen, verbinden.
uniform, bn. (uniformer, uniformst), een-, gelijkvormig.
uniform, v. (uniformen), gelijke kleedij, dracht; krijgsmansgewaad.
uniformiteit, v. (uniformiteiten), een-, gelijkvormigheid, eenparigheid; (ook) eentoonigheid.
unigenitus, m. (godg.) ééngeborene; *de bulle unigenitus,* zekere bul door paus Clemens XI in 1713 uitgevaardigd.
unionist, m. (unionisten), voorstander der unie (in alle bet.).
unisono, bn. (muz.) gelijkluidend, eenstemmig.
unitarius, m. (godg.) eenheidsbelijder (van één persoon in de Godheid en niet drie).
uniteit, v. eenheid; het eenige; (fig.) eensgezindheid.
universaal, **universeel**, bn. algemeen; *uiniverseele* (eenige) *erfgenaam*.

universiteit, v. (unversiteiten), hoogeschool, akademie.
uno animo, bijw. één van zin.
un poco, bijw. (muz.) een weinig.
Urania, v. gmv. de hemelsche; de muze der sterrekunde.
uranikon, o. (uranikons), (muz.) dubbele harp.
uranologie, v. hemel-, sterrekunde.
Uranus, m. (sterr.) een der planeten (aangeduid door het teeken ♂), (fab.) de oudste der goden.
urbaniteit, v. gmv. steedsche beschaving, □ vorming; gepaste deftigheid, minzaamheid.
urgent, bn. en bijw. dringend; spoedeischend.
urgentie, v. het dringende.
urgeeren, bw. gel, drijven, dringen.
urine, v. gmv. menschenwater, pis.
urineeren, ow. gel., zijn water loozen, wateren.
urinoir, m. (urinoirs), pisbak, openbare waterplaats.
urne, v. (urnen), vaas; lijkbus; waterkruik; stembus.
uroskoop, m. (uroskopen), urinekijker.
urselienen, v. mv. zekere nonnenorde.
usage, **usantie**, **usance**, v. gewoonte, handelsgebruik.
uso, o. (hand.) wisselgebruik; *op twee maanden uso* (na zicht).
usueel, bijw. volgens gebruik.
usufructuarius, m. (usufructuariussen, usufructuarii), (recht.) vruchtgebruiker.
usufructus, **usufruit**, o. vruchtgebruik.
usure, v. woeker.
usurpateur, m. **usurpatrice**, v. (usurpateurs, usurpatrices), overweldiger, overweldigster.
usurpatie, v. (usurpatiën), overweldiging, onwettig bezit.
usurpeeren, bw. gel., overweldigen, onrechtmatig bezit nemen.
ut, v. (uts). eerste klank der toonladder.
utensiliën, v. mv. gereedschap, werktuigen.
utilisatie, v. gmv. het ten nutte maken (van iets), nuttige aanwending.
utiliseeren, bw. gel., ten nutte maken, profijt trekken van.
utiliteit, v. gmv. nut, bruikbaarheid; (toon.) persoon die voor allerlei kleine rollen wordt gebezigd.
Utopia, o. land der hersenschimmen, luilekkerland, land der droomen.
utopie, v. (utopiën), hersenschim, droombeeld.
utopisch, **utopiaansch**, bv. en bijw. hersenschimmig.
utopist, m. (utopisten), plannenmaker, die zich met droombeelden voedt of daarop stelsels bouwt.
utraquist, m. (utraquisten), aanhanger □, belijder der leer van het avondmaal in beiderlei vormen.
ut retro, bijw. als op voorgaande bladzijde.
ut supra, bijw. als boven.

V.

va! het zij zoo! het ga! *va banque* (uitroep der *croupiers* aan de speeltafels, zoo veel als: de bank staat op het spel).
vacant, **vakant**, bn. ledig, onbezet; *eene vacant,vakant* (niet begeven) *post.*
vacantie, v. (vacantiën), vrije (school -) tijd, rusttijd, verpoozing, tijd waarin vergund is niet te werken; *kamer van vacantie*, rechtbank of gerechtshof zitting houdende in de vacantie (en aan wier werkzaamheden niet door alle leden wordt deelgenomen).
vacatie, v. (vacatiën), arbeid □, tijd (door rechtspersonen en andere ambtenaren) aan iets besteed.
vacatuur, v. het onbezet of open zijn (van eenen post).
vaccinatie, (vaccinatiën), koepok-inenting.
vaccine, v. koepok-stof; (ook) koepok-inenting.
vaccineeren, bw. gel., inenten met koepok-stof, de koepokken inenten.
vaceeren, ow. gel., zitting houden; open □, onbezet zijn.
vacilleeren, ow. gel., wankelen; (fig.) besluiteloos zijn.
vacuum, o. het ledige, de ijle ruimte.
vade-mecum, o. (vade-mecums), soort hand- of zakboek (over allerlei onderwerpen).
vadimonium, o. (vadimoniums), borg, borgstelling; belofte van verschijning (voor het gerecht).
valabel, bn. geldig, aannemelijk.
vale! vaarwel, leef wel!
valeeren, ow. gel., gelden, waard zijn.
valeur, v. (valeurs), waarde, (inz.) geldswaardig papier.
validatie, v. (kooph.) geldigverklaring.
valide, bn. geldig; werkdadig; bekwaam; *sultane validée*, de erkende gemalin des sultans.
valideeren, bw. ow. gel., geldig verklaren; geldig zijn; *het zal u valideeren*, het zal u in rekening worden gecrediteerd.
validiteit, v. gmv. geldigheid; bekwaamheid (tot de dienst).
valueeren, bw. gel., schatten, waardeeren.
valuta, v. (valutaas), waarde (in wissels, papier enz.).
vanille, v. soort geurig (oost-indisch) gewas.
vaniteit, v. ijdelheid.
vapeur, m. damp; *vapeurs*, maagdampen, oprispingen.
varia, v. mv. mengelingen, allerlei.
variabel, bn. onbestendig, veranderlijk.
variante, v. (varianten), verschillende lezing, verandering.
variatie, (variatiën), verandering, wijziging; (muz.) *variatiën op de viool.*
varicellen, v. mv. waterpokken, valsche pokken.
variëeren, bw. ow. gel., veranderen, wijzigen; (muz.) *een stuk variëeren* (met variatiën voordragen); afwisselen, onbestendig zijn (van het weder, de beurs of marktprijzen).

variété, v. (variétés), afwisseling; *thé□tre des variétés*, waar allerlei (inz. kleine) stukken vertoond worden, kleine schouwburg.
varieteit, v. (varieteiten), verscheidenheid, afwisseling; bastaardsoort.
varinas, m. gmv. soort tabak.
variolen, **variolieden**, v. mv. gewijzigde pokken.
Vatikaan, o. gmv. het paleis van den paus te Rome; (fig.) de paus, de pauselijke regeering; *de bliksem van het Vatikaan*, de pauselijke banvloek.
vaudeville, o. (vaudevilles), (ontl.) volks- of straatliedje; (thans) klein zangspel.
vauxhall, m. (vauxhalls), verlichte lusttuin (met muziek enz.).
vedas, m. mv. heilige boeken der Hindoes.
vedette, v. (vedetten), schildwacht te paard, ruiterwacht, uiterste voorpost.
vegetabiliën, v. mv. gewassen, kruiden.
vegetatie, v. gmv. plantengroei, -leven.
vegeteeren, ow. gel., een plantenleven leiden; geen genoegen voor de zinnen of den geest smaken.
vehement, bn. en bijw. (vehementer, vehementst), hevig, -lijk, sterk, geweldig.
vehikel, **vehiculum**, o. (vehikels, vehiculums), voertuig; (ook fig.) beweegoorzaak.
veine, v. (veines), ader; *en veine zijn* op zijn dreef zijn; geluk hebben (in het spel).
veitsdans (**sint-veitsdans**), m. gmv. (gen.) onwillekeurige beweging van het lichaam, zenuwachtige kramptrekkingen, (zekere ziekte).
velociteit, v. gmv. vlugheid, gezwindheid.
vendetta, v. (vendettaas), erfvijandschap, familie-vete.
vendita, **venta**, v. (venditaas, ventaas), verkoophuis.
vendu, v. (venduen), openbare verkooping.
venerabel, bn. (venerabeler, venerabelst), eerbiedwaardig.
venerabile, o. gmv. (r.k.) het hoogwaarde (het Christusbeeld).
veneratie, v.(veneratiën), vereering.
venereeren, bw. gel., vereeren, aanbidden.
veneriek, o. gmv. venusziekte.
venerisch, **veneriek**, bn. (gen.) van venusziekte besmet.
venia aetatis, v. jarenvermindering □, afslag van jaren (aan minderjarigen); *brieven van venia aetatis* (van meerderjarigheid).
venizoen, o. gmv. wild, wildbraad.
venta, v. (ventaas), herberg aan den grooten weg (in Spanje en Portugal).
ventriloquentie, v. gmv. buikspraak, -spreekkunst.
ventriloque, **ventriloquist**, m. en v. (ventriloquen, ventriloquisten), buikspreker, -spreekster.
veraciteit, v. gmv. waarheidsliefde; echtheid; geloofbaarheid.
veranda, v. (verandaas), (bouwk.) overdekte plaats voor den voor- of achtergevel.
verbeus, bn. woordenrijk, wijdloopig, omslachtig.
verbositeit, v. gmv. wijdloopigheid, omhaal van woorden.

verbum, o. (verba), woord; werkwoord.
verdict, o. uitspraak, vonnis, beslissing, (inz. van eenen jury).
verificateur, m. (verificateurs), ambtenaar die de echtheid (eener opgave enz.) moet onderzoeken.
verificatie, v. (verificatiën), onderzoek naar de echtheid.
verifiëeren, **verificeeren**, bw. gel., onderzoeken naar de echtheid; de echtheid (van iets) bekrachtigen.
versaliën, v. mv. (drukk.) versaalletters, kapitale beginletters.
versatiel, bn. (versatieler, versatielst), wuft, veranderlijk.
versatiliteit, v. gmv. wuftheid, veranderlijkheid.
verseeren, bw. gel., omvallen (met een rijtuig); zich (in iets) bevinden; bedreven zijn.
versie, v. (versiën), omval; (fig.) lezing; vertaling.
versificatie, v. (versificatiën), versbouw.
versifiëeren, **versificeeren**, bw. gel., verzen maken, □ samenstellen.
verticaal, bn. loodrecht.
vesper, v. gmv. vroegavond; (r.k.) namiddagdienst, -gebed.
Vesta, v. (sterr.) naam van een der planeten; (fab) godin van het vuur.
vestaalsch, bn. van Vesta, aan Vesta gewijd; *het vestaalsche* (geheiligde) *vuur.*
vestale, bn. (vestalen), maagd aan Vesta gewijd, priesteres van Vesta; (fig.) kuische maagd.
vestibule, v. (vestibulen), voorportaal.
vestige, v. spoor, overblijfsel.
veteraan, m. (veteranen), oud □, uitgediend soldaat; (fig.) *veteraan in de kunst*, die er in oud geworden of er in doorkneed is.
veterinair, m. (veterinairen), veearts, paardendokter; *veterinaire school*, veeartsenijschool.
veto, ik verbied; *het veto op iets plaatsen*, *zijn veto over iets uitspreken*, iets verbieden.
vettewariër, m. (vettewariërs), die vette waren (olie, kaarsen enz.) verkoopt.
vexatie, v. (vexatiën), kwelpartij, plagerij; afpersing, knevelarij.
vexeeren, bw. gel., plagen, kwellen; spijten; afpersen.
vezier, o. (vezieren), helmmasker, -klep; mikijzer; (ontl.) oog, gezichtsvermogen.
via, v. weg.
via, vz. over; langs; *via Southampton*, *via Marseille* (op adressen van brieven welke naar andere werelddeelen worden verzonden).
viaduct, v. (viaducten), boogbrug (over rivieren of bergen).
viaticum, o. (viaticums), (r.k.) laatste vormsel, □ oliesel; (ook) reis- of teerpenning.
vibratie, v. (vibratiën), trilling (van snaren), schommeling.
vibreeren, ow. gel., trillen, (ook muz.); *eene vibreerene stem*, die niet vast in den toon blijft.
vicariaat, o. ambt van vikaris; rechtsgebied van eenen vicaris.
vicarius, **vicaris**, m. (vicariussen,vicarissen) hulpgeestelijke, plaatsvervangend pastoor, onderabt.

vice, bijw. tweede, onder; *viceadmiraal*, *vicepresident*, *viceconsul*, enz.; *vice-versa*, heen en terug: (fig.) over en weer.
vicieus, bn. (vicieuzer, vicieust), ondeugend, zedeloos; (fig.) gebrekkig, met fouten.
victime, v. (victimes), slachtoffer.
victorie, v. overwinning.
victorieus, bn. en bijw. (victorieuser, victorieust), overwinnend, zegevierend, glorierijk.
victualie, v. (victualiën), levensmiddelen, scheepsbehoeften.
victualiëeren, bw. gel., van levensmiddelen , van scheepsbehoeften voorzien, proviandeeren.
vide, **videatur**, zie, sla op.
videtur, o. gevoelen.
vidi, ik heb het gezien.
vidimatie, v. (vidimatiën), bekrachtiging, legalisatie.
vidimeeren, bw. gel., bekrachtigen, legaliseeren.
vif, bn. (viver, vifst), levendig, geestig.
vigilante, v. (vigilanten), kleine huurkoets, rolkoetsje.
vigilant, bn. en bijw. waakzaam; ijverig, vlijtig.
vigilantie, waakzaamheid; vlijt, ijver.
vigileeren, ow. gel., waakzaam zijn; *op iets vigileeren*, zich op iets bevlijtigen, oplettend iets nagaan.
vignet, o. (vignetten), druksieraad, titelprentje.
vigoroso, bijw. (muz.) krachtig.
vigoureus, bn. (vigoureuzer, vigoureust), krachtig; (fig.) nadrukkelijk.
vilain, bn. (vilainer, vilainst), gemeen, snood.
vilipendentie, v. gmv. verguizing.
vilipendeeren, bw. gel., verguizen.
villa, v. (villaas), lust-, buitenplaats; lusthof.
vindicatie, v. (vindicatiën), (recht.) terugvordering; hereisch; *vindicatie van eer*.
vindiceeren, bw. gel., (recht.) terugvorderen, hereischen; straffen, wreken.
vindictie, v. gmv. rechtsvordering van den algemeen tegenover het individu.
viola di gamba, (muz.) soort snarenspeeltuig, knieviool.
viol, v. gmv. (recht.) vrouwenschending.
violatie, v. (violatiën), schending, verkrachting.
violent, bn. en bijw. (violenter, violentst), geweldig, erg; gewelddadig.
violentie, v. (violentiën), gewelddadigheid, hevigheid.
violeeren, bw. gel., schenden, verkrachten.
violine, v. (violines) viool.
violist, m. en v. (violisten), vioolspeler, -speelster.
violoncel, v. (violoncellen), kleine basviool.
violist, **violonist**, m. (violisten, violonisten), bassist.
virago, v. (viragoos), manwijf, forsch , krachtig vrouwspersoon.
virginiteit, v. gmv. maagdelijkheid.

viriel, bn. (virieler, virielst), mannelijk, van den man; (muz.) diep (van eene vrouwenstem).
viriliteit, v. gmv. manbaarheid, forschheid.

virtel o. (virtels), oude vochtmaat (= 7½ ned. kan).
virtuoos, m. (virtuozen), meester (in de kunst, enz. in de muziek), volleerde kunstenaar.
virtuose, v. (virtuosen), meesteres in de kunst.
virtuositeit, v. gmv. meesterlijkheid in de kunst, volleerdheid, vaardigheid.
viso, o. (visas), bekrachtiging, schriftelijke getuigenis van iets gezien te hebben.
vis-à-vis, bijw. tegenover.
vis-à-vis m. en v. die tegenover een ander zit; (muz.) dubbel piano.
viseerder, (B. **viseeren**), m. (viseerders), ijker, rooimeester; mikker; die passen enz. viseert, die er het visa op stelt.
viseeren, bw. gel., nazien, bekrachtigen, het *visa* plaatsen (op eenen pas enz.); (fig.) doelen; streven naar.
visibel, bn. en bijw. zichtbaar, te zien; duidelijk; (fig.) ten bedde uit, gereed iem. te ontvangen.
visibiliteit, v. gmv. zichtbaarheid.
visie, v. gmv. gezicht; inzage; *ter visie liggen* (van stukken, staten, bestekken enz.).
visie, (visiën), vizioen.
visionair, m. (visionairs), die vizioenen heeft; ziener, geestdrijver.
visier, **vizier**, m. (visieren, vizieren), eerste minister van eenen sultan, grootwaardigheidsbekleeder.
visitatie, v. (visitatiën), onderzoek, bezoek; huiszoeking; (ook) betasting van eenen persoon (bij het zoeken naar smokkelgoederen).
visite, v. (visites), bezoek; *doctorsvisite*, bezoek van eenen geneesheer; (fig.) zeer kort bezoek.
visiteeren, bw. gel., bezoeken; onderzoeken.
visiteur, m. (visiteurs), bezoeker; (inz.) onderzoeker, beambte bij een kantoor van in- en uitgaande rechten, □ aan de grenzen; vreemdeling die eene vrijmetselaarsloge bezoekt.
visorium, o. (visoriums), zeker letterzettersgereedschap.
vista, v. gmv. (kooph.) zicht; *een wissel à vista* (op zicht); (muz.) *à prima vista*, van het blad af (spelen, zingen), zonder voorbereiding.
visum repertum, o. verslag van (lijk)schouwing.
vita, leven; *attestatie de vita*, bewijs □, akte van leven; (spr.) *vita brevis, ars longa*, het leven is kort, de kunst lang.
vitaal, bn. tot het leven behoorende; (fig.) *dit is eene vitale* (levens-) *kwestie.*
vitaliteit, v. gmv. levenskracht; vatbaarheid voor het leven.
vitreus, bn. glasachtig.
vitrifieeren, bw. gel., verglazen, doen verglazen.
vitupereeren, bw. gel., vitten.
vivarium, o. (vivaria), glazen behouder ter bewaring van dieren.
vivat! bw, hij □, zij leve; *io vivat,* (oudt.) aanhef van eene hymne aan Jupiter; (thans) aanhef van de meeste studentenliederen.

vivaciteit, v. gmv. levendigheid, vlugheid.
vivificatie, v. levendmaking.
vivres, v. mv. levensmiddelen, mondbehoeften.
vladika, m. (vladikaas), titel van den vorst der Montenegrijnen.
vocaal, v. (vocalen). (taalk.) klinkletter, zelfklinker.
vocaal, bn. tot de stem behoorende; *vocaal concert*, concert met zang; *vocale* (zang-) *muziek.*
vocabulaire, o. (vocabulaires), woordenlijst, -boek.
vocabulatie, v. (vocabulatiën), roeping.
vocatief, **vocativus**, m. (taalk.) 5e naamval.
voceeren, ow. gel., roepen; dagen (voor de rechtbank).
vogue, v. gmv. gebruik, toeloop; *en vogue*, in zwang.
voile, v. (voiles), sluier.
vokaal, v. en bn. zie vocaal.
volant, m. (volants), vederbal; strook aan een vrouwenkleed.
volante, v. (volantes), lange japon.
volatiel, bn. vluchtig, verdampend.
volatiliseeren, bw. vervluchtigen.
volatiliteit, v. eigenschap van te kunnen vervluchtigen.
vole, v. *vole maken*, al de trekken halen (in het homberspel).
volée, v. menigte, zwerm; *haute volée*, de hoogste □, adellijke standen.
volière, v. (volières), duiventil, duivenslag; vogelvlucht.
volkaan, m. (volkanen), vuurspuwende berg.
volontair, m. (volontairs), vrijwilliger; onbezoldigd kantoorbediende; leerling.
volte, v. (volten), (rijsch.) wending, zwenking.
voltigeeren, ow. gel., (rijsch.) zwenken; rijdende springen.
voltigeerder, (B. **voltigeeren**), **voltigeur**, m. (voltigeerders, voltigeurs), kunstrijder; lichte ruiter; (ook) licht gewapend soldaat (bij het fransche leger).
volubel, bn. (volubeler, volubelst), lenig, handelbaar.
volubiliteit, v. gmv. spraakzaamheid, radheid van tong.
volumen, o. (volumina), boekdeel, rol (perkament enz.); zwaarte, inhoud, omvang.
volumineus, bn. (volumineuzer, volumineust), dik, lijvig (inz. van boeken); omvangrijk.
volupteus, bn. wellustig, wulpsch.
vomeeren, bw. ow. gel., braken, spuwen, overgeven.
vomitief, o. (vomitieven), braakmiddel.
voraciteit, v. gmv. vraatzucht (inz. van dieren).
vota, v. mv. stemmen.
votant, m. (votants), stemuitbrenger.
votatie, v. het stemmen.
voteeren, ow. gel., stemmen.
votief, bn. ten gevolge eener gelofte; *votieve mis*, buitengewone mis.
votum, o. gelofte; stem, kiesstem; *een votum van vertrouwen*, blijk van vertrouwen (tot een buitengewonen maatregel) door eene vergadering aan iemand (b.v. eenen minister, bestuurder enz) gegeven.

vox, v. stem; *vox populi vox Dei*, de stem van het volk is de stem van God.

voyageur, m. (voyageurs), reiziger; *commis voyageur*, handelsreiziger.
vue (**à**), bijw. op zicht (van wissels).
vulgair, bn. (vulgairder, vulgairst), gemeen, alledaagsch.
vulgariteit, v. gmv. gemeenheid, alledaagsheid.
vulgata, v. gmv. gewone latijnsche bijbelvertaling.
vulgivaag, bn. ronddolende.
vulgo, bn. gemeenlijk; door de bank.
vulgus, o. gemeen volk; grauw.
Vulkaan, m. (fab.) de god des vuurs; (ook) volkaan.
Vulkanieten, m. mv. (nat.) aanhangers der leer dat de aarde uit vuur is ontstaan.
vulnerabel, bn. kwetsbaar.
vulnerabiliteit, v. gmv. kwetsbaarheid.
vulneratie, v. (vulneratiën), kwetsuur, kwetsing.
vulnereeren, bw. gel., kwetsen, wonden.

W.

waggon, v. (waggons), rijtuig (inz. op spoorwegen).
Walhalla, v. (fab.) paradijs, hemel der in den krijg verslagenen; naam van een tempel te Munchen aan de nagedachtenis van groote mannen gewijd.
warrant, v. volmacht; bevel tot inhechtenisneming (in Engeland); patent, oktrooi, waarborg voor de fabriekmerken.
werrie, **wherry**, v. zeker klein roeivaartuig.
werst, v. (wersten), russische lengtemaat (= 1066 ned. el).
Whig, m. *de whigs*, zekere staatspartij in Engeland (tegenover de *Tories*), de volksgezinden, vrijheidsvrienden, voorstanders van de beperking der koninklijke macht.
whiskey, v. korenbrandewijn, jenever (in Schotland en Ierland).
whisky, v. zeker engelsch open rijtuig.
whist, v. zeker kaartspel; zekere drank (samengesteld uit: thee, suiker, citroensap en rooden wijn).
White House, het Witte Huis, regeeringsgebouw, zetel van het bewind (te Washington in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika).

X.

xantippe, v. (fig.) booze vrouw; kijfachtig wijf, helleveeg.
xeniën, v. mv. gastgeschenken; (ook) soort punt- of hekeldichten.
xenocratie, v. heerschappij van vreemdelingen.
xenograaph, m. (xenographen), die bedreven is in het lezen van het geschrift van vreemde talen.
xenographie, v. gmv. kennis der geschreven vreemde talen.
xenomanie, v. overdrevene zucht voor alles wat vreemd is.
xenotaphium, o. grafstede voor vreemdelingen.
xyloglyptiek, v. houtsnijkunst.
xylographie, v. het drukken met houten letters of platen; zoodanige boekdrukkerij.
xylolatrie, v. aanbidding van houten beelden.
xylologie, v. leer , beschrijving der houtsoorten.

Y.

yacht, o. jacht, zeker vaartuig.
yachtclub, v. zeil- en roei-vereeniging.
yam, **yamswortel**, m. broodwortel, indisch voedingsmiddel.
yankee, m. spotnaam der noord-amerikanen.
yard, m. engelsche el (= 0.9144 ned. el).
yatagan, v. korte turksche degen of sabel.
yeoman, m. niet-adelijke landeigenaar (in Engeland); soldaat der koninklijke lijfwacht.
yonk, v. (yonken), chineesch koopvaardijschip.
ysop, v. zekere geneeskrachtige tuinplant; (bijb.) de kleinste plant.

Z.

zagaai, v. (zagaaien), werpspies der negers.
zambo, m. (zamboos), kind eens negers en eener indiaansche vrouw.
Zebaoth, *eeuwige Zebaoth*, God der hemelsche heirscharen.

zechine, **zequine**, v. (zechinen, zequinen), turksche □, italiaansche gouden munt.
zeloot, m. (zeloten), ijveraar (inz. voor het geloof).
zelotismus, **zelotisme**, o. gmv. leer en grondstellingen van eenen geloofsijveraar.
zendavesta, v. wetboek van Zoroaster.
zenith, o. kruin-, tops-, schedelpunt.
zenonismus, o. leer van den griekschen wijsgeer Zeno.
zenonist, m. (zenonisten), aanhanger dier leer.
zephyr, **zefir**, m. koele □, zachte westenwind, aangenaam koeltje.
zephirisch, bn. zacht waaiende, ruischende (van bladeren door den wind).
zero, v. de nul.
zigzag, in zigzag, Z-vormig, kronkelend (van lijnen).
zoögraphie, v. gmv. beschrijving der dieren.
zoölogie, v. gmv. leer □, kennis der dieren; dierkunde.
zoölogisch, dierkundig; zoölogische tuin, diergaarde.